

www.qbz.gov.al

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2024 – Numri: 136

Tiranë – E hënë, 5 gusht 2024

PËRMBAJTJA

	Faqe
Ligj nr. 71/2024, datë 25.7.2024	Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së Maqedonisë së Veriut, përfaqësuar nga Sekretariati për Çështjet Evropiane, dhe Komisionit Evropian për programin IPA të bashkëpunimit ndërkufitar Maqedonia e Veriut–Shqipëri 2021–2027.....
	16297
Dekret i Presidentit nr. 263, datë 29.7.2024	Për shpallje ligji.....
	16359
Ligj nr. 72/2024, datë 25.7.2024	Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së Francës dhe Komisionit Evropian për programin e bashkëpunimit (Interreg VI-C) URBACT IV 2021–2027.....
	16359
Dekret i Presidentit nr. 264, datë 29.7.2024	Për shpallje ligji.....
	16537
Ligj nr. 74/2024, datë 25.7.2024	Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen për themelimin e Organizatës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës (OIV)
	16537
Dekret i Presidentit nr. 276, datë 30.7.2024	Për shpallje ligji.....
	16544
Ligj nr. 77/2024, datë 26.7.2024	Për miratimin e rezolutës nr. 265, “Rritja e fondit të kapitalit të autorizuar dhe regjistrimi/nënshkrimi në të”, të vitit 2023, të Bordit të Guvernatorëve të Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH)
	16545
Dekret i Presidentit nr. 277, datë 31.7.2024	Për shpallje ligji.....
	16549

Vendim i Kuvendit nr. 71/2024, datë 25.7.2024	Për zgjatjen e afatit të ushtrimit të veprimtarisë së Komisionit Hetimor të Kuvendit për Shërbimet Publike të Sterilizimit dhe të <i>Check-up</i> në Shëndetësi.....	16549
Vendim i Kuvendit nr. 72/2024, datë 25.7.2024	Për disa ndryshime në vendimin nr. 70/2021, “Për caktimin e anëtarëve zëvendësues në përbërjen e komisioneve të përhershme të Kuvendit”, i ndryshuar.....	16549
Vendim i Kuvendit nr. 73/2024, datë 25.7.2024	Për një shtesë dhe ndryshim në vendimin nr. 19, datë 21.3.2024, “Për ngritjen e Komisionit Hetimor të Kuvendit për Shërbimet Publike të Sterilizimit dhe të <i>Check-up</i> në Shëndetësi”	16549
Vendim i Kuvendit nr. 74/2024, datë 26.7.2024	Për mosmiratimin e projektligjit, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8577, datë 10.2.2000, ‘Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë’, i ndryshuar”	16550
Vendim i Kuvendit nr. 75/2024, datë 26.7.2024	Për miratimin e raportit përfundimtar të Komisionit Hetimor për Trajtimin e të Dhënave të Sistemit TMS.....	16550
Vendim i Kuvendit nr. 76/2024, datë 26.7.2024	Për emërimin e zonjës Merita Gurabardhi anëtare të Bordit të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare, që do të mbajë funksionin e nëndrejtorit ekzekutiv.....	16550
Vendim i Kuvendit nr. 77/2024, datë 26.7.2024	Për emërimin e zotit Deniz Deralla anëtar i Bordit të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare.....	16551
Vendim i Kuvendit nr. 78/2024, datë 26.7.2024	Për një ndryshim në vendimin nr. 67/2021, “Për caktimin e kryesive të komisioneve të përhershme të Kuvendit”, i ndryshuar.....	16551
Vendim i Kuvendit nr. 79/2024, datë 26.7.2024	Për një ndryshim në vendimin nr. 69/2021, “Për caktimin e anëtarësisë së komisioneve të përhershme të Kuvendit”, i ndryshuar..	16551
Vendim i Kuvendit nr. 88/2024, datë 30.7.2024	Për një ndryshim në vendimin nr. 66/2021, “Për zgjedhjen e byrosë dhe përbërjen e sekretariateve të Kuvendit”, i ndryshuar	16552
Vendim i Kuvendit nr. 89/2024, datë 30.7.2024	Për zgjedhjen e kryetarit të Kuvendit.....	16552
Urdhër i Kuvendit nr. 52, datë 1.8.2024	Për delegimin e përfaqësimit ligjor të Kuvendit të Shqipërisë.....	16552
Urdhër i Kuvendit nr. 53, datë 1.8.2024	Për delegimin e kompetencave.....	16554

Vendim i Gjykatës Kushtetuese nr. 52, datë 27.6.2024	Me objekt shfuqizimin e neneve 24, pika 2 dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar, si dhe shfuqizimin e pjesës së neneve 3, pika 5 dhe 12, pika 1, shkronja “ç”, të po këtij ligji, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Shfuqizimin e nenit 4 dhe tabelës analitike nr. 2, të vendimit nr. 753, datë 20.12.2023, të Këshillit të Ministrave, “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023, ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar”, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë. Pezullimin e zbatimit të neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç” dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar, si dhe nenit 4 dhe tabelës analitike nr. 2, të vendimit nr. 753, datë 20.12.2023, të Këshillit të Ministrave, “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023, ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar”, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, derisa vendimi përfundimtar i Gjykatës Kushtetuese të hyjë në fuqi.	16554
Urdhër i Inspektorit të Lartë të Drejtësisë nr. 80, datë 3.8.2024	Për delegimin e kompetencës.....	16577
Urdhër i Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas nr. 386, datë 29.7.2024	Për delegimin e kompetencave të drejtorit të përgjithshëm.....	16578

LIGJ
Nr. 71/2024**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES SË
FINANCIMIT NDËRMJET REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË, PËRFAQËSUAR NGA
KËSHILLI I MINISTRAVE I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË, REPUBLIKËS SË
MAQEDONISË SË VERIUT,
PËRFAQËSUAR NGA SEKRETARIATI
PËR ÇËSHTJET EVROPIANE, DHE
KOMISIONIT EVROPIAN PËR
PROGRAMIN IPA TË BASHKËPUNIMIT
NDËRKUFITAR MAQEDONIA E
VERIUT–SHQIPËRI 2021–2027**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121,
pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të
Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet marrëveshja e financimit ndërmjet
Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i
Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së
Maqedonisë së Veriut, përfaqësuar nga Sekretariati
për Çështjet Evropiane, dhe Komisionit Evropian
për programin IPA të bashkëpunimit ndërkufitar
Maqedonia e Veriut–Shqipëri 2021–2027, sipas
tekstit bashkëlidhur këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren
Zyrtare.

Miraturar në datën 25.7.2024.

**Shpallur me dekreten nr. 263, datë 29.7.2024,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bajram Begaj.**

MARRËVESHJE FINANCIMI
KUSHTET E VEÇANTA

Komisioni Evropian, në vijim i referuar si
“**Komisioni**”, i cili vepron për llogari dhe në emër
të Bashkimit Evropian, në vijim i referuar si “**BE**”,
në njërën anë, dhe

Republika e Maqedonisë së Veriut, e përfaqësuar
nga Sekretariati për Çështjet Evropiane (në vijim e
referuar si “Maqedonia e Veriut”), dhe Republika e
Shqipërisë e përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave
(në vijim referuar si “Shqipëria”), në vijim të referuar
bashkërisht si “**përfituesit e IPA III**”, ose veçmas
të referuar si “**përfitues/e i/e IPA III**”,

nga ana tjetër,

dhe së bashku e bashkërisht të referuar si
“**palët**”,

kanë rënë dakord si më poshtë:

Neni 1

**Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar
(BNK)**

1. BE bie dakord të financojë dhe përfituesit e
IPA III bien dakord që të pranojnë financimin e
programit të mëposhtëm të BNK-së, siç
përkrahur në shtojcën I:

Programi i bashkëpunimit ndërkufitar Maqedoni
e Veriut–Shqipëri për periudhën 2021–2027

Numrat e angazhimit global:

Për vitin 2022: JAD.963195

Për vitin 2023: JAD.963206

Ky program i BNK-së financohet nga buxheti i
BE-së në bazë të aktit themelor në vijim
“Instrumenti për Asistencën e Paraanëtarësimit
(IPA III)”¹.

2. Kostoja totale e vlerësuar e këtij programi të
BNK-së është 13 790 000 euro dhe kontributi
maksimal i BE-së në këtë program të BNK-së është
përcaktuar të jetë 11 900 000 euro.

Kontributi i BE-së do të ndahet në angazhime
vjetore për vitet 2022, 2023, 2024 dhe 2026, në
përputhje me shtojcën I. Asnjë element në këtë
Marrëveshje Financimi nuk mund të interpretohet
sikur nënkupton një angazhim financiar të BE-së, në
lidhje me kreditë, të cilat ende nuk kanë marrë
miratimin nga buxheti i aprovuar i BE-së. Miratimi i

¹ Rregullorja (BE) 2021/1529 e Parlamentit Evropian
dhe e Këshillit, datë 15 shtator 2021, “Për krijimin e
Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA III)”,
Gazeta Zyrtare L 330, 20.9.2021, f. 1.

angazhimeve vjetore të mëvonshme, të përcaktuara në shtojcën I, do të miratohet përmes letërkëmbimeve midis Komisionit dhe përfituesve të IPA III.

Nga përfituesit e IPA III nuk kërkohet asnjë kontribut financiar.

3. Programi i BNK-së do të zbatohet në përputhje me përshkrimin e dhënë në shtojcën I.

Neni 2

Periudha e ekzekutimit dhe periudha e zbatimit operacional

1. Periudha e ekzekutimit të kësaj Marrëveshjeje Financimi, siç përcaktohet në nenin 1, paragrafi 1 të shtojcës II, është përcaktuar të jetë 12 vjet nga nënshkrimi i Marrëveshjes së Financimit, ose nga letërkëmbimet për kështet e mëvonshme të buxhetit.

2. Kohëzgjatja e periudhës së zbatimit operacional të kësaj Marrëveshjeje Financimi, siç përcaktohet në nenin 1, paragrafi 2 të shtojcës II, është përcaktuar të jetë 6 vjet nga nënshkrimi i Marrëveshjes së Financimit, ose nga letërkëmbimet për kështet e mëvonshme të buxhetit.

3. Këto periudha mund të zgjaten siç parashikohet në nenin 15 të shtojcës II.

Neni 3

Adresat dhe komunikimi

Të gjitha komunikimet në lidhje me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi do të bëhen me shkrim, do t'i referohen shprehimisht programit të BNK-së, siç përcaktohet në nenin 1, paragrafi 1 dhe do të dërgohen në adresat e mëposhtme:

a) Për Komisionin

Znj. Michela Matuella

Drejtoreshë në detyrë (Drejtorja NEAR. D), për Ballkanin Perëndimor

Drejtorja e Përgjithshme për Fqinjësinë dhe Negociatat e Zgjerimit (DG NEAR)

Rue de la Loi 15

Komisioni Evropian

B-1049 Bruksel, Belgjikë

Email: NEAR-D@ec.europa.eu

b) Për përfituesit e IPA III

Për Maqedoninë e Veriut:

Sekretariati për Çështjet Evropiane

Quai Presveta Bogorodica, br. 3

1000 Shkup, Maqedonia e Veriut

Telefon: +389 (0)2 3200 105

Email: cabinet@sep.gov.mk

Për Shqipërinë:

Z. Ilir Beqaj

Koordinator Kombëtar i IPA-s

Kryeministria

Bulevardi “Dëshmorët e Kombit”

Tiranë, Shqipëri

Email: eufa@saspac.gov.al

Neni 4

Pika e kontaktit të Zyrës Evropiane Kundër Mashtrimit (ZEKM)

Pika e kontaktit të përfituesit të IPA III që ka kompetencat e duhura për të bashkëpunuar në mënyrë të drejtpërdrejtë me Zyrën Evropiane Kundër Mashtrimit (ZEKM), në mënyrë që të lehtësojë aktivitetet operative të ZEKM-së do të jetë:

Për Maqedoninë e Veriut:

Znj. Tatjana Trajkovska

Drejtoreshë e Sektorit për Inspektimin Financiar në Sektorin Publik dhe Koordinimin e Luftës kundër Mashtrimit të Fondeve të BE-së, Ministria e Financave

1000 Shkup, Maqedonia e Veriut

Email: tatjana.traikovska@finance.gov.mk

Për Shqipërinë:

Znj. Blerina Naska

Drejtoreshë e Drejtorisë së Inspektimit Financiar, Inspektimi Financiar Publik pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë

Bulevardi “Dëshmorët e Kombit”, nr. 3, Tiranë, Shqipëri

Email: blerina.naska@financa.gov.al

Neni 5

Marrëveshjet Financiare Kuadër të Partneritetit

Programi i BNK-së do të zbatohet në përputhje me dispozitat e Marrëveshjes Financiare Kuadër të Partneritetit (MFKP), përkatësisht ndërmjet Komisionit Evropian dhe Maqedonisë së Veriut për rregullat specifike të zbatimit të asistencës financiare

të BE-së për Maqedoninë e Veriut, në kuadër të Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA III), dhe në përputhje me dispozitat e MFKP-së mes Komisionit Evropian dhe Shqipërisë për rregullat specifike të zbatimit të asistencës financiare të BE-së për Shqipërinë në kuadër të Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA III) (referuar në vijim si “MFKP-të”).

Kjo Marrëveshje Financimi plotëson dispozitat e MFKP-ve të sipërpërmendura. Në rast konflikti, nga njëra anë, të dispozitave të kësaj Marrëveshjeje Financimi dhe nga ana tjetër, e dispozitave të MFKP-së përkatëse, kjo e fundit do të ketë përparësi.

Neni 6 Shtojcat

1. Kjo Marrëveshjeje Financimi është e përbërë nga:

- a) Këto Kushte të Veçanta
- b) Shtojca I: Programi i BNK-së Maqedonia e Veriut–Republika e Shqipërisë për periudhën 2021–2027
- c) Shtojca II: Kushtet e Përgjithshme
- d) Shtojca III: Modeli i raportit vjetor të BNK-së për zbatimin e asistencës nga IPA III, në përputhje me nenin 80 të MFKP-së

2. Në rast konflikti midis dispozitave të shtojcave dhe dispozitave të këtyre Kushteve të Veçanta, këto të fundit do të kenë përparësi. Në rast konflikti midis dispozitave të shtojcës I dhe dispozitave të shtojcës II, kjo e fundit do të ketë përparësi.

Neni 7

Dispozita që derogojnë nga shtojca II apo që e plotësojnë atë

Paragrafi në vijim plotëson shtojcën II:

Komisioni synon të prezantojë, në mënyrë progresive, një sistem shkëmbimi elektronik për raportimin e kontratave nën menaxhimin e tërthortë të përfituesit të IPA III (“Aplikacioni IPA”). Përfituesi i IPA III do të duhet të regjistrohet dhe të përdorë aplikacionin IPA për të mundësuar menaxhimin elektronik të Marrëveshjeve të Financimit.

Neni 8

Nënshkrimi dhe hyrja në fuqi

Kjo Marrëveshjeje Financimi konsiderohet e nënshkruar në datën që nënshkruhet nga pala e fundit, dhe jo më vonë se data 31 dhjetor 2023.

Kjo Marrëveshjeje Financimi do të hyjë në fuqi në datën kur Komisioni merr një njoftim nga Republika e Shqipërisë, i cili konfirmon realizimin e procedurave të brendshme të përfituesit të IPA III që çmohen të nevojshme për hyrjen e saj në fuqi. Komisioni do të informojë përfituesit e IPA III për datën e marrjes së këtij njoftimi, e cila do të merret në konsideratë për hyrjen në fuqi.

Kjo marrëveshje është hartuar në tri kopje në gjuhën angleze, një i dorëzohet Komisionit dhe një për secilin prej përfituesve të IPA III.

Për përfituesit e IPA III Për Komisionin

Për Maqedoninë e Veriut:

Z. Bojan Marichikj
Zëvendëskryeministër për
Çështjet Evropiane
Koordinator Kombëtar i
IPA-s

Shkup, më
Data:
Nënshkrimi:

Për Komisionin:

Znj. Michela Matuella
Drejtoreshë në detyrë (Drejtorja
NEAR. D), për Ballkanin
Perëndimor
Drejtorja e Përgjithshme për
Politikat e Fqinjësisë dhe
Negociatat e Zgjerimit,
Komisioni Evropian

Bruksel, më

Data:
Nënshkrimi:

Për Shqipërinë:

Koordinator Kombëtar i IPA-s

Tiranë, më
Data:
Nënshkrimi:

SHTOJCA 1

E VENDIMIT ZBATUES TË KOMISIONIT
PËR FINANCIMIN E PROGRAMIT TË
BASHKËPUNIMIT NDËRKUFITAR
MAQEDONI E VERIUT–SHQIPËRI PËR
PERIUDHËN 2021–2027

**Dokumenti i Veprimit për programin e
bashkëpunimit ndërkufitar Maqedoni e Veriut–
Shqipëri 2021–2027**

PASQYRA E LËNDËS
SINOPSI I PROGRAMIT
LISTA E SHKURTESAVE
1. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

1.1. Përmbledhja e programit
1.2. Përgatitja e programit dhe përfshirja e
partnerëve

2. ZONA E PROGRAMIT

2.1. Analiza e situatës
2.2. Konstatimet kryesore

3. STRATEGJIA E PROGRAMIT

3.1. Logjika/arsyetimi për strategjinë e ndërhyrjes
që është përzgjedhur

3.2. Përshkrimi i prioriteteve të programit

3.3. Çështjet horizontale dhe ndërsektoriale

3.4. Koherenca me programet e tjera dhe
strategjitë makrorajonale

3.5. Kushtet dhe supozimet

4. BUXHETI INDIKATIV

5. MODALITETET E ZBATIMIT

5.1. Marrëveshja e financimit

5.2. Periudha indikative e zbatimit

5.3. Metodatat e zbatimit

5.4. Struktura Menaxhuese e Programit

5.5. Hartimi i projekteve, përzgjedhja dhe zbatimi

5.6. Shtirja e pranueshmërisë gjeografike për
prokurimet dhe grantet

6. RAPORTIMI, MONITORIMI DHE VLE-
RËSIMI

7. INFORMIMI DHE VIZIBILITETI

8. QËNDRUESHMËRIA

PËRMBLEDHJE E PROGRAMIT

Akti bazë	Instrumenti për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA III)
Titulli i programit	Programi i bashkëpunimit ndërkufitar Maqedoni e Veriut–Shqipëri
Numri OPSYS	AKTI-60751 2022: JAD.963195 2023: JAD.963206 2024: JAD.968729 2026: JAD.968730
Dokumenti i programimit	Kuadri i Programimit të IPA III
Dritarja	Dritarja 5 “Bashkëpunimi territorial dhe ndërkufitar”
Zona e Programit	Në Maqedoninë e Veriut: - Pelagonia, Pollogu dhe Jugperëndimi Në Shqipëri: - Dibër, Elbasan dhe Korçë
Objektivi i përgjithshëm i programit	Të promovojë marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë, të nxitë integrimin në BE dhe të kontribuojë në zhvillimin social, ekonomik dhe territorial të Zonës së Programit Ndërkufitar, duke përmirësuar mbrojtjen e mjedisit dhe masat ndaj fatkeqësive natyrore, si dhe duke zhvilluar turizmin e qëndrueshëm natyror dhe kulturor
Grupimet tematike (KT); prioritetet tematike (PT); dhe objektivat specifike (OS) për çdo prioritet tematik të Programit	PT 0: Asistencë teknike OS: Të garantojë zbatim efikas, efektiv, transparent dhe në kohë të programimit të bashkëpunimit ndërkufitar, si dhe të rrisë ndërgjegjësimin për programin ndër komunitetet kombëtare, rajonale e vendore dhe të popullsisë në përgjithësi në Zonën e Programit. KT 2: Efikasitet më i gjelbër dhe i përmirësuar i burimeve. PT2: Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut. OS1: Kapacitete të rritura të shërbimeve publike që merren me përballimin e fatkeqësive natyrore. OS2: Mbrojtje mjedisore e përmirësuar e rajonit ndërkufitar. KT 4: Përmirësim i mjedisit të biznesit dhe konkurrueshmërisë. PT5: Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore.

	OS1: Të forcojë turizmin e qëndrueshëm të trashëgimisë natyrore dhe kulturore në Zonën e Programit. OS2: Të forcojë bashkëpunimin kulturor, mbrojtjen dhe përmirësimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore. <i>Shënim. KT5 do të integrohet. Propozimi i përfutësve për integrimin e këtij grupimi tematik paraqitet në seksionin 3.3 të këtij dokumenti.</i>
Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ)	OZHQ kryesor: Objektivi 8: Promovimi i rritjes ekonomike të vazhdueshme, gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme, punësimin e plotë dhe produktiv, si dhe punën e denjë për të gjithë. Në kuadrin e zbatimit 7-vjeçar të Programit të bashkëpunimit ndërkufitar, operacionet e përzgjedhura do të kontribuojnë edhe për sa më poshtë: Në sferën socio-ekonomike: Objektivi 4. Arsimi gjithëpërfshirës, të barabartë dhe cilësor si dhe promovimi i mundësive të nxënies për të gjithë jetën për të gjithë; Objektivi 2: Modele të qëndrueshme konsumi dhe prodhimi. Në sferën territoriale: Objektivi 10: Reduktimi i pabarazive brenda dhe ndërmjet shteteve. Objektivi 11: Qytete dhe vendbanime njerëzore gjithëpërfshirëse, të sigurta, rezistente dhe të qëndrueshme. Në sferën mjedisore: Objektivi 13. Marrja e masave urgjente për të luftuar ndryshimet klimatike dhe efektet e tyre; Objektivi 15. Mbrojtja, restaurimi dhe promovimi i përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve tokësore, menaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve, lufta ndaj shkretimit, si dhe ndalimi dhe kthimi pas i degradimit të tokës dhe i humbjes së diversitetit.
INFORMACION PËR BUXHETIN	
Kodi/et DAC ²	11110: Politika e arsimit dhe menaxhimi administrativ: 5% 11120: Objektet e arsimit dhe formimit profesional: 5% 33210: Politika e turizmit dhe menaxhimi administrativ: 40% 15110: Politika e sektorit publik dhe menaxhimi administrativ: 10%.
Zëri buxhetor:	15.020300
Buxheti total 2021–2027	13 790 000 euro
Kontributi total i BE-së 2021–2027	11 900 000 euro
Kontributi vjetor i BE-së	Për vitin 2022 – 2 890 000 euro Për vitin 2023 – 2 000 000 euro Për vitin 2024 – 3 430 000 euro Për vitin 2026 – 3 580 000 euro Në varësi të fondeve në dispozicion në vitet përkatëse pas miratimit të buxhetit vjetor, ose siç parashikohet në sistemin e të dymbëdhjetave provizore.
MENAXHIMI DHE ZBATIMI	
Metoda e zbatimit	Menaxhim direkt nga Komisioni Evropian
Strukturat përgjegjëse BNK/autoritetet përkatëse në vendet pjesëmarrëse IPA III ³	Në Maqedoninë e Veriut: - Zëvendëskryeministri për Çështjet Evropiane, Koordinatori Kombëtar IPA (KKIPA) dhe struktura BNK e ngritur sipas kuadrit ligjor IPA III Në Shqipëri: - Këshilli i Ministrave, Koordinator Kombëtar IPA (KKIPA) dhe Struktura BNK e ngritur sipas kuadrit ligjor IPA III
SPT/zyrat antenë të Sekretariatit të Përbashkët Teknik	Selia e SPT-së: Strugë, Maqedoni e Veriut Zyra Antenë: Elbasan, Shqipëri
Afati për lidhjen e Marrëveshjes së Financimit për periudhën 2021–2027	Për alokimet buxhetore të vitit 2022, afati është 31 dhjetor 2023

² Sektorët DAC (kodet dhe përshkrimet) tregohen në kolonën e parë dhe të katërt me titullin “kodet e qëllimit”, në dokumentin në vijim: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-financestandards/dacandcrscodelists.htm>

³ Strukturat përgjegjëse dhe përgjegjësitë përcaktohen pas miratimit në përputhje me kuadrin legjislativ të IPA III dhe me Marrëveshjen Kuadër të Partneritetit dhe Marrëveshjen e Financimit.

Afati për marrëveshjen (shkëmbimin e letrave) e të gjitha palëve për alokimet buxhetore në vijim për zbatimin e Marrëveshjes së Financimit	Për alokimet buxhetore të vitit 2023, afati është 31 dhjetor 2024 Për alokimet buxhetore të vitit 2024, afati është 31 dhjetor 2025 Për alokimet buxhetore të vitit 2026, afati është 31 dhjetor 2027
Afati për lidhjen e kontratave të prokurimit dhe grantit	3 vjet pas lidhjes së Marrëveshjes së Financimit (ose shkëmbimit të letrave pas transhet buxhetore pasuese), përveç rasteve të parashikuara në nenin 114 të Rregullores Financiare
Periudha indikative e zbatimit operacional	6 vjet pas lidhjes së Marrëveshjes së Financimit (ose shkëmbimit të letrave pas transhet buxhetore pasuese)
Afati për zbatimin e Marrëveshjes së Financimit	12 vjet pas lidhjes së Marrëveshjes së Financimit (ose shkëmbimit të letrave pas transhet buxhetore pasuese)

Bruksel, 19.5.2022

LISTA E SHKURTIMEVE

BRD	Byroja për Zhvillim Rajonal (në Maqedoni të Veriut)
BNK	Bashkëpunimi Ndërkufitar
CBIB+	Forcimi Institucional Ndërkufitar Plus, faza III
KK	Këshilli Konsultativ
CRD	Qendra për Zhvillim Rajonal (në Maqedoni të Veriut)
OSHC	Organizatë e Shoqërisë Civile
KPS	Kuadri i Përbashkët Strategjik
DBE	Delegacioni i Bashkimit Evropian
PRE	Programi i Reformave Ekonomike
EUSAIR	Strategjia e BE-së për rajonin e Adriatikut dhe Jonit
PBB	Prodhimi i Brendshëm Bruto
IPA	Instrument për Asistencën e Paraanëtarësimit
KPM	Komiteti i Përbashkët Monitorues
NjQV	Njësi e Qeverisjes Vendore
TFP	Task-Forca e Përbashkët
PL	Partneri Lider
MM	Memorandum Mirëkuptimi
MVQV	Ministra e Vetëqeverisjes Vendore
MEFA	Ministria për Evropën dhe Çështjet e Jashtme
MVQV	Ministra e Vetëqeverisjes Vendore
KFSH	Kuadri Financiar Shumëvjeçar
KKIPA	Koordinatori Kombëtar IPA
OJF	Organizatë Jofitimprurëse
NUTS	Nomenklatura e Njësi Territoriale për Statistikat
SO	Strukturë BNK (nëse teksti i referohet IPA III, Strukturë Operuese)
SEA	Sekretariati për Çështjet Evropiane
NVM	Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme
OS	Objektiv specifik
SWOT	Analiza e pikave të forta, të dobëta, mundësive dhe kërcënimeve
GT	Grupim tematik
PT	Prioritet tematik
WTTC	Këshilli Botëror i Udhëtimit dhe Turizmit

1. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar ndërmjet Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë do të zbatohet në kuadër të Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit 2021–2027 (IPA III). IPA III mbështet bashkëpunimin ndërkufitar (BNK), me qëllim promovimin e marrëdhënieve të fqinjësisë së mirë, nxitjen e integritimit në BE dhe promovimin e zhvillimit socio-ekonomik nëpërmjet nismave të përbashkëta vendore dhe rajonale.

Dispozitat ligjore për zbatimin e tij përcaktohen në këto akte ligjore: rregullorja (BE) 2021/1529 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 15 shtator 2021 për krijimin e Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA III).

1.1. Përmbledhja e programit

Ky program, BNK-ja, u hartua mbi gjetjet kryesore të situatës dhe analizave SWOT të paraqitura në shtojcën 1 të këtij dokumenti, e cila zbërthen hollësisht situatën socio-ekonomike të rajoneve të përfshira në zonën e programit, një pamje të saktë të realiteteve aktuale në terren, bazuar në të dhëna statistikore, raporte, strategji kombëtare, rajonale dhe bashkiake etj., si dhe zbuloi një sërë kufizimesh që rëndojnë shumë në zhvillimin e tyre.

Zona e Programit karakterizohet nga burime të pasura natyrore dhe mjedisore, diversitet etnik dhe kulturë të pasur. Të dyja anët e Zonës së Programit kanë karakteristika mjaft të ndryshme për sa i përket zhvillimit ekonomik.

Zona e Programit ka nevoja të mëdha që tejkalojnë kapacitetin financiar të çdo programi BNK; largësia dhe natyra periferike e rajoneve rezultojnë në problemet e identifikuar dhe për këtë arsye ndikojnë shumë në cilësinë e jetës së qytetarëve. Gjithashtu, zhvillimi aktual i Zonës së Programit rrjedh nga një sërë faktorësh historikë, demografikë, politikë, gjeografikë dhe ekonomikë, të cilët nuk mund të kapërcehen brenda një periudhe kohore të shkurtër.

Pandemia COVID-19 e preku zonën, duke ulur rritjen e PBB-së dhe duke ndikuar te NVM-të dhe punësimi. Turizmi u godit rëndë, me një rënie të ndjeshme të numrit të turistëve dhe fjetjeve në njësi akomodimi.

Programi bazohet në potencialet dhe pikat e forta të identifikuar dhe punon drejt reduktimit të dobësive. Krijimi i mundësive për të krijuar themele të forta për bashkëpunimin ndërkufitar do të integrohet në zbatim si një metodikë e përgjithshme.

Nisur nga nevojat dhe sfidat e identifikuar të Zonës së Programit, mësimet e nxjerra nga periudha e mëparshme, si dhe buxhetin financiar në dispozicion, programi do të trajtojë dy prioritetet tematike (PT):

PT 2: Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut. Ky PT do të kontribuojë në mbulim më të mirë të shërbimeve të mbrojtjes civile dhe mjedisore për njerëzit, asetet dhe natyrën, duke forcuar mekanizmat e mbrojtjes civile, duke siguruar pajisje për mbrojtjen nga zjarret dhe rrëshqitjet e tokës, si dhe do të përmirësojë menaxhimin të zonave të mbrojtura dhe ndërgjegjësimin e popullatës vendëse dhe vizitorët/turistët, në lidhje me mbrojtjen e mjedisit. Gjithashtu kontribuon edhe te PT7, sepse synon të rritë kapacitetet e autoriteteve vendore dhe aktorëve të tjera.

PT 5: Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore. Ky PT do të kontribuojë në identifikimin dhe zhvillimin e burimeve kryesore të nënshfrytëzuara, me qëllim krijimin e ofertave plotësuese për atraksionet kryesore natyrore, kulturore dhe historike të zonës. Gjithashtu, do të forcojë kapacitetet e ofruesve të turizmit dhe do të promovojë një metodikë të përbashkët e të qëndrueshme për përdorimin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore. Do të rritë ndërgjegjësimin për pasurinë e trashëgimisë natyrore dhe kulturore dhe nevojën për mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të saj.

Programi BNK përfshin edhe një prioritet “Asistenca teknike”.

Objektivi/ndikimi i përgjithshëm i programit është të promovojë marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë, të nxisë integritimin në BE dhe të kontribuojë në zhvillimin social, ekonomik dhe territorial të zonës së programit ndërkufitar, duke përmirësuar mbrojtjen e mjedisit dhe përballimin e fatkeqësive natyrore, si dhe duke zhvilluar turizëm natyror dhe kulturor të qëndrueshëm.

Mbështetja që do të ofrohet në kuadër të këtij plani veprimi shumëvjeçar do të kontribuojë drejtpërdrejt dhe do të krijojë sinergji me prioritetet

e Planit Ekonomik dhe të Investimeve⁴ dhe të Agjendës së Gjellbër⁵ për Ballkanin Perëndimor.

1.2. Përgatitja e programit dhe përfshirja e partnerëve

Procesi i programimit të këtij programi IPA III BNK 2021–2027 filloi në maj 2020 dhe u bazua në përvojat e përbashkëta dhe në mësimet e nxjerra nga programet e mëparshme dhe aktuale BNK të IPA-s (Raporti Përfundimtar i Vlerësimit të Programeve IPA BNK 2007–2013 i shkurtit 2007, si dhe raporti “Analiza e treguesve të performancës”, i 30 qershorit 2020, programi IPA BNK 2014–2020).

Hartimi i këtij dokumenti të programit u drejtua nga dy strukturat operuese⁶ dhe zyrat KKIPA në dy vendet përkatëse, konkretisht: Ministria e Vetëqeverisjes Lokale (MPVL) dhe Sekretariati për Çështje Evropiane (SÇE) në Maqedoninë e Veriut, si dhe Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme (MEFA) në Shqipëri; për këtë qëllim, ngrit një Task-Forcë e Përbashkët (TFP). TFP-ja është organ kolektiv që përbëhet nga përfaqësues të KKIPA-ve, OS-ve, ministrive të linjës, NJQV-ve në territorin e programit dhe agjenci të tjera të të dyja vendeve pjesëmarrëse. Roli i TFP-së përgjegjëse për planifikimin dhe programimin strategjik të programit 2021–2027, ishte të siguronte efektivitetin dhe cilësinë e planifikimit dhe të programimit strategjik për programin BNK, i fokusuar në nevojat e identifikuar nga Zona e Programit, të vendoste për ndarjen e fondeve për çdo PT dhe të identifikonte çdo projekt strategjik, në përputhje me strategjinë e programit.

Delegacioni i BE-së në Maqedoninë e Veriut udhëhoqi procesin e përgjithshëm të përgatitjes së programit dhe lehtësoi ndërveprimin midis ekspertëve programues, strukturave operuese, përfaqësuesve të Komisionit Evropian dhe SPT-së. Projekti i Asistencës Teknike CBIB+ mbështeti dhe solli sinergji me përgatitjen e programeve të tjera BNK dhe u mbështet në praktikat e mira ekzistuese, si dhe u dha udhëzime ekspertëve programues mbi procesin e programimit.

Gjatë të gjithë fazës së programimit, janë mbajtur disa takime pune midis ekspertëve programues, OS-ve dhe DBE-së, për të siguruar komunikim efektiv që çon në identifikimin e prioritetëve tematike që do

të trajtohen dhe konceptimin e ndërhyrjeve strategjike në Zonën e Programit.

Në secilën fazë të përgatitjes së programit u organizuan tri takime të TFP-së, ku u paraqitën dhe u miratuan analizat SWOT dhe ndërhyrjet strategjike të propozuara prej ekspertëve programues.

Takime konsultimi u mbajtën me përfaqësues të qeverive të të dyja vendeve në institucionet që merren me Strategjinë e BE-së për Rajonin e Adriatikut dhe Jonit (EUSAIR), me synimin që diskutimet të evidentojnë sinergjitë dhe plotësimet e mundshme në ndërhyrjet që do të realizohen në Zonat e Programit me prioritetet e Strategjive Makrorajonale të BE-së. Procesi i programimit u karakterizua nga një pjesëmarrje e madhe dhe konsultime të gjera me palët e interesuara në të gjitha rajonet e Zonës së Programit, duke përfshirë institucionet përkatëse qendrore, rajonale dhe vendore, si dhe organizatat e shoqërisë civile.

Tetë takime u organizuan në Maqedoninë e Veriut me dhjetë komuna dhe tri qendra për zhvillim rajonal, me pjesëmarrjen e 36 përfaqësuesve. Dhjetë takime u organizuan në Shqipëri, me tre këshilla qarqesh dhe 14 bashki, me pjesëmarrjen e 42 përfaqësuesve. Dy uorkshope konsultimi u organizuan me palët e interesuara gjatë procesit të programimit në secilin vend (4 gjithsej), ku në secilin aktivitet morën pjesë rreth 40 pjesëmarrës/përfaqësues të palëve të interesuara. Qëllimi i uorkshopeve të konsultimit me palët e interesuara ishte i trefishtë: 1. të informojë publikun e gjerë mbi situatën e përgatitjes së programit BNK, përfshirë prezantimin e Raportit të Rishikimit dhe gjetjet e analizave sociale, ekonomike dhe mjedisore në zonat e pranueshme të programit; 2. Të kontribuojë në analizën SWOT dhe identifikimin e nevojave/mundësive prioritare për ndërhyrjet BNK; dhe 3. T'u ofrojë palëve të interesuara dhe përfituesve të Programit BNK mundësinë për të shprehur mendimet e tyre dhe për të dhënë kontribute të vlefshme për procesin e programimit.

Rrjedhimisht, të gjithë aktorët e procesit të programimit BNK i analizuan dhe renditën secilin PT sipas rëndësisë që iu atribuonin. Rënditja përfundimtare është e rëndësishme, sepse reflekton komentet për programimin dhe pasqyron përqasjen

⁴ COM(2020) 641, 6.10.2020 (vendim).

⁵ SWD (2020) 223, 6.10.2020 (dokument pune i personelit).

⁶ Strukturat operuese në kuadrin e IPA II BNK.

nga poshtë lart dhe ndërtohet mbi parimin e **partneritetit**: TP 2: Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rrezikut; dhe TP 5: Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore.

Tabela më poshtë tregon takimet/aktivitetet kryesore dhe konsultimet e realizuara:

Data/vendi	Aktiviteti
22.4.2020	Zyra KKIPA mori shkresën na Komisioni Evropian për IPA III dhe fillimin e procesit të programimit
6 maj 2020	Takimi prezantues ndërmjet SO në Shqipëri dhe CBIB+3 mbi procesin e programimit IPA III BNK (hapat e kërkuar dhe projektplanin i punës)
18.5.2020	Takimi prezantues ndërmjet SO në Maqedoninë e Veriut dhe CBIB+3 mbi procesin e programimit IPA III BNK (hapat e kërkuar dhe projektplanin i punës)
26.5.2020	Takim koordinues ndërmjet OS në Maqedoninë e Veriut, DBE në Shkup dhe zyra KKIPA dhe CBIB+3 mbi procesin e programimit (përgjegjësitë dhe planin i punës)
27.5.2020	Takim koordinues ndërmjet SO-ve në Maqedoninë e Veriut dhe Shqipëri, zyrës KKIPA në Maqedoninë e Veriut në prani të DBE-ë në Maqedoni dhe CBIB+3 mbi programimin e IPA III BNK (planin i punës dhe pyetësorët)
Fundi i qershorit–fundi i korrikut	U realizua procesi i ngritjes së Task-Forcës së Përbashkët (TFP)
30.7.2020	Mbledhja e parë e TFP-së: Konstituimi i TFP-së, miratimi i rregullores së brendshme dhe i planit të punës për programimin
5.8.2020	SPT shpërndau pyetësorët te palët e interesuara BNK
21.8.2020, <i>online</i>	Takimi prezantues me delegacionin e Bashkimit Evropian në Maqedoninë e Veriut dhe ekipin e programimit. Qëllimi i takimit ishte prezantimi dhe diskutimi i raportit fillestar, objektivave dhe rezultateve të pritshme, produkteve dhe kalendarit të aktiviteteve për të gjithë periudhën e përgatitjes së Programit
25.8.2020, <i>online</i>	Takim koordinues mbi procesin e programimit për programin BNK Maqedoni e Veriut–Shqipëri, ndërmjet ekspertëve programues, delegacionit të BE-së në Maqedoninë e Veriut dhe CBIB+3
21.8.2020, <i>online</i>	Takim i OS-ve: Prezantim me Ekipin e Ekspertëve Programues ku u paraqitën kalendari i aktiviteteve, rezultatet kryesore dhe metodika e ekspertëve dhe rënia dakord për piketat kryesore për procesin në vijim. Në procesin e përgatitjes morën pjesë dhe kontribuan përfaqësues të delegacioneve të BE-së në Maqedoni të Veriut dhe në Shqipëri, si edhe ekspertët e CBIB+
Fillim shtator 2020	Grumbullimi i pyetësorëve të plotësuar
16, 17, 18.9.2020 Pelagonia, Pollogu, rajonet jugperëndimore, Maqedonia e Veriut	Vizita në terren: Takime konsultimi në tri rajone të programit në Maqedoninë e Veriut, me përfaqësues të qeverisjes vendore, ku u prezantua ecuria e procesit të programimit, u diskutua mbi sfidat kryesore, prioritetet, strategjitë vendore dhe çështje të tjera menaxhimi që kanë lidhje me programin BNK. Identifikimi i nevojave dhe i prioritetëve potenciale që të përfshihen në programin e ri BNK.
16, 17, 18.9.2020 Qarqet Dibër, Elbasan, Korçë, Shqipëri	Vizita në terren: Takime konsultimi në tri rajone të programit në Shqipëri, me përfaqësues të qeverisjes vendore, ku u prezantua ecuria e procesit të programimit, u diskutua mbi sfidat kryesore, prioritetet, strategjitë vendore dhe çështje të tjera menaxhimi që kanë lidhje me programin BNK. Identifikimi i nevojave dhe i prioritetëve potenciale që të përfshihen në programin e ri BNK.
22 shtator 2020	Përgjigjet e agreguara nga pyetësorët e plotësuar iu vunë në dispozicion ekspertit programues për shtjellim të mëtejshëm dhe analizë
30.9.2020, Maqedonia e Veriut dhe Shqipëria, uorkshope <i>online</i>	Uorkshope konsultimi me palët e interesuara: Uorkshope konsultimi <i>online</i> të organizuara në të dyja vendet njëkohësisht, me rreth 40 pjesëmarrës nga secili vend, nga NJQV-të, OSHC-të, përfituesit e projekteve të BNK-së dhe institucione përkatëse. Prezantimi i analizave SWOT dhe mbledhja e pikëpamjeve dhe sugjerimeve të palëve të interesuara mbi sfidat kryesore, potencialet për zhvillim dhe risqet në zonat e programit.
1.10.2020, <i>online</i>	Takim teknik me përfaqësues nga strukturat operuese, delegacioni i Bashkimit Evropian në Maqedoninë e Veriut, Ekipi i Programimit, SPT, ekspertë të CBIB+. Diskutimi i komenteve të

	Raportit të Rishikimit, Studimit Shumësektorial dhe Konceptnotës së Projektit Strategjik që do t'u dërgohet NJQV-ve për marrjen e ideve për projekte të mundshme.
2.10.2020, uebinar/ trajnim i organizuar nga CBIB+	Trajnim për hartim dhe formulim të strategjisë: Uebinari i parë i TFP – programimi i IPA III BNK; Përfaqësuesit (OS-të, TFP, SPT, CBIB+, ekspertët programues): shpjegimi i IPA III BNK, procesi i programimit, planifikimi hap pas hapi (analiza e situatës, gjetjet kryesore (SWOT, nevojat), zgjedhjet strategjike – përzgjedhja/përcaktimi i prioriteteve, treguesve dhe objektivave), kontrolli i logjikës së ndërhyrjes, çështjet horizontale dhe ndërsektoriale.
14.10.2020, Tiranë	Takimi teknik me DG REGIO, DBE, Ekipin e Programimit dhe CBIB+: diskutim mbi ecurinë, sfidat dhe procesin e programimit. Problematikat. U trajtuan disa çështje lidhur me stadin e përgatitjeve, afatin e finalizimit të programit dhe Rregullorja e Komisionit Evropian.
28.10.2020, online	Takim teknik me delegacionin e Bashkimit Evropian në Maqedoninë e Veriut, Ekipin e Programimit dhe ekspertët e CBIB+. Diskutime për studimin shumësektorial dhe propozimet për ndërhyrjen strategjike dhe përzgjedhjen e prioriteteve tematike për përgatitjen e dokumentit të programit.
30.10.2020, Maqedonia e Veriut dhe Shqipëria, uorkshope online	Uorkshope, konsultimi me palët e interesuara, organizuar në secilin shtet njëkohësisht, me 35 pjesëmarrës nga secili shtet, që vinin nga NJQV-të, OSHC-të, përfituesit e projekteve BNK dhe institucione të tjera përgjegjëse. Prezantimi i studimit shumësektorial, ndërhyrjet strategjike të propozuara dhe marrja e mendimeve të palëve të interesuara mbi përzgjedhjen e prioriteteve tematike që do të përfshirjen në dokumentin të programit të ri.
6.11.2020, online	Takimi i dytë i TFP-së: Prezantimi i analizës SWOT dhe studimit shumësektorial. Diskutime mbi PT-të dhe logjikën e ndërhyrjes, përzgjedhjen fillestare të aktiviteteve dhe hapat për të përfunduar dokumentin e programit.
20.11.2020	Takim teknik me të dy OS-të, institucione qendrore dhe vendore dhe DBE-të për të diskutuar mbi ecurinë dhe masat që duhen ndërmarrë për të pjekur dy projektet strategjike të dorëzuara në kuadrin e IPA II, me qëllim që të financohen nga programi IPA III BNK Maqedoni e Veriut–Shqipëri
27.11.2020, online	Takimi i tretë i TFP-së: diskutime mbi Strategjinë e Ndërhyrjes së programit dhe Aktivitetet, konfirmimi i PT-ve dhe operacioneve; diskutime mbi treguesit, alokimet
7.12.2020	Dorëzimi i versionit të parë të dokumentit të programit pranë Komisionit Evropian
5.3.2021	Takim përgatitor mbi hapat që duhen ndërmarrë për përgatitjen e versionit të dytë të dokumentit të programit
10.3.2021	Takim koordinues për të diskutuar mbi komentet e Komisionit Evropian për versionin e parë të dokumentit të programit
18.3.2021	Aktivitet orientues mbi logjikën e ndërhyrjes së programit, nga projekti Promel
19.3.2021	Komentet zyrtare të Komisionit i përcillen KKIPA-së dhe OS-së
23.3.2021	Takim teknik mbi çështjet e vizibilitetit në kuadrin e programit IPA III BNK Maqedoni e Veriut–Shqipëri
21.4.2021	Konsultim publik për programin
23.4.2021	Takimi i katërt i Task-Forcës së Përbashkët për miratimin e versionit të dytë të dokumentit të programit
28.4.2021	Miratimi i versionit të dytë të dokumentit të programit nga TFP përmes procedurës me shkrim
29.4.2021	Dorëzimi i versionit të dytë të dokumentit të programit pranë Komisionit Evropian
7.6.2021	Komentet jozyrtare të Komisionit Evropian për versionin e dytë që iu dorëzua
5.7.2021	Komentet zyrtare të Komisionit Evropian për versionin e dytë që iu dorëzua
14.7.2021	Miratimi i versionit të tretë të dokumentit të programit nga TFP përmes procedurës me shkrim
16.7.2021	Dorëzimi i versionit të tretë të dokumentit të programit pranë Komisionit Evropian

Procesi i programimit u zhvillua në tri faza të njëpasnjëshme dhe të lidhura ngushtë midis tyre, të cilat u korrespondojnë produkteve/rezultateve të përgatitura nga ekspertët programues: 1. **Raporti i Rishikimit**; 2. **Studimi Shumësektorial**; 3. **Dokumenti i Programit**.

Dokumenti i Programit përmban vizionin strategjik, PT-të, aktivitetet konkrete dhe ndërhyrjet, përfshirë zërat financiarë për secilin PT për periudhën 7-vjeçare të IPA III 2021 –2027. Të gjithë aktorët e procesit të programimit BNK i analizuan dhe renditën secilin PT, sipas rëndësisë që iu atribuojnë. Renditja përfundimtare është e rëndësishme, sepse reflekton komentet për programimin dhe pasqyron përqasjen nga poshtë lart dhe ndërtohet mbi parimin e **partneritetit**: TP 2: Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rrezikut; dhe TP 5: Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore.

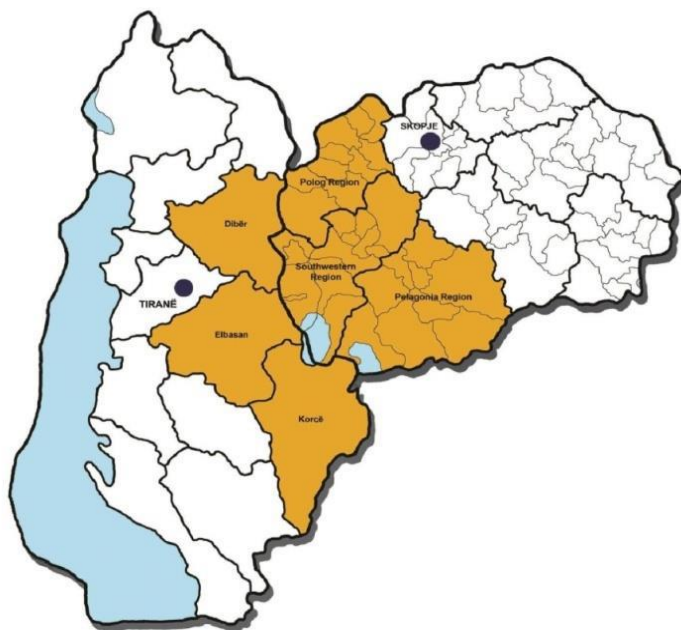
Programi i propozuar synon të kontribuojë në objektivin e përgjithshëm IPA III të harmonizuar me objektivin specifik/rezultatit e pestë që është ***mbështetja e bashkëpunimit territorial dhe ndërkufitar***.

2. ZONA E PROGRAMIT

2.1. Analiza e situatës

Zona e Programit mbetet e pandryshuar për sa i përket mbulimit gjeografik/administrativ dhe popullsisë, krahasuar me asistencën e mëparshme IPA BNK për Maqedoninë e Veriut dhe Shqipërinë, duke përfshirë tre rajone NUTS-3 në secilin vend përfitues:

- Pelagonia, Pollogu dhe jugperëndimi në Maqedoni të Veriut; dhe
- Dibra, Elbasani dhe Korça në Shqipëri.

Programi përfshin 27 bashki/komuna në Maqedoni të Veriut:

- Rajoni i Pelagonisë, që përbëhet nga këto komuna: Bitola, Demir Hisar, Dolneni, Krivogastani, Krusevo, Mogila, Novaci, Prilep dhe Resen;
- Rajoni i Pollogut, që përbëhet nga këto komuna: Bogovinje, Brvenica, Gostivar, Jegunovce, Mavrovë dhe Rostusa, Tearce, Tetovë, Vrapciste dhe Zelino;
- Rajoni Jugperëndimor, që përbëhet nga këto komuna: Centar Zupa, Debar, Debarca, Kicevo, Makedonski Brod, Ohri, Plasnica, Struga dhe Vevcani, dhe 17 bashki në Shqipëri:
 - qarku i Dibrës që përbëhet nga këto bashki: Dibër, Bulqizë, Mat dhe Klos;
 - qarku i Elbasanit që përbëhet nga këto bashki: Elbasan, Belsh, Cërrik, Gramsh, Librazhd, Peqin dhe Përrenjas;
 - qarku i Korçës që përbëhet nga këto bashki: Korçë, Devoll, Kolonjë, Maliq, Pogradec dhe Pustec.

Të gjashta këto rajone që përbëjnë Zonën e Programit kanë një popullsi totale prej 1 375 879 banorësh, nga të cilët 56% banojnë në Maqedoni të Veriut dhe 44% në Shqipëri.

Përmasat e rajoneve të pranueshme të Zonës së Programit, nga pikëpamja e shtrirjes gjeografike dhe popullsisë, paraqiten si më poshtë.

Vendi	Rajoni	Madhësia (km ²)	% e vendit	Popullsia	% e vendit
Maqedonia e Veriut	Pelagonia	4 717	18.3%	228 448	11.0%
	Pollogu	2 416	9.4%	321 957	15.5%
	Jugperëndimi	3 340	13.0%	219 622	10.6%
	TOTALI	10,473	40.7%	770 027	37.1%
Shqipëria	Dibra	2,586	9.0%	119,963	4.2%
	Elbasani	3,199	11.1%	276,765	9.7%
	Korça	3,711	12.9%	209,124	7.3%
	TOTALI	9,496	33.0%	605,852	21.3%
TOTALI I PROGRAMIT		19 969 km²	36.7⁷	1,375,879	28%⁸

Gjatësia e kufirit mes dy vendeve që mbulohen nga Zona e Programit është 191 km (151 km në tokë, 12 km përgjatë lumit Drin dhe 28 km në liqenet e Ohrit dhe të Prespës).

Janë 5 pika kalimi kufitar midis Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë:

- Káfasan (Strugë) nga Maqedonia e Veriut përmes Qafëthanës për në Pogradec, Librazhd dhe Elbasan në Shqipëri;

- Sveti Naum (Ohër) nga Maqedonia e Veriut përmes Tushemishtit, për në Pogradec në skajin juglindor të liqenit të Ohrit në Shqipëri;

- Spas (Debar) nga Maqedonia e Veriut përmes Bllatës (Dibër), për në Peshkopi, Bulqizë dhe Burrel në Shqipëri;

- Stenje (Resen) nga Maqedonia e Veriut përmes Goricës (Pustec), për në bregun verior të liqenit të Prespës në Shqipëri;

- Džepište (Debar) nga Maqedonia e Veriut për në Trebisht (Dibër) në Shqipëri.

Zonat kufitare midis Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë mbartin trashëgimi të ndryshme politike dhe socio-ekonomike që përcaktojnë profilet e tyre aktuale socio-ekonomike, kulturore dhe administrative-politike dhe përcaktojnë logjikën dhe potencialin për bashkëpunim ndërmjet institucioneve dhe njerëzve përtej kufirit për integrim dhe kohezion social dhe ekonomik më të mirë të të gjithë rajonit. Qeverisja e mirë në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor është dhe do të mbetet e një rëndësie jetike në këtë kontekst.

- Zona e Programit karakterizohet nga **burime të pasura natyrore dhe mjedisore, biodiversitet etnik dhe kulturë e pasur**. Në aspektin **gjeografik**, peizazhi dominohet nga male mjaft të pyllëzuar dhe zona kodrinore që ndërpriten nga lumenj, lugina dhe tre rezervuarë të mëdhenj ujorë – liqenet e Ohrit, Prespës dhe Debarit, që rrethohen nga një park kombëtar – të cilat krijojnë kushte të favorshme për zhvillimin e turizmit, aktiviteteve çlodhëse, industrisë e përpunimit të drurit dhe minierave, si dhe në energji hidrike, ku të dyja vendet kanë investuar tashmë. Në Zonën e Programit gjenden shtatë parqe kombëtare: tri në anën e Maqedonisë së Veriut (Galiçitsa, Mavrovë, Pelister) dhe katër në anën e Shqipërisë (Prespa, Bredhi i Drenovës, Lura, Shebenik-Jabllanicë).

- Në aspektin **demografik**, **pesë nga gjashtë rajonet shënojnë rritje negative të popullsisë** (përveç Pollogut, por edhe atje popullsia është në rënie). **Ky është zhvillim negativ nga periudha e programimit të mëparshëm (IPA II BNK)**, ku vetëm dy rajone të Maqedonisë së Veriut (Pelagonia, Jugperëndimi) shfaqnin këtë prirje, ndërsa të tria rajonet e Shqipërisë shënonin rritje natyrore pozitive.

- Shkaku kryesor i kësaj prirjeje është migrimi (i brendshëm – nga zonat e largëta apo malore drejt qendrave urbane) dhe emigrimi (jashtë shtetit), që në vetvete shkaktohet nga mungesa e mundësive për punë, por edhe nga infrastruktura e dobët e transportit dhe aksesit i ulët në shëndetësi dhe shërbime të tjera bazë.

⁷ Përqindja e madhësisë së agreguar të secilit vend.

⁸ Përqindja e popullsisë së agreguar të secilit vend.

Popullsia totale
Popullsia me moshë 0–14
Popullsia me moshë 65+
Dendësia⁹

Maqedonia e Veriut				Shqipëria		
Pelagonia	Jugperëndim	Pollog	Dibër	Elbasan	Korçë	
228 448	219 622	321 957	119 963	276 765	209 124	
15.3%	14.6%	16.2%	20.6%	18.2%	17.5%	
16.6%	12.2%	9.6%	13%	14%	13.2%	
48.4	65.8	133.3	46	87	56	

- Në aspektin **politik**, të dyja vendet shfaqin nivele të ngjashme zhvillimi ekonomik dhe gëzojnë përmirësim të vazhdueshëm të marrëdhënieve dypalëshe, si dhe rritje të shkëmbimeve në mallra dhe shërbime.

- Fakt i rëndësishëm është se të dy vendet janë kandidatë për anëtarësim në BE-së. Në mars 2020, Shtetet Anëtare të BE-së vendosën të hapin bisedimet e anëtarësimit, si me Shqipërinë edhe me Maqedoninë e Veriut¹⁰. Pak kohë pas vendimit, Komisioni Evropian prezantoi projektkuadrën e bisedimeve, ku përcaktohen udhëzimet dhe parimet për bisedimet e anëtarësimit.

Më 6 tetor 2020, Komisioni Evropian miratoi **Komunikatën për politikën e zgjerimit të BE-së dhe paketën e zgjerimit 2020**¹¹, si dhe një dokument tërësor: **Plani Ekonomik dhe i Investimeve për Ballkanin Perëndimor**¹², i cili synon të nxitë riaftësimin afatgjatë të rajonit, tranzicionin e gjelbër dhe digjital, bashkëpunimin ekonomik rajonal, rritjen ekonomike dhe reformat e kërkuara për të ecur përpara në rrugën drejt BE-së.

- Në aspektin e **organeve vendore dhe rajonale**, zona e pranueshme ndërkufitare karakterizohet nga sisteme qeverisjeje të ngjashme në të dyja anët e kufirit, që konsistojnë në qeverisje qendrore dhe vendore (komuna/bashki), teksa niveli rajonal synon të përcaktojë dhe të zbatojë politikën rajonale dhe harmonizimin e tyre me politikën kombëtare. Në Shqipëri ekziston edhe një nivel i tretë, *qarqet*, të cilat janë pjesë e qeverisjes vendore dhe ushtrojnë tagrat që u janë deleguar nga bashkitë (përcaktimi dhe zbatimi i politikave rajonale, harmonizimi i tyre me politikën shtetërore në nivel rajonal).

Edhe disa ngjashmëri të tjera:

- Njësitë e qeverisjes vendore (NJQV-të) kanë tagra të konsiderueshëm në drejtëm të arritjes së

zhvillimin vendor ekonomik, social, mjedisor dhe kulturor, si dhe të kohezionit në komunitet;

- NJQV-të pritet të marrin një rol gjithnjë e më aktiv për të ndërtuar kohezionin territorial dhe për të krijuar mjedis të favorshëm që nxit rritjen ekonomike vendore dhe plotëson nevojat aktuale të qytetarëve;

- Cilësia e shërbimeve dhe e infrastrukturës nëpër bashki është ende e pamjaftueshme dhe në mjaft zona rurale dhe malore është ende e dobët ose mungon (aksesueshmërisë, mbulimi, cilësia e shërbimeve të ofruara);

- Nevojat infrastrukturore të bashkive mbeten në krye të agjendës së tyre, ndërkohë që kapacitetet financiare dhe menaxhuese të qeverisjes vendore mbeten të dobëta për të adresuar këto nevoja, edhe për shkak të fondeve të pamjaftueshme për të përballuar kostot përkatëse;

- Shumica e NJQV-ve vuajnë nga numri i ulët dhe largimet e shumta të personelit, shtrëngesat buxhetore dhe ofrimi i dobët i shërbimeve publike për qytetarët;

- Shumica e NJQV-ve të vogla kanë vështirësi në përgatitjen e projekteve cilësore dhe përthithje të ulët të fondeve të donatorëve.

- Në aspektin e **strukturës ekonomike**, dy anët e Zonës së Programit shfaqin karakteristika të ndryshme për sa i përket zhvillimit ekonomik. Bujqësia, shfrytëzimi i burimeve minerare dhe turizmi përbëjnë sektorët ekonomikë më të rëndësishëm të Zonës së Programit.

Në Maqedoninë e Veriut, **pabarazitë rajonale** priren të jenë të konsiderueshme, kryesisht në rajonit të Shkupit, që regjistroi peshën më të madhe të PBB-së (42.8%) së vendit në vitin 2017. Tri rajonet e Zonës së Programit përfaqësojnë modestisht 27.8% të PBB-së, ndërsa popullsia e tyre përfaqëson rreth 37% të popullsisë së përgjithshme.

⁹ Dendësia e popullsisë llogaritet bazuar në territor.

¹⁰ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7002-2020-INIT/en/pdf>.

¹¹ COM(2020) 660 final (vendim i Komisionit).

¹² COM(2020) 641 final (vendim i Komisionit).

Gjithsesi, pabarazitë rajonale në Shqipëri janë edhe më të theksuara. Tri rajonet e Zonës së Programit përfaqësojnë 1.55% të PBB-së së Shqipërisë, ndërsa popullsia e tyre përfaqëson rreth 21% të popullsisë së përgjithshme.

- Pavarësisht burimeve të pasura natyrore, historike dhe të trashëgimisë kulturore, **zhvillimi i turizmit** në të gjithë Zonën e Programit është ende në fazë të hershme dhe lë shumë për të dëshiruar. Kontributi i drejtpërdrejtë i sektorëve të turizmit dhe i udhëtimit të të dyja vendeve në PBB-të e tyre përkatëse është mjaft i vogël, megjithëse në rritje me kalimin e kohës.

Ndër rajonet e Zonës së Programit, në Maqedoninë e Veriut, rajoni jugperëndimor është lider absolut, sepse aty realizohen 53.43% e aktiviteteve turistike, për shkak të pranisë së liqeneve të Ohrit dhe të Prespës, ndërsa rajoni i Pollogut është më pak i zhvilluari me vetëm 2.86%.

Pelagonia qëndron në mes, me ofertë turistike që paraqet mjedis të pastër, zona urbane dhe fshatra historike, si dhe trashëgimi kulturore, ndërkohë që kapitalizon atraksionet turistike, si liqenet akullnajore, parqet kombëtare, disa zona të mbrojtura dhe zona arkeologjike.

Në Shqipëri, tri rajonet e Zonës së Programit janë shumë të ndryshme për sa i përket zhvillimit të turizmit. Ndërsa qarku i Dibrës është më pak i zhvilluar dhe ende i paeksploruar, Korça ka rritur ndjeshëm kapacitetet dhe renditet ndër më të preferuarat për turizëm. Megjithatë, oferta turistike është e fragmentuar dhe përgjithësisht e orientuar drejt turizmit sezonal në destinacione individuale, në mungesë të paketave dhe itinerareve turistike tërësore.

Për sa i përket **punësimit**, në Maqedoni të Veriut, Pelagonia regjistron shkallën më të lartë të punësimit (55%) nga të tria rajonet e Zonës së Programit. Dy rajonet e tjera, Jugperëndimi (39.4%) dhe Pollogu (35.8%) ia kalojnë lehtë rajonit verilindor, me shkallën më të ulët të punësimit në vend.

Në Shqipëri, të tria qarqet renditen ndër ato me shkallën më të ulët të papunësisë. Elbasani është qarku me shkallën më të lartë të punësimit në bujqësi (67.2%) dhe njëkohësisht me shkallën më të ulët në shërbime (23.4%).

- Për sa i përket **arsimit**, në Maqedoninë e Veriut rajonet e programit kanë disa institucione arsimore për arsimin e ulët dhe të mesëm, si dhe universitete publike: Universiteti “Shën Klementi i Bitolës”, Universiteti Shtetëror i Tetovës, [Universiteti i Shkencave dhe Teknologjisë së Informacionit në Ohër](#), si dhe Universiteti i Evropës Juglindore në Tetovë dhe Shkup i cili është institucion publik-privat jofitimprurës.

Edhe në Shqipëri, rajonet e programit kanë numër të lartë institucioneve arsimore, përfshirë institucione të arsimit të ulët dhe të mesëm, por edhe dy universitete publike “Fan S. Noli” në Korçë dhe “Aleksandër Xhuvani”, në Elbasan, si promovues të kërkimit shkencor.

- Për sa i përket **gjinisë**, raporti mes popullsisë meshkuj dhe femra në të dyja vendet është i balancuar, ku Maqedonia e Veriut regjistron 50.03% meshkuj dhe 49.97% femra dhe Shqipëri 49.09% meshkuj dhe 50.91% femra.

Formimi arsimor i të dyja gjinive është i balancuar në shkollën fillore dhe të mesme, ndërsa në arsimin e lartë, nga viti 2012 e në vazhdim, përqindja e studentëve femra është dukshëm më e lartë. Në arsimin profesional, numri i të diplomuarve meshkuj është vetëm pak më i lartë në Maqedoninë e Veriut, ndërsa në Shqipëri është ndjeshëm më i lartë.

Megjithatë, në të dyja vendet, pjesëmarrja e lartë e grave në arsimin e lartë nuk përkthehet në pjesëmarrje në punësim dhe/ose pronësi të NVM-ve.

Një tjetër problematikë ku gratë ngelen pas është edhe shkalla e ulët e pronësisë mbi tokën/pasuritë¹³.

- Në aspektin e **infrastrukturës së transportit dhe të ndërlidhjes**, rruga kryesore që përshkon të gjithë zonën është **Korridori VIII panevropian**, që lidh rajonin Adriatiko-Jonian me Ballkanin Jugor dhe Detin e Zi dhe pritet të bëhet – me përfundimin e saj – një sistem transporti multimodal që përfshin detin, ajrin, rrugët tokësore dhe hekurudhore që shtrihen nga bregu italian i Adriatikut në brigjet e Detit të Zi të Bullgarisë). Po kështu, **degëzimi D i Korridorit X mbarevropian** (i cili lidh Evropën Veriore përmes Serbisë dhe Maqedonisë së Veriut me portin ndërkombëtar të Selanikut në Greqi) përshkon pjesën lindore të rajonit ndërkufitar në

¹³ Shih shtojcën 1 “Analiza e Situatës”, seksioni “Analiza Gjimore”.

Maqedoninë e Veriut dhe pritet të shkojë në kalojë përmes Greqisë për të arritur në autostradën ekzistuese Via Egnatia.

Infrastruktura e transportit e papërshtatshme në nivel rajonal dhe vendor, rrugët lidhëse me korridoret VIII dhe X dhe ndërlihdja e kufizuar brenda dhe ndërmjet rajonale përbëjnë sfidat kryesore të përbashkëta në të gjithë rajonet ndërkufitare të programit. Shtu këtu edhe zhvillimin periferik dhe të pamjaftueshëm, infrastruktura dhe ndërlihdja e mangët pengojnë aksesin e popullsisë, si në shërbimet kyçe ashtu edhe në tregjet kryesore dhe rrisin ndjesinë e largësisë, duke intensifikuar kështu shpopullimin përmes emigracionit dhe stanjacionit ekonomik.

- Përdorimi i qëndrueshëm, mbrojtja dhe valorizimi **burimeve të rëndësishme natyrore dhe mjedisore të rajoneve dhe biodiversiteti i konsiderueshëm** janë padyshim ndër faktorët kryesorë për zhvillimin e qëndrueshëm të rajoneve, por gjendja aktuale e **infrastrukturave mjedisore** lë shumë për të dëshiruar. **Nivelet e larta të ndotjes së mjedisit dhe degradimi i zonave të mbrojtura** janë një kërcënim real dhe i pranishëm në të gjithë rajonet.

Sistemet e pamjaftueshme të furnizimit me ujë, ku ujësjellësit ekzistojnë dhe mbulojnë një përqindje relativisht të lartë të popullsisë në disa zona urbane, por në zonat rurale mbulimi varion nga vetëm 20% deri në 80%, ku nevojat e popullsisë së mbetur për ujë të pijshëm mbulohen nga pusët dhe/ose burimet natyrore, si dhe me cilësi uji që dallon shumë nga zona në zonë.

E njëjta gjë vlen edhe për **sistemet e pamjaftueshme të grumbullimit dhe eliminimit/menaxhimit të mbetjeve** në të gjitha rajonet e Zonës së Programit ndërkufitar, të karakterizuara kryesisht nga depozitimi i mbetjeve të ngurta në vendgrumbullime vendore, të ashtuquajtura landfille bashkiake, të cilat janë shumë larg përmbushjes së standardeve bazë të sigurisë teknike dhe sanitare – apo, akoma më keq, në vendgrumbullime informale apo të paligjshme ku mbetjet industriale dhe bashkiake hidhen pa kontroll; kjo ka ndikim të drejtpërdrejtë në ndotjen e mjedisit, të tokës dhe ujërave nëntokësore, si dhe ndikim të tërthortë në shëndetin e qytetarëve.

Madje, ka edhe qendra urbane të cilave u mungojnë edhe të këto (p.sh. Tetova, qendra administrative e rajonit të Pollogut në Maqedoninë e Veriut, me 53 000 banorë).

Trajtimi i ujërave të zeza dhe të përdorura përbën një tjetër sfidë të rëndësishme dhe të përbashkët në të gjithë rajonet ndërkufitare të programit. Mbulimi i popullsisë me impiante të përpunimit të ujërave të ndotura dhe trajtimit të ujërave të zeza është i zymtë në të dyja anët e kufirit, madje ndjeshëm nën mesataret tashmë shumë të ulëta kombëtare.

Të dyja vendet janë tejet të cenueshme ndaj rreziqeve natyrore, si përmbytjet, thatësitrat, zjarret në pyje, rrëshqitjet e dheut, tërmetet dhe temperaturat ekstreme që përforcohen nga ndryshimet klimatike¹⁴.

Të dyja vendet kanë zona me interes të madh mjedisor, por edhe potencial turistik që garantojnë sinergjinë e dy prioriteteve tematike të përzgjedhura: **Parku Kombëtar i Lurës dhe/ose Parku Natyror Korab-Koritnik** (Shqipëri), **Parku i Maleve të Sharrit dhe Parku i Mavrovës** (Maqedoni të Veriut).

Ujërat termominerale ose komplekse kurative: Banjat e Peshkopisë dhe Banjat e Kosovrastit; **Banja e Peshkopisë** ndodhet rreth dy kilometra në lindje të qytetit të Peshkopisë (Shqipëri), dhe **Banja e Kosovrastit** ndodhet në lindje të Debarit [Dibrës], buzë liqenit të Debarit (Maqedoni e Veriut).

Parku Kombëtar Galiçica (Maqedoni e Veriut) dhe Shebenik-Jabllanice (Shqipëri): Liqenet e Ohrit dhe të Prespës dhe Liqeni Artificial i Dibrës formojnë një kompleks me **Parkun Kombëtar të Galiçicës dhe Shebenik-Jabllanicës** – një zonë relativisht e kufizuar me biodiversitet shumë të pasur, shkallë të lartë heterogjeniteti dhe endemizmi, prandaj konsiderohet një vend i vyer në Evropë.

Parku Kombëtar i Bredhit të Drenovës ndodhet 10 km nga Korça, në anë të malit Moravë.

Metodat aktuale të menaxhimit të pyjeve rezultojnë në krijimin e pyjeve të një lloji dhe një moshe. Prerja e paligjshme, shfrytëzimi pa kriter i pyjeve, zjarret në pyje, si dhe mosripyllëzimi i tokës djerrë ndikon në humbjen e llojeve të caktuara dhe shfaqjen e erozionit dhe rrëshqitjeve të dheut në pjesë të caktuara të ish-ekosistemeve pyjore.

¹⁴ Shihni Shtojcën 1 “Analiza e Situatës”, seksioni “Analiza Gjimore”.

Gjithashtu, ndërgjegjësimi i ulët i publikut dhe mungesa e planeve të menaxhimit çon në ndotjen e mbetjeve bashkiake.

Për sa i përket **trashëgimisë kulturore dhe natyrore**, rajonet ndërkufitare të programit janë të pasura me:

- **Burime mjedisore dhe biodiversitet** – ndër të cilat rezervati ndërkufitar biosferik “Ohër-Prepë”, një ligatinë Ramsar me rëndësi ndërkombëtare që është e përbashkët me Greqinë fqinje, një numër i madh parqesh kombëtare dhe zona të mbrojtura natyrore që përfshijnë lumenj dhe liqene akullnajore, shpella dhe monumente të tjera të natyrës, peizazhe malore dhe pamje me bukuri të jashtëzakonshme etj.

- **Zona të trashëgimisë kulturore dhe historike** – veçanërisht Ohri që është përfshirë në Listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s, zonat e mbrojtura me interes të veçantë ruajtjeje, zonat arkeologjike, vendbanimet tradicionale me vlera të veçanta arkitekturore, kishat e shumta, xhamitë, manastiret, kalatë, urat, vendbanimet e peshkimit dhe monumente të tjera urbane dhe rurale.

Këto asete jo vetëm nuk përfitojnë ruajtje dhe mbrojtje të mjaftueshme, por as promovim të përshtatshëm dhe valorizim të qëndrueshëm.

COVID-19 ka shkaktuar recesion të thellë në Ballkanin Perëndimor. Vitet e fundit konsumi ka qenë nxitësi kryesor i rritjes në rajon, por ka rënë në pikiatë që nga fillimi i pandemisë. Në të gjithë rajonin, konsumi privat është prekur thellësisht nga humbja e vendeve të punës dhe e pagave që nga fillimi i krizës, e përkeqësuar kjo nga pasiguria e lartë. Kështu, pavarësisht rritjes së shpenzimeve publike në të gjashtë vendet, konsumi total pritet të shënojë rënie. Rënia e konsumit total është faktori kryesor në rritjen ekonomike negative në Mal të Zi, **Shqipëri, Maqedoni të Veriut** dhe Serbi.

Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN) parashikon se ekonomia e Maqedonisë së Veriut do të tkurret me pothuajse 5.5% në vitin 2020 (kundrejt 3.5% rritjes së PBB-së në 2019). Parashikimet e Bankës Kombëtare të Maqedonisë së Veriut janë pak më optimiste me një tkurrje prej 3.5%. Sipas BE-së, tkurrja ekonomike arriti në 3.3% në vit, pas një rënie prej 14.9% në tremujorin e dytë. **Në**

Shqipëri, pandemia ka ulur ndjeshëm rritjen e PBB-së me -7.5% në vitin 2020, duke reflektuar varësinë e saj nga turizmi dhe remitancat. Sipas parashikimit të përditësuar të FMN-së, nga tetori 2020, rritja e PBB-së pritet të rifillojë në 6.1% në 2021 dhe të stabilizohet në 5.8% në 2022, në varësi të rimëkëmbjes ekonomike globale pas pandemisë.

Kriza e COVID-19 ka prekur rëndë plot **82% të ndërmarrjeve të anketuara në Maqedoninë e Veriut, të cilat raportuan humbje të konsiderueshme financiare** dhe pezullim të përkohshëm të veprimtarisë së biznesit. Një numër i konsiderueshëm ndërmarrjesh rrezikojnë të mbyllën së shpejti. Rreth 15% e ndërmarrjeve të anketuara nuk ishin në funksion në kohën e anketimit, ndërsa 41% operonin me kapacitet më të ulët. Në tërësi, në Shqipëri, **47% e shoqërive tregtare kanë ndërprerë plotësisht punën gjatë COVID-19**, ndërsa 53% e kanë vazhduar punën tërësisht ose pjesërisht. **Ndër të gjithë sektorët ekonomikë, turizmi është më i prekuri, me mbylljen e 75% të bizneseve.** Nga ana tjetër, bujqësia vazhdoi të punojë pjesërisht ose tërësisht në masën 81%.

Pavarësisht të gjitha përpjekjeve, papunësia në Ballkanin Perëndimor u rrit në vitin 2020. Edhe pse 40% e punonjësve të sektorit privat në Ballkanin Perëndimor (2.1 milionë) përfituan subvencione, shkalla mesatare e papunësisë në qershor 2020 ishte rreth 15.9%, një rritje prej 0.5% krahasuar me qershorin 2011.

Ne Maqedoni të Veriut, pavarësisht mbështetjes shtetërore në mbrojtje të tregut të punës, shkalla e papunësisë ishte 16.7%, e para rritje e shënuar që nga viti 2011.

Turizmi pësoi goditje të rëndë. Një anketë¹⁵ për ecurinë e numrit të turistëve/fjetjeve në bashkitë më të mëdha të Zonës së Programit, tregoi rënie të fortë si të numrit të turistëve, edhe të numrit të netëve që rrinë për të fjetur.

2.2. Konstatimet kryesore

Zonat kufitare mes Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë mbartin trashëgimi të ndryshme politike dhe socio-ekonomike që përcaktojnë profilet e tyre aktuale socio-ekonomike, kulturore dhe administrative-politike dhe përcaktojnë logjikën dhe potencialin për bashkëpunim ndërmjet

¹⁵ Shihni shtojcën 1, seksioni “Vlerësimi paraprak i ndikimit të COVID-19”.

institucioneve dhe njerëzve përtej kufirit për integrim dhe kohezion social dhe ekonomik më të mirë të të gjithë rajonit. Qeverisja e mirë në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor është dhe do të mbetet e një rëndësie jetike në këtë kontekst.

Analiza e detajuar e situatës socio-ekonomike e rajoneve të zonës së Programit (e përmbledhur në seksionin e mësipërm) jep një pamje të saktë të realiteteve aktuale në terren. Mbi bazën e saj, më poshtë evidentohen kufizimet kryesore të përbashkëta për zhvillim të qëndrueshëm brenda rajoneve të pranueshme të Programit IPA III BNK Maqedonia e Veriut–Shqipëri për periudhën 2021–2027 në një sërë sektorësh kyç:

- **Pesë nga gjashtë rajonet shënojnë rritje negative të popullsisë** (përveç Pollogut, por edhe atje popullsia është në rënie), kryesisht për shkak të migrimit (i brendshëm – nga zonat e largëta apo malore drejt qendrave urbane) dhe emigrimit (jashtë shtetit), që në vetvete shkaktohet nga mungesa e mundësive për punësim. Programi përpiqet të adresojë shkaqet e (e)migrimit duke inkurajuar punësimin, vetëpunësimin dhe krijimin e bizneseve të reja;

- **Ekzistojnë boshllëqe të konsiderueshme gjinore, në lidhje me pjesëmarrjen në punësim, pronësinë e NVM-ve dhe titujt e tokës/pronës**, sepse gratë janë në pozita të pafavorshme. Programi fokusohet në një sërë aktivitetesh të synuara dhe i kushton një rezultat të pritshëm me tregues të veçantë brenda prioritetit të dytë tematik, teksa edhe treguesit e tjerë përkatës do të ndahen sipas gjinisë;

- **Njësitë e qeverisjes vendore (NJQV) pritet të marrin një rol gjithnjë e më aktiv** për të ndërtuar kohezionin territorial dhe për të krijuar mjedis të favorshëm që nxit rritjen ekonomike vendore dhe plotëson nevojat aktuale të qytetarëve, por janë vazhdimisht në vështirësi, për shkak të numrit të ulët të personelit dhe largimet e shpeshta të tyre, shtrëngesat buxhetore dhe ofrimit të dobët i shërbimeve publike për qytetarët. Gjithashtu, kanë vështirësi në përgatitjen e projekteve cilësore dhe kanë një përthithje të ulët të fondeve të donatorëve. Programi do të fokusohet në mbështetjen e NJQV-ve për përgatitjen dhe paraqitjen e aplikimeve të cilësisë së duhur në kuadër të PT-të, ndërsa në të njëjtën kohë propozon veprime për rritjen e aftësive të tyre qeverisëse;

- Kushte e favorshme klimatike, prania e lartë e **burimeve natyrore dhe mjedisore** (burimet minerale, xeherorët, uji, burimet e rinovueshme të energjisë dhe toka e punueshme) dhe biodiversiteti i konsiderueshëm rëndohen nga **sistemet e pamjaftueshme të furnizimit me ujë, sistemet e papërshtatshme të grumbullimit dhe depoizimit/menaxhimit të mbetjeve, trajtim i pamjaftueshëm i ujërave të ndotura dhe ujërave të zeza**. Këto çështje ndikojnë shumë në zhvillimin e Zonës së Programit dhe në sektorët e synuar nga prioritetet tematike të përzgjedhura. Investimet e nevojshme për t' trajtuar ato janë ndjeshëm përtej kapaciteteve financiare të një programi BNK dhe mund të adresohen vetëm nga programe në nivel kombëtar, të financuara, si nga fondet kombëtare, ashtu edhe nga fondet e donatorëve të BE-së/të tjerë (shih seksionin 3.4). Programi po bën një përpjekje për të kontribuar në zbutjen e disa prej këtyre çështjeve brenda prioritetit të parë tematik;

- Zona kërcënohet nga efektet e ndryshimeve klimatike, si **përmblytjet**, thatësira, **zjarret në pyje**, rrëshqitjet e dheut, **tërmetet** dhe temperaturat ekstreme; ekziston një **mungesë e perceptuar e vlerësimit të riskut, strategjive për reduktimin e riskut nga fatkeqësitë dhe planeve të emergjencës civile në Zonën e Programit, si dhe kapacitete të pamjaftueshme për menaxhimin e fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive të tjera**. Një nga objektivat/rezultatet specifike të programit u kushtohet vetëm këtyre çështjeve;

- Metodatat aktuale të menaxhimit të pyjeve rezultojnë në krijimin e pyjeve të një lloji dhe një moshe. **Prerja e paligjshme, shfrytëzimi pa kriter i pyjeve, zjarret në pyje, si dhe mosripyllëzimi i tokës djerrë ndikon në humbjen e llojeve të caktuara dhe shfaqjen e erozionit dhe rrëshqitjeve të dheut në pjesë të caktuara të ish-ekosistemeve pyjore**. Programi u kushton një objektivat/rezultat specifik këtyre çështjeve;

- Pavarësisht pranisë së një sërë projektesh transporti në proces zbatimi të financuara nga Bashkimi Evropian apo donatorë të tjerë, **infrastruktura e transportit është ende e pamjaftueshme**, duke rezultuar në ndërlidhje të kufizuar brenda dhe ndërmjet rajoneve. Edhe pse investimet e nevojshme në këtë fushë tejkalojnë kapacitetet financiare të një programi BNK dhe mund të adresohen vetëm me programe në nivel

kombëtar, programi zgjidhi një projekt strategjik që synon, ndër të tjera, përmirësimin e **ndërlidhjes brenda dhe ndërmjet rajoneve**, duke ngritur linjën ndërkombëtare e pasagjerëve Strugë–Ohër–Pogradec. Linja e pasagjerëve do të lehtësojë aksesin e popullsisë dhe vizitorëve të Zonës së Programit drejt aeroportit të vetëm në këtë zonë (Ohër).

- Trashëgimia e pasur dhe e larmishme kulturore dhe historike, e bollshme në mbarë Zonën e Programit në formën e zonave historike dhe të trashëgimisë, nuk përfiton jo vetëm nga **ruajtja dhe mbrojtja** e duhur, por as nga **promovimi dhe valorizimi i qëndrueshëm**. Një nga objektivat/rezultatet specifike të programit u kushtohet këtyre çështjeve.

- Pavarësisht trashëgimisë natyrore, historike dhe kulturore të pasur të përshkruar shkurtimisht më lart, zhvillimi i turizmit në të gjithë Zonën e Programit është ende në fazë të hershme dhe lë shumë për të dëshiruar. Një nga objektivat/rezultatet specifike të programit u kushtohet posaçërisht këtyre çështjeve.

- Kultura e sipërmarrjes në Zonën e Programit, e reflektuar në numrin e lartë të shoqërive tregtare, nuk përkthehet në produktivitet dhe rrjedhimisht as në PBB-në e rajoneve. Një nga objektivat/rezultatet specifike të programit u kushtohet posaçërisht këtyre çështjeve.

3. STRATEGJIA E PROGRAMIT

3.1. Logjika/arsyetime për strategjinë e ndërhyrjes që është përzgjedhur

Për shtyllën e parë të përgatitjes së kësaj strategjie, u shqyrtuan të dhënat statistikore që u përkasin gjashtë rajoneve të Zonës së Programit, u rishikua një vëllim i madh dokumentesh strategjike dhe u konsultuan një sërë palësh të interesuara, të gjitha këto për të prodhuar një raport rishikimi. Më pas, gjetjet u prezantuan dhe u diskutuan me OS-të dhe TFP-në përgjegjëse për programimin, në përputhje me parimin e **koordinimit**.

Shtylla tjetër e kësaj strategjie është paketa financiare që do të vihet në dispozicion për të financuar programin shtatëvjeçar BNK. Nevojat e Zonës së Programit janë të konsiderueshme dhe përtej kapacitetit financiar të çdo programi BNK; largësia dhe natyra periferike e rajoneve bëjnë që problemet e infrastrukturës të ndikojnë shumë në cilësinë e jetës së qytetarëve.

Shtylla e tretë dhe më e rëndësishme është renditja e PT-ve, pasi ato janë përzgjedhur si rezultat

i analizave socio-ekonomike dhe SWOT në konsultim me palët e interesuara.

Secili prioritet tematik është renditur nga palët e interesuara në procesin e programimit BNK sipas analizës së situatës dhe rëndësisë së perceptuar për Zonën e Programit. Bashkë me Analizën e Situatës, kjo renditje përbën një kontribut të rëndësishëm për programimin që brendëson përjasjen nga poshtë lart bazuar në parimin e **partneritetit**. Prioritetet e përzgjedhura janë:

Prioriteti tematik 2 – **Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut**

Prioriteti tematik 5 – **Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore**

Gjithashtu, si një veçori e kuadrit të programimit IPA III BNK, Prioriteti tematik “Qeverisja, planifikimi dhe ngritja e kapaciteteve administrative të autoriteteve vendore dhe rajonale” do të integrohen në program.

Objekti/ndikimi i përgjithshëm i programit është: **“Rajon ndërkufitar miqësor me mjedisin me një sektor të qëndrueshëm turimi për gratë dhe burrat që jetojnë në të”**.

Programi synon të kontribuojë në objektivin/ndikimin e përgjithshëm të IPA III, që *të mbështesë përfituesit e renditur në shtojcën I në miratimin dhe zbatimin e reformave politike, institucionale, ligjore, administrative, sociale dhe ekonomike, që kërkohen nga përfituesit për t’u përputhur me vlerat e Bashkimit Evropian dhe të harmonizojnë në mënyrë progresive rregullat, standardet, politikat dhe praktikatat e Bashkimit Evropian, me synimin për anëtarësim, duke kontribuar kështu në stabilitetin, sigurinë dhe prosperitetin e tyre*, pasi vihen në linjë me objektivin e pestë specifik të IPA III, që është *mbështetja e bashkëpunimit territorial dhe ndërkufitar*. Lidhja ndërmjet programit dhe strategjive përkatëse të BE-së për Ballkanin Perëndimor shtjellohet në seksionin 3.4 më poshtë.

Programi synon koherencën dhe përputhshmërinë me **strategjitë kombëtare, rajonale dhe vendore**, të shqyrtuara për hartimin e strategjisë.

Përzgjedhja e prioritetëve ndjek parimin e **koherencës**, duke u përzgjedhur nga shtojca III e Rregullores IPA III.

Gjatë procesit të konsultimit, palët e interesuara të programit e konsideruan mjedisin dhe turizmin si dy sektorët më të rëndësishëm që duhet t’u jepet prioritet në kuadër të programit. Promovimi i punësimit dhe rritja e konkurrencës u konsideruan,

gjithashtu, si prioritete të mundshme. Përfundimisht, u zgjodhën tri prioritete tematike: Prioriteti tematik 2 – **Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut**; Prioriteti tematik 5 – **Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore**; dhe Prioriteti tematik 8 – **Konkurrueshmëria, biznesi dhe zhvillimi i NVM-ve, tregtia dhe investimet**.

Duke marrë parasysh nevojën për të fokusuar më tej qëllimin e programit, u mbajt një takim i TFP-së për të vendosur dy nga tri prioritetet tematike. Prioritetet tematike u zgjodhën bazuar në disa

kritere, si më poshtë: vlera e fortë ndërkufitare; potenciali për të krijuar sa më shumë sinergji dhe efekte shumëfishuese me PT-të e tjera; sa më shumë përfitime për njerëzit; ekzistenca dhe gatishmëria e institucioneve për të realizuar ndërhyrjet; përdorimi sa më i mirë i një buxheti financiar të kufizuar në krahasim me morinë e nevojave.

TFP-ja vendosi se ekziston një sinergji e madhe midis mjedisit dhe turizmit, ndërsa konkurrueshmëria (dhe madje punësimi dhe përfshirja sociale) mund të përfshihen dhe të promovohen nga sektori i turizmit.

Tabela 1: Paraqitje sintetike e arsyeve për përzgjedhjen e prioriteteve tematike

Prioriteti tematik i përzgjedhur	Arsyet e përzgjedhjes
Prioriteti tematik 2 – Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut	- Burime natyrore të larmishme (uji, pyjet, flora dhe fauna, klima); - Strategjitë dhe legjislacioni për reformat e administratës, me qëllim përmirësimin e qeverisjes, planifikimit dhe kapaciteteve administrative në nivel vendor; - Mungesa e mbrojtjes së integruar të mjedisit, monitorimit dhe gatishmërisë ndaj riskut dhe sistemeve të parandalimit; - Autoritetet publike nuk kanë buxhet/burime financiare për adresimin e mangësive në infrastrukturës (transporti, uji, energjia dhe çështje të tjera mjedisore); - Degradimi i mjedisit dhe rreziku nga fatkeqësi të ndryshme natyrore zona të caktuara; - Mungesa e strategjive rajonale afatmesme dhe afatgjata për mjedisin; - Mundësi për hartimin/formulimin/zbatimin e programeve/nismave të përbashkëta për sisteme të integruara të mbrojtjes së mjedisit, monitorim dhe parandalim të riskut (mbrojtja nga zjarri, përballimi i fatkeqësive, ndotja e ujit etj.); - Potenciali i autoriteteve vendore për të ndërtuar kapacitete për ofrim më të mirë të shërbimeve për qytetarët. Ky prioritet tematik është tepër i rëndësishëm për zonën, sepse kontribuon në mbulim më të mirë me shërbime civile dhe mbrojtje të mjedisit për popullatën, asetet dhe natyrën. Gjithashtu, kontribuon ndjeshëm në prioritetin tematik 7.
Prioriteti tematik 5 – Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore	- Ofertë e pasur turistike e bazuar në shfrytëzimin e burimeve natyrore, trashëgimisë kulturore, sportit dhe aktiviteteve argëtuese; - Burime të larmishme natyrore (uji, pyjet, flora dhe fauna, klima); - Zonave turistike potencialisht tërheqëse u mungon ndërgjegjësimi ndërkombëtar; - Trashëgimia e pasur kulturore dhe natyrore; - Trashëgimia e pasur dhe e larmishme kulturore dhe historike, e bollshme në mbarë zonën e programit, në formën e zonave historike dhe të trashëgimisë, nuk përfiton nga ruajtja dhe mbrojtja e duhur apo nga promovimi dhe valorizimi i qëndrueshëm; - Mundësi të mëdha për gratë, të rinjtë, grupet e tjera të cënueshme për të përmbyshur potencialet e tyre, gjetjen e punës po hapjen e bizneseve të reja; - Nxitje për sektorin e NVM-ve dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik; - Potenciali për autoritetet vendore për të ndërtuar kapacitete për mbrojtje dhe valorizim më të mirë të trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Ky prioritet tematik ofron potencial të madh për punësim dhe zhvillimi i biznesit kontribuon në ngushtimin e boshllëqeve gjinore në zonë, si dhe kontribuon në PT 7, duke ndihmuar autoritetet vendore të ndërtojnë kapacitetet në këtë sektor.

Asistenca teknike do të sigurojë një menaxhim të shëndoshë të programit për të gjithë ciklin e tij dhe zhvillimin e kapaciteteve të aktorëve përkatës. Alokimi financiar për këtë prioritet është 10% e buxhetit të programit. Alokimi indikativ i buxhetit për PT-të merr në konsideratë parimin e **përqendrimit** që kombinohet me shpërndarjen e balancuar të fondeve.

Prioriteti tematik	Alokimi financiar
Prioriteti tematik 2 – Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut	45%
Prioriteti tematik 5 – Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore	45%
Prioriteti tematik 0 – Asistenca teknike	10%
Prioriteti tematik 7 – Qeverisja, planifikimi dhe ndërtimi i kapaciteteve administrative të autoriteteve vendore dhe rajonale	

Të dyja TP-të janë të një rëndësie të madhe dhe mjaft të rëndësishme për Zonën e Programit, siç janë identifikuar nga institucionet dhe palët e interesuara të përfshira gjatë procesit të programimit. Përmes shpërndarjes së barabartë të financimit, do të mundësojë zbatimin e veprimeve në të dy sektorët me një nivel të duhur fondesh dhe do të garantojë sinergji me projektet të financuara, në kuadër të programit IPA II. Gjithashtu, prirja e ngjashme e aplikimeve të pranuar gjatë zbatimit të programit IPA II BNK justifikon nevojën për alokimin e po të njëjtave fonde. Tipologjia e veprimeve/aktiviteteve të parashikuara në këtë dokument programimi për të dyja prioritetet tematike kërkon një financim të balancuar, i cili do të mundësojë zbatimin e tyre me ndikim konkret në mjedis dhe turizëm.

3.2. Përshkrimi i prioritetëve të programit

Kuadri i Programimit IPA III përmban treguesit më poshtë për objektivat strategjikë të IPA III BNK, të përbashkët për të gjitha programet IPA III BNK.

Objektivi strategjik	Përkufizimi i treguesit*	Vlerat bazë** (2021)	Objektivi (2030)
Pajtimi, ndërtimi i besimit dhe marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë	Numri i organizatave që marrin pjesë në rrjetet ndërkufitare/partneritetet e formuara	293	500
	Numri i organizatave të përfshira drejtpërdrejt në zbatimin e projekteve	650	1300
Zhvillimi ekonomik, social dhe territorial i zonave kufitare	Numri i vendeve të reja të punës që rezultojnë nga aktivitetet e programit	20	100
	Numri i bizneseve të reja të hapura	13	50
Forcimi i kapaciteteve në të gjitha nivelet	Numri i organizatave/institucioneve me kapacitete të rritura	92	180

* Këta tregues do të ndahen më tej sipas gjinisë dhe grupeve të cënueshme.

** Vlerat bazë u përcaktuan bazuar në vlerat e përfuara nga projektet e kontraktuara në kuadrin e programit IPA II Maqedoni e Veriut – Shqipëri, sipas raportimit më 31 mars 2021. Burimi i të gjithë këtyre treguesve do të jetë sistemi i monitorimit rajonal. Megjithatë, të dhënat janë marrë ashtu siç janë raportuar nga përfutuesit e granteve dhe jo të gjitha janë verifikuar në momentin e nxjerrjes nga sistemi.

Përfutuesit e programit do të raportojnë edhe për këta tregues në çdo raport vjetor zbatimi. Sistemi rajonal i monitorimit do t'i ndihmojë në këtë detyrë me të dhënat e nevojshme.

1. Prioriteti tematik

2. Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut

Të gjashta rajonet që përbëjnë Zonën e Programit karakterizohen nga klimë e favorshme dhe prania e lartë e **burimeve natyrore dhe mjedisore** (burimet minerale, xeherorë, ujë, burime të rinovueshme të energjisë dhe tokë e punueshme) dhe **biodiversiteti** i rëndësishëm.

Rajonet janë të pasura me male, zona kodrinore që ndërpriten nga lumenj, lugina dhe liqene. Në rajon ka tre rezervuarë të mëdhenj ujorë: Liqeni i Ohrit, Prespës dhe Dibrës, të rrethuar nga një Park Kombëtar. Zonat e ndjeshme mjedisore janë

mundësi zhvillimi të turizmit dhe rajonet kanë pothuajse gjysmën e pyjeve në të dyja vendet.

Përdorimi i qëndrueshëm, mbrojtja dhe valorizimi i këtyre aseteve janë ndër faktorët kryesorë për zhvillimin e qëndrueshëm të rajoneve. Megjithatë, nivelet e larta të ndotjes së mjedisit dhe degradimi i zonave të mbrojtura janë një kërcënim real dhe i pranishëm në të gjitha rajonet; konkretisht, në Shqipëri, në rrethin e Dibrës (Parku Kombëtar i Lurës), për shkak të ndikimit të industrisë së ndërtimit dhe të përpunimit të drurit, si dhe në Elbasan, për shkak të pranisë së konsiderueshme të metalurgjisë. Në Maqedoni të Veriut, në rajonin e Pollogut, praktikisht të dobëta të menaxhimit të mbetjeve bashkë me intensitetin e lartë të aktivitetit

minerar kanë çuar në degradimin e ekosistemeve të paçmueshme, si dhe në humbjen e burimeve të vyera natyrore dhe në rreziqe të mundshme për shëndetin.

Ndryshimet klimatike ndikojnë negativisht në zonën ndërkufitare, sepse shkaktojnë **përmytjet**, thatësira, **zjarret në pyje**, rrëshqitjet e dheut, **tërmetet** dhe temperaturat ekstreme; ekziston një **mungesë e perceptuar e vlerësimit të riskut, strategjive për reduktimin e riskut nga fatkeqësitë dhe planeve të emergjencës civile në Zonën e Programit, si dhe kapacitete të pamjaftueshme për menaxhimin e fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive të tjera.**

Prioriteti është në përputhje me Kuadrin Sendai për Reduktimin e Rrezikut nga Fatkeqësitë 2015–2030, miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e OKB-së pas Konferencës së Tretë Botërore të OKB-së për Reduktimin e Rrezikut nga Fatkeqësitë (WCDRR) 2015.

Objektivi specifik/rezultati 1: Kapacitete të rritura të shërbimeve publike që merren me përballimin e fatkeqësive

Fokusi i objektivit specifik/rezultatit:

- Promovimi i investimeve për të adresuar risqe specifike;
- Sigurimi i rezistencës ndaj fatkeqësive natyrore, duke forcuar mekanizmat e mbrojtjes civile;
- Pajisja e rajonit me mjete/pajisje më të mira për mbrojtjen nga zjarret në pyje, rrëshqitjet e dheut etj.

Objektivi specifik/rezultati 2: Mbrojtje e përmirësuar mjedisore e rajonit ndërkufitar

Fokusi i objektivit specifik/rezultatit:

- Përmirësimi i menaxhimit të zonave të mbrojtura;
- Rritja e kapaciteteve të autoriteteve vendore dhe palëve të tjera të interesuara;
- Rritja e ndërgjegjësimit të popullatës vendëse dhe të vizitorëve/turistëve për mbrojtjen e mjedisit.

2. Prioriteti tematik

5. Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore

Zona e Programit ka potencial të lartë për turizëm, bazuar në trashëgiminë natyrore, biodiversitetin e pasur, si dhe trashëgiminë kulturore në monumente dhe vlera.

Rajonet ndërkufitare të programit janë të pasura me:

- **Burime mjedisore dhe biodiversitet** – ndër të cilat rezervati ndërkufitar biosferik “Ohër–Prespë”, një ligatinë Ramsar, me rëndësi ndërkombëtare që është e përbashkët me Greqinë fqinje, një numër i madh parqesh kombëtare dhe zona të mbrojtura natyrore, që përfshijnë lumenj dhe liqene akullnajore, shpella dhe monumente të tjera të natyrës, peizazhe malore dhe pamje me bukuri të jashtëzakonshme etj.

- **Zona të trashëgimisë kulturore dhe historike** – veçanërisht Ohri që është përfshirë në Listën e Trashëgimisë Botërore të UNESCO-s, zonat e mbrojtura me interes të veçantë ruajtjeje, zonat arkeologjike, vendbanimet tradicionale me vlera të veçanta arkitekturore, kishat e shumta, xhamitë, manastiret, kalatë, urat, vendbanimet e peshkimit dhe monumente të tjera urbane dhe rurale.

Pavarësisht burimeve të pasura natyrore, historike dhe të trashëgimisë kulturore, zhvillimi i turizmit në të gjithë Zonën e Programit është ende në fazë të hershme dhe lë shumë për të dëshiruar. Kontributi i drejtpërdrejtë i sektorëve të turizmit dhe udhëtimit të të dyja vendeve në PBB-të e tyre përkatëse është mjaft i vogël, megjithëse në rritje me kalimin e kohës.

Turizmi është ndër sektorët më të goditur të ekonomisë nga kriza e COVID-19. Në varësi të ashpërsisë së pandemisë, rënia e industrisë së turizmit ndërkombëtar në Ballkanin Perëndimor parashikohet të jetë 45–70% më 2020-n (OECD, 2020)¹⁶. Masa specifike që synojnë sektorin e turizmit do të jenë të nevojshme për të zbutur efektet e pandemisë dhe për të përshpejtuar rimëkëmbjen e turizmit në rajon. Industria ka nevojë të përgatitet për rikuperimin pas COVID-19 dhe të përshtatë ofertën e vet në tregun e ri global të turizmit, sapo të hiqen kufizimet.

Objektivi specifik/rezultati 1: Forcimi i turizmit të qëndrueshëm natyror dhe trashëgimisë kulturore në zonën e programit.

Fokusi i objektivit specifik/rezultatit:

- Identifikimi dhe zhvillimi i burimeve kryesore të nënshfrytëzuara të popullatës vendore (gratë, të rinjtë) për krijimin e ofertave plotësuese (zejet,

¹⁶ Burimi: Këshilli Botëror i Udhëtimit dhe Turizmit (WTTC), Banka Botërore (<https://data.worldbank.org/>).

gastronomia vendore etj.) në atraksionet kyçe natyrore, kulturore dhe historike;

- Forcimi i kapaciteteve të ofruesve të turizmit.

Objektivi specifik/rezultati 2: Forcimi i bashkëpunimit kulturor, mbrojtjes dhe përmirësimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

Fokusi i objektivit specifik/rezultatit:

- Promovimi i një përfaqëse të përbashkët dhe të qëndrueshme për përdorim në rritje dhe të qëndrueshëm të trashëgimisë kulturore për zhvillimin e turizmit në zonën e programit;

- Rritja e ndërgjegjësimit të popullatës dhe turistëve/vizitorëve mbi trashëgiminë e pasur natyrore dhe kulturore si dhe nevojën për ta mbrojtur dhe për ta përdorur në mënyrë të qëndrueshme.

3. Asistenca Teknike (AT)

Alokimi për Asistencën Teknike do të përdoret për të mbështetur punën e strukturave kombëtare të BNK-së (SO dhe të komitetit të përbashkët monitorues (KPM) për të garantuar ngritjen, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin efikas të programeve, si dhe përdorimin optimal të burimeve. Kjo do të arrihet përmes krijimit dhe funksionimit të një Sekretariati të Përbashkët Teknik (SPT) me seli në territorin e përfituesit IPA III, në të cilin ndodhet Autoriteti Kontraktues, si dhe të një zyre antenë në territorin e përfituesit të IPA III në të cilin

nuk ndodhet Autoriteti Kontraktues. SPT-ja do të jetë përgjegjës për menaxhimin e përditshëm të programit dhe do t'i raportojë SO-së dhe KPM-së.

Objektivi specifik/rezultati i AT-së është të sigurojë zbatim efikas, efektiv, transparent dhe në kohë të programeve të bashkëpunimit ndërkufitar ndërmjet përfituesve të IPA III të financuara në kuadër të IPA III si dhe të rritë ndërgjegjësimin për programet ndër komunitetet kombëtare, rajonale dhe vendore në zonën e pranueshme të programeve. Gjithashtu, mbështet aktivitetet e ndërgjegjësimin të përfituesve IPA, me qëllim informimin e qytetarëve në të dy përfituesit IPA III.

Ky prioritet mund të sigurojë mjetet e nevojshme për përgatitjen e projekteve strategjike të përzgjedhura. Gjithashtu, për realizimin e projekteve strategjike, ky prioritet mund të angazhojë ekspertë për përgatitjen dhe përpunimin e specifikimeve teknike, dizenjove, preventivëve etj. Projektet strategjike të përzgjedhura do të menaxhohen drejtpërdrejt nga Autoriteti Kontraktues.

Rezultatet e pritshme:

1. Mbështetje administrative e rritur për strukturat BNK dhe për komitetin e përbashkët monitorues;

2. Rritje e kapaciteteve teknike dhe administrative për menaxhimin dhe zbatimin e programit;

3. Vizibilitet dhe publicitet i garantuar i programeve BNK dhe rezultateve të tyre.

Grupet e synuara dhe përfituesit fundorë (listë joshteruese)	Përfituesit kryesorë
- Strukturat e menaxhimit të programit - Aplikantët potencialë - Përfituesit e granteve - Autoritetet vendore - Përfituesit fundorë të projekteve - Publiku i gjerë	- Strukturat BNK - Komiteti i Përbashkët Monitorues - Autoritetet vendore

Tabela 2: Shembull – Paraqitja e strategjisë/ logjikës së ndërhyrjes të PROGRAMIT

1 – Grupimi Tematik (KT) 2: Efikasitet më i gjelbër dhe i përmirësuar i burimeve

Prioriteti tematik 2 – Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut			Treguesit	Vlera bazë ¹⁷ (2021)	Vlera e synuar (2030)	Burimi i të dhënave
Objektivat specifikë/rezultatet	Rezultatet/produktet	Llojet e aktiviteteve	Ndikimi			
			Përqindja e popullsisë në Zonën e Programit, që përfiton nga masat mbrojtëse të mbështetura prej programit, ndarë sipas llojit (mbrojtje civile/mjedisore) ¹⁸	0	10%	AIR; anketë
OS 1: Kapacitete të rritura të shërbimeve publike që merren me përballimin e fatkeqësive natyrore	1.1 Forcohen mekanizmat e mbrojtjes civile 1.2 Përmirësohen objektet/mjetet e shërbimit të emergjencës 1.3 Rritet ndërgjegjësimi i popullatë vendore dhe vizitorëve/turistëve mbi përballimin e fatkeqësive natyrore	Promovimi i investimeve për të adresuar risqet specifike dhe për të garantuar rezistencën ndaj fatkeqësive natyrore: - Përmirësimi i programimit dhe planifikimit të përbashkët me shumë rreze; - Kryerja e vlerësimit të riskut: hartimi i strategjive ndërkufitare për reduktimin e riskut nga fatkeqësitë dhe plane të përmirësuara të emergjencave civile; - Prokurimi i pajisjeve për parandalimin, gatishmërinë, shpëtimin dhe rikuperimin dhe/ose investimet në shkallë të vogël në objektet e qendrave të emergjencës, duke përfshirë zgjidhjet TIK dhe përmirësimet e teknologjisë dhe trajnimin për përdorimin e pajisjeve; - Ndërtimi i kapaciteteve dhe përmirësimi i qeverisjes për menaxhimin dhe trajtimin e situatave emergjente (trajtime posaçërisht për	Rezultati			
			Numri i autoriteteve përkatëse ¹⁹ me kapacitete të rritura për parandalimin dhe zbutjen e rrezeve të shkaktuara nga njeriu dhe fatkeqësive natyrore	0	10	AIR; sistemi monitorues
			Produkti			
			1.1.1. Numri i protokolleve të miratuara për ndërhyrjet ndërkufitare	0	4	Protokolle; Sistemi monitorues
			1.1.2. Numri i sistemeve të menaxhimit të fatkeqësive natyrore të zhvilluara ²⁰	0	6	Sistemi monitorues
			1.1.3. Numri i hartave digjitale ²¹ i vendeve/zonave prioritare të trashëgimisë natyrore dhe kulturore me risqe/rreze të përgatitura dhe funksionale	0	6	Sistemi monitorues
			1.1.4. Numri i planeve të përbashkëta të ndërhyrjes me-shumë-rreze të hartuara	0	6	Kontrata shërbimi; Sistemi monitorues

¹⁷ Burimi: databaza e monitorimit rajonal. Vlerat e përdorura në tabelë janë raportuar nga përfituesit e granteve më 31 mars 2021. Vlerat e paraqitura jo detyrimisht janë verifikuar në terren në momentin e dorëzimit të dokumentit.

¹⁸ Llogaritur si raport i popullsisë së bashkive që përfituan nga veprimet direkte të programit (mbrojtja civile/mjedisore) kundrejt të gjithë popullsisë së Zonës së Programit.

¹⁹ Autoritetet kombëtare, rajonale dhe vendore që kanë me ligj tagrat për përballimin e fatkeqësive natyrore, përfituesit direktë dhe/ose institucionet e ftuara që të marrin pjesë, në kuadër të objektivit të grupimit tematik 5 për “përmirësimin e kapaciteteve të autoriteteve rajonale dhe vendore për të trajtuar sfidat vendore”.

²⁰ Do të ndahen sipas llojit (zjarret në pyje, rrëshqitjet e dheut, përmytjet).

²¹ Harta të përshtatura që evidentojnë zonat e nxehta dhe rrugët hyrëse/dytësore.

	nevoja specifike, transferim i ekspertizës, këshilla të ekspertëve etj.; sisteme menaxhimi të fatkeqësive natyrore të zhvilluara); - Hartëzimi i zonave të synuara; -Fushata ndërgjegjësuese mbi përballimin e fatkeqësive natyrore; -Publikimi i udhëzimeve drejtuar popullsisë së zonave të synuara dhe vizitorëve/turistëve (lista është joshteruese); -Gjenerimi i njohurive mbi risqet ekzistuese dhe të pritshme në të ardhmen (përfshirë ato që lidhen me klimën; -Zhvillimi i kornizave për bashkëpunimin ndërkufitar dhe grumbullimi i burimeve të disponueshme për mbrojtjen civile dhe përballimin e fatkeqësive natyrore, kur marrëveshje të tilla kanë dobi të ndërsjellë; -Zgjidhje praktike për forcimin e rezistencës së infrastrukturës dhe sistemeve kritike ndaj risqeve dhe rreziqeve të mundshme që mund të ndikojnë në funksionalitetin e tyre; -Mbështetje për zbatimin e përqasjeve bazuar në ekosistem dhe zgjidhjeve bazuar në natyrë për reduktimin e riskut të fatkeqësive natyrore; -Angazhimi i politikëbërësve dhe aktorëve kryesorë që mund të ndikohen nga ndryshimet klimatike dhe risqe të tjera që mund të shfaqen, në hartimin e masave të përshtatshme të përballimit ose zhvillimeve me informacion mbi riskun (p.sh. integrimi i planeve urbane për klimën në të ardhmen, në vend që të ketë disa plane për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike);	1.1.5. Numri i vlerësimeve të përbashkëta të riskut të realizuara	0	6	Kontrata shërbimi; Sistemi monitorues
		1.2.1. Numri i qendrave të përbashkëta të emergjencës të ngritura	0	2	Sistemi monitorues
		1.2.2. Numri i masave të përbashkëta të menaxhimit të riskut të zhvilluara	0	4	Sistemi monitorues
		1.2.3. Numri i personave me kompetenca të rritura lidhur me gatishmërinë ndaj fatkeqësive natyrore, menaxhimit të riskut dhe veprimet e përshtatjes ^{*22}	0	300	Listat e pjesëmarrjes Raportet e projekteve
		1.3.1. Numri i personave që marrin pjesë drejtpërdrejt në aktivitetet ndërgjegjësuese për përballimin e fatkeqësive natyrore ²³	0	1 000	Listat e pjesëmarrjes Raportet e projekteve
		1.3.2. Numri i publikimeve lidhur me përballimin e emergjencave që synojnë publikun e gjerë, të hartuara dhe të publikuara	0	4	Raportet e projektit; Sistemi monitorues

²² Treguesit e shënuar me (*) do të ndahen sipas gjinisë, etnisë dhe grup-moshës.

²³ Do të ndahen në fizike dhe *online*.

		-Investime në shkallë të vogël për reduktimin ose zbutjen e risqeve ndërkufitare, me qëllim përmirësimin e sigurisë së popullatës vendore dhe mbrojtjen e mjedisit.				
OS 2 Mbrojtje mjedisore e përmirësuar e rajonit ndërkufitar	2.1. Përmirësohet menaxhimi ndërkufitar i zonave të mbrojtura 2.2. Rriten kapacitetet e autoriteteve vendore dhe aktorëve të tjerë (OJF, universitete, qendra kërkimore etj.) për mbrojtjen e mjedisit 2.3. Rritet ndërgjegjësimi i popullatës vendëse dhe vizitorëve/turistëve mbi mbrojtjen e mjedisit	Mbrojtja mjedisore përmes përmirësimit të qeverisjes dhe kapaciteteve institucionale -Hartëzimi ndërkufitar i bio- dhe gjeo-diversitetit të zonave të mbrojtura dhe sistem të përbashkët menaxhimi dhe monitorimi; -Përmirësimi i bashkëpunimit ndërkufitar ndërmjet autoriteteve dhe aktorëve të ndryshëm në fushën e mbrojtjes së mjedisit (p.sh., lufta kundër shpyllëzimit, erozionit të tokës, hedhjes së paligjshme të mbetjeve të ngurta, praktikat e paqëndrueshme të turizmit etj.); -Prokurimi dhe instalimi i pajisjeve për monitorimin e ekosistemit; -Ndërtimi i kapaciteteve dhe përmirësimi i qeverisjes për menaxhimin e mbrojtjes mjedisore (trajnime posaçërisht për nevoja specifike, transferim të ekspertizës, këshilla të ekspertëve etj.); -Rritja e ndërgjegjësimit mjedisor ndër në popullatën e zonës së synuar dhe te vizitorët/turistët. (Lista nuk është shteruese.)	Rezultati			
			Përqindja e Zonës së Programit që mbulohet me masa menaxhimi ndërkufitar për mbrojtjen mjedisore ²⁴	0	5%	AIR; Anketë
			Numri i organizatave/institucioneve në Zonën e Programit me kapacitete të rritura në sektor	0	10	AIR; Sistemi monitorues
			Produkti			
			2.1.1. Numri i ekosistemeve të ndjeshme që synohen nga masat e ideuara për t'i mbrojtur	0	3	Sistemi monitorues
			2.1.2. Numri i planeve të veprimit të përbashkëta për mbrojtjen e mjedisit të hartuara	0	4	Sistemi monitorues
			2.1.3. Numri i hartave të biodiversitetit dhe gjeodiversitetit të përgatitura	0	6	Sistemi monitorues
			2.1.4. Numri i veprimeve të synuara që zbatohen për mbrojtjen e biodiversitetit dhe tokës	0	2	Sistemi monitorues
			2.1.5. Sipërfaqja (ha) me pyje të mbjella	0	20	Raportet e Agjencive Mjedisore Sistemi monitorues
			2.1.6. Numri i veprimeve për pastrim vendi të zbatuara	0	2	Sistemi monitorues
			2.1.7. Numri i sistemeve të integruara të monitorimit mjedisor dhe sistemeve të shkëmbimit të të dhënave të monitorimit, të zhvilluara, të instaluara dhe funksionale	1	4	Sistemi monitorues

²⁴ Shihni shënimin fundor 11.

		2.2.2. Numri i personave me kapacitete të rritura në menaxhimin e zonave natyrore të mbrojtura*	0	100	Listat e pjesëmarrjes Sistemi monitorues
		2.2.3. Numri i personave që marrin pjesë drejtpërdrejt në aktivitetet e ndërgjegjësimit*	255	500	Listat e pjesëmarrjes Raportet e projekteve Sistemi monitorues

2 – Grupimi Tematik (KT) 4: Përmirësimi i mjedisit të biznesit dhe i konkurrueshmërisë

Prioriteti tematik 5 – Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore			Treguesit	Vlera bazë (2022)	Vlera e synuar (2030)	Burimi i të dhënave
Objektivat specifike/rezultatet	Rezultatet/produktet	Llojet e aktiviteteve (shembuj)	Ndikimi			
			Numri i bizneseve të reja që hapen si rezultat i operacionit*	1	12	Zyrat statistikore Sistemi monitorues
			Rezultati			
			1.1.1. Numri i produkteve të reja turistike ²⁵ që zhvillohen	26	100	Sistemi monitorues
			1.2.1. Numri i shoqatave të grave të krijuara	0	2	Sistemi monitorues
			1.2.2. Numri i anëtarëve të shoqatave të grave	0	50	Sistemi monitorues
			1.2.3. Numri i sipërmarrësve potenciale të përfshirë në grupin e synuar*	0	100	Listat e pjesëmarrjes Sistemi monitorues
			1.3.1. Numri i objekteve akomoduese të përmirësuara/rinovuara	0	10	Sistemi monitorues

²⁵ “Produkti turistik është kombinim i elementeve konkrete dhe abstrakte, si: burimet natyrore, kulturore dhe të krijuara nga njeriu, atraksionet, objektet, shërbimet dhe aktivitetet përreth një qendre interesi që përfaqëson thelbin e marketingut të destinacionit dhe krijon përvojën unike të vizitorit, përfshirë aspektet emocionale për klientët potencialë. Çmimi dhe shitja e produktit turistik bëhet përmes kanaleve të shpërndarjes dhe ka një cikël jete”. Burimi: UNWTO.

Në këtë aspekt, si produkt turistik i ri ose i përmirësuar ndërkufituar duhet të konsiderohet çdo kombinim i elementeve konkrete dhe ABSTRAKTE, të tilla si: burimet natyrore, kulturore dhe të krijuara nga njeriu, atraksionet, objektet, shërbimet dhe aktivitetet nga anët e kufirit përreth, diçka interesante të cilën përfituesit e këtij Programi e përmirësojnë dhe e ofrojnë në treg.

	përfshirë trajnimet dhe masa për nxitjen e (vetë)punësimin, me synim tregtimin e produkteve tradicionale (zejet, punime dore, konserva, gastronomi vendore etj.) 1.3 Forcohen kapacitetet e sipërmarrësve turistikë	prodhimin e mallrave për industrinë e turizmit; -Promovimi i atraksioneve, kapaciteteve dhe shërbimeve turistike në zonën e Programit; -Skemat e granteve për operatorët turistikë për të rritur kapacitetet akomoduese dhe hotelierike dhe cilësinë e shërbimeve; -Veprime që synojnë diversifikimin e ofertave turistike ekologjike dhe të qëndrueshme, si dhe zhvillimin e produkteve turistike të qëndrueshme, qarkulluese dhe/ose me pak mbetje; -Shkëmbimi i njohurive dhe seminare për palët e interesuara vendore për të integruar parimet qarkulluese dhe të qëndrueshme në produktet e tyre; (Lista nuk është shteruese.)	1.3.2. Numri i të papunëve që bëjnë praktikë profesionale në objektet pritëse turistike	0	10	Kontratat e praktikës Sistemi monitorues
Rezultati:						
OS2: Forcimi i bashkëpunimit ndërkufitar mbi menaxhimin e qëndrueshëm të trashëgimisë kulturore dhe natyrore ²⁶	2.1. Zbatohen nisma për restaurimin, mbrojtjen dhe promovimin e vendeve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	-Organizimi i aktiviteteve të përbashkëta për ngritjen e kapaciteteve për ruajtjen dhe menaxhimin e trashëgimisë kulturore të përbashkët; -Investime në rehabilitimin, aksesueshmërinë dhe rigjallërimin e trashëgimisë kulturore; -Investimet në mbrojtjen e trashëgimisë dhe vlerave natyrore;	Rritja në përqindjen e vizitorëve pas hapjes së përmirësimit të zonave/vendeve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	25 000	30%	Raportet e zyrave kombëtare/vendore të kulturës dhe turizmit Sistemi monitorues
	2.2. Përmirësohen investimet në turizëm		Numri i organizatave/institucioneve në Zonën e Programit me kapacitete të rritura në sektor	92	150	AIR Sistemi monitorues
	2.3. Rritet ndërgjegjësimi i popullatës dhe i turistëve/vizitorëve për		Numri i rrjeteve ndërkufitare ndërmjet institucioneve kulturore të formalizuara	0	3	AIR Sistemi monitorues
			Produkti			

²⁶ Vini re se subjektet juridike që zbatojnë operacione që kanë të bëjnë me vendet e trashëgimisë natyrore dhe kulturore me synimin për të rritur numrin e vizitorëve në atë zonë duhet të përfshijnë mes aktivitetet edhe hartimin e një plani veprimi për menaxhimin e vizitorëve. Kjo kërkesë do të reflektohet në udhëzimet përkatëse për aplikantët e thirrjeve për projektpropozime.

	trashëgiminë e pasur kulturore dhe natyrore dhe për nevojën për ta mbrojtur dhe për ta përdorur në mënyrë të qëndrueshme	-Zhvillimi i produkteve tematike të veçanta plotësuese (p.sh. ecje, çiklizëm, kulturë, natyrë); -Integrimi i ofertave dhe itinerareve vendore; -Hartimi dhe zbatimi i planeve të veprimit të menaxhimit të vizitorëve. (Lista nuk është shteruese.)	2.1.1 Numri i vendeve të trashëgimisë kulturore të përmirësuara.	1	2	Sistemi monitorues
			2.1.2 Numri i monumenteve kulturore të rehabilituara/të bëra të aksesueshme për vizitorët	0	2	Sistemi monitorues
			2.1.3 Numri i vendeve të trashëgimisë natyrore të përmirësuara	0	2	Sistemi monitorues
			2.1.4 Numri i njerëzve me kapacitete të rritura në lidhje me restaurimin, mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore*	0	100	Lista e pjesëmarrësve Sistemi monitorues
			2.2.1 Numri (km) i shtigjeve të reja ose të rehabilituara për shëtitje me biçikletë ose ecje	0	340	
			2.2.2 Numri i itinerareve të reja të krijuara ²⁷	0	3	Sistemi monitorues
			2.2.3 Numri i objekteve turistike të reja/të përmirësuara	1	4	Sistemi monitorues
			2.3.1 Numri i personave që marrin pjesë drejtpërdrejt në aktivitetet e ndërgjegjësimit*	0	500	Lista e pjesëmarrësve;Sistemi monitorues

²⁷ Në këtë kontekst, itineraret konsiderohen produkt turistik (shihni shënimin fundor 7) dhe mund të agregohen me treguesin e produktit 1.1.1.

3. Asistenca teknike			Treguesit	Vlera bazë (2022)	Vlera e synuar (2030)	Burimi i të dhënave
Objektivat specifikë/rezultatet	Rezultatet/produktet	Llojet e aktiviteteve (shembuj)	Ndikimi			
			Përqindja e fondeve të programit që kontraktohen	80%	90%	AIR Sistemi monitorues
0.1. Të garantojë zbatim efikas, efektiv, transparent dhe në kohë të programimit të bashkëpunimit ndërkufitar si dhe të rrisë ndërgjegjësimin për programin ndër komunitetet kombëtare, rajonale e vendore dhe të popullsisë në përgjithësi në zonën e programit	0.1.1 Forcohen kapacitetet administrative për BNK-në	-Organizimi i takimeve të SPM-së dhe SO-së; -Mbështetje për punën e Task-Forcës së Përbashkët përgjegjëse për përgatitjen e ciklit programor 2028–2034; -Monitorimi i zbatimit të projektit dhe Programit, duke përfshirë ngritjen e një sistemi monitorimi dhe raportimin; -Organizimi i aktiviteteve të vlerësimit, analizave, anketave dhe/ose studimeve; -Organizimi i aktiviteteve, takimeve, trajnimeve, vizitave studimore ose shkëmbime vizitash për të mësuar nga praktikat më të mira të nismave të tjera të zhvillimit të territorit; -Përgatitja e manualeve/doracakëve të brendshëm dhe/ose të jashtëm; -Asistencë për aplikantët potencialë në zhvillimin e partneritetit dhe projektit (forumet e kërkimit të partnerëve etj.); -Këshilla për përfituesit e granteve për çështjet e zbatimit të projektit; -Informimi dhe publiciteti, duke përfshirë përgatitjen, miratimin dhe rishikimin e periodik të planit të vizibilitetit dhe komunikimit, shpërndarja (ditët e informimit, mësimet e nxjerra, rastet më të mira, artikuj dhe publikime në shtyp), aktivitete promovuese dhe artikuj në shtyp, zhvillimi i	Rezultati			
	0.1.2. Mbështeten aplikantët potencialë dhe përfituesit e granteve		Përqindja e vendimeve të KPM-ë dhe OS-së që zbatohen në kohën e duhur (siç parashikohet në procesverbalet e takimeve)	80%	90%	AIR Sistemi monitorues
			Përqindja e projekteve të mbuluara me misione monitorimi	90%	100%	AIR; raportet e projektit Sistemi monitorues
			Produkti			
			Numri i zyrave SPT/antena të pajisura rishtas dhe funksionale	2	2	AIR
			Numri i aktiviteteve të organizuara mbi menaxhimin e programit	12	14	AIR Sistemi monitorues
			Numri i misionëve të monitorimit të projektit të zbatuara	40	50	AIR Raporte projekti, Sistemi monitorues
			Rezultati			
			Përqindja mesatare e aplikantëve potencialë, aplikantëve, përfituesve të granteve dhe grupe të tjera të synuara që janë të kënaqur me mbështetjen/zbatimin e programit	40%	60%	AIR Raporte projekti, Sistemi monitorues
			Numri i organizatave/institucioneve në zonën e programit me kapacitete të rritura në sektor (do të ndahen)	30	50	AIR Raporte projekti Sistemi monitorues
			Produkti			
			Numri i personave me kapacitete të rritura (do të ndahet sipas aplikantëve potencialë,	100	150	AIR Raporte projekti

	0.1.3. Garantohet vizibiliteti dhe rezultatet e programit	mjeteve të komunikimit, mirëmbajtja, përditësimi dhe përmirësimi i faqes së internetit të programit etj.	përfituesve të granteve dhe punonjësve të strukturave të programit)			Sistemi monitorues
			Numri i autoriteteve vendore që përfitojnë nga mbështetja	47	67	
			Numri i manualeve apo doracakëve të brendshëm apo të jashtëm të përgatitur	0	2	AIR dhe raporte të tjera
			Numri i pyetjeve të përfituesve të granteve të zgjidhura	20	30	AIR dhe raporte të tjera
			Rezultati			
			Numri i personave që arrihen me fushatat e informimit/promovimit	1000	2000	AIR dhe raporte të tjera
			Produkti			
			Numri i fushatave të informimit/promovimit të zbatuara	1	2	AIR dhe raporte të tjera
			Numri i aktiviteteve për promovim dhe vizibilitet të organizuara	5	10	AIR dhe raporte të tjera
			Numri i publikimeve të prodhuara dhe të shpërndara	2	4	AIR dhe raporte të tjera

Lista e përfituesve kryesorë²⁸

Prioriteti tematik 2 – Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut	-Organet e vetëqeverisjes vendore -Qendrat kombëtare dhe rajonale për menaxhimin dhe monitorimin e fatkeqësive natyrore -Organizatat/agjencitë zhvillimore vendore dhe rajonale -Institucionet e mbrojtjes së natyrës dhe mjedisit -Institucionet në fushën e mjedisit/trashëgimisë natyrore -OJF/OSHC aktive në natyrë, mjedis dhe fusha të tjera përkatëse -Institucionet dhe organizatat arsimore, shkencore dhe hulumtuese.
Prioriteti tematik 5 – Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore	-Organizatata turistike vendore dhe rajonale -Bordet kombëtare të turizmit -Organizatata/agjencitë zhvillimore vendore dhe rajonale -Organet e vetëqeverisjes vendore. -Dhomat e tregtisë, zejeve, shoqatat e biznesit, grupimet, kooperativat, shoqatat e fermerëve -Institucionet e mbrojtjes së natyrës/mjedisit -Institucionet që merren me trashëgiminë kulturore -Institucionet dhe organizatat arsimore, shkencore dhe hulumtuese -Organizata të tjera arsimore dhe formimi profesional, formal ose joformal

Lista e grupeve të synuara dhe përfituesve (indikative)²⁹

Palët e pranueshme si përfitues të programit në Maqedoninë e Veriut

Institucionet vendore, rajonale dhe shtetërore -27 bashki pjesë e tri rajoneve -Institucionet e varësisë/zyrat vendore -ZELS – organizatë jofitimprurëse -Universitetet në rajonet përkatëse -Ministritë dhe agjencitë që funksionojnë në nivel kombëtar	Operatorët e biznesit dhe NVM-të -Njësitë e qeverisjes vendore dhe rajonale -Ofruesit e shërbimeve turistike -Rrjetet/grupimet e NVM-ve -Operatorët e hotelerisë (NVM) -Dhomat e Tregtisë dhe Industrisë
Agjencitë vendore/rajonale -Byroja dhe Qendra për Zhvillim Rajonal -Agjencitë publike -Institucionet e arsimit dhe formimit profesional formal dhe joformal -Institucionet kulturore (muzetë, bibliotekat) -Institucionet e Menaxhimit të 3 Parqeve Kombëtare -Drejtoritë rajonale të mjedisit	Shoqëria civile -Organizatata joqeveritare -Qendrat, siç përcaktohen në ligj -Rezidentët dhe organizatat e tyre -Shoqatat vendore

²⁸ Subjektet juridike që pritet të zbatojnë operacionet BNK nën secilin prioritet tematik.

²⁹ Palët që përfitojnë drejtpërdrejtë nga ndryshimet që lidhen me objektivin specifik/rezultatit (d.m.th. grupet e synuara) dhe ato që përfituan vetëm tërthorazi, d.m.th. në nivel ndikimi/objektivi të përgjithshëm (përfituesit fundorë).

Palët e pranueshme si përfitues të programit në Shqipëri

Institucionet vendore, rajonale dhe shtetërore -3 Këshilla Qarku (Dibër, Elbasan, Korçë) -17 bashki pjesë të tri rajoneve (qarqeve) -Institucionet e varësisë/zyrat vendore -Fondi Shqiptar për Zhvillim (kryen funksionin e zhvillimit rajonal) -Universitetet në rajonet përkatëse -Ministritë dhe agjencitë që funksionojnë në nivel kombëtar	Operatorët e biznesit dhe NVM-të -Njësitë e qeverisjes vendore dhe rajonale -Ofruesit e shërbimeve turistike -Rrjetet/grupimet e NVM-ve -Operatorët e hotelierisë (NVM) -Dhomat e Tregtisë dhe Industrisë
Agjencitë vendore/rajonale -Institucionet arsimor AFP (të gjitha nivelet) -Institucionet e arsimit të lartë -Institucionet të tjera të arsimit dhe formimit profesional formal dhe joformal -Institucionet kulturore (muzetë, bibliotekat) -3 administratat rajonale të zonave të mbrojtura -Drejtoritë rajonale të mjedisit	Shoqëria Civile -Organizatat joqeveritare -Qendrat, siç përcaktohen në ligj -Rezidentët dhe organizatat e tyre -Shoqatat vendore

3.3. Çështjet horizontale dhe ndërsektoriale

1. Programi parashikon prioritetin tematik 2 – **Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rrezikut**, si një nga shtyllat kryesore të ndërhyrjes; të gjitha veprimet e tjera të zbatuara në kuadër të PT-ve të tjera duhet të hartohen në përputhje me parimet e mjedisit të qëndrueshëm dhe promovimit të mbrojtjes së mjedisit dhe të gjenerojnë të paktën ndikim neutral ose pozitiv në mjedis. Ndikimi pozitiv duhet të theksohet në veprim dhe të përmendet te treguesit. Aplikantëve të projektit u kërkohet të respektojnë kërkesat vendore për mbrojtjen e mjedisit, shëndetin publik, trashëgiminë kulturore, si dhe të shmangin ndikimet në rrjetin ekologjik ekzistues dhe të planifikuar (rrjeti Emerald).

2. Aktivitetet dhe operacionet nuk mund të krijojnë pengesa mbi bazën gjinisë, origjinës racore ose etnike, fesë ose besimit, aftësisë së kufizuar, moshës ose orientimit seksual, gjatë përgatitjes, hartimit dhe zbatimit të programit të bashkëpunimit dhe veçanërisht në lidhje me aksesin në financim, duke pasur parasysh nevojat e grupeve të ndryshme që rrezikojnë të diskriminohen, në veçanti kërkesat për aksesueshmërinë e personave me aftësi të kufizuara. Për më tepër, lloje të veçanta të aktiviteteve janë parashikuar për të promovuar dhe për të rritur aksesin në punësim dhe sipërmarrje për

njerëzit nga grupe sociale të cënueshme; çdo ndikim pozitiv te këto grupe duhet theksuar në tregues. **Përmirësimi i pjesëmarrjes në tregun e punës, veçanërisht i të rinjve dhe grave, grupeve të pafavorizuara dhe pakicave, në veçanti romëve**, do të jetë një prioritet dhe mund të kontribuojë fuqishëm në rritjen ekonomike.

3. Promovimi i barazisë midis burrave dhe grave duhet të bëhet i qartë në të gjitha veprimet. Llojet specifike aktiviteteve duhet të kontribuojnë në adresimin e hendekut gjinor. Sa herë që një veprim arrin ndikim pozitiv, ai duhet të theksohet në nivelin e treguesve (edhe të ndahen, sipas rastit). Në përputhje me përqasjen e përcaktuar në Planin e Veprimit Gjinnor të BE-së, (GAP III) 2021–2025)³⁰, programi do të integrojë barazinë gjinore dhe do të vazhdojë të sigurojë integritetin fizik dhe psikologjik të vajzave dhe grave, duke promovuar të drejtat ekonomike dhe sociale dhe duke forcuar zërin dhe pjesëmarrjen e vajzave dhe grave përmes veprimeve të synuara.

4. Aktivitetet dhe operacionet duhet të jenë në përputhje me parimet e qeverisjes së mirë që aplikohen në menaxhimin e programit, mbështetjen e shoqërisë civil dhe bashkëpunimit ndërkufitar. Për këtë periudhë programimi, është përfshirë një PT që **do të integrohet** në të gjitha PT-të e përzgjedhura të programit dhe të asistencës teknike, konkretisht **TP7: Qeverisja, planifikimi dhe ngritja e**

³⁰ JOIN (2020) përfundimtar.

kapaciteteve administrative të autoriteteve vendore dhe rajonale.

Fokusi i këtij prioriteti tematik është **forcimi i qeverisjes vendore dhe rajonale, duke rritur kapacitetet institucionale të autoriteteve publike dhe promovimi i një administrate publike efikase, me qëllim zgjidhjen e pengesave ligjore dhe të tjera në rajonet kufitare.**

Kudo që është e përshtatshme (p.sh. PT2, të dy objektivat specifike/rezultatet; TP5, i dyti objektiv specifik/rezultat), thirrjet mund të kërkojnë që të gjitha aplikimet të përfshijnë të paktën një bashki midis aplikantëve kryesorë, si dhe aktivitete specifike që synojnë forcimin e qeverisjes, planifikimit dhe ngritjen e kapaciteteve administrative në kontekstin e PT-së së synuar dhe në kontekstin më të gjerë të BNK-së. Për të përmbushur këtë kërkesë, aplikantët mund të zbatojnë në kuadër të projektpropozimeve të tyre aktivitete si (për shembull):

- Krijimi i pozicioneve të reja në organikë, të plotësuar me përshkrime pune, për të trajtuar prioritetin tematik specifik (mjedisi dhe turizmi) dhe bashkëpunimi ndërkufitar (zhvillimi dhe menaxhimi i partneriteteve);

- Forcimi i partneriteteve ndërkufitare, përtej kontekstit të projektit, me fokus në hartimin e strategjive dhe planeve më të mira për ndërhyrje të mëtejshme të përbashkëta në sektorin specifik;

- Krijimi i partneriteteve me bashki më të vogla, më të dobëta dhe më të largëta me qëllim që:

- të ekspozohen dhe të fitojnë përvojë me projektet BNK në veçanti dhe projektet e financuara nga BE-ja në përgjithësi;

- të informohen për qeverisjen e mirë lidhur me sektorin specifik;

- të përfshijnë personelin në trajnime në kuadrin e projekteve BNK;

- Propozimi i masave të qeverisjes së mirë për rritjen e pjesëmarrjes së shoqatave të qytetarëve në planifikim dhe vendimmarrje dhe përfshirjen e tyre në rregullat dhe procedurat e institucionit;

- Zbatimi i masave të menaxhimit të shëndoshë financiar, etikës dhe antikorrupsionit;

- Trajnime/mentorim në lidhje me ngritjen e kapaciteteve për sektorët specifikë;

- Transferimi i ekspertizës me njësi të vetëqeverisjes vendore më me përvojë, brenda dhe jashtë vendit;

- Nxitja e ndërveprimit dhe bashkëpunimit ligjor dhe administrativ ndërmjet qytetarëve dhe institucioneve nga njëra anë dhe institucioneve në të dyja anët e kufirit nga ana tjetër, për të trajtuar pengesa ligjore dhe të tjera në rajonet kufitare.

Secili projekt mund të alokojë pjesë të buxhetit për zbatimin e këtij lloji aktiviteteve. Për projektet që nuk përfshijnë autoritetet vendore ndër partnerët, thirrja për projektpropozime duhet të ketë dispozita për të përfshirë të paktën një aktivitet që synon kapacitetet e autoriteteve vendore.

Temat horizontale dhe ndërsektoriale të këtij programi BNK do të integrohen në Prioritetin e Asistencës Teknike, që synon forcimin e efikasitetit dhe efektivitetit të ndërhyrjeve, duke ofruar **ndërtimin e kapaciteteve ose duke artikuluar kanale të veçanta të përshtatura për autoritetet rajonale dhe vendore.** Ky forcim kapacitetesh mund të marrë formë të ndryshme, si trajnime, vizita studimore me karakter teknik në shtetet anëtare të BE-së dhe anasjelltas (vizita ekspertësh), mentorim, pjesëmarrje në aktivitete teknike të karakterit kombëtar ose ndërkombëtar etj.³¹. Cilado qoftë forma, ajo do të lidhet tematikisht me natyrën e operacionit (mjedis dhe turizëm).

Zbatimi i **parimeve horizontale dhe çështjeve ndërsektoriale** në nivel projekti dhe programi do të monitorohet, vlerësohet dhe raportohet në raportet vjetore të zbatimit, si dhe në vlerësimet e bëra gjatë dhe pas perspektivës financiare 2021–2027.

Për të arritur qëndrueshmërinë e aktiviteteve që lidhen me turizmin e trashëgimisë natyrore dhe kulturore dhe rritjen e planifikuar me 30% të numrit të vizitorëve, aplikimet e projektit duhet të parashikojnë përgatitjen e planeve të veprimit për menaxhimin e vizitorëve.

Siç parashikohet në udhëzimet për zbatimin e Agjendës së Gjellbër në Ballkanin Perëndimor dhe në Planin Ekonomik dhe të Investimeve për Ballkanin Perëndimor, ky program do të sigurojë konsistencë të plotë me tranzicionin e gjellbër si një prioritet i BE-së për ndihmën e brendshme dhe të jashtme. Kështu, programi do të përfshijë në operacionet e veta përdorimin efikas të burimeve, duke kaluar në një ekonomi të pastër dhe qarkulluese, restaurimin e biodiversitetit dhe reduktimin e ndotjes.

Masat e parashikuara në program për të rritur kapacitetet e autoriteteve rajonale dhe vendore për të trajtuar sfidat vendore do të përfshijnë fushën e qeverisjes mjedisore.

3.4. Koherenca me programet e tjera dhe strategjitë makrorajonale

Koherenca me programet e tjera, strategjitë makrorajonale evropiane të basenit detar dhe të BE-së do të fokusohet te ndërhyrjet socio-ekonomike, efektiviteti dhe ndikimi; qëndrueshmëria e këtij

Programi IPA NBK varet kryesisht nga të qenët pjesë e një agjende më të gjerë zhvillimi.

Çdo vit do të bëhet rishikim i programit IPA III BNK dhe i operacioneve që financojnë, për të evidentuar sa është arritur koherenca dhe komplementariteti me ndërhyrjet e tjera të financuara nga IPA dhe në nivel kombëtar për të vërtetuar se si është arritur kjo. Dokumentet kombëtare të veprimit për IPA III në të dyja vendet janë:

Dokumentet e veprimit 2021 Maqedonia e Veriut	Dokumentet e veprimit 2021–2022 Shqipëri
BE-ja për Prespën BE-ja për Ekonominë e Gjelbër BE-ja për Standardet Mjedisore dhe Ajrin e Pastër IPA 2020: BE-ja për bashkitë Interreg IPA BNK 2021–2027 Maqedoni e Veriut–Shqipëri Programi IPA III BNK 2021–2027 Kosovë–Maqedoni e Veriut	BE-ja për Novacionin II BE-ja për Ekonominë Qarkulluese dhe Rritjen e Gjelbër Mbështetje për Mbrojtjen e Natyrës së Pazëvendësueshme – SPIN (forcimi i përpjekjeve kombëtare për mbrojtjen e mjedisit) IPA 2020: BE-ja për Bashkitë Interreg IPA BNK Greqi–Shqipëri

Programi do të sigurojë koherencë me **Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor** sipas udhëzimeve të tij për ZBATIM. Nga pesë shtyllat e agjendës, tri prej tyre kanë një rëndësi të veçantë për operacionet e mundshme BNK, përkatësisht: 1. veprimet klimatike, përfshirë dekarbonizimin, energjinë dhe lëvizshmërinë; 3. biodiversiteti, duke synuar mbrojtjen dhe rikthimin e pasurive natyrore të rajonit; dhe 5. sistemet e qëndrueshme të ushqimit dhe zonat rurale.

Ka një fokus tjetër të aplikantëve dhe përfituesve në programet Interreg IPA krahasuar me programet dypalëshe IPA BNK. Programet Interreg IPA tërheqin numër të lartë institucionesh qendrore dhe organizata me kapacitete të fuqishme, krahasuar me partnerët në programet dypalëshe BNK. Ka një ndryshim domethënës të buxhetit, i cili ndikon në partneritetin e projektit dhe shtrirjen e projekteve; kështu praktika tregon se programet dypalëshe IPA BNK janë më të fokusuara në nivel vendor dhe nuk ka pasur mbivendosje ndërmjet projekteve. Megjithatë, duke krahasuar programet dypalëshe IPA BNK dhe Interreg (në veçanti Greqi–Shqipëri, Greqi–Maqedonia e Veriut, Bullgari–Maqedoni e Veriut, IPA Adria, EURO MED dhe URBACT), janë identifikuar prioritete të ngjashme dhe

koordinim dhe nevojitet shkëmbim informacioni ndërmjet programeve për të krijuar sinergji dhe për të shmangur dublikimet.

Përveç kësaj, një sërë nismash në fushën e mjedisit dhe turizmit, si dhe ngritja e kapaciteteve të autoriteteve vendore janë financuar/zbatuar nga BE-ja dhe donatorë të tjerë në Zonën e Programit.

Ballkani Perëndimor është **ndër rajonet në Evropë më të prekura nga ndikimi i ndryshimeve klimatike**. Përveç Kosovës³², të gjithë përfituesit e tjerë janë nënshkrues të **Marrëveshjes së Parisit për Ndryshimet Klimatike**, e cila bazohet në Konventën për Ndryshimet Klimatike dhe sjell të gjitha kombet në një kauzë të përbashkët për të ndërmarrë përpjekje ambicioze kundër ndryshimeve klimatike dhe për të arritur përshtatjen ndaj tyre. Ajo aspiron që gazet serrë të reduktohen me 55% deri në vitin 2030, çka do të vazhdojë të shkaktojë tendosje të madhe në Ballkanin Perëndimor, pavarësisht përpjekjeve për zbutjen e efekteve. **Prandaj, forcimi i integritetit klimatik, ndërtimi i rezistencës, parandalimi dhe gatishmëria në rajon janë thelbësor**. Për këtë, duhet angazhimi i sektorit privat në investimet e rezistencës dhe zhvillimin e mekanizmave të transferimit të rrezikut nga fatkeqësitë natyrore.

³² Ky emërtim nuk paragjykon pozicionin mbi statusin dhe është në linjë me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit të Faqe | 16330

OKB-së dhe Opinionin e GJND-së për deklaratën e pavarësisë së Kosovës.

Nismat që kanë të bëjnë me përgatitjen dhe zbatimin e strategjive afatgjata të përshtatjes klimatike për të rritur rezistencën, veçanërisht përmes integritimit klimatik të investimeve do të ishin plotësisht në linjë me këtë agjendë.

Për më tepër, nismat e tjera të programit që luftojnë degradimin e tokës dhe restaurimin e tokës së degraduar për prodhim të qëndrueshëm ushqimor, përmirësimin e menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve, menaxhimin e karbonit organik të tokës, ruajtjen e ekosistemit dhe restaurimin e tokës, gjithashtu janë në linjë me qëllimet e agjendës, duke reduktuar humbjen e biodiversitetit (shpyllëzimi dhe degradimi).

Një nga sfidat e përbashkëta që synon të trajtojë agjenda është që **ndërmarrjet e përpunimit të ushqimit** të jenë në përputhje me standardet e BE-së. Në të njëjtën kohë, kërkesa për ushqim në rajon është në rritje – si në aspektin sasior ashtu edhe në atë cilësor. Një klasë e mesme në rritje zgjedh të ndjekë dieta më të shëndetshme dhe më të pasura me lëndë ushqyese, duke përfshirë produktet ushqimore autoktone të Ballkanit.

E shoqëruar me tregun në rritje të turizmit dhe potencialin e eksportit, kjo përfaqëson një mundësi të madhe për rajonin, me kusht që tranzicioni të jetë i qëndrueshëm.

Ndërkohë që sistemet e prodhimit agroushqimor në Ballkanin Perëndimor do të transformohen gradualisht, duhet të sigurohemi që tranzicioni të mos kontribuojë në rritjen e papunësisë apo shpopullimin e zonave rurale ose në përkeqësimin e peizazheve rurale dhe humbjen e biodiversitetit. Duhet t'i kundërvihemi me krijimin e mundësive alternative dhe të qëndrueshme ekonomike në zonat rurale, për shembull, bazuar në shërbimet turistike.

Zonat rurale të rajonit do të kenë nevojë edhe për asistencë për t'u përshtatur me pasojat e ndryshimeve klimatike, të cilat mund të rezultojnë në mungesë uji dhe ngjarje ekstreme klimatike, si përmblytjet.

Në periudhën afatgjatë, për të kaluar në një sistem të qëndrueshëm ushqimor, vendet e Ballkanit Perëndimor duhet të transformojnë jo vetëm sektorin e tyre primar të prodhimit, por edhe sektorin e përpunimit të ushqimit dhe të promovojnë konsum të qëndrueshëm. Nismat që kanë të bëjnë me përafrimin e sektorëve agroushqimor dhe të prodhimit primar me standardet e BE-së për sigurinë ushqimore,

shëndetin dhe mirëqenien e bimëve dhe të kafshëve, si dhe me promovimin e **bujqësisë organike miqësore me mjedisin**, do të harmonizohen, gjithashtu, me agjendën.

Përveç sigurimit të ushqimit, ujit të freskët dhe ajrit të pastër, mbrojtjes nga përmblytjet dhe stuhitë, natyra zbut fatkeqësitë natyrore, dëmtuesit dhe sëmundjet dhe kontribuon në rregullimin e klimës, luftimin e degradimit të tokës dhe rritjen e sigurisë ushqimore. Si një rajon me habitate dhe specie të hapura, duke përfshirë disa lloje të rëndësishme endemike, Ballkani Perëndimor nuk duhet të kursejë asnjë përpjekje për të mbrojtur **biodiversitetin** dhe **shërbimet e ekosistemit**, si edhe për të përafruar legjislacionin me atë të BE-së. **Shpyllëzimi dhe prerja e paligjshme e pyjeve** janë një sfidë e rëndësishme. Rritja e zjarreve dramatike në pyje në Ballkanin Perëndimor dhe shpërthimet e dëmtuesve dhe sëmundjeve kërkojnë parandalim më të mirë të riskut në menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe përdorimin e tokës. Ballkani Perëndimor duhet të ndërtojë marrëdhënie të ngushta ndër-institucionale dhe rrjete të sektorit privat për të zhvilluar një qeverisje të mirë në sektorin e pyjeve dhe për të zvogëluar riskun e eksporteve të paligjshme të drurit në BE.

Agjenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor mund të përfitojë shumë nga **Strategjitë e Specializimit Inteligent**, të cilat konceptohen si agjenda transformuese për qëndrueshmëri të bazuara në vend dhe të udhëhequra nga novacioni. Ato krijojnë mundësinë për të përfshirë rajone dhe qytete në transformim, duke kontribuar në Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane, duke ofruar një kuadër të përgjithshëm dhe drejtëm për investimet e novacionit. Strategjitë e Malit të Zi dhe të Serbisë mund të shërbejnë si frymëzim për vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.

Strategjia e Specializimit Inteligent të Malit të Zi, miratuar në vitin 2019, trajton mjedisin dhe qëndrueshmërinë në dy fusha prioritare: së pari, bujqësia e qëndrueshme dhe zinxhiri i vlerës së ushqimit; dhe së dyti, energjia dhe mjedisi i qëndrueshëm.

BNK-ja ofron mundësinë për trajtimin e problemeve të përbashkëta dhe për shkëmbimin e njohurive dhe praktikave të mira, për shembull, mbi përfitimet e biodiversitetit nga zgjidhjet e bazuara në natyrë, nga mekanizmat për bashkëpunimin rajonal për ruajtjen e biodiversitetit dhe nga mbështetja e

shkëmbimit të njohurive me qendrat kërkimore. Për më tepër, edukimi – duke filluar që në moshë të hershme - është çelësi për të ndikuar pozitivisht në sjelljet e njerëzve, në lidhje me mjedisin, si dhe për të rikualifikuar punëtorët nga industritë në tranzicion. Kurrikulat duhet të përfshijnë kompetencat dhe aftësitë kryesore të nevojshme për të performuar në ekonominë e gjelbër. Për t'u zbatuar me sukses, Agjenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor duhet të reflektohet **në reformat e sistemeve arsimore dhe të shoqërohet me ndërtim kapacitetesh**, në mënyrë që njerëzit të jenë të mirëpajisur dhe të përgatitur për tregun e punës dhe shoqërinë e së nesërme. Me informimin dhe edukimin e duhur, të rinjtë e rajonit mund të kontribuojnë vendosmërisht në zbatimin e Agjendës së Gjelbër.

Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal (KBR) mund të luajë rol të rëndësishëm në ndërtimin e dimensionit rajonal të Agjendës së Gjelbër. **KBR**-ja është një kuadër bashkëpunimi në pronësi dhe udhëheqje rajonale që synon avancimin e integritetit evropian dhe euroatlantik të rajonit. Për sa u përket mjedisit dhe ndryshimeve klimatike, KBR-ja mban dialog të përhershëm politikash të nivelit të lartë rajonal dhe mbështet bashkëpunimin rajonal drejt arritjes së angazhimeve të Parisit për Klimën dhe objektivave për energjinë dhe klimën në vitin 2030.

Meqenëse propozimi **IPA III** ka një **dritare** të dedikuar të kuadrit të programimit për zbatimin e Agjendës së Gjelbër dhe ndërlikohet së qëndrueshme, ky program, BNK-ja, do të përpiket të sigurojë sinergji dhe komplementaritet me të gjitha nismat e parashikuara në këtë dritare.

Integrimi i masave mbrojtëse të biodiversitetit në të gjitha aktivitetet ekonomike është një nga pesë shtyllat e **Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor**, si dhe thelbësore për **Paktin e Gjelbër Evropian**. Zbatimi i Direktivave për Shpendët dhe Habitatet, së bashku me zbatimin në praktikë të Direktivave për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis dhe Vlerësimin Strategjik të Ndikimit në Mjedis shihen si parakushte për zhvillimin e mëtejshëm të infrastrukturës së qëndrueshme.

Prioritetet janë plotësisht në përputhje me **Paktin e Gjelbër Evropian**, e cila thekson këtë qëllim kryesor: *“Pakti i Gjelbër do të përdorë në mënyrë të vazhdueshme të gjitha levat e politikave: rregullimin dhe standardizimin, investimet dhe novacionin, reformat kombëtare, dialogun me partnerët socialë dhe bashkëpunimin*

ndërkombëtar”. Për më tepër, prioritet është zhbllokimi i përfitimeve të plota të transformimit digjital për të mbështetur tranzicionin ekologjik. **Një prioritet i menjëhershëm është rritja e aftësisë për të parashikuar dhe menaxhuar fatkeqësitë mjedisore.**

ECRAN-i (Rrjeti Rajonal i Aderimit për Mjedisin dhe Klimën), i financuar nga BE-ja dhe i menaxhuar nga Komisioni Evropian, ndihmon përfituesit në shkëmbimin e informacionit dhe përvojës, në lidhje me përgatitjen për anëtarësim. **ECRAN-i po forcon bashkëpunimin rajonal** midis vendeve kandidate dhe kandidate potenciale për anëtarësim në BE në fushat e mjedisit dhe veprimit klimatik dhe **ndihmon përparimin e tyre në transpozimin dhe zbatimin e *acquis* mjedisore dhe klimatike të BE-së.**

Strategjitë makrorajonale vendosin një model të ri qeverisjeje të bazuar në bashkëpunimin efektiv dhe koordinimi i politikave dhe veprimeve përtej kufijve kombëtarë.

Ato mbështeten nga nivelet më të larta politike të BE-së, Shteteve Anëtare dhe rajonet në fjalë, si dhe janë bërë pjesë integrale e politikës rajonale të BE-së. Përfituesit e IPA III duhet të jenë të vetëdijshëm për prioritetet e tyre dhe përafrimi me njërën strategji do të jetë një nga kriteret për të vlerësuar nëse një veprim do të përzgjidhet edhe nën thirrjet për projektpropozime të IPA III.

Strategjia e BE-së për Rajonin e Adriatikut dhe Jonit (EUSAIR), ku Maqedonia e Veriut është bashkëpërgjegjëse për koordinimin e fushës prioritare “Lidhja e rajonit” – *Ndërlidhja dhe infrastruktura e transportit me fokus në transportin inteligjent* dhe ku Shqipëria është bashkëpërgjegjëse për koordinimin e fushës prioritare “Turizmi i qëndrueshëm”, me fokus në ofertat e larmishme turistike (produkte dhe shërbime) dhe menaxhim të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm të turizmit (novacion dhe cilësi).

EUSAIR-i identifikoi shtyllën “**Cilësia e mjedisit**” si thelbësore për sigurimin e mirëqenies ekonomike dhe sociale të banorëve të rajonit. Kjo shtyllë do të trajtojë cilësinë mjedisore përmes bashkëpunimit në nivel rajonal.

Në kuadër të prioritetit “**Turizmi i qëndrueshëm**” Strategjia evidentoi edhe se mund të përshpejtohet zhvillimi potencial i turizmit të qëndrueshëm, duke ofruar produkte dhe shërbime turistike novatore dhe cilësore. Sjellja e përgjegjshme

e turizmit që përfshin të gjithë aktorët në sektor është identifikuar, gjithashtu, si një çështje e rëndësishme.

Plani ekonomik dhe i investimeve synon të nxitë rikuperimin afatgjatë – i mbështetur nga tranzicioni digjital dhe i gjelbër – që çon në konkurrencë të qëndrueshme dhe rritje ekonomike, zbatim të reformave të nevojshme për të ecur përpara në rrugën e BE-së dhe afrim të Ballkanit Perëndimor me tregun e përbashkët të BE-së. Plani synon të çlirojë potencialin e pashfrytëzuar ekonomik të rajonit dhe hapësirën e konsiderueshme për rritjen e bashkëpunimit ekonomik dhe tregtisë ndërrajonale.

3.5. Kushtet dhe supozimet

Koordinim efektiv dhe pronësia e fortë duhet të kombinohen me vullnetin e mirë të autoriteteve kombëtare të përfituesve IPA III për të trajtuar dhe zgjidhur në mënyrë miqësore çdo mosmarrëveshje dhe/ose keqkuptim që cenon zbatimin normal të

programit. Ndryshimet në qeveri nuk duhet të kenë ndikim në këtë drejtim.

Si kusht i domosdoshëm për menaxhimin efektiv të programit, vendet pjesëmarrëse do të krijojnë një komitet të përbashkët monitorues dhe do të sigurojnë ambiente dhe personelin e duhur dhe funksional për zyrat drejtuese dhe antenën të Sekretariatit të Përbashkët Teknik. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet krijimit të kushteve të nevojshme të punës për të siguruar vazhdimësinë dhe zhvillimin profesional të personelit në funksionet kyçe brenda të gjitha strukturave drejtuese të programit. Ky i fundit duhet të përpiqet ta paraqesë programin si një instrument të dobishëm për forcimin e bashkëpunimit dhe shkëmbimeve ndërmjet qytetarëve të zonës së pranueshme.

Mosrespektimi i kërkesave të përcaktuara më lart mund të rezultojë në rikuperimin e fondeve të alokuara për këtë program dhe/ose rialokimin e fondeve të ardhshme.

4. BUXHETI INDIKATIV

Komisioni do të miratojë një vendim financimi 7-vjeçar me klauzolë pezullimi, në varësi të buxhetit në dispozicion për vitet financiare përkatëse pas miratimit të buxhetit, ose siç përshkruhet në sistemin e të dymbëdhjetës provizore.

Tabela 3: Alokimet financiare indikative vjetore për periudhën 2021–2027

Programi IPA III BNK Maqedoni e Veriut–Shqipëri																
Shumat në EURO																
	2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027		Totali (EURO)	
	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi
Sipas llojit të aktivitetit																
Operacionet	-	-	2 890 000	510 000	1 500 000	264 706	3 434 000	605 294	-	-	2 890 000	510 000	-	-	10 710 000	1 890 000
Projekt Strategjik	-	-	-	-	500 000	-	-	-	-	-	690 000	-	-	-	1 190 000	-
Asistencë Teknike (Grant direkt)	-	-	-	-	500 000	-	-	-	-	-	690 000	-	-	-	1 190 000	-
Sipas metodës së zbatimit																
Menaxhim direkt: buxheti total për grantet	E pazbatueshme														10 400 000	1625 294
Menaxhim direkt: Buxheti total për prokurimet	E pazbatueshme														1 500 000	264 706
TOTAL³³	-	-	2 890 000	510 000	2 000 000	264 706	3 434 000	605 294	-	-	3 580 000	510 000	-	-	11 900 000	11 890 000

* Buxheti total për grantet; buxheti total për prokurimet – duhet të plotësohet vetëm buxheti total për 2021–2027

³³ Totali nga tabelat 3 dhe 4 duhet të jetë i njëjtë.

Tabela 4: Alokimet financiare indikative vjetore sipas prioritetit dhe norma e kontributit të BE-së (2021–2027)

Grupimet	PRIORITETET	PROGRAMI IPA III BNK MAQEDONI E VERIUT-SHQIPËRI			
		Financimi i BE-së	Bashkëfinancimi	Totali	Norma për çdo PT
		(a)	(b)	(c)=(a)+(b)	(d)=(c)/(e)
Grupimi tematik 2	1. Prioriteti tematik 2 “Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut”	5 355 000	945 000	6 300 000	45.68%
Grupimi tematik 4	2. Prioriteti tematik 5 “Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore”	5 355 000	945 000	6 300 000	45.68%
3. Asistenca teknike		1 190 000	-	1 190 000	8.6%
TOTALI		11 190 000	1 890 000	(e) 13 790 000	100%

Kontributi i BE-së për çdo prioritet tematik nuk duhet të tejkalojë tavanin 85% të shpenzimeve të pranueshme. Bashkëfinancimi do të jepet nga përfituesit fundorë të grantit. Shuma e dedikuar për asistencën teknike nuk duhet të jetë më shumë se 10% e alokimit total për programin. Për asistencën teknike, norma e bashkëfinancimit të BE-së është 100%.

5. MODALITETET E ZBATIMIT

5.1. Marrëveshja e financimit

Për të zbatuar këtë program, parashikohet lidhja e një marrëveshjeje financimi ndërmjet Komisionit Evropian, Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë.

5.2. Periudha indikative e zbatimit

Periudha indikative operationale e zbatimit të këtij veprimi – gjatë së cilës do të kryhen aktivitetet e përshkruara në seksionin 3 dhe do të zbatohen kontratat dhe marrëveshjet përkatëse – është 6 vjet nga data e hyrjes në fuqi të marrëveshjes së financimit, ose nga data në të cilën shkëmbimi i letrave është rënë dakord për të gjitha alokimet e ardhshme vjetore.

Zgjatjet e periudhës së zbatimit mund të miratohen nga nëpunësi autorizues përgjegjës i Komisionit, duke ndryshuar këtë vendim dhe kontratat e marrëveshjet përkatëse.

5.3. Metodatat e zbatimit

Komisioni siguron respektimin e rregullave dhe procedurave të duhura të BE-së për financimin e palëve të treta, përfshirë procedurat e rishikimit, sipas, dhe përputhshmërinë e veprimit me masat kufizuese të BE-së³⁴.

5.3.1 Operacionet

Menaxhimi direkt

Pjesa e operacioneve e këtij veprimi do të zbatohet me menaxhim direkt.

Thirrjet për propozime – Grantet

a) Qëllimi për grantet:

Grantet e përzgjedhura përmes thirrjeve për propozime gjatë periudhës shtatëvjeçare do të kontribuojnë në objektivat specifike dhe rezultatet nën secilin prioritet tematik të prezantuar në seksionin 3.2.

b) Llojet e aplikantëve të synuar:

c) Përfituesit janë: organet e vetëqeverisjet vendore; qendrat kombëtare dhe rajonale për menaxhimin dhe monitorimin e fatkeqësive natyrore; organizatat/agjencitë zhvillimore vendore dhe rajonale; institucionet e mbrojtjes së natyrës dhe mjedisit; institucionet në fushën e mjedisit/trashëgimisë natyrore; OSHC/OJF aktive në natyrë, mjedis dhe fusha të tjera përkatëse; institucionet dhe organizatat arsimore, shkencore dhe hulumtuese; organizatat turistike vendore dhe rajonale; bordet

kombëtare të turizmit; dhomat e tregtisë, zejtarisë, shoqatat e biznesit, grupimet, kooperativat, shoqatat e fermerëve; organizata të tjera formale dhe joformale të arsimit dhe formimit profesional.

Aplikantët duhet të kenë selinë në përfituesit IPA III që të marrin pjesë në programin BNK.

Përfituesit e mundshëm siç specifikohet në seksionin 3.2 mund të jenë: institucionet vendore, rajonale dhe qeveritare; agjencitë vendore/rajonale; operatorët e biznesit dhe NVM-të; shoqëria civile. Karakteristikat e tjera thelbësore të aplikantëve të mundshëm, si vendi i tyre i themelimit do të specifikohen në udhëzimet për aplikantët nën thirrjen për propozime. Shtrirja e paracaktuar e përfituesve potencialë mund të ngushtohet për sa i përket vendndodhjes gjeografike ose llojit të aplikantit, aty ku kërkohet, për shkak të natyrës specifike dhe rezultatit/objektivit të veprimit dhe kur është e nevojshme, për zbatimin efektiv të tij.

Projektet strategjike – Prokurimi

Projekti strategjik (me buxhet indikativ 1 500 000 euro) do të kontribuojë në të dytin objektiv specifik “Forcimi i bashkëpunimit kulturor, mbrojtjes dhe përmirësimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore”, duke kontribuar në rezultatet e pritshme 2.1, “Nisma të përbashkëta për restaurimin, mbrojtjen dhe promovimin e vendeve të trashëgimisë kulturore dhe natyrore të zbatuara” dhe 2.2, “Përmirësimi i investimeve turistike” në kuadër të prioritetit të dytë tematik të programit “Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore”.

5.3.2 Asistenca teknike (Grantet direkte)

Prioriteti i Asistencës Teknike do të zbatohet me Menaxhimin Direkt përmes granteve direkte gjatë kohëzgjatjes së programit.

Një grant do të jepet për zbatimin e asistencës teknike prioritare tematike sipas këtij programi. Nën përgjegjësinë e nëpunësit autorizues përgjegjës të Komisionit, ky grant mund t’i jepet pa thirrje për propozime institucionit publik që pret strukturën BNK në Maqedoni të Veriut, aktualisht e vendosur në Ministrinë e Vetëqeverisjes Lokale dhe institucioni publik që pret strukturën BNK në Shqipëri, aktualisht Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, si bashkëpërfituese, duke mbështetur zbatimin e **Prioritetit Tematik 7**

³⁴ www.sanctionsmap.eu

Vini re se harta e sanksioneve është instrument TI për identifikimin e regjimeve të sanksioneve. Burimi i sanksioneve buron nga aktet ligjore të publikuara në Faqe|16336

Gazetën Zyrtare (GZ). Në rast mospërputhjeje midis akteve ligjore të publikuara dhe përditësimeve të tyre në faqen zyrtare të internetit, versioni në GZ do të ketë përparësi.

“Qeverisja, planifikimi dhe ngritja e kapaciteteve administrative të autoriteteve vendore dhe rajonale”.

Dhënia e këtij granti pa thirrje për propozime është i justifikuar për organet me monopol *de jure* ose *de facto* në menaxhimin e këtij programi të bashkëpunimit ndërkufitar, në përputhje me nenin 195(c) të Rregullores (BE, Euratom) 2018/1046 e datës 18 korrik 2018 për rregullat financiare të zbatueshme për buxhetin e përgjithshëm të Bashkimit Evropian. Siç përcaktohet në seksionin VIII “Dispozitat për programet e bashkëpunimit ndërkufitar”, titulli V “Strukturat dhe autoritetet e programit dhe përgjegjësitë e tyre” të Marrëveshjes Financiare Kuadër për Partneritetin për programin IPA III, strukturat BNK janë organet e që gëzojnë këtë monopol.

Nën përgjegjësinë e nëpunësit autorizues përgjegjës të Komisionit, granti mund t’i jepet pa thirrje për propozime institucionit publik që pret strukturën operuese të Maqedonisë së Veriut, aktualisht e vendosur në Ministrinë e Vetëqeverisjes Lokale.

5.4. Struktura menaxhuese e programit

Përshkrimi i strukturave të menaxhimit të programit me listën e përgjegjësive dhe detyrave të tyre kryesore në përgatitjen, zbatimin dhe menaxhimin e programit (p.sh. KKIPA, Strukturat BNK, KPM, SPI) paraqitet në Marrëveshjen Financiare Kuadër për Partneritetin dhe/ose në Marrëveshjet e Financimit.

5.5. Hartimi i projekteve, përzgjedhja dhe zbatimi

Thirrjet për propozime:

Autoritetet përgjegjëse në të dy vendet – siç u renditën në seksionin e mëparshëm – po planifikojnë të zbatojnë shumicën e ndërhyrjeve të skemave të granteve bazuar në thirrjet publike për propozime. Ato do të sigurojnë transparencë të plotë në proces dhe akses për një gamë të gjerë subjektsh publike dhe jopublike. KPM-ja do të jetë përgjegjëse për identifikimin e prioritetëve tematike, objektiveve specifike/rezultateve, përfituesve të synuar dhe fokusin specifik të secilës thirrje për propozime të cilat do të miratohen nga Komisioni Evropian.

Konkretisht, parashikohen dy deri në tri thirrje për propozime, ku secila adreson të dyja prioritetet tematike të përzgjedhura me objektivat e tyre specifike – e para e planifikuar për vitin 2023 dhe dy

të tjerat siç thuhet në tabelën e mësipërme. Dinamika e publikimit të thirrjeve për propozime dhe numri i tyre do të varet nga faktorë të ndryshëm, si disponueshmëria e buxhetit, logjistika, koha e vlerësimit dhe niveli i interesimit nga aplikantët e mundshëm.

Autoritetet përgjegjëse do të shqyrtojnë nevojat/perspektivat aktuale dhe shkallën e arritjes së treguesve të përfshirë në thirrjet e mëparshme. Për të shmangur mbivendosjen dhe/ose mbingarkimin e aplikantëve të mundshëm, planifikimi i thirrjeve do të koordinohet me ato që u përkasin programeve të tjera që potencialisht mund të hapen/publikohen njëkohësisht.

Projektet strategjike

Projektet strategjike quhen projektet që kanë një ndikim të rëndësishëm ndërkufitar në mbarë zonën e Programit dhe të cilat, më vete ose në kombinim me projekte të tjera strategjike, do të arrijnë në veçanti një objektiv specifik/rezultat të paraqitur në dokumentin e programit BNK.

Një projekt strategjik synon të arrijë, në një mënyrë jashtëzakonisht integruese, një ndikim të rëndësishëm në mënyrë të qëndrueshme dhe jetëgjatë, duke përmirësuar jetën e njerëzve në të gjithë ose në pjesë të mëdha të zonës së programit. Projekti strategjik kërkon përfshirjen e vendimmarrësve që zakonisht janë përgjegjës për llojin e politikës ose fushës në të cilën projekti është kontekstualizuar. Është gjithmonë përtej fushëveprimit të projekteve që mund të financohen sipas thirrjeve për propozime. Një projekt mund të konsiderohet *strategjik* edhe sepse prek një territor të kufizuar në zonën e programit, rindërton ose plotëson rrjetet ose merret me çështje me interes të përgjithshëm për të gjithë zonën, duke inkurajuar kështu bashkëpunimin e përgjithshëm midis komuniteteve.

Projektet strategjike mund të zgjidhen përmes thirrjeve për projekte strategjike ose thirrjeve të jashtme për propozime. Në këtë rast, partnerët e programit së bashku do të identifikojnë dhe bien dakord për çdo strategji dhe projekt/et. Në të dyja rastet, propozimet e marra do të vlerësohen në bazë të kriterëve të përzgjedhjes të paracaktuara dhe jodiskriminuese. Projektet strategjike do të krijojnë ndikime dhe përfitime të qarta ndërkufitare për zonën kufitare dhe njerëzit aty. Gjithashtu, duhet të respektohen: relevanca dhe kontributi i projektit për objektivat specifike/rezultatet e programit dhe

rezultatet/produktet e pritshme, pjekuria dhe realizueshmëria e projektit dhe qëndrueshmëria e rezultateve.

Për më tepër, zbatimi i programit mbikëqyret nga një KPM e përbërë nga përfaqësues të institucioneve dhe të shoqërisë civile të vendeve pjesëmarrëse. KPM-ja do të shqyrtojë dhe do të japë opinion këshillues mbi listën e propozimeve përpara vendimit për dhënien e projektit strategjik. Të gjitha çështjet e kontratave dhe pagesave janë përgjegjësi e Delegacionit të Bashkimit Evropian në Maqedoninë e Veriut, si autoritet kontraktues (AK) i këtij programi.

Programet BNK të propozuara nga përfituesit IPA mund të alokojnë deri në 35% të buxhetit total të programit BNK për projekte strategjike. Zbatimi i tyre do t'i nënshtrohet vlerësimit paraprak të relevancës dhe maturisë së tyre nga Komisioni.

Një nismë për përzgjedhjen e projekteve potenciale strategjike u krye në kuadër të asistencës teknike IPA II BNK. Kjo rezultoi në mbledhjen dhe vlerësimin e 19 projekteve në vitin 2020. Projektet e paraqitura u vlerësuan dhe u renditën sipas shkallës së pjekurisë; vetëm 4 u përzgjodhën për shqyrtim të mëtejshëm, ku dy prej tyre morën vendim nga strukturat BNK. Pas një sërë sesionesh teknike të destinuara për të vlerësuar gatishmërinë/pjekurinë dhe përputhshmërinë me objektivin e programit, një projekt u përzgjodh për t'u përfshirë në dokumentin e programimit.

Projekti strategjik i përzgjedhur për programin është “Liqeni i Ohrit – Lidhja e dy vendeve drejt një destinacioni”.

Projekti është në përputhje me Prioritetin e dytë Tematik të Programit, “*Turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore*” (PT 5), Objektivi specifik/rezultati i dytë, “*Forcimi i bashkëpunimit kulturore, mbrojtjes dhe përmirësimit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore*”, duke kontribuar në rezultatet e pritshme 2.1, “*Zbatohen nisma për restaurimin, mbrojtja dhe promovimi i gjubës të trashëgimisë kulturore dhe natyrore*” dhe 2.2, “*Investimet e përmirësuara turistike*.”

Objektivi/ndikimi i përgjithshëm i projektit është të kontribuojë në zhvillimin e sektorit të turizmit në rajonet ndërkufitare të pellgut ujëmbledhës të liqenit të Ohrit, komuna e Strugës dhe Ohrit në Maqedoninë e Veriut, si dhe Bashkisë së Pogradecit në Shqipëri.

Objektivi specifik/rezultati është të forcohet bashkëpunimi ndërkufitar ndërmjet dy vendeve duke rritur atraktivitetin e zonës.

Projekti do të zbatohet nga një partneritet i përbërë nga tri komuna/bashki (Strugë, Ohër dhe Pogradec) dhe tri organizata të shoqërisë civile, Organizata e Punëdhënësve të Maqedonisë së Veriut (OEM) si promotore, HOTAM (Shoqata e hoteleve, restoranteve, mensave dhe autokampeve të Maqedonisë së Veriut) dhe Shoqatës Kombëtare, Profesionale e Grave Afariste dhe Zejtarisë në Shqipëri (ANPBC).

Duke përfituar nga pasuria e trashëgimisë kulturore, peizazheve dhe pasurive të tjera vendore në të dyja vendet, ky veprim synon të krijojë **linjën ndërkombëtare të udhëtarëve të liqenit Strugë – Ohër – Pogradec**, duke shfrytëzuar potencialin e tyre për të tërhequr vizitorë dhe për të ngritur cilësinë e ofertës turistike. Projekti do të çojë, gjithashtu, në **hapjen e pikave të përhershme të doganave dhe Policisë Kufitare në Shën Naum dhe në Pogradec**. Në përgjithësi, zbatimi i projektit do të ndikojë në të gjithë rajonin e Liqenit të Ohrit. Autoriteti Kontraktues do të blejë dy barka me energji diellore që do të përdoren për linjën ndërkombëtare të pasagjerëve të liqenit Strugë–Ohër–Pogradec. Kosto të tjera lidhen me punime të vogla infrastrukturore si *instalimi i furnizimit me ujë, kanalizimeve dhe energjisë elektrike dhe aktivitetet e gërmimit për të ruajtur nivelet e ujit në portet e Strugës, Ohrit dhe Pogradecit dhe për të siguruar pajisje për mirëmbajtjen dhe furnizimin me karburant (një pompë për pompimin e sedimenteve nga portet), që do të mbulohen nga bashkitë/institucionet kombëtare.*

Nuk ka asnjë lidhje hekurudhore mes dy vendeve dhe qyteti i Ohrit e ka të vetmin aeroport në rajonin ndërkufitar, me 3 linja ajrore të rregullta gjatë vitit dhe 8 destinacione sezonale, përmes 12 linjave ajrore. Në vitin 2019 ishte aeroporti i Ohrit, Shën Apostulli Pal, u rendit nga Këshilli Ndërkombëtar i Aeroporteve Ndërkombëtare (ACI) ndër 3 aeroportet më të mira në Evropë për shkak të rritjes së lartë të fluksit të pasagjerëve në tremujorin e parë të 2019-s, (63.9%, dukshëm më i lartë se mesatarja e BE-së prej 4.4%).

Projekti do të rezultojë përfundimisht në një rritje të shpenzimeve turistike dhe zgjatje të sezonit turistik përtej muajve të verës; dhe do të jetë i dobishëm për popullsinë vendore në zonat e synuara, duke generuar më shumë mundësi punësimi dhe të ardhura dhe ndryshimin e sjelljes së komuniteteve vendore.

Ky veprim do të ketë një ndikim të fortë dhe të drejtpërdrejtë te banorët e rajonit të liqenit të Ohrit (popullsia e rajonit jugperëndimor 219 622 në Maqedoni të Veriut dhe 209 124 në rajonin e Korçë, Shqipëri).

Propozimi i projektit bazohet në dokumentet e mëposhtme, të ratifikuara nga parlamentet e të dyjave vendet: Marrëveshja ndërmjet Qeverisë së Maqedonisë së Veriut dhe Këshillit të Ministrave të Shqipërisë për Mbrojtjen dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm të Liqenit të Ohrit dhe Basenit të tij (nga 2005); marrëveshja ndërmjet Qeverisë së Maqedonisë së Veriut dhe Qeverisë së Shqipërisë për krijimin e linjës ndërkombëtare të udhëtarëve të liqenit Ohër–Pogradec (nga viti 2005) dhe Marrëveshja për bashkëpunim në fushën e turizmit ndërmjet Qeverisë së Maqedonisë së Veriut dhe Këshillit të Ministrave të Shqipërisë (nga viti 2006).

Shumica e dispozitave të këtyre marrëveshjeve ndërmjet dy vendeve nuk janë zbatuar.

Neni 1 i Marrëveshjes ndërmjet Qeverisë së Maqedonisë së Veriut dhe Qeverisë së Shqipërisë të

lidhur në Ohër më 25 shtator 1999, parashikon krijimin e linjës ndërkombëtare të udhëtarëve të liqenit Ohër–Pogradec. Më 15 qershor 2016 është marrë vendimi për vendosjen e një pike kalimi kufitar të përkohshme, me vendndodhje në portin e vendit të quajtur Shën Naum–Komuna e Ohrit, por ende nuk është në funksion.

Kjo ide strategjike është në harmoni me Strategjinë për Zhvillimin Rajonal të Maqedonisë së Veriut 2009–2019 dhe me Strategjinë Kombëtare të Shqipërisë 2020–2025.

Qëndrueshmëria e projektit do të sigurohet nga pjesëmarrja e bashkive përkatëse, të cilat do të kenë mundësinë të rrisin kapacitetet e tyre qeverisëse me një përqasje më praktike në një sektor të rëndësishëm ekonomik dhe, gjithashtu, do të ndihmojnë me lejet dhe autorizimet përkatëse. Partneriteti merr në konsideratë tre skenarë, në lidhje me menaxhimin e linjës së pasagjerëve:

- krijimin e një partneriteti publik-privat;
- krijimin e një ndërmarrjeje shtetërore;
- caktimin e OEM-së si menaxher.

Përmbledhja e buxhetit indikativ:

Shpenzimet	Kostot (EURO)	Financimi
Dy barka me energji diellore që do të përdoren për linjat ndërkombëtare liqenore të pasagjerëve, si dhe pajisjet e nevojshme për funksionimin e barkave	1 500 000	Kontribut i BE-së
Instalimi i furnizimit me ujë	400 000	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve
Instalimi i sistemit të ujërave të zeza dhe sistemit elektrik	600 000	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve
Instalimet për sistemin e ujërave të përdorura	52 000	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve
Pajisje për të ruajtur nivelet e ujit në portet e Strugës, Ohrit dhe Pogradecit	37 706	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve
Mirëmbajtja dhe pajisjet e furnizimit me karburant (pompë që pompon sedimentet nga portet)	40 000	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve
Kabina për policinë doganore dhe kufitare	35 000	Bashkëfinancim nga fondet kombëtare/të përfituesve

Nuk parashikohen kontrata punimesh si kontribut i BE-së në programin IPA III BNK Maqedoni e Veriut –Shqipëri, 2021–2027. Për këtë projekt strategjik, kontributi i BE-së ka të bëjë vetëm me blerjen e dy barkave me energji diellore që do të operojnë në liqenin e Ohrit. Shpenzimet e tjera të përshkruara në tabelën e mësipërme janë parashikuar si pjesë e bashkëfinancimit nga fondet kombëtare/të përfituesit.

Kushtet që duhet të përmbushë projekti strategjik para miratimit janë:

- DimENSIONI i qartë ndërkufitar dhe mbështetja për një prioritet tematik të përzgjedhur;
- Gatishmëria/pjekuria për t'u zbatuar;
- Ndikimi në zonën e pranueshme;
- Lidhja me strategjitë rajonale ose të tjera për zhvillim brenda së njëjtës zonë;
- Bashkëfinancimi;
- Përfitimi i drejtpërdrejtë për një pjesë të konsiderueshme të popullsisë së zonës së pranueshme;
- Efektiviteti i kostos;
- Plotësimi me veprime paralele;
- Qëndrueshmëria;
- Mundësia për t'u zbatuar brenda kornizës kohore të programit.

Hapat indikativë që nevojiten për pjekurinë e projektit janë:

- Kryerja e studimeve dhe e analizës së efektivitetit të kostos – fundi i 2022-shit/2021-shit;
- Lëshimi i lejeve përkatëse – mesi i 2023-shit;
- Instalimi/përgatitja e limaneve – mesi i 2023;
- Marrëveshja dhe ngritja e kompanisë operuese – fundi i 2022-shit;
- Instalimi/përgatitja e pikave të kalimit kufitar/kontrollit policor – fillimi i 2023-shit
- Specifikimet teknike dhe dokumentet e tenderit për prokurimin e barkave – mesi i 2022-shit
- Shpallja e tenderit – jo më herët se T1 2023;
- Kontraktimi – T4 2023.

Specifikimet teknike për blerjen e barkave me energji diellore do të përpunohen nga asistencat teknike jo më vonë se mesi i vitit 2022. Prokurimi i barkave do të fillojë jo më herët se T4 2022 dhe kontrata do të nënshkruhet në T4 2023.

Kontraktimi i fondeve të BE-së do të arrihet maksimumi deri në fund të vitit 2023. Nëse ky kusht nuk plotësohet, KPM-ja rialokon fondet e destinuar për propozimin strategjik drejt thirrjeve për propozime.

Nëse gjatë zbatimit të programit, struktura BNK propozon projekte të tjera strategjike të pjekura, ato mund të konsiderohen për financim deri në kufirin prej 35% të buxhetit të programit. Projektet e propozuara do të diskutohen në KPM dhe do të kërkojnë ndryshimin e programit.

5.6. Shtrirja e pranueshmërisë gjeografike për prokurimet dhe grantet

Pranueshmëria gjeografike për sa i përket vendit të themelimit për të marrë pjesë në procedurat e prokurimit dhe dhënies së granteve, si dhe pranueshmëria për origjinën së furnizimeve të blera, u nënshtrohet dispozitave të parashikuara në aktin bazë dhe në dokumentet përkatëse kontraktuale.

Nëpunësi autorizues përgjegjës i Komisionit mund të zgjerojë përshtatshmërinë gjeografike në bazë të urgjencës ose mungesës së shërbimeve në tregjet e vendeve ose territoreve në fjalë, ose në raste të tjera të justifikuara siç duhet, kur zbatimi i rregullave të pranueshmërisë do ta bënte të pamundur ose tejet të vështirë realizimin e këtij veprimi (neni 28(10) rregullorja NDICI-Global Europe).

6. RAPORTIMI, MONITORIMI DHE VLERËSIMI

Përshkrimi i kërkesave dhe i modaliteteve të raportimit, monitorimit dhe vlerësimit të programit, paraqitet në Marrëveshjen Financiare Kuadër për Partneritetin dhe/ose Marrëveshjet e Financimit.

7. INFORMIMI DHE VIZIBILITETI

Vizibiliteti i financimeve të BE-së dhe komunikimi rreth objektivave dhe ndikimit të veprimeve janë detyrim ligjor për të gjitha veprimet e financuara nga BE-ja, siç përcaktohet në kërkesat e komunikimit dhe vizibilitetit në fuqi të BE-së.

Në veçanti, përfituesit e financimit të BE-së duhet të njohin origjinën e fondeve të BE-së dhe të garantojnë vizibilitetin e duhur me këto masa:

- përfshirjen e një pohimi ku theksohet mbështetja e marrë nga BE-ja; kjo duhet të jetë e dukshme në të gjitha dokumentet dhe materialet e komunikimit, në lidhje me zbatimin e fondeve, duke përfshirë në faqen zyrtare të internetit dhe llogaritë e mediave sociale, ku këto ekzistojnë; dhe
- promovimin e veprimeve dhe rezultateve të tyre duke ofruar informacion të synuar koherent, efektiv dhe proporcional për audienca të shumta, duke përfshirë median.

Masat e vizibilitetit dhe e komunikimit zbatohen, sipas rastit, nga administrata publike (për shembull,

për reformat që lidhen me mbështetjen buxhetore të BE-së), nga subjektet e besuara, kontraktorët dhe përfituesit e granteve. Detyrimet e duhura kontraktuale përcaktohen në marrëveshjet e financimit, marrëveshjet e delegimit dhe kontratat e prokurimit dhe grantit.

Masat bazohen në një plan specifik të komunikimit dhe vizibilitetit, i cili hartohet dhe zbatohet në përputhje me kërkesat në fuqi të BE-së për komunikimin dhe vizibilitetin. Plani duhet të përmbajë edhe një narrativë komunikimi dhe mesazhe kryesore për veprimin, të përshtatura për audiencat e ndryshme të synuara (grupet e interesit, shoqëria civile, publiku i gjerë etj.)

Masat e vizibilitetit dhe komunikimit specifike për këtë veprim do të jenë plotësuese me aktivitete më të gjera të komunikimit që zbatohen drejtpërdrejt nga shërbimet e Komisionit Evropian dhe/ose delegacionet e BE-së. Komisioni Evropian dhe delegacionet e BE-së duhet të jenë plotësisht të informuara informuar për planifikimin dhe për zbatimin e aktiviteteve specifike të vizibilitetit dhe komunikimit, veçanërisht në lidhje me narrativën e komunikimit dhe mesazhet kryesore.

Hartimi dhe zbatimi i masave të vizibilitetit dhe komunikimit është përgjegjësi e strukturave BNK. Ky i fundit, i asistuar nga SPT-ja, i paraqet KPM-së strategjinë e komunikimit të shoqëruar me një plan të detajuar informimi dhe vizibiliteti.

Është organizuar një seancë për rrahje mendimesh mes specialistëve të komunikimit të projekteve të ndryshme, që të merren ide për përqasje dhe zgjidhje novatore lidhur me informimin dhe vizibilitetin.

8. QËNDRUESHMËRIA

Qëndrueshmëria e rezultateve dhe e produkteve të ofruara në kuadër të veprimit kërkon angazhim të autoriteteve kombëtare të përfshira në menaxhimin e programit. Duke respektuar dispozitat e kuadrit ligjor të zbatueshëm për BNK ndërmjet përfituesve IPA III, autoritetet angazhohen të sigurojnë, sa më shumë që të jetë e mundur, burimet e nevojshme financiare dhe institucionale, duke përfshirë personelin përkatës me përvojë, për ta bërë zbatimin e programit një histori suksesi.

Si shenjë themelore e përgjegjësisë, autoritetet i kushtojnë vëmendje të veçantë krijimit të kushteve të nevojshme për të garantuar vazhdimësinë e personelit në funksionet dhe institucionet thelbësore për të garantuar mbarëvajtjen e programit.

Edhe qëndrueshmëria e çdo operacioni luan rol thelbësor. Çdo operacion duhet të ketë një ndikim konkret të grupet e synuara, në nivel ndërkufitar. Qëndrueshmëria duhet të jetë e ngulitur në çdo aplikim, duke treguar se si rajoni do të përfitojë nga rezultatet e pritshme pas përfundimit të operacionit. Në çdo thirrje për propozime, një nga kriteret e dhënies është qëndrueshmëria, siç tregohet në seksionin 5 të kuadrit të vlerësimit për aplikimet e plota. Operacionet që nuk arrijnë të tregojnë se do të intensifikojnë marrëdhëniet e fqinjësisë, do të krijojnë partneritete ndërkufitare për zhvillim social, territorial ose ekonomik dhe/ose heqin pengesat ndërkufitare për zhvillimin e qëndrueshëm, ka shumë pak gjasa të kenë rezultate të prekshme, efekte shumëfishuese ose ndikim afatgjatë në perspektivën ndërkufitare, kështu që nuk përfitojnë financim, pavarësisht çdo merite tjetër.

Olivér Várhelyi
Anëtar i Komisionit

Marrëveshje Financimi BNK në kuadër të IPA III –
Shtojca II – Kushtet e Përgjithshme (v. korrik 2022)

SHTOJCA II KUSHTET E PËRGJITHSHME

Tabela e përmbajtjes
SHTOJCA II – KUSHTET E
PËRGJITHSHME

Tabela e përmbajtjes

Pjesa e parë: Dispozitat e përgjithshme

Neni 1 - Periudha e ekzekutimit, periudha e zbatimit operacional dhe afati i kontraktimit

Neni 2 - Përfituesit e IPA III dhe detyrat e tyre të përbashkëta

Neni 3 - Kërkesat për raportim

Neni 4 - Komunikimi dhe vizibiliteti

Neni 5 - Të drejtat e pronësisë intelektuale

Neni 6 - Legjitimiteti i shpenzimeve

Neni 6, germa “a” – Lejet dhe autorizimet

Pjesa e dytë: Dispozitat e zbatueshme për menaxhimin e tërthortë nga përfituesit e IPA III

Neni 7 - Parimet e përgjithshme

Neni 8 - Prokurimi dhe dhënia e grantit

Neni 8, germa “a” - Përfshirja dhe sanksionet administrative

Neni 9 - Kontrollat *ex-ante* dhe *ex-post* për procedurat e granteve dhe të prokurimit dhe

kontrollat *ex post* për kontratat dhe grantet që do të zbatohen nga Komisioni

Neni 10 - Llogaritë bankare, sistemet e kontabilitetit dhe kostot e njohura

Neni 11 - Dispozitat mbi pagesat e bëra nga Komisioni për përfituesin kryesor të IPA III

Neni 12 - Ndërprerja e pagesave

Neni 13 - Rikuperimi i fondeve

Neni 13, germa “a” – Korrigjimet financiare dhe mbyllja

Pjesa e tretë: Dispozitat përfundimtare

Neni 14 - Konsultimi ndërmjet përfituesve të IPA III dhe Komisionit

Neni 15 - Ndryshimet e kësaj Marrëveshjeje Financimi

Neni 16 - Pezullimi i kësaj Marrëveshjeje Financimi

Neni 17 - Zgjidhja e kësaj Marrëveshjeje Financimi

Neni 18 – Legjislacioni i zbatueshëm, zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Neni 19 – Masat kufizuese të BE-së

PJESA E PARË DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Periudha e ekzekutimit, periudha e zbatimit operacional dhe afati i kontraktimit

1. Periudha e ekzekutimit të kësaj Marrëveshjeje Financimi është periudha gjatë së cilës zbatohet Marrëveshja e Financimit dhe përfshin periudhën e zbatimit operacional, si edhe fazën e mbylljes. Kohëzgjatja e periudhës së ekzekutimit përcaktohet në nenin 2, paragrafi 1 të Kushteve të Veçanta dhe fillon me hyrjen në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financimi.

2. Periudha e zbatimit operacional është periudha gjatë së cilës realizohen të gjitha aktivitetet operationale të mbuluara nga kontratat e prokurimit, kontratat e granteve dhe marrëveshjet e kontributit. Kohëzgjatja e kësaj periudhe përcaktohet në nenin 2, paragrafi 2 të Kushteve të Veçanta dhe fillon me nënshkrimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi për angazhimin buxhetor për vitin e parë ose në datën më të fundit të letërkëmbimit për angazhimet buxhetore për vitet në vijim.

3. Periudha e zbatimit operacional respektohet

nga Autoriteti Kontraktor në momentin e nënshkrimit dhe të vënies në zbatim të kontratave të prokurimit, kontratave të granteve dhe marrëveshjeve të kontributit në kuadër të kësaj Marrëveshjeje Financimi.

4. Pa cenuar nenin 29, paragrafi 2 të MFKP-së, kostot e lidhura me aktivitetet e këtij programi të bashkëpunimit ndërkufitar kualifikohen për financim nga BE-ja, vetëm nëse janë shkaktuar gjatë periudhës së zbatimit operacional. Kostot e shkaktuara para hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financimi nuk kualifikohen për financim nga BE, përveç kur parashikohet ndryshe në nenin 7 të Kushteve të Veçanta.

5. Kontratat e prokurimit, kontratat e granteve dhe marrëveshjet e kontributit do të lidhen më e shumta brenda tri viteve nga nënshkrimi i Marrëveshjes së Financimit, me përjashtim të:

a) ndryshimeve në angazhimet ligjore të dakordësuara më parë, të cilat nuk çojnë në rritjen e kontributit të BE-së;

b) angazhimeve ligjore që duhet të dakordësohen pas zgjidhjes së parakohshme të një kontrate prokurimi ekzistuese;

c) angazhimeve ligjore që lidhen me auditimin dhe vlerësimin, të cilat mund të nënshkruhen pas periudhës së zbatimit operacional;

d) ndryshimit të subjektit zbatues.

6. Kontrata e prokurimit, kontrata e grantit ose marrëveshja e kontributit që nuk ka çuar në kryerjen e asnjë pagese brenda dy viteve nga nënshkrimi i saj, zgjidhet automatikisht dhe financimi i saj do të kthehet mbrapsht, me përjashtim të rastit kur mosmarrëveshja është paraqitur në gjykatë ose në organet e arbitrazhit.

Neni 2

Përfituesit e IPA III dhe detyrat e tyre të përbashkëta

1. Siç parashikohet në nenin 76, paragrafi 3 të MFKP-ve përkatëse, përfituesit e IPA III bashkëpunojnë ngushtë dhe përmbushin bashkërisht funksionet, si dhe marrin përsipër përgjegjësitë e përcaktuara në MFKP.

2. Për qëllime të zbatimit të nenit 25 të MFKP-së për mbrojtjen e të dhënave, të dhënat personale duhet:

- të përpunohen në mënyrë të ligjshme, të drejtë dhe transparente, në lidhje me subjektin e të dhënave;

- të mbliidhen për qëllime të specifikuara, të qarta dhe të ligjshme dhe të mos përpunohen më tej në mënyrë të papajtueshme me ato qëllime;

- të jenë të duhura, të kenë lidhje me qëllimin dhe të kufizohen vetëm te qëllimet e nevojshme për të cilat përpunohen;

- të jenë të sakta dhe, sipas rastit, të ruajtura në formë të përditësuar;

- të përpunohen në mënyrë të atillë që garanton sigurinë e përshtatshme të të dhënave personale; dhe

- të ruhen në një formë të atillë që lejon identifikimin e subjekteve të të dhënave për aq kohë sa është e nevojshme për qëllimet për të cilat përpunohen të dhënat personale.

Të dhënat personale që ndodhen në dokumentet e mbajtura nga përfituesi i IPA III, në përputhje me nenin 8, paragrafi 5, duhet të fshihen menjëherë pas përfundimit të afateve të përcaktuara në nenin 8, paragrafi 5.

Neni 3

Kërkesat për raportimin

1. Për qëllimet e kërkesave për raportimin të përcaktuara në nenin 80, paragrafi 1 të MFKP-ve përkatëse, strukturat e bashkëpunimit ndërkufitar përdorin modelin e dhënë në shtojcën III.

2. Për qëllimet e kërkesave të përgjithshme të raportimit në Komision përcaktuar në nenin 59 të MFKP-së për raportin vjetor mbi zbatimin e asistencës nga IPA III, në cilësinë e përfituesit kryesor të IPA III, KKIPA duhet të përdorë modelin që jepet nga Komisioni.

3. Për qëllimet e nenit 60 të MFKP-së, në cilësinë e përfituesit kryesor të IPA III, KKIPA i dorëzon Komisionit një raport përfundimtar mbi zbatimin e aktiviteteve të zbatuara nën menaxhimin e tërthortë nga përfituesi i IPA III i këtij programi jo më vonë se gjashtëmbëdhjetë muaj pas përfundimit të periudhës së zbatimit operacional. KKIPA-ja duhet të përdorë modelin e dhënë nga Komisioni.

4. Për qëllimet e nenit 61, paragrafi 1 të MFKP-së, në cilësinë e përfituesit kryesor të IPA III, ZKA duhet që brenda datës 15 janar të vitit pasues financiar të dorëzojë në format elektronik një kopje të të dhënave që mbahen në sistemin kontabël sipas nenit 4, paragrafi 4. Kjo duhet të mbështetet nga një

raport financiar përmbledhës i nënshkruar, i paaudituar, në përputhje me germën “c” të shtojcës IV.

5. Për qëllimet e kërkesave për raportimin financiar nën menaxhimin e tërthortë të përcaktuara në nenin 61, paragrafi 2, germa “a” dhe nenin 61, paragrafi 3 të MFKP-së, në cilësinë e përfituesit kryesor të IPA III, ZKA duhet të përdorë modelet e parashikuara në germat “a” dhe “b” të shtojcës IV.

Neni 4

Komunikimi dhe vizibiliteti

1. Në përputhje me nenin 24 të MFKP-ve përkatëse, përfituesit e IPA III duhet të marrin masat e nevojshme për të garantuar vizibilitetin e financimit nga BE-ja për aktivitetet që u janë deleguar atyre, si dhe të përgatitin një plan koherent me aktivitete komunikimi dhe vizibiliteti, i cili duhet të dorëzohet pranë Komisionit për dakordësim brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e kësaj Marrëveshjeje Financimi.

2. Këto aktivitete komunikimi dhe vizibiliteti duhet të jenë në përputhje me Manualin e Komunikimeve dhe të Vizibilitetit për Aktivitetet e Jashtme të BE-së, i cili është hartuar dhe publikuar nga Komisioni dhe që është në fuqi në kohën e aktiviteteve.

Neni 5

Të drejtat e pronësisë intelektuale

1. Kontratat e financuara në kuadrin e kësaj Marrëveshjeje Financimi garantojnë që përfituesit e IPA III të fitojnë të gjitha të drejtat e nevojshme të pronësisë intelektuale, në lidhje me teknologjinë e informacionit, studimet, skicat, planet, publikimet dhe çdo material tjetër të bërë për qëllime planifikimi, zbatimi, monitorimi dhe vlerësimi.

2. Përfituesi kryesor i IPA III duhet të garantojë që Komisioni, ose cildo individ apo person tjetër i autorizuar nga Komisioni, si dhe përfituesi jokryesor i IPA III, të kenë akses dhe të drejtën për të përdorur materiale të tilla. Komisioni do t'i përdorë këto materiale vetëm për qëllimet e veta.

Neni 6

Legjitimiteti i shpenzimeve

1. Në përputhje me nenin 29, paragrafi 3, germa “b” të MFKP-së dhe pa cenuar nenin 28 të saj dhe

nenin 7 të Kushteve të Veçanta, shpenzimet vijuese të shkaktuara nga përfituesit e IPA III nuk financohen sipas kësaj Marrëveshjeje Financimi:

- a) komisionet bankare, kostot e garancive dhe detyrimet e ngjashme;
- b) gjobat dhe penaltetet financiare;
- c) shpenzimet gjyqësore;
- d) humbjet nga këmbimi valutor;
- e) borxhet dhe tarifat e shërbimit të borxhit (interesi);
- f) provigionet për humbjet, borxhet ose detyrimet e ardhshme të mundshme;
- g) kreditimi për palët e treta, përveç nëse specifikohet ndryshe në kushtet e veçanta;
- h) interesi negativ i tarifuar nga bankat ose institucione të tjera financiare.

Neni 6, germa “a” – Lejet dhe autorizimet

Pa cenuar nenin 27 të MFKP-së, çdo leje dhe/ose autorizim që nevojitet për zbatimin e programit duhet të sigurohet në kohën e duhur nga autoritetet kompetente të përfituesve të IPA III, në përputhje me legjislacionin e brendshëm.

PJESA E DYTË:

DISPOZITAT E ZBATUESHME PËR MENAXHIMIN E TËRTHORTË NGA PËRFITUESIT E IPA III

Neni 7

Parimet e përgjithshme

1. Qëllimi i pjesës së dytë është që të përcaktojë rregullat për zbatimin e detyrave të deleguara për zbatimin e buxhetit, siç përshkruhen në shtojcën I, dhe të përcaktojë të drejtat dhe detyrimet përkatëse të përfituesve të IPA III dhe të Komisionit në realizimin e këtyre detyrave.

2. Siç parashikohet në germën “b” të nenit 76, paragrafi 3 të MFKP-ve përkatëse, përfituesit e IPA III duhet të përgatitin bashkërisht një marrëveshje dypalëshe dhe të garantojnë zbatimin e saj.

3. Përfituesi jokryesor i IPA III bashkëpunon me përfituesin kryesor të IPA III për të garantuar përmbushjen e detyrave vijuese:

- a) kryerjen e ndjekjes operationale dhe menaxhimin e veprimeve të parashikuara në germën “c” të nenit 76, paragrafi 4 të MFKP-ve;
- b) verifikimet në përputhje me nenin 76, paragrafi 5 të MFKP-ve;
- c) mbrojtjen e interesit financiar të Bashkimit

Evropian të parashikuar në nenin 51 të MFKP-ve.

4. Përfituesit e IPA III mbeten përgjegjës për përmbushjen e detyrimeve të përcaktuara në këtë Marrëveshje Financimi dhe në Marrëveshjen Financiare Kuadër të Partneritetit (MFKP). Në përputhje me nenin 12, nenin 16, nenin 17 dhe nenin 19, Komisioni rezervon të drejtën të ndërpresë pagesat dhe të pezullojë dhe/ose zgjidhë këtë Marrëveshje Financimi.

Neni 8

Prokurimi dhe dhënia e grantit

1. Pa cenuar nenin 18, paragrafi 5 të MFKP-së, detyrat që përmenden në nenin 7, paragrafi 3 kryhen nga përfituesi kryesor i IPA III në bashkëpunim me përfituesin jokryesor të IPA III në përputhje me procedurat dhe dokumentet standarde të hartuara dhe publikuara nga Komisioni për dhënien e kontratave të prokurimit dhe granteve në aktivitetet e jashtme të Komisionit, veçanërisht, me udhëzuesin praktik për procedurat kontraktuale për aktivitetet e jashtme të Bashkimit Evropian (PRAG), i cili është në fuqi në momentin e nisjes së procedurës në fjalë, si edhe në përputhje me standardet e kërkuara të komunikimit dhe vizibilitetit të përmendura në nenin 4, paragrafi 2.

2. Komisioni, në përputhje me nenin 18, paragrafi 2 të MFKP-ve dhe sipas rastit, mund t'i japë përfituesit kryesor të IPA III udhëzime të mëtejshme për sa i përket përshtatjes së procedurave dhe dokumenteve standarde të hartuara dhe publikuara nga Komisioni për dhënien e kontratave të prokurimit dhe granteve në aktivitetet e jashtme me rastin specifik të bashkëpunimit ndërkuftar.

3. Përfituesi kryesor i IPA III kryen procedurat e prokurimit dhe të dhënies së granteve, lidh kontratat që rrjedhin prej tyre dhe garanton që të gjitha dokumentet përkatëse për gjurmimin e auditimit të jenë në gjuhën e kësaj Marrëveshjeje Financimi.

4. Përfituesit e IPA III duhet të bashkëpunojnë plotësisht për krijimin e komiteteve të vlerësimit të parashikuara në germën “a” të nenit 76, paragrafi 4 të MFKP-ve përkatëse.

5. Pa cenuar nenin 49 të MFKP-së, përfituesi kryesor i IPA III duhet që të gjitha dokumentet përkatëse mbështetëse financiare dhe kontraktuale që nga data e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare ose nga një datë më e hershme në rast se procedura e prokurimit, thirrja për propozime ose

procedura direkte për dhënien e grantit ka nisur përpara hyrjes në fuqi të Marrëveshjes së Financimit, t'i ruajë për pesë vjet, duke nisur që nga data e mbylljes së angazhimit buxhetor përkatës. Në veçanti, përfituesi kryesor i IPA III duhet të ruajë sa më poshtë vijon:

a) Për procedurat e prokurimit:

i. njoftimin paraprak së bashku me dëshminë e publikimit të njoftimit të prokurimit dhe çdo korigjim;

ii. caktimin e panelit përzgjedhës;

iii. raportin e listës së të përzgjedhurve (përfshirë shtojcat) dhe aplikimet;

iv. dëshminë e publikimit të njoftimit të listës së të përzgjedhurve;

v. letrat për kandidatët që nuk janë përzgjedhur;

vi. ftesën për ofertë ose të barasvlershmen e saj;

vii. dosjen e tenderit duke përfshirë shtojcat, sqarimet, procesverbalet e mbledhjeve, dëshminë e publikimit;

viii. caktimin e komitetit të vlerësimit;

ix. raportin për hapjen e tenderit duke përfshirë shtojcat;

x. raportin e vlerësimit/negocimit, duke përfshirë shtojcat dhe ofertat e marra³⁵;

xi. letrën e njoftimit;

xii. letrën përcjellëse për dorëzimin e kontratës;

xiii. letrat për kandidatët e pasuksesshëm;

xiv. njoftimin për shpalljen e fituesit/anulimin, duke përfshirë dëshminë e publikimit;

xv. kontratat e nënshkruara, ndryshimet, klauzolat shtesë, raportet e zbatimit dhe korrespondencat përkatëse.

b) Për thirrjet për propozime dhe procedurat direkte për dhënien e granteve:

i. caktimin e komitetit të vlerësimit;

ii. raportin e hapjes së tenderit dhe atë administrativ, duke përfshirë shtojcat dhe aplikimet e marra³⁶;

iii. letrat për aplikantët e suksesshëm dhe të pasuksesshëm pas vlerësimit të prospektit;

iv. raportin e vlerësimit të prospektit;

v. raportin e vlerësimit të aplikimit të plotë ose raportin e negocimit me shtojcat përkatëse;

vi. kontrollin e legjitimitetit dhe dokumentet mbështetëse;

vii. letrat për aplikantët e suksesshëm dhe të

pasuksesshëm së bashku me listën e miratuar rezervë pas vlerësimit të plotë të aplikimit;

viii. letrën përcjellëse për dorëzimin e kontratës së grantit;

ix. njoftimin për shpalljen e fituesit/anulimin së bashku me dëshminë e publikimit;

x. kontratat e nënshkruara, ndryshimet, klauzolat shtesë dhe korrespondencat përkatëse.

Gjithashtu, dokumentet financiare dhe kontraktuale të përmendura në paragrafin 5, germa “a” dhe “b” të këtij neni do të plotësohen me të gjitha dokumentet mbështetëse përkatëse, siç kërkohet nga procedurat e përmendura në paragrafin 1, si dhe me të gjithë dokumentacionin përkatës në lidhje me pagesat, rikuperimet dhe kostot operationale, për shembull raportet e kontrollit të projektit dhe në terren, pranimi i furnizimeve dhe punimeve, garancitë, autorizimet, raportet e inxhinierëve mbikëqyrës.

Neni 8, germa “a” – Përfshirja dhe sanksionet administrative

1. Gjatë zbatimit të procedurave dhe dokumenteve standarde të hartuara dhe publikuara nga Komisioni për dhënien e kontratave të prokurimit dhe granteve, përfituesi kryesor i IPA III garanton përkatësisht që asnjë kontratë prokurimi ose granti e financuar nga BE-ja të mos i jepet një operatori ekonomik ose aplikanti për grant, nëse operatori ekonomik apo aplikanti për grant, qoftë ai vetë apo një person me kompetenca përfaqësimi, vendimmarrjeje ose kontrolli mbi të, gjendet në një nga situatat e përjashtimit të parashikuara në procedurat dhe dokumentet përkatëse standarde të Komisionit.

2. Përfituesi kryesor i IPA III duhet të informojë menjëherë Komisionin, në rastin kur një kandidat, ofertues ose aplikant gjendet në një situatë përjashtimi të përmendur në paragrafin 1, ose ka kryer parregullsi dhe mashtrim, sipas përcaktimit në nenin 51, paragrafi 5 të MFKP-së, ose ka shfaqur mangësi të theksuara në respektimin e detyrimit kryesor për zbatimin e angazhimit ligjor të financuar nga buxheti i Bashkimit Evropian.

3. Në momentin që jep kontratat e prokurimit dhe të granteve, përfituesi kryesor i IPA III duhet të marrë në konsideratë informacionin që përmban Sistemi i Zbulimit të Hershëm dhe Përjashtimit

³⁵ Ofertat e pasuksesshme do të asgjësohen pesë vite pas mbylljes së procedurës së prokurimit.

³⁶ Aplikimet e pasuksesshme do të asgjësohen tre vjet pas mbylljes së procedurës së Grantit.

(SZHP) i Komisionit. Aksesit në informacion mund të sigurohet nëpërmjet pikave të ndërlidhjes ose përmes konsultimit me anë të mjeteve vijuese: (Komisioni Evropian, Drejtoria e Përgjithshme për Buxhetin, zyrtari përgjegjës për kontabilitetin në Komision, MO15, B-1049 Bruksel, Belgjikë (*European Commission, Directorate-General for Budget, Accounting Officer of the Commission, MO15, B-1049 Brussels, Belgium*)) dhe nëpërmjet email-it në adresën BUDG-C01-EXCL-DB@ec.europa.eu, duke vendosur në cc (për dijeni) edhe adresën e Komisionit të identifikuar në nenin 3 të Kushteve të Veçanta). Çdo kontratë ose grant i lidhur me një kontraktor ose përfitues granti që gjendet në një situatë përjashtimi në momentin e lidhjes së kontratës duhet të përjashtohet nga financimi i Bashkimit Evropian dhe mekanizmi i korrigjimeve financiare mund të vihet në zbatim në përputhje me nenin 13, germa “a”.

4. Kur përfituesi kryesor i IPA III vihet në dijeni të një shtate përjashtimi të përmendur në paragrafin 1 për zbatimin e detyrave të përshkuara në shtojcën I, përfituesi kryesor i IPA III vendos, sipas kushteve të legjislacionit të brendshëm, refuzimin e operatorit ekonomik ose të aplikantit për grant nga procedura në fjalë dhe përjashtimin nga procedurat e tij të ardhshme të prokurimit ose dhënies së grantit. Gjithashtu, përfituesi kryesor i IPA III mund të vendosë një penalitet financiar në përpjesëtim me vlerën e kontratës në fjalë. Refuzimet, përjashtimet dhe/ose penaltetet financiare duhet të vendosen pas një procesi ankimi, që garanton të drejtën e personit në fjalë për t'u mbrojtur. Përfituesi kryesor i IPA III njofton Komisionin në përputhje me paragrafin 2 të këtij neni.

Neni 9

Kontrollet *ex-ante* dhe *ex-post* për procedurat e granteve dhe të prokurimit dhe kontrollet *ex post* për kontratat dhe grantet që do të zbatohen nga Komisioni

1. Komisioni mund të ushtrojë kontrolle *ex-ante* të procedurave për dhënien e prokurimit dhe granteve në fazat vijuese:

a) miratimin e njoftimeve të kontratës për prokurimin dhe çdo korrigjim të saj;

b) miratimin e dosjeve të tenderit dhe udhëzimeve për aplikantët për grante;

c) miratimin e përbërjes së komiteteve të vlerësimit;

d) miratimin e raporteve të vlerësimit, të vendimeve për refuzim dhe dhënie të kontratës³⁷;

e) miratimin e dosjeve të kontratës dhe shtojcave në kontratë.

2. Në lidhje me kontrollet *ex-ante*, Komisioni vendos:

a) të kryejë kontrolle *ex-ante* të të gjithë dokumentacionit; ose

b) të kryejë kontrolle *ex-ante* të një grupi të përzgjedhur nga ky dokumentacion; ose

c) të heqë dorë plotësisht nga kontrollet *ex-ante*.

3. Nëse Komisioni vendos të kryejë kontrolle *ex-ante* në përputhje me paragrafin 2, germa “a” ose “b”, ai informon përfituesin kryesor të IPA III për dokumentacionin e përzgjedhur për kontrollet *ex-ante*. Ky përfitues i IPA III i paraqet Komisionit të gjithë dokumentacionin dhe informacionin e nevojshëm sapo informohet se një dokumentacion është përzgjedhur për kontrollin *ex-ante*, jo më vonë se momenti i dorëzimit për publikim të njoftimit të kontratës ose të udhëzimeve për aplikantët.

4. Komisioni mund të vendosë të kryejë kontrolle *ex-post* për procedurat e dhënies së prokurimit ose granteve, që nuk i janë nënshtruar kontrollit *ex-ante* (brenda 6 muajve nga nënshkrimi i kontratës).

5. Komisioni mund të vendosë të kryejë kontrolle *ex-post*, duke përfshirë auditime dhe kontrolle në terren, kurdoherë dhe për çdo kontratë ose grant të dhënë nga përfituesi kryesor i IPA III që vjen si rezultat i kësaj Marrëveshjeje Financimi. Ky përfitues i IPA III do të vërë në dispozicion të Komisionit të gjithë dokumentacionin dhe informacionin e nevojshëm, sapo të informohet që një dokumentacion është përzgjedhur për kontrollin *ex-post*. Komisioni mund të autorizojë një person ose subjekt që të kryejë kontrolle *ex-post* për llogari të tij.

Neni 10

Llogaritë bankare, sistemet e kontabilitetit dhe kostot e njohura

1. Pas hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje

³⁷ Për kontratat e shërbimit, ky hap përfshin kontrollet *ex-ante* lidhur me miratimin e listës së të përzgjedhurve.

Financimi, Struktura e Kontabilitetit dhe Struktura e Ndërmjetme për Menaxhimin Financiar (SNMF) e përfituesit kryesor të IPA III për programin e bashkëpunimit ndërkufitar hap të paktën një llogari bankare në euro për transfertat vjetore. Bilanci i përgjithshëm bankar për programin e bashkëpunimit ndërkufitar do të jetë shuma e balanceve e të gjitha llogarive bankare të programit që mbahen nga Struktura e Kontabilitetit dhe të gjitha SNMF-të pjesëmarrëse në përfituesin kryesor të IPA III.

2. Përfituesi kryesor i IPA III duhet të përgatitë dhe t'i dorëzojë Komisionit planet e parashikimit të disbursimit sipas alokimit vjetor për kohëzgjatjen e periudhës së zbatimit të programit sipas modelit në germën “d” të shtojcës IV. Këto parashikime duhet të përditësohen dhe të paraqiten me çdo kërkesë për fonde të përmendur në nenin 11, paragrafi 2 dhe nenin 11, paragrafi 3, me raportin financiar vjetor të përmendur në nenin 3, paragrafi 5 dhe me parashikimin për kërkesa për pagesa të mundshme të përmendur në nenin 33, paragrafi 3 të MFKP-së. Planet e parashikimeve të disbursimit duhet të bazohen në nevoja reale dhe aktuale dhe duhet të mbështeten nga një analizë e hollësishme e dokumentuar (duke përfshirë grafikun e kontraktimeve dhe pagesave të planifikuara për kontratë), që do të vihet në dispozicion të Komisionit, nëse kërkohet.

3. Plani fillestar për parashikimin e disbursimit duhet të përmbajë një përmbledhje të parashikimeve të disbursimit vjetor sipas alokimit vjetor për të gjithë periudhën e zbatimit dhe të parashikimit të disbursimit mujor për dymbëdhjetë muajt e parë të programit të bashkëpunimit ndërkufitar. Planet e mëvonshme do të përmbajnë një përmbledhje të parashikimeve të disbursimit vjetor sipas alokimit vjetor për bilancin e periudhës së zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar dhe të parashikimit të disbursimit mujor për katërbëdhjetë muajt në vijim.

4. Përfituesi kryesor i IPA III duhet të krijojë dhe të mbajë një sistem kontabiliteti në përputhje me klauzolën 4, paragrafi 3, germa “a” të shtojcës A të MFKP-së, që do të përmbajë të paktën të dhëna për kontratat e menaxhuara në kuadrin e programit të bashkëpunimit ndërkufitar të cilat jepen në shtojcën V.

5. Në zbatim të nenit 57, paragrafi 2 të MFKP-së, kostot e njohura në sistemin e kontabilitetit që

mbahen sipas paragrafit 4, duhet të jenë shkaktuar, pranuar dhe paguar dhe të korrespondojnë me shpenzimet aktuale të vërtetuara me anë të dokumenteve mbështetëse dhe, sipas rastit, duhet të përdoren për të likuiduar financimin paraprak të paguar nga përfituesi kryesor i IPA III sipas kontratave në nivel lokal.

Neni 11

Dispozitat mbi pagesat e bëra nga Komisioni për përfituesin kryesor të IPA III

1. Çdo kërkesë për financim paraprak duhet të përfshijë një deklaratë shpenzimesh për programin, duke përfshirë shumat e kontraktuara, të disbursuara dhe kostot e njohura.

2. Pagesa e parë e financimit paraprak duhet të jetë për 100% të disbursimeve të parashikuara për vitin e parë të planit të parashikimit për disbursimet në përputhje me nenin 10, paragrafi 2. Kjo kërkesë për financim paraprak duhet të mbështetet nga mandatet bankare për të gjitha llogaritë bankare të programit, sipas rastit.

3. Përfituesi kryesor i IPA III duhet të paraqesë kërkesa pasuese për pagesën e financimit paraprak, kur bilanci i përgjithshëm bankar për programin bie nën nivelin e parashikimit të disbursimeve për pesë muajt e ardhshëm të programit.

4. Çdo kërkesë për financim paraprak shtesë duhet të përfshijë:

a) bilancet bankare për programin në datën e fundit të kërkesës;

b) mandatet bankare të përditësuara për të gjitha llogaritë bankare të programit, sipas rastit;

c) një parashikim të disbursimeve për programin për katërbëdhjetë muajt e ardhshëm në datën e fundit të kërkesës, siç përmendet në nenin 10, paragrafi 3;

d) raportimin në aplikacionin IPA.

5. Përfituesi kryesor i IPA III mundet që për çdo financim paraprak të kërkojë shumën e parashikimit të disbursimeve totale për katërbëdhjetë muajt pas datës së fundit të kërkesës, minus bilancet e përmendura në paragrafin 4, germa “a” në datën e fundit të kërkesës për fonde, plus çdo shumë të financuar nga përfituesi i IPA III sipas paragrafit 6 dhe që nuk është rimbursuar ende.

Komisioni rezervon të drejtën për të reduktuar çdo pagesë të mëvonshme financimi paraprak nëse bilancet e përgjithshme bankare të mbajtura nga

përfituesi kryesor i IPA III në kuadrin e këtij programi, tejkalojnë parashikimin e disbursimit për katërmbëdhjetë muajt e ardhshëm.

6. Kur pagesa reduktohet sipas paragrafit 5, përfituesi kryesor i IPA III duhet ta financojë programin nga burimet e veta deri në shumën e reduktimit. Përfituesi kryesor i IPA III mund të kërkojë më pas rimbursimin e atij financimi si pjesë e kërkesës së radhës për fonde të specifikuar në paragrafin 5.

7. Në përputhje me nenin 33, paragrafi 1 të MFKP-së, Komisioni rezervon të drejtën për të përpunuar pagesa të pjesshme brenda kufijve të fondeve të disponueshme. Pasi fondet të vihen sërish në dispozicion, Komisioni përpunon menjëherë pagesën e shumës së mbetur.

8. Komisioni ka të drejtë të rikuperojë bilancet e tepërta bankare që kanë mbetur pa u përdorur për më shumë se dymbëdhjetë muaj. Përpara ushtrimit të kësaj të drejte, Komisioni fton përfituesin kryesor të IPA III të japë arsyet e vonës në disbursimin e fondeve dhe të vërtetojë nevojën e vazhdueshme për to brenda dy muajve të ardhshëm.

9. Interesat e gjeneruar nga llogaritë bankare të përdorura për këtë program nuk do t'i paguhen Komisionit.

10. Sipas nenit 33, paragrafi 4 të MFKP-së, kur Komisioni ndërpret afatin kohor për kërkesën e pagesës për më shumë se dy muaj, përfituesi kryesor i IPA III mund të kërkojë një vendim nga Komisioni lidhur me faktin nëse do të vazhdojë ndërprerja e afatit kohor.

11. Pasqyra përfundimtare e certifikuar e shpenzimeve që përmendet në nenin 36, paragrafi 1, germa "a" të MFKP-së, duhet të dorëzohet nga NPA jo më vonë se 16 muaj pas përfundimit të periudhës së zbatimit operacional.

Neni 12

Ndërprerja e pagesave

1. Pa cenuar pezullimin ose zgjidhjen e kësaj Marrëveshjeje Financimi, përkatësisht në përputhje me nenet 16 dhe 17, si dhe pa cenuar nenet 38 dhe 39 të MFKP-së, Komisioni mund të ndërpresë pagesat pjesërisht ose plotësisht, nëse:

a) Komisioni ka konstatuar ose ka shqetësime serioze se përfituesi kryesor i IPA III ka kryer gabime të konsiderueshme, parregullsi apo mashtrime që vënë në dyshim ligjshmërinë ose

rregullsinë e transaksioneve të caktuara lidhur me to në zbatimin e programit, ose nuk ka përmbushur detyrimet e tij në kuadrin e Marrëveshjes së Financimit, duke përfshirë detyrimet në lidhje me zbatimin e planit të Komunikimit dhe Vizibilitetit;

b) Komisioni ka konstatuar ose ka shqetësime serioze se përfituesi kryesor i IPA III ka kryer gabime ose parregullsi sistematike ose të përsëritura, mashtrime ose shkelje të detyrimeve në kuadrin e kësaj Marrëveshjeje Financimi apo të tjera si këto, me kusht që këto gabime, parregullsi, mashtrime ose shkelje të detyrimeve të kenë ndikim material në zbatimin e Marrëveshjes së Financimit apo të vënë në dyshim besueshmërinë e sistemit të kontrollit të brendshëm të përfituesit të IPA III ose ligjshmërinë dhe rregullsinë e shpenzimeve të lidhura me to.

Neni 13

Rikuperimi i fondeve

1. Përveç rasteve të përmendura në nenin 40 të MFKP-së, Komisioni mund të rikuperojë fondet nga përfituesi kryesor i IPA III siç parashikohet në Rregulloren Financiare, veçanërisht në rastet e mëposhtme:

a) paaftësi për të garantuar arritjen e rezultateve dhe përdorimin e produkteve për qëllimin e synuar të përcaktuar në shtojcën I;

b) shpenzime jolegjitime;

c) shpenzime të shkaktuara si rezultat i gabimeve, parregullsive, mashtrimeve ose shkeljes së detyrimeve në zbatimin e programit, veçanërisht në procedurat e prokurimit dhe dhënies së granteve;

d) dobësi ose mangësi në sistemet e menaxhimit dhe kontrollit të përfituesit të IPA III, që çon në zbatimin e korigjimit financiar.

2. Në përputhje me legjislacionin e brendshëm, NPA-ja duhet të rikuperojë kontributin e Bashkimit Evropian që i është paguar përfituesit kryesor të IPA III nga marrës që gjendeshin në një nga prej situatave të përcaktuara në paragrafin 1, gerrat "b" ose "c" të këtij neni ose të përmendura në nenin 40 të MFKP-së. Fakti që NPA-ja nuk arrin të rikuperojë të gjitha ose një pjesë të fondeve nuk e pengon Komisionin t'i rikuperojë fondet nga përfituesi kryesor i IPA III.

3. Përfituesi jokryesor i IPA III do të bëjë përpjekje maksimale për të mbështetur përfituesin kryesor të IPA III në përpjekjet e rikuperimit kur marrësi është i vendosur në territorin e tij. Detajet e

rikuperimeve parashikohen në marrëveshjen dypalëshe të nënshkruar në përputhje me nenin 70 të MFKP-ve përkatëse.

4. Shumat e paguara në mënyrë të parregullt ose të rikuperuara nga përfituesi kryesor i IPA III, shumat nga garancitë financiare, të performancës dhe financimit paraprak të depozituara mbi bazën e procedurave të prokurimit dhe dhënies së granteve, shumat nga penalitetet financiare të vendosura nga përfituesi kryesor i IPA III për kandidatët, ofertuesit, aplikantët, kontraktorët ose përfituesit e granteve do të përdoren sërish për programin ose do t'i rikthehen Komisionit.

Neni 13, germa “a” – Korrigjimet financiare dhe mbyllja

Përveç neneve 42, 43 dhe 47 të MFKP-së, Komisioni ofron udhëzime plotësuese për shqyrtimin dhe pranimin e procedurës së llogarive, duke përfshirë korrigjimet financiare dhe mbylljen.

PJESA E TRETË DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 14

Konsultimi ndërmjet përfituesve të IPA III dhe Komisionit

1. Përfituesit e IPA III dhe Komisioni konsultohen me njëri-tjetrin përpara marrjes së masave të mëtejshme për ndonjë mosmarrëveshje, në lidhje me zbatimin ose interpretimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi në zbatim të nenit 18.

2. Në rastet kur Komisioni vihet në dijeni të problemeve në kryerjen e procedurave në lidhje me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi, ai vendos të gjitha kontaktet e nevojshme me përfituesit e IPA III për të rregulluar situatën dhe për të ndërmarrë çdo hap të nevojshëm.

3. Konsultimi mund të çojë në një ndryshim, pezullim ose zgjidhje të kësaj Marrëveshjeje Financimi.

4. Komisioni vë në dijeni rregullisht përfituesit e IPA III mbi zbatimin e aktiviteteve të përshkruara në shtojcën I, të cilat nuk përfshihen në pjesën e dytë të Kushteve të Përgjithshme.

Neni 15

Ndryshimet e kësaj Marrëveshjeje Financimi

1. Çdo ndryshim i kësaj Marrëveshjeje Financimi bëhet me shkrim, përfshirë me anë të letërkëmbimit.

2. Nëse përfituesit e IPA III kërkojnë një ndryshim, kërkesa duhet t'i paraqitet bashkërisht Komisionit të paktën gjashtë muaj përpara se ky ndryshim është planifikuar të hyjë në fuqi.

3. Komisioni mund të ndryshojë dokumentet në shtojcat III, IV dhe V pa qenë e nevojshme të ndryshohet kjo Marrëveshje Financimi. Përfituesit e IPA III informohen me shkrim për çdo ndryshim të tillë dhe hyrjen e tij në fuqi.

Neni 16

Pezullimi i kësaj Marrëveshjeje Financimi

1. Marrëveshja e Financimit mund të pezullohet në rastet e mëposhtme:

a) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse ndonjë përfitues i IPA III shkel ndonjë detyrim të kësaj Marrëveshjeje Financimi.

b) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse përfituesi kryesor i IPA III shkel ndonjë detyrim të përcaktuar në kuadrin e procedurave dhe dokumenteve standarde të përmendura në nenin 18, paragrafi 2 të MFKP-së pa cenuar dispozitat e nenit 8, paragrafi 2.

c) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse përfituesi kryesor i IPA III nuk përmbush kërkesat për delegimin e detyrave për zbatimin e buxhetit.

d) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse përfituesit e IPA III nuk i përmbushin bashkërisht funksionet dhe përgjegjësitë e përmendura në nenin 2, paragrafi 1 dhe, në rastin e menaxhimit të tërthortë, në nenin 7, paragrafi 3.

e) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse ndonjë përfitues i IPA III vendos të pezullojë ose ndërpresë procesin e anëtarësimit në BE.

f) Komisioni mund të pezullojë zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nëse ndonjë përfitues i IPA III shkel një detyrim në lidhje me respektimin e të drejtave të njeriut, parimet demokratike dhe sundimin e ligjit dhe në rastet e rënda të korrupsionit

ose nëse përfituesi i IPA III është fajtor për shkelje të rëndë profesionale të vërtetuar me çdo mjet të arsyeshëm. Shkelja e rëndë profesionale nënkupton cilëndo nga pikat vijuese:

- shkelje të legjislacionit ose rregulloreve të zbatueshme apo të standardeve etike të profesionit të cilit i përket personi ose subjekti; ose

- çdo sjellje të padrejtë të një personi apo subjekti që ndikon në besueshmërinë e tij profesionale, në rastet kur një sjellje e tillë nënkupton qëllim të padrejtë ose pakujdesi të rëndë.

g) Kjo Marrëveshje Financimi mund të pezullohet në rastet e forcës madhore, siç përcaktohet më poshtë: “Forcë madhore” është çdo situatë ose ngjarje e paparashikueshme dhe e jashtëzakonshme përtej kontrollit të palëve që i pengon ato në përmbushjen e detyrimeve të tyre, që nuk i atribuohet një gabim apo neglizhence nga ana e tyre (ose nga ana e kontraktorëve, agjentëve apo punonjësve të tyre) dhe që rezultojnë e pakapërcyeshme pavarësisht të gjithë kujdesit të duhur të ushtruar. Defektet në pajisje ose materiale apo vonesat në vënien e tyre në dispozicion, mosmarrëveshjet në punë, grevat ose vështirësitë financiare nuk mund të përdoren si forcë madhore. Një palë nuk mban përgjegjësi për shkelje të detyrimeve të saj nëse pengohet t’i përmbushë ato nga një rast i forcës madhore për të cilin pala tjetër është informuar në mënyrën e duhur. Një palë që përballlet me forcë madhore duhet të informojë palën tjetër pa vonesë, duke deklaruar natyrën, kohëzgjatjen e mundshme dhe efektet e parashikueshme të problemit, si dhe të marrë çdo masë për minimizimin e dëmit të mundshëm. Nëse forca madhore ndikon vetëm në një pjesë të programit, pezullimi i Marrëveshjes së Financimit mund të jetë i pjesshëm. Asnjëra nga palët nuk mund të konsiderohet përgjegjëse për shkelje të detyrimeve të saj sipas kësaj Marrëveshje Financimi nëse pengohet në përmbushjen e tyre, për shkak të një force madhore, me kusht që të marrë masat për të minimizuar çdo dëm të mundshëm.

2. Komisioni mund ta pezullojë këtë Marrëveshje Financimi pa njoftim paraprak.

3. Komisioni mund të marrë çdo masë të nevojshme paraprake para hyrjes në fuqi të pezullimit.

4. Në rastin kur njoftohet pezullimi, duhet të tregohen pasojat për prokurimin në vijim apo për kontratat e prokurimit dhe kontratat e granteve që duhet të nënshkruhen, si dhe marrëveshjet e

kontributit.

5. Pezullimi i kësaj Marrëveshjeje Financimi bëhet pa cenuar ndërprerjen e pagesave dhe zgjidhjen e kësaj Marrëveshjeje Financimi nga Komisioni në përputhje me nenin 12 dhe nenin 17.

6. Palët e përfshira rifillojnë zbatimin e Marrëveshjes së Financimit sapo këtë e lejojnë kushtet, me miratimin paraprak me shkrim të Komisionit. Kjo bëhet pa cenuar ndonjë ndryshim të kësaj Marrëveshjeje Financimi që mund të jetë i nevojshëm për të përshtatur programin me kushtet e reja të zbatimit, duke përfshirë, nëse është e mundur, zgjatjen e periudhave të zbatimit operacional dhe ekzekutimit, ose zgjidhjen e kësaj Marrëveshjeje Financimi në përputhje me nenin 17.

Neni 17

Zgjidhja e kësaj Marrëveshjeje Financimi

1. Nëse çështjet që çuan në pezullimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi nuk janë zgjidhur brenda një periudhe maksimale prej 180 ditësh, secila palë mund ta zgjidhë Marrëveshjen e Financimit pas një njoftimi 30-ditor.

2. Në rastin kur njoftohet zgjidhja, duhet të tregohen pasojat për prokurimin në vijim apo për kontratat e prokurimit dhe kontratat e granteve që duhet të nënshkruhen, si dhe marrëveshjet e kontributit.

3. Zgjidhja e kësaj Marrëveshjeje Financimi nuk përjashton mundësinë që Komisioni të bëjë korrigjime financiare në përputhje me nenet 43 dhe 44 të MFKP-së.

Neni 18

Legjislacioni i zbatueshëm, zgjidhja e mosmarrëveshjeve

1. Kjo Marrëveshje rregullohet nga legjislacioni i BE-së.

2. Nëse një mosmarrëveshje lidhur me interpretimin, zbatimin ose vlefshmërinë e Marrëveshjes nuk mund të zgjidhet në mënyrë miqësore, ajo do të zgjidhet nëpërmjet arbitrazhit në përputhje me Rregulloren e Arbitrazhit të vitit 2012 të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit (GJPA), duke iu nënshtruar kushteve në vijim:

a) Përbërja e panelit

Për pretendime për shumën 500 000 euro e lart: paneli duhet të përbëhet nga tre arbitra. Çdo palë

cakton një arbitër brenda 40 ditëve kalendarike, pasi të jetë dërguar njoftimi i arbitrazhit. Dy arbitrat e caktuar nga palët caktojnë nga ana e tyre një arbitër të tretë për të vepruar si arbitër kryesues.

Për pretendime nën 500 000 euro: paneli duhet të përbëhet nga një arbitër, përveç nëse palët bien dakord ndryshe.

Nëse paneli nuk krijohet brenda 80 ditëve kalendarike, pasi të dërgohet njoftimi i arbitrazhit, secila palë mund të kërkojë nga Sekretariati i GJPA-së ose autoritet tjetër neutral i pranuar në mënyrë reciproke që të caktojë arbitrat e nevojshëm.

b) Selia

Selia e panelit të arbitrazhit do të jetë Haga, Holandë.

c) Gjuha

Gjuha e procedurave do të jetë anglishtja ose një gjuhë tjetër zyrtare e Bashkimit Evropian e pranuar në mënyrë reciproke. Provat mund të paraqiten në gjuhë të tjera, nëse palët bien dakord.

d) Procedura

Përjashtohet rekursi për masat provizore, ndërhyrjet e palës së tretë dhe ndërhyrjet *amicus curiae*.

Nëse një palë e tretë i kërkon panelit ta trajtojë informacionin ose materialet në mënyrë konfidenciale, vendimi do të merret në formën e një urdhri të arsyetuar dhe pasi të dëgjohet pala tjetër (10 ditë kalendarike për paraqitjen e vërejtjeve). Paneli do të vlerësojë arsyet për kërkesën, natyrën e informacionit dhe të drejtën për mbrojtje gjyqësore efektive. Në veçanti, paneli mund:

- ta bëjë publikimin e informacioneve objekt të detyrimeve specifike; ose

- të vendosë kundër publikimit të informacionit, por të urdhërojë paraqitjen e versionit jokonfidencial ose përmbledhjes së informacionit ose materialeve, që përmbajnë të dhëna të mjaftueshme për t'i mundësuar palës tjetër të shprehë pikëpamjet e saj në një mënyrë logjike.

Nëse panelit i kërkohet ta dëgjojë çështjen me dyer të mbyllura, vendimi do të merret pasi të dëgjohet pala tjetër (10 ditë kalendarike për paraqitjen e vërejtjeve). Paneli merr në konsideratë arsyet për kërkesën dhe kundërshtimet e palës tjetër (nëse ka).

Nëse panelit i kërkohet të interpretojë ose të zbatojë legjislacionin e Bashkimit Evropian, ai do të pezullojë procedurat dhe do t'i kërkojë "Kryetarin të Gjykatës së Lartë të Parisit" (*Président du Tribunal de grande instance de Paris, 'juge d'appui'*), në përputhje me nenin 1460 dhe 1505 të Kodit të Procedurës Civile

të Republikës së Francës të kërkojë marrjen e një vendimi paraprak nga Gjykata e Drejtësisë e Bashkimit Evropian në përputhje me nenin 267 të TFBE-së. Procedurat përpara trupës gjykuese të arbitrazhit rifillojnë pas marrjes së vendimit nga gjykatësi mbështetës i Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë dhe gjykatësit mbështetës është detyrues për panelin.

Vendimi i arbitrazhit është përfundimtar dhe detyrues për palët dhe duhet të zbatohet prej tyre pa vonesë.

Megjithatë, secila palë mund të kërkojë rishqyrtimin e vendimit nga Gjykata e Apelit e Hagës (*Gerechthof Den Haag*) mbi bazën e legjislacionit të brendshëm të zbatueshëm. Në këtë rast, vendimi nuk do të konsiderohet përfundimtar deri në përfundimin e kësaj procedure. Vendimi i gjykatës së rishqyrtimit është detyrues për panelin.

e) Kostot

Kostot e arbitrazhit përbëhen nga:

- tarifatat dhe shpenzimet e arsyeshme të arbitrave;
- kostot e arsyeshme të ekspertëve dhe dëshmitarëve të miratuar nga paneli; dhe
- tarifatat dhe shpenzimet e Sekretariatit të GJPA-së për procedurat e arbitrazhit (p.sh. katering, shpenzimet për administratën e gjykatës, sallën, interpretimin).

Tarifatat e arbitrave nuk duhet të tejkalojnë:

- 30 000 euro për arbitër nëse shuma e kontestuar është nën 1 000 000 euro;
- 15% të shumës së kontestuar nëse ajo shumë është mbi 1 000 000 euro. Tarifatat e arbitrave nuk duhet t'i tejkalojnë në asnjë rast 300 000 euro.

Kostot e arbitrazhit do të paguhën nga palët në mënyrë të barabartë, përveçse kur bien dakord ndryshe.

Palët paguajnë kostot e përfaqësimit të tyre ligjor dhe kostot e tjera të shkaktuara prej tyre në lidhje me arbitrazhin.

f) Privilegjet dhe imunitetet

Marrëveshja për ndjekjen e procedurës së arbitrazhit sipas Rregullores së Arbitrazhit të vitit 2012 të GJPA-së nuk përbën dhe nuk mund të interpretohet si heqje dorë nga privilegjet ose imunitetet e asnjërës palë, së cilës i takojnë.

Neni 19

Masat kufizuese të BE-së

1. Përkufizime

a) “Masat kufizuese të BE-së” janë masat kufizuese të miratuara në përputhje me Traktatin për Bashkimin Evropian (TBE) ose Traktatin për Funkcionimin e Bashkimit Evropian (TFBE).

b) “Personi i kufizuar” është çdo subjekt, individ ose grup individësh i përcaktuar nga BE si objekt i masave kufizuese të BE-së³⁸.

2. Në të gjitha marrëdhëniet e tyre, Palët pranojnë se, sipas ligjit të BE-së, asnjë fond apo burim ekonomik i BE-së nuk mund të vihet në dispozicion të personave të kufizuar në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë, ose për përfitimin e tyre.

3. Përfituesi kryesor i IPA III sigurohet që asnjë transaksion që është objekt i një përputhjeje të verifikuar me listën e sanksioneve të BE-së të mos përfitojë në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të tërthortë nga financimi i BE-së. Përfituesi kryesor i IPA III angazhohet ta garantojë këtë detyrim:

a) duke kontrolluar për përputhje me listën e sanksioneve të BE-së, qoftë përpara lidhjes së marrëveshjeve përkatëse apo kryerjes së pagesave në kuadër të tyre, çdo kontraktor, përfitues granti dhe marrës fundor me të cilin përfituesi kryesor i IPA III ka ose pritet të ketë marrëdhënie kontraktuale të drejtpërdrejta (marrësi i drejtpërdrejtë), në mënyrë që të vlerësohet nëse marrësi është një person i kufizuar;

b) me anë të kontrollit ose nëpërmjet mjeteve të tjera të përshtatshme (që mund të përfshijnë një verifikim *ex-post*) mbi bazën e një qasjeje të bazuar në risk, që asnjë subjekt që do të merrte financimin e BE-së në mënyrë të tërthortë, të mos jetë person i kufizuar.

4. Në rastin që përfituesi kryesor i IPA III vlerëson se ndonjë nga marrësit (e drejtpërdrejtë apo të tërthortë) e financimit të BE-së është person i kufizuar, përfituesi kryesor i IPA III informon menjëherë Komisionin.

5. Pa cenuar detyrimin në pikën 3 më lart, nëse Komisioni vlerëson se përdorimi i asistencës financiare të Bashkimit Evropian në kuadrin e IPA III rezulton ose ka rezultuar në shkelje të masave kufizuese të BE-së, shumat korresponduese nuk kualifikohen për asistencën financiare të Bashkimit Evropian në kuadrin e IPA III. Kjo nuk cenon asnjë nga të drejtat që Komisioni mund të ketë për të pezulluar ose përfunduar veprimin e ndikuar nga një shkelje e tillë, për të rikuperuar çdo financim të BE-

së që është kontribut i Komisionit, ose për ta pezulluar apo zgjidhur këtë marrëveshje financimi.

6. Përcaktimi i masave korrigjuese duhet të bëhet në përputhje me parimin e proporcionalitetit. Masat korrigjuese duhet të zbatohen vetëm për financimin e BE-së që i vihet në dispozicion një marrësi ose për përfitimin e tij, për periudhën gjatë së cilës ka mbetur person i kufizuar.

7. Kjo klauzolë nuk cenon përjashtimet që përmbajnë masat kufizuese të BE-së.

[MODEL]

Raporti vjetor i zbatimit: <Viti> Bashkëpunimi ndërkuftar ndërmjet përfituesve të IPA III: <Përfituesi X> – <Përfituesi Y> (Neni XX i Marrëveshjes Financiare Kuadër të Partneritetit)

Marrëveshje Financimi BNK në kuadër të IPA III – shtojca III: Raporti vjetor i zbatimit të BNK-së (v. korrik 2022)

Tabela e përmbajtjes

Fjalorthi i shkurtimeve

1. Tabela identifikuese

2. Përmbledhje e zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkuftar

2.1 Arritjet dhe analiza e progresit

2.2 Progresi i bërë me zbatimin e programit të bashkëpunimit ndërkuftar

2.2.1 Analiza sasiore

2.2.2. Analiza cilësore

2.3 Informacion i detajuar në lidhje me ekzekutimin në nivel financiar të programit të bashkëpunimit ndërkuftar

2.4. Informacion mbi hapat e ndërmarra nga strukturat e bashkëpunimit ndërkuftar dhe/ose komiteti i përbashkët i monitorimit për të siguruar cilësinë dhe efikasitetin e zbatimit

2.4.1 Monitorimi dhe vlerësimi

2.4.2. Problemet e hasura dhe veprimet korrigjuese

2.5 Vizibiliteti dhe publiciteti

2.6 Përdorimi i asistencës teknike

2.7 Ndryshimet në kontekstin e zbatimit të programit ndërkuftar

³⁸ www.sanctionsmap.eu

Harta e sanksioneve është një instrument TI-je për identifikimin e regjimeve të sanksioneve. Burimi i sanksioneve rrjedh nga aktet ligjore të publikuara në Faqe|16352

Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian. Në rastin e mospërputhjeve ndërmjet akteve ligjore të publikuara dhe përditësimeve në faqen e internetit, përparësi ka versioni i Gazetës Zyrtare.

2.8 Ndërlidhjet plotësuese me instrumente ose politika të tjera sektoriale

2.9 Histori suksesi

Fjalorthi i shkurtimeve

<...>

Tabela identifikuese

PROGRAM BASHKËPUNIMI NDËRKUFITAR	Titulli i programit: Program bashkëpunimi ndërkufitar në kuadër të IPA III <shteti A> – <shteti B>
	Fondet e miratuara/shpërndara për periudhën <20XX-20XX>: <shuma duke përfshirë AT>
RAPORTI VJETOR PËR ZBATIMIN	Viti i raportimit: <nga data 1 janar 20XX deri më 31 dhjetor 20XX>
	Përgatitur nga: - <struktura përgjegjëse për bashkëpunimin ndërkufitar e përfituesit X> - <struktura përgjegjëse për bashkëpunimin ndërkufitar e përfituesit Y>
	Data e shqyrtimit të raportit vjetor për zbatimin nga Komiteti i Përbashkët i Monitorimit: <data dhe lloji i procedurës për miratimin e tij, p.sh., në takim ose në formë të shkruar>
	Zona e mbuluar nga programi: <...>

Baza ligjore: (Neni 80 i Marrëveshjes Financiare Kuadër të Partneritetit të IPA III)

2. Përmbledhje e zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

2.1 Arritjet dhe analiza e progresit

<Përmbledhje e zbatimit të programit gjatë periudhës së raportimit, që përfshin:

1. Progresin e thirrjeve për propozime:

- Numri i thirrjeve që planifikohen të bëhen deri në fund të periudhës së zbatimit të programit dhe afatet e tyre të mundshme;

- Situata aktuale e thirrjeve të bëra për propozime (numri dhe data e thirrjeve të bëra për propozime, numri dhe data e thirrjeve të mbyllura për propozime, kohëzgjatja e procesit të vlerësimit – hap pas hapi dhe si i tërë);

- Analiza e procesit të vlerësimit (numri i aplikimeve të marra, qoftë të përzgjedhura për financim dhe të refuzuara, sipas prioritetit tematik, objektivit specifik, dhe rezultatit të pritshëm (sipas nevojës); lloji, roli dhe vendi i origjinës së aplikantëve, numri i aplikimeve të refuzuara në çdo fazë të procesit të vlerësimit dhe arsyet më të zakonshme për refuzim (shihni modelin e tabelës nr. XX më poshtë);

- Lista e kontratave të nënshkruara për çdo thirrje për propozim dhe statusi i zbatimit të tyre (shihni modelin e tabelës nr. XX më poshtë);

- Aktivitetet për ngritjen e kapaciteteve të vëna në zbatim për aplikantët e mundshëm dhe për përfituesit e granteve (numri i aktiviteteve, numri i pjesëmarrësve sipas llojit të aktivitetit dhe vendit, numri i kërkesave të trajtuara për informacion nga përfituesit e granteve etj.);

- Numri i strukturave të bashkëpunimit ndërkufitar dhe i takimeve të mbajtura mes stafit të Sekretariatit të Përbashkët Teknik, si dhe rezultatet e dala prej tyre; numri i takimeve të Komitetit të Përbashkët të Monitorimit (KPM) dhe rezultatet e dala prej tyre; numri i takimeve teknike midis strukturave të bashkëpunimit ndërkufitar dhe rezultatet e dala prej tyre.>

2. Progresin me projektet strategjike;

<Sipas rastit, përfshini, gjithashtu, informacion lidhur me rishikimin e programit për periudhën 2021–2027 ose lidhur me programimin për periudhën 2028–2034.>

Tabela³⁹ nr.: <XX>. Lista e aplikimeve të BNK-së të marra për çdo thirrje për propozime, qoftë të përzgjedhura për financim dhe të refuzuara

Numri i referencës së thirrjes për propozime	Prioriteti tematik	Objektivi specifik dhe rezultati i pritshëm (sipas nevojës)	Titulli	Lloji, roli dhe vendi i origjinës i të gjithë aplikantëve	Shuma e grantit të kërkuar nga BE-ja	Kontroll administrativ (Po/Jo)	Vlerësim i cilësisë (Po/Jo)	Përzgjedhur (Po/Jo)	Arsyeja për refuzim

Tabela⁴⁰ nr.: <XX>. Lista e kontratave BNK të nënshkruara për çdo thirrje për propozim dhe statusi i zbatimit të tyre

Numri i referencës së thirrjes për propozime: <...>							
Prioriteti tematik: <...>							
Numri i kontratës	Titulli	Emri, lloji dhe vendi i origjinës së koordinatorit dhe i bashkëpërfituesve	Informacion i shkurtër për projektin (objektivat/rezultatet specifike dhe rezultatet/produktet e pritshme)	Data e fillimit dhe mbarimit	Kostot totale të miratuara dhe vlera e grantit të BE-së	Arritjet kryesore deri më tani	Komente ⁴¹

³⁹ Një tabelë për çdo thirrje për propozime.

⁴⁰ Një tabelë për çdo thirrje për propozime.

⁴¹ Në këtë kolonë duhet të përfshihet një referencë për statusin e zbatimit si “përfunduar”, “në vazhdim” ose “për të filluar”.

2.2 Progresi i bërë me zbatimin e programit të bashkëpunimit ndërkufitar

<Prezantim shumë i shkurtër i prioriteteve tematike të programit BNK, objektivave specifike dhe rezultateve të pritshme, së bashku me përshkrimin përmbledhës të progresit të bërë me zbatimin e programit të bashkëpunimit ndërkufitar dhe mbi të gjitha për arritjen e objektivave specifike dhe rezultateve të pritshme për prioritet tematik (duke përfshirë prioritetin e Asistencës Teknike), si nga pikëpamja sasiore ashtu edhe ajo cilësore, duke treguar progresin e bërë në raport me synimet.>

2.2.1 Analiza sasiore

<Informacion mbi progresin e bërë me zbatimin e programit ndërkufitar duke e vendosur

theksin te treguesit dhe vlerat e synuara si në nivel projekti ashtu edhe në nivel programi.

Analiza e arritjeve e matur në bazë të produkteve, rezultateve dhe ndikimit, si edhe në formën e treguesve financiarë dhe të procesit. Treguesit duhet të ndahen sipas gjinisë, grupeve të cenuara dhe moshës, kur është e mundur.

Nëse të dhënat e performancës nuk janë akoma të disponueshme, duhet të jepet informacion për kohën se kur ato do të bëhen të disponueshme dhe do të përfshihen në raportin vjetor për zbatimin. Për më tepër, informacioni duhet të paraqitet me anë të grafikëve dhe diagrameve.

Ju lutemi shihni më poshtë një model tabele treguesish (produkti, rezultati dhe ndikimi) ku jepet një shembull prioriteti tematik i programit, objektivi specifik dhe rezultati.>

Tabela nr.: <XX>. Të dhënat janë agreguar⁴² në nivel programi, bazuar në informacionin e mbledhur nga projektet

Prioriteti tematik: <...> Objektivi specifik: <...> Rezultati ⁴³ : <...>												
Emri dhe lloji ⁴⁴	Përkufizimi	Referenca bazë		Arritjet aktuale				Vlera e agreguar deri më 31 dhjetor 202X	Synimi		Burimet e informacionit	Përgjegjësia për mbledhjen e të dhënave dhe shpeshtësia e mbledhjes së tyre
		Vlera	Viti	Vlera	Viti	Vlera	Viti		Vlera	Viti		
(%) e studentëve (të ndarë sipas gjinisë) të punësuar (treguesi i rezultatit)	(%) e djemve dhe vajzave të reja që mbarojnë arsimin e mesëm dhe gjejnë punë brenda një viti pas përfundimit të studimeve	50%	2021	60%	2023	65%	2027		70%	2029	Statistikat nga shërbimi publik I punësimit	Përfituesit e grantit Çdo tre muaj
.....												
.....												

⁴² Shumica e të dhënave duhet të nxirren nga sistemi rajonal i monitorimit.
⁴³ Në disa raste, fusha e politikës së sistemit rajonal të monitorimit mund të jetë më e përshtatshme.
⁴⁴ Çdo tregues duhet të identifikohet si tregues i ndikimit, rezultatit ose produktit.

2.2.2. Analiza cilësore

<Analiza cilësore e progresit (përparimet konceptuale dhe përsosja e ndërhyrjeve) të bërë gjatë zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar, duke përfshirë analizën e ndikimit të programit në zonën e mbuluar nga programi, shoqëruar me shtrirjen gjeografike (përqendrim/shpërndarje harmonike), diferencim të vendbanimeve (rurale/urbane) dhe llojin e përfituesit (autoritete vendore⁴⁵/persona të tjerë juridikë).

Shpjegoni se si programi ka kontribuar ose do të kontribuojë në nxitjen e zhvillimit të qëndrueshëm vendor, në rritjen e prosperitetit dhe në ndërtimin e besimit midis komuniteteve, si dhe në avancimin e bashkëpunimit rajonal dhe të marrëdhënieve të mira fqinjësore, po ashtu edhe mënyrën se si mund ta matni apo tregoni këtë.

Përkrahuesi mënyrën se si strukturat e bashkëpunimit ndërkufitar dhe organet e përcaktuara ndërmjetëse regjistrojnë ecurinë e mësimave të nxjerra gjatë periudhës së zbatimit të programit, si për shembull, për ngritjen dhe funksionimin e sistemeve funksionale të mbledhjes së të dhënave (si për qëllime statistikore ashtu edhe administrative).

Për analizën cilësore, strukturat e programit duhet t'u referohen të dhënave që japin informacion mbi pikepamjet, opinionet ose konstatimet e njerëzve. Këto të dhëna mblidhen

kryesisht nëpërmjet vlerësimeve, gjetjeve nga vizitat e monitorimit, intervistave, takimeve, grupeve të fokusit, sondazheve të opinionit publik, anketave etj. Së fundi, bulumtoni se si çështjet ndërsektorale (veçanërisht ato që lidhen me politikën e kobezionit: mundësitë e barabarta, barazinë midis burrave dhe grave, zhvillimin e qëndrueshëm dhe luftën kundër diskriminimit) integrohen në hartimin e thirrjeve për propozime dhe në zbatimin e kontratave të grantit.>

2.3 Informacion i detajuar në lidhje me ekzekutimin në nivel financiar të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

<Informacion i detajuar mbi kontraktimin dhe, në kuadrin e menaxhimit të tërthortë, disbursimin (lëvrimin) e fondeve të miratuara vjetore për prioritet tematik dhe për llojin e përfituesit të grantit, duke përfshirë partnerët e projektit (bashkë-përfituesit). >

<Analiza e faktorëve të mëposhtëm:

Gjendjes financiare

Informacionit mbi bashkëfinancimin

Faktorëve që penguan dhe/ose vonuan zbatimin financiar

Faktorëve që kanë ndikuar pozitivisht në zbatimin financiar.>

Modeli i tabelës për ekzekutimin në nivel financiar të kontratave të BNK-së në zbatim përgjatë periudhës raportuese:

<Tabela nr.: XX>

Prioriteti tematik: <...>						
Numri i kontratës	Emrat, lloji dhe vendet e origjinës së koordinatorit dhe i bashkëpërfituesve	Data e fillimit dhe mbarimit	Kostot totale të përlogaritura e të miratuara dhe vlera e grantit të BE-së	Vlera kumulative e pagesave	Përqindja e pagesave të ekzekutuara ⁴⁶	Komente>

⁴⁵ Ky seksion duhet të përshkruajë, gjithashtu, gjithçka që strukturat e bashkëpunimit ndërkufitar apo autoriteti menaxhues ka kryer ose ndërmarrë për të integruar grupin (klasterin) tematik nr. 5 (d.m.th., përforcimin e kapaciteteve

të autoriteteve vendore që marrin pjesë në zbatimin e programit).

⁴⁶ [Vlera kumulative e pagesave/vlera e grantit të BE-së] x 100.

2.4. Informacion mbi hapat e ndërmarra nga strukturat e bashkëpunimit ndërkufitar dhe/ose komiteti i përbashkët i monitorimit për të siguruar cilësinë dhe efikasitetin e zbatimit

2.4.1 Monitorimi dhe vlerësimi

<Masat e monitorimit të marra nga strukturat e bashkëpunimit ndërkufitar ose komiteti i përbashkët i monitorimit, duke përfshirë masat për mbledhjen e të dhënave, rishikimin e raporteve të kontratave të grantit, gjetjet dhe ndjekjen e rekomandimeve nga vizitat e monitorimit.

Ndërsa për sa i përket programeve të zbatuara nën *menaxhim të tërthortë*, përfshihen përgatitja, ekzekutimi, gjetjet, rekomandimet dhe ndjekja e masave të vlerësimit të ndërmarra nga autoriteti menaxhues (shihni nenin 56 të MFKP-së).

Në programet e zbatuara nën *menaxhim të drejtpërdrejtë*, përfshihen mbështetja, gjetjet, rekomandimet dhe ndjekja e masave të vlerësimit të ndërmarra nga Komisioni.>

2.4.2. Problemet e hasura dhe veprimet korrigjuese

<Përmbledhje e problemeve thelbësore të hasura gjatë zbatimit të programit dhe me garantimin e qëndrueshmërisë, si edhe veprimet korrigjuese të ndërmarra dhe rekomandimet për veprime të mëtejshme.

Rekomandimet për veprime korrigjuese (të mëtejshme).>

Kur programi zbatohet nën *menaxhim të tërthortë*, duhet të nxirren në pah edhe problemet e mundshme në menaxhimin e programit, siç mund të jenë problemet thelbësore të hasura gjatë zbatimit të detyrave që janë deleguar, p.sh. vonesa në kontraktim, si dhe masat e marra/të planifikuara në vijimësi.

2.5 Vizibiliteti dhe publiciteti

<Masat e ndërmarra për të siguruar vizibilitetin dhe publicitetin e Programit (d.m.th. plani i komunikimit dhe vizibilitetit, shihni nenin 76 të MFKP-së), duke përfshirë artikujt promocionalë, monitorimin e pranisë në shtyp, reklamimin në median e gjerë, shembujt e praktikave më të mira, nxjerrjen në pah të ngjarjeve të rëndësishme, si: seminarët, konferencat, tryezat e rrumbullakëta, forumet, Dita Evropiane e Bashkëpunimit, Java Evropiane e Rajoneve dhe Qyteteve dhe panairët e projektit; mirëmbajtja e bazës së të dhënave të aplikantëve të mundshëm, e faqes së internetit të programit, e faqeve të mediave sociale etj.>

2.6 Përdorimi i asistencës teknike

<Shpjegim i detajuar i përdorimit të asistencës teknike dhe i çdo problemi të qenësishëm të hasur me zbatimin e buxhetit të AT-së. Së fundi, duhet të prezantohet analiza e treguesve të produkteve, rezultateve dhe ndikimeve të Kontratës së Grantit për Asistencë Teknike (KGAT), në një mënyrë të ngjashme si në seksionin e mësipërm 2.2.1.>

2.7 Ndryshimet në kontekstin e zbatimit të programit ndërkufitar

<Sipas rastit, përshkrimi i çdo elementi që, edhe pse nuk rrjedh drejtpërdrejt nga asistenca e programit, ka një ndikim të drejtpërdrejtë në zbatimin e programit (p.sh., ndryshimet ligjore, ndryshimet përkatëse socio-ekonomike etj.)>

2.8 Ndërlidhjet plotësuese me instrumente ose politika të tjera sektoriale

<Një përmbledhje e koordinimit dhe koherencës aktuale të programit me programe të tjera të IPA-s, programe të bashkëpunimit ndërkombëtar, programe ose iniciativa kombëtare dhe të shteteve anëtare të BE-së të cilat mund të aksesohen në zonën e mbuluar nga programi. Koordinimi dhe koherenca e programit me politika të tjera të Komunitetit Evropian dhe mbi të gjitha me strategjitë makro-rajonale të BE-së. Ndërlidhja plotësuese me instrumente të tjera financiare, asistencën ndërkombëtare dhe/ose politikat rajonale të BE-së (p.sh., Plani Ekonomik dhe i Investimeve për Ballkanin Perëndimor, Agjenda e Gjellbër e Ballkanit Perëndimor dhe Agjenda e Ballkanit Perëndimor për Inovacionin, Kërkimin Shkencor, Arsimin, Kulturën, Rininë dhe Sportin).>

2.9 Histori suksesi

<Përshkruani, sipas rezultateve të arritura, të paktën një shembull (preferohet të jenë dy) të veprimtarive të BNK-së periudha e zbatimit të të cilave ka përfunduar gjatë periudhës së raportimit dhe që sipas parametrave të mëposhtëm mund të konsiderohen histori suksesi:

- Dimension i qenësishëm i BNK-së (ju lutemi tregoni se cili përkufizim i BNK-së është përdorur për të vlerësuar propozimet e projektit, siç tregohet në udhëzimet përkatëse për aplikantët: a) “*zbatimi në bashkëpunim i aktiviteteve nga partnerët, të cilat çojnë në intensifikimin e lidhjeve ndërkufitare dhe partneriteteve të qëndrueshme ndërkufitare dhe/ose në heqjen e pengesave ndërkufitare drejt një zhvillimi të qëndrueshëm socio-ekonomik*”; ose b) zbatimi në bashkëpunim i aktiviteteve nga partnerët të cilat çojnë në intensifikimin e lidhjeve ndërkufitare dhe/ose në heqjen

e pengesave ndërkufitare drejt një zhvillimi të qëndrueshëm socio-ekonomik”).

- Ndikim i qenësishëm i BNK-së: fqinjësi më e mirë dhe përfitim për njerëzit nga të dyja anët e kufirit në një mënyrë të atillë që projekti në nivel kombëtar nuk do ta kishte arritur.

- Risiprurës: për sa i përket fushës, partnerëve të përfshirë ose aktiviteteve dhe metodave të zbatuara.

- Efikas: Rezultatet janë arritur në kohë dhe në përputhje me buxhetin e planifikuar.

- Shpërndarje e mirë: vizibilitet, replikim, shumëfishim dhe efekt domino.

- Perspektivë e mirë për qëndrueshmëri: përfitime të mundshme edhe përtej kohëzgjatjes së projektit dhe partneritet afatgjatë.>

<Historitë duhet të kenë strukturën e mëposhtme:

Fjali që tërheqin vëmendjen, të cilat përmbledhin suksesin e projektit:

Kontekst;

Përshkrim të problemit specifik që është trajtuar;

Idenë pas projektit;

Zgjidhjen e propozuar;

Tre shembuj të aktiviteteve të ndërmarra;

Fakte që vërtetojnë suksesin;

Vizionin;

Burimet ku mund të gjendet më shumë informacion (p.sh. faqe interneti);

Të dhënat e kontaktit të partnerëve të BNK-së. >

DEKRET

Nr. 263, datë 29.7.2024

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1, dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 71/2024, “Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së Maqedonisë së Veriut, përfaqësuar nga Sekretariati për Çështjet Evropiane, dhe Komisionit Evropian, për programin IPA të bashkëpunimit ndërkufitar Maqedonia e Veriut–Shqipëri 2021–2027”.

PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj

LIGJ

Nr. 72/2024

PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES SË FINANCIMIT NDËRMJET REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, PËRFAQËSUAR NGA KËSHILLI I MINISTRAVE I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, REPUBLIKËS SË FRANCËS DHE KOMISIONIT EVROPIAN PËR PROGRAMIN E BASHKËPUNIMIT (INTERREG VI-C) URBACT IV 2021–2027

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI

I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet marrëveshja e financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së Francës dhe Komisionit Evropian për programin e bashkëpunimit (Interreg VI-C) URBACT IV 2021–2027 sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 25.7.2024.

**Shpallur me dekretin nr. 264, datë 29.7.2024,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bajram Begaj**

MF – URBACT 2021–2027 - Shqipëri

MARRËVESHJE FINANCIMI
NDËRMJET KOMISIONIT EVROPIAN, I
CILI PËRFAQËSON BASHKIMIN
EVROPIAN, REPUBLIKËS SË FRANCËS
DHE REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, PËR
PROGRAMIN E BASHKËPUNIMIT “(Interreg
VI-C) URBACT IV 2021–2027”
CCI 2021TC16FFIR001

**Marrëveshje Financimi për programin e
bashkëpunimit “(Interreg VI-C)” URBACT
IV” 2021–2027 CCI 2021TC16FFIR001**

Parathënie

Komisioni Evropian, në vijim i referuar si
“Komisioni”, i cili vepron për llogari dhe në emër të
Bashkimit Evropian, në vijim i referuar si “BE”

dhe

Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, i
cili vepron në emër të Republikës së Shqipërisë, në
vijim i referuar si “Shqipëria”

dhe

Agence Nationale pour la Cohésion des
Territoires (ANCT), përfaqësuar ligjërisht nga kreu i
Autoriteti Menaxhues të Programit, në vijim e
referuar si “Franca”,

në vijim të referuar bashkërisht si “Palët”,

duke theksuar objektivin e përbashkët dhe
dakordësinë për ta realizuar me sukses programin e
bashkëpunimit “(Interreg VI-C) URBACT IV”
2021–2027 (“Programi”) dhe për të bashkëpunuar
në mënyrë të palëkundur për të arritur këtë objektiv
të përbashkët,

duke rikujtuar angazhimet e tyre reciproke për të
zbatuar Programin në përputhje me vlerat e
përbashkëta, të tilla si respektimi dhe mbrojtja e të
drejtave të njeriut dhe lirive themelore, parimi
demokratik i sundimit të ligjit dhe parimet
horizontale për zbatimin e programeve të politikës
së kohezionit, siç renditen në nenin 9 të Rregullores
(BE) 2021/1060,

duke theksuar angazhimet e tyre reciproke për të
zbatuar Programin duke respektuar dispozitat që u
mundësojnë Palëve menaxhimin e qëndrueshëm
financiar të Programit, trajtimin e drejtë të
pjesëmarrësve, si dhe menaxhimin dhe konsultimin

e duhur sipas natyrës së bashkëpunimit ndërmjet
Palëve,

kanë rënë dakord si më poshtë:

Pjesa e parë
Dispozitat dhe parimet e përgjithshme

Neni 1

Qëllimi i kësaj Marrëveshjeje

Kjo Marrëveshje përcakton kushtet e financimit
dhe zbatimit të Programit në Shqipëri, me
kontributin financiar të Fondit Evropian për
Zhvillim Rajonal (“FEZHR”) dhe të Instrumentit
për Asistencën e Paraanëtarësimit (“IPA III”) (në
vijim i referuar bashkërisht si “Fondet Interreg”) dhe
me kontributin kombëtar në Program.

Autoritetet e shtetit anëtar angazhohen që ta
zbatojnë këtë Marrëveshje si një instrument të
buxhetit të Bashkimit Evropian, në përputhje me
Rregulloren (BE, Euratom) 2018/1046
 (“Rregullorja Financiare”),⁴⁷ sipas kuptimit të nenit
59, paragrafi 6 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe
jo si një marrëveshje ndërkombëtare, siç përmendet
në nenet 216 deri në 219 të Traktatit për
Funksionimin e Bashkimit Evropian (TFBE).

Neni 2

Aktet bazë

1. Programi do të zbatohet nga Shqipëria dhe
Franca, sipas kushteve të përgjithshme të
parashikuara në këtë Marrëveshje dhe në shtojcat e
saj, në përputhje me aktet bazë në vijim, duke
përfshirë me korrigjimet apo ndryshimet përkatëse
në to, si dhe me aktet përkatëse të BE-së që i
plotësojnë ato:

a) Rregullorja (BE) 2021/1060⁴⁸ e Parlamentit
Evropian dhe e Këshillit, datë 24 qershor 2021, “Për
përcaktimin e dispozitave të përbashkëta për Fondin
Evropian për Zhvillim Rajonal, Fondin Evropian
Social Plus, Fondin e Kohezionit, Fondin e
Tranzicionit të Drejtë, Fondin Evropian për
Sektorin Detar, Peshkimin dhe Akuakulturën, si dhe
rregullat financiare për këto fonde dhe për Fondin e
Azilit, Migracionit dhe Integritetit, Fondin e Sigurisë
së Brendshme dhe Instrumentin për Mbështetje

⁴⁷ Gazeta Zyrtare L 193, 30.7.2018, f. 1.

⁴⁸ Gazeta Zyrtare L 231, 30.6.2021, f. 159.

Financiare për Menaxhimin e Kufijve dhe Politikën e Vizave”;

b) Rregullorja (BE) 2021/1058⁴⁹ e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 24 qershor 2021, “Për Fondin Evropian për Zhvillim Rajonal dhe për Fondin e Kohezionit”;

c) Rregullorja (BE) 2021/1059⁵⁰ e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 24 qershor 2021, “Për dispozitat specifike për objektivin evropian të bashkëpunimit territorial (Interreg), të mbështetur nga Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal dhe instrumentet e financimit të jashtëm”;

d) Rregullorja (BE) 2021/1529⁵¹ e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 15 shtator 2021 “Për krijimin e Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (“IPA III”)”;

e) Rregullorja (BE, Euratom) 2018/1046 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 18 korrik 2018, “Për rregullat financiare të zbatueshme për buxhetin e përgjithshëm të Bashkimit Evropian, që ndryshon Rregulloret (BE) nr. 1296/2013, (BE) nr. 1301/2013, (BE) nr. 1303/2013, (BE) nr. 1304/2013, (BE) nr. 1309/2013, (BE) nr. 1316/2013, (BE) nr. 223/2014, (BE) nr. 283/2014 dhe vendimin nr. 541/2014/BE dhe që shfuqizon Rregulloren (BEU, Euratom) nr. 966/2012 (“Rregullorja Financiare”)”.

2. Për sa kohë që dispozitat e akteve bazë të përcaktuara në paragrafin 1, së bashku me aktet përkatëse që i plotësojnë ato, zbatohen për Shqipërinë si rrjedhojë e kësaj Marrëveshjeje, atëherë ato duhet të zbatohen sikur të ishin kushte të kësaj Marrëveshjeje.

Neni 3 Përkufizime

1. Për qëllimet e kësaj Marrëveshjeje zbatohen përkufizimet dhe dispozitat e përcaktuara në nenin 2 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe në nenin 2 të Rregullores (BE) 2021/1060.

2. Për qëllimet e kësaj Marrëveshjeje zbatohen përkufizimet shtesë në vijim:

1) “Programi” është programi i bashkëpunimit (“Interreg VI-C) URBACT IV” për periudhën 2021–2027, duke përfshirë dokumentet e lidhura me të, të korrigjuara ose ndryshuara, si për shembull:

- Dokumenti i programit (CCI 2021TC16FFIR001) i miratuar me vendimin e Komisionit C(2022) 6771, datë 19 shtator 2022;

- Dokumenti “Përshkrim i sistemeve të menaxhimit, financiare dhe të kontrollit”;

- Dokumenti “Manualet e Programit”;

- Dokumenti “Rregullorja e brendshme për Komitetin e Monitorimit të Programit”;

- Dokumenti “Strategjia e Komunikimit e Programit”;

- Dokumenti “Plani i Vlerësimit i Programit”.

2) “Masat kufizuese të BE-së” janë masat kufizuese të miratuara në përputhje me Traktatin për Bashkimin Evropian (TBE) dhe TFBE-në.

Neni 4 Buxheti total dhe kontributet financiare për Programin

1. Plani i financimit është përcaktuar në shtojcën I.

2. Buxheti total i Programit është 108 063 537 euro.

3. Totali i financimit të alokuar nga BE-ja për Programin është 84 769 799 euro.

4. Vlera e alokuar nga BE-ja do të ndahet në angazhime vjetore, siç përcaktohet në tabelën 1 të shtojcës I.

5. Buxheti total i përmendur në paragrafin 2 përfshin gjithashtu kontributin kombëtar nga vendet pjesëmarrëse në shumën 23 293 738 euro.

Tabela 2 e shtojcës I paraqet ndarjen e kontributeve përkatëse financiare sipas prioritetit dhe tregon nëse kontributi financiar përbëhet nga bashkëfinancimi publik ose privat, apo nga të dyja.

6. Norma e bashkëfinancimit e BE-së në nivel Programi do të jetë maksimumi 90%. Norma e bashkëfinancimit është përcaktuar në tabelën 2 të shtojcës I. Norma e bashkëfinancimit për çdo prioritet zbatohet për kontributin publik.

7. Asgjë në këtë Marrëveshje nuk mund të interpretohet se nënkupton një angazhim financiar të Bashkimit Evropian në lidhje me kreditë, të cilat nuk janë miratuar ende përmes miratimit të buxhetit të BE-së.

8. Sipas përqindjes së përcaktuar në nenin 27, paragrafi 5 të Rregullores (BE) 2021/1059, për

⁴⁹ Gazeta Zyrtare L 231, 30.6.2021, f. 60.

⁵⁰ Gazeta Zyrtare L 231, 30.6.2021, f. 94.

⁵¹ Gazeta Zyrtare L 330, 20.9.2021, f. 1.

buxhetin e asistencës teknike të Programit do të përdoret një shumë maksimale prej 6 279 244,00 euro nga totali i kontributit financiar të fondeve Interreg prej 84 769 799 euro.

Shuma e fondeve të alokuara për asistencën teknike do të identifikohet si pjesë e alokimit financiar të çdo prioriteti të Programit. Kjo shumë nuk do të marrë formën e një prioriteti të veçantë ose të një programi specifik dhe është përcaktuar në kolonën “a2” të tabelës 2, shtojca I.

Palët garantojnë se gjatë zbatimit të Programit, asnjë burim ekonomik nga kontributi financiar i përmendur në këtë nen nuk do të vihet në dispozicion, në mënyrë të drejtpërdrejtë apo të

tërthortë, dhe as nuk do të përdoret për përfitimin e subjekteve, individëve ose grupeve të individëve që përfshihen në fushën e zbatimit të masave kufizuese të BE-së. Në rast se një Palë identifikon se një partner i projektit mund të përfshihet në fushën e zbatimit të masave kufizuese të BE-së, atëherë kjo Palë duhet të informojë menjëherë Komisionin.

Neni 5

Zona e programit

Zona e programit mbulon zonat në vijim:

Shqipëri AL - Shqipëria	Austri AT - Österreich
d	Belgjikë BE - Belgique/België
	Bullgari BG - България
	Zvicër CH - Schweiz/Suisse/Svizzera
	Qipro CY - Κύπρος
	Çeki CZ - Česko
	Gjermani DE - Deutschland
	Danimarkë DK - Danmark
	Estoni EE - Eesti
	Greqi EL - Ελλάδα
	Spanjë ES - España
	Finlandë FI - Suomi/Finland
	Francë FR - France
	Kroaci HR - Hrvatska
	Hungari HU - Magyarország
	Irlandë IE - Éire/Ireland
	Itali IT - Italia

	Lituani LT - Lietuva
	Luksemburg LU - Luxembourg
	Letoni LV - Latvija
	Maltë MT - Malta
	Holandë NL - Nederland
	Norvegji NO - Norge
	Poloni PL - Polska
	Portugali PT - Portugal
	Rumani RO - România
	Suedi SE - Sverige
	Sllovaki SK - Slovensko
	Slloveni SI - Slovenija

Neni 6
**Periudha e ekzekutimit të kësaj
Marrëveshjeje**

Periudha e ekzekutimit të kësaj Marrëveshjeje fillon me hyrjen në fuqi ose me zbatimin e përkohshëm të saj, në përputhje me nenin 58 të kësaj Marrëveshjeje dhe përfundon 15 vjet pas kësaj date.

**Pjesa e dytë
Zbatimi i Programit**

**Seksioni një - Rregullat e zbatueshme për të
gjithë Programin**

Neni 7
Parimet e zbatimit

1. Programi zbatohet në menaxhim të përbashkët me shtetin anëtar përkatës, në përputhje me parimet e përmendura në nenin 63 të Rregullores Financiare dhe në përputhje me kushtet e përgjithshme të parashikuara në këtë Marrëveshje, legjislacionin në fuqi të Palëve, dokumentet e

Programit dhe konfirmimin me shkrim nga Shqipëria lidhur me pjesëmarrjen e saj në Program për periudhën e financimit 2021–2027.

2. Vendet pjesëmarrëse bashkëpunojnë plotësisht me autoritetet e përbashkëta të programit, të renditura në nenin 12 të kësaj Marrëveshjeje, me qëllim zbatimin e Programit dhe mbështesin funksionimin efikas të sistemeve të menaxhimit dhe kontrollit, siç përcaktohet në seksionin pesë të kësaj Marrëveshjeje.

3. Dispozitat zbatuese, të tilla si kërkesat formale në drejtim të përfituesve, rregullat për vlerësimin e projektit, miratimin, kontraktimin dhe legjitimitetin e shpenzimeve, si dhe procedurat e raportimit dhe pagesës, janë përcaktuar në dokumentet e renditura në nenin 3 të kësaj Marrëveshjeje. Këto dispozita zbatuese janë detyruese për zbatimin e Programit.

Neni 8
Parimet horizontale

Palët garantojnë respektimin e parimeve dhe të të drejtave të përmendura në nenin 9 të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 9

Parimi i partneritetit

Në përputhje me nenin 8 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe me Kodin Evropian të Sjelljes për Partneritetet, të krijuar nga Rregullorja e Deleguar e Komisionit (BE) nr. 240/2014, Palët organizojnë dhe vënë në zbatim një partneritet gjithëpërfshirës në përputhje me kuadrin e tyre institucional dhe ligjor, duke marrë në konsideratë karakteristikat specifike të Programit.

Neni 10

Zhvillimi i territorit

Programi mund të ofrojë mbështetje për zhvillimin e integruar të territorit në përputhje me nenet 20 dhe 21 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe nenet 28 deri në 34 të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 11

Ndërprerja e Programit

1. Ky Program ndërpritet ose alokimet në këtë Program reduktohen në përputhje me rregullat e Rregullores (BE) 2021/1059:

a) nëse asnjë prej vendeve partnere të mbuluara nga Programi nuk e ka nënshkruar marrëveshjen përkatëse të financimit brenda datës 31 dhjetor të vitit që pason vitin në të cilin është kryer angazhimi i parë buxhetor; ose

b) nëse Programi nuk mund të zbatohet siç është planifikuar për shkak të problemeve në marrëdhëniet ndërmjet vendeve pjesëmarrëse; ose

c) në çdo rast tjetër të justifikuar siç duhet.

2. Shteti anëtar pjesëmarrës dhe, sipas rastit, vendet e tjera partnere pjesëmarrëse kërkojnë:

a) ndërprerjen e Programit Interreg, veçanërisht në rastet kur sfidat kryesore të përbashkëta të zhvillimit nuk mund të arrihen pa pjesëmarrjen e atij vendi partner;

b) reduktimin e alokimeve në Programin Interreg, në përputhje me rregullat dhe procedurat në fuqi; ose

c) vazhdimin e Programit Interreg pa pjesëmarrjen e atij vendi partner.

3. Komisioni mund të vendosë ndërprerjen e Programit, në përputhje me rregullat dhe procedurat në fuqi të përmendura në Rregulloren (BE) 2021/1059, përpara datës së përfundimit të

periudhës së ekzekutimit, me kërkesë të Komitetit të Monitorimit apo të shtetit anëtar pjesëmarrës, ose me iniciativën e tij pasi të ketë informuar Komitetin e Monitorimit.

Seksioni dy - Autoritetet dhe organet e Programit

Neni 12.1

Lista e autoriteteve të Programit

Programi menaxhohet dhe zbatohet në përputhje me rregullat për sistemet e menaxhimit dhe kontrollit të përmendura në Rregulloren (BE) 2021/1060 dhe Rregulloren (BE) 2021/1059, nga autoritetet e mëposhtme të Programit: Autoriteti Menaxhues i përmendur në nenin 12, paragrafi 3, i mbështetur nga sekretariati i përbashkët i përmendur në nenin 12, paragrafi 4, organi përgjegjës për funksionin e kontabilitetit, i përmendur në nenin 12, paragrafi 6 dhe Autoriteti i Auditimit i përmendur në nenin 12, paragrafi 7.

Autoriteti kombëtar i Shqipërisë i përmendur në nenin 12, paragrafi 3 bashkëpunon me autoritetet e programit.

Neni 12.2

Komiteti i Monitorimit

1. Në bashkëpunim me Autoritetin Menaxhues, Palët krijojnë një komitet për të monitoruar zbatimin e Programit ("Komiteti i Monitorimit"), brenda tre muajve nga data e njoftimit të shtetit anëtar pjesëmarrës mbi vendimin e Komisionit që miraton Programin në përputhje me nenin 28, paragrafi 1 të Rregullores (BE) 2021/1059.

2. Përbërja e Komitetit të Monitorimit të Programit miratohet bashkërisht nga partnerët e Programit dhe bazohet në numrin e shteteve anëtare pjesëmarrëse, si dhe të vendeve të treta dhe vendeve partnere në Program.

3. Përbërja e komitetit garanton gjithashtu një përfaqësim të ekuilibruar të:

a) autoriteteve përkatëse, duke përfshirë të organeve ndërmjetëse;

b) organeve të krijuara bashkërisht në të gjithë zonën e Programit ose që mbulojnë një pjesë të zonës së Programit, ku përfshihen Grupimi Evropian i Bashkëpunimit Territorial (GEBT); dhe

c) përfaqësuesve të partnerëve të Programit të përmendur në nenin 9.

4. Funksionet e Komitetit të Monitorimit përcaktohen në nenin 30 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 12.3

Autoriteti Menaxhues dhe Autoriteti Kombëtar

1. Në përputhje me nenin 45, paragrafi 1 dhe 3 të Rregullores (BE) 2021/1059, vendet pjesëmarrëse kanë përcaktuar Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT), si Autoritetin e vetëm Menaxhues, për qëllimet e nenit 71 të Rregullores (BE) 2021/1060.

2. Funksionet e Autoritetit Menaxhues përcaktohen në nenin 46 të Rregullores (BE) 2021/1059.

3. Shqipëria ka përcaktuar Agjencinë Shtetërore të Programimit Strategjik dhe Koordinimit të Ndihmës, në varësi të Kryeministrit, si Autoritetin Kombëtar që ka përgjegjësinë absolute për zbatimin e Programit në territorin e saj dhe që garanton bashkëpunimin me Autoritetin Menaxhues, autoritetet e tjera të programit, Komitetin e Monitorimit dhe Komisionin.

4. Autoriteti Kombëtar mbështet Autoritetin Menaxhues në të gjitha detyrat e tij rutinë, të tilla si menaxhimi i programit, verifikimet e lidhura me menaxhimin, menaxhimi financiar, monitorimi, raportimi, vlerësimi dhe komunikimi.

5. Përfaqësuesi i Komitetit të Monitorimit nga Shqipëria, i cili përfaqëson Autoritetin Kombëtar, si dhe zëvendësi i tij, janë personat kryesorë të kontaktit për autoritetet dhe organet drejtuese të Programit lidhur me zbatimin e Programit në Shqipëri.

6. Autoriteti Kombëtar i Shqipërisë është identifikuar si pika e kontaktit për Autoritetin Menaxhues (“pika e kontaktit”), për të dhënë informacion rreth Programit, thirrjeve për propozime, projekteve aktuale dhe arritjeve për përfituesit dhe partnerët e mundshëm.

7. Pika e kontaktit mbështet Autoritetin Menaxhues dhe partnerët lidhur me detyrat e parashikuara në nenin 36, paragrafët 2 deri në 6.

Neni 12.4

Sekretariati i Përbashkët dhe zyra e degës

1. Autoriteti Menaxhues, pas konsultimit me vendet pjesëmarrëse, krijon një Sekretariat të Përbashkët, stafi i të cilit pasqyron partneritetin e Programit, në përputhje me nenin 46, paragrafi 2 të Rregullores (BE) 2021/1059.

2. Sekretariati i përbashkët, duke përfshirë edhe zyrat e degëve, asiston Autoritetin Menaxhues dhe Komitetin e Monitorimit në kryerjen e funksioneve të tyre përkatëse. Sekretariati i përbashkët jep gjithashtu informacione për përfituesit e mundshëm lidhur me mundësitë e financimit në kuadër të Programit, si dhe asiston përfituesit dhe partnerët në zbatimin e operacioneve në përputhje me nenin 46, paragrafi 2 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 12.5

Kontrollori Kombëtar

1. Duke deroguar nga germa “a” e nenit 74, paragrafi 1 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe pa cenuar nenin 45, paragrafi 5 të kësaj Rregulloreje, shtetet anëtare dhe sipas rastit, vendi i tretë, vendi partner ose një vend dhe territor jashtë Evropës (OCT) që marrin pjesë në Programin Interreg, mund të vendosin që verifikimet e lidhura me menaxhimin, të përmendura në germën “a” të nenit 74, paragrafi 1 të Rregullores (BE) 2021/1060, të kryhen përmes organit ose personit kompetent të caktuar për këtë qëllim nga secili shtet anëtar në territorin e tij (“Kontrollori Kombëtar”).

Shqipëria ka caktuar në funksionin e Kontrollorit Kombëtar një strukturë të kontraktuar nga Autoriteti Kombëtar, e cila do të mbështesë Autoritetin Menaxhues gjatë detyrave të tij të kontrollit, veçanërisht për kryerjen e verifikimeve të lidhura me menaxhimin në territorin shqiptar.

2. Pas emërimit, Kontrollori Kombëtar kryen verifikimet e lidhura me menaxhimin në përputhje me paragrafët 3 deri në 9 të nenit 46 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 12.6

Funksioni i kontabilitetit

Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT) ngarkohet me realizimin e

Funksionit të Kontabilitetit në përputhje me nenin 47 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 12.7

Autoriteti i Auditimit dhe Grupi i Audituesve

1. Vendet pjesëmarrëse kanë përcaktuar autoritetin publik Komisionin Ndërmistror për Koordinimin e Kontrollleve (Commission Interministérielle de Coordination des Contrôles des Opérations cofinancées par les Fonds Européens (CICC)), me seli në Francë, si Autoritetin e vetëm të Auditimit.

2. Një grup audituesish asiston Autoritetin e Auditimit, i cili përbëhet nga përfaqësues nga njëzetë e shtatë vendet anëtare të BE-së, dy shtetet partnere dhe pesë vendet kandidate, të cilët do të jenë përgjegjës për auditimet e kryera në territorin e tyre përkatës.

3. Si përfaqësues të saj në Grupin e Audituesve Shqipëria ka caktuar Agjencinë e Auditimit të Programeve të Asistencës të Akredituar nga Bashkimi Evropian.

4. Funksionet e Autoritetit të Auditimit dhe të Grupit të Audituesve përshkruhen në nenin 48 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Seksioni tre - Dispozitat e legjitimitetit

Neni 13

Hierarkia e rregullave të legjitimitetit

Legjitimiteti i operacioneve dhe shpenzimeve në kuadër të Programit rregullohet nga nenet 63 deri në 68 të Rregullores (BE) 2021/1060, nenet 5 dhe 7 të Rregullores (BE) 2021/1058 dhe nenet 37 deri në 44 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 14

Partneriteti i projektit

Partneriteti në operacionet e zbatuara në kuadër të kësaj Marrëveshjeje garantohet në përputhje me nenin 23 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 15

Përzgjedhja e projektit

Operacionet përzgjidhen në përputhje me rregullat e përcaktuara në nenin 22 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Faqe | 16366

Komiteti i Monitorimit përcakton dhe zbaton kritere dhe procedura jodiskriminuese dhe transparente, garanton aksesueshmërinë për personat me aftësi të kufizuara dhe barazinë gjinore, si dhe vepron në përputhje me Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Protokollat 1, 4, 6, 7, 12, 13 dhe 16 të saj, si dhe me nenin 14 të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut dhe në përputhje me Marrëveshjen e Parisit dhe Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm të OKB-së.

Neni 16

Rregullat e prokurimit të aplikuara nga subjektet që zbatojnë operacione në kuadër të Programit

Në rastet kur zbatimi i një operacioni kërkon prokurimin e shërbimit, lidhjen e kontratave të furnizimit ose të punëve nga një përfitues nga Shqipëria, atëherë zbatohen procedurat e prokurimit të përcaktuara në shtojcën II.

Seksioni katër - Dispozitat financiare

Neni 17

Dispozita të përgjithshme

Në përputhje me parimet e menaxhimit të qëndrueshëm financiar, buxheti i Programit zbatohet në një mënyrë të tillë që garanton ekzekutimin e duhur dhe efikas të masave të financuara nga buxheti, në përputhje me aktet bazë të përmendura në nenin 2, paragrafi 1.

Neni 18

Angazhimet buxhetore

Bazuar në vendimin zbatues të Komisionit C(2022) 6771 që miraton Programin ("vendimi për miratimin e programit"), Komisioni realizon angazhime buxhetore të fondeve Interreg në këste vjetore për secilin Fond, gjatë periudhës 1 janar 2022–31 dhjetor 2027.

Neni 19

Pagesat

1. Pagesat nga Komisioni do të marrin formën e financimit paraprak, pagesave të përkohshme dhe pagesave të bilancit të llogarive për vitin kontabël.

Në përputhje me nenin 51, paragrafi 2 të Rregullores (BE) 2021/1059, Komisioni e paguan financimin paraprak bazuar në mbështetjen totale nga secili fond Interreg, siç përcaktohet në vendimin e Komisionit që miraton çdo program Interreg sipas nenit 18 të Rregullores (BE) 2021/1059, në varësi të fondeve të disponueshme, në këstet vjetore vijuese dhe përpara datës 1 korrik të viteve 2022–2026, ose në vitin e vendimit miratues, jo më vonë se 60 ditë pas miratimit të atij vendimi:

- a) 2021: 1%;
- b) 2022: 1%;
- c) 2023: 3%;
- d) 2024: 3%;
- e) 2025: 3%;
- f) 2026: 3%.

Kur realizon një financim paraprak, Komisioni merr në konsideratë nevojat aktuale financiare të Programit.

2. Kontributi nga Fondet Interreg për Programin paguhet në një llogari të vetme pa nënlllogari kombëtare, e cila menaxhohet nga Zyra e Funkcionit të Kontabilitetit në ANCT, i cila është organi përgjegjës për funksionin e kontabilitetit.

3. Aplikimet për pagesa dorëzohen pranë ANCT, organi përgjegjës për funksionin e kontabilitetit.

4. Zyra e Funkcionit të Kontabilitetit në ANCT, i cili është organi përgjegjës për funksionin e kontabilitetit, si rregull i përgjithshëm, i paguan partnerit kryesor ose të vetëm shumat e plota, jo më vonë se 80 ditë nga data e dorëzimit të pretendimit për pagesë nga përfituesi kryesor ose i vetëm, përveç kur Shqipëria është subjekt i masave kufizuese të BE-së.

Megjithatë, afati prej 80 ditësh mund të ndërpritet nëse informacioni i dorëzuar nga përfituesi kryesor ose i vetëm, nuk i krijon mundësinë Zyrës së Funkcionit të Kontabilitetit në ANCT, e cila është përgjegjëse për funksionin e kontabilitetit, që të përcaktojë nëse shumat duhet paguar.

Neni 20

Ndërprerja e afateve të pagesave

1. Komisioni mund të ndërpresë afatin e pagesës për një periudhë maksimale prej 6 muajsh nëse përmbushet një nga kushtet në vijim:

a) ka prova që sugjerojnë një mangësi të rëndë për të cilën nuk janë marrë masa korrigjuese;

b) Komisioni duhet të kryejë verifikime shtesë pas marrjes së informacionit se shpenzimi në një aplikim për pagesë mund të jetë i lidhur me një parregullsi.

2. Autoriteti Menaxhues mund të bjerë dakord që ta zgjasë me 3 muaj periudhën e ndërprerjes.

Neni 21

Pezullimi i pagesave

1. Komisioni mund të pezullojë të gjitha pagesat ose një pjesë të tyre pasi t'i ketë dhënë Autoritetit Menaxhues mundësinë për të paraqitur konstatimet e tij, nëse përmbushet një nga kushtet në vijim:

a) Autoriteti Menaxhues nuk ka ndërmarrë veprimet e nevojshme për të korrigjuar situatën që ka shkaktuar një ndërprerje sipas nenit 20;

b) ekziston një mangësi e rëndë;

c) shpenzimi në aplikimet për pagesa është i lidhur me një parregullsi që nuk është korrigjuar;

d) Komisioni ka dhënë një opinion të arsyetuar lidhur me një procedurë shkeljeje (sipas nenit 258 të TFBE-së) për një çështje që vendos në rrezik ligjshmërinë dhe rregullsinë e shpenzimit.

2. Komisioni i jep fund pezullimit të të gjithë pagesave ose të një pjese prej tyre kur Autoriteti Menaxhues ka marrë masat për të korrigjuar elementët e përmendur në paragrafin 1.

Neni 22

Rimbursimi i asistencës teknike

1. Asistenca teknike në këtë Program rimbursohet nga Komisioni për Autoritetin Menaxhues në formën e një norme të sheshtë duke aplikuar përqindjet e përcaktuara në paragrafin 2 për shpenzimet legjitime të përfshira në çdo aplikim për pagesë (sipas germave “a” ose “c” të nenit 91, paragrafi 3 të Rregullores (BE) 2021/1060, sipas rastit).

2. Përqindja e Fondeve Interreg që do të rimbursohen për asistencë teknike është 8,00% e shumës së paguar për projektet.

Neni 23

Dorëzimi dhe shqyrtimi i llogarive

Procedura e dorëzimit dhe shqyrtimit të llogarive është në përputhje me rregullat e përcaktuara në kapitullin II të titullit VII të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 24

Anulimet

Komisioni zbaton rregullat për procedurën e anulimeve dhe për përjashtimet nga rregullat për anulimin, siç përcaktohet në nenin 105 deri në 107 të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 25

Dispozitat e këmbimit valutor dhe transferimi i fondeve

1. Në përputhje me nenin 38, paragrafi 5 të Rregullores (BE) 2021/1059, shpenzimet e paguara në një monedhë të ndryshme nga euro konvertohen në euro nga çdo partner duke përdorur normën e këmbimit mujor kontabël të Komisionit, të ditës kur shpenzimi në fjalë është dorëzuar për verifikim.

2. Shqipëria merr masa për t'u mundësuar përfituesve shqiptarë, sipas rastit:

a) që të marrin fondet e ofruara në kuadër të kontributit financiar të BE-së për qëllime të Programit dhe të hapin llogari bankare specifike, duke përfshirë llogaritë në euro;

b) që të bëjnë pagesa në përputhje me kërkesat kontraktuale për zbatimin e të gjitha aktiviteteve të nevojshme për zbatimin e operacionit, duke përfshirë mundësinë e përfituesit kryesor që të rishpërndajë shumën e grantit për përfituesit e tjerë.

Seksioni pesë - Menaxhimi i qëndrueshëm financiar në lidhje me zbatimin e Programit

Neni 26

Dispozita të përgjithshme

1. Palët respektojnë parimet e menaxhimit të qëndrueshëm financiar, transparencës dhe mosdiskriminimit, si dhe garantojnë vizibilitetin e veprimeve të BE-së gjatë menaxhimit të fondeve të BE-së. Për këtë qëllim, Palët përmbushin detyrimet e tyre përkatëse të kontrollit dhe auditimit, si dhe

marrin përsipër përgjegjësitë përkatëse të përcaktuara në këtë Marrëveshje.

2. Vendet pjesëmarrëse bien dakord për një sistem menaxhimi dhe kontrolli për Programin, në përputhje me nenet 69 deri në 72, 74 deri në 76 dhe 78 deri në 82 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe nenet 22, 30, paragrafi 2 dhe 46 deri në 49 të Rregullores (BE) 2012/159 dhe me dokumentin “Përshkrim i sistemeve të menaxhimit, financiare dhe të kontrollit”, si dhe garantojnë funksionimin e tij në përputhje me menaxhimin e qëndrueshëm financiar dhe kërkesat kryesore të renditura në shtojcën XI të Rregullores 2021/1060.

3. Për qëllime të zbatimit të këtij seksioni, autoritetet dhe organet e Programit bashkëpunojnë ngushtësisht me Palët në përputhje me ligjet dhe rregulloret e tyre përkatëse.

4. Gjatë ushtrimit të detyrave të tyre në territorin e Shqipërisë, autoritetet e Programit, agjentët e BE-së dhe organet hetimore të BE-së veprojnë në përputhje me legjislacionin shqiptar.

5. Gjatë ekzekutimit të detyrave të lidhura me zbatimin e buxhetit, Palët marrin të gjitha masat e nevojshme dhe të përshtatshme, duke përfshirë masat ligjore, rregullatore dhe administrative, për të mbrojtur me efikasitet interesat financiare të BE-së.

Neni 27

Qëllimi i verifikimeve të lidhura me menaxhimin

Kontrollori Kombëtar shqiptar, me mbështetjen e Autoritetit Kombëtar, kryen verifikime të lidhura me menaxhimin në territorin e tij për të verifikuar se:

a) produktet dhe shërbimet e bashkëfinancuara janë ofruar,

b) operacionet janë në përputhje me nenin 74, paragrafi 1, germa “a” të Rregullores (BE) 2021/1060, me Programin dhe me kushtet për mbështetjen e operacionit.

Autoriteti Menaxhues sigurohet se shpenzimet e përfituesve që marrin pjesë në një operacion janë verifikuar nga Kontrollori Kombëtar.

Neni 28

Procedurat e auditimit dhe shqyrtimit

1. Bashkimi Evropian ka të drejtën të kryejë procedura të përshtatshme teknike, shkencore dhe

financiare të lidhura me auditimin dhe shqyrtimin, duke përfshirë për të realizuar kontrolle në terren në përputhje me nenet 48 dhe 49 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe nenin 79 të Rregullores (BE) 2021/1060, në ambientet e çdo personi fizik që banon në Shqipëri ose të çdo personi juridik të themeluar në Shqipëri dhe që merr fonde të BE-së, si dhe të çdo pale të tretë të përfshirë në zbatimin e fondeve të Bashkimit Evropian që banon në Shqipëri ose të themeluar në Shqipëri.

Këto shqyrtime dhe auditime mund të kryhen nga agjentët e institucioneve dhe organeve të Bashkimit Evropian, në veçanti të Komisionit, Zyrës Evropiane Kundër Mashtrimit (ZEKM), Gjykatës Evropiane të Audituesve, Zyrës së Prokurorit Publik Evropian (ZPPE), ose nga persona të tjerë të mandatuara nga Komisioni në përputhje me dispozitat e legjislacionit në fuqi të BE-së.

2. Agjentët e institucioneve dhe organeve të BE-së, në veçanti agjentët e Komisionit, të ZEKM-së dhe të Gjykatës Evropiane të Audituesve, si dhe personat e tjerë të mandatuara nga Komisioni, kanë aksesin e duhur në ambiente, punime dhe dokumente (në versionet elektronike, versionet fizike, ose në të dyja), si dhe në të gjithë informacionin e nevojshëm për të realizuar këto auditime, shqyrtime dhe kontrolle, siç përmendet në paragrafin 1, në përputhje me nenin 82 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe nenin 40 të kësaj Marrëveshjeje. Ky akses përfshin të drejtën për të marrë kopje fizike ose elektronike dhe ekstrakte të çdo dokumenti ose përmbajtje nga çdo instrument i të dhënave që zotërohet nga personat fizikë ose juridikë të audituar ose nga pala e tretë e audituar.

3. Shqipëria nuk pengon ose nuk krijon pengesa të panevojshme lidhur me zbatimin e të drejtës për të hyrë në Shqipëri dhe për të aksesuar ambientet e personave të audituar që zotërojnë agjentët dhe personat e tjerë të përmendur në paragrafin 2, të cilët janë të mandatuara për të realizuar kontrolle në terren për qëllime të ushtrimit të detyrave të tyre të përmendura në këtë nen.

4. Agjentëve dhe personave të tjerë të përmendur në paragrafin 2 u jepet akses në të gjitha informacionet dhe dokumentet e kërkuara, për qëllime të ushtrimit të detyrave të tyre të përmendura në këtë nen, me kusht që të mbrohen sekretet tregtare dhe të ruhet konfidencialiteti i hetimeve lidhur me palët e treta, në përputhje me

nenin 72, paragrafi 1, germa “e” dhe shtojcën XII (seksioni 1.5), shtojcën XIV (seksionet 1.1 dhe 2.4), shtojcën XV (seksionet 2.4, germa “g” dhe 2.5) dhe shtojcën XVI (seksioni 4.1.6) të Rregullores (BE) 2021/1060 që zbatohet për agjentët dhe personat e tjerë të përmendur në paragrafin 2. Dokumentet duhet të jenë të aksesueshme dhe të regjistruara në një mënyrë të tillë që lejon inspektimin e lehtë të tyre.

5. Agjencia Shqiptare e Auditimit të Programeve të Asistencës të Akredituar nga Bashkimi Evropian dhe, sipas rastit, autoritetet e programit, njoftohen mbi kontrollet në terren nga agjentët ose audituesit e jashtëm të caktuar ose të mandatuara nga Autoriteti Menaxhues, Autoriteti i Auditimit, Komisioni, ZEKM ose Gjykata Evropiane e Audituesve.

6. Pavarësisht pezullimit ose zgjidhjes së kësaj Marrëveshjeje sipas neneve 54 dhe 55, shqyrtime dhe auditimet e parashikuara në këtë nen mund të kryhen edhe për 5 vjet pas datës së hyrjes në fuqi të pezullimit ose zgjidhjes së Marrëveshjes.

Neni 29

Auditimet nga Autoriteti i Auditimit dhe Grupi i Audituesve

Në përputhje me nenet 48 dhe 49 të Rregullores (BE) 2021/1059, Autoriteti i Auditimit do të asistohet nga përfaqësuesi shqiptar në Grupin e Audituesve të Programit dhe është përgjegjës për kryerjen e një numri të përshtatshëm auditimesh, duke përfshirë ato mbi operacionet dhe auditimet e llogarive në territorin e tij, për t'i ofruar Komisionit garanci të pavarur se sistemet e menaxhimit dhe kontrollit funksionojnë me efikasitet dhe se shpenzimet e përfshira në llogaritë e dorëzuara pranë Komisionit janë të ligjshme dhe të rregullta.

Neni 30

Parandalimi dhe zbulimi i parregullsive, mashtrimit dhe veprave të tjera penale, që prekin interesat financiare të Bashkimit Evropian

1. Autoriteti Kombëtar dhe Kontrollori Kombëtar që mbështesin Autoritetin Menaxhues, garantojnë ligjshmërinë dhe rregullsinë e shpenzimeve të përfshira në llogaritë e dorëzuara pranë Komisionit dhe marrin të gjitha masat e nevojshme për parandalimin, zbulimin dhe

raportimin e parregullsive dhe veprimtarive mashtruese lidhur me Programin.

2. Autoriteti Kombëtar, Kontrollori Kombëtar dhe përfaqësuesi shqiptar në Grupin e Audituesve bashkëpunojnë me Komisionin, ZEKM-në, Gjykatën Evropiane të Audituesve (GJEA) dhe autoritetet e programit për të gjitha çështjet lidhur me zbulimin dhe raportimin e parregullsive, duke përfshirë edhe ato që lidhen me çdo mashtrim të dyshuar apo të konstatuar dhe me rikuperimin e shumave të paguara jo në mënyrën e duhur.

3. Korrigjimet financiare nga Autoriteti Menaxhues ose Komisioni bëhen në përputhje përkatësisht me nenet 33 ose 34.

4. Rikuperimi i shpenzimeve të parregullta, duke përfshirë përmes kompensimit, nga Komisioni, Autoriteti Menaxhues dhe partneri kryesor bëhet siç përcaktohet në nenin 32.

5. Autoritetet dhe organet e renditura në paragrafin 2 vendosin, rast pas rasti, nëse do t'i realizojnë bashkërisht inspektimet dhe kontrollat në terren, duke përfshirë edhe në rastet kur të dyja palët janë kompetente për të realizuar hetime.

6. Kur një përfitues shqiptar ose një tjetër palë e tretë e kundërshton inspektimin ose kontrollin në terren, atëherë Autoriteti Kombëtar ose përfaqësuesi në Grupin e Audituesve, duke vepruar në përputhje me rregullat dhe rregulloret kombëtare, asiston Komisionin ose ZEKM-në, GJEA-në ose autoritetet e Programit, me qëllim që t'u lejojë përmbushjen e detyrës së tyre në realizimin e të gjitha inspektimeve ose kontrolleve në terren. Kjo asistencë përfshin marrjen e masave të përkohshme të përshtatshme për të mbrojtur interesat financiare të Bashkimit Evropian, të cilat nuk duhet të jenë më pak efektive se masat e zbatueshme në përputhje me legjislacionin e brendshëm për të mbrojtur interesat financiare kombëtare, duke përfshirë masat e nevojshme për mbrojtjen e evidencave.

7. Komisioni ose ZEKM-ja, GJEA-ja apo Autoriteti Menaxhues informojnë autoritetet shqiptare mbi rezultatin e këtyre kontrolleve dhe inspektimeve. Në veçanti, Komisioni ose ZEKM-i i raporton Autoritetit Menaxhues dhe Autoritetit Kombëtar, sa më shpejt të jetë e mundur, çdo fakt ose dyshim në lidhje me ndonjë parregullsi të identifikuar gjatë inspektimit ose kontrollit në terren.

8. Neni 30, paragrafi 2 zbatohet gjithashtu për kontrollat dhe inspektimet e parashikuara në paragrafët 4 deri në 6 të këtij neni.

9. Për qëllime të zbatimit të duhur të këtij neni, Komisioni apo ZEKM-i, ose autoritetet e Programit dhe Autoriteti Kombëtar, Kontrollori Kombëtar dhe përfaqësuesi shqiptar në Grupin e Audituesve shkëmbejnë rregullisht informacion dhe, me kërkesë të njëres prej Palëve në këtë Marrëveshje, konsultohen me njëri-tjetrin, përveçse kur diçka e tillë është e ndaluar nga legjislacioni i BE-së ose nga ligjet dhe rregulloret shqiptare.

10. Informacioni i shkëmbyer ndërmjet Komisionit ose ZEKM-së, autoriteteve të Programit dhe Autoritetit Kombëtar, trajtohet në përputhje me nenet 40 dhe 41.

Neni 31

Raportimi i parregullsive

Autoriteti Kombëtar, Kontrollori Kombëtar dhe përfaqësuesi shqiptar në Grupin e Audituesve i raportojnë Autoritetit Menaxhues dhe Autoritetit të Auditimit parregullsitë, duke përfshirë mashtrimin, në përputhje me kriteret për përcaktimin e rasteve të parregullsive që duhen raportuar, të dhënat që duhen siguruar dhe formatin e raportimit të përcaktuar në pikën 1.3 të seksionit 1 të shtojcës III të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 32

Rikuperimi

Autoriteti Menaxhues dhe autoritetet e vendeve pjesëmarrëse respektojnë detyrimet e tyre të rikuperimit siç përcaktohet në nenin 52 të Rregullores (BE) 2021/1059.

Neni 33

Korrigjimet financiare nga Autoriteti Menaxhues

Në përputhje me nenin 103 të Rregullores (BE) 2021/1060, vendet pjesëmarrëse mbrojnë buxhetin e Bashkimit Evropian dhe aplikojnë korrigjime financiare duke anuluar të gjithë ose një pjesë të mbështetjes nga fondet për një operacion ose program në rastet kur konstatohen shpenzime të parregullta. Ata duhet të informojnë Komisionin rreth çdo shpenzimi të identifikuar dhe/ose të raportuar si të parregullt nga autoritetet kompetente kombëtare, duke përfshirë edhe rastet e shpenzimeve që thjesht dyshohen si të parregullta.

Neni 34

Korrigjimet financiare nga Komisioni

Në përputhje me rregullat dhe procedurat e përcaktuara në nenin 104 të Rregullores (BE) 2021/1060, Komisioni realizon korrigjime financiare duke reduktuar mbështetjen nga fondet për një program, në rastet kur del në përfundimin se:

a) ekziston një mangësi e rëndë që ka vënë në rrezik fondet që janë paguar për Programin;

b) shpenzimet në llogaritë e pranuar janë të parregullta dhe nuk janë zbuluar dhe raportuar nga Autoriteti Menaxhues;

c) Autoriteti Menaxhues nuk ka vepruar në përputhje me detyrimet e tij sipas nenit 33 për të zbuluar dhe raportuar shpenzimet e konstatuara apo të dyshuara si të parregullta nga autoritetet kompetente kombëtare, përpara hapjes së procedurës së korrigjimit financiar nga Komisioni.

Seksioni gjashtë - Dispozita të ndryshme ligjore

Neni 35

Lehtësimi i lëshimit të vizave

1. Shqipëria lehtëson lëshimin e vizave për personelin e autoriteteve dhe organeve drejtuese të Programit, të renditura në nenin 12 të kësaj Marrëveshjeje, si dhe për përfituesit e parashikuar në nenin 2, paragrafi 9, të Rregullores (BE) 2021/1060, për udhëtimet e lidhura me zbatimin dhe menaxhimin e Programit dhe të kësaj Marrëveshjeje. Vizat jepen sa më shpejt që të jetë e mundur.

2. Paragrafi 1 zbatohet, sipas rastit, për personat e tjerë fizikë dhe për personat që përfaqësojnë personat juridikë të cilët marrin pjesë në zbatimin e operacioneve.

3. Komisioni inkurajon shtetet anëtare pjesëmarrëse që të lehtësojnë, në kushte të barabarta, lëshimin e vizave për të gjithë aktorët e përmendur në paragrafët 1 dhe 2 të këtij neni nga Shqipëria për udhëtimet e lidhura me zbatimin e Programit dhe të kësaj Marrëveshjeje.

Neni 36

TVSH-ja, detyrimet e akcizës, detyrimet doganore dhe tatimet e tjera indirekte

Tatimin mbi vlerën e shtuar (“TVSH”), **detyrimet e akcizës, detyrimet doganore dhe tatimet e tjera indirekte** nuk përfshihen në mbështetjen e Bashkimit Evropian, me përjashtim të fondeve për operacionet, investimet dhe për projektet e vogla të renditura në nenin 64, paragrafi 1, germa “c” të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 37

Lejet dhe autorizimi

1. Autoriteti kompetent shqiptar, në përputhje me legjislacionin e brendshëm, siguron në kohën e duhur të gjitha lejet e nevojshme ose autorizimet e kërkuara për zbatimin e operacioneve në kuadër të kësaj Marrëveshjeje në Shqipëri dhe, në veçanti, për t'i mundësuar Autoritetit Menaxhues që t'i lëshojë përfituesit kryesor dokumentin e përmendur në nenin 22, paragrafi 6 të Rregullores (BE) 2021/1059.

2. Për sa kohë që është nën kontrollin e autoriteteve shqiptare, Shqipëria garanton se kushtet për personat e përmendur në nenin 35, paragrafi 1, të lidhura me aksesin në ato shërbime në Shqipëri që janë të lidhura drejtpërdrejt me zbatimin e programeve ose të aktiviteteve, janë të njëjta me kushtet për shtetasit shqiptarë, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me tarifat.

Neni 38

Të drejtat e pronësisë intelektuale (ku përfshihet “Përdorimi i studimeve”)

1. Për sa u përket materialeve të komunikimit dhe vizibilitetit, vendet pjesëmarrëse garantojnë se Autoriteti Menaxhues do të përfshijë në çdo Marrëveshje për Grante, kushtet dhe klauzolat e nevojshme në përputhje me nenin 49, paragrafi 6, të Rregullores (BE) 2021/1060.

2. Për sa i përket përfutimit të të gjitha të drejtave të nevojshme të pronësisë intelektuale për teknologjinë e informacionit, studimet, skicat, planet, publikimet, patentat dhe çdo material tjetër të përgatitur për qëllime të lehtësimit të planifikimit, zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit, vendet pjesëmarrëse garantojnë se Autoriteti Menaxhues do të përfshijë në çdo Marrëveshje për Grante, kushtet

dhe klauzolat e nevojshme në përputhje me legjislacionin në fuqi të Palëve.

3. Shqipëria garanton se Komisioni, Qeveria e Shqipërisë ose Qeveria e Francës, apo agentët përkatës, kanë akses dhe të drejtën për t'i përdorur ose për t'i publikuar këto materiale. Komisioni do t'i përdorë këto materiale vetëm për qëllimet e veta, siç përcaktohet në pikat 2.1 deri në 2.6 të shtojcës IX të Rregullores (BE) 2021/1060.

Neni 39

Disponueshmëria e dokumenteve

Shqipëria garanton se përfituesit në Shqipëri, të financuar në kuadër të Programit, i mbajnë të gjitha dokumentet mbështetëse, të lidhura me një operacion, në përputhje me nenin 82 të Rregullores (BE) 2020/1060.

Neni 40

Përpunimi, mbrojtja dhe transferimi i të dhënave personale

1. Të dhënat personale të personave fizikë që marrin pjesë në Program mblidhen, regjistrohen, ruhen dhe transferohen në bazat e të dhënave të autoriteteve dhe organeve drejtuese të Programit, në përputhje me ligjin përkatës për përpunimin e të dhënave personale të vendeve pjesëmarrëse.

2. Vendet pjesëmarrëse dhe autoritetet e Programit i përpunojnë të dhënat personale vetëm kur diçka e tillë është e nevojshme për qëllime të realizimit të detyrimeve të tyre përkatëse në kuadër të kësaj Marrëveshjeje dhe të akteve bazë të përcaktuara në nenin 2, paragrafi 1, në veçanti për qëllime të publikimit, vlerësimit, menaxhimit financiar, verifikimeve dhe auditimeve dhe, sipas rastit, për të përcaktuar përshtatshmërinë e pjesëmarrësve.

3. Vendet pjesëmarrëse, si dhe autoritetet dhe organet drejtuese të Programit garantojnë mbrojtjen e të dhënave personale në përputhje me legjislacionin përkatës të vendeve pjesëmarrëse.

4. Këto të dhëna transferohen tek organet e kontrollit të BE-së, të renditura në nenin 12 për qëllime të aktiviteteve të tyre.

Neni 41

Publikimi i informacionit

Me përjashtim të informacionit të mbuluar nga detyrimet për komunikimin dhe vizibilitetin, të përmendura në nenet 44 dhe 45, si dhe pa cenuar nenin 28, paragrafi 4 dhe nenin 40, Palët konsultohen me njëra-tjetrën përpara se të publikojnë dokumente, informacione ose materiale të tjera që janë drejtpërdrejt të lidhura me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje.

Seksioni shtatë - Monitorimi, vlerësimi, komunikimi dhe vizibiliteti

Neni 42

Krijimi, funksionimi dhe funksionet e Komitetit të Monitorimit

Krijimi, funksionimi dhe funksionet e Komitetit të Monitorimit respektojnë nenet 28, 29 dhe 30 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe jepen në mënyrë të detajuar në dokumentin e Programit “Rregullorja e brendshme për Komitetin e Monitorimit të Programit”.

Neni 43

Vlerësimi

1. Autoriteti Kombëtar mbështet Autoritetin Menaxhues në kryerjen e detyrave të tij të lidhura me vlerësimet gjatë periudhës së Programit.

2. Në përputhje me nenin 35 të Rregullores (BE) 2021/1059, vlerësimet janë të lidhura me një ose disa prej kriterëve në vijim: efikasiteti, efienca, rëndësia, koherenca dhe vlera e shtuar e Bashkimit Evropian dhe kanë si qëllim përmirësimin e cilësisë së hartimit dhe zbatimit të programeve.

Vlerësimet mund të mbulojnë edhe kriteret e tjera të rëndësishme, si përfshirja, mosdiskriminimi dhe vizibiliteti, si dhe mund të mbulojnë më tepër se një program.

Neni 44

Komunikimi

1. Autoriteti Menaxhues ka përcaktuar një oficer komunikimi për Programin.

2. Autoriteti Kombëtar i Shqipërisë mbështet Autoritetin Menaxhues dhe partnerët në Shqipëri

(siç përmendet në nenin 8, paragrafi 1 të Rregullores (BE) 2021/1060) lidhur me detyrat e parashikuara në këtë nen.

Oficeri i komunikimit mbështet gjithashtu koordinatorin e komunikimit në Francë për sa u përket detyrave të tij për aktivitetet e vizibilitetit, transparencës dhe komunikimit.

3. Shqipëria mbështet Autoritetin Menaxhues në kryerjen e detyrave të tij për të garantuar se materialet e komunikimit dhe vizibilitetit, duke përfshirë ato në nivel përfituesish, vihen në dispozicion të institucioneve, organeve, zyrave apo agjencive të Bashkimit Evropian, Autoritetit Menaxhues dhe përfituesve, me kërkesë dhe pa kosto shtesë ose pa një barrë të konsiderueshme administrative, dhe se Bashkimit Evropian i jepet një licencë falas, jo ekskluzive dhe e parevokueshme për përdorimin e këtyre materialeve dhe të të drejtave paraekzistuese të lidhura me to.

Neni 45 Vizibiliteti

1. Autoritetet e Programit dhe Shqipëria garantojnë:

a) vizibilitetin e mbështetjes në të gjitha aktivitetet e lidhura me operacionet e mbështetura nga Fondet Interreg, duke i kushtuar rëndësi të veçantë operacioneve me rëndësi strategjike;

b) se qytetarëve të vendeve pjesëmarrëse u komunikohet roli dhe arritjet e Fondit përmes një portali të vetëm në internet që ofron akses në të gjitha programet që përfshijnë shtetin anëtar.

Ata mbështesin Autoritetin Menaxhues në përmbushjen e përgjegjësisë të tij të përmendura në nenin 49, paragrafi 2 deri në 6 të Rregullores (BE) 2021/1060.

2. Autoritetet e Programit, Shqipëria dhe përfituesit duhet të përdorin termin “Interreg”, në mënyrë të përshtatshme dhe në përputhje me nenin 36 të Rregullores (BE) 2021/1059, krahas emblemës së Bashkimit Evropian kur realizojnë aktivitetet vizibiliteti, transparence dhe komunikimi.

3. Për sa u përket fondeve për projektet e vogla, përfituesi, përmes kushteve kontraktuale, garanton se marrësit fundorë zbatojnë kërkesat për komunikimin publik të operacioneve Interreg.

Pjesa e tretë

Të drejtat dhe detyrimet e ndërsjella të lidhura me zbatimin dhe menaxhimin financiar të Programit

Neni 46

Marrëveshja ndërmjet Francës (vendi ku ndodhet Autoriteti Menaxhues) dhe Shqipërisë

Autoriteti Menaxhues (AM) dhe Autoriteti Kombëtar bien dakord mbi “marrëveshjen zbatuese të Interreg URBACT IV”, që përfshin elementët e të drejtave dhe detyrimeve të ndërsjella të lidhura me zbatimin dhe menaxhimin financiar të Programit, deri në masën që këto elemente nuk rregullohen nga kjo Marrëveshje.

Në veçanti:

1. Menaxhimi i financimit paraprak;
2. Detyrimet përkatëse të lidhura me menaxhimin financiar dhe masat e detajuara për pagesat;
3. Detyrimet e Shqipërisë kundrejt AM-së sa i takon:
 - a) publicitetit, komunikimit dhe krijimit të markës;
 - b) pronësisë, titullit, si dhe të drejtave të pronësisë intelektuale dhe industriale;
 - c) vijueshmërisë ligjore;
 - d) mbajtjes së rekordeve dhe mbrojtjes së të dhënave;
 - e) detyrimeve dhe afateve të raportimit;
 - f) verifikimeve, kontrolleve dhe auditit;
 - g) parregullsive dhe rikuperimeve;
 - h) zgjidhjes dhe rimbursimit; dhe
 - i) arsyeve të lidhura me forcën madhore.

Pjesa e katërt Dispozitat përfundimtare

Neni 47

Adresat dhe komunikimi ndërmjet palëve

Gjuha e punës e Programit do të jetë gjuha angleze.

Të gjitha komunikimet në lidhje me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje do të bëhen me shkrim, do t'i referohen shprehimisht Programit dhe do të dërgohen në adresat e mëposhtme:

Për BE-në:

Komisioni Evropian;
Drejtoria e Përgjithshme për Politikat Rajonale dhe
Urbane
1049 Bruksel
Belgjikë
Për Francën, e përfaqësuar ligjërisht nga kreu i
Autoritetit Menaxhues të Programit:
Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires
(ANCT)
20 Av. de Ségur, 75007 Paris,
Francë

Për Shqipërinë:

Agjencia Shtetërore e Programimit Strategjik dhe
Koordinimit të Ndihmës
Rruga “Kuvajt”
Tiranë, Shqipëri

Neni 48

Interpretimi i kësaj Marrëveshjeje

1. Në zbatim të çdo dispozite të qartë që parashikon ndryshe, termat e përdorur në këtë Marrëveshje dhe shtojcat e saj kanë të njëjtin kuptim si ai që iu është dhënë në aktet bazë të përmendura në nenin 2, paragrafi 1.

2. Në rastet kur ka mospërputhje ndërmjet dispozitave në këtë Marrëveshje dhe në shtojcat e saj, mbizotërojnë dispozitat e përfshira në këtë Marrëveshje.

3. Në rastet kur ka mospërputhje ndërmjet dispozitave në këtë Marrëveshje dhe në shtojcat e saj, nga njëra anë, dhe në aktet bazë, nga ana tjetër, mbizotërojnë dispozitat e përfshira në aktet bazë.

4. Në zbatim të çdo dispozite të qartë ku parashikohet ndryshe në këtë Marrëveshje, referencat ndaj kësaj Marrëveshjeje janë referenca për këtë Marrëveshje të ndryshuar, të plotësuar ose të zëvendësuar herë pas here.

5. Çdo referencë e bërë në këtë Marrëveshje dhe në shtojcat e saj për aktet bazë, është referencë ndaj këtyre instrumenteve të ndryshuara, të plotësuara ose të zëvendësuara herë pas here.

6. Titujt në këtë Marrëveshje dhe në shtojcat e saj nuk kanë rëndësi ligjore dhe nuk ndikojnë në interpretimin e saj.

7. Palët konsultohen me njëra-tjetrën për të zgjidhur çdo mosmarrëveshje lidhur me interpretimin e kësaj Marrëveshjeje.

Neni 49

Pavlefshmëria e pjesshme dhe mangësitë e paqëllimshme

1. Nëse ndonjë dispozitë e kësaj Marrëveshjeje është ose bëhet e pavlefshme ose nëse Marrëveshja përmban mangësi të paqëllimshme, kjo nuk ndikon në vlefshmërinë e dispozitave të tjera të saj.

2. Gjatë zbatimit të kësaj Marrëveshjeje, Palët do të plotësojnë çdo dispozitë të pavlefshme apo mangësi të paqëllimshme me një dispozitë që i përshtatet më së miri qëllimit dhe synimit të kësaj Marrëveshjeje, në përputhje me Aktet Bazë dhe me nenin 54.

Neni 50

Konsultimet ndërmjet Palëve

1. Pa cenuar nenin 41, çdo paqartësi lidhur me ekzekutimin ose interpretimin e kësaj Marrëveshjeje, do të jetë objekt konsultimi ndërmjet Palëve në këtë Marrëveshje, duke rezultuar, sipas rastit, në një ndryshim të kësaj Marrëveshjeje.

2. Palët konsultohen edhe me njëra-tjetrën në rast se Komiteti i Monitorimit nuk është në gjendje të marrë një vendim në përputhje me nenin 11.

3. Çdo Palë informon Palët e tjera në rast se ka korrigjime, ndryshime, plotësime ose zëvendësime të legjislacionit të zbatueshëm, që mund të cenojë zbatimin e Programit ose të kësaj Marrëveshjeje.

4. Në rast se njëra nga Palët merr dijeni për problemet në lidhje me zbatimin e Programit ose ekzekutimin e kësaj Marrëveshjeje, ajo vendos të gjitha kontaktet e nevojshme me Palët e tjera dhe Autoritetin Menaxhues për korrigjimin e situatës dhe ndërmarrjen e hapave të nevojshëm.

5. Konsultimet mund të rezultojnë në ndryshime (neni 53), pezullime (neni 54) ose zgjidhje (neni 55) të kësaj Marrëveshjeje ose në një procedurë për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve (neni 51).

6. Paragrafi 1 nuk zbatohet në lidhje me zgjidhjen e mosmarrëveshjeve apo çështjeve të tjera ndërmjet Francës dhe Komisionit.

Neni 51

Masat për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve

1. Çdo mosmarrëveshje në lidhje me Marrëveshjen që përfshin Shqipërinë dhe Francën ose Komisionin, ose të dyja, e cila nuk mund të

zgjidhet brenda një periudhe gjashtë mujore përmes konsultimeve ndërmjet Palëve, të parashikuara në nenin 50, mund të zgjidhet me anë të arbitrazhit, me kërkesë të njëres prej Palëve.

Megjithatë, Gjykata e Drejtësisë ka kompetencën ekskluzive lidhur me interpretimin dhe zbatimin e legjislacionit të BE-së.

2. Secila Palë cakton një arbitër brenda 30 ditëve nga kërkesa për arbitrazh. Në pamundësi të kësaj gjëje, secila Palë mund t'i kërkojë Sekretarit të Përgjithshëm të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit (Hagë) që të caktojë një arbitër të dytë. Dy arbitrat, nga ana e tyre, caktojnë një arbitër të tretë brenda 30 ditëve. Në pamundësi të kësaj gjëje, secila Palë mund t'i kërkojë Sekretarit të Përgjithshëm të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit që të caktojë një arbitër të tretë.

Kur një mosmarrëveshje përfshin Komisionin dhe Francën, nga njëra anë, si dhe Shqipërinë, nga ana tjetër, dhe kur Komisioni dhe Franca po veprojnë bashkërisht, atëherë Komisioni dhe Franca caktojnë një arbitër të përbashkët.

3. Me përjashtim të rasteve kur arbitrat vendosin ndryshe, zbatohet procedura e përcaktuar në Rregullat e Arbitrazhit, të vitit 1996, të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit për Organizatat Ndërkombëtare dhe Shtetet.

Vendimi i arbitrave merret me shumicë të anëtarëve brenda një periudhe 3-mujore.

Kur gjatë procedurave të arbitrazhit ngrihet një çështje lidhur me interpretimin e legjislacionit të BE-së, arbitrat do të pezullojnë procedurat dhe do t'i kërkojnë një gjykatë në Francë që të paraqesë një ose disa çështje pranë Gjykatës së Drejtësisë të BE-së, me qëllim marrjen e një vendimi paraprak, në përputhje me nenin 267 të TFBE-së.

4. Secila palë është e detyruar të marrë masat e nevojshme për zbatimin e vendimit të arbitrave.

5. Kërkesa për ndjekjen e procedurave të arbitrazhit sipas paragrafit 1 nuk përbën dhe nuk interpretohet si heqje dorë nga privilegjet ose imunitetet që iu takojnë Palëve.

6. Paragrafët 1 deri në 4 nuk zbatohen për marrëdhëniet ndërmjet Komisionit dhe Francës.

Neni 52

Mosmarrëveshjet me palët e treta

1. Pa cenuar juridiksionin e një gjykate të caktuar në një Marrëveshje për Grante, të parashikuar në

nenin 22, paragrafi 6 të Rregullores (BE) 2021/1059, si gjykata kompetente për mosmarrëveshjet që lindin nga një kontratë ndërmjet Autoritetit Menaxhues dhe përfituesve në Shqipëri, BE-ja gëzon imunitet nga paditë në territorin e Shqipërisë, duke përfshirë nga arbitrazhi, përveçse siç parashikohet në nenin 51 të kësaj Marrëveshjeje, si dhe nga proceset ligjore të lidhura me një mosmarrëveshje ndërmjet Komisionit dhe/ose Shqipërisë dhe një pale të tretë, ose ndërmjet palëve të treta, e cila lidhet drejtpërdrejt ose tërthorazi me ofrimin e mbështetjes financiare për Shqipërinë në kuadër të Programit dhe sipas kësaj Marrëveshjeje, me përjashtim të rasteve kur BE-ja ka hequr dorë shprehimisht nga imuniteti përkatës.

2. Shqipëria, në çdo procedurë ligjore ose administrative përpara një gjykate, tribunali ose instance administrative në Shqipëri, duhet ta ruajë këtë imunitet dhe të mbajë një qëndrim që merr plotësisht në konsideratë interesat e BE-së. Kur është e nevojshme, Shqipëria dhe Komisioni vijnë me konsulta më të gjera sipas nenit 50, lidhur me qëndrimin që duhet të mbajnë.

Neni 53

Ndryshimet e kësaj Marrëveshjeje

1. Çdo ndryshim i kësaj Marrëveshjeje, duke përfshirë zëvendësimin e një dispozite të saj, e cila është e pavlefshme ose është shpallur e pavlefshme, si dhe plotësimin e çdo mangësie të paqëllimshme, bëhet me shkrim dhe çdo ndryshim i Marrëveshjes duhet të dakordësohet nga të gjitha Palët.

2. Ndryshimet e paraqitura me shkrim do të marrin formën e një letërkëmbimi, pas dakordësisë së të gjitha Palëve.

3. Pala që kërkon ndryshimin, e dorëzon kërkesën pranë Palëve të tjera, minimumi tre muaj përpara se ndryshimi të parashikohet të hyjë në fuqi, me përjashtim të rasteve që janë të justifikuara siç duhet nga Pala kërkuuese dhe që pranohen nga Palët e tjera.

Neni 54

Pezullimi i kësaj Marrëveshjeje

1. Kjo Marrëveshje mund të pezullohet nga secila Palë:

a) nëse një nga Palët shkel një detyrim në kuadër të kësaj Marrëveshjeje;

b) në rastin e shkeljes së një detyrimi ligjor ndërkombëtar nga njëra prej Palëve, veçanërisht të atyre që lidhen me respektimin e të drejtave të njeriut, parimet demokratike dhe sundimin e ligjit;

c) në rastet e rënda të korrupsionit me kusht që ato të kenë një ndikim sistemik në zbatimin e Programit apo të projekteve individuale;

d) në rast se BE-ja miraton masa kufizuese kundrejt Shqipërisë;

e) kur Komiteti i Monitorimit nuk ka qenë në gjendje të marrë një vendim në përputhje me nenin 11; ose

f) kur Komiteti i Monitorimit ka rënë dakord për ndërprerjen e Programit në përputhje me nenin 12 të Rregullores (BE) 2021/1059;

g) në rastin e një *force majeure* që ndikon në zbatimin e Programit.

“*Forcë majeure*” është çdo situatë ose ngjarje e paparashikueshme dhe e jashtëzakonshme përtej kontrollit të Palëve që i pengon ato në përmbushjen e detyrimeve të tyre, që nuk i atribuohet një gabimi apo neglizhence nga ana e tyre (ose nga ana e kontraktorëve, agentëve apo punonjësve të tyre) dhe që rezulton e pakapërcyeshme pavarësisht të gjithë kujdesit të duhur të ushtruar.

Defektet në pajisje ose materiale apo vonesat në vënien e tyre në dispozicion, mosmarrëveshjet në punë, grevat ose vështirësitë financiare nuk mund të përdoren si *force majeure*.

Një Palë që ngre pretendimin për *force majeure* duhet të informojë Palën tjetër pa vonesë, duke deklaruar natyrën, kohëzgjatjen e mundshme dhe efektet e parashikueshme të problemit, si dhe të marrë çdo masë për minimizimin e dëmit të mundshëm.

Asnjëra nga palët nuk mund të konsiderohet përgjegjëse për shkelje të detyrimeve të saj sipas kësaj Marrëveshjeje nëse pengohet në përmbushjen e tyre për shkak të një *force majeure*, me kusht që të marrë masat për të minimizuar çdo dëm të mundshëm dhe që Palët e tjera të informohen siç duhet.

Palët e tjera bien dakord se ekziston një situatë e *forçës majeure* ose nisin konsultimet sipas nenit 50, ose bëjnë një njoftim sipas paragrafit 2.

2. Çdo Palë njofton Palët e tjera rreth qëllimit të saj për të pezulluar Marrëveshjen, duke paraqitur justifikimin e duhur. Pezullimi hyn në fuqi 45 ditë pas datës ose njoftimit ose menjëherë pas njoftimit në rastin e aplikimit të masave kufizuese të BE-së.

Data e hyrjes në fuqi të pezullimit shërben si datë referencë për qëllimet e këtij neni.

3. Çdo Palë mund të marrë çdo masë të nevojshme paraprake para hyrjes në fuqi të pezullimit.

Përpara njoftimit dhe hyrjes në fuqi të pezullimit, si dhe gjatë periudhës së pezullimit, Palët mund të diskutojnë masat e përshtatshme për të shmangur ose hequr pezullimin.

4. Menjëherë pas hyrjes në fuqi të pezullimit, alokimet financiare të BE-së dhe kontributi i vendit të tretë (kontributi kombëtar), të përmendura në nenin 4, nuk do të jenë më të detyrueshme.

5. Pezullimi mund të hiqet në rastet kur Palët konstatojnë se është rivendosur përputhshmëria me Marrëveshjen.

6. Kur Palët konstatojnë se nuk është rivendosur përputhshmëria me Marrëveshjen, atëherë pezullimi mbetet në fuqi ose marrëveshja mund të zgjidhet në përputhje me nenin 55.

Neni 55

Zgjidhja e kësaj Marrëveshjeje

1. Kur pezullimi i kësaj Marrëveshjeje nuk është hequr brenda një periudhe maksimale prej 180 ditësh, çdo Palë mund të paraqesë qëllimin e saj për zgjidhjen e Marrëveshjes. Zgjidhja e Marrëveshjes hyn në fuqi 45 ditë pas datës së njoftimit, përveçse kur bihet dakord ndryshe.

2. Në rastin e ndërprerjes së Programit në përputhje me nenin 11, çdo Palë mund të paraqesë kërkesën e saj për zgjidhjen e kësaj Marrëveshjeje përpara se të përfundojë periudha e ekzekutimit.

3. BE-ja ka të drejtën ta zgjidhë këtë Marrëveshje nëse Shqipëria nuk jep kontributin e saj në përputhje me nenin 4, paragrafi 5 dhe paraqet qëllimin e tij për zgjidhjen e Marrëveshjes. Zgjidhja e Marrëveshjes hyn në fuqi 45 ditë pas datës së njoftimit, përveçse kur bihet dakord ndryshe.

Shqipëria ka të drejtën ta zgjidhë këtë Marrëveshje nëse BE-ja nuk përmbush detyrimet e saj të parashikuara në nenin 4, paragrafi 3 të kësaj Marrëveshjeje.

4. Në rastet e përmendura në paragrafët 2 dhe 3, kjo Marrëveshje zgjidhet në datën e rënë dakord nga të tria Palët.

5. Data e zgjidhjes së Marrëveshjes shërben si datë referencë për qëllimet e këtij neni.

6. Pas zgjidhjes së kësaj Marrëveshjeje, alokimi financiar i përmendur në nenin 4 nuk është më i detyrueshëm, përveçse kur pezullimi ka ndodhur përpara zgjidhjes. Në këtë rast, data referencë do të jetë data e dhënë në nenin 54, paragrafi 2.

7. Në rast se Palët nuk bien dakord mbi datën e përfundimit të periudhës së ekzekutimit përpara përfundimit të periudhës së parashikuar në nenin 6, atëherë kjo Marrëveshje do të zgjidhet pesë vjet pas datës së një njoftimi të bërë në përputhje me paragrafët 1, 2 dhe 3.

Neni 56
Depozitari

Komisioni është depozitari i kësaj Marrëveshjeje.

Neni 57
Komponentët e kësaj Marrëveshjeje

Shtojcat në vijim janë pjesë përbërëse të kësaj Marrëveshjeje:

- Plani i financimit (shtojca I); dhe
- Rregullat e prokurimit publik (shtojca II).

Neni 58
**Lidhja, hyrja në fuqi dhe zbatimi i
përkohshëm i kësaj Marrëveshjeje**

1. Kjo Marrëveshje konsiderohet e lidhur në datën e nënshkrimit të saj nga të gjitha palët.

2. Kjo Marrëveshje hyn në fuqi në datën e marrjes së njoftimit të fundit me shkrim përmes të cilit Palët njoftojnë njëra-tjetrën, në kanale diplomatike, mbi përfundimin e procedurave të tyre të brendshme ligjore të nevojshme për hyrjen në fuqi të Marrëveshjes.

3. Palët bien dakord që të zbatojnë përkohësisht dispozitat në vijim duke filluar nga data e lidhjes së Marrëveshjes:

- nenet 7 deri në 9;
- neni 12, paragrafët 1 deri në 4;
- nenet 13 deri në 15;
- neni 26, paragrafi 2;
- nenet 35 deri në 41;
- nenet 47 dhe 50;
- nenet 57 dhe 58.

Nënshkruar në tri kopje origjinale, nga një për secilin Palë, në gjuhën angleze

Nënshkruar për dhe në emër të Komisionit,

Themis Christophidou
Drejtor i Përgjithshëm,
Drejtoria e Përgjithshme
për Politikat Rajonale dhe
Urbane
Bruksel, datë
16.11.2023.....
(nënshkrimi)

Nënshkruar për dhe në
emër të Republikës së
Shqipërisë,

JONA SULI
Drejtor i Përgjithshëm /
Koordinator Kombëtar i
IPA-s

Agjencia Shtetërore e
Programimit Strategjik dhe
Koordinimit të Ndhmës

Tiranë, datë 28.12.2023
(nënshkrimi)

Nënshkruar për dhe në
emër të Republikës së
Francës,
Agence Nationale pour la
Cohésion des Territoires
(ANCT)
20 Av. de Ségur, 75007
Paris,
Francë
përfaqësuar ligjërisht nga
kreu i Autoritetit
Menaxhues i Programit
“(Interreg VI-C) URBACT
IV” 2021-2027 (vendimi
zbatues i KE-së
C(2022)6771, 19/09/2022,
CCI 2021TC16FFIR00 për
(Interreg VI-C) URBACT
IV).....
Paris, datë 30.11.2023
(nënshkrimi)

SHTOJCA I PLANI I FINANCIMIT

Tabela 1. Fondet e miratuara financiare, sipas vitit (në EURO)

Fondet Interreg	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totali
FEZHR	0,00	13 627 089,00	13 845 981,00	14 069 251,00	14 296 986,00	11 846 778,00	12 083 714,00	79 769 799,00
IPA III	0,00	839 033,00	861 750,00	873 234,00	890 708,00	760 023,00	775 252,00	5 000 000,00
Totali	0,00	14 466 122,00	14 707 731,00	14 942 485,00	15 187 694,00	12 606 801,00	12 858 966,00	84 769 799,00

Tabela 2. Totali i fondeve të miratuara financiare të ndara sipas fondit dhe kontributit kombëtar (në EURO)

Objektivi i politikës	Prioriteti	Fondi	Baza për llogaritjen e mbështetjes së BE-së (kosto totale legjitime ose kontributi publik)	Kontributi i BE-së (a)=(a1)+(a2)	Ndarja treguese e kontributit të BE-së		Kontributi kombëtar (b)=(c)+(d)	Ndarja treguese e kontributit kombëtar		Totali (e)=(a)+(b)	Norma e bashkëfinancimit (f)=(a)/(e)	Kontributet nga vendet e treta (për informacion)
					Pa asistencë teknike (AT), në përputhje me nenin 27, paragrafi 1 (a1)	Për asistencë teknike (AT), në përputhje me nenin 27, paragrafi 1. (a2)		Kontributi kombëtar publik (c)	Kontributi kombëtar privat (d)			
6	AP 1	FEZHR	Kosto totale legjitime	79 769 799,00	73 860 925,00	5 908 874,00	23 133 738,00	23 133 738,00	0,00	102 903 537,00	77,5190059794%	102 934,00
6	AP 1	IPA III	Kosto totale legjitime	5 000 000,00	4 629 630,00	370 370,00	160 000,00	160 000,00	0,00	5 160 000,00	96,892248062%	0,00
		Totali Fondet Interreg		84 769 799,00	78 490 555,00	6 279 244,00	23 293 738,00	23 293 738,00	0,00	108 063 537,00	78,4444053502%	102 934,00

SHTOJCA II PROKURIMI PUBLIK

A. Dispozitat e përgjithshme

1. Parimet e zbatueshme për kontratat dhe objekti (pasqyron nenin 160 të Rregullores Financiare⁵²)

1. Të gjitha kontratat e financuara nga një kontratë granti respektojnë parimet e transparencës, proporcionalitetit, trajtimit të barabartë dhe mosdiskriminimit.

2. Të gjitha kontratat duhet të jenë pjesë e një procedure konkurruese sa më të gjerë që të jetë e mundur, përveçse kur përdoret procedura me negociim. Vlera e përlogaritur e një kontrate nuk duhet të përcaktohet duke pasur si qëllim anashkalimin e rregullave të zbatueshme dhe nuk duhet të ndahet për të anashkaluar rregullat e zbatueshme. Përfituesi i grantit, duke vepruar si autoriteti kontraktor, e ndan një kontratë në lote, kur është e përshtatshme, duke marrë në konsideratë konkurrencën e gjerë.

3. Përfituesit e grantit nuk duhet t'i përdorin kontratat kuadër në mënyrë të gabuar ose në një mënyrë të tillë që qëllimi apo efekti i tyre të jetë të pengojnë, kufizojnë ose shtrembërojnë konkurrencën.

2. Kontratat e përziera dhe fjalori i përbashkët i prokurimit (pasqyron nenin 162 të Rregullores Financiare)

1. Një kontratë e pëzier që mbulon dy ose më shumë lloje prokurimi (punët, furnizimet ose shërbimet) jepet në përputhje me dispozitat e zbatueshme sipas llojit të prokurimit që karakterizon objektin kryesor të kontratës në fjalë.

2. Në rastin e kontratave të përziera për furnizimet dhe shërbimet, objekti kryesor përcaktohet duke krahasuar vlerat e furnizimeve ose shërbimeve përkatëse.

3. Çdo referencë për nomenklaturat në kontekstin e prokurimit bëhet duke përdorur [Fjalorin e Përbashkët të Prokurimit \(FPP\)](#).

3. Masat e publikimit (pasqyron nenin 163 të Rregullores Financiare, si dhe pragjet e nenit 178.1 dhe pikës 5 të shtojcës I të kësaj rregulloreje)

1. Për procedurat me vlerë të barabartë ose më të lartë se 300 000 euro në rastin e kontratave të shërbimit dhe furnizimit, apo me vlerë të barabartë ose më të lartë se 5 000 000 euro në rastin e kontratave të punëve, përfituesi i grantit publikon në *Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian*:

a) një njoftim të kontratës me qëllim fillimin e një procedure, përveç në rastin e procedurës me negociim;

b) një njoftim për dhënien e kontratës ku paraqiten rezultatet e procedurës.

2. Sipas rastit, njoftimi paraprak informues për thirrjet për oferta pas procedurës së hapur ose procedurës së kufizuar, siç përmendet përkatësisht në gerrat “a” dhe “b” të pikës 4.1, i dërgohet Zyrës së Publikimeve në mënyrë elektronike, sa më shpejt që të jetë e mundur.

Njoftimi për dhënien e kontratës dërgohet kur kontrata është nënshkruar, me përjashtim të rasteve kur, nëse është ende e nevojshme, kontrata është deklaruar si sekrete ose kur zbatimi i kontratës duhet të shoqërohet nga masa të veçanta sigurie, ose kur diçka e tillë është e nevojshme për të mbrojtur interesat thelbësore të Bashkimit Evropian apo të vendit përfitues, si dhe në rastet kur publikimi i

⁵² Rregullorja (BE, Euratom) 2018/1046 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 18 korrik 2018, “Për rregullat financiare të zbatueshme për buxhetin e përgjithshëm të Bashkimit Evropian”.

njoftimit për dhënien e kontratës nuk konsiderohet i përshtatshëm.

3. Procedurat që kanë një vlerë më të ulët se pragjet e përmendura më sipër komunikohen përmes mjeteve të përshtatshme.

4. Krahas komunikimit të parashikuar në paragrafin 1 dhe në pikën 30.2, procedurat e prokurimit mund të komunikohen edhe në një mënyrë tjetër, në veçanti në formë elektronike. Këto komunikime duhet t'i referohen njoftimit të publikuar në Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian, nëse njoftimi është publikuar, dhe nuk duhet t'i paraprijnë publikimit të këtij njoftimi, i cili në vetvete është autentik.

Ky komunikim nuk paraqet asnjë diskriminim ndërmjet kandidatëve apo ofertuesve dhe as nuk përmban detaje të tjera përveç atyre në njoftimin e kontratës, nëse ky njoftim është publikuar.

5. Informacione të caktuara për dhënien e kontratës mund të mos publikohen në rast se publikimi i tyre do të pengonte zbatimin e ligjit ose do të ishte në kundërshtim me interesin publik, do të dëmtonte interesat tregtare legjitime të operatorëve ekonomikë ose mund të cenonte konkurrencën e drejtë midis tyre.

B. Llojet e procedurave

4. Procedurat e prokurimit (pasqyron nenin 164 të Rregullores Financiare)

1. Procedurat e prokurimit për dhënien e kontratave të koncesionit ose kontratave publike, duke përfshirë kontratat kuadër, marrin një nga format në vijim:

- a) procedurë e hapur;
- b) procedurë e kufizuar;
- c) procedurë me negociim, duke përfshirë pa publikim paraprak;
- d) procedurë konkurruese me negociim;
- e) procedura që përfshijnë një thirrje për shprehje të interesit.

2. Në procedurat e hapura, çdo operator ekonomik i interesuar mund të paraqesë një ofertë.

3. Në procedurat e kufizuara dhe procedurat konkurruese me negociim, çdo operator ekonomik mund të dorëzojë një kërkesë për pjesëmarrje duke dhënë informacionin e kërkuar nga përfituesi i grantit. Përfituesi i grantit fton të gjithë kandidatët,

të cilët përmbushin kriteret e përzgjedhjes dhe nuk janë në asnjë prej situatave të përjashtimit ose refuzimit të përmendura në nenin 136, paragrafi 1 dhe nenin 141, paragrafi 1 të Rregullores Financiare⁵³, që të paraqesin një ofertë.

Pavarësisht paragrafit të parë, përfituesi i grantit mund të kufizojë numrin e kandidatëve që do të ftohen për të marrë pjesë në procedurë, bazuar në kriteret e përzgjedhjes objektive dhe jodiskriminuese, të cilat bëhen të ditura në njoftimin e kontratës ose në thirrjen për shprehjen e interesit. Numri i kandidatëve të ftuar duhet të jetë i mjaftueshëm për të garantuar një konkurrencë reale.

4. Në të gjitha procedurat që përfshijnë negociim, përfituesi i grantit negocion ofertën fillestare, si dhe çdo ofertë pasuese ose pjesë të tyre me ofertuesit, me përjashtim të ofertës përfundimtare, me qëllim përmirësimin e përmbajtjes së tyre. Kërkesat minimale dhe kriteret e specifikuar në dokumentet e prokurimit nuk janë objekt negociimi. Një përfitues granti mund të japë një kontratë në bazë të ofertës fillestare pa negociim në rast se ka specifikuar në dokumentet e prokurimit se rezervon mundësinë për ta bërë diçka të tillë.

5. Përfituesi i grantit mund të përdorë:

a) procedurën e hapur ose të kufizuar për çdo blerje;

b) procedurat që përfshijnë një thirrje për shprehje të interesit për kontratat me vlerë më të ulët se pragjet e përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce, për të parazgjedhur kandidatët që do të ftohen për të dorëzuar oferta në përgjigje të ftesave të ardhshme të kufizuara për oferta, ose për të përgatitur një listë me operatorët ekonomikë që do të ftohen për të paraqitur kërkesa për pjesëmarrje ose për dorëzimin e ofertave;

c) procedurën konkurruese me negociim, në rastin e kontratave të shërbimit për shërbimet sociale dhe shërbime të tjera specifike⁵⁴, si dhe në rastet kur kjo justifikohet nga rrethana specifike që janë të lidhura, ndër të tjera, me natyrën ose kompleksitetin e objektit të kontratës apo me llojin specifik të kontratës, siç detajohet më tej në pikën 7.2;

d) procedurën me negociim pa publikim paraprak për lloje të caktuara blerjesh që nuk bëjnë pjesë në

⁵³ Dispozitat e tjera për situatat e përjashtimit dhe refuzimit në këtë dokument duhet të kuptohen duke iu

referuar nenit 136, paragrafi 1 dhe nenit 141, paragrafi 1 të Rregullores Financiare.

⁵⁴ Siç përmendet në shtojcën XIV të direktivës 2014/24/BE.

objektin e direktivës 2014/24/BE ose në rrethana të jashtëzakonshme të përcaktuara qartë dhe të parashikuara në këtë shtojcë.

5. Pragjet dhe procedurat (pasqyron pikën 38 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Procedurat e prokurimit në fushën e veprimeve të jashtme janë si në vijim:

a) procedura e kufizuar, siç parashikohet në pikën 4.1.b të kësaj shtojcë;

b) procedura e hapur, siç parashikohet në pikën 4.1.a të kësaj shtojcë;

c) procedura e hapur lokale;

d) procedura e thjeshtuar.

2. Bazuar në pragjet përkatëse, procedurat e prokurimit përdoren si në vijim:

a) procedura e hapur ose e kufizuar mund të përdoret për:

i. kontratat e shërbimit dhe të furnizimit dhe kontratat e koncesionit të shërbimeve, me vlerë prej të paktën 300 000 euro;

ii. kontratat e punëve dhe kontratat e koncesionit të punëve, me vlerë prej të paktën 5 000 000 euro;

b) procedura e hapur lokale mund të përdoret për:

i. kontratat e furnizimit me vlerë nga 100 000 euro deri në 300 000 euro;

ii. kontratat e punëve dhe kontratat e koncesionit të punëve, me vlerë nga 300 000 euro deri në 5 000 000 euro;

c) procedura e thjeshtuar mund të përdoret, për:

i. kontratat e shërbimit, kontratat e koncesionit të shërbimeve, kontratat e punëve dhe kontratat e koncesionit të punëve, me vlerë nën 300 000 euro;

ii. kontratat e furnizimit, me vlerë nën 100 000 euro;

d) kontratat me vlerë më të ulët ose të barabartë me 20 000 euro mund të jepen mbi bazën e një oferte të vetme;

e) pagesat me vlerë më të ulët ose të barabartë me 2500 euro për zërat e shpenzimeve mund të realizohen thjesht si pagesa faturash, pa qenë e nevojshme të merret një ofertë paraprake.

3. Në procedurën e kufizuar të përmendur në germën “a” të paragrafit 1, njoftimi i kontratës specifikon numrin e kandidatëve që do të ftohen për të paraqitur oferta. Në rastin e kontratave të shërbimeve ftohen të paktën katër kandidatë. Numri i kandidatëve që lejohet të paraqesin oferta duhet të jetë i mjaftueshëm për të garantuar një konkurrencë

reale. Lista e kandidatëve të përzgjedhur publikohet në faqen e internetit të përfituesit të grantit.

Nëse numri i kandidatëve që plotësojnë kriteret e përzgjedhjes ose nivelet minimale të kapacitetit është më i ulët se numri minimal, përfituesi i grantit mund të ftojë për të paraqitur oferta vetëm ata kandidatë që përmbushin kriteret për dorëzimin e një oferte.

4. Në kuadër të procedurës së hapur lokale të përmendur në germën “c” të paragrafit 1, njoftimi i kontratës publikohet minimalisht në gazetën zyrtare të shtetit marrës ose në format të barasvlershëm për ftesat lokale për oferta.

5. Në kuadër të procedurës së thjeshtuar të përmendur në germën “d” të paragrafit 1, autoriteti kontraktor harton një listë me të paktën tre ofertues të përzgjedhur prej tij, pa publikuar një njoftim. Ofertuesit për procedurën e thjeshtuar mund të përzgjidhen nga lista e operatorëve ekonomikë të përmendur në germën “b” të pikës 9. 1, e cila bëhet e ditur përmes një thirrjeje për shprehje të interesit.

Nëse, pas konsultimit të ofertuesve, autoriteti kontraktor merr vetëm një ofertë të vlefshme nga aspekti administrativ dhe teknik, atëherë kontrata mund të jepet me kusht që të përmbushen kriteret për dhënien e saj.

6. Për sa u përket shërbimeve ligjore që nuk mbulohen në germën “g” të pikës 6.1, autoriteti kontraktor mund të përdorë procedurën e thjeshtuar, pavarësisht vlerës së përlllogaritur të kontratës.

6. Përdorimi i procedurës me negociim pa publikim paraprak të njoftimit të kontratës (pasqyron pikën 11 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Kur përfituesi i grantit përdor procedurën me negociim pa publikim paraprak të njoftimit të kontratës, ai respekton masat e negociimit të përcaktuara në pikën 7.1. Përfituesi i grantit mund të përdorë procedurën me negociim pa publikim paraprak të njoftimit të kontratës, pavarësisht vlerës së përlllogaritur të kontratës, në rastet në vijim:

a) kur nuk janë dorëzuar oferta apo oferta të përshtatshme, ose kur nuk janë dorëzuar kërkesa për pjesëmarrje apo kërkesa të përshtatshme për pjesëmarrje, siç parashikohet në paragrafin 2, në përgjigje të një procedure të hapur ose procedure të kufizuar pas përfundimit të kësaj procedure, me kusht që dokumentet origjinale të prokurimit të mos jenë ndryshuar në mënyrë thelbësore;

b) kur punët, furnizimet ose shërbimet mund të ofrohen nga vetëm një operator ekonomik, sipas kushteve të përcaktuara në paragrafin 3, si dhe për një nga arsyet në vijim:

- i. qëllimi i prokurimit është krijimi ose blerja e një vepre arti ose një performance artistike unike;
- ii. për arsye teknike, nuk ka konkurrencë;
- iii. duhet të garantohet mbrojtja e të drejtave ekskluzive, duke përfshirë të drejtat e pronësisë intelektuale;

c) nëse është jashtëzakonisht e nevojshme në rastet kur, për arsye të urgjencës ekstreme të shkaktuar nga ngjarje të paparashikueshme, është e pamundur të respektohen afatet kohore të përcaktuara në pikën 22 të kësaj shtojce dhe kur argumentimi i kësaj urgjence ekstreme nuk mund t'i atribuohet autoritetit kontraktor;

d) për punët ose shërbimet e reja që kanë të bëjnë me përsëritje të punëve apo shërbimeve të ngjashme që i janë besuar një operatori ekonomik, të cilit i është dhënë një kontratë fillestare nga i njëjti përfitues i grantit, me kusht që këto punë ose shërbime të përputhen me projektin bazë për të cilin është dhënë kontrata fillestare pas publikimit të njoftimit të kontratës, sipas kushteve të përcaktuara në paragrafin 4;

e) për kontratat e furnizimit:

i. për furnizime shtesë, të cilat kanë si qëllim zëvendësimin e pjesshëm të furnizimeve ose instalimeve, apo shtimin e furnizimeve ose instalimeve ekzistuese, në rastet kur një ndryshim i furnizuesit do të detyronte autoritetin kontraktor që të merrte furnizime me karakteristika të ndryshme teknike, të cilat do të rezultojnë në papërputhshmëri ose në vështirësi teknike joproportionale në procedurat e shfrytëzimit dhe mirëmbajtjes; në rastet kur institucionet e Bashkimit Evropian japin kontrata për llogari të tyre, kohëzgjatja e këtyre kontratave nuk i tejkalon tre vjet;

ii. kur produktet janë prodhuar vetëm për qëllime kërkimore, eksperimentimi, studimi ose zhvillimi; megjithatë, këto kontrata nuk përfshijnë prodhimin në masë për të arritur sukses tregtar ose për të rikuperuar kostot e kërkimit dhe të zhvillimit;

iii. për furnizimet e kuotuar dhe të blera në tregun e lëndëve të para dhe produkteve primare;

iv. për blerjet e furnizimeve me kushte veçanërisht të favorshme nga një operator ekonomik që po likuidon përfundimisht veprimtaritë e tij tregtare, ose nga likuiduesit në një

procedurë falimentimi, një marrëveshje me kreditorët ose një procedurë e ngjashme sipas legjislacionit të brendshëm;

f) për kontratat e ndërtimit, pas studimit të tregut lokal;

g) për kontratat për një nga rastet e mëposhtme:

i. përfaqësimin ligjor nga një avokat në procedurat e arbitrazhit ose pajtimit ose procedurat gjyqësore;

ii. konsulencën ligjore që jepet në përgatitjen e procedurave të përmendura në pikën i. ose kur ka një tregues të qartë dhe probabilitet të lartë që çështja me të cilën lidhet konsulenca të bëhet subjekt i këtyre procedurave, me kusht që konsulenca të jepet nga një avokat;

iii. shërbimet e arbitrazhit dhe pajtimit;

iv. shërbimet e certifikimit dhe autentifikimit të dokumenteve, të cilat duhet të ofrohen nga noterët;

2. Një ofertë konsiderohet e papërshtatshme kur ajo nuk lidhet me objektin e kontratës ndërsa kërkesa për pjesëmarrje konsiderohet e papërshtatshme kur operatori ekonomik është në një situatë përjashtuese ose nuk përmbush kriteret e përzgjedhjes.

3. Përjashtimet e përcaktuara në germën “b”, pikat ii. dhe iii. të paragrafit 1 zbatohen vetëm kur nuk ekziston asnjë alternativë ose zëvendësim i arsyeshëm dhe mungesa e konkurrencës nuk vjen si rezultat i një ngushtimi artificial të parametrave gjatë prokurimit të prokurimit.

4. Në rastet e përmendura në germën “d” të paragrafit 1, projekti bazë duhet të tregojë nivelin e punëve ose shërbimeve të mundshme të reja dhe kushtet sipas të cilave do të jepen. Sapo projekti bazë të shpallet pjesë e prokurimit duhet të njoftohet përdorimi i mundshëm i procedurës me negociim dhe kosto e përgjithshme e përllogaritur e punëve ose shërbimeve vijuese duhet të merret në konsideratë gjatë zbatimit të pragjeve të përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce.

7. Përdorimi i procedurës konkurruese me negociim (pasqyron pikën 12.1, germa “b” të shtojcës I dhe nenin 164.4 të Rregullores Financiare)

1. Kur përfituesi i grantit përdor procedurën konkurruese me negociim, ai duhet të marrë në konsideratë masat e negociimit në vijim:

a) përfituesi i grantit negocion ofertën fillestare, si dhe çdo ofertë pasuese ose pjesë të tyre me ofertuesit, me përjashtim të ofertës përfundimtare, me qëllim përmirësimin e përmbytjes së tyre.

Kërkesat minimale dhe kriteret e specifikuar në dokumentet e prokurimit nuk janë objekt negocimi;

b) Një përfituesi granti mund të japë një kontratë në bazë të ofertës fillestare pa negocim në rast se ka specifikuar në dokumentet e prokurimit se rezervon mundësinë për ta bërë diçka të tillë.

2. Autoriteti kontraktor mund ta përdorë këtë procedurë, pavarësisht vlerës së përlllogaritur të kontratës, në lidhje me punët, furnizimet ose shërbimet që përmbushin një ose më shumë nga kriteret e mëposhtme:

a) kur nevojat e autoritetit kontraktor nuk mund të përmbushen pa përshtatur një zgjidhje të gatshme;

b) punët, furnizimet ose shërbimet përfshijnë projektimin ose zgjidhjet novatore;

c) kontrata nuk mund të jepet pa negocim paraprak për shkak të rrethanave specifike që lidhen me natyrën, kompleksitetin ose përbërjen juridike dhe financiare të kontratës ose për shkak të rreziqeve të lidhura me objektin e kontratës;

d) specifikimet teknike nuk mund të përcaktohen me përpikëri të mjaftueshme nga autoriteti kontraktor duke iu referuar një standardi.

8. Përdorimi i procedurës me negocim për kontratat e shërbimit, furnizimit dhe punëve (pasqyron pikën 39 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Përfituesit e grantit mund të përdorin procedurën me negocim me një ofertë të vetme në rastet në vijim:

a) kur shërbimet u janë besuar organeve të sektorit publik ose shoqatave apo institucioneve jofitimprurëse dhe kanë lidhje me aktivitete të natyrës institucionale ose janë të projektuara për të ofruar asistencë për personat në fushën sociale;

b) kur procedura e dorëzimit të ofertave ka rezultuar e pasuksesshme, pra kur nuk janë marrë oferta cilësore dhe/ose të përshtatshme nga pikëpamja financiare. Në këtë rast, pas anulimit të procedurës së dorëzimit të ofertave, përfituesi i grantit mund të negociojë me një ose disa ofertues të përzgjedhur prej tij nga grupi i ofertuesve që morën pjesë në ftesën për dorëzimin e ofertave, me kusht që dokumentet e prokurimit të mos jenë ndryshuar në mënyrë thelbësore;

c) kur duhet lidhur një kontratë e re pas zgjidhjes së parakohshme të një kontrate ekzistuese.

2. Për qëllime të pikës 6.1, germa “c”, operacionet e kryera gjatë një krize konsiderohen se

përmbushin kushtin e urgjencës ekstreme. Përfituesi i grantit përcakton ekzistencën e një situatë të urgjencës ekstreme dhe shqyrton rregullisht vendimin e tij/saj duke marrë në konsideratë parimin e menaxhimit të qëndrueshëm financiar.

3. Aktivitetet e natyrës institucionale të përmendura në germën “a” të pikës 8.1 përfshijnë shërbimet e lidhura drejtpërdrejt me misionin statutor të organeve të sektorit publik.

9. Procedura që përfshin një thirrje për shprehje të interesit (pasqyron pikat 13.1 dhe 13.2 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Për kontratat me vlerë me të ulët se pragjet e përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce, si dhe pa cenuar pikat 6 dhe 7 të kësaj shtojce, përfituesi i grantit mund të përdorë një thirrje për shprehje të interesit për të kryer një nga procedurat e mëposhtme:

a) për të parazgjedhur kandidatët që do të ftohen për të dorëzuar oferta në përgjigje të ftesave të ardhshme të kufizuara për oferta;

b) për të përgatitur një listë me operatorët ekonomikë që do të ftohen për të dorëzuar kërkesa për pjesëmarrje ose oferta.

2. Lista e hartuar në vijim të një thirrjeje për shprehje të interesit është e vlefshme për maksimumi katër vjet nga data e publikimit të njoftimit. Lista e përmendur në paragrafin e parë mund të përfshijë nënlistë. Çdo operator ekonomik mund të shprehë interes në çdo kohë gjatë periudhës së vlefshmërisë së listës, me përjashtim të tre muajve të fundit të kësaj periudhe.

10. Përdorimi i ankandëve elektronike (pasqyron pikën 22 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Përfituesi i grantit mund të përdorë ankandet elektronike ku paraqiten çmime të reja, çmime të ndryshuara me ulje dhe/ose vlera të reja në lidhje me elemente të caktuara të ofertave.

Përfituesi i grantit e strukturon ankandin elektronik si një proces elektronik përsëritës, që ndodh pas një vlerësimi të plotë fillestar të ofertave, duke mundësuar renditjen e tyre nëpërmjet metodave automatike të vlerësimit.

2. Në procedurat e hapura ose të kufizuara ose në procedurat konkurruese me negocim, përfituesi i grantit mund të vendosë që dhënia e një kontrate publike të paraprihet nga një ankand elektronik kur dokumentet e prokurimit mund të përcaktohen me saktësi.

Një ankand elektronik mund të organizohet për të rihapur konkurrimin ndërmjet palëve në një kontratë kuadër, siç përmendet në germën “b” të nënparagrafit të dytë të pikës 1.3 të shtojcës I të Rregullores Financiare.

Ankandi elektronik bazohet në një nga metodat e dhënies së kontratës të përcaktuara në pikën 17.4 të kësaj shtojce.

3. Autoriteti kontraktor që vendos të zhvillojë një ankand elektronik e deklaron këtë fakt në njoftimin e kontratës. Dokumentet e prokurimit përfshijnë të dhënat mëposhtme:

a) vlerat e zërave që do të jenë subjekt i një ankandi elektronik, me kusht që këto zëra të jenë të matshëm dhe të mund të shprehen në shifra ose përqindje;

b) çdo kufi për vlerat që mund të paraqiten, sipas specifikimeve në lidhje me objektin e kontratës;

c) informacionin që u vihet në dispozicion ofertuesve gjatë ankandit elektronik dhe, sipas rastit, kohën se kur do t’u vihet në dispozicion;

d) informacionin përkatës në lidhje me procesin e ankandit elektronik, duke përfshirë faktin nëse është i ndarë në faza dhe mënyrën e mbylljes së procesit, siç përcaktohet në pikën 10.7;

e) kushtet sipas të cilave ofertuesit do të jenë në gjendje të paraqesin një ofertë dhe në veçanti, diferencat minimale që do të nevojiten kur të dorëzohet oferta, sipas rastit;

f) informacionin përkatës në lidhje me pajisjet elektronike të përdorura, si dhe masat dhe specifikimet teknike për lidhjen.

4. Të gjithë ofertuesit që kanë dorëzuar oferta të pranueshme ftohen në të njëjtën kohë, në mënyrë elektronike, që të marrin pjesë në ankandin elektronik duke përdorur lidhjet në përputhje me udhëzimet. Ftesa specifikon datën dhe orën e fillimit të ankandit elektronik.

Ankandi elektronik mund të zhvillohet në disa faza të njëpasnjëshme. Ankandi elektronik fillon minimalisht dy ditë pune pas datës së dërgimit të ftesave.

5. Ftesa shoqërohet me rezultatin e një vlerësimi të plotë të ofertës përkatëse. Ftesa specifikon gjithashtu formulën matematike që do të përdoret në ankandin elektronik për të përcaktuar rirenditjet automatike, në bazë të çmimeve të reja dhe/ose vlerave të reja të paraqitura. Kjo formulë përfshin peshën që u është dhënë të gjitha kriterëve të përzgjedhura për të përcaktuar ofertën më të

favorshme nga pikëpamja ekonomike, siç tregohet në dokumentet e prokurimit. Megjithatë, për këtë qëllim, kufijtë reduktohen paraprakisht në një vlerë specifike.

Në rastet kur autorizohen variante, për çdo variant parashikohet një formulë e veçantë.

6. Gjatë çdo faze të një ankandi elektronik, autoriteti kontraktor u komunikon menjëherë të gjithë ofertuesve të paktën informacionin e mjaftueshëm me qëllim që të verifikojnë renditjet e tyre përkatëse në çdo moment. Kur kjo është treguar paraprakisht, ai mund të komunikojë informacione të tjera që lidhen me çmime ose vlera të tjera që janë paraqitur, si dhe të bëjë të ditur numrin e ofertuesve në çdo fazë specifike të ankandit. Megjithatë, autoriteti kontraktor nuk zbulon identitetet e ofertuesve gjatë asnjë faze të ankandit elektronik.

7. Përfituesi i grantit e mbyll një ankand elektronik në një ose disa nga mënyrat e mëposhtme:

a) në datën dhe orën e caktuar më parë;

b) kur nuk merr më çmime të reja ose vlera të reja që plotësojnë kërkesat në lidhje me diferencat minimale, me kusht që të ketë përcaktuar paraprakisht kohën që do të lejojë të kalojë pas marrjes së ofertës së fundit përpara se të mbyllë ankandin elektronik;

c) kur është arritur numri i caktuar më parë i fazave të ankandit.

8. Pas mbylljes së një ankandi elektronik, autoriteti kontraktor shpall kontratën fituese në bazë të rezultateve të ankandit elektronik.

11. Katalogët elektronikë (pasqyron pikën 27 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Kur kërkohet përdorimi i mjeteve elektronike të komunikimit, autoriteti kontraktor mund të kërkojë që ofertat të paraqiten në formatin e një katalogu elektronik ose të përfshijnë një katalog elektronik.

2. Kur pranohet ose kërkohet paraqitja e ofertave në formën e katalogëve elektronikë, autoriteti kontraktor:

a) e konstaton diçka të tillë në njoftimin e kontratës;

b) specifikon në dokumentet e prokurimit të gjithë informacionin e nevojshëm në lidhje me formatin, pajisjet elektronike të përdorura, si dhe masat për lidhjen teknike dhe specifikimet për katalogun.

3. Në rastet kur, pas dorëzimit të ofertave në formën e katalogëve elektronikë, është lidhur një kontratë kuadër e shumëfishtë, atëherë autoriteti kontraktor mund të parashikojë që të bëhet rihapja e konkurrit për disa kontrata të caktuara, mbi bazën e katalogëve të përditësuar, duke përdorur një nga metodat në vijim:

a) autoriteti kontraktor fton kontraktorët që të ridorëzojnë katalogët e tyre elektronikë, të përshtatur sipas kërkesave të kontratës specifike në fjalë;

b) autoriteti kontraktor njofton kontraktorët se synon të mbledhë nga katalogët elektronikë të dorëzuar, informacionin e nevojshëm për të përgatitur oferta të përshtatura me kërkesat e kontratës specifike në fjalë, me kusht që përdorimi i kësaj metode të jetë shprehur në dokumentet e prokurimit për kontratën kuadër.

4. Kur përdor metodën e përmendur në germën “b” të pikës 11.3, autoriteti kontraktor njofton kontraktorët rreth datës dhe orës kur synon të mbledhë informacionin e nevojshëm për të përgatitur oferta të përshtatura me kërkesat e kontratës specifike në fjalë dhe u jep kontraktorëve mundësinë për ta refuzuar këtë mbledhje të informacionit.

Autoriteti kontraktor lejon një periudhë të përshtatshme ndërmjet njoftimit dhe mbledhjes së informacionit.

Përpara se të japë një kontratë specifike, autoriteti kontraktor i paraqet kontraktorit të interesuar informacionin e mbledhur, në mënyrë që t'i japë mundësinë të kundërshtojë ose të konfirmojë se oferta e përgatitur nuk përmban asnjë gabim material.

C. Përgatitja

12. Përgatitja e procedurës së prokurimit (pasqyron nenin 166 të Rregullores Financiare)

1. Përpara nisjes së një procedure prokurimi, përfituesi i grantit mund të realizojë një studim paraprak të tregut, me qëllim që të përgatisë procedurën.

2. Në dokumentet e prokurimit, përfituesi i grantit identifikon objektin e prokurimit duke ofruar një përshkrim të nevojave të tij dhe të karakteristikave të nevojshme të punëve, furnizimeve ose shërbimeve që do të prokurohen, si dhe specifikon kriteret e zbatueshme të përjashtimit, përzgjedhjes dhe dhënies së kontratës. Përfituesi i grantit specifikon gjithashtu elementët të cilët

përcaktojnë kërkesat minimale që duhet të plotësojnë të gjitha ofertat. Kërkesat minimale përfshijnë respektimin e detyrimeve të legjislacionit në fuqi për çështjet mjedisore, sociale dhe të punës, të përcaktuara nga legjislacioni i BE-së, legjislacioni i brendshëm, marrëveshjet kolektive ose nga konventat ndërkombëtare në fuqi për çështjet sociale dhe mjedisore të renditura në shtojcën X të direktivës 2014/24/BE.

13. Prokurimi i përbashkët (përshtatje e thjeshtuar e nenit 165 të Rregullores Financiare)

1. Kur një kontratë ose një kontratë kuadër është në interes të dy ose më shumë përfituesve të grantit në të njëjtën veprimtari, si dhe kur ekziston mundësia për të arritur përfitime në aspektin e eficiencës, përfituesit përkatës të grantit mund ta realizojnë procedurën dhe menaxhimin e kontratës apo të kontratës kuadër vijuese në baza ndërinstitucionale, nën udhëheqjen e njërit prej përfituesve të grantit.

Kushtet e kontratës kuadër zbatohen vetëm ndërmjet atyre autoriteteve kontraktore që janë identifikuar për atë qëllim në dokumentet e prokurimit dhe atyre operatorëve ekonomikë që janë palë në kontratën kuadër.

2. Kur një kontratë ose kontratë kuadër është e nevojshme për zbatimin e një veprimi të përbashkët ndërmjet një ose disa përfituesve të grantit nga vendet partnere dhe një ose disa përfituesve të grantit nga shtetet anëtare, atëherë procedura e prokurimit mund të realizohet bashkërisht. Dispozitat procedurale që do të zbatohen do të jenë ato të përfituesit të grantit që udhëheq procedurën e prokurimit.

14. Dokumentet e prokurimit (pasqyron pikën 16 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Dokumentet e prokurimit përfshijnë:

a) sipas rastit, njoftimin e kontratës ose masa të tjera komunikimi, siç parashikohet në pikën 3.4;

b) ftesën për ofertë;

c) specifikimet e ofertës, duke përfshirë specifikimet teknike dhe kriteret përkatëse;

d) draftin e kontratës bazuar në kontratën tip.

Germa “d” e paragrafit të parë nuk zbatohet në rastet kur, për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme dhe të justifikuara siç duhet, kontrata tip nuk mund të përdoret.

2. Në ftesën për ofertë:

a) specifikohen rregullat për paraqitjen e ofertave, duke përfshirë në veçanti kushtet që garantojnë

konfidencialitetin e tyre deri në momentin e shpalljes, datën dhe orën e afatit përfundimtar të pranimi, si dhe adresën ku duhet të dërgohet apo të dorëzohet ose adresën në internet, në rastin e dorëzimit elektronik;

b) deklarohet se dorëzimi i një oferte nënkupton pranimin e kushteve të përgjithshme të parashikuara në dokumentet e prokurimit dhe se ky dorëzim e bën subjekt të detyrimeve kontraktorin e shpallur fitues, gjatë zbatimit të kontratës;

c) specifikohet periudha e vlefshmërisë së ofertës, e cila nuk mund të jetë subjekt i asnjë ndryshimi;

d) ndalohet çdo lloj komunikimi ndërmjet autoritetit kontraktor dhe ofertuesit gjatë zhvillimit të procedurave, me përjashtim të rasteve të jashtëzakonshme, kur sipas kushteve të parashikuara në pikën 23 të kësaj shtojce, si dhe kur parashikohet një vizitë në terren, specifikohen kushtet e kësaj vizite;

e) specifikohen dëshmitë që vërtetojnë përmbushjen e afatit kohor për pranimin e ofertave;

f) përcaktohet se dorëzimi i një oferte nënkupton pranimin e marrjes së njoftimit të rezultatit të procedurës përmes mjeteve elektronike.

3. Specifikimet e ofertës përmbajnë:

a) kriteret e përzgjedhjes dhe të përjashtimit;

b) kriteret për dhënien e kontratës dhe ponderimin e tyre relativ, ose kur ponderimi nuk është i mundur për shkaqe objektive, paraqitjen e kriterëve sipas rëndësisë në rend zbritës, që zbatohet edhe për variantet, nëse janë autorizuar në njoftimin e kontratës;

c) specifikimet teknike të përmendura në pikën 16 të kësaj shtojce;

d) kërkesat minimale që duhet të përmbushin variantet, nëse janë të autorizuar;

e) dëshmitë e hyrjes në procedurat e prokurimit;

f) detyrimin për të treguar vendin ku janë të vendosur ofertuesit dhe paraqitjen e dëshmimeve mbështetëse gjerësisht të pranueshme sipas legjislacionit të vendit përkatës;

g) në rastin e katalogëve elektronikë, informacionin për pajisjet elektronike të përdorura, si dhe masat për lidhjen teknike dhe specifikimet e nevojshme.

4. Drafti i kontratës:

a) specifikon dëmet e likuidueshme në rastin e mospërmbushjes së klauzolave të saj;

b) specifikon të dhënat që duhen përfshirë në fatura dhe në dokumentacionin mbështetës përkatës;

c) specifikon gjykatën kompetente për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve;

d) specifikon se kontraktori respekton detyrimet në fuqi në fushën e legjislacionit mjedisor, social dhe të punës, siç përcaktohet nga legjislacioni i BE-së, legjislacioni i brendshëm, marrëveshjet kolektive ose nga konventat ndërkombëtare në fuqi për çështjet sociale dhe mjedisore të renditura në shtojcën X të direktivës 2014/24/BE;

e) specifikon nëse do të jetë i nevojshëm transferimi i të drejtave të pronësisë intelektuale;

f) deklaron se çmimi i kuotuar në ofertë është fiks dhe i pandryshueshëm, ose parashikon kushtet apo formulat për rishikimin e çmimeve gjatë kohëzgjatjes së kontratës.

Për qëllimet e pikës “f”, nëse kontrata parashikon rishikimin e çmimeve, përfituesi i grantit merr në konsideratë të veçantë:

a) objektin e prokurimit dhe rrethanat ekonomike në të cilat kryhet kjo gjë;

b) llojin e kontratës, detyrat dhe kohëzgjatjen e saj;

c) interesat financiarë të autoritetit kontraktor.

15. Aksesit në dokumentet e prokurimit dhe afati kohor për dhënien e informacioneve shtesë (pasqyron pikën 25.1 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

Përfituesi i grantit ofron akses të drejtpërdrejtë dhe pa pagesë përmes mjeteve elektronike në dokumentet e prokurimit, që nga data e publikimit të njoftimit të kontratës ose, në rastin e procedurave pa njoftim kontrate apo në përputhje me pikën 9 të kësaj shtojce, që nga data e dërgimit të ftesës për paraqitjen e ofertave.

Në raste të arsyetuara, përfituesi i grantit mund t'i përcjellë dokumentet e prokurimit përmes mjeteve të tjera të specifikuara nga ai, nëse aksesit i drejtpërdrejtë përmes mjeteve elektronike nuk është i mundur për shkaqe teknike ose nëse dokumentet e prokurimit përmbajnë informacione konfidenciale.

Përfituesi i grantit mund të përcaktojë kërkesa për operatorët ekonomikë, të cilat kanë si qëllim të përmbajnë dokumentet e prokurimit. Ai i bën të ditura kërkesat, duke përfshirë edhe mënyrën e aksesimit të dokumenteve të prokurimit në fjalë.

D. Specifikimet teknike dhe kriteret e vlerësimit

16. Specifikimet teknike (pasqyron pikën 17.1, 17.2 dhe 17.8 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Specifikimet teknike duhet të mundësojnë trajtim të barabartë për operatorët ekonomikë në procedurat e prokurimit dhe nuk duhet të përbëjnë pengesa të pajustificuara për konkurrencën e hapur në procedurat e prokurimit.

Specifikimet teknike përfshijnë karakteristikat e nevojshme për punët, furnizimet ose shërbimet, duke përfshirë kërkesat minimale, në mënyrë që të përmbushin qëllimin e tyre, siç kërkohet nga autoriteti kontraktor.

2. Karakteristikat e përmendura në paragrafin 1 mund të përfshijnë, sipas rastit:

a) nivelet e cilësisë;

b) pasojat në mjedis dhe klimë;

c) për blerjet e synuara për përdorim nga personat fizikë, kriteret e aksesueshmërisë për personat me aftësi të kufizuara ose projektimin për të gjithë përdoruesit, me përjashtim të rasteve të justifikuara siç duhet;

d) nivelet dhe procedurat e vlerësimit të përputhshmërisë;

e) rendimentin ose përdorimin e furnizimit;

f) siguria dhe dimensionet, duke përfshirë emrin tregtar dhe manualin e përdorimit sa u takon furnizimeve, si dhe terminologjinë, simbolet, testimet dhe metodat e testimit, ambalazhin, shënjinin ose etiketimin, proceset dhe metodat e prodhimit, sa u takon të gjitha kontratave;

g) në rastin e kontratave të punëve, procedurat lidhur me garantimin e cilësisë dhe rregullat lidhur për projektimin dhe llogaritjen e kostove, kushtet e testimit, inspektimit dhe pranimit të punëve, si dhe teknikat ose metodat e ndërtimit dhe të gjitha kushtet e tjera teknike që autoriteti kontraktor është në gjendje të specifikojë, në zbatim të rregulloreve të përgjithshme ose specifike, në lidhje me punët e përfunduara dhe me materialet ose pjesët që ato përmbajnë.

3. Në specifikimet teknike, nëse nuk e justifikon objekti i kontratës, nuk duhet të përmendet asnjë markë prodhimi ose burim specifik apo proces i veçantë, që karakterizon produktet ose shërbimet e ofruara nga një operator ekonomik specifik, si dhe asnjë markë tregtare, patentë, lloj ose origjinë apo prodhim specifik, me qëllim favorizimin ose

eliminimin e disa produkteve ose operatorëve ekonomikë.

Një gjë e tillë lejohet vetëm në raste përjashtimore kur objekti i kontratës nuk mund të përshkruhet në mënyrë mjaftueshëm të detajuar apo të kuptueshme. Referime të tilla duhet të shoqërohen nga fjalët “ose e barasvlershme”.

17. Dhënia e kontratave (pasqyron nenin 167 të Rregullores Financiare)

1. Kontratat jepen në bazë të kriterëve për dhënien e kontratës, me kusht që autoriteti kontraktor të ketë verifikuar sa më poshtë:

a) oferta përmbush kërkesat minimale të specifikuara në dokumentet e prokurimit;

b) kandidati ose ofertuesi nuk është i përjashtuar apo i refuzuar;

c) kandidati ose ofertuesi përmbush kriteret e përzgjedhjes të specifikuara të dokumentet e prokurimit dhe nuk është subjekt i konflikteve të interesit, të cilat mund të kenë ndikim negativ në zbatimin e kontratës.

2. Përfituesi i grantit zbaton kriteret e përzgjedhjes për të vlerësuar kapacitetin e kandidatit apo ofertuesit. Kriteret e përzgjedhjes përfshijnë vetëm kapacitetin ligjor dhe rregullator për ushtrimin e veprimtarisë profesionale, kapacitetin ekonomik dhe financiar, si dhe kapacitetin teknik dhe profesional.

3. Përfituesi i grantit zbaton kriteret e dhënies së kontratës për të vlerësuar ofertuesin.

4. Përfituesi i grantit e bazon dhënien e kontratës në parimin e ofertës më të favorshme ekonomikisht, që konsiston në një prej tri metodave të dhënies: çmimi më i ulët, kostoja më e ulët ose raporti më i mirë çmim-cilësi. Sa i takon metodës së kostos më të ulët, përfituesi i grantit ndjek qasjen e bazuar në efikasitetin e kostos, duke përfshirë llogaritjen e kostos së ciklit jetësor. Ndërsa, lidhur me raportin më të mirë çmim-cilësi, autoriteti kontraktor merr në konsideratë çmimin ose koston dhe kriteret e tjera të cilësisë lidhur me objektin e kontratës.

18. Kriteret e përjashtimit dhe përzgjedhjes (pasqyron pikën 18 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Për qëllime të deklarimit dhe vërtetimit se nuk është objekt i rrethanave të përjashtimit, në përputhje me nenin 137 të Rregullores Financiare, përfituesi i grantit pranon një deklaratë ligjore, të nënshkruar dhe datuar.

2. Përfituesi i grantit paraqet në dokumentet e prokurimit kriteret e përzgjedhjes, nivelet minimale të kapacitetit dhe dëshmitë e nevojshme për ta vërtetuar këtë kapacitet. Të gjitha kërkesat duhet të jenë të lidhura dhe proporcionale me objektin e kontratës. Përfituesi i grantit specifikon në dokumentet e prokurimit mënyrën se si grupet e operatorëve ekonomikë duhet të përmbushin kriteret e përzgjedhjes duke marrë parasysh pikën 18.6.

3. Kur kontrata ndahet në lote, përfituesi i grantit mund të përcaktojë nivelet minimale të kapacitetit për secilin lot. Ai mund të caktojë nivele minimale të kapacitetit në rast se të njëjtit kontraktor i jepen disa lote.

4. Lidhur me kapacitetin për ushtrimin e veprimtarisë profesionale, autoriteti kontraktor mund t'i kërkojë një operatori ekonomik që të përmbushë të paktën një prej kushteve të mëposhtme:

a) të jetë i regjistruar në një regjistër profesional ose tregtar të vlefshëm, me përjashtim të rasteve kur operatori ekonomik është një organizatë ndërkombëtare;

b) për kontratat e shërbimit, të disponojë një autorizim të posaçëm që dëshmon se ai është i autorizuar të zbatojë kontratën në vendin ku është vendosur ose të jetë anëtar i një organizate profesionale specifike.

5. Në momentin e marrjes së kërkesave për pjesëmarrje ose oferta, autoriteti kontraktor pranon një deklaratë ligjore ku shprehet se kandidati ose ofertuesi përmbush kriteret e përzgjedhjes. Kërkesa për dorëzimin e një deklaratë ligjore mund të hiqet për kontratat me vlerë shumë të ulët, domethënë për ato kontrata që nuk i kalojnë 15 000 euro.

6. Përfituesi i grantit mund t'u kërkojë ofertuesve dhe kandidatëve në çdo kohë gjatë procedurës që të paraqesin një deklaratë të përditësuar ose të gjitha apo një pjesë të dokumenteve mbështetëse, kur kjo është e nevojshme për të garantuar kryerjen e procedurës në mënyrën e duhur.

7. Përfituesi i grantit mund t'u kërkojë kandidatëve ose ofertuesve të përzgjedhur që të dorëzojnë dokumente mbështetëse të përditësuara, me përjashtim të rastit kur i ka marrë ato ndërkohë për qëllimet e një procedure tjetër dhe me kusht që dokumentet të jenë ende të përditësuara, ose mund t'i aksesojë ato në një bazë të dhënash kombëtare pa pagesë.

8. Në varësi të vlerësimit të risqeve, përfituesi i grantit mund të vendosë që të mos kërkojë dëshmi të kapacitetit ligjor, rregullator, financiar, ekonomik, teknik dhe profesional të operatorëve ekonomikë në rastet e mëposhtme:

a) procedurat për kontratat e dhëna, me një vlerë që nuk i kalon pragjet e përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce;

b) procedurat për kontratat e dhëna në përputhje me germat “b”, “d”, “e”, nën-pikat i. dhe iv., si dhe germën “g” të pikës 6.1.

Në rastet kur përfituesi i grantit vendos që të mos kërkojë dëshmi të kapacitetit ligjor, rregullator, financiar, ekonomik, teknik dhe profesional të operatorëve ekonomikë, nuk bëhet asnjë financim paraprak, me përjashtim të rasteve të arsyetuara siç duhet.

9. Një operator ekonomik, sipas rastit dhe për një kontratë të veçantë, mund të mbështetet në kapacitetet e subjekteve të tjera, pavarësisht natyrës ligjore të lidhjeve që ka me to. Ai duhet të provojë në këtë rast për përfituesin e grantit, që do të ketë në dispozicion burimet e nevojshme për zbatimin e kontratës duke paraqitur një angazhim të këtyre subjekteve për këtë qëllim.

10. Në lidhje me kriteret teknike dhe profesionale, një operator ekonomik mbështetet në kapacitetet e subjekteve të tjera vetëm kur këto të fundit do të realizojnë punën ose shërbimet për të cilat nevojiten ato kapacitete.

11. Kur një operator ekonomik mbështetet në kapacitetet e subjekteve të tjera, për sa u përket kriterëve që lidhen me gjendjen ekonomike dhe financiare, autoriteti kontraktor mund të kërkojë që operatori ekonomik dhe këto subjekte të mbajnë përgjegjësi të përbashkët për zbatimin e kontratës.

12. Përfituesi i grantit mund të kërkojë informacion nga ofertuesi për çdo pjesë të kontratës që ofertuesi synon të nënkontrakttojë, si dhe për identitetin e secilit nënkontraktor.

13. Për punët dhe shërbimet që ofrohen në një ambient nën mbikëqyrjen e drejtpërdrejtë të përfituesit të grantit, ky i fundit i kërkon kontraktorit të bëjë të ditur emrat, kontaktet dhe përfaqësuesit e autorizuar të të gjithë nënkontraktorëve të përfshirë në zbatimin e kontratës, duke përfshirë edhe ndryshimet e nënkontraktorëve.

14. Përfituesi i grantit verifikon nëse subjektet, në kapacitetin e të cilëve synon të mbështetet operatori ekonomik, dhe nëse nënkontraktorët e parashikuar,

kur nënkontraktimi përbën një pjesë të rëndësishme të kontratës, përmbushin kriteret përkatëse të përzgjedhjes.

15. Përfituesi i grantit kërkon që operatori ekonomik të zëvendësojë një subjekt apo nënkontraktor që nuk përmbush një kriter të caktuar të përzgjedhjes.

16. Në rastin e kontratave për punë, kontratave për shërbime dhe operacioneve të vendosjes ose të instalimit në kontekstin e një kontrate furnizimi, përfituesi i grantit mund të kërkojë që disa detyra kritike të kryhen drejtpërsëdrejti nga vetë ofertuesi, ose, kur oferta dorëzohet nga një grup operatorësh ekonomikë, nga një anëtar i atij grupi.

17. Përfituesi i grantit nuk kërkon që, në mënyrë që të paraqesë një ofertë apo kërkesë për pjesëmarrje, grupi i operatorëve ekonomikë të ketë një formë juridike të caktuar, por pas përzgjedhjes mund t'i duhet të ndërmarë një formë juridike konkrete, nëse ky ndryshim është i nevojshëm për zbatimin e duhur të kontratës.

19. Kapaciteti ekonomik dhe financiar (pasqyron pikën 19 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Për t'u siguruar që operatorët ekonomikë zotërojnë kapacitetin ekonomik dhe financiar të nevojshëm për realizimin e kontratës, autoriteti kontraktor mund të kërkojë në veçanti që:

a) operatorët ekonomikë të kenë një xhiro vjetore minimale të caktuar, duke përfshirë një xhiro minimale të caktuar në fushën që mbulon kontrata;

b) operatorët ekonomikë të japin informacion mbi bilancet e tyre vjetore, ku përfshihet raporti ndërmjet aktiveve dhe pasiveve;

c) operatorët ekonomikë të mundësojnë një nivel të përshtatshëm të sigurimit ndaj rreziqeve profesionale.

Për qëllimet e germës “a”, xhiroja vjetore minimale nuk duhet të kalojë dyfishin e vlerës vjetore të parashikuar në kontratë, me përjashtim të rasteve të justifikuara siç duhet, të lidhura me natyrën e blerjes, të cilën përfituesi i grantit e shpjegon në dokumentet e prokurimit.

Për qëllimet e germës “b”, përfituesi i grantit shpjegon metodat dhe kriteret për këto raporte në dokumentet e prokurimit.

2. Përfituesi i grantit specifikon në dokumentet e prokurimit të dhënat që duhet të jepen nga operatori ekonomik, për të demonstruar kapacitetin e tij ekonomik dhe financiar. Veçanërisht, mund të

kërkojë një ose disa prej dokumenteve të mëposhtme:

a) deklaratat e duhura nga bankat, ose sipas rastit, vërtetimin përkatës për sigurim ndaj rreziqeve profesionale;

b) pasqyrat financiare ose ekstraktet e tyre për një periudhë të barabartë me ose më të shkurtër se tre vjetët financiarë të fundit, për të cilat llogaritë janë mbyllur;

c) një deklaratë të xhiros totale të operatorit ekonomik dhe, sipas rastit, të xhiros në fushën që mbulon kontrata për një periudhë që nuk i kalon tre vjetët financiarë të fundit të disponueshme.

Nëse operatori ekonomik, për çfarëdolloj arsyeje të vlefshme, nuk është në gjendje të japë referencat e kërkuara nga përfituesi i grantit, ai mund të vërtetojë gjendjen e tij ekonomike dhe financiare përmes një dokumenti tjetër, të cilin përfituesi i grantit e konsideron të përshtatshëm.

20. Kapaciteti teknik dhe profesional (pasqyron pikën 20, me përjashtim të pikës 20.4, të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Përfituesi i grantit verifikon nëse kandidatët ose ofertuesit përmbushin kriteret minimale të përzgjedhjes lidhur me kapacitetin teknik dhe profesional, në përputhje me pikat 20.2 deri në 20.4 të kësaj shtojce.

2. Përfituesi i grantit specifikon në dokumentet e prokurimit të dhënat që duhet të jepen nga operatori ekonomik, për të demonstruar kapacitetin e tij teknik dhe profesional. Mund të kërkojë një ose disa prej dokumenteve të mëposhtme:

a) për punët, furnizimet e të cilave kërkojnë operacione ose shërbime të vendosjes apo instalimit, informacion mbi kualifikimet profesionale, aftësitë, përvojën dhe ekspertizën e personave përgjegjës për zbatimin;

b) një listë që përfshin:

i. shërbimet kryesore të ofruara dhe furnizimet e dërguara gjatë tre vjetëve të fundit, ku përfshihen shumat, datat dhe klientët, publikë ose privatë, duke i shoqëruar me deklaratat e lëshuara nga klientët, sipas kërkesës;

ii. punët e kryera gjatë pesë vjetëve të shkuar, shoqëruar me vërtetime për realizimin e kënaqshëm të punëve më të rëndësishme;

c) një deklaratë të pajisjeve teknike, mjeteve ose të impianteve të disponueshme për operatorin ekonomik për zbatimin e një kontrate të punëve ose shërbimeve;

d) përshkrimin e mjeteve dhe masave teknike të disponueshme për operatorin ekonomik për të siguruar cilësinë dhe një përshkrim të ambienteve të kërimit dhe studimit;

e) informacion për teknikët ose organet teknike në dispozicion të operatorit ekonomik, në varësi të drejtpërdrejtë të tij ose jo, veçanërisht ata që janë përgjegjës për kontrollin e cilësisë;

f) në lidhje me furnizimet: mostra, përshkrime ose fotografi autentike apo certifikata të hartuara nga institute zyrtare të kontrollit të cilësisë ose agjenci të njohura që vërtetojnë përputhshmërinë e produkteve të identifikuara qartë me anë të referencave në specifikime ose standarde teknike;

g) për punët ose shërbimet, një deklaratë të fuqisë punëtore mesatare vjetore dhe të numrit të personelit drejtues të operatorit ekonomik gjatë tre vjetëve të fundit;

h) një informacion për zinxhirin e drejtimit të furnizimit dhe sistemet e gjurmimit që operatori ekonomik do të jetë në gjendje të përdorë gjatë zbatimit të kontratës;

i) një informacion për masat e menaxhimit mjedisor që operatori ekonomik do të jetë në gjendje të zbatojë gjatë realizimit të kontratës.

Për qëllimet e gërme “b”, pika i. të paragrafit të parë, kur është e nevojshme për të garantuar një nivel të përshtatshëm konkurrimi, përfituesi i grantit mund të përcaktojë nëse do të merren në konsideratë provat për furnizime ose shërbime të ngjashme të kryera edhe përpara tre vjetëve të fundit.

Për qëllimet e gërme “b”, pika ii. të paragrafit të parë, kur është e nevojshme për të garantuar një nivel të përshtatshëm konkurrimi, përfituesi i grantit mund të përcaktojë nëse do të merren në konsideratë provat për punë të ngjashme të kryera edhe përpara pesë vjetëve të fundit.

3. Në rastet kur furnizimet ose shërbimet janë komplekse ose, në raste të veçanta, kërkohen për një qëllim specifik, kapaciteti teknik dhe profesional mund të vërtetohet përmes një kontrolli të kryer nga autoriteti kontraktor ose, për llogari të tij, nga një organ kompetent zyrtar në vendin ku është vendosur operatori ekonomik, me dakordësinë e atij organi. Këto kontrole vlerësojnë kapacitetin teknik dhe kapacitetin e prodhimit të furnizuesit dhe, nëse është e nevojshme, ambientet e studimit dhe kërkit, si dhe masat për kontrollin e cilësisë.

4. Nëse përfituesi i grantit kërkon certifikata të hartuara nga organet e pavarura, që vërtetojnë se operatori ekonomik është në përputhje me sisteme ose standarde të caktuara të menaxhimit mjedisor, ato i referohen Skemës së Bashkimit Evropian për Menaxhimin Ekologjik dhe Auditimin ose sistemeve të tjera të njohura të menaxhimit mjedisor, në përputhje me nenin 45 të Rregullores (KE) nr. 1221/2009 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, ose standardeve të tjera të menaxhimit mjedisor që bazohen në standardet përkatëse evropiane ose ndërkombëtare nga organe të akredituara. Kur është e qartë se një operatori ekonomik nuk ka pasur akses në këto certifikata, ose asnjë mundësi për t'i marrë ato brenda afateve kohore përkatëse, për arsye që nuk varen prej tij, autoriteti kontraktor pranon edhe prova të tjera për masat e menaxhimit mjedisor, me kusht që operatori ekonomik të vërtetojë se këto masa janë të njëjta me ato që kërkohen në zbatim të sistemit ose standardit të zbatueshëm të menaxhimit mjedisor.

5. Përfituesi i grantit mund të konstatojë se një operatori ekonomik nuk ka kapacitetin e kërkuar profesional për zbatimin e kontratës sipas një standardi cilësie të përshtatshëm, kur autoriteti kontraktor ka dalë në përfundimin se operatori ekonomik ka konflikte interesi që mund të ndikojnë negativisht në zbatimin e kontratës.

21. Kriteret për dhënien e kontratës (pasqyron pikën 21 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Kriteret e cilësisë mund të përfshijnë elemente të tilla si cilësitë teknike, karakteristikat estetike dhe funksionale, aksesueshmëria, dizajni për të gjithë përdoruesit, karakteristikat novatore, mjedisore dhe sociale, prodhimi, ofrimi dhe procesi i tregtimit dhe çdo proces tjetër specifik në secilën fazë të ciklit të kohëzgjatjes së punëve, furnizimeve ose shërbimeve, organizimi i personelit të ngarkuar me zbatimin e kontratës, shërbimi pas shitjes, asistenca teknike ose kushtet e realizimit, të tilla si data e dorëzimit, procesi i dorëzimit dhe periudha e dorëzimit ose periudha e përfundimit.

2. Përfituesi i grantit specifikon në dokumentet e prokurimit ponderimin relativ që i jep çdo kriteri të zgjedhur për të përcaktuar ofertën ekonomikisht më të favorshme, me përjashtim të rasteve kur përdoret vetëm metoda e çmimit më të ulët. Këto ponderime mund të shprehen në formën e një diapazoni vlerash me një hendek të përshtatshëm minimal dhe maksimal. Ponderimi i zbatuar për çmimin ose

koston në raport me kriteret e tjera nuk rezulton në neutralizimin e kriterit të çmimit ose të koston. Nëse ponderimi nuk është i mundur për shkaqe objektive, autoriteti kontraktor i paraqet kriteret sipas rëndësisë në rend zbritës.

3. Përfituesi i grantit mund të përcaktojë nivelet minimale të cilësisë. Ofertat nën nivelet e përcaktuara të cilësisë refuzohen.

4. Llogaritja e koston gjatë ciklit jetësor mbulon, nëse është e mundur, të gjitha ose një pjesë të kostove të mëposhtme përgjatë ciklit jetësor të punëve, furnizimeve ose shërbimeve:

a) koston që mbulohen nga autoriteti kontraktor ose nga përdorues të tjerë, si:

i. koston që lidhen me blerjen;

ii. koston e përdorimit, të tilla si konsumi i energjisë dhe i burimeve të tjera;

iii. koston e mirëmbajtjes;

iv. koston pas daljes nga përdorimi, si për shembull koston për grumbullim dhe riciklim;

b) koston e shkaktuara nga pasoja mjedisore, në lidhje me punët, furnizimet ose shërbimet gjatë ciklit të tyre të jetës, me kusht që vlera e tyre monetare të mund të përcaktohet dhe verifikohet.

5. Kur përfituesi i grantit i vlerëson koston duke përdorur metodën për llogaritjen e kostove të ciklit jetësor, ai specifikon në dokumentet e prokurimit të dhënat që duhet të jepen nga ofertuesit dhe metodën që do të përdoret për të përcaktuar koston e ciklit jetësor, mbi bazën e këtyre të dhënave.

Metoda që përdoret për të llogaritur koston e shkaktuara nga pasojat mjedisore duhet të përmbushë kushtet e mëposhtme:

a) të bazohet mbi kriteret objektivisht të verifikueshme dhe jodiskriminuese;

b) të jetë e aksesueshme për të gjitha palët e interesuara;

c) operatorët ekonomikë të mund të japin të dhënat e kërkuara, me anë të përpjekjeve të arsyeshme.

Sipas rastit, autoriteti kontraktor përdor metodat e zakonshme të detyrueshme për llogaritjen e kostove gjatë ciklit jetësor, siç parashikohet në aktet ligjore të BE-së, të renditur në shtojcën XIII të Direktivës 2014/24/BE.

E. Dorëzimi, vlerësimi dhe vendimi për dhënien e kontratës

22. Afatet kohore për procedurat (pasqyron pikën 41 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Për kontratat e shërbimit, afati minimal ndërmjet datës pas datës së dërgimit të ftesës për ofertë dhe datës përfundimtare për pranimin e ofertave do të jetë 50 ditë. Megjithatë, në raste urgjente mund të autorizohen afate të tjera.

2. Ofertuesit mund të paraqesin pyetjet e tyre me shkrim, përpara datës përfundimtare të pranimit të ofertave. Përfituesi i grantit jep përgjigje për pyetjet përpara datës përfundimtare të pranimit të ofertave.

3. Për procedurat e kufizuara, afati minimal për pranimin e kërkesave për pjesëmarrje është 30 ditë nga data në të cilën publikohet njoftimi i kontratës. Periudha ndërmjet datës që pason datën e dërgimit të ftesës për ofertë dhe datës përfundimtare të marrjes së ofertave nuk duhet të jetë më pak se 50 ditë. Megjithatë, në raste të tjera përjashtimore mund të autorizohen afate të tjera.

4. Në procedurat e hapura, afatet kohore për marrjen e ofertave, të cilat fillojnë një ditë pas datës së publikimit të njoftimit të kontratës, janë të paktën:

a) 90 ditë për kontratat e punëve;

b) 60 ditë për kontratat e furnizimit.

Megjithatë, në raste të tjera përjashtimore mund të autorizohen afate të tjera.

5. Në procedurat e hapura lokale, afatet kohore për marrjen e ofertave, të cilat fillojnë një ditë pas datës së publikimit të njoftimit të kontratës, janë të paktën:

a) 60 ditë për kontratat e punëve;

b) 30 ditë për kontratat e furnizimit.

Megjithatë, në raste të tjera përjashtimore mund të autorizohen afate të tjera.

6. Në rastin e procedurave të thjeshtuara të përmendura në germën “d” të pikës 5.1, kandidatët kanë të paktën 30 ditë kohë për të dorëzuar ofertat e tyre, duke filluar nga data e dërgimit të ftesës për ofertë.

23. Komunikimet gjatë procedurës së prokurimit (pasqyron nenin 169 të Rregullores Financiare)

1. Përpara përfundimit të afatit kohor për pranimin e kërkesave për pjesëmarrje apo për oferta, përfituesi i grantit mund të komunikojë informacion shtesë lidhur me dokumentet e prokurimit nëse zbulon ndonjë gabim apo mungesë të dhënash në tekst, ose sipas kërkesës nga kandidatët ose ofertuesit. Informacioni i dhënë vihet në dispozicion të të gjithë kandidatëve ose ofertuesve.

2. Pas përfundimit të afatit kohor të kërkesave për pjesëmarrje ose për oferta, çdo rast ku ka pasur

komunikime, dhe çdo rast tjetër i justifikuar siç duhet ku nuk ka pasur komunikime, siç parashikohet në nenin 151 të Rregullores Financiare, shënohet në dosjen e prokurimit.

24. Dorëzimi, komunikimi elektronik dhe vlerësimi (pasqyron nenin 168 të Rregullores Financiare)

1. Përfituesi i grantit përcakton afatet kohore për marrjen e ofertave dhe kërkesave për pjesëmarrje, duke marrë në konsideratë kompleksitetin e blerjes dhe duke u lënë operatorëve ekonomikë një periudhë të përshtatshme kohe që të përgatisin ofertat e tyre.

2. Nëse konsiderohet e përshtatshme dhe proporcionale, përfituesi i grantit mund t'u kërkojë ofertuesve që të depozitojnë një garanci për t'u siguruar se ofertat e dorëzuara nuk do të tërhiqen përpara nënshkrimit të kontratës. Garancia e kërkuar përfaqëson 1 deri në 2% të vlerës totale të përllogaritur të kontratës. Përfituesi i grantit lëshon garanci:

a) për ofertuesit ose ofertat e refuzuara të përmendura në pikën 26, paragrafi 2, gjerat “b” ose “c”, pasi ka dhënë informacion rreth rezultatit të procedurës;

b) për ofertuesit e renditur siç përmendet në pikën 26, paragrafi 2, germa “e”, pas nënshkrimit të kontratës.

3. Përfituesi i grantit hap të gjitha ofertat dhe kërkesat për pjesëmarrje. Megjithatë, përfituesi i grantit refuzon:

a) ofertat dhe kërkesat për pjesëmarrje që nuk respektojnë afatet kohore të dorëzimit dhe nuk i hap ato;

b) ofertat që janë të hapura në momentin e marrjes dhe nuk e shqyrton përmbajtjen e tyre.

4. Një ofertë konsiderohet e parregullt në një nga rastet e mëposhtme:

a) kur nuk përmbush kërkesat minimale të specifikuara në dokumentet e prokurimit;

b) kur nuk përmbush kërkesat e dorëzimit të përcaktuara në pikën 24.3 të kësaj shtojce;

c) kur ofertuesi refuzohet për arsytet në vijim:

i. nuk ka paraqitur informacionin e kërkuar si kusht për të marrë pjesë në procedurë ose ka dhënë informacion të gabuar;

ii. ka qenë i përfshirë më parë në përgatitjen e dokumenteve të përdorura në procedurën e dhënies së kontratës, në rastet kur diçka e tillë përbën shkelje të parimit të trajtimit të barabartë, duke përfshirë

shtrembërim të konkurrencës, të cilat nuk mund të korrigjohen në mënyra të tjera.

d) kur përfituesi i grantit ka deklaruar se oferta është anomalisht e ulët.

5. Një ofertë konsiderohet e papranueshme në një nga rastet e mëposhtme:

a) kur çmimi i ofertës tejkalon buxhetin maksimal të përfituesit të grantit, të përcaktuar dhe të dokumentuar përpara nisjes së procedurës së prokurimit;

b) kur oferta nuk përmbush nivelet minimale të cilësisë të parashikuara në kriteret për dhënien e kontratës.

6. Ofertat dhe kërkesat për pjesëmarrje, të cilat janë të përshtatshme sipas pikës 6.2 dhe të cilat nuk janë as të parregullta sipas paragrafit 4 dhe as të papranueshme sipas paragrafit 5 të kësaj pike, konsiderohen të pranueshme.

7. Duke deroguar nga pika 14.3, për të gjitha procedurat që përfshijnë një kërkesë për pjesëmarrje, specifikimet e ofertës mund të ndahen sipas dy fazave të procedurës dhe faza e parë mund të përmbajë vetëm informacionin e përmendur në gjerat “a” dhe “e” të pikës 14.3.

8. Përfituesi i grantit vlerëson të gjitha ofertat dhe kërkesat për pjesëmarrje që nuk janë refuzuar gjatë fazës së hapjes, siç parashikohet në paragrafin 3, bazuar në kriteret e specifikuara në dokumentet e prokurimit, me qëllim dhënien e kontratës ose fillimin e një ankandi elektronik.

9. Përfituesi i grantit mund të heqë dorë nga caktimi i një komiteti vlerësimi për procedurat që kanë një vlerë më të ulët ose të barabartë me 20 000 euro.

10. Ofertat dhe kërkesat për pjesëmarrje që nuk përmbushin të gjitha kërkesat minimale të përcaktuara në dokumente do të refuzohen.

25. Ofertat anomalisht të ulëta (pasqyron pikën 23 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Nëse, për një kontratë të caktuar, çmimi ose kostot e propozuara në një ofertë duket se janë anomalisht të ulëta, përfituesi i grantit kërkon me shkrim detaje të elementeve përbërës të çmimit apo të kostove, të cilat i konsideron të rëndësishme, si dhe i jep ofertuesit mundësinë që të paraqesë komentet e tij. Në veçanti, përfituesi i grantit mund të marrë në konsideratë konstatimet që lidhen me:

a) aspektin ekonomik të procesit të prodhimit, të ofrimit të shërbimeve ose të metodës së ndërtimit;

b) zgjidhjet teknike të përzgjedhura ose kushtet tejet favorizuese në dispozicion të ofertuesit;

c) origjinalitetin e ofertës;

d) pajtueshmërinë e ofertuesit me detyrimet e zbatueshme të legjislacionit mjedisor, social dhe të punës;

e) pajtueshmërinë e nënkontraktorëve me detyrimet e zbatueshme në fushën e legjislacionit mjedisor, social dhe të punës;

f) mundësinë e ofertuesit për të përfutur ndihmë shtetërore në përputhje me rregullat e zbatueshme.

2. Autoriteti kontraktor e refuzon ofertën vetëm kur provat e dhëna nuk justifikojnë në një masë të kënaqshme kostot ose çmimin e ulët të propozuar.

Autoriteti kontraktor e refuzon ofertën kur konstaton se oferta është anomalisht e ulët sepse nuk përmbush detyrimet e zbatueshme të legjislacionit mjedisor, social dhe të punës.

26. Rezultatet e vlerësimit dhe vendimi për dhënien e kontratës (pasqyron nenin 170.1 të Rregullores Financiare dhe pikën 30 të shtojcës I)

1. Rezultati i vlerësimit është një raport vlerësimi që përmban propozimin për dhënien e kontratës. Raporti i vlerësimit datohet dhe nënshkruhet nga personi apo personat që kanë realizuar vlerësimin ose nga anëtarët e komitetit të vlerësimit. Ky raport mund të nënshkruhet në një sistem elektronik që siguron identifikim të mjaftueshëm të nënshkruesit.

Nëse komitetit të vlerësimit nuk i është dhënë përgjegjësia për të verifikuar ofertat në raport me kriteret e përjashtimit dhe të përzgjedhjes, atëherë raporti i vlerësimit nënshkruhet gjithashtu nga personat që u është dhënë kjo përgjegjësi nga nëpunësi përgjegjës autorizues.

2. Raporti i vlerësimit përmban informacionin e mëposhtëm:

a) emrin dhe adresën e autoritetit kontraktor, si dhe objektin dhe vlerën e kontratës, ose objektin dhe vlerën maksimale të kontratës kuadër;

b) emrat e kandidatëve ose ofertuesve të refuzuar dhe arsyet për refuzimin e tyre duke iu referuar kriterëve të përzgjedhjes;

c) referencat me ofertat e refuzuara dhe arsyet për refuzimin e tyre, duke iu referuar njërit prej aspekteve në vijim:

i. mosrespektimit të kërkesave minimale siç përmendet në germën “a” të pikës 17.1 të kësaj shtojce;

ii. mospërmbushjes së niveleve minimale të cilësisë të përcaktuara në pikën 21.3 të kësaj shtojce;

iii. ofertat e konstatuara si anomalisht të ulëta, siç përmendet në pikën 25 të kësaj shtojce;

d) emrat e kandidatëve ose ofertuesve të përzgjedhur dhe arsyet për përzgjedhjen e tyre;

e) emrat e ofertuesve që do të renditen sipas rezultateve të marra dhe justifikimet përkatëse;

f) emrat e kandidatëve të propozuar ose ofertuesve të suksesshëm dhe arsyet e përzgjedhjes;

g) nëse dihet, pjesa e kontratës apo kontratës kuadër që kontraktori i propozuar synon të nënkontrakttojë te palët e treta.

3. Autoriteti kontraktor e merr vendimin për dhënien e kontratës duke paraqitur:

a) një miratim të raportit të vlerësimit që përmban të gjithë informacionin e renditur në pikën 26.2, të shoqëruar nga informacioni në vijim:

i. emri i ofertuesit të suksesshëm dhe arsyet për zgjedhjen e tij duke iu referuar kriterëve të publikuara paraprakisht për përzgjedhjen dhe dhënien e kontratës, duke përfshirë, sipas rastit, arsyet për mosndjekjen e rekomandimit të dhënë në raportin e vlerësimit;

ii. në rastin e procedurës me negocim pa publikim paraprak dhe të procedurës konkurruese me negocim, rrethanat e përmendura në pikat 6, 7 dhe 8, që justifikojnë përdorimin e tyre;

b) sipas rastit, arsyet se pse përfituesi i grantit ka vendosur të mos japë një kontratë.

4. Përfituesi i grantit mund të bashkojë përmbajtjen e raportit të vlerësimit dhe të vendimit për dhënien e kontratës në një dokument të vetëm dhe ta nënshkruajë atë në një nga rastet në vijim:

a) për procedurat nën pragjet e përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce, në rastet kur është marrë vetëm një ofertë;

b) kur rihap procedurën e konkurrimit bazuar në një kontratë kuadër dhe kur nuk është caktuar një komitet vlerësimi;

c) për rastet e përmendura në pikën 6.1, germën “c”, germën “d”, germën “e”, nënpika i., germën “f”, nënpika iii. dhe germën “g”, kur nuk është caktuar një komitet vlerësimi.

5. Për një procedurë prokurimi të nisur bashkërisht, vendimi i përmendur në pikën 26.3 merret nga përfituesi i grantit që është përgjegjës për procedurën e prokurimit.

6. Përfituesi i grantit vendos se kujt do t'i jepet kontrata, në përputhje me kriteret e përzgjedhjes dhe dhënies së kontratës të specifikuar në dokumentet e prokurimit.

27. Informacion për kandidatët ose ofertuesit (pasqyron nenin 170 të Rregullores Financiare dhe pikën 31 të shtojcës I)

1. Përfituesi i grantit njofton të gjithë kandidatët ose ofertuesit, të cilëve u janë refuzuar ofertat ose kërkesat për pjesëmarrje, rreth arsyeve për marrjen e vendimit, si dhe rreth kohëzgjatjes së periudhës së pezullimit. Periudha e pezullimit zgjat 10 ditë në rastin e përdorimit të mjeteve elektronike të komunikimit dhe 15 ditë në rastin e përdorimit të mjeteve të tjera.

Për dhënien e kontratave të caktuara bazuar në një kontratë kuadër me rihapje të procedurës së konkurrimit, autoriteti kontraktor informon ofertuesit për rezultatin e vlerësimit.

2. Përfituesi i grantit informon çdo ofertues që nuk është në situatë përjashtimi, që nuk është i përjashtuar, që ka dorëzuar ofertë në përputhje me dokumentet e prokurimit dhe që bën një kërkesë me shkrim, për cilindo prej aspekteve të mëposhtme:

a) emrin e ofertuesit, ose ofertuesve në rastin e një kontrate kuadër, të cilit/të cilëve u është dhënë kontrata dhe, përveç rastit të një kontrate të caktuar bazuar në një kontratë kuadër me rihapje të procedurës së konkurrimit, karakteristikat dhe avantazhet relative të ofertës së suksesshme, çmimin e paguar ose vlerën e kontratës, cilado qoftë më e përshtatshme;

b) ecurinë e negociatave dhe të dialogut me ofertuesit.

Megjithatë, përfituesi i grantit mund të vendosë të mos publikojë informacione në rast se publikimi i tyre do të pengonte zbatimin e ligjit, do të ishte në kundërshtim me interesin publik ose do të cenonte interesat tregtare legjitime të operatorëve ekonomikë ose mund të shtrembëronte konkurrencën e drejtë midis tyre.

3. Përfituesi i grantit informon të gjithë kandidatët ose ofertuesit, njëkohësisht dhe individualisht, në mënyrë elektronike, rreth vendimit të arritur lidhur me rezultatin e procedurës, sa më shpejt që të jetë e mundur:

a) pas fazës së hapjes për rastet e përmendura në pikën 24.3 të kësaj shtojce;

b) pasi është marrë një vendim në bazë të kriterëve të përjashtimit dhe të përzgjedhjes në procedurat e prokurimit të organizuara në dy faza të veçanta;

c) pas dhënies së vendimit.

Në çdo rast, përfituesi i grantit tregon arsyet se pse nuk është pranuar oferta ose kërkesa për pjesëmarrje, si dhe zgjidhjet ligjore të disponueshme.

Kur informon ofertuesin e suksesshëm, përfituesi i grantit specifikon faktin se vendimi i njoftuar nuk përbën një angazhim nga ana e tij.

4. Përfituesi i grantit komunikon informacionin e parashikuar në pikën 27.2, sa më shpejt që të jetë e mundur dhe në çdo rast, brenda 15 ditëve nga marrja e një kërkesë me shkrim. Kur jep kontrata për llogari të tij, përfituesi i grantit duhet të përdorë mjete elektronike. Ofertuesi mund ta dërgojë gjithashtu kërkesën në mënyrë elektronike.

5. Kur përfituesi i grantit e komunikon informacionin në mënyrë elektronike, atëherë informacioni konsiderohet se është marrë nga kandidatët ose ofertuesit nëse përfituesi i grantit mund të vërtetojë se e ka dërguar në adresën elektronike të përmendur në ofertë ose në kërkesën për pjesëmarrje.

Në këtë rast, informacioni konsiderohet se është marrë nga kandidati ose ofertuesi në datën e dërgimit nga përfituesi i grantit.

28. Anulimi i procedurës së prokurimit (pasqyron nenin 171 të Rregullores Financiare)

Përfituesi i grantit mund ta anulojë procedurën e prokurimit, përpara nënshkrimit të kontratës, dhe në këtë rast kandidatët ose ofertuesit nuk gëzojnë të drejtën të kërkojnë asnjë kompensim. Vendimi për anulimin duhet justifikuar dhe sjellë në vëmendjen e kandidatëve apo ofertuesve, sa më shpejt që të jetë e mundur.

29. Periudha e pezullimit përpara nënshkrimit të kontratës (pasqyron pikën 35 të shtojcës I të Rregullores Financiare)

1. Periudha e pezullimit fillon nga një prej datave të mëposhtme:

a) në ditën pas dërgimit të njëkohshëm, në mënyrë elektronike, të njoftimeve për ofertuesit e suksesshëm dhe të pasuksesshëm;

b) kur kontrata ose kontrata kuadër është dhënë në përputhje me germën “b” të pikës 6.1, në ditën pas publikimit të njoftimit për dhënien e kontratës në *Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian*.

Nëse është e nevojshme, përfituesi i grantit mund të pezullojë nënshkrimin e kontratës për të realizuar shqyrtime shtesë nëse diçka e tillë justifikohet nga kërkesat apo komentet e bëra nga kandidatët e pasuksesshëm ose të dëmtuar, nga ofertuesit, ose si pasojë e informacioneve të tjera të rëndësishme të

marra gjatë periudhës së përcaktuar në pikën 27.1 të kësaj shtojce. Në rast pezullimi, të gjithë kandidatët ose ofertuesit informohen brenda tri ditësh-pune pas vendimit të pezullimit.

Kur kontrata ose kontrata kuadër nuk mund të nënshkruhet me ofertuesin e suksesshëm të parashikuar, autoriteti kontraktor mund t'ia japë kontratën ofertuesit më të mirë të radhës.

2. Periudha e përcaktuar në pikën 29.1 nuk zbatohet në rastet e mëposhtme:

a) për procedurat ku është dorëzuar vetëm një ofertë;

b) për kontratat e bazuara në një kontratë kuadër;

c) për procedurën me negociim pa publikime paraprake, të përmendur në pikën 6, me përjashtim të kontratave të dhëna në përputhje me germën “b” të pikës 6.1.

F. Zbatimi i kontratës

30. Zbatimi dhe modifikimet e kontratës (pasqyron nenin 172 të Rregullores Financiare dhe pikën 2.5 të shtojcës I)

1. Zbatimi i kontratës nuk fillon përpara nënshkrimit të saj.

2. Përfituesi i grantit mund ta modifikojë një kontratë apo kontratë kuadër pa procedurë prokurimi vetëm në rastet e parashikuara në paragrafin 3 dhe me kusht që modifikimi të mos ndryshojë objektin e kontratës apo të kontratës kuadër. Përfituesi i grantit publikon në Gazetën Zyrtare të Bashkimit Evropian një njoftim mbi modifikimin e kontratës gjatë kohëzgjatjes së saj, në rastet e përcaktuara në gerrat “a” dhe “b” të pikës 30.4, kur vlera e modifikimit është e barabartë ose më e lartë se kufijtë e përmendur në pikën 3 të kësaj shtojce.

3. Një kontratë, një kontratë kuadër, ose një kontratë specifike e bazuar në një kontratë kuadër, mund të modifikohet pa një procedurë të re prokurimi në rastet e mëposhtme:

a) për punët, furnizimet ose shërbimet shtesë nga kontraktori fillestar, të cilat janë bërë të nevojshme dhe të cilat nuk ishin përfshirë në prokurimin fillestar, kur përmbushen kushtet në vijim:

i. ndryshimi i kontraktorit nuk mund të bëhet për arsye teknike të lidhura me kërkesat e zëvendësimit apo ndërveprueshmërisë me pajisjet, shërbimet ose instalimet ekzistuese;

ii. ndryshimi i kontraktorit do të shkaktonte dublikime të konsiderueshme të kostove për autoritetin kontraktor;

iii. çdo rritje e çmimit, duke përfshirë vlerën kumulative neto të modifikimeve pasuese, nuk tejkalon 50% të vlerës së kontratës fillestare;

b) kur përmbushen të gjitha kushtet e mëposhtme:

i. nevoja për modifikim ka lindur nga rrethana të cilat nuk mund të parashikoheshin nga një përfituesi granti i kujdesshëm;

ii. çdo rritje e çmimit nuk tejkalon 50% të vlerës së kontratës fillestare;

c) kur vlera e modifikimit është më e ulët se pragjet në vijim:

i. pragjet e përmendura në pikën 3 të kësaj shtojce, të zbatueshme në momentin e modifikimit; dhe

ii. 10% të vlerës së kontratës fillestare për kontratat e shërbimit publik dhe furnizimit dhe për kontratat e punëve dhe të koncesionit të shërbimeve dhe nën 15% të vlerës së kontratës fillestare për kontratat e punëve publike;

d) kur përmbushen të dy kushtet në vijim:

i. kërkesat minimale të procedurës fillestare të prokurimit nuk ndryshohen;

ii. çdo modifikim pasues i vlerës është në përputhje me kushtet e përcaktuara në germën “c” të këtij paragrafi, përveç kur ky modifikim i vlerës rezulton nga zbatimi i rreptë i dokumenteve të prokurimit apo dispozitave kontraktuale.

Vlera e kontratës fillestare nuk merr në konsideratë rishikimet e çmimit. Vlera kumulative neto e disa modifikimeve pasuese, sipas germës “c” të paragrafit të parë, nuk tejkalon asnjë prej pragjeve të përmendura aty. Autoriteti kontraktor aplikon masat e publikimit *ex post* të përcaktuara në pikën 3 të kësaj shtojce.

31. Garancitë e performancës dhe garancitë e mbajtjes së parave (pasqyron deklaminimin 115 dhe nenin 173 të Rregullores Financiare)

1. Përfituesi i grantit mund të kërkojë një garanci performace në lidhje me punët, furnizimet dhe shërbimet komplekse për të garantuar pajtueshmërinë me detyrimet thelbësore kontraktuale, si dhe për të garantuar performancën e duhur gjatë kohëzgjatjes së kontratës. Përfituesi i grantit mund të kërkojë gjithashtu një garanci të mbajtjes së parave për të mbuluar periudhën e detyrimeve të kontratës.

2. Garancia e performancës ka vlerë maksimale prej 10% të vlerës totale të kontratës. Kjo garanci lëshohet pas pranimit përfundimtar të punëve, furnizimeve ose shërbimeve komplekse, brenda një

periudhe të specifikuar në kontratë. Lëshimi i garancisë bëhet brenda:

a) 90 ditëve kalendarike për shërbimet teknike ose për veprimet që janë veçanërisht komplekse për t'u vlerësuar dhe për të cilat pagesa varet nga miratimi i një raporti apo një certifikate;

b) 60 ditëve kalendarike për të gjitha kontratat e tjera, për të cilat pagesa varet nga miratimi i një raporti apo një certifikate;

c) 30 ditëve kalendarike për të gjitha kontratat e tjera.

Garancia mund të lëshohet pjesërisht apo plotësisht pas pranimit të përkohshëm të punëve, furnizimeve ose shërbimeve komplekse.

3. Garancia e mbajtjes së parave, e cila ka një vlerë maksimale prej 10% të vlerës totale të kontratës, mund të përbëhet nga zbritjet nga pagesat e përkohshme, në momentin që ato kryhen, ose nga zbritjet nga pagesa përfundimtare.

Përfituesi i grantit përcakton shumën e garancisë së mbajtjes së parave, e cila është proporcionale me

risqet e identifikuara në lidhje me zbatimin e kontratës, duke marrë në konsideratë objektin e saj dhe kushtet e zakonshme tregtare të zbatueshme në sektorin përkatës.

Garancia e mbajtjes së parave nuk përdoret në një kontratë në rastet kur është kërkuar dhe nuk është lëshuar një garanci e performancës.

4. Pas miratimit nga përfituesi i grantit, kontraktori mund të kërkojë zëvendësimin e garancisë së mbajtjes së parave me një garanci të lëshuar nga një bankë ose nga një institucion i autorizuar financiar, apo me një garanci të përbashkët dhe individuale të një kontraktori dhe një pale të tretë.

5. Përfituesi i grantit lëshon garancinë e mbajtjes së parave pas përfundimit të periudhës së detyrimeve të kontratës, brenda një periudhe që është në përputhje me afatet kohore të përcaktuara në paragrafin 2 dhe që do të specifikohet në kontratë.

FINANCING AGREEMENT

between

the European Commission, representing the Union, the French Republic and the Republic of Albania for the cooperation programme "(Interreg VI-C) URBACT IV 2021-2027"

CCI 2021TC16FFIR001

GH Page 1 of 51
F.M.

**Financing Agreement for the cooperation programme “(Interreg VI-C) URBACT IV”
2021-2027
CCI 2021TC16FFIR001**

Preamble

The European Commission, hereinafter referred to as “the Commission”, acting on behalf of the European Union, hereinafter referred to as “the EU”

and

the Council of Ministers of the Republic of Albania, acting on behalf of the Republic of Albania, hereinafter referred to as “Albania”,

and

the Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT), legally represented by the Head of the Managing Authority of the Programme, hereinafter referred to as “France”,

hereinafter collectively referred to as “the Parties”,

STRESSING the common objective and understanding to make the cooperation programme “(Interreg VI-C) URBACT IV” 2021-2027 (“the Programme”) a success and to cooperate in a steadfast way to achieve that common goal,

RECALLING their reciprocal commitments to implement the Programme as regards shared values such as the respect for and safeguarding of human rights and fundamental freedoms, democratic principle the rule of law and the horizontal principles for the implementation of cohesion policy programmes as listed in Article 9 of Regulation (EU) 2021/1060.

UNDERLINING their reciprocal commitments to implement the Programme by respecting provisions allowing for the sound financial management of the Programme by the Parties, the fair treatment of participants, and the management and consultation appropriate to the nature of the cooperation between the Parties,

have agreed as follows:

Part One - General Provisions and principles

Article 1 - Purpose of this Agreement

This Agreement sets out the conditions of financing and implementing the Programme in Albania with the financial contribution of the European Regional Development Fund (“ERDF”) and the Instrument for Pre-accession Assistance (“IPA III”) (all together referred to as “Interreg funds”) and of the national contribution to the Programme.

The Member State authorities commit to implement this agreement as a tool to the Union budget in accordance with Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 (“the Financial Regulation”)¹ within the meaning of Article 59 (6) of Regulation (EU) 2021/1059, and not as an international agreement as referred to in Articles 216 to 219 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).

¹ OJ L 193, 30.7.2018, p. 1

GH

FM

Article 2 – Basic acts

1. The Programme shall be implemented by Albania and France, Austria, Belgium, Bulgaria, Croatia, Republic of Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, Germany, Greece, Hungary, Ireland, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Netherlands, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain and Sweden, Norway and Switzerland, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, North Macedonia and Serbia under the terms and conditions established in this Agreement and its annexes, in accordance with the following basic acts, including any correction or amendment thereto and including the relevant EU acts supplementing them:
 - a. Regulation (EU) 2021/1060² of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund and financial rules for those and for the Asylum, Migration and Integration Fund, the Internal Security Fund and the Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy;
 - b. Regulation (EU) 2021/1058³ of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund;
 - c. Regulation (EU) 2021/1059⁴ of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on specific provisions for the European territorial cooperation goal (Interreg) supported by the European Regional Development Fund and external financing instruments;
 - d. Regulation (EU) 2021/1529⁵ of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (“IPA III”);
 - e. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012 (the “Financial Regulation”).
2. In so far as provisions of the basic acts set out in paragraph one together with relevant acts supplementing them are applicable to Albania by virtue of this Agreement, they are to apply as if they were terms of this Agreement.

² OJ L231, 30.06.2021, p. 159

³ OJ L231, 30.06.2021, p. 60

⁴ OJ L231, 30.06.2021, p. 94

⁵ OJ L330, 20.09.2021, p. 1

Article 3 - Definitions

1. For the purpose of this Agreement, the definitions and provisions set out in Article 2 of Regulation (EU) 2021/1059 and Article 2 of Regulation (EU) 2021/1060 shall apply.
2. For the purpose of this Agreement, the following additional definitions shall apply:
 - (1) “the Programme” means the cooperation programme “(Interreg VI-C) URBACT IV” for the 2021 to 2027 period, including the related documents as corrected or amended, such as for example:
 - The programme document (CCI 2021TC16FFIR001) as approved by Commission Decision C(2022) 6771 of 19 September 2022;
 - The rolling “Description on Management, Financial and Control Systems”;
 - The rolling “Programme Manuals”;
 - The rolling “Rules of Procedure for the Monitoring Committee of the Programme”;
 - The rolling “Programme Communication Strategy”;
 - The rolling “Programme Evaluation Plan”.
 - (2) “EU Restrictive Measures” means restrictive measures adopted pursuant to the Treaty on European Union (TEU) and to the TFEU.

Article 4 - Total budget and financial contributions to the Programme

1. The financing plan is set out in Annex I.
2. The total budget of the Programme is set at EUR 108 063 537.
3. The total EU financial allocation to the Programme is set at EUR 84 769 799.
4. The EU allocation shall be split in yearly commitments as set out in Table 1 of Annex I.
5. The total budget in paragraph 2 shall also include EUR 23 293 738 of national contribution from the participating countries.

The breakdown of the respective financial contributions by priority, and indicating whether the national contribution is made up of public or private co-financing or both, is set out in Table 2 of Annex I.
6. The EU co-financing rate at the level of the Programme shall be no higher than 90%. The co-financing rate is set out in Table 2 of Annex I. The co-financing rate for each priority shall apply to public contribution.
7. Nothing in this Agreement can be interpreted as implying a financial commitment of the Union in relation to credits, which have not yet been approved by adoption of the EU budget.
8. Pursuant to the percentage set out in Article 27(5) of Regulation (EU) 2021/1059, a maximum amount of EUR 6 279 244.00 out of the EUR 84 769 799 of the financial contribution of ERDF and IPA Funds shall be used for the technical assistance budget of the Programme.

The amount of the funds allocated to technical assistance shall be identified as part of the financial allocation of each priority of the programme. It shall not take the form of a separate priority or a specific programme and is set out in column (a2) in Table 2 of Annex I.

The Parties shall ensure that in the implementation of the Programme no economic resources from the financial contribution referred to in this Article are made available directly or indirectly to, or for the benefit of, entities, individuals or group of individuals falling into the scope of EU Restrictive Measures. In the event that the Party identifies that a project partner could fall under the scope of EU Restrictive Measures, the Party shall promptly inform the Commission.

Article 5 - Programme area

The programme area covers the following areas:

Albania AL - Shqipëria	Austria AT - Österreich
	Belgium BE - Belgique/België
	Bulgaria BG - България
	Switzerland CH - Schweiz/Suisse/Svizzera
	Cyprus CY - Κύπρος
	Czechia CZ - Česko
	Germany DE - Deutschland
	Denmark DK - Danmark
	Estonia EE - Eesti
	Greece EL - Ελλάδα
	Spain ES - España
	Finland FI - Suomi/Finland
	France FR - France
	Croatia HR - Hrvatska
	Hungary HU - Magyarország
	Ireland IE - Éire/Ireland

	Italy IT - Italia
	Lithuania LT - Lietuva
	Luxembourg LU - Luxembourg
	Latvia LV - Latvija
	Malta MT - Malta
	Netherlands NL - Nederland
	Norway NO - Norge
	Poland PL - Polska
	Portugal PT - Portugal
	Romania RO - România
	Sweden SE - Sverige
	Slovakia SK - Slovensko
	Slovenia SI - Slovenija
	Bosnia and Herzegovina BA - Bosnia and Herzegovina
	Montenegro ME - Црна Гора
	North Macedonia MK - Северна Македонија
	Serbia RS - Srbija/Србија

Article 6 - Execution period of this Agreement

The execution period of this Agreement will start on the entry into force or provisional application in accordance with Article 58 of this Agreement and end either 15 years after this date.

Part Two - Implementation of the programme***Section One - Rules applicable to the whole of the Programme******Article 7 - Implementation principles***

1. The Programme shall be implemented under shared management with the concerned Member State in conformity with the principles referred to in Article 63 of the Financial Regulation and in accordance with the terms and the conditions set out in this Agreement, the Parties' applicable legislation, the Programme documents and the written confirmation by Albania concerning its participation in the Programme for the funding period 2021 to 2027 and the implementing agreement to be signed with the managing authority.
2. The participating countries shall fully cooperate with the joint programme authorities as listed in Article 12 of this Agreement to implement the Programme and shall support the efficient functioning of the management and control systems as defined in in Section Five of this Agreement.
3. Implementing provisions such as formal requirements towards beneficiaries, rules for project assessment, approval, contracting, and eligibility of expenditure as well as reporting and payment procedures are set out in the documents listed under Article 3 of this Agreement. Such implementing provisions shall be binding for the implementation of the Programme.

Article 8 – Horizontal principles

The Parties shall ensure compliance with the principles and respect the rights referred to in Article 9 of Regulation (EU) 2021/1060.

Article 9 - Partnership principle

In accordance with Article 8 of Regulation (EU) 2021/1060 and the European code of conduct on partnership established by Commission Delegated Regulation (EU) No 240/2014, the Parties shall organise and implement a comprehensive partnership in accordance with their institutional and legal framework, taking into account the specific characteristics of the Programme.

Article 10 – Territorial Development

The Programme may provide support to integrated territorial development in accordance with Articles 20 and 21 of Regulation (EU) 2021/1059 and Articles 28 to 34 of Regulation (EU) 2021/1060.

GH

FMM

Article 11 - Discontinuation of the Programme

1. This Programme shall be discontinued or the allocation to that programme shall be reduced, in accordance with the rules of Regulation (EU) 2021/1059:
 - a. if none of the partner countries covered by the Programme has signed the relevant financing agreement by 31 December of the year following the year when the first budget commitment was made; or
 - b. if the Programme cannot be implemented as planned due to problems in relations between the participating countries; or
 - c. in any other duly justified cases.
2. The participating Member State and, where applicable, the remaining participating partner countries, shall request that:
 - a. the Interreg programme be discontinued, in particular where the main joint development challenges thereof cannot be achieved without the participation of that partner country;
 - b. the allocation to that Interreg programme be reduced, in accordance with the applicable rules and procedures; or
 - c. the Interreg programme be continued without the participation of that partner country.
3. The Commission may decide to discontinue the programme, in accordance with the applicable rules and procedures referred to in Regulation (EU) 2021/1059, before the expiry date of the period of execution at the request of the monitoring committee or the participating Member State or on its own initiative after having informed the monitoring committee.

Section Two - Programme authorities and bodies**Article 12.1 - List of programme authorities**

The Programme shall be managed and implemented in accordance with the rules on management and control systems referred to in Regulation (EU) 2021/1060 and Regulation (EU) 2021/1059 by the following programme authorities: the managing authority referred to in Article 12(3), supported by the joint secretariat referred to in Article 12(4), the body assuming the accounting function referred to in Article 12(6) and the audit authority referred to in Article 12(7).

The national authority of Albania referred to in Article 12(3) shall cooperate with the programme authorities.

Article 12.2 - Monitoring committee

1. The Parties shall set up, in agreement with the managing authority, a committee to monitor the implementation of the Programme ("monitoring committee") within three months of the date of notification to the participating Member States of the

Commission decision approving the Programme in accordance with Article 28(1) of Regulation (EU) 2021/1059.

2. The composition of the monitoring committee of the Programme shall be agreed by the Programme partners and shall take into account the number of participating Member States, third and partner countries in the Programme.
3. The composition shall also ensure a balanced representation of:
 - (a) the relevant authorities, including intermediate bodies;
 - (b) bodies jointly set up in the whole programme area or covering a part thereof, including European Grouping of Territorial Cooperation (EGTCs); and
 - (c) representatives of the programme partners referred to in Article 9.
4. The functions of the monitoring committee are set out in Article 30 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 12.3 - Managing authority and national authority

1. In accordance with Article 45(1) and (3) of Regulation (EU) 2021/1059, the participating countries have identified, for the purposes of Article 71 of Regulation (EU) 2021/1060, Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT) as the single managing authority.
2. The functions of the managing authority are set out in Article 46 of Regulation (EU) 2021/1059.
3. Albania has identified the Prime Minister's Office – State Agency for Strategic Programming and Aid Coordination as the National Authority, which shall assume ultimate responsibility for the implementation of the Programme in its own territory and shall ensure the cooperation with the managing authority, the other programme authorities, the monitoring committee and the Commission.
4. The national authority shall support the managing authority in all its regular tasks, such as programme management, management verifications, financial management, monitoring, reporting, evaluation and communication.
5. The monitoring committee member from Albania representing the national authority and its deputy shall be the main contact persons for the programme authorities and management bodies related to the implementation of the Programme in Albania.
6. The national authority of Albania is identified as the contact point for the managing authority (the 'contact point') to provide information about the Programme, calls of proposals, current projects and achievement to potential beneficiaries and partners.
7. The contact point shall support the managing authority and partners with regard to the tasks provided for in Article 36(2) to (6) of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 12.4 - Joint secretariat and branch office

1. The managing authority, after consultation with the participating countries, shall set up a joint secretariat, with staff taking into account the programme partnership, in accordance with Article 46(2) of Regulation (EU) 2021/1059.

2. The joint secretariat, including branch offices, shall assist the managing authority and the monitoring committee in carrying out their respective functions. The joint secretariat shall also provide information to potential beneficiaries about funding opportunities under the Programme and shall assist beneficiaries and partners in the implementation of operations in accordance with Article 46(2) of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 12.5 - National controller

1. By way of derogation from point (a) of Article 74(1) of Regulation (EU) 2021/1060 and without prejudice to Article 45(5) of Regulation (EU) 2021/1059, the Member States, and where applicable, the third country, partner country or OCT, participating in the Interreg programme, may decide that management verifications referred to in point (a) of Article 74(1) of Regulation (EU) 2021/1060 are to be done through the designation by each Member State of the body or person competent for the verification on its territory (the “national controller”).

Albania has identified a structure contracted under the National Authority as the national controller that will support the managing authority in its control tasks, in particular to carry out management verifications on the Albanian territory.

2. Once appointed, the national controller shall carry out the management verifications in accordance with paragraphs 3 to 9 of Article 46 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 12.6 - The accounting function

The accounting function shall be carried out by Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT), in accordance with Article 47 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 12.7 - Audit authority and group of auditors

1. The participating countries have identified the Interministerial Commission for Coordination of Controls (Commission Interministérielle de Coordination des Contrôles des Opérations (CICCO)), a public authority, as the single audit authority, located in France.
2. A group of auditors shall assist the audit authority, which is composed of a representative from the twenty-seven EU Member States, the two Partner States and the five candidate countries who shall be responsible for audits carried out in their respective territory.
3. Albania has appointed the Audit Agency for the European Union Accredited Assistance Programmes as its representative in the group of auditors.
4. The functions of the audit authority and the group of auditors are described in Article 48 of Regulation (EU) 2021/1059.

Section Three - Eligibility provisions***Article 13 - Hierarchy of eligibility rules***

Eligibility of operations and expenditure under the Programme shall be governed by Articles 63 to 68 of Regulation (EU) 2021/1060, Articles 5 and 7 of Regulation (EU) 2021/1058 and Articles 37 to 44 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 14 - Project partnership

Partnership within operations implemented under this Agreement shall be ensured in accordance with Article 23 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 15 - Project selection

Operations shall be selected in accordance with the rules set out in Article 22 of Regulation (EU) 2021/1059.

The monitoring committee shall establish and apply criteria and procedures which are non-discriminatory and transparent, ensure accessibility to persons with disabilities, gender equality and shall act in accordance with the European Convention on Human Rights and the Protocols 1, 4, 6, 7, 12, 13, and 16 thereto and Article 14 of the Universal Declaration of Human Rights and in line with the Paris Agreement and UN Sustainable Development Goals.

Article 16 - Procurement rules applied by entities implementing operations under the Programme

Where the implementation of an operation requires procurement of service, supply or works contracts by a beneficiary from Albania, the procurement procedures set out in Annex II shall apply.

Section Four - Financial provisions***Article 17 - General provision***

In accordance with the principles of sound financial management, the Programme budget shall be implemented in a way to ensure that actions financed from the budget are implemented correctly and effectively in accordance with the basic acts referred to in Article 2(1).

Article 18 - Budget commitments

Based on Commission Implementing Decision C(2022) 6771 approving the Programme ("programme approval decision"), the Commission shall make budget commitments of ERDF and IPA Funds in annual instalments for each Fund for the period between 1 January 2022 and 31 December 2027.

Article 19 - Payments

1. Payments by the Commission shall take the form of pre-financing, interim payments and payments of the balance of the accounts for the accounting year.

In accordance with Article 51(2) of Regulation (EU) 2021/1059, the Commission shall pay a pre-financing based on the total support from each Interreg fund, as set out in the Commission decision approving each Interreg programme pursuant to Article 18 of Regulation (EU) 2021/1059, subject to available funds, in yearly instalments as follows and before 1 July of the years 2022 to 2026, or, in the year of the approving decision, not later than 60 days after that decision is adopted:

- (a) 2021: 1 %;
- (b) 2022: 1 %;
- (c) 2023: 3 %;
- (d) 2024: 3 %;
- (e) 2025: 3 %;
- (f) 2026: 3 %.

When making a pre-financing, the Commission shall take into account the actual financial needs of the Programme.

2. The contribution from the Interreg Funds to the Programme shall be paid into a single account with no national subaccounts, managed by the Accounting Function Office within the ANCT assuming the accounting function.
3. Payment applications shall be submitted to the ANCT, body assuming the accounting function.
4. The Accounting Function Office within the ANCT, body assuming the accounting function, shall, as a general rule, make its payments to the lead or sole partner in full and no later than 80 days from the date of submission of the payment claim by the lead or sole beneficiary, unless Albania is subject to EU restrictive measures.

However, the deadline of 80 days may be interrupted if information submitted by the lead or sole beneficiary does not allow the Accounting Function Office within the ANCT assuming the accounting function, to establish whether the amount is due.

Article 20 - Interruption of payment deadlines

1. The Commission may interrupt the payment deadline for a maximum period of 6 months if any of the following conditions is met:
 - (a) there is evidence to suggest a serious deficiency for which corrective measures have not been taken;
 - (b) the Commission has to carry out additional verifications following receipt of information that expenditure in a payment application may be linked to an irregularity.
2. The managing authority may agree to extend the interruption period by 3 months.

Article 21 - Suspension of payments

1. The Commission may suspend all or part of payments, after having given the managing authority the opportunity to present its observations, if any of the following conditions is met:
 - (a) the managing authority has failed to take the necessary action to remedy the situation giving rise to an interruption under Article 20;
 - (b) there is a serious deficiency;
 - (c) the expenditure in payment applications is linked to an irregularity that has not been corrected;
 - (d) there is a reasoned opinion by the Commission in respect of an infringement procedure (under Article 258 TFEU) on a matter that puts at risk the legality and regularity of expenditure.
2. The Commission shall end the suspension of all or part of payments when the managing authority has taken the measures remedying the elements referred to in paragraph 1.

Article 22 - Reimbursement of Technical Assistance

1. Technical assistance to this Programme shall be reimbursed by the Commission to the managing authority as a flat rate by applying the percentages set out in paragraph 2 to the eligible expenditure included in each payment application (pursuant to point (a) or (c) of Article 91(3) of Regulation (EU) 2021/1060 as appropriate).
2. The percentage of the ERDF contribution and the external financing instruments of the Union to be reimbursed for technical assistance shall be 8,00% of the amount paid to the projects.

Article 23 – Submission and examination of accounts

Submission and examination of accounts shall comply with the rules set out in Chapter II under Title VII of Regulation (EU) 2021/1060.

Article 24 - Decommittments

The Commission shall apply the rules on the procedure for decommitments and on exceptions to the decommitment rules as set out in Articles 105 to 107 of Regulation (EU) 2021/1060.

Article 25 - Foreign Exchange provisions and transfer of funds

1. In accordance with Article 38(5) of Regulation (EU) 2021/1059, expenditure paid in another currency shall be converted into euro by each partner using the monthly accounting exchange rate of the Commission applicable on the day in which that expenditure was submitted for verification.
2. Albania shall undertake measures to enable Albanian beneficiaries, where applicable, to:
 - (a) receive funds provided under the EU financial contribution for the purposes of the Programme and open specific bank accounts, including accounts in Euro;

- (b) make payments in line with contractual requirements for the implementation of all activities necessary for the implementation of the operation, including the possibility of the lead beneficiary to redistribute the grant amount to the other beneficiaries.

Section Five - Sound financial management with regard to the implementation of the Programme

Article 26 - General provision

1. The Parties shall respect the principles of sound financial management, transparency and non-discrimination and shall ensure the visibility of the EU action when they manage EU funds. To that end, the Parties shall fulfil their respective control and audit obligations and assume the resulting responsibilities laid down in this Agreement.
2. The participating countries shall agree on a management and control system for the Programme in accordance with Articles 69 to 72, 74 to 76 and 78 to 82 of Regulation (EU) 2021/1060 and Articles 22, 30(2) and 46 to 49 of Regulation (EU) 2012/159 and the rolling Document “Description of Management, Financial and Control Systems” and shall ensure its functioning in accordance with sound financial management and the key requirements listed in Annex XI to Regulation 2021/1060.
3. For the purposes of the application of this section, the programme authorities and bodies shall cooperate closely with the Parties in accordance with their respective laws and regulations.
4. When exercising their duties in territory of Albania, the programme authorities, EU agents and EU investigative bodies shall act in a manner consistent with Albanian law.
5. When executing tasks relating to budget implementation, the Parties shall take all the necessary and appropriate measures, including legislative, regulatory and administrative measures, to effectively protect the financial interests of the EU.

Article 27 - Scope of management verifications

The Albanian national controller, supported by the national authority, shall carry out management verifications in its territory to verify that:

- a) the co-financed products and services have been delivered,
- b) the operations comply with Article 74(1)(a) of Regulation (EU) 2021/1060, the programme and the conditions for support of the operation.

The managing authority shall satisfy itself that the expenditure of beneficiaries participating in an operation has been verified by the national controller.

Article 28 - Audits and review proceedings

1. The EU shall have the right to carry out the appropriate technical, scientific, financial audits and review proceedings including to conduct on-the-spot checks in accordance

with Articles 48 and 49 of Regulation (EU) 2021/1059 and Article 79 of Regulation (EU) 2021/1060 on the premises of any natural person residing in or legal entity established in Albania and receiving Union funding, as well as any third party involved in the implementation of Union funding residing or established in Albania.

Such reviews and audits may be carried out by the agents of the institutions and bodies of the Union, in particular of the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF), the European Court of Auditors, the European Public Prosecutor's Office (EPPO), or by other persons mandated by the Commission in accordance with the applicable Union law provisions.

2. The agents of the institutions and bodies of the EU, in particular the agents of the Commission, OLAF and the European Court of Auditors, as well as other persons mandated by the Commission, shall have appropriate access to premises, works and documents (in electronic versions, paper versions, or both) and to all the information required in order to carry out such audits, reviews and checks, as referred to in paragraph 1, in accordance with Article 82 of Regulation (EU) 2021/1060 and Article 40 of this Agreement. Such access shall include the right to obtain physical or electronic copies of, and extracts from, any document or the contents of any data medium held by audited natural or legal persons, or by the audited third party.
3. Albania shall not prevent or raise any undue obstacle to the right of entrance in Albania and to the access to the premises of the audited persons, of the agents and other persons referred to in paragraph 2 that are mandated to carry out on the spot checks on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article.
4. Access to all information and documents requested by the agents and other persons referred to in paragraph 2 on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article shall be granted on conditions of protecting the business secrets and the confidentiality of the investigations with regard to third parties in accordance with Article 72(1)(e) and Annex XII (section 1.5), Annex XIV (section 1.1 and 2.4), Annex XV (sections 2.4(g) and 2.5) and Annex XVI (section 4.1.6) of Regulation (EU) 2021/1060 applicable to the agents and other persons referred to in paragraph 2. Documents must be accessible and filed in a manner permitting easy inspection.
5. The Albanian Audit Agency for the European Union Accredited Assistance Programmes and, where relevant, the programme authorities, shall be notified of on-the-spot checks by the agents or external auditors appointed or mandated by the managing authority, the audit authority, the Commission, OLAF or the European Court of Auditors.
6. Notwithstanding the suspension or termination of this Agreement under Articles 54 and 55, the reviews and audits under this Article may be carried out for 5 years also after the date on which the suspension or termination takes effect.

Article 29 - Audit by the audit authority and the group of auditors]

In compliance with Articles 48 and 49 of Regulation (EU) 2021/1059, the audit authority shall be assisted by the Albanian member of the group of auditors of the Programme and shall be responsible for carrying out an appropriate number of audits, including audits on operations and audits of accounts in its territory in order to provide independent assurance to

GH

Fm

S

the Commission that management and control systems function effectively and that expenditure included in the accounts submitted to the Commission is legal and regular.

Article 30 - Prevention and detection of irregularities, fraud and other criminal offences affecting the financial interests of the EU

1. The national authority and the national controller supporting the managing authority shall ensure the legality and regularity of expenditure included in the accounts submitted to the Commission and shall take all required actions to prevent, detect and report irregularities and fraudulent operations concerned with the Programme.
2. The national authority, the national controller and the Albanian member of the group of auditors shall cooperate with the Commission, OLAF, the European Court of Auditors (ECA) and the programme authorities on all matters related to detecting and reporting the irregularities, including those concerned with any suspected or established fraud and recover the amounts unduly paid.
3. Financial corrections by the managing authority or the Commission shall be made in accordance with Article 33 or 34 respectively.
4. The recovery of irregular expenditure, including by offsetting, by the Commission, the managing authority and the lead partner shall be made as set out in Article 32.
5. The authorities and bodies listed in paragraph 2 shall decide on a case by case basis whether to conduct on-the-spot checks and inspections jointly, including where both parties are competent to conduct investigations.
6. Where an Albanian beneficiary or any other third party resists an on-the-spot check or inspection, the national authority [or the representative in the group of auditors, acting in accordance with national rules and regulations, shall assist the Commission or OLAF, ECA or the programme authorities, to allow them to fulfil their duty in carrying out all on-the-spot checks or inspections. This assistance shall include taking the appropriate interim measures to protect the financial interests of the Union that shall not be less effective than those applicable under national law to protect the national financial interests, including those necessary to safeguard evidence.
7. The Commission or OLAF, ECA or the managing authority shall inform the Albanian authorities of the result of such checks and inspections. In particular the Commission or OLAF shall report as soon as possible to the managing authority and the national authority any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to their notice in the course of the on-the-spot check or inspection.
8. Article 30(2) shall also apply to checks and inspections under paragraphs 4 to 6 of this Article.
9. For the purposes of proper implementation of this Article, the Commission or OLAF or the programme authorities and the national authority, the national controller and the Albanian representative in the group of auditors shall regularly exchange information and, at the request of one of the Parties to this Agreement, consult each other, unless prohibited by European EU legislation or Albanian laws and regulations.
10. Information exchanged between the Commission or OLAF, the programme authorities and the national authority shall be treated in accordance with Articles 40 and 41.

Article 31 - Irregularities reporting

The national authority, the national controller and the Albanian member of the group of auditors shall report to the managing authority and to the audit authority on irregularities including fraud in accordance with the criteria for determining the cases of irregularity to be reported, the data to be provided and the format for reporting set out in point 1.3 of Section 1 of Annex XII to the Regulation (EU) 2021/1060.

Article 32 - Recovery

The managing authority and the participating countries' authorities shall comply with their recovery obligations as set out in Article 52 of Regulation (EU) 2021/1059.

Article 33 - Financial corrections by the managing authority

In accordance with Article 103 of Regulation (EU) 2021/1060, the participating countries shall protect the Union budget and apply financial corrections by cancelling all or part of the support from the Funds to an operation or programme where expenditure is found to be irregular. They should inform the Commission of any expenditure which is detected and/or reported by the competent national authorities as being irregular, including the cases of expenditure that is only suspected to be irregular.

Article 34 - Financial corrections by the Commission

In accordance with the rules and procedure set out in Article 104 of Regulation (EU) 2021/1060, the Commission shall make financial corrections by reducing support from the Funds to a programme where it concludes that:

- (a) there is a serious deficiency, which has put at risk the support from the Funds already paid to the programme;
- (b) expenditure contained in accepted accounts is irregular and was not detected and reported by the managing authority;
- (c) the managing authority has not complied with its obligations under Article 33 to detect and report the expenditure that is found or suspected by the competent national authorities as irregular, prior to the opening of the financial correction procedure by the Commission.

Section Six - Various legal provisions***Article 35 - Visa facilitation***

1. Albania shall facilitate the issuing of visas to the personnel of the Programme authorities and management bodies listed in Article 12 of this Agreement and to the beneficiaries in terms of Article 2(9) of Regulation (EU) 2021/1060 for travel related with the implementation and management of the Programme and this Agreement. Visas shall be granted as speedily as possible.

GH

FAM

2. Paragraph 1 shall apply, where relevant, to other natural persons and persons representing legal persons participating in implementing operations.
3. The Commission shall encourage the participating Member States to facilitate in equal terms the issuing of visas to all actors referred to in paragraphs 1 and 2 of this Article from Albania for travel related with the implementation of the Programme and this Agreement.

Article 36 - VAT excise duties, customs duties and other indirect taxes

Value added tax (“VAT”) *excise duties, customs duties and any other indirect taxes* shall not be eligible for Union support, except for operations, investments and small projects funds listed under Article 64(1)(c) of Regulation (EU) 2021/1060.

Article 37 - Permits and authorisation

1. The competent Albanian authority, in accordance with national law, shall provide in a timely manner all necessary permits or authorisations required for the implementation of operations under this Agreement in Albania and, in particular, to enable the managing authority to issue the document referred to in Article 22(6) of Regulation (EU) 2021/1059 to the lead beneficiary.
2. Albania shall ensure, as far as it is under the control of the Albanian authorities, that the conditions for the persons referred to in Article 35(1) to access services in Albania that are directly related to the implementation of the programmes or activities are the same as for Albanian nationals, including as regards any fees.

Article 38 - Intellectual property rights (including “Use of studies”)

1. With regard to communication and visibility material, the participating countries shall ensure that the managing authority includes into each Grant Agreement the necessary conditions and clauses in accordance with Article 49(6) of Regulation (EU) 2021/1060.
2. With regard to the acquisition of all necessary intellectual property rights with regard to information technology, studies, drawings, plans, publicity, patents and any other material made in order to facilitate planning, implementation, monitoring and evaluation purposes, the participating countries shall ensure that the managing authority includes into each Grant Agreement the necessary conditions and clauses in accordance with the applicable law of the Parties.
3. Albania shall ensure that the Commission or the Government of any participating country or agents thereof, shall have access and the right to use such materials, or to publish it. The Commission will only use such material for its own purpose as set out in points 2.1 to 2.6 of Annex IX to Regulation (EU) 2021/1060.

Article 39 - Availability of documents

Albania shall ensure that beneficiaries in Albania financed under the Programme keep all supporting documents related to an operation in accordance with Article 82 of Regulation (EU) 2020/1060.

Article 40 – Processing, protection and transfer of personal data

1. Personal data of natural persons participating in the Programme shall be collected, recorded, stored and transferred in databases of the Programme authorities and management bodies in accordance with the respective law of the participating countries on the processing of personal data.
2. The participating countries and the programme authorities shall process personal data only where necessary for the purpose of carrying out their respective obligations under this Agreement and the basic acts set out in Article 2(1), in particular for monitoring, reporting, communication, publication, evaluation, financial management, verifications and audits and, where applicable, for determining the eligibility of participants.
3. The participating countries as well as the Programme authorities and management bodies shall ensure personal data are protected in accordance with the participating countries' respective legislation.
4. Such data shall be transferred to the EU control bodies listed in Article 12 and for the purposes of their activities.

Article 41 - Disclosure of information

With the exception of information covered by the obligations on communication and visibility referred to in Articles 44 and 45 and without prejudice to Article 28(4) and Article 40, the Parties shall consult each other before disclosing to the public any document, information or other material directly related to the implementation of this Agreement.

Section Seven - Monitoring, evaluation, communication and visibility**Article 42 – Set-up, functioning and functions of the monitoring committee**

The set-up, the functioning and the functions of the monitoring committee shall comply with Articles 28, 29 and 30 of Regulation (EU) 2021/1059 and are detailed in the Programme document "Rules of Procedure for the monitoring committee of the Programme".

Article 43 - Evaluation

1. The national authority shall support the managing authority in its tasks with regard to evaluations during the programming period.
2. In accordance with Article 35 of Regulation (EU) 2021/1059, evaluations are related to one or more of the following criteria: effectiveness, efficiency, relevance, coherence and

Union added value, with the aim to improve the quality of the design and implementation of programmes.

Evaluations may also cover other relevant criteria, such as inclusiveness, non-discrimination and visibility, and may cover more than one programme.

Article 44 - Communication

1. The managing authority has identified a communication officer for the Programme.
2. The national authority of Albania shall support the managing authority and partners (as referred to in Article 8(1) of Regulation (EU) 2021/1060) in Albania with regard to the tasks provided for in this Article.

The communication officer shall also support the communication coordinator in France, with regard to its tasks for visibility, transparency and communication activities.

3. Albania shall support the managing authority in its tasks to ensure that communication and visibility material including at the level of beneficiaries is made available upon request without additional costs or a significant administrative burden to Union institutions, bodies, offices or agencies, managing authority and beneficiaries and that a royalty free, non-exclusive and irrevocable licence to use such material and any pre-existing rights attached to it is granted to the Union.

Article 45 - Visibility

1. The Programme authorities and Albania shall ensure:
 - (a) the visibility of support in all activities relating to operations supported by the Interreg Funds with particular attention to operations of strategic importance;
 - (b) communication to citizens of participating countries of the role and achievements of the Funds through a single website portal in each participating Member State providing access to all programmes involving that Member State.

They support the managing authority in carrying out its responsibilities referred to in Article 49(2) to (6) of Regulation (EU) 2021/1060.

2. The Programme authorities, Albania and beneficiaries shall use appropriately and in accordance with Article 36 of Regulation (EU) 2021/1059 the term “Interreg” next to the emblem of the Union when carrying out visibility, transparency and communication activities.
3. For small project funds, the beneficiary shall ensure by means of the contractual terms that final recipients comply with the requirements to communicate publicly on the Interreg operation.

Part Three - Mutual rights and obligations with regard to the implementation and financial management of the Programme

Article 46 - Agreement between France hosting the MA and Albania

The MA and the national authority will agree on the “Interreg URBACT IV implementing agreement” covering elements of mutual rights and obligations with regard to the implementation and financial management of the Programme to the extent that those elements are not regulated under this Agreement.

In particular:

1. Pre-financing management
2. Respective financial management obligations and detailed arrangements for payment
3. Albania's obligations towards the MA in terms of:
 - a. publicity, communication and branding;
 - b. ownership, title and industrial and intellectual property rights;
 - c. legal succession;
 - d. record keeping and data protection;
 - e. reporting obligations and deadlines;
 - f. verifications, controls and audit;
 - g. irregularities and recoveries;
 - h. termination and repayment, and
 - i. reasons of force majeure

Part Four - Final provisions

Article 47 - Addresses of and communication between the parties

The working language of the Programme shall be English.

All communications concerning the implementation of this Agreement shall be in writing, shall refer expressly to the Programme and shall be sent to the following addressees:

For the EU:

European Commission
Directorate-General for Regional and Urban Policy
1049 Brussels
Belgium

For France, legally represented by the Head of the Managing Authority of the Programme:

Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT)
20 Av. de Ségur, 75007 Paris,
France

For Albania:

State Agency of Strategic Programming and Aid Coordination
Boulevard “Dëshmorët e Kombit”, Tirana,
Albania

GH

FAM

NS

Article 48 - Interpretation of this Agreement

1. Subject to any explicit provision to the contrary, the terms used in this Agreement and its Annexes shall bear the same meaning as attributed to them in the basic acts referred to in Article 2(1).
2. Where contradictions exist between the provisions in this Agreement and in its Annexes, the provisions contained in this Agreement shall prevail.
3. Where contradictions exist between the provisions in, on the one hand, this Agreement and Annexes and, on the other hand, in the Basic Acts, the provisions contained in the basic acts shall prevail.
4. Subject to any explicit provision to the contrary in this Agreement, references to this Agreement are references to such Agreement as corrected, amended, supplemented or replaced from time to time.
5. Any references made in this Agreement and its Annexes to the basic acts are references to such instruments as amended, supplemented or replaced from time to time.
6. Headings in this Agreement and in its Annexes have no legal significance and do not affect its interpretation.
7. The Parties shall consult each other in order to resolve any disagreement relating to the interpretation of this Agreement.

Article 49 - Partial invalidity and unintentional lacunae

1. If a provision of this Agreement is or becomes invalid, or if this Agreement contains unintentional lacunae, this will not affect the validity of the other provisions of this Agreement.
2. When applying this Agreement, the Parties will fill any invalid provision or unintentional gap by a provision which best suits the purpose and intent of this Agreement, in compliance with the basic acts and in accordance with Article 54.

Article 50 - Consultations between Parties

1. Without prejudice to Article 41, any question relating to the execution or interpretation of this Agreement shall be subject to consultation between the Parties to this Agreement leading, where necessary, to an amendment of this Agreement.
2. The Parties shall also consult each other in case the monitoring committee is not able to take a decision in accordance with Article 11.
3. Any Party shall inform the other Parties in case a correction, amendment, supplement or replacement of the applicable law that may affect the implementation of the Programme or this Agreement.
4. Where any of the Parties becomes aware of problems relating to the implementation of the Programme or of the execution of this Agreement, it shall establish all necessary contacts with the other Parties and the managing authority to remedy the situation and may take any necessary steps.

5. Consultation may lead to the amendment (Article 53), suspension (Article 54) or termination (Article 55) of this Agreement or to a dispute settlement procedure (Article 51).
6. Paragraph 1 shall not apply in relation to the resolution of any disagreement or other issues between France and the Commission.

Article 51 - Dispute settlement arrangements

1. Any dispute concerning the Agreement involving either Albania and France or the Commission or both, which cannot be settled within a six-month period by the consultations between the Parties provided for in Article 50, may be settled by arbitration at one of the parties' request.

However, the Court of Justice has the exclusive competence with respect to the interpretation and application of EU law.

2. Each Party shall designate an arbitrator within 30 days of the request for arbitration. Failing that, either Party may ask the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration (The Hague) to designate a second arbitrator. The two arbitrators shall in their turn designate a third arbitrator within 30 days. Failing that, either Party may ask the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration to designate the third arbitrator.

Where a dispute involves the Commission and France, on the one hand, and Albania, on the other hand, and the Commission and France are acting jointly, the Commission and France shall designate one common arbitrator.

3. Unless the arbitrators decide otherwise, the procedure laid down in the Arbitration Rules 1996 of the Permanent Court of Arbitration involving International Organisations and States shall apply.

The arbitrators' decision shall be taken by a majority thereof within a period of three months.

Where a question concerning the interpretation of EU law is raised in the arbitration proceedings, the arbitrators shall stay the proceedings and request a court in France to refer one or more questions for a preliminary ruling to the Court of Justice of the EU in accordance with Article 267 TFEU.

4. Each Party shall be bound to take the measures necessary for the application of the arbitrators' decision.
5. The request to pursue arbitration under paragraph 1 shall not constitute and shall not be interpreted as a waiver of privileges or immunities of any of the Parties, to which they are entitled.
6. Paragraphs one to four shall not apply in relations between the Commission and France.

Article 52 - Disputes with third parties

1. Without prejudice to the jurisdiction of any court designated in a Grant Agreement set out in Article 22(6) of Regulation (EU) 2021/1059 as the competent court for disputes

arising out of a contract between the managing authority and beneficiaries in Albania, the EU shall enjoy in the territory of the Albania immunity from suit, including arbitration except as provided for in Article 51 of this Agreement, and legal process with respect to any dispute between the Commission and/or Albania and a third party, or between third parties, which directly or indirectly relates to the provision of financial support under the Programme to Albania under this Agreement, except where the EU has expressly waived its immunity.

2. Albania shall in any legal or administrative proceedings before a court, tribunal or administrative instance in Albania uphold this immunity and take a position which fully considers the interests of the EU. Where necessary, Albania and the Commission shall proceed with advance consultations under Article 50 on the position to take.

Article 53 - Amendment of this Agreement

1. Any amendment of this Agreement, including to replace a provision of this Agreement which is or has been declared invalid or where to fill any unintentional gap, shall be made in writing and any change to the Agreement must be agreed by all the Parties.
2. An amendment in writing will take the form of an exchange of letters upon agreement of all the Parties.
3. The Party requesting the amendment shall submit the request to the other Parties at least three months before the amendment is intended to enter into force, except in cases, which are duly justified by the requesting Party and accepted by the others.

Article 54 - Suspension of this Agreement

1. Any Party may suspend this Agreement:
 - a) if one of the other Parties breaches an obligation under this Agreement.
 - b) in case of breach of an international legal obligation by one of the other Parties, in particular those relating to the respect of human rights, democratic principles and the rule of law;
 - c) in serious cases of corruption provided that they have a systemic impact on the implementation of the Programme or of individual projects;
 - d) in case the EU adopts restrictive measures towards Albania;
 - e) where the monitoring committee has not been able to take a decision in accordance with Article 11 or
 - f) where the monitoring committee has agreed on the discontinuation of the Programme in accordance with Article 12 of Regulation (EU) 2021/1059.
 - g) in case of *force majeure* affecting the implementation of the Programme.

“*Force majeure*” shall mean any unforeseeable and exceptional situation or event beyond the Parties' control which prevents them from fulfilling any of their obligations,

not attributable to error or negligence on their part (or the part of their contractors, agents or employees) and proves to be insurmountable in spite of all due diligence.

Defects in equipment or material or delays in making them available, labour disputes, strikes or financial difficulties cannot be invoked as *force majeure*.

A Party invoking *force majeure* shall inform the other Parties without delay, stating the nature, probable duration and foreseeable effects of the problem, and take any measure to minimise possible damage.

None of the Parties shall be held liable for breach of its obligations under this Agreement if it is prevented from fulfilling them by *force majeure*, provided that it takes measures to minimise any possible damage and that the other Parties are duly informed.

The other Parties shall either agree that there is a situation of *force majeure* or start consultations under Article 50 or make a notification under paragraph 2.

2. Any Party shall notify the other Parties of its intention to suspend the agreement, providing due justification. The suspension shall take effect 45 days following the date of notification or immediately by the notification in case of application of EU restrictive measures. The date on which the suspension takes effect shall constitute the reference date for the purposes of this Article.
3. Any Party may take any appropriate precautionary measure before the suspension takes place.

Prior to notification and the taking effect of the suspension, and during the suspension period, the Parties may discuss appropriate measures for avoiding or lifting the suspension.
4. As soon as the suspension has taken effect, the financial EU allocation and third country's contribution (national contribution) referred to in Article 4 shall no longer be due.
5. Where the Parties have found that compliance with the Agreement is restored, the suspension might be lifted.
6. Where the Parties have found that compliance with the Agreement is not restored, the suspension shall remain in force or the agreement might be terminated in accordance with Article 55.

Article 56 - Termination of this Agreement

1. Where the suspension of this Agreement has not been lifted within a maximum period of 180 days, any Party may notify its intention to terminate the Agreement. The termination shall take effect 45 days following the date of notification, unless otherwise agreed.

2. In case of the discontinuation of the Programme pursuant to Article 11, any Party may notify its request that this Agreement is terminated before the expiry date of the period of execution.
3. The EU shall have the right to terminate this agreement if Albania does not provide its contribution in accordance with Article 4(5) and shall notify its intention to terminate the Agreement. The termination shall take effect 45 days following the date of notification, unless otherwise agreed.

Albania shall have the right to terminate this agreement if the EU does not meet its obligations under Article 4(3) of this Agreement.
4. In the cases referred to in paragraph 2 and 3, this Agreement shall be terminated at the date agreed by the three Parties.
5. The date on which the termination takes effect shall constitute the reference date for the purposes of this Article.
6. Following termination of this Agreement, the financial allocation referred to in Article 4 shall no longer be due, unless suspension occurred before termination, in which case the reference date shall be that given in Article 54(2)
7. In case the Parties do not agree on an end date of the period of execution prior to the one in Article 6, this Agreement shall be terminated five years after the date of a notification pursuant to paragraph 1, 2 and 3.

Article 56 - Depositary

The Commission shall be the Depositary of this Agreement.

Article 57 - Components of this Agreement

The following Annexes shall form an integral part of this Agreement:

- the Financing plan (Annex I); and
- the Public procurement rules (Annex II).

Article 58 – Conclusion, entry into force and provisional application of this Agreement

1. This Agreement shall be considered to be concluded on the date when the last party has signed it.
2. This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by which Parties notify each other, through diplomatic channels, of the completion of their internal legal procedures required for its entry into force.

3. The Parties agree to provisionally apply the following provisions as of the date when this Agreement is concluded:

- Articles 7 to 9
- Articles 12(1) to (4)
- Articles 13 to 15
- Article 26(2)
- Article 35 to 41
- Articles 47 and 50
- Articles 57 and 58

Done in three original copies, one for each Party, in English

GH

FAM

Signed, for and on behalf of the
Commission,

Themis Christophidou
Director-General, Directorate General for
Regional and Urban Policy

Brussels, date 16/11/23
(signature)

Signed, for and on behalf of the Council of
Ministers of the Republic of Albania,

Ilir Beqaj
General Director/ National IPA Coordinator

State Agency of Strategic Programming
and Aid Coordination

Tirana, date 16/11/23
(signature)

Signed, for and on behalf of the French
Republic,

Agence Nationale pour la Cohésion des
Territoires (ANCT)

20 Av. de Ségur, 75007 Paris, France

legally represented by the Head of the MA
of the 2021-2027 Programme “(Interreg
VI-C) URBACT IV” (EC Implementing
Decision C(2022)6771, 19/09/2022, CCI
2021TC16FFIR00 on the (Interreg VI-C)
URBACT IV).....

Paris, date 30/11/23
(signature)

ANNEX I – The Financing plan

Table 1
Financial appropriations by year (in EUR)

Interreg Funds	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
DF	0.00	13,627,089.00	13,845,981.00	14,069,251.00	14,296,986.00	11,846,778.00	12,083,714.00	79,769,799.00
III	0.00	839,033.00	861,750.00	873,234.00	890,708.00	760,023.00	775,252.00	5,000,000.00
al	0.00	14,466,122.00	14,707,731.00	14,942,485.00	15,187,694.00	12,606,801.00	12,858,966.00	84,769,799.00

Table 2
Total financial appropriations by fund and national contribution (in EUR)

Policy Objective	Priority	Fund	Basis for calculation EU support (total eligible cost or public contribution)	EU contribution (a)=(a1)+(a2)	Indicative breakdown of the EU Contribution		National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of the national counterpart		Total (e)=(a)+(b)	Co-financing rate (f)=(a)/(e)	Contributions from the third countries (for information)
					Without TA pursuant to Article 27 (1) (a1)	For TA pursuant to Article 27 (1) (a2)		National public (c)	National private (d)			
6	PA 1	ERDF	Total eligible cost	79,769,799.00	73,860,525.00	5,908,874.00	23,133,738.00	23,133,738.00	0.00	102,903,537.00	77.5190059794%	102,934.00
6	PA 1	IPA III	Total eligible cost	5,000,000.00	4,629,630.00	370,370.00	160,000.00	160,000.00	0.00	5,160,000.00	96.8992248062%	0.00
		Total Interreg Funds		84,769,799.00	78,490,555.00	6,279,244.00	23,293,738.00	23,293,738.00	0.00	108,063,537.00	78.4444053502%	102,934.00

D

GH

29

FAM

ANNEX II

Public procurement**A. General provisions**

- 1. Principles applicable to contracts and scope** (mirroring art. 160 of the Financial Regulation⁶)
 1. All contracts financed by a grant contract shall respect the principles of transparency, proportionality, equal treatment and non-discrimination.
 2. All contracts shall be put out to competition on the broadest possible basis, except when use of negotiated procedure. The estimated value of a contract shall not be determined with a view to circumventing the applicable rules, nor shall a contract be split up for that purpose. The grant beneficiary, acting as contracting authority, shall divide a contract into lots, whenever appropriate, with due regard to broad competition.
 3. Grant beneficiaries shall not use framework contracts improperly or in such a way that their purpose or effect is to prevent, restrict or distort competition.
- 2. Mixed contracts and common procurement vocabulary** (mirroring art. 162 of the Financial Regulation)
 1. A mixed contract covering two or more types of procurement (works, supplies or services), shall be awarded in accordance with the provisions applicable to the type of procurement that characterises the main subject matter of the contract in question.
 2. In the case of mixed contracts consisting of supplies and services, the main subject matter shall be determined by a comparison of the values of the respective supplies or services.
 3. Any references to nomenclatures in the context of procurement shall be made using the [Common Procurement Vocabulary \(CPV\)](#).
- 3. Publicity measures** (mirroring art. 163 of the Financial Regulation with thresholds of 178.1 and point 5 of its Annex I)
 1. For procedures with a value equal to or greater than EUR 300 000 for service and supply contracts or than EUR 5 000 000 for works contracts the grant beneficiary shall publish in the *Official Journal of the European Union*:
 - a) a contract notice to launch a procedure, except in the case of negotiated procedure;
 - b) a contract award notice on the results of the procedure.
 2. If applicable, the prior information notice for calls for tender following the restricted procedure or the open procedure as referred to, respectively, in points (a) and (b) of point 4.1, shall be sent to the Publications Office by electronic means as early as possible.

The award notice shall be sent when the contract is signed except where, if still necessary, the contract was declared secret or where the performance of the contract must be accompanied by special security measures, or when the protection of the

⁶ Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union

GH 30 FAN

essential interests of the Union or the beneficiary country so requires, and where the publication of the award notice is deemed not to be appropriate.

3. Procedures with a value below the above-mentioned thresholds shall be advertised by appropriate means.
4. In addition to the advertising provided for in paragraph 1 and in point 30.2, procurement procedures may be advertised in any other way, in particular in electronic form. Any such advertising shall refer to the notice published in the Official Journal of the European Union, if the notice has been published, and shall not precede the publication of that notice, which alone is authentic.

Such advertising shall not introduce any discrimination between candidates or tenderers nor contain details other than those contained in the contract notice, if the notice has been published.

5. Publication of certain information on a contract award may be withheld where its release would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, would harm the legitimate commercial interests of economic operators or might prejudice fair competition between them.

B. Types of procedures

4. Procurement procedures (mirroring art. 164 of the Financial Regulation)

1. Procurement procedures for awarding concession contracts or public contracts, including framework contracts shall take one of the following forms:
 - a) open procedure;
 - b) restricted procedure;
 - c) negotiated procedure, including without prior publication;
 - d) competitive procedure with negotiation;
 - e) procedures involving a call for expression of interest.

2. In open procedures any interested economic operator may submit a tender.

3. In restricted procedures and competitive procedures with negotiation, any economic operator may submit a request to participate by providing the information that is requested by the grant beneficiary. The grant beneficiary shall invite all candidates, that satisfy the selection criteria and that are not in any of the situations for exclusion or rejection referred to in Articles 136(1) and 141(1) of the Financial Regulation⁷, to submit a tender.

Notwithstanding the first paragraph, the grant beneficiary may limit the number of candidates to be invited to participate in the procedure on the basis of objective and non-discriminatory selection criteria, which shall be indicated in the contract notice or the call for expression of interest. The number of candidates invited shall be sufficient to ensure genuine competition.

4. In all procedures involving negotiation, the grant beneficiary shall negotiate with tenderers the initial and any subsequent tenders or parts thereof, except their final tenders, in order to improve their content. The minimum requirements and the criteria specified in the procurement documents shall not be subject to negotiation. A grant beneficiary may award a contract on the basis of the initial tender without negotiation where it has indicated in the procurement documents that it reserves the possibility to do so.
5. The grant beneficiary may use:

⁷ Other provisions on situations of exclusion and rejection in this document should be understood as referred to Articles 136(1) and 141(1) of the Financial Regulation

GH 31

- a) the open or restricted procedure for any purchase;
- b) the procedures involving a call for expression of interest for contracts with a value below the thresholds referred to in point 3 of this Annex, to preselect candidates to be invited to submit tenders in response to future restricted invitations to tender, or to collect a list of vendors to be invited to submit requests to participate or submit tenders;
- c) the competitive procedure with negotiation, for the service contracts for social and other specific services⁸, and for cases where this is justified by the specific circumstances linked, inter alia, to the nature or the complexity of the subject matter of the contract or to the specific type of contract, as further detailed in point 7.2;
- d) the negotiated procedure without prior publication for specific types of purchases falling outside the scope of Directive 2014/24/EU or in the clearly defined exceptional circumstances set out in this Annex.

5. Thresholds and procedures (mirroring point 38 of Annex I of the Financial Regulation)

1. The procurement procedures in the field of external actions shall be as follows:
 - a) the restricted procedure as provided for in point 4.1.b of this Annex;
 - b) the open procedure as provided for in point 4.1.a of this Annex;
 - c) the local open procedure;
 - d) the simplified procedure.
2. The use of procurement procedures according to thresholds shall be as follows:
 - a) the open or restricted procedure may be used for:
 - i. service and supply contracts and service concession contracts with a value of at least EUR 300 000;
 - ii. works contracts and works concessions contracts with a value of at least EUR 5 000 000;
 - b) the local open procedure may be used for:
 - i. supply contracts with a value of at least EUR 100 000 and less than EUR 300 000;
 - ii. works contracts and works concessions contracts with a value of at least EUR 300 000 and less than EUR 5 000 000;
 - c) the simplified procedure may be used for:
 - i. service contracts, service concession contracts, works contracts and works concessions contracts with a value of less than EUR 300 000;
 - ii. supply contracts with a value of less than EUR 100 000;
 - d) contracts with a value of less than or equal to EUR 20 000 may be awarded on the basis of a single tender;
 - e) payments of amounts less than or equal to EUR 2 500 in respect of items of expenditure may be carried out simply as payment against invoices, without prior acceptance of a tender.
3. In the restricted procedure referred to in point (a) of paragraph 1, the contract notice shall state the number of candidates who will be invited to submit tenders. For service contracts at least four candidates shall be invited. The number of candidates allowed to submit tenders shall be sufficient to ensure genuine competition. The list of selected candidates shall be published on the grant beneficiary's website.

If the number of candidates satisfying the selection criteria or the minimum capacity levels is less than the minimum number, the grant beneficiary may invite to submit a tender only those candidates who satisfy the criteria to submit a tender.

⁸ As referred to in Annex XIV to Directive 2014/24/EU

GH 32 FHM

4. Under the local open procedure referred to in point (c) of paragraph 1, the contract notice shall be published at least in the official gazette of the recipient State or in any equivalent publication for local invitations to tender.
5. Under the simplified procedure referred to in point (d) of paragraph 1, the contracting authority shall draw up a list of at least three tenderers of its choice, without publication of a notice. Tenderers for the simplified procedure may be chosen from a list of vendors as referred to in point (b) of point 9. 1 advertised by a call for expression of interest.

If, following consultation of the tenderers, the contracting authority receives only one tender that is administratively and technically valid, the contract may be awarded provided that the award criteria are met.

6. For legal services not covered in point (g) of point 6.1, the contracting authorities may use the simplified procedure, whatever is the estimated value of the contract.

6. Use of a negotiated procedure without prior publication of a contract notice
(mirroring point 11 of Annex I of the Financial Regulation)

1. Where the grant beneficiary uses the negotiated procedure without prior publication of a contract notice, it shall comply with the arrangements on negotiation set out in point 7.1. The grant beneficiary may use the negotiated procedure without prior publication of a contract notice, regardless of the estimated value of the contract, in the following cases:

- a) where no tenders, or no suitable tender, or no request to participate or no suitable request to participate as provided for in paragraph 2 have been submitted in response to an open procedure or restricted procedure after that procedure has been completed, provided that the original procurement documents are not substantially altered;
- b) where the works, supplies or services can only be provided by a single economic operator under the conditions set out in paragraph 3 and for any of the following reasons:
 - i. the aim of the procurement is the creation or acquisition of a unique work of art or an artistic performance;
 - ii. competition is absent for technical reasons;
 - iii. the protection of exclusive rights, including intellectual property rights, must be ensured;
- c) in so far as is strictly necessary where, for reasons of extreme urgency brought about by unforeseeable events, it is impossible to comply with the time limits laid down in point 22 of this Annex and where the justification of such extreme urgency is not attributable to the contracting authority;
- d) for new services or works consisting in the repetition of similar services or works entrusted to the economic operator to which the same grant beneficiary awarded an original contract, provided that those services or works are in conformity with a basic project for which the original contract was awarded after publication of a contract notice, subject to the conditions set out in paragraph 4;
- e) for supply contracts:
 - i. for additional deliveries which are intended either as a partial replacement of supplies or installations or as the extension of existing supplies or installations, where a change of supplier would oblige the contracting authority to acquire supplies having different technical characteristics which would result in incompatibility or disproportionate technical difficulties in operation and maintenance; when Union

GH

33

B
FTH

- institutions award contracts on their own account, the duration of such contracts shall not exceed three years;
- ii. where the products are manufactured purely for the purpose of research, experimentation, study or development; however, such contracts shall not include quantity production to establish commercial viability or to recover research and development costs;
 - iii. for supplies quoted and purchased on a commodity market;
 - iv. for purchases of supplies on particularly advantageous terms, from either an economic operator which is definitively winding up its business activities, or the liquidators in an insolvency procedure, an arrangement with creditors, or a similar procedure under national law;
- f) for building contracts, after prospecting the local market;
 - g) for contracts for any of the following:
 - i. legal representation by a lawyer in arbitration or conciliation or judicial proceedings;
 - ii. legal advice given in the preparation of the proceedings referred to in point (i), or where there is tangible indication and high probability that the matter to which the advice relates will become the subject of such proceedings, provided that the advice is given by a lawyer;
 - iii. arbitration and conciliation services;
 - iv. document certification and authentication services which must be provided by notaries;
- 2. A tender shall be considered unsuitable where it does not relate to the subject matter of the contract and a request to participate shall be considered unsuitable where the economic operator is in an exclusion situation or does not meet the selection criteria.
 - 3. The exceptions set out in points (b)(ii) and (iii) of paragraph 1 shall only apply when no reasonable alternative or substitute exists and the absence of competition is not the result of an artificial narrowing down of the parameters when defining the procurement.
 - 4. In the cases referred to in point (d) of paragraph 1, the basic project shall indicate the extent of possible new services or works and the conditions under which they will be awarded. As soon as the basic project is put up for tender, the possible use of the negotiated procedure shall be disclosed, and the total estimated amount for the subsequent services or works shall be taken into consideration in applying the thresholds referred to in point 3 of this Annex.
- 7. Use of competitive procedure with negotiation** (mirroring point 12.1(b) of Annex I and Art. 164.4 of the Financial Regulation)
- 1. When the grant beneficiary uses the competitive procedure with negotiation, it shall take into consideration the following arrangements on negotiation:
 - a) the grant beneficiary shall negotiate with tenderers the initial and any subsequent tenders or parts thereof, except their final tenders, in order to improve their content. The minimum requirements and the criteria specified in the procurement documents shall not be subject to negotiation;
 - b) a grant beneficiary may award a contract on the basis of the initial tender without negotiation where it has indicated in the procurement documents that it reserves the possibility to do so.
 - 2. The contracting authority may use this procedure, regardless of the estimated value of the contract, with regard to works, supplies or services fulfilling one or more of the

GH 34 FAM

following criteria:

- a) where the needs of the contracting authority cannot be met without the adaptation of a readily available solution;
- b) the works, supplies or services include design or innovative solutions;
- c) the contract cannot be awarded without prior negotiations because of specific circumstances related to the nature, complexity or the legal and financial make-up of the contract or the risks attached to the subject matter of the contract;
- d) the technical specifications cannot be established with sufficient precision by the contracting authority with reference to a standard.

8. Use of the negotiated procedure for service, supply and works contracts (mirroring point 39 of Annex I of the Financial Regulation)

1. Grant beneficiaries may use the negotiated procedure with a single tender in the following cases:
 - a) where the services are entrusted to public-sector bodies or to non-profit institutions or associations and relate activities of an institutional nature or are designed to provide assistance to people in the social field;
 - b) where the tender procedure has been unsuccessful, that is to say, where no qualitatively and/or financially worthwhile tender has been received, in which case, after cancelling the tender procedure, the grant beneficiary may negotiate with one or more tenderers of its choice, from among those that took part in the invitation to tender, provided that the procurement documents are not substantially altered;
 - c) where a new contract has to be concluded after early termination of an existing contract.
2. For the purposes of point 6.1(c) operations carried out in a crisis shall be considered to satisfy the test of extreme urgency. The grant beneficiary shall establish that a situation of extreme urgency exists and shall review his or her decision regularly having regard to the principle of sound financial management.
3. Activities of an institutional nature referred to in point (a) of point 8.1 shall include services directly linked to the statutory mission of the public sector bodies.

9. Procedure involving a call for expression of interest (mirroring points 13.1 & 13.2 of Annex I of the Financial Regulation)

1. For contracts with a value below the thresholds referred to in point 3 of this Annex, and without prejudice to points 6 and 7 of this Annex, the grant beneficiary may use a call for expression of interest to do either of the following:
 - a) to pre-select candidates to be invited to submit tenders in response to future restricted invitations to tender;
 - b) to collect a list of vendors to be invited to submit requests to participate or tenders.
2. The list drawn up following a call for expression of interest shall be valid for not more than four years from the date on which the notice is published. The list referred to in the first paragraph may include sub-lists. Any interested economic operator may express interest at any time during the period of validity of the list, with the exception of the last three months of that period.

10. Use of electronic auctions (mirroring point 22 of Annex I of the Financial Regulation)

1. The grant beneficiary may use electronic auctions, in which new prices, revised downwards, or new values concerning certain elements of tenders are presented.

35

GH

FAM

The grant beneficiary shall structure the electronic auction as a repetitive electronic process, which occurs after an initial full evaluation of the tenders, enabling them to be ranked using automatic evaluation methods.

2. In open, restricted or competitive procedures with negotiation, the grant beneficiary may decide that the award of a public contract is preceded by an electronic auction when the procurement documents can be established with precision.

An electronic auction may be held on the reopening of competition among the parties to a framework contract as referred to point (b) of the second subparagraph of point 1.3 of Annex I of the Financial Regulation.

The electronic auction shall be based on one of the award methods set out in point 17.4 of this Annex.

3. The contracting authority which decides to hold an electronic auction shall state that fact in the contract notice. The procurement documents shall include the following details:

- a) the values of the features which will be the subject of an electronic auction, provided that those features are quantifiable and can be expressed in figures or percentages;
- b) any limits on the values which may be submitted, as they result from the specifications relating to the subject matter of the contract;
- c) the information which will be made available to tenderers in the course of the electronic auction and, where appropriate, when it will be made available to them;
- d) the relevant information concerning the electronic auction process including whether it includes phases and how it will be closed, as set out in point 10.7;
- e) the conditions under which the tenderers will be able to tender and, in particular, the minimum differences which will, where appropriate, be required when submitting the tender;
- f) the relevant information concerning the electronic equipment used and the arrangements and technical specifications for connection.

4. All tenderers who have submitted admissible tenders shall be invited simultaneously by electronic means to participate in the electronic auction using the connections in accordance with the instructions. The invitation shall specify the date and time of the start of the electronic auction.

The electronic auction may take place in a number of successive phases. The electronic auction shall not start sooner than two working days after the date on which invitations are sent out.

5. The invitation shall be accompanied by the outcome of a full evaluation of the relevant tender. The invitation shall also state the mathematical formula to be used in the electronic auction to determine automatic re-rankings on the basis of the new prices and/or new values submitted. That formula shall incorporate the weighting of all the criteria fixed to determine the most economically advantageous tender, as indicated in the procurement documents. For that purpose, any ranges shall, however, be reduced beforehand to a specified value.

Where variants are authorised, a separate formula shall be provided for each variant.

6. Throughout each phase of an electronic auction the contracting authority shall instantaneously communicate to all tenderers at least sufficient information to enable them to ascertain their relative rankings at any moment. It may also, where this has been previously indicated, communicate other information concerning other prices or values submitted as well as announce the number of tenderers in any specific phase of the auction. It shall not however disclose the identities of the tenderers during any phase of

GH 36 FAM

an electronic auction.

7. The grant beneficiary shall close an electronic auction in one or more of the following ways:

- a) at the previously indicated date and time;
- b) when it receives no more new prices or new values which meet the requirements concerning minimum differences, provided that it has previously stated the time which it will allow to elapse after receiving the last submission before it closes the electronic auction;
- c) when the previously indicated number of phases in the auction has been completed.

8. After closing an electronic auction, the contracting authority shall award the contract on the basis of the results of the electronic auction.

11. Electronic catalogues (mirroring point 27 of Annex I of the Financial Regulation)

1. Where the use of electronic means of communication is required, the contracting authority may require tenders to be presented in the format of an electronic catalogue or to include an electronic catalogue.
2. Where the presentation of tenders in the form of electronic catalogues is accepted or required, the contracting authority shall:
 - a) state so in the contract notice;
 - b) indicate in the procurement documents all the necessary information concerning the format, the electronic equipment used and the technical connection arrangements and specifications for the catalogue.
3. Where a multiple framework contract has been concluded following the submission of tenders in the form of electronic catalogues, the contracting authority may provide that the reopening of competition for specific contracts takes place on the basis of updated catalogues by using one of the following methods:
 - a) the contracting authority invites contractors to resubmit their electronic catalogues, adapted to the requirements of the specific contract in question;
 - b) the contracting authority notifies contractors that it intends to collect from the electronic catalogues which have already been submitted the information needed to constitute tenders adapted to the requirements of the specific contract in question, provided that the use of that method has been announced in the procurement documents for the framework contract.
4. When using the method referred to in point (b) of point 11.3, the contracting authority shall notify contractors of the date and time at which they intend to collect the information needed to constitute tenders adapted to the requirements of the specific contract in question and shall give contractors the possibility to refuse such collection of information.

The contracting authority shall allow for an adequate period between the notification and the actual collection of information.

Before awarding the specific contract, the contracting authority shall present the collected information to the contractor concerned so as to give it the opportunity to contest or confirm that the tender thus constituted does not contain any material errors.

C. Preparation

12. Preparation of a procurement procedure (mirroring art. 166 of Financial Regulation)

1. Before launching a procurement procedure, the grant beneficiary may conduct a

GH 37 FAM

preliminary market consultation with a view to preparing the procedure.

2. In the procurement documents, the grant beneficiary shall identify the subject matter of the procurement by providing a description of its needs and the characteristics required of the works, supplies or services to be bought, and shall specify the applicable exclusion, selection and award criteria. The grant beneficiary shall also indicate which elements define the minimum requirements to be met by all tenders. Minimum requirements shall include compliance with applicable environmental, social and labour law obligations established by Union law, national law, collective agreements or the applicable international social and environmental conventions listed in Annex X to Directive 2014/24/EU.

13. Joint procurement (simplified adaptation of Art. 165 of the Financial Regulation)

1. Where a contract or a framework contract is of interest to two or more grant beneficiaries in the same operation, and whenever there is a possibility for realising efficiency gains, the grant beneficiaries concerned may carry out the procedure and the management of the subsequent contract or framework contract on an interinstitutional basis under the lead of one of the grant beneficiaries.

The terms of a framework contract shall only apply between those contracting authorities that are identified for that purpose in the procurement documents and those economic operators that are party to the framework contract.

2. Where a contract or a framework contract is necessary for the implementation of a joint action between one or more grant beneficiaries from partner countries and one or more grant beneficiaries from Member States, the procurement procedure may be carried out jointly. The procedural provisions applicable will be the ones of the grant beneficiary leading the procurement procedure.

14. Procurement documents (mirroring point 16 of Annex I of the Financial Regulation)

1. The procurement documents shall include the following:

- a) if applicable, the contract notice or other advertising measure as provided for in point 3.4;
- b) the invitation to tender;
- c) the tender specifications, including the technical specifications and the relevant criteria;
- d) the draft contract based on the model contract.

Point (d) of the first paragraph shall not apply to cases where, due to exceptional and duly justified circumstances, the model contract cannot be used.

2. The invitation to tender shall:

- a) specify the rules governing the submission of tenders, including in particular the conditions to maintain them confidential until opening, the closing date and time for receipt and the address to which they are to be sent or delivered or the internet address in case of electronic submission;
- b) state that submission of a tender implies acceptance of the terms and conditions set out in the procurement documents and that such submission binds the contractor to whom the contract is awarded during performance of the contract;
- c) specify the period during which a tender will remain valid and shall not be modified in any respect;
- d) forbid any contact between the contracting authority and the tenderer during the procedure, save, exceptionally, under the conditions laid down in point 23 of this

GH 38 FAM

Annex, and, where provision is made for an on-the-spot visit, specify the arrangements for such a visit;

- e) specify the means of proof for compliance with the time limit for receipt of tenders;
- f) state that submission of a tender implies acceptance of receiving notification of the outcome of the procedure by electronic means.

3. The tender specifications shall contain the following:

- a) the exclusion and selection criteria;
- b) the award criteria and their relative weighting or, where weighting is not possible for objective reasons, their decreasing order of importance, which shall also apply to variants if they are authorised in the contract notice;
- c) the technical specifications referred to in point 16 of this Annex;
- d) if variants are authorised, the minimum requirements which they must meet;
- e) the evidence of access to procurement;
- f) the requirement to indicate in which country the tenderers are established and to present the supporting evidence normally acceptable under the law of that country;
- g) in the case of electronic catalogues, information on the electronic equipment used and the technical connection arrangements and specifications needed.

4. The draft contract shall:

- a) specify the liquidated damages for failure to comply with its clauses;
- b) specify the details which must be contained in invoices and in the relevant supporting documents;
- c) specify the competent court for hearing disputes;
- d) specify that the contractor shall comply with applicable obligations in the fields of environmental, social and labour law established by Union law, national law, collective agreements or by the international social and environmental conventions listed in Annex X to Directive 2014/24/EU;
- e) specify whether the transfer of intellectual property rights will be required;
- f) state that the price quoted in the tender is firm and non-revisable, or lay down the conditions or formulas for revision of prices during the lifetime of the contract.

For the purposes of point f), if a revision of prices is set out in the contract, the grant beneficiary shall take particular account of:

- a) the subject matter of the procurement and the economic situation in which it is taking place;
- b) the type of contract and tasks and its duration;
- c) the financial interests of the contracting authority.

15. Access to procurement documents and time limit to provide additional information (mirroring point 25.1 of Annex I of the Financial Regulation)

The grant beneficiary shall offer direct access free of charge by electronic means to the procurement documents from the date of publication of the contract notice or, for the procedures without contract notice or referred to in point 9 of this Annex, from the date of dispatch of the invitation to tender.

In justified cases, the grant beneficiary may transmit the procurement documents by other means it specifies if direct access by electronic means is not possible for technical reasons or if the procurement documents contain information of a confidential nature.

The grant beneficiary may impose on economic operators requirements aimed at protecting the confidential nature of information contained in the procurement documents. It shall announce those requirements as well as how access to the procurement documents concerned can be obtained.

D. Technical specifications and criteria for assessment

GH 39 FAM

16. Technical specifications (mirroring point 17.1, 17.2 & 17.8 of Annex I of the Financial Regulation)

1. Technical specifications shall allow equal access of economic operators to the procurement procedures and not have the effect of creating unjustified obstacles to the opening up of procurement to competition.

Technical specifications shall include the characteristics required for works, supplies or services, including minimum requirements, so that they fulfil the use for which they are intended by the contracting authority.

2. The characteristics referred to in paragraph 1 may include as appropriate:
 - a) the quality levels;
 - b) environmental performance and climate performance;
 - c) for purchases intended for use by natural persons, the accessibility criteria for people with disabilities or the design for all users, except in duly justified cases;
 - d) the levels and procedures of conformity assessment;
 - e) performance or use of the supply;
 - f) safety or dimensions, including, for supplies, the sales name and user instructions, and, for all contracts, terminology, symbols, testing and test methods, packaging, marking and labelling, production processes and methods;
 - g) for works contracts, the procedures relating to quality assurance and the rules relating to design and costing, the test, inspection and acceptance conditions for works and methods or techniques of construction and all the other technical conditions which the contracting authority is in a position to prescribe under general or specific regulations in relation to the finished works and to the materials or parts which they involve.
3. Unless justified by the subject matter of the contract, technical specifications shall not refer to a specific make or source, or a particular process which characterises the products or services provided by a specific economic operator, or to trademarks, patents, types or a specific origin or production with the effect of favouring or eliminating certain products or economic operators.

Such reference shall be permitted on an exceptional basis where a sufficiently detailed and intelligible description of the subject matter of the contract is not possible. Such reference shall be accompanied by the words 'or equivalent'.

17. Award of contracts (mirroring art. 167 of the Financial Regulation)

1. Contracts shall be awarded on the basis of award criteria provided that the contracting authority has verified the following:
 - a) the tender complies with the minimum requirements specified in the procurement documents;
 - b) the candidate or tenderer is not excluded or rejected;
 - c) the candidate or tenderer meets the selection criteria specified in the procurement documents and is not subject to conflicts of interest which may negatively affect the performance of the contract.
2. The grant beneficiary shall apply the selection criteria to evaluate the capacity of the candidate or tenderer. Selection criteria shall only relate to the legal and regulatory capacity to pursue the professional activity, the economic and financial capacity, and the technical and professional capacity.
3. The grant beneficiary shall apply the award criteria to evaluate the tender.
4. The grant beneficiary shall base the award of contracts on the most economically advantageous tender, which shall consist in one of three award methods: lowest price,

GH 40 FFM

lowest cost or best price-quality ratio. For the lowest cost method, the grant beneficiary shall use a cost-effectiveness approach including life-cycle costing. For the best price-quality ratio, the contracting authority shall take into account the price or cost and other quality criteria linked to the subject matter of the contract.

18. Exclusion and selection criteria (mirroring point 18 of Annex I of the Financial Regulation)

1. For the purpose of declaring and evidencing the absence of an exclusion situation in accordance with Article 137 of the Financial Regulation, the grant beneficiary shall accept a declaration on honour signed and dated.
2. The grant beneficiary shall indicate in the procurement documents the selection criteria, the minimum levels of capacity and the evidence required to prove that capacity. All requirements shall be related and proportionate to the subject matter of the contract. The grant beneficiary shall specify in the procurement documents how groups of economic operators are to meet the selection criteria taking into account point 18.6.
Where a contract is divided into lots, the grant beneficiary may set minimum levels of capacity for each lot. It may set additional minimum levels of capacity in the event that several lots are awarded to the same contractor.
3. With regard to capacity to pursue the professional activity, the contracting authority may require an economic operator to fulfil at least one of the following conditions:
 - a) be enrolled in a relevant professional or trade register, except when the economic operator is an international organisation;
 - b) for service contracts, hold a particular authorisation proving that it is authorised to perform the contract in its country of establishment or be a member of a specific professional organisation.
4. When receiving requests to participate or tenders, the contracting authority shall accept a declaration on honour stating that the candidate or tenderer fulfils the selection criteria. The requirement to submit a declaration on honour may be waived for very low value contracts, that is, not exceeding EUR 15 000.
The grant beneficiary may ask tenderers and candidates at any moment during the procedure to submit an updated declaration or all or part of the supporting documents where this is necessary to ensure the proper conduct of the procedure.
The grant beneficiary shall require the candidates or successful tenderers to submit up-to-date supporting documents except where it has already received them for the purpose of another procedure and provided that the documents are still up-to-date or it can access them in a national database free of charge.
5. The grant beneficiary may, depending on its assessment of risks, decide not to require evidence of the legal, regulatory, financial, economic, technical and professional capacity of economic operators in the following cases:
 - a) procedures for contracts awarded, with a value not exceeding the thresholds referred to in point 3 of this Annex;
 - b) procedures for contracts awarded in accordance with points (b), (d), (e)(i) and (iv) and (g) of point 6.1.
Where the grant beneficiary decides not to require evidence of the legal, regulatory, financial, economic, technical and professional capacity of economic operators, no pre-financing shall be made except in duly justified cases.
6. An economic operator may, where appropriate and for a particular contract, rely on the capacities of other entities, regardless of the legal nature of the links which it has with them. It shall in that case prove to the grant beneficiary that it will have at its disposal the

GH 41 FAM

resources necessary for the performance of the contract by producing a commitment by those entities to that effect.

With regard to technical and professional criteria, an economic operator shall only rely on the capacities of other entities where the latter will perform the works or services for which those capacities are required.

Where an economic operator relies on the capacities of other entities with regard to criteria relating to economic and financial capacity, the contracting authority may require that the economic operator and those entities be jointly liable for the performance of the contract.

The grant beneficiary may request information from the tenderer on any part of the contract that the tenderer intends to subcontract and on the identity of any subcontractors.

For works or services provided at a facility directly under the oversight of the grant beneficiary, the grant beneficiary shall require the contractor to indicate the names, contacts and authorised representatives of all subcontractors involved in the performance of the contract, including any changes of subcontractors.

7. The grant beneficiary shall verify whether the entities on whose capacity the economic operator intends to rely and the envisaged subcontractors, when subcontracting represents a significant part of the contract, fulfil the relevant selection criteria.
The grant beneficiary shall require that the economic operator replaces an entity or subcontractor which does not meet a relevant selection criterion.
8. In the case of works contracts, service contracts and siting or installation operations in the context of a supply contract, the grant beneficiary may require that certain critical tasks be performed directly by the tenderer itself or, where the tender is submitted by a group of economic operators, a participant in the group.
9. The grant beneficiary shall not demand that a group of economic operators have a given legal form in order to submit a tender or request to participate, but the selected group may be required to adopt a given legal form after it has been awarded the contract if such change is necessary for the proper performance of the contract.

19. Economic and financial capacity (mirroring point 19 of Annex I of the Financial Regulation)

1. To ensure that economic operators possess the necessary economic and financial capacity to perform the contract, the contracting authority may require in particular that:
 - a) economic operators have a certain minimum yearly turnover, including a certain minimum turnover in the area covered by the contract;
 - b) economic operators provide information on their annual accounts showing ratios between assets and liability;
 - c) economic operators provide an appropriate level of professional risk indemnity insurance.

For the purposes of point (a), the minimum yearly turnover shall not exceed two times the estimated annual contract value, except in duly justified cases linked to the nature of the purchase, which the grant beneficiary shall explain in the procurement documents.

For the purposes of point (b), the grant beneficiary shall explain the methods and criteria for such ratios in the procurement documents.

2. The grant beneficiary shall define in the procurement documents the evidence to be provided by an economic operator to demonstrate its economic and financial capacity. It may request in particular one or more of the following documents:

GH 42 FM

- a) appropriate statements from banks or, where appropriate, evidence of relevant professional risk indemnity insurance;
- b) financial statements or their extracts for a period equal to or less than the last three financial years for which accounts have been closed;
- c) a statement of the economic operator's overall turnover and, where appropriate, turnover in the area covered by the contract for a maximum of the last three financial years available.

If, for any valid reason, the economic operator is unable to provide the references requested by the grant beneficiary, it may prove its economic and financial capacity by any other document which the grant beneficiary considers appropriate.

20. Technical and professional capacity (mirroring point 20, except 20.4, of Annex I of the Financial Regulation)

1. The grant beneficiary shall verify that candidates or tenderers fulfil the minimum selection criteria concerning technical and professional capacity in accordance with points 20.2 to 20.4 of this Annex.
2. The grant beneficiary shall define in the procurement documents the evidence to be provided by an economic operator to demonstrate its technical and professional capacity. It may request one or more of the following documents:
 - a) for works, supplies requiring siting or installation operations or services, information on the educational and professional qualifications, skills, experience and expertise of the persons responsible for performance;
 - b) a list of the following:
 - i. the principal services provided and supplies delivered in the past three years, with the sums, dates and clients, public or private accompanied upon request by statements issued by the clients;
 - ii. the works carried out in the last five years, accompanied by certificates of satisfactory execution for the most important works;
 - c) a statement of the technical equipment, tools or the plant available to the economic operator for performing a service or works contract;
 - d) a description of the technical facilities and means available to the economic operator for ensuring quality, and a description of available study and research facilities;
 - e) a reference to the technicians or technical bodies available to the economic operator, whether or not belonging directly to it, especially those responsible for quality control;
 - f) in respect of supplies: samples, descriptions or authentic photographs or certificates drawn up by official quality control institutes or agencies of recognised competence attesting the conformity of the products clearly identified by references to technical specifications or standards;
 - g) for works or services, a statement of the average annual manpower and the number of managerial staff of the economic operator for the last three years;
 - h) an indication of the supply chain management and tracking systems that the economic operator will be able to apply when performing the contract;
 - i) an indication of the environmental management measures that the economic operator will be able to apply when performing the contract.

For the purposes of point (b)(i) of the first paragraph, where necessary in order to ensure an adequate level of competition, the grant beneficiary may indicate that evidence of relevant supplies or services delivered or performed more than three years before will be taken into account.

GH 43 FAM

For the purposes of point (b)(ii) of the first paragraph, where necessary in order to ensure an adequate level of competition, the grant beneficiary may indicate that evidence of relevant works delivered or performed more than five years before will be taken into account.

3. Where the supplies or services are complex or, exceptionally, are required for a special purpose, evidence of technical and professional capacity may be secured by means of a check carried out by the contracting authority or on its behalf by a competent official body of the country in which the economic operator is established, subject to that body's agreement. Such checks shall concern the supplier's technical capacity and production capacity and, if necessary, its study and research facilities and quality control measures.
4. Where the grant beneficiary requires the provision of certificates drawn up by independent bodies attesting that the economic operator complies with certain environmental management systems or standards, it shall refer to the European Union Eco-Management and Audit Scheme or to other environmental management systems as recognised in accordance with Article 45 of Regulation (EC) No 1221/2009 of the European Parliament and of the Council or other environmental management standards based on the relevant European or international standards by accredited bodies. Where an economic operator had demonstrably no access to such certificates, or no possibility of obtaining them within the relevant time limits for reasons that are not attributable to that economic operator, the contracting authority shall also accept other evidence of environmental management measures, provided that the economic operator proves that those measures are equivalent to those required under the applicable environmental management system or standard.
5. A grant beneficiary may conclude that an economic operator does not possess the required professional capacity to perform the contract to an appropriate quality standard where the contracting authority has established that the economic operator has conflicting interests which may negatively affect its performance.

21. Award criteria (mirroring point 21 of Annex I of the Financial Regulation)

1. Quality criteria may include elements such as technical merit, aesthetic and functional characteristics, accessibility, design for all users, social, environmental and innovative characteristics, production, provision and trading process and any other specific process at any stage of the life cycle of the works, supplies or services, organisation of the staff assigned to performing the contract, after-sales service, technical assistance or delivery conditions such as delivery date, delivery process and delivery period or period of completion.
2. The grant beneficiary shall specify in the procurement documents the relative weighting which it gives to each of the criteria chosen to determine the most economically advantageous tender except when using the lowest price method. Those weightings may be expressed as a range with an appropriate maximum spread. The weighting applied to price or cost in relation to the other criteria shall not result in the neutralisation of price or cost. If weighting is not possible for objective reasons, the grant beneficiary shall indicate the criteria in decreasing order of importance.
3. The grant beneficiary may lay down minimum levels of quality. Tenders below those levels of quality shall be rejected.
4. Life-cycle costing shall cover parts or all of the following costs, to the extent relevant, over the life cycle of works, supplies or services:
 - a) costs, borne by the contracting authority or other users, such as:
 - i. costs relating to acquisition;
 - ii. costs of use, such as consumption of energy and other resources;

GH 44 FAM

- iii. maintenance costs;
 - iv. end-of-life costs, such as collection and recycling costs;
 - b) costs attributed to environmental externalities linked to the works, supplies or services during their life cycle, provided their monetary value can be determined and verified.
5. Where the grant beneficiary assesses the costs using a life-cycle costing approach, it shall indicate in the procurement documents the data to be provided by the tenderers and the method which it will use to determine the life-cycle costs on the basis of those data.
- The method used for the assessment of costs attributed to environmental externalities shall fulfil the following conditions:
- a) it is based on objectively verifiable and non-discriminatory criteria;
 - b) it is accessible to all interested parties;
 - c) economic operators can provide the required data with reasonable effort.
- Where applicable, the contracting authority shall use the mandatory common methods for the calculation of life-cycle costs provided for in Union legal acts listed in Annex XIII to Directive 2014/24/EU.

E. Submission, evaluation and award decision

22. Time limits for procedures (mirroring point 41 of Annex I of the Financial Regulation)

1. For service contracts, the minimum time between the day following the date of dispatch of the letter of invitation to tender and the final date for receipt of tenders shall be 50 days. However, in urgent cases other time limits may be authorised.
2. Tenderers may put questions in writing before the closing date for receipt of tenders. The grant beneficiary shall provide the answers to the questions before the closing date for receipt of tenders.
3. In restricted procedures, the time limit for receipt of requests to participate shall be no less than 30 days from the date following that on which the contract notice is published. The period between the date following that on which the letter of invitation is sent and the final date for the receipt of tenders shall be no less than 50 days. However, in certain exceptional cases other time limits may be authorised.
4. In open procedures, the time limits for receipt of tenders, running from the date following that in which the contract notice is published, shall be at least:
 - a) 90 days for works contracts;
 - b) 60 days for supply contracts.

However, in certain exceptional cases other time limits may be authorised.

5. In local open procedures, the time limits for receipt of tenders, running from the date when the contract notice is published, shall be at least:
 - a) 60 days for works contracts;
 - b) 30 days for supply contracts.

However, in certain exceptional cases other time limits may be authorised.

6. For the simplified procedures referred to in point (d) of point 5.1, candidates shall be allowed at least 30 days from the date of dispatch of the letter of invitation to tender in which to submit their tenders.

23. Contacts during the procurement procedure (mirroring art. 169 of the Financial Regulation)

1. Before the time limit for receipt of requests to participate or tenders, the grant beneficiary

GH 45 FAM

may communicate additional information about the procurement documents if it discovers an error or omission in the text or upon request from candidates or tenderers. Information provided shall be disclosed to all candidates or tenderers.

2. After the time limit for receipt of requests to participate or tenders, in every case where contact has been made, and in the duly justified cases where contact has not been made as provided for in Article 151 of the Financial Regulation, a record shall be kept in the procurement file.
24. **Submission, electronic communication and evaluation** (mirroring art. 168 of the Financial Regulation)
 1. The grant beneficiary shall lay down time limits for the receipt of tenders and requests to participate taking into account the complexity of the purchase, leaving an adequate period for economic operators to prepare their tenders.
 2. If deemed appropriate and proportionate, the grant beneficiary may require tenderers to lodge a guarantee to make sure that the tenders submitted are not withdrawn before contract signature. The required guarantee shall represent 1 to 2 % of the total estimated value of the contract. The grant beneficiary shall release the guarantees:
 - a) in respect of tenderers or tenders rejected as referred to in point 26.2.b) or c), after having provided the information on the outcome of the procedure;
 - b) in respect of tenderers ranked as referred to in point 26.2.e), after the contract is signed.
 3. The grant beneficiary shall open all requests to participate and tenders. However, it shall reject:
 - a) requests to participate and tenders which do not comply with the time limit for receipt, without opening them;
 - b) tenders already open when they are received, without examining their content.
 4. A tender shall be considered irregular in any of the following cases:
 - a) when it does not comply with the minimum requirements specified in the procurement documents;
 - b) when it does not comply with the requirements for submission set out in point 24.3 of this Annex;
 - c) when the tenderer is rejected for the following reasons:
 - i. has misrepresented the information required as a condition for participating in the procedure or has failed to supply that information;
 - ii. was previously involved in the preparation of documents used in the award procedure where this entails a breach of the principle of equality of treatment, including distortion of competition, that cannot be remedied otherwise.
 - d) when the grant beneficiary has declared the tender to be abnormally low.
 5. A tender shall be considered unacceptable in any of the following cases:
 - a) when the price of the tender exceeds the grant beneficiary's maximum budget as determined and documented prior to the launching of the procurement procedure;
 - b) when the tender fails to meet the minimum quality levels for award criteria.
 6. Requests to participate and tenders which are suitable under point 6.2 and neither irregular under paragraph 4 nor unacceptable under paragraph 5 of this point shall be considered admissible.
 7. By way of derogation from point 14.3, for all procedures involving a request to participate, the tender specifications may be split according to the two stages of the

GH 46 95 FAM

procedure and the first stage may contain only the information referred to in points (a) and (e) of point 14.3.

8. The grant beneficiary shall evaluate all requests to participate or tenders not rejected during the opening phase as laid down in paragraph 3 on the basis of the criteria specified in the procurement documents with a view to awarding the contract or to proceeding with an electronic auction.
9. The grant beneficiary may waive the appointment of an evaluation committee for procedures having a value of less than or equal to EUR 20 000.
10. Requests to participate and tenders which do not comply with all the minimum requirements set out in the documents shall be rejected.

25. Abnormally low tenders (mirroring point 23 of Annex I of the Financial Regulation)

1. If, for a given contract, the price or costs proposed in a tender appears to be abnormally low, the grant beneficiary shall request in writing details of the constituent elements of the price or costs which it considers relevant and shall give the tenderer the opportunity to present its observations. The grant beneficiary may, in particular, take into consideration observations relating to:
 - a) the economics of the manufacturing process, of the provision of services or of the construction method;
 - b) the technical solutions chosen or the exceptionally favourable conditions available to the tenderer;
 - c) the originality of the tender;
 - d) compliance of the tenderer with applicable obligations in the fields of environmental, social and labour law;
 - e) compliance of subcontractors with applicable obligations in the fields of environmental, social and labour law;
 - f) the possibility of the tenderer obtaining State aid in compliance with applicable rules.
2. The contracting authority shall only reject the tender where the evidence supplied does not satisfactorily account for the low price or costs proposed.

The contracting authority shall reject the tender where it has established that the tender is abnormally low because it does not comply with applicable obligations in the fields of environmental, social and labour law.

26. Results of the evaluation and award decision (mirroring article 170.1 of the Financial Regulation and point 30 of Annex I)

1. The outcome of the evaluation shall be an evaluation report containing the proposal to award the contract. The evaluation report shall be dated and signed by the person or persons who carried out the evaluation or by the members of the evaluation committee. That report may be signed in an electronic system providing sufficient identification of the signatory.

If the evaluation committee was not given responsibility to verify the tenders against the exclusion and selection criteria, the evaluation report shall also be signed by the persons who were given that responsibility by the authorising officer responsible.
2. The evaluation report shall contain the following:
 - a) the name and address of the contracting authority, and the subject matter and value of the contract, or the subject matter and maximum value of the framework contract;

GH 47 FAN

- b) the names of the candidates or tenderers rejected and the reasons for their rejection or to selection criteria;
 - c) the references to the tenders rejected and the reasons for their rejection by reference to any of the following:
 - i. non-compliance with minimum requirements as set out in point 17.1.a) of this Annex;
 - ii. not meeting the minimum quality levels laid down in point 21.3 of this Annex;
 - iii. tenders found to be abnormally low as referred to in point 25 of this Annex;
 - d) the names of the candidates or tenderers selected and the reasons for their selection;
 - e) the names of the tenderers to be ranked with the scores obtained and their justifications;
 - f) the names of the proposed candidates or successful tenderer and the reasons for that choice;
 - g) if known, the proportion of the contract or the framework contract which the proposed contractor intends to subcontract to third parties.
3. The contracting authority shall take its award decision providing any of the following:
- a) an approval of the evaluation report containing all the information listed in point 26.2 complemented by the following:
 - i. the name of the successful tenderer and the reasons for that choice by reference to the pre-announced selection and award criteria, including where appropriate the reasons for not following the recommendation provided in the evaluation report;
 - ii. in the case of negotiated procedure without prior publication, competitive procedure with negotiation, the circumstances referred to in points 6, 7 and 8 which justify their use;
 - b) where appropriate, the reasons why the grant beneficiary has decided not to award a contract.
4. The grant beneficiary may merge the content of the evaluation report and the award decision into a single document and sign it in any of the following cases:
- a) for procedures below the thresholds referred to in point 3 of this Annex where only one tender was received;
 - b) when reopening competition within a framework contract where no evaluation committee was nominated;
 - c) for cases referred to in points (c), (d), (e)(i), (f)(iii) and (g) of point 6.1 where no evaluation committee was nominated.
5. For a procurement procedure launched on a joint basis, the decision referred to in point 26.3 shall be taken by the grant beneficiary responsible for the procurement procedure.
6. The grant beneficiary shall decide to whom the contract is to be awarded, in compliance with the selection and award criteria specified in the procurement documents.
- 27. Information to candidates or tenderers** (mirroring art. 170 of the Financial Regulation and point 31 of its Annex I)
1. The grant beneficiary shall notify all candidates or tenderers, whose requests to participate or tenders are rejected, of the grounds on which the decision was taken, as well as the duration of the standstill period. The standstill period shall have a duration of 10 days when using electronic means of communication and 15 days when using other means.
- For the award of specific contracts under a framework contract with reopening of competition, the contracting authority shall inform the tenderers of the result of the evaluation.

GH 48 FM

2. The grant beneficiary shall inform each tenderer who is not in an exclusion situation, who is not rejected, whose tender is compliant with the procurement documents and who makes a request in writing, of any of the following:

- a) the name of the tenderer, or tenderers in the case of a framework contract, to whom the contract is awarded and, except in the case of a specific contract under a framework contract with reopening of competition, the characteristics and relative advantages of the successful tender, the price paid or contract value, whichever is appropriate;
- b) the progress of negotiation and dialogue with tenderers.

However, the grant beneficiary may decide to withhold certain information where its release would impede law enforcement, would be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of economic operators or might distort fair competition between them.

3. The grant beneficiary shall inform all candidates or tenderers, simultaneously and individually, by electronic means of decisions reached concerning the outcome of the procedure as soon as possible after any of the following stages:

- a) the opening phase for the cases referred to in point 24.3 of this Annex;
- b) a decision has been taken on the basis of exclusion and selection criteria in procurement procedures organised in two separate stages;
- c) the award decision.

In each case, the grant beneficiary shall indicate the reasons why the request to participate or tender has not been accepted and the available legal remedies.

When informing the successful tenderer, the grant beneficiary shall specify that the decision notified does not constitute a commitment on its part.

4. The grant beneficiary shall communicate the information provided for in point 27.2 as soon as possible and in any case within 15 days of receipt of a request in writing. When the grant beneficiary awards contracts on its own account, it shall use electronic means. The tenderer may also send the request by electronic means.

5. When the grant beneficiary communicates by electronic means, information shall be deemed to have been received by candidates or tenderers if the grant beneficiary can prove to have sent it to the electronic address referred to in the tender or in the request to participate.

In such case, information shall be deemed to have been received by the candidate or tenderer on the date of dispatch by the grant beneficiary.

28. Cancellation of the procurement procedure (mirroring art. 171 of the Financial Regulation)

The grant beneficiary may, before the contract is signed, cancel the procurement procedure without the candidates or tenderers being entitled to claim any compensation. The decision shall be justified and brought to the attention of the candidates or tenderers as soon as possible.

29. Standstill period before signature of the contract (mirroring point 35 of Annex I of the Financial Regulation)

- 1. The standstill period shall run from either of the following dates:
 - a) the day after the simultaneous dispatch of the notifications to successful and unsuccessful tenderers by electronic means;

DS

GH

49

FAM

- b) where the contract or framework contract is awarded pursuant to point (b) of point 6.1, the day after the award notice has been published in the *Official Journal of the European Union*.

If necessary, the grant beneficiary may suspend the signature of the contract for additional examination if this is justified by the requests or comments made by unsuccessful or aggrieved candidates or tenderers or by any other relevant information received during the period set out in point 27.1 of this Annex. In the case of suspension all the candidates or tenderers shall be informed within three working days following the suspension decision.

Where the contract or framework contract cannot be signed with the successful envisaged tenderer, the contracting authority may award it to the following best tenderer.

2. The period set out in point 29.1 shall not apply in the following cases:
- a) any procedure where only one tender has been submitted;
 - b) specific contracts based on a framework contract;
 - c) negotiated procedure without prior publications referred to in point 6 except for contracts awarded in accordance with point b) of point 6.1.

F. Contract performance

30. Performance and modifications of the contract (mirroring art. 172 of the Financial Regulation and point 2.5 of Annex I)

1. Performance of the contract shall not start before it is signed.
2. The grant beneficiary may modify a contract or framework contract without a procurement procedure only in the cases provided for in paragraph 3 and provided the modification does not alter the subject matter of the contract or framework contract. The grant beneficiary shall publish in the Official Journal of the European Union a notice of modification of contract during its duration in the cases set out in points (a) and (b) of point 30.4 where the value of the modification is equal to or greater than the thresholds referred to in point 3 of this Annex.
3. A contract, a framework contract or a specific contract under a framework contract may be modified without a new procurement procedure in any of the following cases:
 - a) for additional works, supplies or services by the original contractor that have become necessary and that were not included in the initial procurement, where the following conditions are fulfilled:
 - i. a change of contractor cannot be made for technical reasons linked to interchangeability or interoperability requirements with existing equipment, services or installations;
 - ii. a change of contractor would cause substantial duplication of costs for the contracting authority;
 - iii. any increase in price, including the net cumulative value of successive modifications, does not exceed 50 % of the initial contract value;
 - b) where all of the following conditions are fulfilled:
 - i. the need for modification has been brought about by circumstances which a diligent grant beneficiary could not foresee;
 - ii. any increase in price does not exceed 50 % of the initial contract value;
 - c) where the value of the modification is below the following thresholds:
 - i. the thresholds referred to point 3 of this Annex, applicable at the time of the modification; and
 - ii. 10 % of the initial contract value for public service and supply contracts and works or services concession contracts and 15 % of the initial contract value

GH 7⁵⁰ FAM

- for public works contracts;
- d) where both of the following conditions are fulfilled:
- the minimum requirements of the initial procurement procedure are not altered;
 - any ensuing modification of value complies with the conditions set out in point (c) of this paragraph, unless such modification of value results from the strict application of the procurement documents or contractual provisions.

The initial contract value shall not take into account price revisions. The net cumulative value of several successive modifications under point (c) of the first paragraph shall not exceed any threshold referred to therein. The contracting authority shall apply the *ex post* publicity measures set out in point 3 of this annex.

31. Performance guarantees and retention money guarantees (mirroring recital 115 and Art. 173 of the Financial Regulation)

- The grant beneficiary may require a performance guarantee in relation to works, supplies and complex services in order to guarantee compliance with substantial contractual obligations and to ensure proper performance throughout the duration of the contract. The grant beneficiary may also require a retention money guarantee to cover the contract liability period.
- A performance guarantee shall amount to a maximum of 10 % of the total value of the contract. It shall be fully released after final acceptance of the works, supplies or complex services, within a period specified in the contract. The release shall be made within:
 - 90 calendar days for technical services or actions which are particularly complex to evaluate and for which payment depends on the approval of a report or a certificate;
 - 60 calendar days for all other contracts for which payment depends on the approval of a report or a certificate;
 - 30 calendar days for all other contracts.The guarantee may be released partially or fully upon provisional acceptance of the works, supplies or complex services.
- A retention money guarantee amounting to a maximum of 10 % of the total value of the contract may be constituted by deductions from interim payments as and when they are made or by deduction from the final payment.

The grant beneficiary shall determine the amount of the retention money guarantee which shall be proportionate to the risks identified in relation to the performance of the contract, taking into account its subject matter and the usual commercial terms applicable in the sector concerned.

A retention money guarantee shall not be used in a contract where a performance guarantee has been requested and not released.
- Subject to approval by the grant beneficiary, the contractor may request to replace the retention money guarantee by a guarantee issued by a bank or by an authorised financial institution or by a joint and several guarantee of the contractor and a third party.
- The grant beneficiary shall release the retention money guarantee after the expiry of the contractual liability period, within a period subject to the time limits set out in paragraph 2 and to be specified in the contract.

GH 51 FMM

**Programi URBACT paraqet
Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal 2021-
Programi Evropian i Bashkëpunimit
Territorial**

**PROGRAMI I BASHKËPUNIMIT URBACT
IV
CCI 2021TC16FFIR001**

Versioni i muajit qershor 2022

URBACT Bashkëfinancuar nga Bashkimi
Evropian Interreg

1. Strategjia e përbashkët e programit: sfidat kryesore të zhvillimit dhe reagimet nëpërmjet politikave

1.1 Zona e programit (nuk kërkohet për programet “Interreg C”)

1.2 Strategjia e përbashkët e programit: Përmbledhja e sfidave kryesore të përbashkëta, duke marrë parasysh dallimet ekonomike, sociale dhe territoriale, si dhe pabarazitë, nevojat për investime të përbashkëta, dhe sinergjitë dhe plotësimet me programe apo instrumente të tjera, mësimet e nxjerra nga përvoja të mëparshme, strategjitë makrorajonale dhe strategjitë për basenet detare kur zona e programit mbulohet plotësisht ose pjesërisht nga një ose më shumë strategji

1.3 Arsytimi i përzgjedhjes së objektivave të politikave dhe objektivave specifike për Interreg-un, prioritetet e përkatëse, objektivave dhe formave specifike të mbështetjes, duke trajtuar, sipas rastit, hallkat që mungojnë në infrastrukturën ndërkufitare

Tabela 1

2. Prioritetet

2.1 Prioriteti: BP1 - Promovimi i zhvillimit urban të integruar dhe të qëndrueshëm nëpërmjet bashkëpunimit

2.1.1. Objektiv i specifik: ISO6.1. Forcimi i kapacitetit institucional të autoriteteve publike, veçanërisht i atyre të mandatuara për menaxhimin e një territori specifik, dhe i palëve të interesit (të gjitha linjat)

2.1.1.1 Llojet e përkatëse të veprimeve dhe kontributi i tyre i parashikuar tek objektivat specifike, strategjitë makrorajonale dhe strategjitë për basenet detare, sipas rastit

2.1.1.1.b Përcaktimi i përfituesit të vetëm ose i një liste të kufizuar përfituesish dhe procedura e dhënies së granteve

2.1.1.2 Treguesit

Tabela 2. Treguesit e realizimit

Tabela 3. Treguesit e rezultateve

2.1.1.3 Grupet kryesore të synuara

2.1.1.4 Informacion për territoret specifike të synuara, përfshi përdorimin e planifikuar të Investimeve të Integruara Territoriale (IIT), Zhvillimit Lokal të Udhëhequr nga Komuniteti (ZHLUK) ose të mjeteve të tjera territoriale

2.1.1.5 Përdorimi i planifikuar i instrumenteve financiare

2.1.1.6 Ndarja treguese e burimeve të programit të BE-së sipas llojit të ndërhyrjes

Tabela 4. Dimensioi 1 – fusha e ndërhyrjes

Tabela 5. Dimensioi 2 – forma e financimit

Tabela 6. Dimensioi 3 – mekanizmi territorial i zbatimit dhe fokusi territorial

3. Plani i financimit

3.1 Fondet e miratuara financiare sipas vitit

3.2 Totali i fondeve të miratuara financiare sipas fondit dhe i bashkëfinancimit kombëtar

4. Veprimet e ndërmarra për t'i përfshirë partnerët përkatës të programit në përgatitjen e programit Interreg dhe roli i tyre në zbatim, monitorim dhe vlerësim

5. Qasja ndaj komunikimit dhe vizibiliteti i programit Interreg (objektivat, audiencat e synuara, kanalet e komunikimit, përfshirë praninë në mediat sociale, sipas rastit, buxhetin e planifikuar dhe treguesit përkatës të monitorimit dhe vlerësimit)

6. Informacion për mbështetjen e projekteve në shkallë të vogël, përfshirë edhe projektet e vogla në kuadër të fondeve për projektet e vogla

7. Dispozitat zbatuese

7.1 Autoritetet e programit

7.2 Procedura për ngritjen e sekretariatit të përbashkët

7.3 Ndarja e përgjegjësi midis Shteteve Anëtare pjesëmarrëse dhe, sipas rastit, midis vendeve të treta, ose vendeve partnere dhe vendeve apo territoreve jashtë Evropës (OCT) në rast se ndërmerren korrigjime financiare të vendosura nga Autoriteti Menaxhues apo Komisioni

8. Përdorimi i kostove për njësi, pagesave me një kësht të vetëm, normave të sheshta dhe financimeve që nuk lidhen me kostot

Shtojca 1

A. Përmbledhja e elementeve kryesore

Shtojca 2

A. Përmbledhja e elementeve kryesore

Shtojca 3: Lista e operacioneve të planifikuara me rëndësi strategjike shoqëruar me kalendarin e afateve - nenit 22, paragrafi 3 i Rregullores për Dispozitat e Përbashkëta (CPR)

DOKUMENTET

1. Strategjia e përbashkët e programit: sfidat kryesore të zhvillimit dhe reagimet nëpërmjet politikave

1.1. Zona e programit (nuk kërkohet për programet Interreg C)

Referenca: germa “a” e paragrafit 3 të nenit 17, germa “a” e paragrafit 9 të nenit 17

Programi URBACT lehtëson ndarjen e njohurive dhe praktikave të mira midis qyteteve dhe niveleve të tjera të qeverisjes. Qëllimi është që të promovohet zhvillimi i integruar dhe i qëndrueshëm i qyteteve, të përmirësohen politikat e qytetit dhe të rritet efikasiteti i politikave të kohezionit në këto qytete.

Zona e programit URBACT IV përfshin:

- 27 shtetet anëtare të BE-së;
- Norvegjinë;
- Zvicrën;
- vendet e IPA-s: Shqipërinë, Malin e Zi, Serbinë, Maqedoninë e Veriut, Bosnjë-Hercegovinën;
- vende të tjera – me shpenzimet e veta.

Programi bashkëfinancohet nga Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal (FEZHR), me një buxhet prej 79 769 milionë eurosh dhe nga Instrumenti për Asistencën e Paraanëtarësimit, me një buxhet prej 5 milionë eurosh për periudhën 2021–2027.

Programi URBACT IV do të plotësojë në mënyrë të koordinuar veprimet që po ndërmerren nga Nisma Urbane Evropiane (NUE) në kuadër të nenit 12 të Rregullores (BE) 2021/1058. 202120220212021/1058.

Gjatë zbatimit të programit, Autoriteti Menaxhues promovon përdorimin strategjik të prokurimit publik për të mbështetur objektivat e politikës (duke përfshirë përpjekjet e profesionalizuara për të trajtuar mungesën e kapaciteteve). Përfituesit duhet të nxiten që të përdorin më shumë kriterë lidhur me cilësinë dhe koston e ciklit të jetëgjatësisë. Kur është e mundur, në procedurat e prokurimit publik duhet të përfshihen aspekte mjedisore (p.sh. kriteret e prokurimit të gjelbër) dhe sociale, si dhe stimuj novatorë.

1.2 Strategjia e përbashkët e programit: Përmbledhja e sfidave kryesore të përbashkëta, duke marrë parasysh dallimet ekonomike, sociale dhe territoriale, si dhe pabarazitë, nevojat për investime të përbashkëta, dhe sinergjitë dhe plotësimet me programe apo instrumente të tjera, mësimet e nxjerra nga përvoja të mëparshme, strategjitë makrorajonale dhe strategjitë për basenet detare kur zona e programit mbulohet plotësisht ose pjesërisht nga një ose më shumë strategji.

Referenca: germa “b” e paragrafit 3 të nenit 17, germa “b” e paragrafit 9 të nenit 17

Analiza e kontekstit ekonomik, social, mjedisor dhe territorial të politikave urbane

a) Sfidat kryesore të përbashkëta, duke marrë parasysh dallimet ekonomike, sociale dhe territoriale

Dekada e fundit na ka treguar se krizat mund të krijohen krejt papritur dhe se, zakonisht, në qendër të tyre janë pikërisht qytetet. Kështu ndodhi me krizën financiare të vitit 2008, krizën e emigracionit në vitet 2014–2015, sulmet terroriste në vitet 2015 dhe 2016, krizën e COVID-19 në vitin 2020. Në plan kohor më afatgjatë, qytetet luajnë një rol jetik në arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, veçanërisht në lidhje me zbutjen dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.

Literatura e disponueshme për sfidat kryesore të përbashkëta me të cilat përballen qytetet evropiane është mjaftueshëm gjithëpërfshirëse [1]. Raporti “Future of European Cities” (E ardhmja e qyteteve evropiane) i vitit 2019 është mbështetur në shumë burime për të paraqitur panoramën e përditësuar të tendencave dhe sfidave të qyteteve evropiane. Raporti për cilësinë e jetesës në qytetet evropiane (2020) sjell këndvështrimet e banorëve, të marra nga 58 100 intervista të kryera në 83 shtete [2]. Krahës literaturës ekzistuese, është kryer edhe një anketim publik nga URBACT në periudhën 19 shkurt-19 mars të vitit 2020, i cili ka përmbante pyetje specifike për sfidat e qyteteve dhe mjetet e trajtimit të këtyre sfidave në kuadër të përgatitjes së programit URBACT IV[3].

Tendencat dhe sfidat në qytetet evropiane[4]

Njohuritë për tendencat e urbanizimit janë përmirësuar ndjeshëm gjatë viteve të fundit. Kjo ka ndodhur kryesisht falë punës së përbashkët të Qendrës së Përbashkët Kërkimore të Komisionit Evropian, Drejtorisë së Përgjithshme të Komisionit për Politikat Rajonale dhe Urbane (DG REGIO)

dhe Organizatës për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OBZHE). Falë këtyre njohurive, kemi nxjerrë një përkufizim më të harmonizuar të qytetit, qytetës dhe zonës urbane funksionale (ose zonës metropolitane). Në përgjithësi, zonat metropolitane përfshijnë qytetet së bashku me komunitetet përreth, që kanë një nivel të lartë integrimi ekonomik dhe social me qytetin. Këto komunitete në afërsi të qyteteve përbëjnë periferinë, që gjeneron flukse ditore njerëzish që shkojnë e vijnë nga qyteti. Zonat metropolitane zakonisht njihen si “zona funksionale”, pasi pasqyrojnë funksionin e plotë ekonomik të qytetit. Përkufizimi i zonës metropolitane është i dobishëm veçanërisht për hartimin e politikave në disa fusha, duke përfshirë transportin, zhvillimin dhe planifikimin ekonomik [5].

Më shumë e dy e treta e zonave metropolitane të OBZHE-së kanë ngritur një organ specifik për ndarjen e përgjegjësi midis autoriteteve publike për zhvillimin në nivel metropolitan. Këto rregullime mund të variojnë nga koordinimi informal/udhëzues (52% e zonave metropolitane të OBZHE-së që kanë organ të qeverisjes metropolitane); autoritetet ndërbashkiake (24%); autoritetet mbibashkiake (16%); dhe statusi i veçantë i “qyteteve metropolitane” (8%) [6].

Një tjetër publikim i OBZHE-së [7] thekson përfitimet e mundshme që mund të sjellin partneritetet urbano-rurale. Zakonisht, zonat urbane dhe rurale zotërojnë asete me natyrë të ndryshme por plotësuese, ndaj përmirësimi i integritetit të këtyre zonave është mjaft i rëndësishëm për performancën socio-ekonomike. Lidhjet e mundshme përfshijnë demografinë, punën, shërbimet publike dhe aspektet mjedisore. Karta e re e Lajpcigut pranon se qytetet evropiane mbartin fuqi transformuese, të cilën qytetarët e dëshmojnë në jetën e tyre të përditshme në shkallë të ndryshme hapësinore: në nivel lagjeje, në nivel bashkie dhe në nivelin e zonës funksionale. Në këto shkallë të ndryshme hapësinore ekzistojnë sfida urbane të cilat duhen zgjidhur në mënyrë të bashkërenduar, në nivel të këtyre shkallëve.

Në vitin 2015, shkalla e urbanizimit në Evropë (BE-28) arriti në 72% [8]. Banorët e qyteteve evropiane janë të përqendruar në qytete me popullsi që variojnë nga 250 000 deri në 5 milionë. Rrjeti evropian i qyteteve ka mesatarisht dendësi më të madhe se në pjesët e tjera të botës, ku mbizotërojnë

qytetet me madhësi mesatare në vend të qyteteve të mëdha.

Për zonat urbane funksionale (ZUF) të 28 vendeve të BE-së (duke përfshirë dhe Mbretërinë e Bashkuar), të modeluara duke përdorur projeksionet e popullsisë për periudhën 2010-2050, vërehen dy tendenca kryesore:

- Tendenca 1: Popullsia në rritje të lehtë ose në shifra të palëvizshme, me dendësim mesatar të qendrës së qytetit dhe me periferi në proces dendësimi. Në disa raste, kryesisht në kryeqytete, kjo tendencë është më e fortë, pasi popullsia po rritet në mënyrë të konsiderueshme; parashikohet dendësim i konsiderueshëm i qendrës së qytetit dhe dendësim mesatar i periferive.

- Tendenca 2: Popullsia në tkurrje, ku popullsia në qendra të qytetit do të reduktohet dhe rrethinat do të kenë dendësim të lehtë (sidomos në Evropën Lindore dhe Gjermani). Kjo tendencë shihet në disa raste (kryesisht në Spanjë), por periferitë paraqesin dendësim më të madh [9].

Krahas faktit që popullsia e përgjithshme parashikohet të mbetet në shifra të qëndrueshme apo të reduktohet, ajo do të shkojë edhe drejt plakjes. Në vitin 2016, jetëgjatësia mesatare në lindje në 28 vendet e BE-së ishte 80 vjet dhe deri në vitin 2070 pritet të rritet në 86,1 vjet për burrat dhe 90,3 vjet për gratë. Deri në vitin 2070, raporti i varësisë ndaj të moshuarve pritet thuhet të dyfishohet.

Ndonëse shumica e qyteteve të mëdha, të cilat janë mjaft tërheqëse për të gjitha grupmoshat, mund të mos preken në masë të madhe dhe do të mund ta mbajnë moshën mesatare të popullsisë së qytetit nën mesataren kombëtare, qytetet evropiane që po përjetojnë tkurrje të popullsisë së përgjithshme sa vijnë e po shtohen, çka do të thotë se raporti i varësisë ndaj të moshuarve po rritet [10].

Për të paraqitur tablonë e plotë të tendencave dhe sfidave të qyteteve, krahas madhësisë së popullsisë së qyteteve dhe rritjes apo zvogëlimit të saj, duhet theksuar edhe rëndësia e “integritit territorial”. Qytetet me madhësi mesatare në zonat rurale kanë funksione dhe sfida të ndryshme nga ato të qyteteve me madhësi mesatare në afërsi të një qyteti të madh. Rast i veçantë janë qytetet që ndodhen pranë kufijve kombëtarë dhe zakonisht janë pjesë e një zone urbane funksionale ndërkufitare më të madhe. Krahas tendencave dhe sfidave të përvijuara më poshtë, këto zona urbane përballen me faktin e nevojës së bashkimit të institucioneve të ndryshme

kombëtare, që ndonjëherë karakterizohen nga kontekste politike apo kultura, gjuhë dhe paradigma të ndryshme politikash, të cilat duhet të tejkalojnë “mospërputhjet shumë-nivelëshe” të kompetencave[11].

Në seksionin vijues, tendencat dhe sfidat janë grupuar në tri dimensione, të cilat, sipas Kartës së Lajpcigut, përbëjnë fuqinë transformuese: qytete të drejta, të gjelbra dhe produktive. Theksi vihet te digjitalizimi, si tendencë kryesore transformuese ndërsektoriale.

Qytete të drejta

Mjedisi urban ndikon te shëndeti, duke sjellë një avantazh dhe një disavantazh për shëndetin në nivel urban. Si avantazh, mund të përmirësohet aksesimi në infrastrukturë dhe shërbime shëndetësore në përgjithësi. Nga ana tjetër, një mjedis jo i shëndetshëm urban mund të kontribuojë në përhapjen e sëmundjeve jo të transmetueshme dhe të transmetueshme për shkak të popullimit, përhapjes së infeksioneve, mungesës së kushteve të përshtatshme të ajrosjes dhe higjienës, si dhe në shtimin e sëmundjeve respiratore akute nga ndotja e ajrit në mjedise të jashtme dhe të brendshme dhe nga prania e mykut në ambientet e brendshme të banesave. Zakonisht, edhe shëndeti mendor është i përkeqësuar në qytete, për shkak të faktorëve përcaktues negativë socialë dhe mjedisorë[12]. Pandemia e Covid-19 ka treguar sërish se qytetet janë vende ku sëmundjet përhapen shpejt dhe në masë. Në vitin 2017, 47 milionë banorë nga 112 milionë banorë të BE-së në rrezik varfërie apo përjashtimi social, që përkon me 22% të popullsisë së përgjithshme, jetonin në qytete. Krahastuar me situatën e vetëm tre vjetëve më parë, numri i njerëzve që jetonin në kushte vulnerabiliteti në qytete u rrit me 13 milionë[13]. Ndonëse në kohën e hartimit të këtij dokumenti nuk ka pasur në dispozicion shifra më të përditësuara, pandemia COVID-19 ka tendencën t'i rrisë më tej këto shifra për shkak të goditjes së paprecedentë ekonomike me të cilën po përballen ekonomitë urbane.

Veçanërisht gjatë viteve të fundit, pasuria ka ardhur duke u akumuluar në duart e një grupi të vogël njerëzish dhe polarizimi i pasurisë është më i përqendruar në zonat urbane. Në veçanti, qytetet në Evropën Perëndimore janë pjesë e qyteteve më pak gjithëpërfshirëse, duke marrë parasysh përqindjet relativisht të larta të njerëzve që jetojnë në rrezik varfërie dhe në familje me intensitet të ulët pune

dhe/ose normat e larta të papunësisë[14]. Në vendet e tjera evropiane, varfëria mbetet ende në nivel më të lartë në zonat rurale.

Brenda qyteteve, ka dallime të mëdha midis lagjeve. Për shembull, jetëgjatësia mund të ndryshojë në varësi të vendit ku jetoni. Rreziku i vdekjes në Torino (IT), Barcelonë (ES), Stokholm (SE) dhe Helsinki (FI) është shumë më i madh te banorët që jetojnë në lagje më të disavantazuara, ndonëse raporti ndryshon nga qyteti në qytet [15].

Jetesa në një kontekst të përshtatshëm strehimi është thelbësore, pasi, sikurse thekson edhe Komisioni Ekonomik i Kombeve të Bashkuara për Evropën (UNECE), strehimi është “një e mirë e integruar, që lidhet me shumë sektorë të tjerë si p.sh. shëndetësia, siguria ekonomike, siguria energjetike, transporti, arsimi, punësimi. Strehimi ndikon edhe në çështje të tilla si kohezioni social dhe siguria në lagje[...].”[16].

Qytetet duhet të ofrojnë strehim të mjaftueshëm dhe të përballueshëm për një larmi popullatash, duke siguruar gjithëpërfshirjen dhe integrimin e komuniteteve dhe reduktimin e ndikimeve mjedisore. Karantinimi gjatë pandemisë së COVID-19 në vitin 2020 nxori në pah ndikimin e cilësisë së banesave si te shëndeti fizik, ashtu edhe tek ai mendor. Banorët që jetojnë në qytetet e BE-së Perëndimore, BE-së Veriore dhe në vendet e EFTA-s e kanë më të vështirë për të gjetur strehim të përballueshëm. Ndërsa ata që jetojnë në kryeqytete e kanë akoma më të vështirë krahasuar me ata që në jetojnë në qytete [17].

Rritja e polarizimit mund të trajtohet nëpërmjet politikave gjithëpërfshirëse dhe të drejta të përshtatura sipas vendit. Këto politika duhet të marrin parasysh shumë faktorë që kontribuojnë te lagjet e disavantazuara (p.sh., shëndetin, kushtet e strehimit dhe përkatësinë etnike), si dhe duhet të identifikojnë shkaqet dhe zgjidhjet për trajtimin e veçimit, duke shkuar përtej kufijve të zonës së veçuar.[18].

Të anketuarit që i janë përgjigjur anketës së programit URBACT IV përmendin aspekte të ndryshme të sfidës lidhur me përfshirjen sociale, si p.sh., shmangien e anonimitetit dhe izolimit (sidomos për të moshuarit), përfshirjen e emigrantëve, përmirësimin e aksesit të personave me aftësi të kufizuara në tregun e punës (për të shmangur shpopullimin e qyteteve të vogla dhe mesatare) dhe nxitjen e punës ndërbrendshme.

Banesat duhet të përshtaten me nevojat e personave me aftësi të kufizuara dhe të brezave më të vjetër, si dhe duhet të jenë të përballueshme për të luftuar veçimin social. Qiratë e larta në qendër të qytetit dhe në zona turistike shihen si sfida për tregun e banesave. Mundësimi i aksesit në shërbime sociale për të gjithë, qoftë në mënyrë fizike ose digjitale, dhe shtimi i veprimeve lokale, konsiderohen si sfida sociale të mëtejshme.

Për më tepër, anketa e programit URBACT IV thekson edhe problematikat lidhur me cilësinë e kujdesit shëndetësor dhe aksesueshmërinë nga të moshuarit. Ndonjëherë, mirëqenia dhe shëndeti lidhen me tema të tjera, si p.sh., me krijimin e hapësirave të gjelbra, riprojektimin e qendrave të qytetit, aksesueshmërinë e strehimit dhe pjesëmarrjen e banorëve në zhvillimin e qytetit. Mendohet se të gjitha këto veprime krijojnë zakone më të shëndetshme dhe përmirësojnë mirëqenien.

Qytete të gjelbra

Ndryshimet klimatike cilësohen vazhdimisht si sfida afatgjatë më e rëndësishme me të cilën po përballen qytetet. Qytetet prodhojnë rreth 70% të emetimeve të gazeve serrë (GS) në rang botëror dhe në të njëjtën kohë janë të veçanërisht të cenueshme nga ndikimet e ndryshimeve klimatike. Rreziqet klimatike përkthehen në rritje të nivelit të detit që ndikon te qytetet bregdetare, infrastrukturën e ndërtuar, problemet shëndetësore për shkak të rritjes së temperaturave mesatare dhe ngjarjeve ekstreme të motit. Ato sjellin rritje të kërkesës dhe përdorimit të energjisë dhe efekte negative të disponueshmërisë dhe burimet ujore[19]. Pasojat sociale, së bashku me këto ndryshime, krijojnë sfida të reja për qytetet.

Të anketuarit që i janë përgjigjur anketës theksojnë se të gjitha qytetet preken nga sfidat e ndryshimeve klimatike, pavarësisht madhësisë. Qytetet hasin sfida lidhur me zbutjen e ndryshimeve klimatike nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazeve serrë (GS), si p.sh., duke reduktuar përdorimin e automjeteve private për vajtje-ardhjet nga puna dhe duke promovuar format e lëvizshmërisë urbane që respektojnë mjedisin. Përdorimi i automjeteve personale duhet të reduktohet në mënyrë të konsiderueshme në interes të një transporti publik më eficient, të ecjes dhe përdorimit të biçikletës, të lëvizshmërisë së përbashkët dhe aktive, si dhe në interes të modeleve të reja të punës. Qytet duhet të promovojnë mjete të

transportit privat dhe publik me emetime të ulëta ose zero. Kjo gjë duhet të ndodhë jo vetëm brenda në qytete, por edhe midis qendrave të qyteteve dhe zonave metropolitane. Nevojitet planifikim urban i qëndrueshëm për të reduktuar zgjerimin urban të pakontrolluar, për t'i bërë shërbimet lehtësisht të arritshme me këmbë dhe për të mundësuar organizimin efikas të transportit publik. Gjatë krizës së COVID-19 në vitin 2020 (e cila ka vijuar edhe në kohën e hartimit të këtij dokumenti), shumë qytete zgjeruan ndjeshëm hapësirën e rezervuar për çiklistët dhe këmbësorët, thjesht sepse nuk ishte i sigurt përdorimi i transportit publik me kapacitet të plotë. Një tjetër sfidë kyç për reduktimin e GS-ve është rritja e eficiencës së energjisë së stokut të banesave,[20] që kontribuon njëkohësisht edhe në trajtimin e varfërisë energjetike. Për t'u përshtatur ndaj ndryshimeve klimatike, qytetet po përpiqen të rrisin numrin e hapësirave të gjelbra. Disa ndryshime në stilin e jetesës dhe në sjellje, si p.sh., përdorimi i një diete të shëndetshme, reduktimi i mbetjeve, angazhimi në lëvizshmëri aktive dhe përdorimi i transportit publik ose zgjedhja e burimeve të qëndrueshme të energjisë, mund t'i ndihmojnë banorët e qyteteve që ta reduktojnë ndjeshëm gjurmën e tyre ekologjike[21].

Qytetet përpiqen t'i ndërgjegjësojnë banorët për çështje të ndryshme klimatike dhe t'i përfshijnë në procesin e vendimmarrjes. Nevojiten mjete dhe financime. Disa qytete kanë hartuar plane për t'u shndërruar në qytete me zero emetim karboni deri në vitin 2030. Më shumë se 10 000 qyteza dhe qytete janë zotuar në kuadër të Konventës së Kryetarëve të Bashkive për Klimën dhe Energjinë, që t'i tejkalojnë objektivat kombëtarë të reduktimit të GS-ve.

Marrëveshja e Gjelbër Evropiane (MGJE) ka identifikuar 5 fusha prioritare në kuadër të politikës së BE-së: cilësia e ajrit, uji, natyra/biodiversiteti, mbetjet/ekonomia qarkulluese, ndotja akustike. Biodiversiteti i tokës është nën presion. Popullatat e jetës së egër janë reduktuar në të gjithë botën mesatarisht me dy të tretat që prej vitit 1970. Raporti "Cities and Biodiversity Outlook" (Perspektiva për Qytetet dhe Biodiversitetin) thekson se urbanizimi është kërcënim për biodiversitetin për shkak të konsumit të tokës, por qytetet mund të jenë edhe vatra të biodiversitetit [22]. Për ta reduktuar dhe zhbërë këtë humbje të biodiversitetit, qytetet duhet të planifikojnë përdorimin e tokës që ekuilibron objektivat e prodhimit dhe të ruajtjes të të gjitha

tokat e menaxhuara, kryesisht duke reduktuar zënien dhe artificializimin e tokës, si dhe duke mbështetur rigjenerimin urban të infrastrukturave të gjelbra dhe blu.

Sfidat e tjera mjedisore të përmendura nga qytetet janë turizmi i paqëndrueshëm, mbetjet dhe cilësia e ajrit, që është marrë parasysh në Planin e Veprimit për Zero Ndotje. Të gjitha këto sfida të qyteteve të gjelbra janë ngushtësisht të ndërlidhura. Kriza e COVID-19 në vitin 2020 ka pasur disa përfitime afatshkurtra mjedisore, si p.sh., përmirësimin e cilësisë së ajrit, reduktimin e emetimeve të GS-ve dhe reduktimin e flukseve të tepërta të turizmit.

Qytetet prodhuese

Qytetet janë motorët e ekonomisë evropiane. Që prej vitit 2000, PBB-ja është rritur 50% më shpejt në qytete se sa në zona të tjera [23]. Qytetet e nxisin produktivitetin pasi, mesatarisht, kanë më shumë banorë që kanë ndjekur arsimin e lartë dhe kanë më tepër novacion, firma me zhvillim të shpejtë, shkallë më të lartë punësimi, si dhe aksesueshmëri dhe ndërlidhshmëri më të mirë. Megjithatë, shkalla e punësimit në qytete për banorët që kanë lindur jashtë BE-së, është ndjeshëm më e ulët dhe strehimi në qytete është bërë më i kushtueshëm, më i kufizuar dhe më i kërkuar [24].

Megjithatë, qytetet janë vendet ku jetojnë dhe punojnë pjesa më e madhe e popullsisë së botës, ku prodhohen rreth 80% e emetimeve të gazeve serrë, ku prodhohet dy e treta e kërkesës për energji dhe gjenerohet 50% e mbetjeve [25]. Ekonomia qarkulluese mund të reagojë nëpërmjet politikave për t'i trajtuar sfidat e mësipërme, duke shërbyer si nxitëse e rritjes ekonomike, e hapjes së vendeve të punës dhe e cilësisë mjedisore. Qytetet dhe rajonet duhet të luajnë rol kyç si promovues, lehtësues dhe mundësues të ekonomisë qarkulluese. Potenciali i ekonomisë qarkulluese në qytete mund të përforcohet ndjeshëm nga politikat e planifikimit hapësiror, që promovojnë përdorimin efikas të hapësirës, trojeve urbane dhe banesave. Bashkitë kanë një mjet mjaft të fuqishëm në dispozicion nëpërmjet prokurimit publik të mallrave dhe shërbimeve [26], por duhet të ketë kushte ekonomike dhe qeverisjeje të përshtatshme për të shpalosur potencialin e tij. Duhet të nxitet edhe ndarja bashkëpunuese e burimeve/me bazë komunitetin.

Fakti se mbi gjysma e qyteteve evropiane do të pësojnë reduktim të popullsisë në të ardhmen do të thotë se pjesa më e madhe e ndryshimeve në Evropë do të duhet të ndodhin në një mënyrë të integruar, të përballueshme dhe të qëndrueshme, brenda pëlhurës paraekzistuese urbane. Popullsia në plakje e BE-së, do të kërkojë përshtatje më të madhe të infrastrukturës dhe shërbimeve. Kjo gjë do të jetë veçanërisht e vlefshme në qytetet e vogla, nevojat e të cilave për kujdes shëndetësor dhe social do të rriten. Nga anketimi i programit URBACT IV u arrit në përfundimin se “ofrimi i shërbimeve të qëndrueshme dhe eficiente publike e tregtare, si dhe krijimi i një ekonomie të fuqishme lokale” konsiderohet deri më tani si sfida më e madhe e qytezave të vogla. Efekti që COVID-19 do të ketë te popullsia dhe ekonomia në qyteza dhe qytete (p.sh. te niveli i punës nga shtëpia duke reduktuar vajtje-ardhjet, reduktimi i tërheqjes ndaj qyteteve të mëdha) nuk dihet ende, por ajo që duket qartë është se, sidomos qendrat tregtare të qyteteve dhe disa zona nënurbane, po përballen me një rënie të ndjeshme të qarkullimit të njerëzve dhe të gjallërisë, që mund të zgjasin përtej kufizimeve të përkohshme. Kjo gjë mund të kërkojë rigjenerim urban të planifikuar të përshtatur sipas vendit, për të rigjallëruar hapësirat urbane me përdorime të kombinuara dhe masa të synuara për të reduktuar vendet bosh të punës dhe rikonstruktuar stokun ekzistues të ndërtesave.

Digjitalizimi - një tendencë madhore transformuese ndërsektoriale

Raporti “Future of European Cities” pranon se teknologjitë e reja dhe të sapokrijuara mund t'i ndihmojnë qytetet të përmirësojnë shërbimet publike, të ndërveprojnë më mirë me banorët, të rrisin produktivitetin dhe të trajtojnë sfidat lidhur me mjedisin dhe qëndrueshmërinë. Për ta përmbledhur, ka një evoluim drejt qyteteve inteligjente. Anketimi i ESPON[27], që përfshiu rreth 136 qytete evropiane, zbuloi se 91% e këtyre qyteteve mendonin se shërbimet e qytetit ishin përmirësuar falë digjitalizimit dhe 39% e tyre dëshmuar rritje të konsiderueshme të përdorimit të këtyre shërbimeve pas digjitalizimit. Pandemia e COVID-19 ka favorizuar ndjeshëm tendencat ekzistuese të punës nga distanca dhe ofrimin e shërbimeve tregtare digjitale, si p.sh., blerjen në internet. Këto tendenca mund të kenë edhe ndikime negative (gjallëria e qendrave të qytetit, shtimi i transportit tregtar), edhe

ndikime pozitive (reduktim të vajtje-ardhjeve në shtëpi, përmirësim të cilësisë së jetesës).

Po ky anketim, ka zbuluar se, në vijën e parë të digjitalizimit, prirjen të qëndrojnë qytetet e mëdha për shkak të kërkesës më të lartë për shërbime dhe ndërveprime më komplekse dhe të kapaciteteve të tyre për t'i zhvilluar dhe ofruar këto shërbime. Shkalla në të cilën qytetet do të arrijnë t'i shfrytëzojnë përfitimet e mundshme të digjitalizimit do të varet nga disa faktorë, duke përfshirë disponueshmërinë e qendrave të përbashkëta të punës/hapësirave inkubatore dhe përmirësimin e ndërlidhmërisë dhe digjitalizimit për të nxitur novacionin dhe zhvillimin e ndërmarrjeve, si dhe për të promovuar rigjenerimin e qendrave të qyteteve dhe qytezave. Faktorët kryesorë kufizues të tranzicionit digjital të qyteteve janë mungesa e fondeve dhe mungesa e aftësive. Mungesa e vizionit strategjik konsiderohet si faktor kufizues shtesë në qytezat e vogla.

Të anketuarit që u janë përgjigjur anketës së programit URBACT IV kanë përmendur teknologjitë e reja si mjet të tërheqjes së popullsisë, por këto duket se krijojnë disa problematika, duke përfshirë privatësinë dhe pronësinë e të dhënave, legjislacionin e përshtatshëm dhe uniform, ndarjen dhe standardet e të dhënave, si dhe sigurinë kibernetike. Qytetet luajnë rol qendror në dinamikën e novacionit - afërsia gjeografike e palëve të interesit dhe ndërveprimi shumëdisiplinor mundësojnë novacionin. Larmia e qasjeve ndaj novacionit përforcon më tej identitetet, traditat dhe trashëgimitë kulturore të qyteteve. Ndonëse kryeqytetet dhe zonat metropolitane mbeten nxitës kryesorë të kreativitetit dhe novacionit, kushte të favorshme mund të gjenden edhe në qytete të vogla[28].

Tranzicioni digjital dhe TIK-u janë pjesë e rëndësishme e interesave të qyteteve të programit URBACT, si për sa u përket rrjeteve, ashtu edhe praktikave të mira. Tranzicioni digjital është trajtuar kryesisht nëpërmjet aspekteve të zhvillimit ekonomik dhe përmirësimit të shërbimeve publike, sidomos në kuadër të shkurtimit të largësisë midis institucioneve publike dhe banorëve, si p.sh., përmes menaxhimit të shërbimeve në internet dhe nga aplikacionet celulare, informimit, lehtësimit të lëvizshmërisë, demokracisë dhe qeverisjes elektronike.[29].

b) Analiza e nevojave të qytetit

Dallimet në konfigurimin urban të Evropës, policentrizmi dhe demografia, sikurse janë përmendur më lart, e vështirësojnë nga njëra anë zbatimin e një qasjeje standarde për të gjitha qytetet, por nga ana tjetër këto dallime territoriale parashikohen të trajtohen nga Politika e Kohezionit.

Në mbarë botën, por edhe në Evropë, organet kombëtare dhe ndërkombëtare e kanë pranuar rolin e rëndësishëm që luajnë qytetet në nxitjen e ndryshimit shoqëror dhe trajtimin e efekteve të sfidave të përvijuara më lart. Katër parimet e përshkruara më poshtë për trajtimin e këtyre sfidave i referohen parimeve kryesore që udhëheqin dimensionin urban të Politikës së Kohezionit. Agjenda e Re Urbane e UN-Habitat-it, Pakti i Amsterdamit i vitit 2016 (Bashkimi Evropian – Agjenda Urbane për BE-në me 14 partneritete tematike) dhe Karta e Re e Lajpcigut (2020) shprehin qartë se qytetet duhet të kenë kapacitetet e nevojshme për ta nxitur këtë transformim. Përkthimi i këtyre parimeve të përgjithshme të zhvillimit të qëndrueshëm urban, të dakordësuar në nivel BE-je dhe nivel ndërkombëtar, në praktikën e përditshme të menaxhimit urban, ka qenë mjaft sfidues për vetë qytetet. Kjo gjë ka ndodhur gjatë periudhës 2014–2020 dhe vijon të ndodhë.

Puna e kapitalizimit e ndërmarrë nga programi URBACT III që analizon me detaje mënyrën se si kuptohen dhe zbatohen nga qytetet parimet e zhvillimit të qëndrueshëm urban, ka hedhur dritë mbi progresin që kanë bërë disa qytete, por sërish ka zbuluar nevojën për mbështetje të vazhdueshme në nivel kombëtar dhe nivel BE-je.

Sipas Kartës së Re të Lajpcigut, duhet të forcohet qeverisja urbane në mënyrë që qytetet të fuqizohen për t'u transformuar. Për këtë arsye, qyteteve u duhen kuadro ligjore, kapacitete investuese, punonjës të aftësuar siç duhet, akses dhe kapacitete për menaxhimin e infrastrukturës, shërbimeve publike dhe mirëqenies publike.

Raporti “E ardhmja e qyteteve” identifikon ndërhyrjet fizike, qeverisjen, teknologjitë e reja dhe aftësinë ripërtëritëse si masa kyç për qytetet që të trajtojnë sfidat e tyre. Vetë qytetet vlerësuan qeverisjen dhe ndërhyrjet fizike me pikët më të larta në anketën e programit URBACT IV.

Qeverisja

Qeverisja e dobët dhe prania e korrupsionit janë mjaft të dëmshme për zhvillimin ekonomik dhe

prosperitetin, si në nivel kombëtar, ashtu edhe në nivel vendor[30]. Gjysma e banorëve të qytetit (51%) bien dakord se korrupsioni është i pranishëm edhe në administratën publike vendore. Me këtë pohim bie dakord mesatarisht më shumë se dy e treta (68%) e banorëve në qytetet e Ballkanit Perëndimor dhe në Turqi. Shifra mbetet thuajse e njëjtë (65%) edhe në qytetet e BE-së Lindore. Në qytetet e BE-së Veriore dhe Perëndimore, dakordësia me pohimin është shumë më e ulët (nën 40%)[31]. Edhe qeverisja e mirë shihet si parakusht për sigurinë dhe përfshirjen sociale dhe rrit aftësinë ripërtëritëse urbane përballë pasigurive dhe risqeve mjedisore, socio-ekonomike dhe politike.

Ka pasur një tendencë për forcimin e qeverisjes urbane brenda BE-së. Format e reja të qeverisjes urbane janë nxitur tashmë në shumë qytete dhe rëndësia e rrjeteve të qyteteve pritet të rritet më tej[32]. Masat për qeverisjen urbane bëhen edhe më të rëndësishme kur kufijtë administrativë bashkiakë nuk përkojnë me realitetin funksional të zonave urbane.

Ky pohim mbështetet dhe është në të njëjtën linjë me parimet kryesore që orientojnë zhvillimin e qëndrueshëm urban në BE. Drejtoria e Përgjithshme të Komisionit për Politikat Rajonale dhe Urbane (DG REGIO) dhe Qendra e Përbashkët Kërkimore (JRC) kanë publikuar Manualin [33] e strategjive të qëndrueshme urbane, si dhe Instrumentin e Vetëvlerësimit për Zhvillim të Qëndrueshëm Urban. Manuali mbështetet tek arritjet lidhur me zhvillimin urban evropian (bashkëpunimi ndërqeveritar, politika e kohezionit, Agjenda Urbane për BE-në) për të individualizuar gurët e themelit që karakterizojnë qasjen e BE-së kundrejt zhvillimit të qëndrueshëm dhe të integruar urban:

- një qasje që promovon **vizionin strategjik** për zhvillimin e zonave urbane;

- një qasje që trajton **qytetet e të gjitha madhësive**, duke promovuar **integrimin midis shkallëve gjeografike**, nga lagjet deri tek territoret më të mëdha;

- një **qeverisje shumënivelëshe dhe qasje shumëpalëshe**, që koordinon aktorë të ndryshëm sipas roleve të tyre përkatëse, aftësive dhe shkallëve të ndërhyrjeve, duke siguruar edhe angazhimin aktiv të banorëve;

- një qasje e **integruar në nivel ndërsektorial**, që i nxit qytetet të punojnë lidhur me fushat e politikave;

- një qasje e bazuar tek **integrimi i burimeve të shumëfishta të financimit**, duke përfshirë edhe angazhimin e sektorit privat;

- një qasje që promovon arsyetimin e orientuar drejt rezultateve, duke krijuar kuadro **monitorimi dhe vlerësimi** [34].

Qasje e integruar

Duke u mbështetur te metoda [35] e mirëpërcaktuar e programit URBACT që prej periudhës 2014–

2020, qytetet vijnë të kenë nevojë për mbështetje për zbatimin e qasjes së integruar kundrejt zhvillimit të qëndrueshëm urban. Elementet qendrore të përkufizimit të qasjes së integruar janë bashkëpunimi midis bashkive fqinje, bashkëpunimi midis të gjitha niveleve të qeverisjes dhe aktorëve lokalë, bashkëpunimi përgjatë fushave të ndryshme të politikave dhe departamenteve të një bashkie, si dhe ruajtja e ekuilibrit midis investimeve fizike dhe investimeve sociale, ku bashkia përdor vizion të gjithanshëm kundrejt zhvillimit urban. Këto elemente duhet të jenë që të gjitha pjesë e Planeve të Integruara të Veprimit, të cilat kanë qenë në fokus të programit URBACT që prej krijimit të tij.

Kërkimet e detajuara që eksplorojnë punën e integruar në praktikë[36] sugjerojnë se, për shumë qytete, **procesi i hartimit të Planit të Integruar të Veprimit është më i dobishëm** për sa i përket transformimit të bashkëpunimit ndërmjet departamenteve, përfshirjes së palëve vendore të interesit, të kuptuarit e sfidave tematike dhe zgjidhjeve të mundshme të integruara, se sa vetë veprimeve.

Pjesëmarrja

Qytetet kanë nevojë për mbështetje praktike për të ngritur kapacitetet e tyre, në mënyrë që të nxisin pjesëmarrjen qytetare. Këtë nevojë e kanë veçanërisht qytetet e vogla dhe me madhësi mesatare, që zakonisht kanë më pak kapacitete për të vepruar. Pjesëmarrja është një çështje mjaft e rëndësishme për demokracinë vendore. Ky element politik është thelbësor për të peshuar interesat e ndryshme të zhvillimit vendor dhe për të gjetur zgjidhjet më të mira që përshtaten me nevojat vendore.

Rrjetet e programit URBACT III e kanë zbatuar konceptin e pjesëmarrjes duke përdorur instrumentin e “grupit vendor”, që ishte përgjegjës për bashkëhartimin e Planit të Integruar të Veprimit. 97% e qyteteve të programit URBACT, që e kanë realizuar këtë proces, kanë treguar se qasja pjesëmarrëse e përdorur gjatë rrjetit të tyre do të vijonte të përdorej edhe më pas[37]. Për më tepër, puna[38] që ka bërë programi URBACT III për të kapitalizuar mënyrën se si këto qytete i kuptojnë dhe zbatojnë këto parime tregon se avantazhet e angazhimit me banorët në një proces pjesëmarrës nuk kanë qenë gjithmonë qartazi të dukshme. Nevojitet demonstrimi i efekteve nga qytete më të avancuara nga pikëpamja e angazhimit dhe mbështetjes së komunitetit për të kuptuar mekanizmat dhe aftësitë e përfshira. Duhet të nxiten dhe të përmirësohen format e reja të pjesëmarrjes, duke përfshirë bashkëkrijimin dhe bashkëprojektimin në bashkëpunim me banorët, rrjetet e shoqërisë civile, organizatat komunitare dhe ndërmarrjet private.[39]

Qasjet e përshtatura sipas vendit

Karta e re e Lajpcigut mbështetet mbi disa kërkime mjaft të rëndësishme të viteve të mëparshme, kryesisht mbi raportin “Barca”, i cili përcakton parimet e zhvillimit të qëndrueshëm në kontekstin e çdo territori specifik. Për sa i përket shkëmbimit dhe të nxënit, qytetet janë të detyruara t’i përshtatin proceset ose veprimet me kontekstin e tyre gjeohapësinor dhe administrativ[40]. Nevojitet mbështetje për të kuptuar faktorët e suksesit të çdo qasjeje specifike, gjë që mund të organizohet në nivel BE-je/transkombëtar. Specifikat e politikës urbane janë të tilla që e bëjnë kontekstin kombëtar dhe përfshirjen e palëve të interesit kombëtare (ose nënkombëtare) të politikës urbane thelbësore për ndryshimin e politikave afatgjata. Rrjetet e Transferimit të programit URBACT III ishin një shembull i shkëlqyer i mënyrës se si qytetet mund t’i përqafojnë specifikat e tyre duke përfituar edhe nga praktikat e mira të provuara dhe të testuara nga qytetet e tjera.

c) Rritja e rëndësisë së zhvillimit të qëndrueshëm urban në Politikën Evropiane të Kohezionit

Kuadri i ri rregullator për periudhën 2021–2027 përbëhet nga rregulloret e Politikës së Kohezionit[41]. Këto rregullore ofrojnë një gamë të gjerë mbështetjeje për qytetet evropiane me qëllim

trajtimin e dallimeve në mbarë BE-në. Theksi te strategjitë e zhvillimit të qëndrueshëm urban dhe strategjitë e zhvillimit territorial dhe vendor brenda këtij kuadri të ri dëshmohej nga paketa e mjeteve të politikës së kohezionit, të cilat janë vënë në dispozicion për të mbështetur qytetet në hartimin dhe zbatimin e politikave të tyre urbane.

Ky kuadër i ri përfshin:

- Nenin 5 të Rregullores (BE) 2021/1060, që parashikon pesë objektiva kyç të politikës, që janë me rëndësi për qytet e BE-së. Do t’i kushtohet vëmendje e veçantë objektivit 5 të politikës (OP 5) me titull “një Evropë më pranë qytetarëve, duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar të të gjitha llojeve të territoreve dhe nismave vendore”;

- Nenin 28 të Rregullores (BE) 2021/1060, që parashikon se shteti anëtar duhet të përdorë investimet e integruara territoriale, zhvillimin lokal të udhëhequr nga komuniteti ose mjete të tjera territoriale, të projektuara nga shteti anëtar, në rastet kur mbështet zhvillimin e integruar territorial nëpërmjet strategjive të zhvillimit territorial ose vendor;

- Nenin 29 të Rregullores (BE) 2021/1060, që liston disa elemente që duhet të përfshihen në strategjitë territoriale të cilat financohen nga Politika e Kohezionit, si p.sh. përcaktimin e zonës gjeografike, analizën e nevojave dhe potencialit për zhvillim, përshkrimin e qasjes së integruar dhe përfshirjen e partnerëve në përgatitje dhe zbatim;

- Nenin 32 të Rregullores (BE) 2021/1060, që liston disa elemente të cilat duhet të përfshihen në Strategjinë e Zhvillimit Lokal të Udhëhequr nga Komuniteti;

- Nenin 11 të Rregullores (BE) 2021/1058, që përcakton se një shteti anëtar duhet t’i alokohet minimumi 8% e burimeve të FEZHR-së për zhvillimin e integruar territorial me fokus te zonat urbane (zhvillimi i qëndrueshëm urban)[42]. Duhet t’i kushtohet vëmendje e veçantë trajtimit të sfidave mjedisore dhe klimatike, kryesisht kalimit drejt ekonomisë neutrale ndaj klimës deri në vitin 2050, shfrytëzimit të potencialit të teknologjive digjitale për qëllime novacioni dhe mbështetjes së zhvillimit të zonave urbane funksionale;

- Neni 12 i Rregullores (BE) 2021/1058, parashikon krijimin e Nismës Urbane Evropiane. Nisma duhet të mbulojë të gjitha zonat urbane, duke përfshirë zonat funksionale urbane dhe ka dy linja kryesore aktivitetshe: mbështetjen e veprimeve

novatore dhe mbështetjen e zhvillimit të kapaciteteve dhe të njohurive, vlerësimeve të ndikimit territorial, zhvillimit dhe komunikimit të politikave. NUE-ja duhet të sigurojë koordinimin dhe mjetet plotësuese të përshtatshme me programin URBACT.

Programi URBACT IV është pjesë mjaft e rëndësishme e kësaj pakete, pasi u ofron qyteteve një mundësi unike për trajtimin e sfidave të tyre urbane në mënyrë të integruar dhe pjesëmarrëse, nëpërmjet shkëmbimit transkombëtar të njohurive dhe ngritjes së kapaciteteve. Rregullorja që përcakton rregullat specifike për programin URBACT IV është Rregullorja (BE) 2021/1059 “Për objektivin evropian të bashkëpunimit territorial (Interreg)”;

Programi URBACT IV do të përfshijë vendet e IPA-s dhe prioritetet e dokumentit strategjik shumëvjeçar do të trajtohen në përputhje me Rregulloren (BE) 2021/1529.

Neni 3, paragrafi 3, germa “b” të kësaj rregulloreje përcakton objektivat e mëposhtëm për programin URBACT IV:

Bashkëpunim ndërrajonal për të përforcuar efikasitetin e politikës së kohëzimit (Interreg C), duke promovuar shkëmbimin e përvojave, qasjet novatore dhe ngritjen e kapaciteteve lidhur me identifikimin, transferimin dhe kapitalizimin e praktikave të mira për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban, duke marrë parasysh lidhjet midis zonave urbane dhe rurale; duke mbështetur veprimet e ndërmarra në kuadër të nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058; si dhe duke plotësuar njëkohësisht në mënyrë të koordinuar nismën e përshkruar në nenin 12 të kësaj rregulloreje (programi URBACT);

Kjo rregullore përcakton tri detyra kryesore për programin URBACT IV:

1. shkëmbimin e përvojave, qasjet novatore dhe ngritjen e kapaciteteve lidhur me identifikimin, transferimin dhe kapitalizimin e praktikave të mira urbane për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban, duke marrë parasysh lidhjet midis zonave urbane dhe rurale;

2. mbështetjen e veprimeve të ndërmarra në kuadër të nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058 për zhvillimin e qëndrueshëm urban.

3. Aktivitetet e programit URBACT IV do të zhvillohen për të plotësuar në mënyrë të koordinuar Nismën Urbane Evropiane, të përmendur në nenin 12 të Rregullores (BE) 2021/1058.

Krahas parashikimeve të kuadrit të ri rregullator të BE-së, mund të marrim në konsideratë edhe

nisma të spikatura politikash me në fokus qytetet, të tilla si Partneriteti Evropian për Novacion për qytete dhe komunitete inteligjente, Konventa e Kryetarëve të Bashkive për Klimën dhe Energjinë, Misioni “Horizon Europe” për 100 qytetet inteligjente dhe neutrale ndaj klimës, nismën “Sfida e qyteteve inteligjente”, Programi për një Evropë Digjitale dhe programi digjital “Connecting Europe Facility”.

Programi URBACT III financoi 19 qytete në një rrjet të dedikuar për lokalizimin e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (OZHQ) të OKB-së. Ky rrjet thekson rolin strategjik të qyteteve në arritjen e synimeve dhe ka zhvilluar mjete të tilla si vlerësimet lokale dhe përcaktimin e treguesve për t'i ndihmuar qytetet të menaxhojnë realizimin e OZHQ-ve. OZHQ-ja 11 fokusohet në mënyrë të veçantë te qytetet, por edhe shumë të objektiva të tjerë janë tejet të vlefshëm (më konkretisht OZHQ-të 7,8,9 dhe 10).

Nisma “Bauhausi i Ri Evropian” (NEB) ka shumë parime kyç të përbashkëta me programin URBACT, duke përfshirë punën ndërdisiplinore, pjesëmarrjen, qëndrueshmërinë dhe gjithëpërfshirjen. Pikërisht për këtë arsye, programi URBACT do të mund të kontribuojë nëpërmjet aktiviteteve të veta te nisma e NEB-së. Instrumenti i Rikuperimit dhe Ripërtëritjes dhe Mekanizimi i Tranzicionit të Drejtë në Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane mund të jenë të dobishme për autoritetet vendore në disa kushte të caktuara.

Raporti reciprok me Nismën Urbane Evropiane

Programi URBACT dhe Nisma Urbane Evropiane do ta plotësojnë njëra-tjetrën në mënyrë të koordinuar. Programi URBACT do të kontribuojë te zinxhiri i vlerave të Nismës Urbane Evropiane që synon t'u ofrojë qyteteve mbështetje koherente. NUE do të ofrojë mbështetje për novacionin, zhvillimin e kapaciteteve dhe njohurive, vlerësimet e ndikimit territorial, zhvillimin dhe komunikimin e politikave. Në këtë kontekst, identifikon sfidat urbane, aktivizon instrumente për mbështetjen e novacionit, zhvillimin e kapaciteteve dhe njohurive/mbledhjen e provave, analizon rezultatet dhe ndërmerr aktivitete kapitalizimi, nxit komunikimin dhe shpërndarjen e informacioneve, si dhe zbaton dhe vlerëson rezultatet.

- **Programi URBACT mbështet linjën A të veprimeve novatore**

Qëllimi i NUE-s për linjën A është të testojë zgjidhje të reja për sfidat urbane që janë të rëndësishme për BE-në dhe ta përhapë novacionin (shtimi, shpërndarja dhe transferimi i njohurive) në Politikën e Kohezionit 2021–2027 e më tej. Pavarësisht promovimit të gjerë të proceseve dhe qeverisjes novatore të programit URBACT, ky i fundit mbështetet te metoda “kupto, përshtat, ripërdor” për transferimin e praktikave të mira, si dhe te Mekanizmi pilot i Transferimit, i testuar në programin URBACT III, për të zhvilluar një mekanizëm të veçantë që të mbështesë transferimin e veprimeve novatore urbane. Në aktivitetet e transferimit gjatë periudhës së zbatimit të programit do të ftohen të marrin pjesë edhe projektet e Veprimeve Urbane Novatore (VUA) nga thirrjet 2 deri në 5 të VUA-së (2014–2020). Afati i projekteve do të marrë parasysh ciklin e zbatimit të Veprimeve Novatore Urbane dhe do të planifikohet sipas buxhetit të disponueshëm.

- Programi URBACT do të luajë rol mbështetës në Linjën B1 për ngritjen e kapaciteteve

Nëpërmjet rrjeteve transkombëtare URBACT, programeve dhe aktiviteteve në nivel kombëtar për ngritjen e kapaciteteve, programi URBACT synon të rrisë kapacitetet në qasjet e integruara dhe pjesëmarrëse të ekspertëve të zhvillimit urban dhe palëve vendore të interesit, që janë pjesë e rrjeteve URBACT.

Në këto rrjete do të marrin pjesë qytetet që përfitojnë nga zhvillimi i qëndrueshëm urban (neni 11 i Rregullores (BE) 2021/1058) dhe nga fonde të tjera të Politikës së Kohezionit. Në përputhje me nenin 3, paragrafi 3, germa “b”, aktivitetet e programit URBACT për ngritjen e kapaciteteve do të mbështesin veprimet e zhvilluara në kuadër të nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058 dhe do të plotësojnë në mënyrë të koordinuar aktivitetet e ngritjes së kapaciteteve të zhvilluara nga NUE.

Mjetet dhe praktikët e zhvilluara nga NUE do të ndahen edhe me qytetet që marrin pjesë në aktivitetet e programit URBACT për ngritjen e kapaciteteve. Qytetet e programit URBACT do të mund të marrin pjesë edhe në aktivitetet e NUE-s për ngritjen e kapaciteteve dhe në disa aktivitete të tjera të organizuara bashkërisht.

- Programi URBACT do të kontribuojë te Linja B2 për njohuritë, vlerësimet e ndikimit

territorial, zhvillimin dhe komunikimin e politikave

Programi URBACT do të kontribuojë tek aktivitetet e kësaj linje për njohuritë dhe komunikimin. Do t'i ofrojë sugjerime Platformës së Ndarjes së Njohurive lidhur me njohuritë dhe metodat e zhvillimit të qëndrueshëm urban, që janë përfshirë nëpërmjet rrjeteve dhe aktiviteteve të programit URBACT për njohuritë, duke përfshirë ato në interes të Agjendës Urbane për BE-në. Në nivel kombëtar, Pikat Kombëtare (pavarësisht organizimit të tyre institucional) do të bashkëpunojnë ngushtësisht në fushat e aktiviteteve informuese dhe sensibilizuese, ngritjes së kapaciteteve në nivel kombëtar dhe lehtësimit të dialogut kombëtar për zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar urban.

d) Mësimet e nxjerra nga përvoja të mëparshme

Që prej vitit 2002, programi URBACT ka financuar 161 rrjete që kanë trajtuar sfida të mëdha me të cilat përballen qytetet, si p.sh. përfshirja sociale, planifikimi fizik dhe rinovimi urban, konkurrueshmëria e Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme (NVM), punësimi dhe lëvizshmëria e fuqisë punëtore etj. Krahas problematikave “të nxehta” të ditëve të sotme siç janë strehimi, emigracioni, ekonomia e re dhe digjitalizimi, mbrojtja mjedisore dhe ndryshimet klimatike, rrjetet dhe aktivitetet më të fundit të programit URBACT për zhvillimin e njohurive kanë përfshirë edhe tema të reja.

Programit URBACT i është dashur shumë kohë që të zhvillojë lidhje të forta me qytetet, të ngrejë mekanizma efikasë bashkëpunimi dhe të krijojë pika kombëtare që mund të frymëzojnë zhvillime të ardhshme në raportin reciprok me Nismën Urbane Evropiane. Kjo përvojë, së bashku me vlerësimet në shkallë të gjerë të programit URBACT, kanë mundësuar transformimin e programit në një markë të besueshme për qytetet dhe disa përmirësime të mëdha e të shumta progresive gjatë periudhave të zhvillimit të programit. Vlerësimi i zbatimit të programit URBACT III, së bashku me burimet e tjera të aktiviteteve për vlerësimin e programeve, shërbejnë si bazë mjaft e fortë mbi të cilën mund të ngrihet programi URBACT IV, pasi na lejon të analizojmë se çfarë duhet çuar më tej dhe çfarë duhet përmirësuar.

Rrjetëzimi është një mjet mjaft efikas për ngritjen e kapaciteteve dhe ndarjen e njohurive

Qasja e programit URBACT për kapitalizimin e shkëmbimeve transkombëtare të të nxëniet dhe njohurive, financiar nga programi nëpërmjet mbështetjes së ekspertëve dhe aktiviteteve ndërkombëtare të ngritjes së kapaciteteve, çmohet shumë nga qytetet pjesëmarrëse.

Të nxëniet transkombëtar merr kohë, kërkon ndërveprim të qëndrueshëm dhe është i dobishëm në faza të ndryshme të hartimit dhe zbatimit të planeve të veprimit. Kohëzgjatja e rrjeteve shihet si e përshtatshme.

Kërkohet zgjerimi i metodologjisë ekzistuese të shkëmbimeve transkombëtare për transferimin e praktikave të mira dhe veprimeve novatore nga njëri qytet tek tjetri. Qasja e bazuar në rrjet nuk është e përshtatshme për shkëmbime njohurish shumë specifike dhe duhet të parashikohen shkëmbime më të afatshkurtra.

Ndonëse qytetet mendojnë se pjesëmarrja në rrjetet URBACT sjell mjaft përfitime për ta, kjo pjesëmarrje kërkon edhe një lloj investimi në kohë, kapacitete për të ndjekur procedurat administrative dhe mbështetje politike, që në përgjithësi është më e vështirë për t'u siguruar nga qytetet e vogla. Mund të nevojiten veprime shtesë për t'u siguruar se rrjetet e shkëmbimeve transkombëtare po sjellin përfitime për një numër qytetesh që sa vjen e rritet, veçanërisht për qytetet që përfitojnë nga Politika e Kohezionit.

Kapaciteti i qyteteve për të vepruar rritet realisht, sidomos për qytetet e vogla

Puna e programit URBACT, për të zhvilluar, së bashku me qytetet, një metodë për mbledhjen e palëve të interesit së bashku për të hartuar planet e integruara të veprimit në përgjigje të sfidave të qytetit dhe për të ndarë gjerësisht mësimet e nxjerra, është unike në Evropë. Qytetet pjesëmarrëse kanë treguar rritje të ndjeshme të kapaciteteve nga 47% në vitin 2016 (viti referencë) në 67% në vitin 2018[43], duke përfutur njohuri të konsiderueshme për zhvillimin urban të integruar dhe pjesëmarrës.

Kjo rritje kapacitetesh ka përfshirë aftësi dhe metoda të reja të përdorura në qytete, për planifikim dhe zbatim më të integruar të veprimeve.

Programi njihet edhe për funksionin e tij si gur themeli për të përfutur financime nga BE-ja dhe menaxhim projektesh për qytetet e vogla dhe me madhësi mesatare, ku kanë arritur të marrin financime 48% e Planeve të hartuara të Integruara të Veprimit (98 PIV)[44]. Gjithsesi, shumë qytete

dëshirojnë që të rriten mundësitë e programit për të testuar zgjidhje që vijnë si rezultat i shkëmbimeve transkombëtare.

Planet e Integruara të Veprimit mbështesin përdorimin

inteligjent të fondeve të BE-së

Planet e Integruara të Veprimit (PIV) janë konceptuar për të siguruar akses në financime sipas programeve në nivel rajonal/kombëtar/BE-je. Nga 98 PIV-të që kanë marrë financime, 34% përdorin FEZHR-në dhe Fondin Social Evropian (FSE) për zbatimin e veprimeve.

Qytetet e programit URBACT kanë përfutur financime të mëtejshme nëpërmjet Veprimeve Novatore Urbane, programit “Horizon 2020”, Planeve për Tranzicion të Drejtë etj. Për më tepër, programi URBACT III e ka tejkaluar objektivin e parashikuar në nenin 7 për qytetet përfutuese të FEZHR-së në aktivitetet e URBACT. Lidhja me autoritetet menaxhuese do të forcohet më tej dhe programi URBACT do t'i mbështesë qytetet me përmirësimin e aksesit në burime dhe financime dhe me integrimin e kërkesave të ndryshme të planifikimit.

Gjetjet e vlerësimit të programit URBACT III kanë treguar vazhdimisht se programi URBACT III ka dhënë kontribut të drejtpërdrejtë dhe të qartë të njëmbëdhjetë objektivat tematikë të Politikës së Kohezionit. Fokusi tematik që synoi programi në fillim të vitit 2014 është arritur falë procesit të përzgjedhjes së rrjeteve transkombëtare përmes qasjes nga poshtë-lart. Megjithatë, qytetet mund të kenë nevojë për mbështetje shtesë lidhur me ngritjen e kapaciteteve, për të përfshirë në metodat e tyre të punës aspekte ndërsektoriale, si p.sh. aspektin digjital, mjedisor dhe të barazisë gjinore.

Parimet bazë të integrit, pjesëmarrjes dhe të nxëniet praktik në metodën URBACT i përgjigjen plotësisht kërkesave minimale të përcaktuara në nenin 29 të Rregullores (BE) 2021/1060. Metoda URBACT ka evoluar gjatë periudhës së programit 2014–2020 për të përfshirë përmirësimin e mbështetjes me financime dhe burime. Ndonëse aksesit në financime nuk është arsyeja kryesore që i nxit qytetet t'i bashkohen rrjetit URBACT, roli i programit URBACT si pjesë e Politikës së Kohezionit është të mbështesë qytetet me hartimin e strategjive dhe planeve të integruara të veprimit, dhe me financimin e këtyre planeve, kur është e

mundur, duke përdorur fondet e Politikës së Kohezionit.

Evoluimi i programit URBACT si qendër njohurish

Më shumë se 600 qytete pjesëmarrëse në programin URBACT III kanë kontribuar në krijimin e një baze të bollshme njohurish rreth zhvillimit të qëndrueshëm urban nëpërmjet trajtimit të një larmie temash. Mjetet kryesore të përhapjes së njohurive treguan informim të konsiderueshëm për sa u përket mjeteve të disponueshme. Faqja e internetit e programit URBACT ka regjistruar rritje të vazhdueshme të numrit të përdoruesve (mesatarisht 15 000 në muaj në vitin 2017, deri në më shumë se 30 000 përdorues në muaj në vitin 2021), me 1450 pjesëmarrës në total në të tria edicionet e Festivalit të Qyteteve URBACT[45]. Aktivitetet e posaçme të kapitalizimit për tematika të caktuara kanë siguruar kontribute për të gjitha partneritetet e Agjendës Urbane të BE-së[46] dhe kanë ndihmuar në zhvillimin e një qasjeje shumënivelshe midis aktorëve urbanë në të gjitha nivelet.

Palët kryesore të interesit dhe disa pjesëmarrës në anketën e programit URBACT IV shprehën dëshirën për më shumë koordinim të kapitalizimit dhe njohurive të programit URBACT me nisma të tjera urbane për të rritur ndikimin të zhvillimi i politikave në nivel kombëtar dhe evropian. Mund të forcohet më tej edhe shkëmbimi i njohurive midis aktorëve të programit URBACT (ekspertëve, pikave kombëtare, përfaqësuesve të qyteteve të programit URBACT).

Në këtë kontekst, pjesë të caktuara të qendrës së njohurive të programit URBACT do të ndihmojnë në krijimin dhe do të ndërveprojnë ngushtësisht me Platformën e NUE-s për Ndarjen e Njohurive, duke garantuar arritjen e sinergjive.

Të anketuarit që iu përgjigjën anketës për mbylljen e rrjeteve URBACT vlerësuan lidhjen e fortë me Agjendën Urbane të BE-së dhe vlerën e shtuar që paraqet për partneritetet, por raporti i Vlerësimit të Zbatimit të Programit URBACT III rekomandon qartësimin e fokusit të nismave urbane, në mënyrë që të jetë tek integrimi i aktiviteteve të kapitalizimit, të rezultatet e prekshme dhe të praktika e mirë.

Pikat kombëtare të programit URBACT luajnë një rol mjaft të rëndësishëm në lidhjen e politikave në nivel vendor, kombëtar dhe BE-je

25 pikat kombëtare të programit URBACT që mbulojnë 28 vende komunikojnë për aktivitetet e programit, publikojnë rezultatet e programit URBACT në nivel kombëtar në gjuhën vendase dhe operojnë si platformë kombëtare për dialogun, shkëmbimet dhe të nxëniet për zhvillimin e qëndrueshëm urban. Disa vende kanë shkuar një hap më tej dhe kanë zhvilluar një rrjet kombëtar duke u bazuar te metoda dhe parimet e programit URBACT, ku janë përfshirë qytete nga nisma të tjera urbane që përfitojnë dhe që nuk përfitojnë financime.

Vlerësimi i zbatimit të programit URBACT III rritet gjetet e anketës përmbyllëse për Rrjetet e Planifikimit të Veprimt: nevojitet mbështetje më e madhe në nivel kombëtar për veprimet urbane. Vlerësimi i zbatimit ka zbuluar se Programi ka më pak kontroll mbi cilësinë dhe shkallën e kontaktit të drejtpërdrejtë që marrin qytetet partnere. Për sa i përket sigurimit të ngritjes së kapaciteteve të të gjithë partnerëve lokalë, lehtësimit të shkëmbimeve më të drejtpërdrejta midis qyteteve dhe të burimeve të financimit, apo ndryshimit të politikave në nivel lokal, mund të ofrohet mbështetje e mëtejshme në nivel kombëtar. Si të anketuarit që iu përgjigjën anketës së programit URBACT IV, ashtu edhe palët kyç të interesit, shprehën dëshirën për ngritjen e kapaciteteve të qyteteve që përfitojnë nga financimi i Politikës së Kohezionit (neni 11 i Rregullores (BE) 2021/1058), për të mësuar “metodën e programit URBACT” me qasje nga poshtë-lart, hartimin e strategjisë së integruar dhe pjesëmarrëse, si dhe për të rritur kapacitetin zbatues. Për shkak të konteksteve të ndryshme, aktivitetet kombëtare specifike për ngritjen e kapaciteteve mund të jenë më të përshtatshme.

Reagimi i programit URBACT

Programi URBACT ka përvojë mjaft të gjerë me mbështetjen e qyteteve për të përmirësuar politikën e tyre urbane nëpërmjet bashkëpunimit transkombëtar. Qasja nga poshtë-lart e programit u jep mundësinë qyteteve që të përcaktojnë nevojat e tyre duke garantuar një lidhje të fortë me kuadrin e Politikës së Kohezionit.

- **Gjatë periudhës 2021–2027, programi URBACT do të promovojë zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar urban nëpërmjet bashkëpunimit dhe do të kontribuojë afërsisht në Evropës sa më pranë qytetarëve (OP5).** Më konkretisht, programi URBACT mund të ndihmojë

më shumë qytete për ngritjen e kapaciteteve të tyre në hartimin dhe zbatimin e strategjive dhe planeve të zhvillimit të qëndrueshëm;

Vlera e shtuar e programit URBACT në ngritjen e kapaciteteve të qyteteve është treguar mjaft qartë gjatë programeve të mëparshme URBACT dhe kjo gjë duhet të vijojë edhe për programin URBACT IV. Duhet të jetë në dispozicion të qyteteve dhe qytetave të të gjitha madhësive, përfshi edhe ato që përfitojnë financime nga politika e kohezionit. Qytetet e vogla mund të kenë nevojë për mbështetje që të hedhin hapin e parë. Programi do të përpikjet që të arrijë thjeshtimin e mëtejshëm të procedurave administrative dhe të nxëniti transkombëtar do të fokusohet më shumë te testimi i zgjidhjeve dhe zgjerimi i objektit e transferimit të praktikave të mira. Programi URBACT do të vazhdojë përpjekjet për integrimin e qyteteve të reja, sidomos të qyteteve që përfitojnë fonde nga politika e kohezionit dhe të atyre në rajonet më të varfra të Bashkimit Evropian.

-Programi URBACT mund t'i ndihmojë qytetet të kuptojnë dhe të vënë në praktikë parimet kyç të BE-së për zhvillimin e qëndrueshëm urban dhe zhvillimin e integruar territorial (neni 28 i Rregullores (BE) 2021/1060).

Metoda URBACT ofron qasje konkrete dhe praktike për qytetet, që t'i përkthejnë parimet e nivelit të lartë në punë të përditshme. Programi duhet të vijojë të promovojë qasjet e integruara, duke zhvilluar më tej proceset nga poshtë-lart dhe pjesëmarrëse, në mënyrë që kuadrot e politikave të nivelit të lartë të BE-së të lidhen me nevojat vendore. Novacionet në format që merr kjo mbështetje mund të mbulojnë veprime specifike për grupe të caktuara të posaçme dhe të synuara (si në nenin 11 për qytetet dhe veprimet novatore), në bazë të nevojave dhe kërkesave.

-Programi URBACT mund të kontribuojë te kohezioni evropian dhe solidariteti nëpërmjet të nxëniti dhe shkëmbimeve midis palëve, ndërmjet qyteteve të të gjitha madhësive, nga të gjitha rajonet e Evropës.

Programi URBACT kontribuon drejtpërdrejt në arritjen e objektivit kryesor të Politikës së Kohezionit duke synuar qytete dhe qyteza nga të gjitha vendet anëtare dhe partnere të BE-së, si dhe duke siguruar nëpërmjet kriterëve të kualifikueshmërisë së thirrjeve për propozime, që të paktën gjysma e qyteteve të një rrjeti të jenë nga rajone më pak të zhvilluara. Rrjetet e shkëmbimeve

transkombëtare kanë treguar se janë një mekanizëm mjaft efikas i të nxëniti nga palët dhe janë të dobishme për të gjitha qytetet në Evropë, duke përfshirë edhe ato që përfitojnë drejtpërdrejt nga financimi i Politikës së Kohezionit.

- Programi URBACT mund të mbështetet te baza e njohurive të bazuara në prova për të siguruar lidhje koherente me nismat e tjera të BE-së për politikën urbane.

Shfrytëzimi i një burimi kaq të pasur, sikurse është të nxëniti në nivel urban të bazuar në përvoja praktike, mbetet thelbësor për integrimin e rezultateve të programit URBACT në shkallë të gjerë. Programi URBACT mund të bashkëpunojë ngushtësisht me programet “Interreg C” dhe platformat e tyre të njohurive (p.sh., platformat Interreg për njohuritë rreth politikave në Evropë, baza e të dhënave ESPON, Planet Tematike të Veprimit etj.), duke organizuar aktivitete të përbashkëta për prioritetet të përbashkëta dhe duke krijuar grupe të synuara. Nxitja e përkthimit të veprimeve në shkëmbime politikash, si objektiv më i përgjithshëm, kërkon përfshirjen e politikëbërësve urbanë në nivel lokal, kombëtar dhe BE-je. Programi URBACT do të bashkëpunojë ngushtësisht me Nismën Urbane Evropiane në mënyrë që të sigurohet se njohuritë që vijnë nga rrjetet dhe aktivitetet e programit URBACT po vihen në dispozicion të komunitetit të gjerë urban evropian dhe se po kontribuojnë tek Agjenda Urbane për BE-në.

-Programi URBACT mund ta përmirësojë ndërgjegjësimin dhe përfshirjen e aspekteve ndërsektoriale, si p.sh. aspektet digjitale, mjedisore dhe gjinore në metodat e punës së të gjithë aktorëve të tij.

Programi URBACT mund t'u besojë qyteteve zgjedhjen e temave të bashkëpunimit, që janë më afër nevojave të tyre dhe në përputhje me prioritetet evropiane, si dhe komunikimin efikas të rezultateve të punës pranë grupeve të tyre të synuara. Duke u bazuar te përvoja e bashkëpunimit në rrugë digjitale gjatë pandemisë COVID-19 në vitin 2020, programi URBACT mund të ofrojë mbështetje të mëtejshme për ngritjen e kapaciteteve në nivel programi duke u mbështetur tek aspektet digjitale, mjedisore dhe gjinore.

Ndonëse programi URBACT përdor parimin nga poshtë-lart për t'i lejuar qytetet të identifikojnë sfidat e tyre, parimet horizontale (të drejtat në

Kartën e të Drejtave Themelore të BE-së, barazia gjinore, mosdiskriminimi, zhvillimi i qëndrueshëm, aksesueshmëria) të përshkruara në nenin 9 të Rregullores (BE) 2021/1060 do të konsiderohen nga të gjitha rrejetet si pjesë e kriterëve të vlerësimit për përzgjedhjen e projekteve. Monitorimi dhe vlerësimi i vazhdueshëm i rrjeteve do të synojë të nxjerrë në pah praktikën e mirë në këto fusha. Trajnimet e posaçme për barazinë gjinore, tranzicionin digjital dhe veprimin për klimën do të jenë të detyrueshme për të gjitha rrejetet.

Në mënyrë të ngjashme, për programin URBACT është i rëndësishëm edhe synimi i shprehur në deklaramimin 11 të Rregullores (BE) 2021/1060 për integrimin e veprimeve për biodiversitetin. Për këtë temë kanë punuar disa rrjete të programit URBACT III. Për shkak të strukturës së programit, nuk ishte e mundur të alokoheshin shpenzime ose lloje specifike veprimesh për biodiversitetin, siç përmendet në synimin përkatës, por kontributi i programit URBACT në arritjen e këtyre objektivave do të monitorohet si pjesë e vlerësimit të vazhdueshëm të aktivitetëve tona (shihni treguesit shtesë në Kuadrin e Performancës).

Për shkak të fokusit kryesor të ngritja e kapaciteteve, programi URBACT IV nuk do të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në mjedis. Rrjedhimisht, programi URBACT nuk ishte objekt i Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM), sikurse ka konfirmuar dekreti i qeverisë franceze nr. 2021–1000 i datës 31 korrik 2021.

[1] Veçanërisht, në raportin “Future of Cities” (2019) nga JRC-ja dhe raportin “State of the European Cities” (2016) nga Komisioni Evropian.

[2] DG REGIO, “Report on the quality of life in European cities”, Luksemburg: Zyra e Botimeve Zyrtare të Bashkimit Evropian, 2020

[3] Janë marrë 534 përgjigje në total, prej të cilave 322 ishin nga qytetet.

[4] Të gjitha burimet janë për qytetet e BE-së.

[5] OBZHE/Komisioni Evropian (2020), “Cities in the World: A New Perspective on Urbanisation”, f. 24.

[6] OBZHE (2015), “Governing the City”, botimet e OBZHE-së.

[7] OBZHE (2013), “Rural-Urban Partnerships: An Integrated Approach to Economic Development”, botimet e OBZHE-së.

[8] Llogaritja e JRC-së bazuar te grupet e të dhënave GHSL. [9] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”, f. 22.

[10] Dekker et al., 2008; Peen et al., 2010 cituar në JRC (2019), raporti “The Future of Cities”, f. ?

[11] ESPON (2010), METROBORDER - analizë e synuar, f. 11 [12] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”, f. 62.

[13] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”, f. 68 [14] EUROSTAT, 2016.

[15] Marinacci et al., 2017.

[16] UNECE, 2015.

[17] DG REGIO, “Report on the quality of life in European cities”, Luksemburg: Zyra e Botimeve Zyrtare të Bashkimit Evropian, 2020, f. 47.

[18] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”.

[19] JRC(2019), raporti “The Future of Cities”, f. 84.

[20] Nëpërmjet zëvendësimit, modernizimit termik të godinave, rikuperimit të nxehtësisë nga ajrosja, menaxhimit inteligjent të energjisë dhe përdorimit të llambave të ndriçimit dhe elektroshtëpiakeve me eficiencë energjie.

[21] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”.

[22] Brukseli, për shembull, përmban më shumë se 50% të llojeve të florës që gjenden në Belgjikë.

[23] Të dhëna të përpunuara nga JRC-ja, marrë nga Platforma e të Dhënave Urbane, e aksesueshme në: <https://urban.jrc.ec.europa.eu>.

[24] DG REGIO (2016), “State of the European cities”.

[25] OBZHE, Programi i ekonomisë qarkulluese në qytete dhe rajone

[26], Agjenda Urbane për BE-në, Plani i Veprimit për Ekonominë Qarkulluese, 2018.

[27] Dokumenti i punës i ESPON-it dhe dokumenti i politikës (2018) “Territorial and urban dimensions of digital transition in Europe”.

[28] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”.

[29] Kontributi i programit URBACT pas paktit të Amsterdemit: Agjenda Urbane për BE-në [30] Acemoglu et al., 2005; RodríguezPose, 2013.

[31] DG REGIO, “Report on the quality of life in European cities”, Luksemburg: Zyra e Botimeve Zyrtare të Bashkimit Evropian, 2020, f. 92.

[32] JRC (2019), raporti “The Future of Cities”.

[33] Elementet sipas të cilave është strukturuar manuali reflektojnë kërkesat minimale për zbatimin e zhvillimit të integruar territorial, mbështetur nga

Politika e Kohezionit, sipas nenit 29 të Rregullores për Dispozitat e Përbashkëta (CPR).

[34] JRC (2020), Handbook of Sustainable Urban Strategies.

[35] Metoda URBACT përkufizohet në <https://urbact.eu/toolbox-home> [36] Studimi për Planet e Integruara të Veprimeve (2019), Grupi E40 për programin URBACT.

[37] Rezultatet e vetëvlerësimit të partnerëve nga raundi i parë i Rrjeteve të Planifikimit të Veprimit [38] 2018 Laboratori i qytetit për pjesëmarrjen në qytete.

[39] Karta e Re e Lajpcigut.

[40] Duke përfshirë përafrimin me strategjitë përkatëse makrorajonale dhe për basenet detare [41] Rregullorja (BE) 2021/1060/ Rregullorja (BE) 2021/1058.

[42] Programi URBACT IV do ta përdorë termin “zhvillimi i qëndrueshëm urban” në kuptimin e zhvillimit të integruar territorial të fokusuar te zonat urbane.

[43] Rezultatet e vetëvlerësimit të partnerëve nga raundi i parë i Rrjeteve të Planifikimit të Veprimit.

[44] Midis 205 qyteteve nga 20 Rrjete të Planifikimit të Veprimit të programit URBACT III, të përfunduara në maj të vitit 2018 (bazuar te raportet përmbyllëse).

[45] 90% e pjesëmarrësve në Festivalin e Lisbonës (2018) u shprehën se do të përdornin njohuritë e marra në vendet e tyre).

[46] Programi URBACT mori pjesë pothuajse të gjitha partneritetet me ekspertët dhe stafet, dhe u përpoq të krijonte lidhje me rreth 400 qytete të gjitha madhësi të përfshira në rrjetet URBACT; për më tepër, ka kontribuar nëpërmjet aktiviteteve të veta të kapitalizimit. Në këto aktivitete të lidhura drejtpërdrejt me AUBE-në janë investuar thuajse 1 milion euro në total.

1.3 Arsytimi i përzgjedhjes së objektivave të politikave dhe objektivave specifike për Interreg-un, prioriteteve përkatëse, objektivave dhe formave specifike të mbështetjes, duke trajtuar, sipas rastit, hallkat që mungojnë në infrastrukturën ndërkufitare

Referenca: germa “c”, paragrafi 3 i nenit 17

Tabela 1

<i>Objektivi politik i përzgjedhur ose objektivi i përzgjedhur specifik për Interreg-un</i>	<i>Objektivi specifik përzgjedhur</i>	<i>Prioriteti</i>	<i>Arsytimi për përzgjedhjen</i>
6. Interreg: Qeverisje e përmirësuar bashkëpunimit	ISO6.1. Forcimi i kapacitetit institucional të autoriteteve publike, veçanërisht i atyre të mandatuara për menaxhimin e një territori specifik, dhe i palëve të interesit (të gjitha linjat)	PA1. Promovimi i zhvillimit të integruar dhe të qëndrueshëm urban nëpërmjet bashkëpunimit	Sipas nenit 3 të Rregullores së BE-së 2021/1059, objektivi i përgjithshëm i programit URBACT IV është të përforcojë efikasitetin e Politikës së Kohezionit duke promovuar shkëmbimin e përvojave, të qasjeve novatore dhe të ngritjes së kapaciteteve. Programi URBACT IV trajton nevojat për kapacitete të autoriteteve urbane lidhur me hartimin dhe zbatimin e strategjive dhe planeve të zhvillimit të qëndrueshëm urban, sipas një qasjeje të integruar, pjesëmarrëse dhe të përshtatur sipas vendit, duke shumëfishuar praktikën e mira dhe duke hartuar plane investimi për veprime novatore urbane. Kjo qasje synon t'i mbështesë qytetet me zbatimin e nenit 29 të Rregullores 2021/1060 të BE-së. Kjo është kryesisht sfidë e ngritjes së kapaciteteve, me natyrë ndërsektoriale, të cilën programi URBACT dëshiron ta trajtojë nëpërmjet rrjetëzimit transkombëtar, aktiviteteve të përgjithshme të ngritjes së kapaciteteve, krijimit të njohurive dhe shkëmbimeve. Duke qenë se nevojat dhe zgjidhjet kanë natyrë ndërsektoriale, programi URBACT IV do të ketë një objektiv ndërsektorial. Programi URBACT nuk do të mbështesë drejtpërdrejt zbatimin e veprimeve, por synon të ngrejë kapacitetet qeverisëse të qyteteve, në mënyrë që këto të fundit të mund t'i zbatojnë me efikasitet strategjitë e zhvillimit të qëndrueshëm urban në kuadër të objektivave të ndryshëm të politikës së kohezionit. Për këtë arsye, aktivitetet e programit URBACT do të programohen sipas objektivit specifik për Interreg-un: qeverisje e përmirësuar e bashkëpunimit.

2. Prioritetet

Referenca: germat “d” dhe “e” të nenit 17, paragrafi 3

2.1 Prioriteti: BP1 - Promovimi i zhvillimit të integruar dhe të qëndrueshëm urban nëpërmjet bashkëpunimit

Referenca: germa “d” e nenit 17, paragrafi 3

2.1.1 Objektivi specifik: ISO6.1. Forcimi i kapacitetit institucional të autoriteteve publike, veçanërisht i atyre të mandatuara për menaxhimin e një territori specifik, dhe i palëve të interesit (të gjitha linjat)

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germa “e”

Objektivi specifik për Interreg-un nr. 1 (ISO 1): qeverisje e përmirësuar e bashkëpunimit duke rritur kapacitetin institucional të autoriteteve publike dhe palëve të interesit për të zbatuar strategjitë territoriale urbane. Duke qenë se programi URBACT IV do të rrisë kapacitetin e nevojshëm institucional të qyteteve për zbatimin e strategjive territoriale, ai kontribuon drejtpërdrejt në OP5 në veçanti.

2.1.1.1 Llojet përkatëse të veprimeve dhe kontributi i tyre i parashikuar tek objektivat specifikë, strategjitë makrorajonale dhe strategjitë për basenet detare, sipas rastit

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “e” dhe “i”; neni 17 paragrafi 9, germat “c” dhe “i”

Për të arritur këtë objektiv, programi URBACT IV ka tri synime:

1. *Përdorimi i rrjeteve transkombëtare për të përmirësuar kapacitetin e qyteteve evropiane, për të:*

- bashkëhartuar dhe zbatuar Planet e Integruara të Veprimit të lidhura me sfidat e përbashkëta të zhvillimit të qëndrueshëm urban;

- transferuar praktikat e mira urbane ekzistuese;

- hartuar plane investimi për shumëfishimin e elementeve të veprimeve novatore urbane.

Rezultatet e parashikuara: përmirësimi i politikave vendore nëpërmjet veprimeve lokale të hartuara në një Plan Veprimi të Integruar dhe ripërdorimi i praktikave të mira, rritja e kapaciteteve të qyteteve që përfitojnë nga instrumentet territoriale[1] për përdorimin e tyre, përmirësimi i zbatimit të veprimeve në sajë të testimit, nxitja e shumëfishimit të veprimeve novatore nëpërmjet planeve të investimeve duke përdorur fondet dhe programet e politikës së kohezionit.

Synimi 1 - Veprimet:

Në **Rrjetet e Planifikimit të Veprimit (RRPV)** ekspertët e zhvillimit praktikuesit urban do të bashkëhartojnë plane të integruara veprimi (PIV) me një Grup Vendor të URBACT që përfshin të gjitha palët përkatëse të interesit (departamente të ndryshme të qytetit, nivele të ndryshme të qeverisë, sektorët përkatës dhe të ndryshëm të politikave dhe grupe të synuara). PIV, si “produkti” kryesor për çdo qytet, do të respektojë kërkesat minimale të përcaktuara në nenin 29 të Rregullores së BE-së 2021/1060, si dhe parimet kryesore të Kartës së Re të Lajpcigut, duke siguruar një qasje të përbashkët për Zhvillimin e Qëndrueshëm Urban në Politikën e Kohezionit. Do të ketë një fokus të shtuar në zbatimin dhe financimin, në veçanti lidhur me Fondet e Kohezionit, pasi rrjetet do të jenë në gjendje të testojnë dhe eksperimentojnë disa veprime të vogla nga planet e integruara të veprimit. Të gjitha qytetet në Evropë mund t'i bashkohen një RRPV-je, në përputhje me nenin 3, paragrafi 3, germa “b” të Rregullores së BE-së 2021/1059. Rrjetet e Planifikimit të Veprimit do të mbështesin qytetet e përfshira në nenin 11.

Rrjetet e transferimit do të nxisin transferimin e praktikave të mira urbane, të vërtetuara përmes një metodologjie të rafinuar, me fokus shtesë në mbështetjen e përmirësimit të praktikës së mirë. Nëse është e mundur, kjo mund të bëhet përmes lidhjeve me fondet e politikës së kohezionit dhe programeve të tjera të financimit.

Një Mekanizëm i Transferimit të Novacionit fokusohet specifikisht te qytetet që kërkojnë të zhvillojnë një plan investimi për të shumëfishuar projektet e veprimeve novatore duke përdorur programe të politikës së kohezionit dhe/ose financime të tjera publike ose financime private evropiane dhe kombëtare. Ky mekanizëm transferimi do të bazohet në aktivitetet pilot të zhvilluara në kuadër të programit URBACT III. Ai do të koordinohet me NUE-n për të përhapur novacionin dhe për të mbështetur qytetet në transferimin e praktikave novatore.

Rrjetet URBACT do të mbështeten nga ekspertë ndërkombëtarë për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban. Ekspertiza

do të përfshijë tematikën urbane të rrjeteve dhe mjetet dhe metodat për shkëmbime dhe mësim.

2. Përmirësimi i kapacitetit të palëve të interesit në nivel urban për të hartuar dhe zbatuar politika, praktika dhe novacione të zhvillimit të qëndrueshëm urban[2] në një mënyrë të integruar, pjesëmarrëse dhe të përshtatur sipas vendit[3]

Rezultati i parashikuar: Ekspertët e zhvillimit urban në qytete kanë shtuar njohuritë dhe kapacitetet e tyre në lidhje me strategjitë për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban. Ka një ndërgjegjësim të shtuar të të gjithë komunitetit URBACT për reduktimin e karbonit dhe integrimin gjinor. Palët vendore të interesit, partnerët dhe ekspertët kryesorë kanë përmirësuar aftësitë e tyre për të përdorur mjete digjitale në rrjetet e tyre si dhe kapacitetin e tyre për novacion.

Synimi 2 - Veprimet:

Në nivel programi, programi URBACT do të zbatojë aktivitete për ngritjen e kapaciteteve, si p.sh. Universitetet URBACT, Kampuset Kombëtare dhe mbështetje të vazhdueshme dhe të dedikuara për të gjithë përfituesit. Pjesëmarrësit do të punojnë së bashku për të përmirësuar aftësitë e nevojshme për hartimin dhe zbatimin e Planeve të Integruara të Veprimit për zhvillimin e qëndrueshëm urban.

Programi URBACT IV do të rrisë ofertën e ngritjes së kapaciteteve të lidhura me çështjet digjitale, mjedisore dhe gjinore si elemente ndërsektoriale për të gjitha rrjetet dhe aktivitetet e programit. Ngritja e kapaciteteve për këto tema mund të marrë formën e trajnimit të disponueshëm për të gjithë përfituesit e programit URBACT ose të organizuar një herë gjatë funksionimit të një rrjeti. Sigurohet raporti reciprok me aktivitetet e ngritjes së kapaciteteve të NUE-s; dhe aty ku identifikohen sinergji, do të organizohen trajnime të përbashkëta.

Ngritja e kapaciteteve në nivel programi do të mbështetet nga ekspertë ndërkombëtarë për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban dhe për çështjet mjedisore, digjitale dhe të barazisë gjinore.

3. Garantimi që njohuritë dhe praktiket e programit URBACT të jenë të aksesueshme për ekspertët e zhvillimit urban dhe politikëbërësit për t'u integruar në politikat urbane vendore, rajonale, kombëtare dhe

evropiane, në veçanti përmes Nismës Urbane Evropiane; dhe duke kontribuar në Agjendën Urbane për BE-në

Rezultatet e parashikuara: ekspertët e zhvillimit urban dhe politikëbërësit kanë akses gjithnjë e më të shtuar në njohuritë e programit URBACT, ndërsa përvojat urbane të programit URBACT frymëzojnë politikat urbane vendore, rajonale, kombëtare dhe evropiane.

Synimi 3 - Veprimet:

Në nivel programi, URBACT do të luajë rolin e transferuesit të njohurive, duke bashkuar aktorët urbanë për të lehtësuar shkëmbimin e njohurive dhe ndërlidhjen me NUE-n. Ai luan edhe rolin e gjeneruesit të njohurive, duke zhvilluar produkte të reja në bazë të përvojës ekzistuese të programit URBACT dhe në përvojat e NUE-s dhe të projekteve/ programeve plotësuese evropiane.

Komunitetet tematike: këto do t'u mundësojnë qyteteve takime dhe shkëmbime për temat e përbashkëta në rrjetet URBACT, duke përfshirë çështjet mjedisore, digjitale dhe të përfshirjes gjinore. Shkëmbimet do të sigurojnë një qasje më të integruar ndaj temës së partnerëve dhe do të prodhojnë analiza të përditësuara të politikave dhe praktikave të qyteteve për t'u shpërndarë përtej programit URBACT, veçanërisht përmes NUE-s dhe përmes kontributeve në Agjendën Urbane për BE-në.

Shkëmbimi i njohurive i fokusuar në politikën urbane të BE-së: Programi URBACT IV do të synojë të frymëzojë dhe të informojë politikat urbane duke i vënë njohuritë në dispozicion të komunitetit të gjerë urban evropian, veçanërisht përmes Nismës Urbane Evropiane. Programi URBACT do të kontribuojë gjithashtu në mënyrë specifike në Agjendën Urbane për BE-në përmes pjesëmarrjes së në Grupin e punës për Zhvillimin Urban (UDG) dhe përmes kryerjes së veprimeve specifike dhe të miratuara të partneriteteve ose formave të tjera të bashkëpunimit.

Mbështetja me ekspertizë ofrohet për të mbështetur dhe menaxhuar njohuritë mbi zhvillimin e qëndrueshëm urban. **Faqja e internetit e programit URBACT** do të funksionojë si një qendër njohurish duke ofruar qasje të hapur në njohuri, praktika të mira dhe

informacione rreth prioriteteve tematike. Ajo do të jetë e ndërlidhur me platformën e shkëmbimit të njohurive të NUE-s, ku do të ketë disa rezultate të përzgjedhura të disponueshme. Përveç bashkëpunimit strategjik me NUE-n, programi URBACT IV do të bashkëpunojë me organizata të tjera (programe, rrjete, etj.) që operojnë në fushën e zhvillimit të qëndrueshëm urban.

Pikat Kombëtare të programit URBACT[4] janë përgjegjëse për komunikimin e aktiviteteve të URBACT dhe për shpërndarjen e rezultateve të programit URBACT në nivel kombëtar në gjuhën vendase. Ato luajnë një rol të rëndësishëm në lidhjen e njohurive të programit URBACT me palët kombëtare dhe rajonale të interesit dhe në nxitjen e një pjesëmarrjeje të gjerë në rrjetet dhe aktivitetet për ngritjen e kapaciteteve. Ato mund të mbështesin përpjekjet për ngritjen e kapaciteteve të programit në nivel kombëtar, të përshtatin dhe të përkthejnë metodat dhe mjetet e programit në gjuhën kombëtare. Ato do të synojnë gjithashtu lidhjen me kërkesat dhe programet e politikës së kohezionit në bashkëpunim me Pikat e Kontaktit të NUE-s. Në përputhje me dokumentin për “Zbatimin e Kartës së Re të Lajpcigut”, shteteve anëtare u kërkohet të gjejnë një narrativë të përbashkët dhe ndarje të qartë të detyrave dhe, sipas rastit, të kenë të njëjtën strukturë kur të krijojnë pikat kombëtare të kontaktit për programin URBACT, nismën urbane evropiane dhe çdo pikë tjetër kombëtare urbane.

SHËNIM. Llojet e veprimeve janë vlerësuar si të pajtueshme me parimin “Mos bëj dëm” (DNSH), pasi nuk pritet të kenë ndonjë ndikim të konsiderueshëm negativ në mjedis për shkak të natyrës së tyre.

[1] Në kuptim të nenit 22 të rregullores CPR.

[2] Në kuptim të nenit 28 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058

[3] Në përputhje me parimet e Kartës së Re të Lajpcigut

[4] Çdo shtet anëtar/partner cakton, në marrëveshje me Autoritetin Menaxhues, një organ publik ose ekuivalent ose një organ jofitimprurës në vendin e vet, që do të funksionojë si Pikë Kombëtare e programit URBACT. Kushtet e këtij caktimi do të përcaktohen në një marrëveshje ndërmjet organit të përzgjedhur dhe Autoritetit Menaxhues. Nëse një shtet anëtar/partner nuk është në gjendje të caktojë një organ të tillë ose nëse nuk ekziston një organ i tillë publik i përshtatshëm, Autoriteti Menaxhues mund të hapë thirrje për tender.

2.1.1.1.b Përcaktimi i një përfituesi të vetëm ose i një liste të kufizuar përfituesish dhe procedura e dhënies së granteve

Referenca: Neni 17, paragrafi 9, gjerat “c” dhe “i”

2.1.1.2 Treguesit

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, gjerat “c” dhe “ii”; Neni 17, paragrafi 9, gjerat “c” dhe “ii”

Tabela 2. Treguesit e realizimit

Prioriteti	Objektivi specifik	ID	Treguesi	Njësia matëse	Arritja aktuale (2024)	Objektivi përfundimtar (2029)
BP1	ISO6.1	OI3	Pjesëmarrja në aktivitete në nivel programi, që synojnë shkëmbimin e njohurive	Numri	1080	4410
BP1	ISO6.1	OI1	Pjesëmarrja e qyteteve të nenit 11 në rrjetet e programit URBACT	Numri	143	352
BP1	ISO6.1	RCO85	Pjesëmarrjet në skemat e trajnimit të përbashkët	pjesëmarrje	500	2400
BP1	ISO6.1	RCO83	Strategjitë dhe planet e veprimit të zhvilluara bashkërisht	strategji/plan veprimi		0640

Tabela 3. Treguesit e rezultatit

Prioriteti	Objektivi specifik	ID	Treguesi	Njësia matëse	Referenca bazë	Viti referencë	Objektivi përfundimtar (2029)	Burimi i të dhënave	Komente
BP1	ISO6.1	RI3	Persona me njohuri të thelluara rreth programit URBACT në sajë të pjesëmarrjes së tyre në aktivitete në nivel programi, që synojnë shkëmbimin e njohurive	numri	0,00	2021	3 528,00	Anketë vetëvlerësimi	
BP1	ISO6.1	RI1	Strategjitë dhe planet e veprimit të përbashkëta, të ndërmarrë nga organizatat që përdorin fondet e Politikës së Kohëzimit	Numri	0,00	2021-2029	230,00	Sistemi i informacionit të programit dhe anketat	
BP1	ISO6.1	RCR81	Përfundimi i skemave të trajnimit të përbashkët	pjesëmarrësit	0,00	2021-2027	1 920,00	Certifikatat	
BP1	ISO6.1	RCR79	Strategjitë dhe planet e veprimit të përbashkëta, të ndërmarrë nga organizatat	strategji/plan veprimi i përbashkët	0,00	2021-2027	512,00	Anketë	

2.1.1.3 Grupet kryesore të synuara

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “e” dhe “iii”; Neni 17, paragrafi 9, germat “c” dhe “iv”

Tri synimet e ndryshme të programit URBACT IV kanë grupe të synuara pjesërisht të ndryshme.

1. Përdorimi i rrjeteve transkombëtare për të përmirësuar kapacitetin e qyteteve evropiane për të:

- bashkëhartuar dhe zbatuar Planet e Integruara të Veprimit të lidhura me sfidat e përbashkëta të zhvillimit të qëndrueshëm urban;

- përshtatur dhe transferuar praktikatat e mira urbane ekzistuese;

- hartuar plane investimi për shumëfishimin e elementeve të veprimeve novatore urbane.

Përfituesit kryesorë të veprimeve të zbatuara sipas këtij synimi të parë do të jenë qytetet nga 27 shtetet anëtare të BE-së, Norvegjia dhe Zvicra, si dhe vendet e IPA-s, që janë të gatshme për të zhvilluar strategji të integruara dhe plane veprimi për zhvillim të qëndrueshëm urban. “Qyteti” përfitues i referohet autoritetit publik vendor që përfaqëson:

- qytetet, bashkitë, qytezat;

- agjencitë vendore të përkufizuara si organizata publike ose gjysmë publike të krijuara nga qyteti, pjesërisht ose plotësisht në pronësi të autoritetit vendor, përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikave specifike (për zhvillimin ekonomik, furnizimin me energji, shërbimet shëndetësore, transportin etj.);

- nivelet nënbashkiake të qeverisjes, si p.sh. rrethet e qyteteve dhe qytezat në rastet kur ato përfaqësohen nga një institucion politiko-administrativ që ka kompetenca për hartimin e

politikave dhe zbatimin në fushën e politikave të mbuluara nga rrjeti URBACT në fjalë, në të cilin ato janë të gatshme të përfshihen;

- autoritetet metropolitane dhe aglomeratat e organizuara në rastet kur ato përfaqësohen nga një institucion politiko-administrativ që ka deleguar kompetenca për hartimin e politikave dhe zbatimin në fushën e politikave të mbuluara nga rrjeti URBACT në fjalë.

Specifikat e qyteteve të IPA-s në programin URBACT do të trajtohen përmes një ushtrimi të dedikuar për analizën e nevojave. Qytetet do të marrin mbështetje në lidhje me hartimin e planeve të integruara të veprimit për Zhvillimin e Qëndrueshëm Urban dhe do të kenë mundësinë të ndajnë përvojën me palët në BE që mbështesin përgatitjen e këtyre vendeve për anëtarësim në BE. Ky grup i synuar do të përfitojë nga ngritja e dedikuar e kapaciteteve, komunikimi dhe mbështetja e pikave kombëtare të programit URBACT.

Gjithashtu, një sërë partnerësh jo në nivel qyteti janë të kualifikueshëm për veprimet e zbatuara sipas synimit 1. Lista e përfituesve të tjerë të kualifikueshëm përcaktohet si më poshtë:

- autoritetet krahinore, rajonale dhe kombëtare, për sa u përket çështjeve urbane;

- universitetet dhe qendrat kërkimore, për sa u përket çështjeve urbane;

- autoritetet menaxhuese të fondeve të politikës së kohezionit.

Të gjitha rrjetet URBACT do të lidhen me NUE-n. Në mënyrë të veçantë, puna e RRPV-së në

zhvillimin e kapaciteteve të qyteteve për të bashkëprojektuar plane veprimi të integruara urbane, është e rëndësishme për shumë qytete që punojnë për zhvillimin e qëndrueshëm urban, siç përmendet në nenin 11 të Rregullores së FEZHR-së. Do të kërkohej përfshirja e qyteteve që përmenden në nenin 11 dhe e qyteteve të tjera që përfitojnë nga fondet e politikës së kohezionit, si dhe përafrimi me karakteristikat e politikës së kohezionit. Do të bëhen përpjekje për të tërhequr qytete që nuk janë ende pjesëmarrëse në rrjetet URBACT dhe qytete më të vogla për të cilat, pjesëmarrja në rrjetet ndërkombëtare, kërkon një përpjekje shtesë. Do të sigurohet dhe monitorohet ekuilibri midis qyteteve nga rajonet më shumë dhe më pak të zhvilluara të BE-së, duke përdorur kriteret e kualifikueshmërisë në thirrjet për propozime.

2. Përmirësimi i kapacitetit të palëve të interesit në nivel urban për të hartuar dhe zbatuar politika, praktika dhe novacione të zhvillimit të qëndrueshëm urban[1] në një mënyrë të integruar, pjesëmarrëse dhe të përshtatur sipas vendit

Ky është një synim ndërsektorial për të gjithë programin URBACT IV, prandaj audienca e synuar është mjaft e gjerë. Nga njëra anë, kjo ka të bëjë me përfituesit e të gjitha rrjeteve URBACT dhe palët vendore të interesit, anëtarët e Grupit Vendor URBACT dhe zyrtarët e zgjedhur të qytetit. Nga ana tjetër, audienca e synuar përfshin edhe aktorë të tjerë urbanë, të tillë si qytetet që nuk janë pjesë e programit URBACT që zbatojnë nenin 11, veprimet novatore ose që janë pjesë të Agjendës Urbane për BE-në.

3. Garantimi që njohuritë dhe praktikët e programit URBACT të jenë të aksesueshme për ekspertët e zhvillimit urban dhe politikëbërësit për t'u integruar në politikat urbane rajonale, kombëtare dhe evropiane, në veçanti përmes Nismës Urbane Evropiane; dhe duke kontribuar në Agjendën Urbane për BE-në

Bazuar në dallimin e propozuar midis veprimeve të shkëmbimit të njohurive të programit URBACT dhe atyre të NUE-s, ekzistojnë dy audienca të qarta dhe të dallueshme të synuara për shkëmbimin e njohurive dhe të ekspertizës. Për t'u siguruar që ekspertët dhe politikëbërësit urbanë të kenë akses në njohuritë tematike të programit URBACT:

a) Qytetet/ autoritetet urbane/politikëbërësit, ekspertët vendorë dhe autoritetet rajonale do të kenë si objektiv të veprimeve për shkëmbimin dhe transferimin e praktikave të mira dhe të rezultateve

të projektit, veçanërisht palët që nuk janë përfshirë në rrjetet URBACT.

Për t'u siguruar që njohuritë tematike të programit URBACT të integrohen te politikat urbane, në veçanti politikat kombëtare dhe ato të BE-së, duhet të merret parasysh:

b) Audienca e synuar dhe qeverisja e Nismës Urbane Evropiane

c) Agjenda Urbane për audiencën e synuar, qeverisjen dhe partneritetet e BE-së.

Nëpërmjet këtyre nismave URBACT kontribuon në veprimet që trajtojnë politikëbërësit e nivelit rajonal, kombëtar dhe evropian të përfshirë në zhvillimin e qëndrueshëm urban, duke “përkthyer” përmbajtjen e programit URBACT në kontribute të politikave përkatëse.

[1] Në kuptimin e nenit 28 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058.

2.1.1.4 Informacion për territoret specifike të synuara, duke përfshirë përdorimin e planifikuar të IIT-ve, ZHLUK-së ose të mjeteve të tjera territoriale

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, gerrat “e” dhe “iv”

Programi URBACT mbulon të gjithë territorin e vendeve pjesëmarrëse dhe është i hapur për qytetet e të gjitha madhësive. Programi URBACT mbështet në mënyrë të veçantë autoritetet urbane nga niveli i lagjeve deri te zonat urbane funksionale, në varësi të temës së mbuluar dhe ndikimit që mund të ketë. Këtu përfshihen lidhjet urbano-rurale dhe zonat urbane funksionale ndërkufitare.

Mbështetja e zhvillimit të qëndrueshëm urban përmes një qasjeje të integruar, pjesëmarrëse dhe të përshtatur sipas vendit është në thelb të programit URBACT IV. Megjithatë, programi URBACT IV do të mbështesë ngritjen e kapaciteteve, rrjetëzimin, të nxënimit dhe testimin, por nuk do të financojë drejtpërdrejt zbatimin e strategjive ose planeve të veprimit të zhvillimit të qëndrueshëm urban.

Edhe pse programi nuk do të përdorë IIT, ZHLUK ose mjete të tjera territoriale, ai synon të ngrejë kapacitetet e të gjitha qyteteve të BE-së, përfshirë ato që do t'i përdorin këto mjete për të zbatuar strategjinë e tyre të zhvillimit të qëndrueshëm urban (neni 11, Rregullorja (BE) 2021/1058).

Kjo bëhet në Rrjetet e Planifikimit të Veprimit dhe si pjesë e aktiviteteve për ngritjen e kapaciteteve

në nivel programi. Meqenëse zbatimi i këtyre mjeteve shpesh varet nga kuadrot kombëtare ose rajonale, aktivitetet në nivel kombëtar dhe Pikat Kombëtare të programit URBACT do të luajnë një rol të rëndësishëm.

2.1.1.5 Përdorimi i planifikuar i instrumenteve financiare

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “e” dhe “v”

Nuk parashikohet përdorimi i instrumenteve financiare Karakteristikat e veçanta të programit URBACT, veçanërisht fakti që veprimtaritë e tij të mbështetura nuk gjenerojnë të ardhura, nuk lejojnë përdorimin e instrumenteve financiare.

2.1.1.6 Ndarja treguese e burimeve të programit të BE-së sipas llojit të ndërhyrjes

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “e” dhe “vi”; Neni 17, paragrafi 9, germat “c” dhe “v”

Tabela 4. Dimensioni 1 – fusha e ndërhyrjes

Prioriteti	Objektivi specifik	Fondi	Kodi	Shuma (EUR)
BP1	ISO6.1	FEZHR	173. Rritja e kapacitetit institucional të autoriteteve publike dhe palëve të interesit për zbatimin e projekteve të bashkëpunimit territorial dhe nismave në një kontekst ndërkufitar, transkombëtar, detar dhe ndërrajonal	79 769 799,00
BP1	ISO6.1	IPA III	173. Rritja e kapacitetit institucional të autoriteteve publike dhe palëve të interesit për zbatimin e projekteve të bashkëpunimit territorial dhe nismave në një kontekst ndërkufitar, transkombëtar, detar dhe ndërrajonal	5 000 000,00

Tabela 5. Dimensioni 2 – forma e financimit

Prioriteti	Objektivi specifik	Fondi	Kodi	Shuma (EUR)
BP1	ISO6.1	IPA III	01. Grant	5 000 000,00
BP1	ISO6.1	FEZHR	01. Grant	79 769 799,00

Tabela 6. Dimensioni 3 - mekanizmi territorial i zbatimit dhe fokusi territorial

Prioriteti	Objektivi specifik	Fondi	Kodi	Shuma (EUR)
BP1	ISO6.1	IPA III	26. Qasje të tjera - Qytete, qyteza dhe periferi	5 000 000,00
BP1	ISO6.1	FEZHR	26. Qasje të tjera - Qytete, qyteza dhe periferi	79 769 799,00

3. Plani i financimit

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germa “f”

3.1 Fondet e miratuara financiare, sipas vitit

Tabela 7. Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “g” dhe “i”; neni 17 paragrafi 4, germat “a” deri në “d”

Fondi	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totali
FEZHR	0,00	13 627 089,00	13 845 981,00	14 069 251,00	14 296 986,00	11 846 778,00	12 083 714,00	79 769 799,00
IPA III	0,00	839 033,00	861 750,00	873 234,00	890 708,00	760 023,00	775 252,00	5 000 000,00
Totali	0,00	14 466 122,00	14 707 731,00	14 942 485,00	15 187 694,00	12 606 801,00	12 858 966,00	84 769 799,00

3.2 Totali i fondeve të miratuara financiare të ndara sipas fondit dhe bashkëfinancimit kombëtar

Tabela 8. Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germat “j” dhe “ii”; neni 17 paragrafi 4, germat “a” deri në “d”

Objektivi i politikës	Prioriteti	Fondi	Baza për llogaritjen e mbështetjes së BE-së (kosto totale legjitime ose kontributi publik)	Kontributi i BE-së (a)=(a1)+(a2)	Ndarja treguese e kontributit të BE-së pa asistencë teknike (AT), në përputhje me nenin 27, paragrafi 1 (a1)	Ndarja treguese e kontributit të BE-së për asistencë teknike (AT), në përputhje me nenin 27, paragrafi 1 (a2)	Kontributi kombëtar (b)=(c)+(d)	Ndarja treguese e kontributit kombëtar	Totali (e)=(a)+(b)	Norma e bashkëfinancimit (f)=(a)/(e)	Kontributet nga vendet e treta
6	BP1	FEZHR	Totali	79 769 799,00	73 860 925,00	5 908 874,00	23 133 738,00	23 133 738,00	102 903 537,00	77,5190059794%	102 934,00
6	BP1	IPA III	Totali	5 000 000,00	4 629 630,00	370 370,00	160 000,00	160 000,00	5 160 000,00	96,8992248062%	0,00
	Totali	FEZHR		79 769 799,00	73 860 925,00	5 908 874,00	23 133 738,00	23 133 738,00	102 903 537,00	77,5190059794%	102 934,00
	Totali	IPA III		5 000 000,00	4 629 630,00	370 370,00	160 000,00	160 000,00	5 160 000,00	96,8992248062%	0,00
	Totali i përgjithshëm			84 769 799,00	78 490 555,00	6 279 244,00	23 293 738,00	23 293 738,00	108 063 537,00	78,4444053502%	102 934,00

4. Veprimet e ndërmarra për t'i përfshirë partnerët përkatës të programit në përgatitjen e programit Interreg dhe roli i tyre në zbatim, monitorim dhe vlerësim

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germa “g”

Roli i partnerëve përkatës në përgatitjen dhe zbatimin e programit të bashkëpunimit

Puna në partneritet ka qenë gjithmonë një veçori kyç e programit URBACT. Parimet që duhet të merren parasysh janë përcaktuar në Kodin Evropian të Sjelljes për Partneritetet [Rregullorja e deleguar e Komisionit (BE) nr. 240/2014 e datës 7 janar 2014] që vazhdon të zbatohet, në nenin 8 të Rregullores (BE) 2021/1060 që përcakton kërkesat minimale, dhe në nenin 30 të Rregullores (BE) 2021/1059 për rolin e Komitetit të Monitorimit.

Identifikimi i partnerëve përkatës

Programi URBACT ka një bazë të gjerë gjeografike që mbulon të gjitha shtetet anëtare dhe partnere. Ky mbulim i gjerë kërkon një qasje të koordinuar ndaj parimit të partneritetit i cili duhet të funksionojë në disa nivele, d.m.th. në:

Nivel programi – Autoritetet kombëtare kompetente/aktorët e politikës së kohezionit, si p.sh. Nisma Urbane Evropiane (NUE), Komisioni Evropian, Komiteti Evropian i Rajoneve, programe të tjera Interreg/organe të tjera përkatëse në nivel BE-je, duke përfshirë rrjetet, shoqatat/ organet e BE-së që janë përgjegjëse për zbatimin e parimeve horizontale;

Nivel kombëtar – autoritetet përkatëse kombëtare me kompetencë në zhvillimin e qëndrueshëm urban/përfaqësues kombëtarë të universiteteve, qendrave kërkimore/organizatat sociale partnere të njohura në nivel kombëtar/shoqatat e qyteteve dhe autoriteteve lokale/shoqatat e biznesit të njohura në nivel kombëtar/organet kombëtare përgjegjëse për zbatimin e parimeve horizontale;

Nivel nënkombëtar – autoritetet rajonale/autoritetet menaxhuese të programeve të politikës së kohezionit/autoritetet vendore/qytetet/rrjetet e qyteteve dhe shoqatat/organet që punojnë në fushën e zhvillimit të qëndrueshëm urban.

Projektimi i programit të bashkëpunimit

Komiteti i Programimit, Task-Forca dhe Pikat Kombëtare

URBACT IV është bashkëprojektuar nga Komiteti i Programimit (KP). Të gjitha shtetet anëtare dhe partnere të programit URBACT III (me

përjashtim të Mbretërisë së Bashkuar) janë të pranishme në KP.

Anëtarët e KP-së janë autoritete kombëtare ose rajonale në pjesën më të madhe, por përfshijnë gjithashtu organizata evropiane që përfaqësojnë qytete të tilla si “Eurocities” dhe Këshilli i Bashkive dhe Rajoneve Evropiane (CEMR), dhe institucione evropiane, si p.sh.: Komisioni Evropian dhe Komiteti i Rajoneve. Grupi u takua disa herë fizikisht dhe virtualisht dhe dokumentet u vendosën në hapësirën e përbashkët të punës “Basecamp”. Kjo hapësirë e përbashkët e punës shërbeu gjithashtu si një kanal i vazhdueshëm komentesh ku mesazhet ndaheshin dhe diskutoheshin ndërmjet takimeve.

Takimet e KP-së u përgatitën nga Task-Forca (TF). Anëtarët e Task-Forcës ishin Komisioni Evropian, Autoriteti Menaxhues i programit URBACT, Sekretariati i Përbashkët, dhe shtetet anëtare që mbajtën presidencën e Këshillit gjatë periudhës së programimit.

Pikat Kombëtare të programit URBACT u përdorën për të promovuar anketën e programit URBACT IV ndërmjet palëve kombëtare të interesit dhe komentet dhe sugjerimet e tyre u mbledhën në lidhje me përcaktimin e objektivave dhe veprimeve për programin URBACT IV.

Detyrat specifike për përgatitjen e Programit të Bashkëpunimit në Partneritet

i) Analizimi dhe identifikimi i nevojave Gjatë periudhës 19 shkurt–19 mars 2020 u bë një anketim me pyetje në lidhje me sfidat e qyteteve dhe mjetet e tyre për t'i trajtuar këto sfida, me ide për fushat e ardhshme të fokusit dhe aktivitetet për programin URBACT IV. Në harkun kohor të një muaji, anketimi mbledhi një numër mbresëlënës prej 532 përgjigjesh nga pothuajse të gjitha vendet anëtare të programit URBACT. Grupi më i madh i përgjigjeve (322) erdhi nga qytezat dhe qytetet. Për më tepër, përgjigjet ishin të shpërndara nga qytete të të gjitha madhësive, nga qytezat me më pak se 20 000 banorë, deri te qytetet me mbi dy milionë banorë. Përgjigjet e tjera erdhën nga shoqatat e qyteteve, autoritetet menaxhuese, shtetet anëtare dhe partnere, pikat kombëtare të programit URBACT, qeveritë rajonale, OJQ-të, institutet kërkimore dhe universitetet, shoqëritë private dhe qytetarët.

ii) Përcaktimi i objektivave, prioritetëve, veprimeve dhe treguesve anëtarët e KP-së janë përgjegjës për dakordësimin e këtyre aspekteve.

iii) Alokimi i financimit.

Pas miratimit të buxhetit të programit, KP-ja vendos mbi strukturën buxhetore të programit dhe do të përcaktojë shumat e financimit që do t'i alokohen çdo lloj veprimi.

iv) Konsultimi në nivel evropian.

Në koordinim të ngushtë me NUE-n, u identifikuan organizatat në mbarë BE-në dhe Programet Ndërrajonale Evropiane të lidhura me Programin URBACT IV, veçanërisht me synimin për të krijuar dhe hartuar një program URBACT që është plotësues ndaj nismave të tjera urbane në nivel BE-je. Në 14 janar 2021 u organizua një aktivitet i programit URBACT për t'u konsultuar me këta partnerë dhe për të garantuar që programi po i adreson nevojat e tyre brenda mundësive. Për më tepër, përmbajtja e draftit të Programit të Bashkëpunimit ishte e disponueshme në faqen e internetit të programit URBACT për një periudhë 3 mujore për të lejuar palët e interesit në të gjithë BE-në të paraqesin komentet e tyre.

Përveç këtyre konsultimeve të hapura, shtetet anëtare dhe partnere kanë kryer gjatë gjithë vitit 2021 ushtrime specifike konsultimi në nivel kombëtar, bazuar në draftin e programit të bashkëpunimit në përputhje me kërkesat e tyre ligjore.

Partnerët përkatës, veçanërisht përfituesit, anëtarët e Komitetit të Monitorimit dhe të Pikave Kombëtare të programit URBACT, do të përfshihen rregullisht në përgatitjen e thirrjeve për propozime, në monitorimin e ecurisë së programit, në përgatitjen e raportit përfundimtar të performancës dhe në aktivitetet e vlerësimit.

Zbatimi dhe monitorimi i Programit të Bashkëpunimit

Komiteti i Monitorimit

Do të ngrihet Komuniteti i Monitorimit (KM) për të garantuar masa të qarta dhe transparente për menaxhimin e programit. Pjesë e tij do të jenë përfaqësues të Komisionit, shteteve anëtare, shteteve partnere, vendeve të IPA-s, Komitetit të Rajoneve dhe Këshillit të Bashkive dhe Rajoneve Evropiane. Autoriteti Menaxhues do të synojë të promovojë barazinë midis burrave dhe grave në këtë komitet. Anëtarët e KM-së do të bëhen publikë dhe çdo anëtar do t'i kërkohej të nënshkruajë një deklaratë konfidencialiteti dhe moskonflikti të interesave. Në funksion të sigurimit të raportit reciprok me NUE-n, sekretariati i BE-së do të ftohet të vëzhgojë takimet e KM-së dhe Autoriteti

Menaxhues dhe sekretariati i programit URBACT do të ftohen të vëzhgojnë Grupin Drejtues të NUE-s. Organet dhe programet e tjera të BE-së mund të ftohen të marrin pjesë sipas rastit.

Në përputhje me anketën nga KM për URBACT III, të kryer në periudhën shtator-tetor 2019, Autoriteti Menaxhues i URBACT IV do të përpiqet për bashkëpunim, ndërveprim dhe vendimmarrje të përbashkët të përmirësuar në KM, përmes bashkëkrijimit, transparencës, përshtatshmërisë, fleksibilitetit dhe ambicies. Takimet e Komitetit të Monitorimit do të projektohen duke mundësuar hapësira për shkëmbime mbi drejtimin strategjik dhe për përmbajtjet që lidhen me çështjet urbane përmes prezantimeve në rrjet, duke përfshirë diskutime të thelluara në sferat tematike të kapitalizimit, si dhe vizita në terren. Është i nevojshëm mirëpërdorimi i kombinuar i takimeve fizike ose në internet, procedurave të shkruara dhe shkëmbimeve në platformën “Basecamp”. Menaxhimi i përbashkët do të thotë që anëtarët e KM-së të kenë mundësinë të japin pikëpamjet e tyre, jo vetëm për zbatimin e programit URBACT, por edhe për nevojat e qyteteve, prioritetet tematike, lidhjet e programit me NUE-n dhe politikën e kohezionit në vendet e tyre përkatëse dhe në nivel evropian.

KM-ja do të pajtohet me rregulloren e brendshme, që do të përshkruajë në mënyrë të qartë dhe transparente marrëveshjet e brendshme për KM-në.

Dimensioni urban i Politikës Rajonale dhe Koordinimi me NUE-n

Në periudhën e programimit 2021–2027, Politika e Kohezionit do të shpenzojë një përqindje të konsiderueshme të financimit të saj në zonat urbane, me një përqindje të dedikuar (të paktën 8% të burimeve të FEZHR-së), për zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm urban, me një rol vendimmarrës për autoritetet urbane. Këto njihen si qytetet që përfshihen në “nenin 11”[1].

Nisma Urbane Evropiane e krijuar sipas nenit 12 të Rregullores (BE) 2021/1058, ka në fokus qytetet e interesuara/të përfshira në Politikën e Kohezionit, nenin 11, dhe veprimet novatore, autoritetet menaxhuese, por edhe qytetet pjesë e programit URBACT dhe Agjendës Urbane për BE-në (UAEU), dhe palët e tjera të interesit.

Gjatë fazës së programimit, midis Task-Forcave dhe Komitetit të Programimit janë zhvilluar

diskutime të gjera, në mënyrë dypalëshe, për t'u siguruar që aktivitetet e programit URBACT dhe NUE-s janë plotësuese. Ndërmjet NUE-s dhe programit URBACT do të krijohet një mekanizëm koordinimi i posaçëm për të siguruar koordinim të vazhdueshëm dhe raport reciprok gjatë zbatimit të programit.

NUE do të vazhdojë të financojë, në mënyrë specifike, veprimet novatore. Për më tepër, do të ketë një gamë të gjerë mundësish financimi për strategjitë e zhvillimit të qëndrueshëm urban. Fondet dhe programet nën menaxhim të përbashkët (FEZHR, FSE, FEBZHR, Fondi Evropian për sektorin Detar dhe Peshkimin (FESDP), Interreg, Fondi i Tranzicionit të Drejtë (FTD)) ose menaxhim të drejtpërdrejtë, si p.sh. "Horizon Europe" ose "LIFE", do të ofrojnë mbështetje financiare për lloje të ndryshme aktiviteteve.

Sinergjitë me programet e tjera

Krahas koordinimit me NUE-n, programi URBACT IV do të koordinohet me programet e tjera të bashkëpunimit ndërrajonal, si p.sh. "Interreg Europe", "Interact" dhe "ESPON", për të shkëmbyer njohuritë dhe tyre për të krijuar sinergji për veprimet e mëposhtme:

- aktivitetet e bashkëpunimit dypalësh (Java Evropiane e Rajoneve dhe Qyteteve, aktivitetet tematike, etj.);
- aktivitetet e përbashkëta për kapitalizimin dhe shpërndarjen;
- ekspozita, seminare, veprimtari informuese/ndërgjegjësuere të përbashkëta lidhur me zhvillimin territorial.

Vlerësimi i programit të bashkëpunimit

Për vlerësimin e programit do të krijohet një Grup Drejtues Vlerësimi. Ky Grup Drejtues do të përmbushë të gjitha hapat kyç të monitorimit të planit të vlerësimit. Përveç takimeve ballë për ballë, anëtarët e grupit do të japin komente mbi raportet, termat e referencës etj. Grupi Drejtues do të sigurohet që të merren parasysh interesat e të gjithë palëve të interesit/partnerëve kryesorë dhe që të përfshihen institucionet që mund të duhet të veprojnë sipas rekomandimeve. Gjatë vlerësimeve të vazhdueshme të elementeve të ndryshme të programit, URBACT IV do të punojë drejtpërdrejt me partnerët e tij urbanë.

[1] Ata quhen kështu sepse marrin fonde të politikës së kohezionit për të zbatuar zhvillimin e

qëndrueshëm urban sipas nenit 11 të Rregullores (BE) 2021/1058.

5. Qasja ndaj komunikimit dhe vizibilitetit për programin Interreg (objektivat, audiencat e synuara, kanalet e komunikimit, duke përfshirë sensibilizimin nëpërmjet mediave sociale, sipas rastit, buxheti i planifikuar dhe treguesit përkatës për monitorimin dhe vlerësimin)

Referenca: Neni 17, paragrafi 3, germa "h"

Kjo përmbledhje e strategjisë së komunikimit është krijuar për të ndihmuar programin URBACT që të arrijë objektivin e tij të përgjithshëm dhe synimet e përshkruara në pikën 2.1.2.

Ajo do të ofrojë një kornizë për zhvillimin e planeve më specifike të komunikimit gjatë gjithë zbatimit të programit. Komiteti i Programimit ka caktuar një buxhet total prej 5,345 milionë euro për qëllime komunikimi dhe vizibiliteti, nga viti 2021 deri në vitin 2029. Kjo shumë përbën 5,7% të buxhetit total të programit.

Objektivat e komunikimit

Objektivat janë hartuar për të mbuluar ciklin e plotë të programit. Prandaj, në një moment të caktuar atyre mund t'u jepet prioritet sipas rëndësisë.

1. Rritja e ndërgjegjësimit për veçoritë e programit për një gamë të gjerë përfituesish (të mundshëm) të përcaktuar në pikën 2.1.4.

2. Mbështetja e përfituesve dhe e palëve të brendshme të interesit për zbatimin dhe komunikimin mbi veprimet dhe rezultatet e projekteve të financuara nga BE-ja.

3. Sigurimi i disponueshmërisë në shkallë të gjerë i thirrjeve, rezultateve dhe informacioneve të tjera përkatëse të programit.

4. Lehtësimi i marrjes së njohurive për URBACT.

5. Sigurimi i një qasjeje të koordinuar për aktivitetet dhe promovimin e programit, në veçanti me Nismën Urbane Evropiane.

Audiencat e synuara

1. Përfituesit e mundshëm (sipas pikës 2.1.4 më lart).

2. Palët e interesit të Politikës së Kohezionit: Autoritetet Menaxhuese, qytetet që zbatojnë fondet e kohezionit.

3. Multiplikatorët: shtetet partnere, Komisioni Evropian (shërbimet e komunikimit), Nisma Urbane Evropiane, Agjenda Urbane për BE-në, Parlamenti Evropian, Komiteti i Rajoneve, rrjetet dhe organizatat evropiane, programet e tjera

Interreg, pikat kombëtare ose rajonale të kontaktit, shoqatat e qyteteve.

4. Subjektet publike: Shtetet partnere, DG Regio, njësia/sekretariati i besuar i NUE-s, Grupi i punës për Zhvillim Urban (UDG)/Drejtorët e Përgjithshëm për Çështjet Urbane (DGUM).

5. Organizatat me njohuri tematike në nivel evropian (duke përfshirë OBZHE-në dhe “UN Habitat”)

6. Komuniteti i gjerë urban, duke përfshirë përfaqësuesit e zgjedhur.

Përfaqësuesit do të mbështeten për komunikimin e tyre të drejtpërdrejtë me publikun e gjerë. Veprimet përkatëse të programit do të jenë gjithashtu të hapura për publikun e gjerë.

Kanalet e komunikimit

Programi do të mbështesë një strategji komunikimi shumënivelëshe - në nivel evropian, kombëtar dhe vendor. E veçanta e komunikimit të programit URBACT është se disa aspekte do të zhvillohen dhe do të ofrohen bashkë me NUE-n, ndërsa aspektet e tjera bashkë me pikat kombëtare të kontaktit, të cilat janë edhe objektiva edhe kanale. Më poshtë gjendet një listë jo shteruese e kanaleve kryesore të komunikimit që mund të zhvillohen gjatë gjithë kohëzgjatjes së programit:

a) Faqja e internetit e programit (siç kërkohet nga neni 46, Rregullorja (BE) 2021/1060), që plotëson kriteret standarde për aksesueshmëri, e lidhur me platformën e shkëmbimit të njohurive të NUE-s. Faqja e internetit e programit do të lidhet me portalin e vetëm të internetit që ofron akses në të gjitha programet e shteteve anëtare, siç kërkohet nga neni 46 germa “b” të rregullores CPR.

b) Kanalet e mediave sociale: bazuar në informacionin e disponueshëm në kohën e hartimit, kanalet kryesore janë Twitter, Facebook, LinkedIn dhe Instagram. Kombinimi i mediave sociale në veçanti mund të evoluojë ndjeshëm sipas zhvillimeve të reja në mjetet ose profilet e përdoruesve.

c) Marrëdhëniet institucionale dhe me publikun, partneritetet: krijimi i mekanizmave për të koordinuar aktivitetet përkatëse dhe për të ndarë informacion me palët kryesore të interesit dhe partnerët, veçanërisht me sekretariatit e NUE-së; dhe programe të tjera të Interreg, si p.sh.: “Espon”, “Interreg Europe” dhe “Interact”. Bashkëpunim me organizatat e tjera që operojnë në Evropë dhe më gjerë në fushën e zhvillimit të qëndrueshëm urban.

d) Aktivitetet: një kombinim i aktiviteteve fizike dhe atyre në internet, në përputhje me objektivat specifike, shtrirjen dhe përmbajtjen e aktiviteteve. Këtu përfshihen aktivitetet kryesore të programit për përhapjen dhe shkëmbimin e njohurive (Festivalet e qyteteve), duke përfshirë për operacionet me rëndësi strategjike, aktivitetet për ngritjen e kapaciteteve (shkollat verore/në internet), trajnime, seminare, laboratorë politikash, takime të posaçme me partnerë kryesorë dhe ekspertë; dhe aktivitetet e bashkorganizuara në kuadër të NUE-s. Në këtë kombinim do të përfshihen edhe pjesëmarrjet në aktivitetet e jashtme, në veçanti në Forumin e Qyteteve të BE-së (DG REGIO).

e) Publikimet: prodhime të printuara, në internet dhe në format video që respektojnë kërkesat e promovimit për të mbështetur sensibilizimin për programin, informacionin, shkëmbimin e njohurive dhe aktivitetet për ngritjen e kapaciteteve, duke përfshirë operacionet me rëndësi strategjike. Mund të përdoren dhe publikime audio (emisione radiofonike në internet).

f) Pikat kombëtare të programit URBACT: për të arritur disa grupe të synuara në nivel vendor, në gjuhën kombëtare dhe për të përshtatur komunikimin e programit URBACT në kontekste të ndryshme.

Programi do të sigurohet që përfituesit janë në dijeni të përgjegjësive të përshkruara në nenin 50 të Rregullores (BE) 2021/1060 dhe do të mbështesë zbatimin e tyre.

Sipas nenit 48 të Rregullores (BE) 2021/1060, programi do të emërojë një person përgjegjës për komunikimin, i cili do të jetë i ngarkuar me zbatimin e veprimeve të komunikimit dhe vizibilitetit dhe do të punojë ngushtë me koordinatorin kombëtar të komunikimit në Francë.

Monitorimi dhe vlerësimi

Programi do të krijojë një tabelë të treguesve kryesorë të performancës për të monitoruar zbatimin e strategjisë së komunikimit të kanalet e ndryshme të përdorura. Shembujt përfshijnë: numrin e aplikantëve (sipas vendndodhjes gjeografike, madhësisë, përvojës); numrin e ndërveprimeve në faqen e internetit; % e shkallës së kënaqësisë lidhur me aktivitetet. Të dhënat për përcaktimin e referencës bazë dhe monitorimit do të vijnë nga analitika e faqes së internetit dhe mediave sociale, anketat dhe formularët e komenteve, statistikat e brendshme.

6. Informacion për mbështetjen e projekteve në shkallë të vogël, përfshirë edhe projektet e vogla në kuadër të fondeve për projektet e vogla

Referenca: Neni 17, paragraf 3, germa “i”; Neni 24

Nuk zbatohet për programin URBACT - nuk do të zhvillohen projekte në shkallë të vogël.

7. Dispozitat zbatuese

7.1 Autoritetet e programit

Tabela 9. Referenca: Neni 17, paragrafi 6, germa “a”

Autoritetet e programit	Emri i institucionit	Emri i kontaktit	Pozicioni	Email
Autoriteti Menaxhues	Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT)	François- Antoine MARIANI	Directeur général délégué en charge de la Politique de la ville - Adjoint au Directeur général	secretariat- dvcu@anct.gouv.fr
Autoriteti i Auditimit	Commission Interministérielle de Coordination des Contrôles des Opérations cofinancées par les Fonds	Martine MARIGEAUD	Présidente de la CICC	martine.marigeaud@finances.gouv.fr

Autoritetet e programit	Emri i institucionit	Emri i kontaktit	Pozicioni	Email
	Européens (CICC)			
Organi të cilit do t'i bëhen pagesat nga Komisioni	Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires	Mickael DEZWARTE	Agent Comptable	Mickael.DEZWARTE@anct.gouv.fr

7.2 Procedura për ngritjen e sekretariatit të përbashkët

Referenca: Neni 17, paragrafi 6, germa “b”

Në përputhje me nenin 17, paragrafi 6, germa “b” të Rregullores (BE) 2021/1059 [Bashkëpunimi Territorial Evropian, ETC], për zbatimin e programit, Autoriteti Menaxhues dhe Komiteti i Monitorimit asistohen nga një Sekretariat i Përbashkët (në vijim referuar si SP) për të kryer funksionet përkatëse.

SP-ja është ngritur pas konsultimit me shtetet anëtare/partnere nën përgjegjësinë e Autoritetit Menaxhues dhe ndodhet në rajonin Ile de France/Francë. Duke pasur parasysh faktin që SP-ja për programin URBACT IV do të ketë mbivendosje me SP-në për UIII, do të ketë vazhdimësi në punë për stafin aktualisht në detyrë. Kjo gjë sjell disa përfitime për të siguruar nisje të shpejtë të programit, duke minimizuar vonesat, si dhe shfrytëzimin e përvojës së krijuar nga stafi gjatë periudhës aktuale. Çdo rekrutim shtesë do të

respektojë rregulloret e BE-së për sa i përket lirisë, transparencës, mosdiskriminimit dhe mundësive të barabarta dhe do të jetë i balancuar për sa i përket kombësisë dhe gjinisë.

SP-ja financohet nga buxheti i asistencës teknike. SP-ja garanton paanshmëri ndaj zbatimit të projektit dhe procesit të vlerësimit. Ai gjithashtu do t'u japë informacion përfituesve të mundshëm në lidhje me mundësitë e financimit në kuadër të programit dhe do të ndihmojë përfituesit në zbatimin e operacioneve.

Bazuar në nenin 46, paragrafi 3 të Rregullores (BE) Nr. 2021/1059 [ETC], shtetet anëtare dhe shtetet partnere të programit vendosën që verifikimet e lidhura me menaxhimin (“Kontrolli i nivelit të parë, KNP”) nuk do të kryhen nga shtetet anëtare/SP-ja, por nëpërmjet një organi ose personi përgjegjës për këtë verifikim në territorin përkatës. Ky organ do të identifikohet nga secili shtet anëtar/partner.

Nëse KM-ja vendos të rimbursojë një pjesë të kostove të projektit nëpërmjet opsioneve të kostove

të thjeshtuara në përputhje me gerrat “b” deri në “f” të nenit 53, paragrafi 1 të Rregullores (BE) Nr. 2021/1060 [CPR], KM mundet, në një vendim të veçantë, të vendosë për marrëveshjet alternative të KNP-ve, të cilat do të përcaktohen në përshkrimin e sistemit të menaxhimit dhe kontrollit.

SP-ja nën përgjegjësinë e shtetit anëtar do të garantojë respektimin e parimeve të kohezionit elektronik (e-cohesion) në përputhje me nenin 32, paragrafi 1 të Rregullores (BE) 2021/1059 dhe shtojcën XIV të Rregullores (BE) 2021/1060. Sistemi i kohezionit elektronik që do të përdoret do të jetë i njëjtë me atë të periudhës së mëparshme (sistemi Synergie-CTE). Ai do të jetë plotësisht funksional në përputhje me nenin 69, paragrafi 8 dhe shtojcën XVI që nga fillimi i periudhës së programit, duke siguruar që sistemi të jetë funksional deri në fund të vitit 2022.

7.3. Ndarja e përgjegjësisë midis shteteve anëtare pjesëmarrëse dhe sipas rastit, midis vendeve të treta ose vendeve partnere dhe OCT-ve, në rast se ndërmerren korrigjime financiare të vendosura nga Autoriteti Menaxhues ose Komisioni

Referenca: germa “c”, paragrafi 6 i nenit 17

Reduktimi dhe rikuperimi i pagesave nga përfituesit

Autoriteti Menaxhues sigurohet që çdo shumë e paguar si rezultat i një parregullsie, të rikuperohet nga projekti nëpërmjet partnerit kryesor. Partnerët e projektit do t'i shlyejnë partnerit kryesor çdo shumë të paguar në mënyrë të parregullt. Autoriteti Menaxhues do të rikuperojë gjithashtu fondet nga partneri kryesor (dhe partneri kryesor nga partneri i projektit) pas përfundimit të kontratës së subvencionit, plotësisht ose pjesërisht, bazuar në kushtet e përcaktuara në kontratën e subvencionit.

Nëse partneri kryesor nuk arrin të sigurojë shlyerjen nga një partner tjetër i projektit ose nëse Autoriteti Menaxhues nuk arrin të sigurojë shlyerjen nga përfituesi kryesor ose i vetëm, shteti anëtar i BE-së ose vendi i tretë, në territorin e të cilit ndodhet ose është regjistruar përfituesi në fjalë, do të rimbursojë Autoritetin Menaxhues, bazuar në nenin 52, paragrafi 3 të Rregullores (BE) nr. 2021/1059 [ETC]. Në përputhje me nenin 52, paragrafi 3 të Rregullores (BE) nr. 2021/1059 [ETC], “pasi shteti anëtar ose vendi i tretë t'i rimbursojë Autoritetit Menaxhues çdo shumë të paguar në mënyrë të parregullt ndaj një partneri, ai mund të vazhdojë ose të fillojë një procedurë rikuperimi kundër atij

partneri sipas legjislacionit të tij kombëtar”. Detajet mbi procedurën e rikuperimit do të përshihen në përshkrimin e sistemit të menaxhimit dhe kontrollit që do të krijohet në përputhje me nenin 69 të Rregullores (BE) nr. 2021/1060 [CPR].

Autoriteti Menaxhues është përgjegjës për rimbursimin e shumave në fjalë në buxhetin e përgjithshëm të Bashkimit Evropian, në përputhje me ndarjen e përgjegjësisë ndërmjet shteteve anëtare pjesëmarrëse dhe vendeve të treta, siç përcaktohet në programin e bashkëpunimit dhe në nenin 52 të Rregullores (BE) nr. 2021/1059 [ETC].

Në lidhje me korrigjimet financiare të vendosura nga Autoriteti Menaxhues ose Komisioni, në bazë të neneve 103 dhe 104 të Rregullores (BE) nr. 2021/1060, pasojat financiare për shtetet anëtare të BE-së përcaktohen në seksionin “përgjegjësitë dhe parregullsitë” më poshtë. Autoriteti Menaxhues/Sekretariati i Përbashkët do të ketë kopje të çdo shkëmbimi përkatës të korrespondencës ndërmjet Komisionit dhe shtetit anëtar të BE-së. Autoriteti Menaxhues/Sekretariati i Përbashkët do të informojë Strukturën e Kontabilitetit dhe Autoritetin e Auditimit/Grupin e Audituesve sipas rastit.

Përgjegjësitë dhe parregullsitë

Shteti anëtar, shteti partner ose vendi i tretë, do të mbajnë përgjegjësi në lidhje me përdorimin e programit të FEZHR-së, financimin norvegjez dhe zviceran dhe financimin e vendeve të treta si më poshtë:

- Për shpenzimet e lidhura me projektin që u jepen partnerëve të projektit të vendosur në territorin e tyre, përgjegjësia do të mbahet individualisht nga çdo shtet anëtar, shtet partner ose vend i tretë.

- Në rast të një parregullsie sistematike ose korrigjimi financiar (të vendosur nga autoritetet e programit ose Komisioni), shteti anëtar i BE-së do të mbartë pasojat financiare në përpjesëtim me parregullsitë përkatëse të zbuluara në territorin e shtetit anëtar përkatës. Kur parregullsia sistematike ose korrigjimi financiar nuk mund të lidhet me një territor specifik të shtetit anëtar të BE-së, shteti anëtar do të jetë përgjegjës në përpjesëtim me kontributin e FEZHR-së që i paguhet partnerëve përkatës kombëtar të projektit, të përfshirë në program.

- Për shpenzimet e asistencës teknike (të llogaritura si një normë e sheshtë në përputhje me nenin 27 të Rregullores (BE) nr. 2021/1059 [ETC]), parimet e mësipërme të përgjegjësisë të zbatueshme

për shpenzimet e lidhura me projektin dhe parregullsitë sistematike/korrigjimet financiare, mund të zbatohen gjithashtu për korrigjimet e asistencës teknike pasi ato janë pasojë e drejtpërdrejtë e korrigjimeve të lidhura me shpenzimet e projektit.

- Nëse Autoriteti Menaxhues/Sekretariati i Përbashkët, Struktura e Kontabilitetit, çdo shtet anëtar i BE-së, shtet partner ose vend i tretë vihet në dijeni të parregullsive, ai do të informojë menjëherë shtetin anëtar, shtetin partner ose vendin e tretë përgjegjës të BE-së dhe Autoritetin Menaxhues/Sekretariatit e Përbashkët. Ky i fundit do të sigurojë transmetimin e informacionit të shteti anëtar, shteti partner ose vendi i tretë përgjegjës i BE-së (nëse nuk është informuar ende drejtpërdrejt), Struktura e Kontabilitetit dhe Autoriteti i Auditimit ose Grupi i Audituesve, sipas rastit.

- Në përputhje me shtojcën XII të përmendur në nenin 69, paragrafi 2 dhe 3 i Rregullores (BE) nr. 2021/1060 [CPR], çdo shtet anëtar i BE-së është përgjegjës për raportimin e parregullsive të kryera nga përfituesit që ndodhen në territorin e tij, pranë Komisionit dhe njëkohësisht pranë Autoritetit Menaxhues. Çdo shtet anëtar i BE-së mban të informuar Komisionin dhe Autoritetin Menaxhues, për progresin e procedurave përkatëse administrative dhe ligjore. Autoriteti Menaxhues do të sigurojë transmetimin e informacionit të Struktura

e Kontabilitetit dhe Autoriteti i Auditimit.

- Nëse një shtet anëtar, shtet partner ose vend i tretë nuk përmbush detyrimet që lindin nga këto dispozita, Autoriteti Menaxhues mund të pezullojë shërbimet për aplikantët/partnerët e projektit që ndodhen në territorin e këtij shteti anëtar, shteti partner ose vendi të tretë. Autoriteti Menaxhues do t'i dërgojë një letër shtetit anëtar/partner/vendit të tretë në fjalë, ku i kërkon përmbushjen e detyrimeve brenda 3 muajve. Nëse përgjigja e shtetit anëtar/partner/vendit të tretë në fjalë nuk është në përputhje me detyrimet, atëherë Autoriteti Menaxhues do të propozojë vendosjen e kësaj çështje në agjendën e KM-së për diskutim dhe për vendim.

Për programin URBACT, Autoriteti i Auditimit do të asistohet nga një Grup Audituesish, të përbërë nga një përfaqësues për çdo shtet anëtar në përputhje me nenin 48 të Rregullores së BE-së 2021/1059 (INTERREG).

Në marrëveshjen e vendit përfitues të IPA III, nëse është e nevojshme, do të parashikohen dispozita të veçanta për përgjegjësitë.

8. Përdorimi i kostove për njësi, pagesave me një këst të vetëm, normave të sheshta dhe financimeve që nuk lidhen me kostot

Referenca: Nenet 94 dhe 95 të Rregullores (BE) 2021/1060 (CPR)

Tabela 10. Përdorimi i kostove për njësi, pagesave me një këst të vetëm, normave të sheshta dhe financimeve që nuk lidhen me kostot

Përdorimi i synuar i neneve 94 dhe 95 të rregullores CPR	Po	Jo
Që nga momenti i miratimit, programi do të përdorë rimbursimin e kontributit të Bashkimit Evropian bazuar në kostot për njësi, pagesat me një këst të vetëm dhe normat e sheshta, sipas prioritetit, në përputhje me nenin 94 të rregullores CPR	☐	☒
Që nga momenti i miratimit, programi do të përdorë rimbursimin e kontributit të Bashkimit Evropian bazuar në financimet që nuk lidhen me kostot sipas nenit 95 të rregullores CPR	☐	☒

SHTOJCA 1

A. PËRMBLEDHJA E ELEMENTEVE KRYESORE

Prioriteti	Fondi	Objektivi specifik	Përqindja e përllogaritur e alokimit total financiar brenda prioritetit për të cilin do të zbatohet opsioni i kostos së thjeshtuar në %	Llojet e operacionit të mbuluar		Treguesi që stimulon rimbursimin		Njësia matëse e treguesit që stimulon rimbursimin	Lloji i opsionit të kostos së thjeshtuar (shkalla standarde e kostove për njësi, pagesave me një këst të vetëm ose normave të sheshta)	Shuma (në euro) ose përqindja (në rastet e normave të sheshta) të opsionit të kostove të thjeshtuara
				Kodi(1)	Përshkrimi	Kodi(2)	Përshkrimi			

(1) I referohet kodit të dimensionit të fushës së ndërhyrjes në tabelën 1 të shtojcës 1, rregullorja CPR

(2) I referohet kodit të një treguesi të përbashkët, sipas rastit

SHTOJCA 2

A. PËRMBLEDHJA E ELEMENTEVE KRYESORE

Prioriteti	Fondi	Objektivi specifik	Shuma e mbuluar nga financimi që nuk lidhet me kostot	Llojet e operacionit të mbuluar		Kushtet që duhen përmbushur/rezultatet që duhen arritur për të stimuluar rimbursimin nga Komisioni	Treguesi		Njësia matëse për kushtet që duhen përmbushur/rezultatet që duhen arritur për të stimuluar rimbursimin nga Komisioni	Lloji i parashikuar i metodës së rimbursimit të përdorur për të rimbursuar përfituesin ose përfituesit
				Kodi(1)	Përshkrimi		Kodi(2)	Përshkrimi		

(1) I referohet kodit të dimensionit të fushës së ndërhyrjes në tabelën 1 të shtojcës 1, të rregullores CPR dhe shtojcës IV të rregullores për Fondin Evropian për Sektorin Detar, Peshkimin dhe Akuakulturën.

(2) I referohet kodit të një treguesi të përbashkët, sipas rastit.

SHTOJCA 3

LISTA E OPERACIONEVE TË PLANIFIKUARA ME RËNDËSI STRATEGJIKE SHOQËRUAR ME KALENDARIN E AFATEVE - NENI 22, PARAGRAFI 3 I RREGULLORES CPR

Programi URBACT IV trajton nevojat për kapacitete të autoriteteve urbane lidhur me hartimin dhe zbatimin e strategjive dhe planeve të zhvillimit të qëndrueshëm urban, sipas një qasjeje të integruar, pjesëmarrëse dhe të përshtatur sipas vendit, duke shumëfishuar praktikën e mira dhe duke hartuar plane investimi për veprime novatore urbane.

Programi URBACT do të rrisë kapacitetet e nevojshme institucionale të qyteteve për zbatimin e strategjive territoriale; ai kontribuon drejtpërdrejt tek OP5 në veçanti. Të gjitha operacionet e mbështetura nga programi janë të një rëndësie strategjike dhe do të kontribuojnë në këtë objekt. Megjithatë, aktiviteti kryesor i programit URBACT është krijimi i rrjeteve transkombëtare të shkëmbimit dhe të nxënies dhe si i tillë ky aktivitet dhe 80 operacionet e planifikuara konsiderohen si operacione me rëndësi strategjike (neni 22, paragrafi 3, rregullorja CPR).

Këto rrjete transkombëtare synojnë të përmirësojnë kapacitetin e qyteteve evropiane për të bashkëprojektuar dhe zbatuar Plane Veprimi të Integruara, të lidhura me sfidat e përbashkëta të zhvillimit të qëndrueshëm urban, për të transferuar praktikën e mira urbane ekzistuese dhe për të hartuar plane investimi për shumëfishimin e elementeve të Veprimeve Novatore Urbane. Numri total i rrjeteve të planifikuara është 80.

Të gjitha thirrjet për pjesëmarrje në rrjete do të shoqërohen nga fushata të posaçme komunikimi. Rezultatet e rrjeteve të kompletuara do të jenë fokusi i aktiviteteve specifike të komunikimit për programin. Çdo rrjet ka një hapësirë të posaçme në faqen zyrtare të programit URBACT, duke mundësuar vizibilitet maksimal për këto operacione strategjike të rëndësishme.

DOKUMENTET

Titulli i dokumentit	Lloji i dokumentit	Data e dokumentit	Referenca në nivel vendor	Referenca e komisionit	Dokumentacioni	Data e dërgimit	Dërguar nga
Programme snapshot 2021TC16FF IR001 1.1	Përshkrim i të dhënave përpara dërgimit	24-maj- 2022		Ares(2022) 3913002	Programme_snapshot_2021TC16+FFIR001_1.1_en.pdf	24-maj- 2022	BARILLE, Jeanne

The URBACT Programme presents

**European Regional Development Fund 2021 -2027
European Territorial Cooperation Programme**

**URBACT IV
COOPERATION PROGRAMME
CCI 2021TC16FFIR001**

Version from June 2022

1. Joint programme strategy: main development challenges and policy responses.

1.1. Programme area (not required for Interreg C programmes)

1.2 Joint programme strategy: Summary of main joint challenges, taking into account economic, social and territorial disparities as well as inequalities, joint investment needs and complimentary and synergies with other funding programmes and instruments, lessons-learned from past experience and macro-regional strategies and sea-basin strategies where the programme area as a whole or partially is covered by one or more strategies.

1.3. Justification for the selection of policy objectives and the Interreg-specific objectives, corresponding priorities, specific objectives and the forms of support, addressing, where appropriate, missing links in cross-border infrastructure

Table 1

2. Priorities

2.1. Priority: PA1 - Promoting Integrated Sustainable Urban Development through Cooperation.

2.1.1. Specific objective: ISO6.1. Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders (all strands)

2.1.1.1 Related types of action, and their expected contribution to those specific objectives and to macro-regional strategies and sea-basin strategies, where appropriate.

2.1.1.1b. Definition of a single beneficiary or a limited list of beneficiaries and the granting procedure..

2.1.1.2. Indicators.

Table 2 - Output indicators

Table 3 - Result indicators

2.1.1.3. Main target groups.

2.1.1.4. Indication of the specific territories targeted, including the planned use of ITI, CLLD or other territorial tools

2.1.1.5. Planned use of financial instruments.

2.1.1.6. Indicative breakdown of the EU programme resources by type of intervention.

Table 4 - Dimension 1 – intervention field

Table 5 - Dimension 2 – form of financing.

Table 6 - Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

3. Financing plan.

3.1. Financial appropriations by year

3.2. Total financial appropriations by fund and national co-financing.

4. Action taken to involve the relevant programme partners in the preperation of the Interreg programme and the role of those programme partners in the implementation, monitoring and evaluation.

5. Approach to communication and visibility for the Interreg programme (objectives, target audiences, communication channels, including social

media outreach, where appropriate, planned budget and relevant indicators for monitoring and evaluation)

6. Indication of support to small-scale projects, including small projects within small project funds

7. Implementing provisions.

7.2. Procedure for setting up the joint secretariat

7.3. Apportionment of liabilities among participating Member States and where applicable, the third or partner countries and OCTs, in the event of financial corrections imposed by the managing authority or the Commission.

8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs.

Appendix 1 .

A. Summary of the main elements.

Appendix 2 .

A. Summary of the main elements.

Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable - Article 22(3) CPR ..

DOCUMENTS.

1. Joint programme strategy: main development challenges and policy responses

1.1. Programme area (not required for Interreg C programmes)

Reference: point (a) of Article 17(3), point (a) of Article 17(9)

URBACT facilitates the sharing of knowledge and good practice between cities and other levels of government. The purpose is to promote integrated sustainable development in cities, improve city's policies and improve the effectiveness of cohesion policy in cities.

The URBACT IV programme area covers:

- EU 27 Member States
- Norway
- Switzerland
- IPA countries: Albania, Montenegro, Serbia, North Macedonia, Bosnia-Herzegovina
- Other countries – at own costs

The programme is co-financed by the European Regional Development Fund (ERDF) with a budget of EUR 79,769m and by the Instrument for Pre-Accession Assistance with a budget of EUR 5m for the period 2021-2027.

URBACT IV will complement in a coordinated way the actions being delivered by the European Urban Initiative under Article 12 of Regulation (EU) 2021/1058. 202120220212021/1058.

During the implementation of the programme the managing authority will promote the strategic use of public procurement to support policy objectives (including professionalisation efforts to address capacity gaps). Beneficiaries should be encouraged to use more quality related and lifecycle cost criteria. When feasible, environmental (e.g. green public procurement criteria) and social considerations as well as innovation incentives should be incorporated into public procurement procedures.

1.2 Joint programme strategy: Summary of main joint challenges, taking into account economic, social and territorial disparities as well as inequalities, joint investment needs and complimentary and synergies with other funding programmes and instruments, lessons-learned from past experience and macro-regional strategies and sea-basin strategies where the programme area as a whole or partially is covered by one or more strategies.

Reference: point (b) of Article 17(3), point (b) of Article 17(9)

An analysis of the urban policy context – economic, social, environmental and territorial

a) Main joint challenges, taking into account economic, social and territorial disparities

The last decade has shown that crises can emerge with little notice and that cities are often in the centre. That was the case for the financial crisis in 2008, immigration crisis in 2014-2015, terrorism attacks in 2015, 2016, COVID-19 crisis in 2020. In a longer term perspective cities play a crucial role in achieving sustainable development, especially mitigation and adaptation to climate change.

There is extensive literature available on the main joint challenges cities in Europe face [1]. The Future of European Cities report from 2019 combines many sources to give an up-to-date picture of trends and challenges in European cities. The Report on the quality of life in European cities (2020) brings in the perspective of residents through 58,100 interviews in 83 cities [2]. In addition to existing literature, a public survey was carried out by URBACT from 19 February 2020 – 19 March 2020 which asked specifically about challenges of cities and means to tackle these challenges in preparation of URBACT IV[3].

Trends and challenges in European cities[4]

Knowledge on trends in urbanisation has hugely improved over the last several years. Notably through combined work done by the Joint

Research Centre of the European Commission, DG REGIO and the OECD. This has resulted in a harmonised definition of a city, town and functional urban area (or metropolitan area). Metropolitan areas generally encompass cities together with their adjacent communities that have a high degree of economic and social integration with the city. These adjacent communities represent a commuter belt that generates a daily flow of people into the city and back. The concept of metropolitan areas is often referred to as “functional” because it captures the full economic function of a city. A metropolitan area definition is particularly useful to inform policy-making in a number of domains, including transport, economic development and planning [5].

More than two-thirds of OECD metropolitan areas have established a specific body in charge of organising responsibilities among public authorities for metropolitan wide development. These arrangements can vary from informal/soft coordination (52% of OECD metropolitan areas that have a metropolitan governance body); inter-municipal authorities (24%); supra-municipal authorities (16%); and a special status of “metropolitan cities” (8%)[6].

Another OECD publication [7] stresses the benefits that urban-rural partnerships can bring. Urban and rural areas enjoy different and often complementary assets, and better integration between these areas is important for socio-economic performance. Potential linkages include demographic, labour, public services and environment aspects. The New Leipzig Charter recognises the transformative power of European Cities which residents experience in their day-to-day life at different spatial scales: at neighbourhood level, at municipal level and at functional area level. Urban challenges manifest themselves at these different spatial scales and need solutions, often in a concerted way, at these scale levels.

The urbanisation rate in Europe (EU-28) was 72% in 2015[8]. European city residents are concentrated in cities with populations between 250,000 and 5 million. On average, the European network of cities is denser than in other parts of the world, with predominantly mid-sized rather than large cities.

For functional urban areas (FUAs) in the EU-28, modelled using population projections from 2010-2050, there are two main trends:

- Path 1: Stagnant or slightly increasing total populations, with medium densification of the city centre and densifying suburbs. In some cases, mainly in capital cities, this trend is stronger, with the population increasing considerably; a significant densification of city centre and medium densification of suburbs is projected.

- Path 2: A decreasing overall population, with the city centre de-densifying and suburbs slightly densifying (especially in Eastern Europe and Germany). In some cases (mainly in Spain), the same trend is seen but with strongly densifying suburbs[9].

Next to the fact that total population is expected to remain stable or decline, the population is also aging. In 2016, the average life expectancy at birth in the EU-28 was 80, and it is expected to increase to 86.1 for men and 90.3 for women by 2070. The old-age dependency ratio is expected to almost double by 2070.

While the majority of larger cities, which remain highly attractive to all age groups, may not be so affected and can maintain mean population ages that are lower than the national average, a growing number of Europe's cities are experiencing a shrinking total population, which means that old-age dependency ratios are rising[10].

Not only population size of cities and their growth or decline matters to put in context cities' trends and challenges, also their territorial embeddedness is relevant. Medium-sized cities in a rural area have a different function and associated challenges than medium-sized cities in the proximity of a large city. A particular case are cities situated at national borders and are often part of larger cross-border functional urban area. In addition to the trends and challenges outlined below, these urban areas face the fact that different domestic institutions need to come together that are characterised by sometimes contrasting political settings and cultures, different languages, policy paradigms and need to overcome a 'multi-level-mismatch' of competencies[11].

In the following section trends and challenges are grouped under the three dimensions the New Leipzig Charter acknowledges as the transformative power of cities: just, green and productive. With a special mention of digitalisation as a major transformative, cross-sectoral trend.

Just Cities

The urban environment affects health outcomes, resulting in both an 'urban health advantage' and an 'urban health penalty'. On the upside there can be better access to health infrastructure and services in general. An unhealthy urban environment can contribute to a greater prevalence of non-communicable diseases, communicable diseases through crowding and spreading of infections, lack of adequate ventilation and sanitation, and acute respiratory diseases from outdoor and indoor air pollution and mouldy housing interiors. Mental health is also frequently poorer in cities, due to negative social and environmental determinants [12]. The Covid-19 pandemic has shown also again that cities are also the place disease spread rapidly and widely. In 2017, of the 112 million EU inhabitants at risk of poverty or social exclusion, corresponding to 22% of the total population, 47 million were living in cities. Compared to the situation only three years earlier, the number of people living in vulnerable conditions in cities increased by 13 million [13]. Even though more recent figures were not available at time of writing, the COVID-19 pandemic is poised to increase these numbers significantly due to the unprecedented economic shock urban economies are enduring.

Particularly in recent years, wealth has increasingly accumulated among the few, and the polarisation of wealth is most concentrated in urban areas. Cities in western Europe, in particular, are among the least inclusive, given their relatively high shares of people living at risk of poverty and in low work intensity households, and/or high unemployment rates [14]. In other European countries poverty is still far higher in rural areas.

Within a city there are strong differences between neighbourhoods. For example, life expectancy can vary a lot depending on where you live. Turin (IT), Barcelona (ES), Stockholm (SE) and Helsinki (FI) reveal a significantly higher risk of death among residents in more deprived neighbourhoods, although the correlation differs between cities [15].

Living in an adequate housing context is fundamental because, as the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) points out, housing is 'an integrative good, it is linked to many other sectors such as: health, economic security, energy security, transportation,

education, employment. Housing also influences issues such as social cohesion and neighbourhood security [...] [16].

Cities will need to provide sufficient affordable housing to an increasingly varied population, ensuring inclusiveness and integration among its communities, and reducing environmental impacts. Lockdowns due to the COVID-19 pandemic in 2020 highlight the impact the quality of housing has on both physical and mental health. Finding affordable housing is more difficult for residents living in cities in western EU, northern EU and EFTA countries and harder to find in capital cities versus non capital cities [17].

Growing polarisation can be addressed by inclusive and equitable place-based policies. These should take into account the multiple factors at play in deprived neighbourhoods (e.g. health, housing conditions, and ethnic background), and look at the causes of and solutions to segregation that go beyond the boundaries of the segregated area [18].

Respondents to the URBACT IV survey mention different aspects of the social inclusion challenge; avoid anonymity and isolation (especially for older people), inclusion of migrants, improve labour market access for persons with disabilities, attract young professionals (in order to avoid depopulation in small and medium cities) and encourage intergenerational work. Buildings should be adapted to persons with disabilities and older generations and should be affordable to fight social segregation. High rents in the city centre and tourism are seen as challenges for the housing market. Making social services accessible for all either physically or digitally and creating more local actions are seen as other social challenges.

In addition, the URBACT IV survey highlights issues of healthcare quality and accessibility for the elderly. Sometimes other topics are linked to wellbeing and health, such as the creation of green spaces, redesign of city centres, accessibility of housing and the participation of residents in the development of the city. All these actions are considered to create healthier habits and create a better wellbeing.

Green Cities

Climate change is consistently mentioned as the most important long-term challenge cities face. Cities generate about 70% of global greenhouse gas (GHG) emissions, and, at the same time, are

particularly vulnerable to the impacts of climate change. The climate hazards will translate into sea-level rise affecting coastal cities, impacts on built infrastructures, health problems arising from higher average temperatures and extreme events, an increase in energy demand and use, and adverse effects on water availability and resources[19].The social consequences linked with these changes create new challenges for cities.

Respondents to the survey stress that climate change challenges touch cities of all sizes. Cities face challenges in mitigating climate change by reducing greenhouse gas (GHG) emissions such as reducing private car use for commuting and promoting environmentally friendly forms of urban mobility.. The dominance of personal cars should be drastically reduced in favour of more efficient public transport, walking and cycling, shared and active mobility, and new working patterns; switching to low and zero-emission means of private & public transport should be promoted by cities. This needs to happen both within cities, but also between the city centre and the metropolitan area. Sustainable urban planning is needed to reduce urban sprawl, organise amenities at walking distance and allow for the efficient organisation of public transport. During the COVID-19 crisis in 2020 (current at time of writing), many cities are dramatically expanding the space reserved for cyclists and pedestrians, simply because the capacity of public transport cannot be used fully in a safe manner. Another key challenge for GHG reduction is to increase the energy efficiency of the housing stock [20] which contributes at the same time to addressing of energy poverty. For climate adaptation cities try to increase the number of green spaces. Several lifestyle and behavioural changes can help city inhabitants significantly reduce their environmental footprint, such as shifting to a healthy diet, reducing waste, using active or public mobility modes or choosing sustainable energy sources [21].

Cities try to sensitize residents to the different issues of climate change and involve them in the decision-making process. Tools and funding are needed. Some cities have created plans to be a zero-carbon city by 2030. More than 10 000 towns and cities are committed to the Covenant of Mayors for Climate and Energy to go beyond national GHG reduction targets.

The European Green Deal (EGD) identifies 5 priorities areas under EU policy, air quality, water, nature/biodiversity, waste/circular

economy, noise. Earth biodiversity is under pressure. Wildlife populations worldwide have seen a two-thirds decline on average since 1970. The Cities and Biodiversity Outlook highlights that urbanisation is both a threat to biodiversity through the consumption of land, but that cities can also be biodiversity hotspots [22]. To reduce and ultimately reverse this loss in biodiversity, cities need to shift to land-use planning that balances production and conservation objectives on all managed land, notably by reducing land take and soil artificialisation and supporting urban regeneration and green and blue infrastructures.

Other environmental challenges mentioned by cities are unsustainable tourism, waste and air quality which is taken into account by the Zero Pollution Action Plan. All these challenges of green cities are closely interlinked. The COVID-19 crisis in 2020 has provided short-term environmental benefits like improved air quality, less GHG emissions and a reduction of over-tourism.

Productive cities

Cities are the motors of the European economy. GDP growth since 2000 was 50% faster in cities than in other areas [23]. Cities boost productivity because they have on average more tertiary educated residents and more innovation, more high-growth firms, higher employment rates and better accessibility and connectivity. However, employment rates of city residents born outside the EU are considerably lower and housing in cities is expensive, small and crowded [24].

However, cities are places where most of the world population live and work accounting for up to 80% of greenhouse gas emissions, two-thirds of total energy demand, and 50% of waste generation [25]. The circular economy can provide a policy response to cope with the above challenges, as a driver for economic growth, jobs and environmental quality. Cities and regions have a key role to play as promoters, facilitators and enablers of the circular economy. The circular economy potential in cities can be greatly enhanced by spatial planning policies, which promote the efficient use of space, urban land and buildings. Municipalities have an important lever at their disposal through the public procurement of goods and services [26] and adequate economic and governance conditions should be in

place to unlock its potential. Community-based/collaborative sharing of resources should also be encouraged.

The fact that over half of European cities will see their population decline in the future means that most of the changes in Europe will have to take place in an integrated, affordable and sustainable fashion within pre-existing urban fabric. An ageing EU population will require the further adaptation of infrastructure and services; this is particularly the case in smaller cities with growing needs in health and social care. From the URBACT IV survey it follows that 'providing sustainable and efficient public and commercial services, and building a strong local economy' is by far considered the biggest challenge by the smallest towns. The effect COVID-19 will have on population and economy in towns and cities (e.g. level of teleworking with a reduction in commuting, reduced attractiveness of larger cities) is as yet unknown, but what appears to be clear is that especially commercial city centres and also some of the sub-urban areas face a sharp decline in footfall and vitality that might outlast temporary restrictions and which calls for place-based and plan-led urban regeneration to deliver revitalised mixed-use urban places and targeted measures to reduce vacancy and retrofit existing building stock.

Digitalisation a major transformative, cross-sectoral trend

The Future of European Cities report recognises that new and emerging technologies could help cities improve public services, better interact with residents, increase productivity, and address environmental and sustainability challenges. In sum, evolve toward smart cities. An ESPON survey[27] of around 136 European cities found that 91% of these cities found their city services had improved thanks to digitalisation and 39% saw a substantial uptake in the use of these services after digitalisation. The COVID-19 pandemic has hugely accelerated existing trends towards remote working and the provision of commercial digital services such as online shopping. These trends could have both negative (vitality of urban centres, increase in commercial transport) and positive impacts (reduced transport to and from home, improved quality of life).

This same research found that large cities tend to be at the forefront of digitalisation due to higher demand for more complex services and interactions, and their capacities to develop and provide those

services. The degree to which cities can capitalise on potential benefit of digitalisation will depend on a variety of factors - including the availability of co-working hubs /incubator space, and the provision of improved connectivity and digitisation to drive innovation and enterprise development and promote the regeneration of city and town centres. The main factors constraining the digital transition of cities are lack of funds and lack of skills. A lack of strategic vision is considered an additional constraint in smaller towns.

Respondents to the URBACT IV survey add new technologies as a means to attract population, but they also raise several issues, including data privacy and ownership, appropriate and consistent legislation, data sharing and standards, and cyber security. Cities play a central role in innovation dynamics: geographical proximity of stakeholders and multidisciplinary interaction enable innovation. The variety of approaches to innovation enhances the identity of cities, their traditions and their cultural heritage. Although capital cities and metropolitan areas remain major drivers of creativity and innovation, favourable conditions can also be found in smaller cities[28].

Digital transition and ICT are strongly present in the interests of URBACT cities both in the networks as well as in good practices. Digital transition has mostly been tackled through the lenses of economic development and improvement of public services, especially in narrowing the distance between public institutions and residents such as online and mobile apps management of services, information, easing mobility and in e-democracy and governance.[29].

b) An analysis of city needs

The disparity in Europe's urban configuration, polycentricity and demography, as outlined previously, naturally make it difficult on one hand to implement a one-size-fits-all approach to cities; on the other hand it is the aim of cohesion policy to deal with these territorial disparities.

Globally and within Europe, national and international bodies have recognised the important role cities play in pushing forward societal change and tackling the effects of the challenges outlined above. The four principles described below to tackle these challenges refer to the

main principles guiding the urban dimension of Cohesion policy. The UN-Habitat New Urban Agenda, the 2016 Pact of Amsterdam (European Union –the Urban Agenda for the EU with 14 thematic partnerships), and the New Leipzig Charter (2020) are clear that cities need to have the capacities to lead this transformation. Translating these general principles of sustainable urban development agreed at EU and international level into daily practice of urban management has proved to be challenging for the cities themselves. This was the case throughout the 2014-2020 period and continues to be so.

URBACT III capitalisation work looking in detail at how the principles of sustainable urban development are understood and implemented by cities shed some light on the progress some cities have made, yet reveal the need for continued support at national and EU level.

According to the New Leipzig Charter, urban governance needs to be strengthened in order to empower cities to transform. Therefore cities need legal framework conditions, investment capacities, adequately skilled employees, access to and the ability to steer infrastructure, public services and public welfare.

The Future of Cities report identifies physical interventions, governance, new technologies and resilience as key means for cities to address their challenges. Cities themselves gave governance and physical interventions the highest scores in the URBACT IV survey.

Governance

Weak governance and the presence of corruption are detrimental to economic development and prosperity, both at the national and local level[30]. Half the city residents (51%) agree that corruption is present in their local public administration. On average, in the cities in the Western Balkans and Turkey, more than two in three agree (68%) while in the eastern EU cities it was almost as high (65%). In northern and western EU cities, agreement is much lower (below 40%)[31]. Good governance is also a necessary condition for security and social inclusion and increases urban resilience in the face of environmental, socioeconomic, and political uncertainty and risk.

There has been a trend towards strengthening urban governance in the EU. New forms of urban governance are already being stimulated in many cities, and the importance of city networks is expected to

further increase[32]. Urban governance arrangements become more important when administrative municipal borders do not correspond with the functional reality of urban areas.

This ascertainment is in line with, and corroborated by the main principles guiding sustainable urban development in the EU. The Commission's Directorates-General for Regional and Urban Policy (DG REGIO) and the Joint Research Centre (JRC) have published a Handbook[33] of sustainable urban strategies as well as a Self-Assessment tool for Sustainable Urban Development. The Handbook draws on the milestones in European urban development (intergovernmental cooperation, cohesion policy, Urban Agenda for the EU) to individuate the main building blocks which are characterising the EU approach to sustainable and integrated urban development:

- An approach which promotes a **strategic vision** for the development of urban areas.
- An approach which addresses **cities of all sizes**, promoting the **integration among scales**, from neighbourhoods to wider territories.
- A **multi-level governance and multi-stakeholder approach**, which coordinates different actors according to their respective roles, skills and scales of intervention, ensuring also the active engagement of residents.
- An approach which is **cross-sectoral integrated**, pushing cities to work across policy-areas.
- An approach based on the **integration of multiple sources of funding**, encompassing also the engagement of the private sector.
- An approach promoting result-oriented logic, setting-up frameworks for **monitoring and evaluation** [34].

Integrated approach

Building on the well-established URBACT method[35] from the 2014-20 period, cities continue to need support in implementing an integrated approach to sustainable urban development. Central elements in this definition of integrated approach are cooperation

between neighbouring municipalities, cooperation between all levels of government and local players, cooperation across different policy areas and departments of a municipality and maintaining a balance between physical investments and social investments, with the municipality applying a holistic vision to urban development. These elements have to come together in Integrated Action Plans, a core focus of the URBACT programme since its creation.

Detailed research exploring integrated working in practice[36] suggests that for many cities, the **process of developing the Integrated Action Plan is even more valuable**, in terms of transforming cross-departmental cooperation, local stakeholder involvement, understanding of thematic challenges and possible integrated solutions than the actions themselves.

Participation

Cities need practical support to build their capacity to encourage citizen participation. In particular, small and medium-sized cities which often have less capacity to act. Participation is an important issue for local democracy. This political element is crucial to weigh different interests on local development and choose the best solutions that suit local needs.

URBACT III networks applied the concept of participation using the 'local group' tool which had responsibility for co-design of the Integrated Action Plan. 97% of URBACT cities having completed this process considered that the participatory approach used during their network would continue after[37]. In addition, URBACT III capitalisation work[38] on how cities understand and implement these principles shows that the benefits of engaging with residents in a participatory process are not always clearly seen. Demonstration effects from cities more advanced in community engagement and support in understanding the mechanisms and the skills involved are necessary. New forms of participation should be encouraged and improved, including co-creation and co-design in cooperation with inhabitants, civil society networks, community organisations and private enterprises.[39]

Place-based

The New Leipzig Charter builds on some important pieces of research from previous years, notably the Barca Report, anchoring the principles of sustainable development in the context of each specific territory. When it comes to exchange and learning, cities are obliged to adapt any process or action to their own geo-spatial and administrative context[40]. Support on understanding the success factors of any particular approach is necessary, and can be organised EU-wide/transnationally. The specifics of urban policy are such that the national context and involvement of national (or sub-national) urban policy stakeholders is crucial for longer-term policy change. URBACT III Transfer Networks were an excellent example of how cities can acknowledge their specificities whilst taking advantage of other cities' tried and tested good practices.

c) Increased importance of sustainable urban development in European Cohesion Policy

The new regulatory framework for the period 2021 - 2027 is set out by the regulations for Cohesion Policy[41]. These regulations offer a range of support for European cities with a view to addressing the disparities across the EU. The emphasis on sustainable urban development and territorial and local development strategies within this new framework is demonstrated by the set of cohesion policy tools which are made available to support cities in the design and implementation of their urban policies.

This new framework includes:

- Article 5 Regulation (EU) 2021/1060 sets out five key policy objectives all of which are relevant for EU cities. Particular attention shall be paid to PO5 'a Europe closer to citizens by fostering the sustainable and integrated development of all types of territories and local initiatives'.
- Article 28 Regulation (EU) 2021/1060 establishes that a member state should use Integrated Territorial Investments, Community-led local development or another territorial tool designed by the member state where it supports integrated territorial development through territorial or local development strategies.

- Article 29 Regulation (EU) 2021/1060 lists several elements that should be included in territorial strategies that are funded by Cohesion Policy; a defined geographical area, an analysis of its development needs and potential, a description of the integrated approach and involvement of partners in its preparation and implementation.
- Article 32 Regulation (EU) 2021/1060 lists several elements that should be included in a Community-led Local Development Strategy
- Article 11 Regulation (EU) 2021/1058 requires that a minimum of 8% of ERDF resources per Member State be allocated to integrated territorial development focused on urban areas (sustainable urban development)[42]. Special attention shall be given to tackling environmental and climate challenges, notably the transition towards a climate neutral economy by 2050, to harnessing the potential of digital technologies for innovation purposes, and to supporting the development of functional urban areas.
- Article 12 Regulation (EU) 2021/1058 foresees the creation of the European Urban Initiative. The initiative shall cover all urban areas, including functional urban areas, and has two main strands of activity: support of innovative actions and support of capacity and knowledge building, territorial impact assessments, policy development and communication. The EUI shall ensure appropriate coordination and complementarities with URBACT.

The URBACT IV programme is also an important part of this package offering cities a unique opportunity to address their urban challenges in an integrated and participatory way through transnational knowledge exchange and capacity building. The regulation that sets the rules for the URBACT IV programme specifically is the Regulation (EU) 2021/1059 on the European Territorial Cooperation goal (Interreg).

URBACT IV will include IPA countries and the priorities of the multi-annual strategy document will be addressed in line with Regulation (EU) 2021/1529.

Article 3 (3)b of this regulation defines the objectives of URBACT IV as follows:

Interregional cooperation to reinforce the effectiveness of cohesion policy (Interreg C) by promoting exchange of experiences, innovative approaches and capacity building in relation to the identification, transfer and capitalisation of good practices on integrated and sustainable urban development, taking into account the linkages between urban and rural areas, supporting actions developed in the framework of Article 11 of Regulation (EU) 2021/1058 and while also complementing in a coordinated way with the initiative outlined in Article 12 of that Regulation (the 'URBACT programme');

This regulation sets out three main tasks for URBACT IV:

1. exchange of experiences, innovative approaches and capacity building in relation to the identification, transfer and capitalisation of urban good practices on integrated and sustainable urban development, taking into account the linkages between urban and rural areas
2. supporting actions developed in the framework Article 11 Regulation (EU) 2021/1058 for sustainable urban development.
3. The activities undertaken by the URBACT IV programme shall be developed to complement in a coordinated way the European Urban Initiative referred to in Article 12 Regulation (EU) 2021/1058.

In addition to what is specifically foreseen within the new EU regulatory framework, we can also note the European Innovation Partnership on smart cities and communities, the Covenant of Mayors for Climate and Energy, the Horizon Europe Mission on 100 Climate Neutral and Smart Cities, the Intelligent Cities Challenge, the Digital Europe Programme and Connecting Europe Facility Digital Programme as notable policy initiatives aimed at cities.

URBACT III financed 19 cities in a network dedicated to the localisation of the UN Sustainable Development Goals (SDG). This network highlights the strategic role of cities in achieving the targets and has developed tools like local reviews and the definition of indicators to assist cities to navigate the SDGs. SDG 11 focuses specifically on cities but many others are also highly relevant (7,8,9 and 10 especially).

The New European Bauhaus shares many key principles with the URBACT programme including cross disciplinary working, participation, sustainability and inclusiveness. It is for this reason

through its activities the URBACT programme will be able to contribute to the NEB initiative. The Recovery and Resilience Facility and the Just Transition Mechanism of the European Green deal s could also benefit local authorities under certain conditions.

Complementarity with the European Urban Initiative

URBACT and the European Urban Initiative will complement each other in a coordinated way. URBACT will contribute to the value chain of the European Urban Initiative that is aimed to offer coherent support to cities. The EUI will provide support to innovation, capacity and knowledge building, territorial impact assessments, policy development and communication. In this context, it identifies urban challenges, deploys instruments for support of innovation, capacity and knowledge/evidence building, analyses results and undertakes capitalisation activities, fosters communication and dissemination as well as deploying and assessing the outcome.

-URBACT supports Strand A on innovative actions

The aim of the EUI for Strand A is to test new solutions to urban challenges of EU relevance and to spread innovation (scaling-up, knowledge dissemination and transfer) into Cohesion Policy 2021-2027 and beyond. Notwithstanding the URBACT programme's more widespread promotion of innovative processes and governance , URBACT will build on its 'understand-adapt-reuse' method for good practices transfer as well as the pilot Transfer Mechanism tested in URBACT III to develop a specific mechanism to support the transfer of urban innovative actions. UIA projects from calls 2 to 5 of the UIA (2014-2020) will be invited to join transfer activities across the implementation period of the programme. Timing of activities will take into account the implementation cycle of Urban Innovative Actions, and will be planned according to budget availability.

-URBACT will play a supporting role in Strand B1 capacity building

Through transnational URBACT networks, programme and national level capacity-building activities, URBACT aims to increase the capacity in integrated and participatory approaches of urban

practitioners and local stakeholders that are part of the URBACT networks.

Cities that benefit from sustainable urban development (Article 11 Regulation (EU) 2021/1058) and other Cohesion Policy funds will participate in these networks. In accordance with Article 3 (3b), URBACT capacity building activities will support actions developed in the framework of Article 11 (Regulation (EU) 2021/1058) and complement in a coordinated way capacity building activities developed by EUI.

Tools and practices developed by the EUI will also be shared with cities participating in URBACT capacity building activities. URBACT cities will also be able to participate in EUI capacity building activities and some activities will be organised jointly.

-URBACT will contribute to Strand B2 on knowledge, territorial impact assessments, policy development and communication

URBACT will contribute to the knowledge and communication activities of this strand. It will provide input to the Knowledge Sharing Platform with knowledge and methods on sustainable urban development that are gained through URBACT networks and URBACT knowledge activities, including to the benefit of the Urban Agenda for the EU. At national level, National Points (irrespective of their institutional set up) will work closely together in fields of information and outreach activities, capacity-building at national level and facilitating national dialogue on sustainable integrated urban development.

d) Lessons learnt from past experience

Since 2002, URBACT has financed 161 networks which have tackled major challenges faced by cities such as social inclusion, physical planning and urban renewal, competitiveness of SMEs, employment and labour mobility, etc. In addition to burning issues of today, like housing, migration, new economy and digitalisation, environmental protection and climate change, recent URBACT networks and knowledge activities cover newly emerging topics.

It has taken such time for URBACT to develop strong links with cities, develop effective cooperation mechanisms and build up national points that can inspire next developments in complementarity with the European Urban Initiative. This experience and URBACT's extensive evaluations have permitted the programme to become a trusted brand for cities and make some bigger and many incremental improvements over the course of the programming periods. The URBACT III implementation evaluation, along with other sources of evaluating programme activities provides a strong basis on which URBACT IV can be built; what should be continued and what can be improved.

Networking is an efficient tool for capacity building & knowledge sharing

The URBACT way of transnational exchange, learning and knowledge capitalisation financed by the programme through the support of international experts and capacity-building activities is highly appreciated among the participating cities.

Transnational learning takes time, needs sustained interaction and is useful at different stages of the design and implementation of action plans. The duration of the networks is considered appropriate.

There is a demand to expand this transnational exchange methodology to transfer good practices and innovative actions among cities. For some more ad-hoc knowledge exchanges the network approach is not suited and shorter exchanges could be envisaged.

Even though cities find participation in URBACT networks very rewarding, it also requires a certain time investment, capacity to follow administrative procedures and political support that is in general harder to secure by smaller cities. Additional actions might need to be taken to ensure that the transnational exchange networks benefit an increasing number of cities, in particular cities benefiting from Cohesion policy.

The capacity of cities to act does increase, especially for smaller cities

The work of the URBACT programme to develop, with cities, a method which brings together stakeholders to design integrated action plans to respond to city challenges, and share the learning widely, is unique in Europe. Participating cities showed a significant increase of capacities from 47% with significant knowledge on integrated and participatory urban development in 2016 (baseline) to 67% in 2018[43].

These increased capacities include new skills and methods used in cities for more integrated planning and implementation of actions.

The programme was also credited with functioning as a stepping stone to EU funding and project management for small and medium-sized cities with 48% of the Integrated Action Plans (98 IAP) produced having secured funding[44]. Still, many cities would like to see increased possibilities in the programme to test solutions that result from the transnational exchange.

Integrated Action Plans support the smarter use of EU funds

Integrated action plans (IAP) are designed to access finance by regional/national/EU programmes: among the 98 IAP having secured funds, 34% are using ERDF and ESF to implement their actions.

URBACT cities have also gained further funding through Urban Innovative Actions, Horizon 2020, Just Transition Plans, etc. In addition, the URBACT III Programme exceeded its target of involving Article 7 ERDF cities in URBACT activities. Still, the link with managing authorities will be further strengthened and URBACT will support cities to improve access to resources and funding and in integrating different planning requirements.

The URBACT III Programme evaluation findings have shown consistently that URBACT III contributed directly and clearly to the eleven Thematic Objectives of the Cohesion Policy. The thematic concentration the programme aimed at the start of the 2014 period has been achieved through the bottom-up selection process of the transnational networks. However, cities might need additional capacity-building support to better include cross-cutting considerations such as digital, environment and gender equality in their working methods.

The core principles of integration, participation and action-learning in the URBACT method respond fully to the minimum requirements outlined in Article 29 Regulation (EU) 2021/1060. The URBACT method evolved during the 2014-2020 programme period to include improved support with funding and resourcing. Although access to funding is not the main attraction of cities joining an URBACT network, the role of the URBACT programme as part of Cohesion Policy is to support cities in the design of integrated action plans and strategies and that these plans should where possible be funded using Cohesion Funds.

URBACT evolves as a knowledge hub

More than 600 cities taking part in URBACT III have contributed to a vast trove of knowledge about sustainable urban development across a range of themes. Main tools to ensure knowledge outreach showed significant reach considering the means available. The URBACT website has registered a constant increase in users (15,000 monthly average in 2017, to more than 30,000 monthly users in 2021) and a total of 1,450 participants across three editions of the URBACT City Festival[45]. Dedicated thematic capitalisation activities have ensured contributions to all EU Urban Agenda partnerships[46], and helped to develop the multi-level approach between urban players at all levels.

Key stakeholders and several participants to the URBACT IV survey expressed the wish for a stronger coordination of URBACT's capitalisation and knowledge with other urban initiatives in order to increase impact on national and European policy development. Knowledge exchange between all URBACT actors (experts, NUPs, representatives of URBACT cities) could also be strengthened further.

In this context, relevant parts of the URBACT knowledge hub will feed into and create close interaction with the EUI Knowledge Sharing Platform, ensuring synergies.

Respondents to the URBACT networks' Closure Survey appreciate URBACT's strong connection with the Urban Agenda of the EU and added value to the partnerships but the URBACT III Implementation Evaluation report recommends clarifying the focus in the framework

of urban initiatives: streamline capitalisation activities; focus on tangible results and good practice.

National URBACT points play an important role in linking local, national and EU urban policy

The 25 National URBACT Points covering 28 countries communicate on programme activities, disseminate URBACT results at national level in local language, and operate as a national platform for dialogue, exchange and learning on sustainable urban development. Several countries have gone further to develop a national network based on URBACT method and principles, reaching out to include cities from other urban-funded initiatives, and those not receiving funding.

The URBACT III implementation evaluation echoes the findings from the Action Planning Networks closure survey: reinforced support at national level for city actions. The Implementation Evaluation finds that the Programme has less control over the quality and the extent of direct contact that the partner cities receive. When it comes to ensuring the capacity-building of all local partners, facilitating a more direct exchange between cities and sources of funding, or embedding policy change at local level, further support from the national level could be provided. Both respondents from the URBACT IV survey and key stakeholders express the wish for capacity building for cities that will benefit from cohesion policy funding (Article 11 Regulation (EU) 2021/1058), both for learning the 'URBACT method' of bottom-up, participatory and integrated strategy design and to increase their implementation capacity. Given the different national settings, national specific capacity-building events might be the most appropriate.

URBACT response

URBACT has extensive experience of supporting cities to improve their urban policies through transnational cooperation. The 'bottom up' approach of the programme allows cities to define their own needs whilst ensuring a strong link to the Cohesion Policy framework.

-In the period 2021-2027 URBACT will promote integrated Sustainable Urban Development through cooperation and will also contribute to a Europe closer to citizens (PO5). More specifically, URBACT can help more cities build their capacities to design and deliver sustainable urban development plans and strategies;

URBACT's clear added-value in building the capacity of cities has been demonstrated in the course of previous URBACT programmes and should continue for URBACT IV. It should be available to cities and towns of all sizes including those receiving cohesion policy funding. Smaller cities might need additional support to be able to make the first step. The programme will strive for further administrative simplification and transnational learning will have an increased focus on testing solutions and broaden the scope to the transfer of good practices. URBACT will maintain efforts to integrate new cities, in particular cities receiving cohesion policy funding as well as those from the poorest regions of the European Union.

-URBACT can help cities understand and put into practice the key principles of EU sustainable urban development and integrated territorial development (Article 28 Regulation (EU) 2021/1060)

The URBACT method provides a concrete, hands-on approach for cities to translate high-level principles into everyday working. The programme should continue to promote integrated approaches, while further developing bottom-up, participatory processes to link high-level EU policy frameworks to local needs. Innovations in the form this support takes can cover specific actions for dedicated, defined target groups (such as Article 11 cities, innovative actions) based on the needs and demands

-URBACT can contribute to European cohesion and solidarity through peer learning and exchange, among cities of all sizes from all regions of Europe.

By targeting cities and towns from all EU member and partner states, and ensuring through eligibility criteria in calls for proposals that at least half of the cities in a network are from less-developed regions, URBACT directly contributes to the main objective of Cohesion Policy. Transnational exchange networks have been shown to be an effective mechanism for peer learning useful for all cities in Europe including those which will benefit directly from cohesion policy funding.

- URBACT can build on a body of evidence-based knowledge to ensure coherent links with other EU urban policy initiatives.

Capitalising on the rich source of city learning based on practical experience remains crucial to ensuring a wider uptake of URBACT results. URBACT can work closely with other Interreg C programmes and their knowledge platforms (e.g. Interreg Europe Policy Learning Platforms, ESPON Database and Thematic Action Plans, etc.), both organising joint activities on shared priorities and target groups. Fostering the wider goal of translating actions into policy change necessitates the involvement of urban policymakers at local, national and EU level. URBACT will work closely with the European Urban Initiative to ensure knowledge coming from URBACT networks and activities is made available to the wider European urban community, and contribute to the Urban Agenda for the EU.

-URBACT can improve the awareness and inclusion of cross-cutting considerations such as digital, environment and gender in the working methods of all URBACT actors.

URBACT can trust cities to select cooperation themes that are closest to their needs and in line with European priorities and to communicate the results of their work effectively to their target groups. Building on the experience of taking cooperation digital during the 2020 Covid-19 pandemic, the URBACT programme can support further programme level capacity building on digital, environmental and gender-inclusive aspects.

Although URBACT operates a 'bottom up' principle to allow cities to identify their own challenges, the horizontal principles (EU Charter of Fundamental Rights, gender equality, non-discrimination, sustainable development, accessibility) outlined in Article 9 Regulation (EU) 2021/1060 will be addressed by all networks as part of the assessment criteria for selecting projects. The ongoing monitoring and evaluation of the networks will aim to highlight good practice in these areas. Specific training on gender equality, digital transition and climate action will be compulsory for all networks.

Similarly the ambition set in recital 11 of Regulation (EU) 2021/1060 concerning mainstreaming of biodiversity actions is relevant to the URBACT programme. A number of URBACT III networks have worked on this theme. Given the structure of the programme it is impossible to allocate specific expenditure or types of actions to biodiversity as

the ambition states but the contribution of URBACT to these objectives will be monitored as part of the ongoing evaluation of our activities (see additional indicators in the Performance Framework).

Due to its core focus on Capacity Building, the URBACT IV programme will not have a direct impact on the environment. URBACT was not therefore subject to a Strategic Environmental Assessment (SEA) as confirmed by the French Decree N° 2021-1000 of 31st July 2021.”

[1] Notably the Future of Cities report (2019) by the JRC and the State of the European Cities report (2016) by the European Commission

[2] DG REGIO, Report on the quality of life in European cities, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020

[3] A total of 534 replies were received, of which 322 from cities.

[4] All sources are about EU cities

[5] OECD/European Commission (2020), Cities in the World: A New Perspective on Urbanisation p. 24

[6] OECD (2015), Governing the City, OECD Publishing

[7] OECD (2013), Rural-Urban Partnerships: An Integrated Approach to Economic Development, OECD

publishing

[8] JRC calculation based on the GHSL datasets.

[9] JRC (2019), The Future of Cities report, p. 22

[10] Dekker et al., 2008; Peen et al., 2010 cited in JRC (2019), The Future of Cities report, p. ?

[11] ESPON (2010), METROBORDER targeted analysis, p. 11

[12] JRC (2019), The Future of Cities report, p. 62

[13] JRC (2019), The Future of Cities report, p. 68

[14] EUROSTAT, 2016

[15] Marinacci et al., 2017

[16] UNECE, 2015

[17] DG REGIO, Report on the quality of life in European cities, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, p. 47

- [18] JRC (2019), The Future of Cities report
- [19] JRC(2019), The Future of Cities report, p. 84
- [20] Through replacement, thermal modernization of buildings, heat recovery from ventilation, intelligent energy management and the use of energy-efficient lighting and RTV / household appliances. "
- [21] JRC (2019), The Future of Cities report
- [22] Brussels, for example, contains more than 50% of the floral species found in Belgium.
- [23] Data elaborated by the JRC from the Urban Data Platform, accessible at: <https://urban.jrc.ec.europa.eu>.
- [24] DG REGIO (2016), State of the European cities report
- [25] OECD, Programme on the Circular Economy in Cities and Regions
- [26] Urban Agenda for the EU, Circular Economy Action Plan, 2018
- [27] ESPON Working Paper and policy brief (2018) 'Territorial and urban dimensions of digital transition in Europe'
- [28] JRC (2019), The Future of Cities report
- [29] URBACT contribution after the pact of Amsterdam: The Urban Agenda for the EU
- [30] Acemoglu et al., 2005; RodríguezPose, 2013
- [31] DG REGIO, Report on the quality of life in European cities, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020, p92
- [32] JRC (2019), The Future of Cities report
- [33] The building blocks structuring the handbook reflect the minimum requirements to implement integrated territorial development supported by Cohesion policy according to CPR Art.29
- [34] JRC (2020), Handbook of Sustainable Urban Strategies
- [35] The URBACT method is defined in <https://urbact.eu/toolbox-home>
- [36] Study on Integrated Action Plans (2019), E40 group for URBACT
- [37] Results of self-assessment of partners from Action Planning Networks first round
- [38] 2018 City Lab on participation in cities
- [39] New Leipzig Charter
- [40] Including the alignment to relevant Macro-regional and Sea basin strategies
- [41] Regulation (EU) 2021/1060/ Regulation (EU) 2021/1058

[42] URBACT IV will use the term sustainable urban development in the meaning of integrated territorial development focused on urban areas

[43] Results of self-assessment of partners from Action Planning Networks first round

[44] Among 205 cities from 20 URBACT III Action Planning Networks completed in May 2018 (based on the closure reports)

[45] 90% of the participants to the Festival in Lisbon (2018) said they would use the acquired knowledge back home^[8]

[46] URBACT participated to nearly all partnerships with experts and staff and tried to make the link with around 400 cities of all sizes involved in URBACT networks; it contributed in addition with its capitalisation activities. A total of nearly 1 Million Euros was invested in these activities directly linked with UAEU.

1.3. Justification for the selection of policy objectives and the Interreg-specific objectives, corresponding priorities, specific objectives and the forms of support, addressing, where appropriate, missing links in cross-border infrastructure

Reference: point (c) of Article 17(3)

Table 1

Selected policy objective or selected Interreg specific objective	Selected specific objective	Priority	Justification for selection
6. Interreg: A better Cooperation Governance	ISO6.1. Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders (all strands)	PA1. Promoting Integrated Sustainable Urban Development through Cooperation	The overall objective of URBACT IV according to Article 3 EU Regulation 2021/1059 is to reinforce the effectiveness of Cohesion Policy by promoting exchange of experiences, innovative approaches and capacity building. URBACT IV addresses the capacity needs of urban authorities in designing and implementing sustainable urban development strategies and plans according to an integrated, participatory and place-based approach, replicating good practices and designing investment plans for innovative urban actions. This approach aims to support cities to comply with Article 29 EU regulation 2021/1060. This is primarily a capacity-building challenge of a cross-thematic nature that URBACT wants to tackle through transnational networking, general capacity-building activities and knowledge building and exchange. Given that the needs and solutions are cross-thematic URBACT IV will have one cross-thematic objective. URBACT will not directly support implementation actions but aims to build the governance capacity of cities so they, in turn, can effectively implement sustainable urban development strategies under the different policy objectives of cohesion policy. Therefore URBACT activities will be programmed under the specific Interreg objective: a better cooperation governance.

2. Priorities

Reference: points (d) and (e) of Article 17(3)

2.1. Priority: PA1 - Promoting Integrated Sustainable Urban Development through Cooperation

Reference: point (d) of Article 17(3)

2.1.1. Specific objective: ISO6.1. Enhance the institutional capacity of public authorities, in particular those mandated to manage a specific territory, and of stakeholders (all strands)

Reference: point (e) of Article 17(3)

Interreg Specific Objective 1 (ISO 1): a better cooperation governance by enhancing institutional capacity of public authorities and stakeholders to implement urban territorial strategies. As URBACT IV will build the institutional capacity of cities needed to implement territorial strategies, it directly contributes to PO5 in particular.

2.1.1.1 Related types of action, and their expected contribution to those specific objectives and to macro-regional strategies and sea-basin strategies, where appropriate

Reference: point (e)(i) of Article 17(3), point (c)(ii) of Article 17(9)

To reach this objective URBACT IV has three aims:

1) Use transnational networks to improve the capacity of European cities to:

-co-design and implement Integrated Action Plans linked to common sustainable urban development challenges

-transfer established urban good practices

-design investment plans for replicating elements of Urban Innovative Actions

Expected results: improved local policies through local actions designed in an Integrated Action Plan and the reuse of good practices, increased capacity of cities benefiting from territorial tools[1] to use them, improved deployment of actions due to testing, promote replication of innovative actions through investment plans using cohesion policy funds and programmes.

Aim 1 - Actions:

In **Action Planning Networks (APN)** city practitioners will co-design integrated action plans (IAP) with an URBACT Local Group

comprising all relevant stakeholders (different city departments, different tiers of government, different policy relevant sectors and target groups). The IAP, as the key deliverable for each city, will respect the minimum requirements outlined in Article 29 EU Regulation 2021/1060, as well as the main principles of the New Leipzig Charter, ensuring a common approach to Sustainable Urban Development in Cohesion Policy. There will be an increased focus on implementation and funding, in particular Cohesion Funds, as networks will be able to test and experiment small actions from the integrated action plans. All cities in Europe can join an APN, in accordance with Article 33b of EU Regulation 2021/1059. Action Planning Networks will support Article 11 cities.

Transfer Networks will foster the transfer of validated urban good practices through a refined methodology with additional focus on supporting the upscaling of the good practice, if possible through links to Cohesion policy funds and other funding programmes.

An Innovation Transfer Mechanism is specifically aimed at cities that seek to develop an investment plan to replicate innovative actions/projects using Cohesion policy programmes and/or other European, and national public or private funding. This transfer mechanism will build on the pilot activities developed under URBACT III. It will be coordinated with the EUI to disseminate innovation and to support cities in the transfer of innovative practices.

URBACT networks will be supported by international experts in integrated sustainable urban development. Expertise shall include both the urban topic of the networks as well as tools and methods for exchange and learning.

2) Improve the capacity of urban stakeholders to design and implement sustainable urban development[2] policies, practices and innovations in an integrated, participative and place-based way[3]

Expected result: Urban practitioners in cities have increased their knowledge and capacity in relation to integrated sustainable urban development strategies. There is improved awareness of the entire URBACT community about carbon reduction and gender mainstreaming. Local stakeholders, lead partners and lead experts

have improved their ability to use digital tools in their networks and their capacity to innovate.

Aim 2 - Actions:

At programme level URBACT will deploy capacity-building activities such as URBACT Universities, National Campuses and on-going and dedicated support to all beneficiaries. Participants will work together to improve skills needed for the design and implementation of Integrated Action Plans for sustainable urban development.

URBACT IV will increase the capacity building offer linked to digital, green and gender as cross-cutting elements for all networks and activities of the programme. Capacity-building on these topics may take the form of training available for all URBACT beneficiaries or organised once in the lifetime of a network. Complementarity with EUI capacity building activities is ensured; and where synergies are identified, Joint training will be organised.

Programme-level capacity building will be supported by international experts in integrated sustainable urban development and green, digital and gender equality.

3) Ensure that URBACT knowledge and practice is made accessible to urban practitioners and policymakers to feed into local, regional, national and European urban policies, in particular through the European Urban Initiative; and contributing to the Urban Agenda for the EU

Expected results: urban practitioners and policymakers increasingly access URBACT knowledge and URBACT city experiences inspire local, regional, national and European urban policy.

Aim 3 - Actions:

At programme level URBACT will play a role as a knowledge broker – bringing urban actors together to facilitate knowledge sharing interconnecting with the EUI, and as a knowledge producer – developing new products building on existing URBACT experience and those from EUI and from complementary European projects/programmes

Thematic communities: these will allow cities to meet and exchange on topics cutting across URBACT networks, including green, digital and gender-inclusive. The exchanges will ensure a more integrated approach to the partner topic and produce up-to-date analysis of city policy and practice to share beyond URBACT, in particular through the EUI and through contributions to the Urban Agenda for the EU.

EU urban policy focused knowledge sharing: URBACT IV will aim to inspire and inform urban policies by making knowledge available to the wider European urban community, in particular through the European Urban Initiative. URBACT will also contribute specifically to the Urban Agenda for the EU through its participation in UDG and delivering on specific and approved actions of the partnerships or other forms of cooperation.

Expertise support is provided to build and manage knowledge on sustainable urban development. The **URBACT website** will operate as a knowledge hub providing open access to knowledge, good practices and know-how around thematic priorities. It will be interlinked with, and selected outputs will be available on, the EUI knowledge sharing platform. In addition to the strategic cooperation with EUI, URBACT IV will cooperate with other organisations (programmes, networks, etc.) operating in the area of sustainable urban development.

National URBACT Points[4] are in charge of communicating on URBACT activities and disseminating URBACT results at national level in local language. They play an important role in linking URBACT knowledge to national and regional stakeholders and in stimulating a wide participation in networks and capacity-building activities. They can support programme capacity building efforts at national level, adapt and translate programme methods and tools into national language. They will also aim at linking with the Cohesion policy requirements and programmes in complementarity with the EUI Contact Points. In line with 'Implementing the New Leipzig Charter', member states are called to look for a common narrative and clear division of tasks and where possible, to have the same structure when setting up national contact points for URBACT, the European urban initiative and any other urban national point.

NOTE: the types of actions have been assessed as compatible with the DNSH principle, since they are not expected to have any significant negative environmental impact due to their nature.

[1] In the meaning of article 22 of the CPR regulation.

[2] In the meaning of Article 28 Regulation (EU) 2021/1060 and Article 11 Regulation (EU) 2021/1058

[3] In line with principles of the New Leipzig Charter

[4] Each Member/ Partner State shall appoint, in agreement with the Managing Authority, a public or equivalent or not for profit body in their country that shall operate as National URBACT Point. The conditions of this appointment shall be laid down in a convention between the selected body and the Managing Authority. Should a Member/ Partner State not be able to appoint such a body or should no such suitable public body exist, an open call for tender may be launched by the Managing Authority

2.1.1.1b. Definition of a single beneficiary or a limited list of beneficiaries and the granting procedure

Reference: point (c)(i) of Article 17(9)

2.1.1.2. Indicators

Reference: point (e)(ii) of Article 17(3), point (c)(iii) of Article 17(9)

Table 2 - Output indicators

Priority	Specific objective	ID	Indicator	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
PA1	ISO6.1	OI3	Participation in programme level events aimed at knowledge sharing	Number	1080	4410
PA1	ISO6.1	OI1	Article 11 cities participating in URBACT networks	Number	143	352
PA1	ISO6.1	RCO85	Participations in joint training schemes	participations	500	2400
PA1	ISO6.1	RCO83	Strategies and action plans jointly developed	strategy/action plan	0	640

Table 3 - Result indicators

Priority	Specific objective	ID	Indicator	Measurement unit	Baseline	Reference year	Target (2029)	Source of data	Comments
PA1	ISO6.1	RI3	People with increased URBACT knowledge due to their participation in programme level events aimed at knowledge sharing	number	0.00	2021	3,528.00	Self-assessment survey	
PA1	ISO6.1	RI1	Joint Strategies and Action Plans taken up by organisations using Cohesion Policy funds	Number	0.00	2021-2029	230.00	Programme information system and surveys	
PA1	ISO6.1	RCR81	Completion of joint training schemes	participants	0.00	2021-2027	1,920.00	Certificate	
PA1	ISO6.1	RCR79	Joint strategies and action plans taken up by organisations	joint strategy/action plan	0.00	2021-2027	512.00	Survey	

2.1.1.3. Main target groups

Reference: point (e)(iii) of Article 17(3), point (c)(iv) of Article 17(9)

The three different aims of the URBACT IV programme have partly different target groups.

1) Use transnational networks to improve the capacity of European cities to:

- co-design and implement Integrated Action Plans linked to common sustainable urban development challenges**
- adapt and transfer established urban good practices**
- design investment plans for replicating elements of Urban Innovative Actions**

The main beneficiaries of actions implemented under this first aim shall be cities from EU 27 Member States, Norway and Switzerland as well as IPA countries willing to develop integrated strategies and action plans for sustainable urban development. The beneficiary “city” refers to the public local authority representing:

- cities, municipalities, towns;
- Local agencies defined as public or semi-public organisations set up by a city, partially or fully owned by the city authority, responsible for the design and implementation of specific policies (economic development, energy supply, health services, transport, etc.);
- Infra-municipal tiers of government such as city districts and boroughs in cases where they are represented by a politico-administrative institution having competences for policy-making and implementation in the policy area covered by the URBACT network concerned in which they are willing to get involved;
- Metropolitan authorities and organized agglomerations in cases where they are represented by a politico-administrative institution having delegated competences for policy-making and

implementation in the policy area covered by the URBACT network concerned.

The specificities of the IPA cities participating in URBACT will be addressed through a dedicated needs analysis exercise. The cities will receive support related to the design of integrated action plans for SUD and will have the opportunity to share experience with EU peers supporting the preparation of these countries for accession to the EU. This target group will benefit from dedicated capacity building, communication and national URBACT Point support.

In addition, a number of non-city partners are eligible for actions implemented under Aim 1. The list of other eligible beneficiaries is defined as follows:

- Provincial, regional and national authorities, as far as urban issues are concerned;
- Universities and research centres, as far as urban issues are concerned;
- Managing Authorities of Cohesion Policy Funds.

All URBACT networks will link to the EUI. Specifically, the work of the APN in developing the capacity of cities to co-design integrated urban action plans is relevant for many cities working on sustainable urban development as referred in the Art 11 of the ERDF Regulation. The involvement of Art. 11 cities and other cities benefiting from Cohesion policy funds will be sought for, as well as the alignment with Cohesion policy characteristics.. Efforts will be made to attract cities that have not yet participated in URBACT networks and smaller cities for which international networking demands an additional effort. A balance between cities from EU more and less developed regions will be ensured and monitored using eligibility criteria in the calls for proposals.

2) Improve the capacity of urban stakeholders to design and implement sustainable urban development[1] policies, practices and innovations in an integrated, participative and place-based way

This is a cross-cutting aim for the entire URBACT IV programme, the target audience is therefore quite broad. On the one hand, this

concerns the beneficiaries of all URBACT networks and local stakeholders – URBACT Local Group members and elected city officials. On the other hand the target audience also comprises other urban actors such as non-URBACT cities implementing article 11, innovative actions or part of the Urban Agenda for the EU.

3) Ensure that URBACT knowledge and practice is made accessible to urban practitioners and policymakers to feed into regional, national and European urban policies, in particular through the European Urban Initiative; and contributing to the Urban Agenda for the EU

Based on the proposed distinction between URBACT knowledge sharing actions and those of the EUI, there are two clear and distinct target audiences for sharing knowledge and know-how. To ensure that urban practitioners and policymakers have access to URBACT thematic knowledge:

a) Cities, urban authorities/policymakers, local practitioners and regional authorities as the target of actions sharing and transferring good practice and project results, in particular those not involved in URBACT networks.

To ensure that URBACT thematic knowledge feeds urban policies, in particular national and EU policies:

b) European Urban Initiative target audience and governance

c) Urban Agenda for the EU target audience, governance and partnerships.

Through these initiatives URBACT contributes to actions tackling regional, national and European level policymakers involved in sustainable urban development, 'translating' URBACT content into relevant policy contributions.

[1] In the meaning of article 28 Regulation (EU) 2021/1060 and Article 11 Regulation (EU) 2021/1058

2.1.1.4. Indication of the specific territories targeted, including the planned use of ITI, CLLD or other territorial tools

Reference: Article point (e)(iv) of 17(3)

The URBACT programme covers the entire territory of the participating countries and is open to cities of all sizes. URBACT specifically supports urban authorities from neighbourhood to functional urban area level depending on the topic covered and the impact that can be made. This includes urban-rural linkages and cross-border functional urban areas.

Supporting sustainable urban development through an integrated, participatory and place-based approach is the core of URBACT IV. However, URBACT IV will support capacity-building, networking, learning and testing, but will not fund implementation of sustainable urban development strategies or action plans directly.

While the programme will not use ITI, CLLD or other territorial tools itself, it seeks to build the capacity of all EU cities and towns including those that will use these tools to implement their sustainable urban development strategy (Article 11 Regulation (EU) 2021/1058).

This is done in Action Planning Networks and as part of programme-level capacity building activities. Since the implementation of these tools is often dependent on national or regional frameworks, national level events and National URBACT Points will play an important role.

2.1.1.5. Planned use of financial instruments

Reference: point (e)(v) of Article 17(3)

The use of financial instruments is not foreseen. The special characteristics of the URBACT programme, most notably that its

supported operations do not generate revenue, does not allow to use financial instruments.

2.1.1.6. Indicative breakdown of the EU programme resources by type of intervention

Reference: point (e)(vi) of Article 17(3), point (c)(v) of Article 17(9)

Table 4 - Dimension 1 – intervention field

Priority	Specific objective	Fund	Code	Amount (EUR)
PA1	ISO6.1	ERDF	173. Enhancing institutional capacity of public authorities and stakeholders to implement territorial cooperation projects and initiatives in a cross-border, transnational, maritime and inter-regional context	79,769,799.00
PA1	ISO6.1	IPA III	173. Enhancing institutional capacity of public authorities and stakeholders to implement territorial cooperation projects and initiatives in a cross-border, transnational, maritime and inter-regional context	5,000,000.00

Table 5 - Dimension 2 – form of financing

Priority	Specific objective	Fund	Code	Amount (EUR)
PA1	ISO6.1	IPA III	01. Grant	5,000,000.00
PA1	ISO6.1	ERDF	01. Grant	79,769,799.00

Table 6 - Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Priority	Specific objective	Fund	Code	Amount (EUR)
PA1	ISO6.1	IPA III	26. Other approaches - Cities, towns and suburbs	5,000,000.00
PA1	ISO6.1	ERDF	26. Other approaches - Cities, towns and suburbs	79,769,799.00

3. Financing plan

Reference: point (f) of Article 17(3)

3.1. Financial appropriations by year

Table 7 - Reference: point (g)(i) of Article 17(3), points (a) to (d) of Article 17(4)

Fund	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF	0.00	13,627,089.00	13,845,981.00	14,069,251.00	14,296,986.00	11,846,778.00	12,083,714.00	79,769,799.00
IPA III	0.00	839,033.00	861,750.00	873,234.00	890,708.00	760,023.00	775,252.00	5,000,000.00
Total	0.00	14,466,122.00	14,707,731.00	14,942,485.00	15,187,694.00	12,606,801.00	12,858,966.00	84,769,799.00

3.2. Total financial appropriations by fund and national co-financing

Table 8 - Reference: point (f)(ii) of Article 17(3), points (a) to (d) of Article 17(4)

Policy objective	Priority	Fund	Basis for calculation EU support (total eligible cost or public contribution)	EU contribution (a)=(a1)+(a2)	Indicative breakdown of the EU contribution		National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of the national counterpart		Total (e)=(a)+(b)	Co-financing rate (f)=(a)/(e)	Contributions from the third countries
					without TA pursuant to Article 27(1) (a1)	for TA pursuant to Article 27(1) (a2)		National public (c)	National private (d)	Total (e)=(a)+(b)	Co-financing rate (f)=(a)/(e)	Contributions from the third countries
6	PA1	ERDF	Total	79,769,799.00	73,860,925.00	5,908,874.00	23,133,738.00	23,133,738.00	0.00	102,903,537.00	77.5190059794%	102,934.00
6	PA1	IPA III	Total	5,000,000.00	4,629,630.00	370,370.00	160,000.00	160,000.00	0.00	5,160,000.00	96.8992248062%	0.00
	Total	ERDF		79,769,799.00	73,860,925.00	5,908,874.00	23,133,738.00	23,133,738.00	0.00	102,903,537.00	77.5190059794%	102,934.00
	Total	IPA III		5,000,000.00	4,629,630.00	370,370.00	160,000.00	160,000.00	0.00	5,160,000.00	96.8992248062%	0.00
	Grand total			84,769,799.00	78,490,555.00	6,279,244.00	23,293,738.00	23,293,738.00	0.00	108,063,537.00	78.4444053502%	102,934.00

4. Action taken to involve the relevant programme partners in the preparation of the Interreg programme and the role of those programme partners in the implementation, monitoring and evaluation

Reference: point (g) of Article 17(3)

Role of the relevant partners in the preparation and implementation of the cooperation programme

Working in partnership has always been a key feature of the URBACT programme. Principles that need to be taken into account are set out in the European code of conduct on partnership [Commission Delegated Regulation (EU) No 240/2014 of 7 January 2014] that continues to apply, in Article 8 Regulation (EU) 2021/1060 that sets out minimum requirements and Article 30 Regulation (EU) 2021/1059 on the role of the Monitoring Committee.

Identifying the relevant partners

The URBACT programme has a wide geographical base covering all Member States and Partner states. This wide coverage requires a coordinated approach to the partnership principle which should operate on several levels:

Programme Level – competent National Authorities / Cohesion policy actors such as the European Urban Initiative (EUI), the European Commission, the European Committee of the Regions, other Interreg programmes/ other relevant EU level bodies including networks, associations / EU bodies responsible for the application of horizontal principles

National Level – relevant national authorities with competence in sustainable urban development / national representatives of universities, research centres / nationally recognised social partner organisations / associations of cities and local authorities / nationally

recognised business associations / national bodies responsible for the application of horizontal principles

Sub-National Level – regional authorities / managing authorities of cohesion policy programmes / local authorities / cities / city networks and associations / bodies working in the field of sustainable urban development

Design of the Cooperation Programme

Programming Committee, Task Force and National Points

URBACT IV is co-designed by the Programming Committee (PC). All Member and Partner States of URBACT III (with the exception of UK) are present in the PC.

PC Members are national or regional authorities for the most part, but also comprise European organisations representing cities such as Eurocities and CEMR, and European institutions such as the European Commission and the Committee of the Regions. The group met several times physically and digitally and documents were placed on the shared work space Basecamp. This shared work space also served as a continuous feedback channel where texts were shared and discussed between meetings.

The meetings of the PC were prepared by the Task Force (TF). Task Force members were the European Commission, URBACT Managing Authority and Joint Secretariat, and the Member States that held the presidency of the Council during the programming period.

National URBACT Points were used to promote the URBACT IV survey among national stakeholders and their comments and suggestions concerning the definition of objectives and actions for URBACT IV were collected.

Specific Tasks for preparing a Cooperation Programme in Partnership

i) Analysis and identification of Needs

Over the period 19 February – 19 March 2020 a survey was launched with questions about cities' challenges and their means to tackle these challenges, ideas for future focus areas and activities for URBACT IV. In the space of one month, the survey gathered an impressive 532 responses from nearly all URBACT member countries. The largest group of responses (322) came from towns and cities. Furthermore, the responses were well spread across cities of all sizes - from towns with less than 20 000 inhabitants, to cities of over two million. Other replies came from associations of cities, managing authorities, Member and Partner states, National URBACT Points, regional governments, NGO's, research institutes and universities, private companies and citizens.

ii) Definition of objectives, priorities, actions and indicators

The PC members are responsible for agreeing these aspects.

iii) The allocation of funding

Upon approval of the programme budget the PC decides upon the programme budgetary structure and will outline the amounts of funding to be dedicated to each kind of action.

iv) European level consultation

In close coordination with the EUI, EU wide organisations and European Interregional Programmes concerned by the URBACT IV Programme were identified, specifically with the aim to set up and design an URBACT programme that is complementary to other EU-level urban initiatives. An URBACT event was organised 14 January 2021 to consult these partners and to ensure that the programme is addressing their needs as much as possible. In addition, the content of the draft CP was available on the URBACT website for a period of 3 months to allow stakeholder across the EU to comment.

In addition to these open consultations, Member and Partner States carried out during the whole year 2021 specific national level

consultation exercises based on the draft cooperation programme in accordance with their own legal requirements.

Relevant partners, especially beneficiaries, members of the Monitoring Committee and of the National URBACT Points, will be regularly involved in the preparation of calls for proposals, in monitoring progress of the programme, in the final performance report preparation, in evaluation activities.

Implementation and monitoring of the Cooperation Programme

The Monitoring Committee

The Monitoring Committee (MC) will be set up to ensure clear and transparent arrangements for managing the programme. It will be composed by representatives of the Commission, Member States, Partner States, IPA Countries, Committee of the Regions and Council of European Municipalities and Regions. The MA will aim to promote equality between men and women in this committee. The members of the MC will be made public and each member will be asked to sign a confidentiality and non-conflict of interest statement.. In view of ensuring complementarity with the EUI, the EUI secretariat will be invited to observe the MC meetings and the URBACT Managing authority and secretariat will be invited to observe the EUI Steering Group. Other EU bodies and programmes may be invited to attend as appropriate.

In line with the URBACT III MC Survey carried out in September-October 2019, the MA of URBACT IV will strive for better collaboration, interactivity and joint decision making in the MC through co-creation, transparency, adaptability, flexibility and ambition. MC meetings will be designed with space for exchanges on strategic direction and on content related to urban issues with network presentations, in-depth discussions on thematic capitalisation topics, site visits. A good combined use of physical or online meetings, written procedures and exchange on the platform Basecamp is necessary. Shared management means that the MC members have the opportunity to give their own view, not only about URBACT implementation, but also about needs of cities,

thematic priorities, programme links with EUI and cohesion policy in their respective countries and at European level.

The MC will agree to the rules of procedure which will outline in a clear and transparent manner the internal arrangements for the MC.

Urban dimension of Regional Policy and Coordination with EUI

In the 2021-2027 programming period Cohesion policy will spend a significant percentage of its funding in urban areas with a dedicated percentage (at least 8% of ERDF resources) for integrated sustainable urban development with a decision-making role for urban authorities. These are known as 'article 11' cities^[1].

The European Urban Initiative established under Article 12 Regulation (EU) 2021/1058 targets cities interested/involved in Cohesion Policy, Art. 11, and innovative actions, managing authorities, but also URBACT and UAEU cities, and other stakeholders.

Extensive discussions have taken place during the programming phase, bilaterally, and through the Task Forces and Programming Committee to ensure that the activities of URBACT and EUI are complementary. A dedicated coordination mechanism is to be set up between EUI and URBACT to ensure continued coordination and complementarity during the implementation of the programme.

The EUI will continue to specifically fund innovative actions. In addition, there will be a broad range of funding opportunities for sustainable urban development strategies. There are the funds and programmes under shared management (ERDF, ESF, EAFRD, EMFF, Interreg, JTF) or direct management such as Horizon Europe or LIFE that will provide funding support to different types of activities."

Synergies with other programmes

In addition to the coordination with EUI, URBACT IV will coordinate with the other interregional cooperation programmes Interreg

Europe, Interact and ESPON on to share their know-how create synergies for the following actions:

- Bilateral cooperation events (European Week of Regions and Cities, thematic events, etc.);
- Joint capitalisation and dissemination activities;
- Joint exhibitions, workshops, information / awareness-raising actions concerning territorial development.

Evaluation of the Cooperation Programme

For the evaluation of the programme an Evaluation Steering Group will be set up. This Steering Group will meet at all the key steps of the monitoring of the evaluation plan. In addition to face-to-face meetings the members of the group will provide feedback on reports, terms of reference etc. The Steering Group will ensure that the interests of all major stakeholders/partners are taken into consideration and that the institutions which might have to act on the recommendations are involved. During continuous evaluations of different elements of the programme URBACT IV will work directly with its urban partners.

[1] They are so called because they receive cohesion policy funding to implement sustainable urban development according to Article 11 Regulation (EU) 2021/1058.

5. Approach to communication and visibility for the Interreg programme (objectives, target audiences, communication channels, including social media outreach, where appropriate, planned budget and relevant indicators for monitoring and evaluation)

Reference: point (h) of Article 17(3)

This communications strategy outline is designed to help the URBACT programme achieve its overall objective and aims as outlined in 2.1.2.

It will provide a framework for developing more specific communication plans throughout the programme implementation. A total budget of € 5.345m is designated by the programming committee for communication and visibility purposes, from 2021 until 2029. This represents 5.7% of the total programme budget.

Communication objectives

The objectives are designed to cover the full programme cycle, so the importance of one or other objectives may be prioritised at a given moment.

- 1.Raise awareness of programme features to a wide range of (potential) beneficiaries defined in 2.1.4
- 2.Support beneficiaries and internal stakeholders in implementing and communicating on the actions and results of EU-funded projects
- 3.To ensure programme calls, results and other relevant information is made available to the widest number
- 4.To facilitate uptake of URBACT knowledge
- 5.To ensure a coordinated approach to programme activities and promotion, in particular with the European Urban Initiative

Target audiences

- 1.Potential beneficiaries (as per 2.1.4 above)
- 2.Cohesion Policy stakeholders: managing authorities, cities implementing cohesion funds
- 3.Multipliers: partner states, European Commission (communication services), European Urban Initiative, Urban Agenda for EU, European Parliament, Committee of Regions,

European networks and organisations, other Interreg programmes, national or regional contact points, associations of cities

4.Public Entities: Partner states, DG Regio, EUI entrusted entity/secretariat, UDG/DGUM

5.Thematic knowledge organisations at European level (incl. OECD and UN Habitat)

6.Wider urban community, incl. elected representatives

The beneficiaries will be supported to communicate directly with their general public. Relevant programme actions will also be open to the general public.

Communication channels

The programme will support a multi-level communication strategy, at European, national and local level. The particularity of URBACT's communication is that some aspects will be developed and delivered with EUI, others with national contact points – who are both targets and channels. The following is a non-exhaustive list of the main communication channels that may evolve throughout the programme lifetime:

a) Programme website (as required by Article 46 Regulation (EU) 2021/1060), meeting standard criteria for accessibility, link with EUI Knowledge sharing platform. The programme's website will be linked to the single website portal providing access to all programmes of the MS, as requested by Article 46(b)) CPR.

b) Social media channels: based on information available at time of writing the main channels are Twitter, Facebook, LinkedIn and Instagram. The social media mix in particular may evolve significantly according to new developments in tools or user profiles.

c) Institutional and Public relations, partnerships: establishing mechanisms to coordinate relevant activities and share information with key stakeholders and partners, particularly the EUI secretariat; also other Interreg programmes such as Espon,

Interreg Europe and Interact. Cooperation with other organisations operating in Europe and beyond in the area of sustainable urban development.

d) Events: a mix of physical and online events, in line with the specific event objectives, reach and content. These include major programme events for outreach and knowledge sharing (City Festivals), including for operations of strategic importance, capacity building events (Summer/e-Universities), trainings, seminars, policy labs, dedicated meetings with lead partners and experts; and events co-organised in the frame of EUI. Participation in external events will also be included in the mix, in particular EU Cities Forum (DG REGIO).

e) Publications: print, online, and video productions following the publicity requirements to support the programme's outreach, information, knowledge sharing and capacity building actions, including for operations of strategic importance. Audio (podcasts) may also be used.

f) National URBACT points: to reach certain target groups at local level, in national language, and adapt URBACT's communication to different contexts.

The programme will ensure beneficiaries are aware of responsibilities outlined in Article 50 Regulation (EU) 2021/1060 and will support their implementation.

As per Article 48 Regulation (EU) 2021/1060, the programme will appoint a communication person who will be in charge of the implementation of communication and visibility actions and work closely with the national communication coordinator in France.

Monitoring and evaluation

The programme will establish a dashboard of key performance indicators to monitor the implementation of the communication strategy along the different channels used. Examples include: no of applicants (per geography; size; experience); no of website sessions; % satisfaction rate for events. Data for defining baseline

and monitoring evaluation will come from website and social media analytics, surveys and feedback forms, internal statistics.

6. Indication of support to small-scale projects, including small projects within small project funds

Reference: point (i) of Article 17(3), Article 24

Not applicable to URBACT – no small scale projects will be developed.

7. Implementing provisions

7.1. Programme authorities

Table 9 - Reference: point (a) of Article 17(6)

Programme authorities	Name of the institution	Contact name	Position	E-mail
Managing authority	Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires (ANCT)	François-Antoine MARIANI	Directeur général délégué en charge de la Politique de la ville - Adjoint au Directeur général	secretariat-dvcu@anct.gouv.fr
Audit authority	Commission Interministérielle de Coordination des Contrôles des Opérations cofinancées par les Fonds	Martine MARIGEAUD	Présidente de la CICC	martine.marigeaud@finances.gouv.fr

Programme authorities	Name of the institution	Contact name	Position	E-mail
	Européens (CICC)			
Body to which the payments are to be made by the Commission	Agence Nationale pour la Cohésion des Territoires	Mickael DEZWARTE	Agent Comptable	Mickael.DEZWARTE@anct.gouv.fr

7.2. Procedure for setting up the joint secretariat

Reference: point (b) of Article 17(6)

In line with point (b) of Article 17(6) of Regulation (EU) 2021/1059 [ETC], for the implementation of the programme, the managing authority and the monitoring committee are assisted by a Joint Secretariat (hereinafter referred to as JS) to carry out their respective functions.

The JS is set up after consultation with the MS/PS under the responsibility of the managing authority and located in Region Ile de France/France. Given the fact that the JS for URBACT IV will overlap with the JS for UIII there will be continuity in the staff already in post. This provides several benefits to ensure the programme gets off to a quick start, minimising the delays as well as the experience built up by the staff over the current period. Any additional recruitment will respect the EU Regulations in terms of openness, transparency, non-discrimination and equal opportunities and shall be balanced in terms of nationality and gender.

The JS is funded from the technical assistance budget. The JS guarantees the impartiality of the project application and evaluation process. It shall also provide information to potential beneficiaries about funding opportunities under the programme and shall assist beneficiaries in the implementation of operations.

Based on article 46(3) of Regulation (EU) No 2021/1059 [ETC], the programme Member and Partner States decided that the management verifications ("First level control") will not be done by

the MA/JS, but through the identification by each Member/Partner State of a body or person responsible for this verification on its territory.

Should the MC decide to reimburse part of the project costs through simplified cost options in line with points (b) to (f) of Article 53(1) of Regulation (EU) No 2021/1060 [CPR], the MC could, in a separate decision, decide on alternative FLC arrangements, which will be laid down in the description of management and control system.

The JS under the responsibility of the MA shall ensure that the principles of E-cohesion in accordance with Article 32(1) Regulation (EU) 2021/1059 and Annex XIV of Regulation (EU) 2021/1060 are respected. The e-cohesion system that will be used will be the same as for the previous period (Synergie-CTE system). It will be fully functional in accordance with art 69.8 and annex XVI from the start of the programme period ensuring that the system is operational by the end of 2022.

7.3. Apportionment of liabilities among participating Member States and where applicable, the third or partner countries and OCTs, in the event of financial corrections imposed by the managing authority or the Commission

Reference: point (c) of Article 17(6)

Reduction and recovery of payments from beneficiaries

The managing authority shall ensure that any amount paid as a result of an irregularity is recovered from the project via the lead partner. Project partners shall repay the lead partner any amounts unduly paid. The managing authority shall also recover funds from the lead partner (and the lead partner from the project partner) following a termination of the subsidy contract in full or in part based on the conditions defined in the subsidy contract.

If the lead partner does not succeed in securing repayment from another project partner or if the managing authority does not succeed in securing repayment from the lead or sole beneficiary, the EU Member State or third country on whose territory the beneficiary concerned is located is registered, shall reimburse the managing authority based on Article 52(3) of Regulation (EU) No

2021/1059 [ETC]. In accordance with Article 52(3) of Regulation (EU) No 2021/1059 [ETC], “once the Member State or third country reimbursed the managing authority any amounts unduly paid to a partner, it may continue or start a recovery procedure against that partner under its national law”. Details on the recovery procedure will be included in the description of the management and control system to be established in accordance with Article 69 of Regulation (EU) No 2021/1060 [CPR].

The managing authority shall be responsible for reimbursing the amounts concerned to the general budget of the Union in accordance with the apportionment of liabilities among the participating Member States and third countries as laid down in the cooperation programme and in Article 52 of Regulation (EU) No 2021/1059 [ETC].

With regard to financial corrections imposed by the Managing Authority or the Commission on the basis of Articles 103 and 104 of Regulation (EU) No 2021/1060 [CPR], financial consequences for the EU Member States are laid down in the section “liabilities and irregularities” below. Any related exchange of correspondence between the Commission and an EU Member State will be copied to the managing authority/joint secretariat. The managing authority/joint secretariat will inform the accounting body and the audit authority/group of auditors where relevant.

Liabilities and irregularities

The Member State, Partner State or third country will bear liability in connection with the use of the programme ERDF, Norwegian and Swiss funding and third countries funding as follows:

- For project-related expenditure granted to project partners located on its territory, liability will be born individually by each Member State, Partner State or third country.
- In case of a systemic irregularity or financial correction (decided by the programme authorities or the Commission), the EU Member State will bear the financial consequences in proportion to the relevant irregularity detected on the respective Member State territory. Where the systemic

irregularity or financial correction cannot be linked to a specific EU Member State territory, the Member State shall be responsible in proportion to the ERDF contribution paid to the respective national project partners involved in the programme.

- For the technical assistance expenditure (calculated as a flat rate in accordance with Article 27 of Regulation (EU) No 2021/1059 [ETC]), the above liability principles applicable for project-related expenditure and systemic irregularities / financial corrections may also be applied to TA corrections as they are the direct consequence of project expenditure related corrections.
- If the managing authority/joint secretariat, the accounting body, any EU Member State, Partner State or third country becomes aware of irregularities, it shall without any delay inform the liable EU Member State, Partner State or third country and the managing authority/joint secretariat. The latter will ensure the transmission of information to the liable EU-Member State, Partner State or third country (if it has not been informed yet directly), the accounting body and audit authority or group of auditors, where relevant.
- In compliance with Annex XII referred to in Article 69(2) and (3) of Regulation (EU) No 2021/1060 [CPR], each EU Member State is responsible for reporting irregularities committed by beneficiaries located on its territory to the Commission and at the same time to the managing authority. Each EU Member State shall keep the Commission as well as the managing authority informed of any progress of related administrative and legal proceedings. The managing authority will ensure the transmission of information to the accounting body and audit authority.
- If a Member State, Partner State or third country does not comply with its duties arising from these provisions, the managing authority may suspend services to the project applicants/partners located on the territory of this Member State, Partner State or third country. The Managing Authority will send a letter to the Member State/Partner State/Third Country concerned requesting them to comply with their

obligations within 3 months. If the concerned Member State/Partner State/Third Country's reply is not in line with the obligations, then the MA will propose to put this issue on the MC agenda for discussion and for decision.

For the URBACT programme the Audit Authority shall be assisted by a Group of Auditors composed of a representative of each member state in accordance with Article 48 EU Regulation 2021/1059 (INTERREG).

Special provisions on liabilities shall be provided in the IPA III beneficiary country agreement if needed.

8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Reference: Articles 94 and 95 of Regulation (EU) 2021/1060 (CPR)

Table 10 – Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

Intended use of Articles 94 and 95 CPR	Yes	No
From the adoption, the programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 94 CPR	☐	☒
From the adoption, the programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 95 CPR	☐	☒

Appendix 1

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	Estimated proportion of the total financial allocation within the priority to which the simplified cost option will be applied in %	Type(s) of operation covered		Indicator triggering reimbursement		Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Type of simplified cost option (standard scale of unit costs, lump sums or flat rates)	Amount (in EUR) or percentage (in case of flat rates) of the simplified cost option
				Code(1)	Description	Code(2)	Description			

(1) This refers to the code for the intervention field dimension in Table 1 of Annex 1 CPR

(2) This refers to the code of a common indicator, if applicable

Appendix 2

A. Summary of the main elements

Priority	Fund	Specific objective	The amount covered by the financing not linked to costs	Type(s) of operation covered		Conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Indicator		Unit of measurement for the conditions to be fulfilled/results to be achieved triggering reimbursement by the Commission	Envisaged type of reimbursement method used to reimburse the beneficiary or beneficiaries
				Code(1)	Description		Code(2)	Description		

(1) This refers to the code for the intervention field dimension in Table 1 of Annex 1 to the CPR and Annex IV to the EMFAF Regulation.

(2) This refers to the code of a common indicator, if applicable.

aut

Appendix 3: List of planned operations of strategic importance with a timetable - Article 22(3) CPR

URBACT IV addresses the capacity needs of urban authorities in designing and implementing sustainable urban development strategies and plans according to an integrated, participatory and place-based approach, replicating good practices and designing investment plans for innovative urban actions.

URBACT will build up the institutional capacity of cities needed to implement territorial strategies; it directly contributes to PO5 in particular. All operations supported by the programme will contribute to this goal and are of strategic importance. However, the main activity of the URBACT programme is the creation of transnational exchange and learning networks and as such this activity and the 80 operations planned are considered to represent the operations of strategic importance (Article 22(3) CPR).

These transnational networks aim to improve the capacity of European cities to co-design and implement Integrated Action Plans linked to common sustainable urban development challenges, to transfer established urban good practices and to design investment plans for replicating elements of Urban Innovative Actions. A total of 80 such networks are planned.

Each call for networks will be accompanied by a dedicated communication campaign. The results of the completed networks will be the focus of specific communication activities for the programme. Each network has a dedicated space on the URBACT official website allowing for maximum visibility to these strategically important operations.

DOCUMENTS

Document title	Document type	Document date	Local reference	Commission reference	Files	Sent date	Sent by
Programme snapshot 2021TC16FFIR001 1.1	Snapshot of data before send	24-May-2022		Ares(2022)3913002	Programme_snapshot_2021TC16FFIR001_1.1_en.pdf	24-May-2022	BARILLE, Jeann e

DEKRET**Nr. 264, datë 29.7.2024****PËR SHPALLJE LIGJI**

Në mbështetje të nenit 84, pika 1, dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 72/2024, “Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë, Republikës së Francës dhe Komisionit Evropian për programin e bashkëpunimit (Interreg VI-C) URBACT IV 2021–2027”.

**PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj**

**LIGJ
Nr. 74/2024**

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË
SHQIPËRISË NË MARRËVESHJEN
PËR THEMELIMIN E ORGANIZATËS
NDËRKOMBËTARE TË VRESHTARISË
DHE VERËS (OIV)**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

**KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:**Neni 1**

Republika e Shqipërisë aderon në marrëveshjen për themelimin e Organizatës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës (OIV) sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 25.7.2024.

**Shpallur me dekretin nr. 276, datë 30.7.2024,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bajram Begaj.**

MARRËVESHJE

**PËR THEMELIMIN E ORGANIZATËS
NDËRKOMBËTARE TË VRESHTARISË
DHE VERËS**

Preambulë

Përmes një Marrëveshjeje Ndërkombëtare, të nënshkruar më 29 nëntor 1924, qeveritë e Spanjës, Francës, Greqisë, Hungarisë, Italisë, Luksemburgut, Portugalisë dhe Tunizisë u mbledhën për të krijuar Zyrën Ndërkombëtare të Verës.

Pas një vendimi të shteteve anëtare të saj, më 4 shtator 1958, zyra u emërua Zyra Ndërkombëtare e Vreshtarisë dhe Verës. Kjo organizatë ndërqeveritare, më datë 3 prill 2001, ka 45 shtete anëtare.

Asambleja e Përgjithshme e Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës, në rezolutën e saj COMEX 2/97, të miraturar në sesionin e mbajtur më 5 dhjetor 1997 në Buenos-Aires (Argjentinë), vendosi të vijonte, sipas nevojës, me përshtatjen e Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës në mjedisin e ri ndërkombëtar. Kjo përfshiu përshtatjen e misionit të saj, burimeve njerëzore, materiale dhe buxhetore dhe, sipas rastit, procedurave dhe rregullave të saj të veprimit, në mënyrë që të përballojë sfidat dhe të sigurojë të ardhmen e sektorit botëror viti-vinifikues.

Në zbatim të nenit 7 të Marrëveshjes së sipërpërmendur, Qeveria e Republikës Franceze, në vijim të një kërkesë nga 36 shtetet anëtare, organizoi një Konferencë të shteteve anëtare më 14, 15, 22 qershor 2000 dhe më 3 prill 2001, në Paris.

Për këtë qëllim, shtetet anëtare të Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës, në vijim “Palët”, kanë rënë dakord si më poshtë:

KAPITULLI I OBJEKTIVAT DHE VEPRIMTARITË

Neni 1

1. Themelohet “Organizata Ndërkombëtare e Vreshtarisë dhe Verës” (O.I.V). O.I.V do të zëvendësojë Zyrën Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës, të themeluar me Marrëveshjen e 29 nëntorit 1924, e ndryshuar, dhe do t’u nënshtrohet dispozitave të kësaj Marrëveshjeje.

2. O.I.V do të vijojë me objektivat e saj dhe do të ushtrojë aktivitetet e saj të përcaktuara në nenin 2. O.I.V do të jetë një organizatë ndërqeveritare me natyrë shkencore dhe teknike të njohur për kompetencën e saj në funksion të vreshtarisë, verës, pijeve me bazë verën, rrushin, rrushin e thatë dhe produkte të tjera të vreshtarisë.

Neni 2

1. Në kuadër të kompetencës së saj, objektivat e O.I.V janë si më poshtë:

a) të informojë anëtarët e saj mbi masat që mund të merren ndaj prodhuesve, konsumatorëve dhe aktorëve të tjerë të sektorit të produkteve viti-vinifikuese;

b) të mbështesë organizatat e tjera ndërkombëtare, si ato ndërqeveritare ashtu edhe joqeveritare, veçanërisht ato që kryejnë veprimtari standardizimi;

c) të kontribuojë në harmonizimin ndërkombëtar të praktikave dhe standardeve ekzistuese dhe, sipas nevojës, në përgatitjen e standardeve të reja ndërkombëtare, në mënyrë që të përmirësohen kushtet për prodhimin dhe marketimin e produkteve të vreshtarisë dhe verës dhe të të mund të sigurojë që interesat e konsumatorëve të jenë marrë në konsideratë.

2. Për të arritur këta objektiva, aktivitetet e O.I.V do të jenë si vijon:

a) të promovojë dhe të udhëheqë hulumtimin tekniko-shkencor dhe eksperimentimin, në mënyrë që të plotësojë nevojat e shprehura nga anëtarët e saj, të vlerësojë rezultatet, duke kërkuar ekspertë të kualifikuar kur është e nevojshme, dhe në rastin e duhur të shpërndajë rezultatet me mjete të përshtatshme;

b) të hartojë dhe të formulojë rekomandime dhe të ndjekë zbatimin e tyre në lidhje me anëtarët e saj, veçanërisht në fushat e mëposhtme:

i. kushtet për prodhimin e rrushit;

ii. praktikat enologjike;

iii. përcaktimi dhe/ose përshkrimi i produkteve, etiketat dhe kushtet e marketingut;

iv. metodat për analizimin dhe vlerësimin e produkteve të vreshtarisë;

c) të paraqesë para anëtarëve të saj të gjitha propozimet që lidhen me:

i. garantimin e autenticitetit të produkteve të vreshtarisë, specifikisht në lidhje me konsumatorët, në veçanti, në përputhje me informacionin e dhënë në etiketa;

ii. mbrojtjen e treguesve gjeografikë, veçanërisht të zonave të prodhimit të vreshtarisë dhe verës dhe emërtimeve të tyre të origjinës, qoftë të shpallura me emra gjeografikë ose jo, në mënyrë që të mos vihen në pikëpyetje marrëveshjet ndërkombëtare që lidhen me tregtinë dhe pronësinë intelektuale;

iii. përmirësimin e kriterëve shkencore dhe teknike për njohjen dhe mbrojtjen e varieteteve të reja të bimëve viti-vinifikuese;

d) të kontribuojë në harmonizimin dhe përshtatjen e rregullave nga anëtarët e saj ose, kur është e nevojshme, të mundësojë njohjen e ndërsjellë të praktikave në fushën e saj të veprimtarisë;

e) të ndërmjetësojë mes vendeve ose organizatave kur ka kërkesa, me shpenzimet e ndërmjetësimit të bartura nga ata që bëjnë kërkesën;

f) të monitorojë, të vlerësojë dhe të informojë anëtarët e saj në kohën e duhur kur zhvillimet shkencore ose teknike të kenë efekte të rëndësishme dhe -afatgjata në sektorin e verës;

g) të ndihmojë në mbrojtjen e shëndetit të konsumatorëve dhe të kontribuojë në sigurinë ushqimore:

i. me monitorimin shkencor të specializuar, që e mundëson vlerësimin e karakteristikave të veçanta të produkteve të vreshtarisë;

ii. duke promovuar dhe udhëhequr hulumtimin shkencor për vlerat e duhura ushqimore dhe shëndetësore;

iii. duke zgjeruar shpërndarjen e informacionit që rezulton nga kërkime të tilla shkencore, pavarësisht përfituesve të referuar në nenin 2, paragrafi n, te profesionistët mjekësorë dhe të kujdesit shëndetësor;

h) të promovojë bashkëpunimin mes anëtarëve përmes:

- i. bashkëpunimit administrativ;
- ii. shkëmbimit të informacionit specifik;
- iii. shkëmbimit të ekspertëve;

iv. ofrimit të ndihmës ose këshillimit me ekspertë, veçanërisht për krijimin e projekteve të përbashkëta dhe bashkëpunimeve për kërkime të tjera shkencore;

i) të marrë në konsideratë në aktivitetet e saj tiparet e veçanta të sistemeve të secilit prej anëtarëve të saj për prodhimin e produkteve të vreshtarisë dhe metodat për prodhimin e verave dhe pijeve alkoolike me bazë rrushi dhe vere;

j) të kontribuojë në zhvillimin e rrjeteve të trajnimit të lidhura me verën dhe produktet e vreshtarisë;

k) të kontribuojë në promovimin ose njohjen e trashëgimisë botërore të vreshtarisë dhe verës dhe të aspekteve historike, kulturore, njerëzore, sociale dhe mjedisore të saj;

l) të sigurojë mbikëqyrjen e saj për evente publike ose private me qëllime jofitimprurëse, të cilat janë pjesë e fushës së saj të kompetencës;

m) të nxisë një dialog të përshtatshëm në kontekstin e punës së saj, sipas nevojës, me aktorët e sektorit, dhe të përfundojë marrëveshjet e duhura me ta;

n) të mbledhë, të përpunojë dhe të shpërmdajë informacionin më të përshtatshëm dhe t'ua komunikojë atë:

- i. anëtarëve dhe vëzhguesve të saj;
- ii. organizatave të tjera ndërkombëtare, ndërqeveritare dhe joqeveritare;
- iii. prodhuesve, konsumatorëve dhe aktorëve të tjerë në sektorin e vreshtarisë dhe verës;
- iv. vendeve të tjera të interesuara;
- v. medias dhe publikut të gjerë.

Për të lehtësuar rolin e saj si burim informacioni dhe komunikimi, O.I.V mund të kërkojë nga anëtarët e saj, përfituesit potencialë dhe, kur është e nevojshme, nga organizatat ndërkombëtare, që t'i japin informacion dhe të dhëna në bazë të kërkesave të arsyeshme;

o) të rivlerësojë rregullisht efektivitetin e strukturave dhe procedurave të saj të punës.

KAPITULLI II ORGANIZATA

Neni 3

1. Organet e O.I.V do të jenë:

- a) Asambleja e Përgjithshme;
- b) presidenti;
- c) zëvendëspresidentët;
- d) drejtori i përgjithshëm;
- e) Komiteti Ekzekutiv;
- f) Komiteti Shkencor dhe Teknik;
- g) Komiteti Drejtues;
- h) komisionet, nënkomisionet dhe grupet e ekspertëve;

i) Sekretariati.

2. Secili anëtar i O.I.V do të përfaqësohet nga delegatët e zgjedhur nga vetë ata. Asambleja e Përgjithshme do të jetë organi legjislativ i O.I.V dhe do të përbëhet nga delegatë të emëruar nga anëtarët. Asambleja e Përgjithshme mund të delegojë disa nga kompetencat e saj te Komiteti Ekzekutiv, i cili do të përbëhet nga një delegat për çdo shtet anëtar. Komiteti Ekzekutiv, nën autoritetin e tij, mund të delegojë disa nga kompetencat administrative të tij Komitetit Drejtues të O.I.V-së, i cili do të përbëhet nga Presidenti dhe zëvendëspresidentët e O.I.V-së dhe presidentët e komisioneve dhe nënkomisioneve të O.I.V-së. Presidenti, zëvendëspresidenti i parë dhe presidentët e komisioneve duhet të jenë të kombësive të ndryshme.

3. O.I.V-ja do të kryejë aktivitetin shkencor përmes grupeve të ekspertëve, nënkomisioneve dhe komisioneve, të koordinuara nga një Komitet Shkencor dhe Teknik, brenda kornizës së një plani strategjik të miratuar nga Asambleja e Përgjithshme.

4. Drejtori i përgjithshëm do të jetë përgjegjës për administrimin e brendshëm të O.I.V-së dhe për rekrutimin dhe menaxhimin e personelit. Procedurat për rekrutimin e personelit duhet të sigurojnë, sa është e mundur, karakterin ndërkombëtar të organizatës.

5. O.I.V-ja mund të përfshijë edhe vëzhgues. Vëzhguesit do të pranohen vetëm pas dakordësisë me shkrim për dispozitat e përfshira në këtë Marrëveshje dhe në rregulloren e brendshme.

6. Selia e organizatës do të jetë në Paris (Francë).

KAPITULLI III TË DREJTAT E VOTËS

Neni 4

Secili anëtar do të përcaktojë numrin e delegatëve të tij, por do të ketë vetëm dy vota të thjeshta, plus kur është e nevojshme, një numër shtesë votash të përlogaritura nga kritere objektive që përcaktojnë pozicionin relativ të secilit nga shtetet anëtare në sektorin e vreshtarisë dhe verës nën kushtet e përcaktuara në anekset 1 dhe 2 të kësaj Marrëveshjeje, të cilat janë pjesë përbërëse e saj. Shuma e këtyre dy shifrave do të përbëjë numrin e votave të ponderuara. Koeficienti që përcakton pozicionin e secilit shtet anëtar në sektorin e vreshtarisë dhe verës do të përditësohet rregullisht në përputhje me dispozitat në aneksin I.

KAPITULLI IV METODAT E PUNËS, PROCESIT VENDIMARRËSE

Neni 5

1. Asambleja e Përgjithshme do të jetë organi më i lartë i O.I.V-së. Ajo do të diskutojë dhe do të miratojë rregulloret lidhur me organizimin dhe punën e O.I.V-së dhe projektrezoluta të një natyre të përgjithshme, shkencore, teknike, ekonomike ose ligjore, si dhe për krijimin ose ndërprerjen e komisioneve dhe nënkomisioneve. Ajo do të vendosë buxhetin për të ardhurat dhe shpenzimet brenda tavanëve të ndarjeve ekzistuese buxhetore dhe do të auditojë dhe miratojë llogaritë. Asambleja e Përgjithshme do të miratojë protokollin e bashkëpunimit dhe mirëkuptimit për çështje që kanë të bëjnë me produktet e vreshtarisë dhe verës që O.I.V-ja mund të nënshkruajë me organizatat ndërkombëtare. Ajo do të mblidhet një herë në vit. Seancat e jashtëzakonshme mund të thirren me kërkesë të një të tretës së anëtarëve të O.I.V-së.

2. Delegatët nga një e treta e anëtarëve që përfaqësojnë të paktën gjysmën e votave të ponderuara duhet të jenë të pranishëm që të konsiderohet seanca e vlefshme. Përfaqësimi i një anëtarit mund t'i besohet delegacionit të një anëtarit tjetër, por një delegacion mund të ushtrojë vetëm një përfaqësim përveç atij të tij.

3. a) Konsensusi do të jetë metoda normale me të cilën Asambleja e Përgjithshme do të miratojë projektrezoluta të natyrës së përgjithshme, shkencore, teknike, ekonomike ose ligjore, si dhe për krijimin ose ndërprerjen e komisioneve dhe nënkomisioneve. E njëjta gjë vlen edhe për Komitetin Ekzekutiv kur ai ushtron funksionet e tij në këto çështje.

b) Konsensusi nuk do të kërkojë për zgjedhjen e Presidentit të O.I.V-s, presidentëve të komisioneve dhe nënkomisioneve ose për drejtorin e përgjithshëm, as edhe për buxhetin ose kontributet financiare të anëtarëve. Po ashtu, ai nuk do të aplikohet për vendimet e tjera financiare të përcaktuara në rregullat e brendshme.

c) Në rastet kur Asambleja e Përgjithshme ose Komiteti Ekzekutiv nuk arrijnë në konsensus në rastin e parë për një projektrezolutë ose vendim, Presidenti do të ndërmarrë të gjitha iniciativat për t'u konsultuar me anëtarët në periudhën ndërmjetëse përpara seancës së ardhshme të Asamblesë së Përgjithshme ose të Komitetit Ekzekutiv, për të bashkuar pikëpamjet e ndryshme. Kur të gjitha përpjekjet për të arritur konsensusin janë shteruar, Presidenti do të ndërmarrë një votim me shumicë të cilësuar, që është një votë e dy të tretave plus një votë e anëtarëve të pranishëm ose të përfaqësuarve, bazuar në parimin një anëtar një votë. Megjithatë, votimi do të shtyhet për një periudhë njëvjeçare nëse një anëtar konsideron që interesat e tij themelore kombëtare janë në rrezik. Votimi nuk do të ndodhë, nëse kundërshtimi konfirmohet me shkrim nga ministri i Punëve të Jashtme ose nga çdo autoritet tjetër kompetent politik i anëtarit të interesuar.

4. a) Presidenti i O.I.V-së, presidentët e komisioneve dhe nënkomisioneve dhe drejtori i përgjithshëm do të zgjidhen me votë me shumicë të cilësuar, dy të tretat plus një nga numri i votave të ponderuara të anëtarëve të pranishëm ose të përfaqësuar, me kusht që gjysma plus një e anëtarëve të pranishëm ose të përfaqësuar të kenë votuar për kandidatin. Nëse këto kushte nuk plotësohen, do të organizohet një seancë e jashtëzakonshme e Asamblesë së Përgjithshme brenda një periudhe deri në tre muaj. Gjatë kësaj periudhe dhe, sipas rastit, Presidenti, kryetarët e komisioneve dhe nënkomisioneve dhe drejtori i përgjithshëm në detyrë i ruajnë përgjegjësitë e tij/saj.

b) Presidenti i O.I.V-së, presidentët e komisioneve dhe nënkomisioneve do të zgjidhen

për një mandat trevjeçar. Drejtori i përgjithshëm do të zgjidhet për një mandat pesëvjeçar; drejtori i përgjithshëm mund të rizgjidhet edhe për një mandat tjetër pesëvjeçar, me të njëjtat kushte që rregulluan mandatin e tij të parë. Asambleja e Përgjithshme mund të revokojë mandatin e drejtorit të përgjithshëm në çdo kohë në të njëjtat kushte që rregulloi zgjedhjen e tij, sipas vendimit të shumicës së ponderuar dhe shumicës së cilësuar të shteteve anëtare.

5. Votimi për buxhetin dhe kontributet financiare të anëtarëve bëhet me shumicë të cilësuar të ponderuar, pra, dy të tretat plus një të votave të ponderuara të anëtarëve të pranishëm ose të përfaqësuar. Asambleja e Përgjithshme emëron një auditues, me propozim të përbashkët të drejtorit të përgjithshëm dhe Komitetit Drejtues së O.I.V-së, me aprovim nga Komiteti Ekzekutiv.

6. Gjuhët zyrtare janë: gjuha frënge, gjuha spanjolle dhe gjuha angleze. Financimi i tyre përcaktohet në aneksin nr. 2 të kësaj Marrëveshjeje. Megjithatë, Asambleja e Përgjithshme mund ta përshtatë, nëse është e nevojshme, sipas kushteve e përcaktuara në nenin 5, paragrafi 3/a. Me kërkesë të një ose më shumë anëtarëve, gjuhë të tjera do të shtohen sipas së njëjtës metodë financimi, veçanërisht gjuha italiane dhe gjuha gjermane, për të përmirësuar komunikimin mes anëtarëve. Paraprakisht, përdoruesit e interesuar duhet të kenë pranuar zyrtarisht kontributin e tyre të ri financiar, pas kërkesës së bërë për shtimin e gjuhës. Përveç pesë gjuhëve, çdo kërkesë e re i paraqitet Asamblesë së Përgjithshme, e cila merr vendimin sipas kushteve të përcaktuara në nenin 5, paragrafi 3/a. Frëngjishtja do të mbetet gjuha e referencës në rast mosmarrëveshjeje me palë të treta, që nuk janë anëtare të organizatës.

7. Organet përbërëse të O.I.V-së do të funksionojnë në mënyrë të hapur dhe transparente.

KAPITULLI V FINANCIMI I O.I.V-së

Neni 6

1. Çdo anëtar i O.I.V-së do të paguajë një kontribut financiar që vendoset çdo vit nga Asambleja e Përgjithshme, shuma e të cilit do të përcaktohet duke zbatuar dispozitat e anekseve 1 dhe 2 të kësaj Marrëveshjeje. Asambleja e

Përgjithshme do të vendosë kontributin financiar të anëtarëve të rinj në bazë të dispozitave të anekseve 1 dhe 2 të kësaj Marrëveshjeje.

2. Burimet financiare të O.I.V-së përfshijnë kontributin vjetor të detyrueshëm të çdo anëtari dhe vëzhguesi, si dhe rezultatet e veprimtarisë së saj. Pagesat detyruese do t'i paguhet O.I.V-së gjatë vitit kalendarik të caktuar. Përtej kësaj kohe, pagesa do të konsiderohet e vonuar.

3. Burimet financiare të O.I.V-së mund të përfshijnë gjithashtu kontribute vullnetare nga anëtarët e saj, donacione, grante, subvencione ose financime të çdo lloji nga organizatat ndërkombëtare dhe kombëtare të natyrës publike, gjysmë-publike ose private, me kusht që ky financim të jetë në përputhje me parimet e përgjithshme të vendosura nga Asambleja e Përgjithshme, në përputhje me dispozitat e nenit 5, paragrafi 3/a, i cili do të integrohet në rregulloren e brendshme.

Neni 7

1. Nëse një anëtar nuk paguan dy kontribute, të drejtat e votimit dhe pjesëmarrjes së tij, në mbledhjen e ardhshme të Komitetit Ekzekutiv dhe Asamblesë së Përgjithshme pas konstatimit të kësaj shkeljeje, do të pezullohen automatikisht. Komiteti Ekzekutiv cakton rast pas rasti kushtet në të cilat anëtarët e interesuar mund të rregullojnë situatën e tyre ose, nëse kjo nuk ndodh, të konsiderohen se kanë denoncuar Marrëveshjen.

2. Në rastin që tri kontribute të radhës nuk janë paguar, drejtori i përgjithshëm do të njoftojë anëtarin ose vëzhguesin e interesuar për këtë situatë. Nëse situata nuk rregullohet gjatë dy vjetëve të ardhshëm pas 31 (tridhjetë e një) dhjetorit të vitit të tretë, anëtari ose vëzhguesi i interesuar do të përjashtohet automatikisht.

KAPITULLI VI PJESËMARRJA E ORGANIZATAVE NDËRKOMBËTARE NDËRQEVERITARE

Neni 8

Një organizatë ndërkombëtare ndërqeveritare mund të marrë pjesë ose të jetë anëtar i O.I.V-së dhe mund të ndihmojë në financimin e O.I.V-së sipas kushteve të përcaktuara, rast pas rasti, nga

Asambleja e Përgjithshme me propozimin e Komitetit Ekzekutiv.

KAPITULLI VII NDRYSHIMI DHE RISHIKIMI I MARRËVESHJEVE

Neni 9

1. Çdo anëtar mund të propozojë ndryshime në këtë Marrëveshje. Propozimi duhet t'i bëhet me shkrim drejtorit të përgjithshëm dhe ai ua bën të ditur të gjithë anëtarëve të tjerë të organizatës. Nëse brenda gjashtë muajve, nga data e komunikimit, gjysma e anëtarëve plus një janë dakord, drejtori i përgjithshëm ia paraqet për vendim Asamblesë së Përgjithshme në mbledhjen e parë që zhvillohet në fund të kësaj periudhe. Vendimi merret me konsensus të anëtarëve të pranishëm ose të përfaqësuar. Pas miratimit nga Asambleja e Përgjithshme, ndryshimet do të jenë subjekt i procedurave të brendshme të pranimi, miratimit ose ratifikimit, të parashikuara në legjislacionin kombëtar të vendeve anëtare. Ndryshimet do të hyjnë në fuqi tridhjetë ditë pas depozitimit të instrumentit të pranimi, miratimit, ratifikimit ose aderimit që përfaqëson dy të tretat plus një të anëtarëve të organizatës.

2. Rishikimi i kësaj Marrëveshjeje bëhet me ligj nëse dy të tretat plus një të anëtarëve miratojnë kërkesën. Në këtë rast, një Konferencë e anëtarëve thirret nga Qeveria e Republikës Franceze brenda gjashtë muajve. Programi, si dhe rishikimi i propozuar do t'iu jepen anëtarëve të paktën dy muaj para mbajtjes së konferencës. Konferenca do të vendosë rregullat e procedurës. Drejtori i përgjithshëm i O.I.V-së do të veprojë si Sekretari i Përgjithshëm.

3. Para se një marrëveshje e rishikuar të hyjë në fuqi, Asambleja e Përgjithshme e organizatës do të përcaktojë, sipas kushteve të përcaktuara nga kjo Marrëveshje dhe nga rregullat e brendshme të përmendura në nenin 10, deri në çfarë mase anëtarët e përfshirë në këtë Marrëveshje, të cilët nuk kanë depozituar një instrument të pranimi ndryshimi, ratifikimi ose aderimi mund të marrin pjesë në aktivitetet e O.I.V-së pas hyrjes në fuqi të saj.

KAPITULLI VIII RREGULLAT E BRENDSHME

Neni 10

Asambleja e Përgjithshme miraton rregullat e brendshme të O.I.V-së, të cilat përcaktojnë kur është e nevojshme, kushtet e zbatimit të kësaj Marrëveshjeje. Deri në këtë miratim, rregullat e Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës do të aplikohen për O.I.V-në. Rregullorja përcakton në veçanti detyrat, metodat e funksionimit të organeve të përmendura në nenet e mëparshme, kushtet e pjesëmarrjes së vëzhguesve, si dhe metodat në lidhje me shqyrtimin e rezervave të propozuara që mund të formulohen në lidhje me këtë Marrëveshje, dhe dispozitat që kanë të bëjnë me menaxhimin administrativ dhe financiar të O.I.V-së. Ata do të përshkruajnë, gjithashtu, kushtet për komunikimin e dokumenteve, veçanërisht atyre që lidhen me financimin, tek anëtarët e Asamblesë së Përgjithshme dhe Komitetit Ekzekutiv para marrjes së vendimeve.

KAPITULLI IX DISPOZITAT E FUNDIT

Neni 11

O.I.V. do të ketë personalitet juridik dhe secili prej anëtarëve të saj do t'i japë atij zotësinë juridike të nevojshme për të ushtruar kompetencat e tij.

Neni 12

Mund të formulohen propozime mbi rezervat për këtë marrëveshje. Propozimet duhet të pranohen nga Asambleja e Përgjithshme në përputhje me dispozitat e nenit 5, paragrafi 3/a.

Neni 13

Kjo Marrëveshje është e hapur për nënshkrim nga të gjithë Shtetet Anëtare të Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës deri më 31 korrik 2001. Kjo Marrëveshje do të jetë subjekt i pranimi, miratimit, ratifikimit ose aderimit.

Neni 14

Çdo shtet që nuk përmendet në nenin 13 të kësaj Marrëveshjeje mund të aplikojë për t'u bërë pjesë si anëtar. Aplikimet për anëtarësim i dërgohen drejtpërdrejt O.I.V-së, me një kopje në Qeverinë e Republikës Franceze, e cila ua njofton ato shteteve ose palëve nënshkruese të kësaj Marrëveshjeje. O.I.V informon anëtarët e saj për kërkesat e paraqitura dhe për çdo vërejtje të mundshme të bërë. Anëtarët kanë gjashtë muaj kohë për të bërë të ditur mendimin e tyre tek O.I.V. Në fund të periudhës gjashtëmujore, anëtarësimi pranohet nëse shumica e anëtarëve nuk kundërshtojnë aplikimin. Depozituesi do të njoftojë Shtetin aplikues për rezultatin e aplikimit të tij. Nëse aplikimi është i suksesshëm, shteti i cili ka aplikuar ka dymbëdhjetë muaj kohë për të depozituar instrumentin e aderimit. Çdo shtet i përmendur në nenin 13, i cili nuk e ka nënshkruar këtë Marrëveshje brenda afateve kohore të përcaktuara, mund të aderojë në të në çdo kohë.

Neni 15

Instrumentet e pranimit, miratimit, ratifikimit ose aderimit do të depozitohen te Qeveria e Republikës Franceze, e cila do t'i njoftojë nënshkruesit dhe Palët e kësaj Marrëveshjeje për këto instrumente. Instrumentet e pranimit, miratimit, ratifikimit ose aderimit do të arkivohen në arkivat e Qeverisë së Republikës Franceze.

Neni 16

1. Kjo Marrëveshje do të hyjë në fuqi në ditën e parë të vitit pasues pas depozitimit të tridhjetë e një instrumenteve të pranimit, aprovimit, ratifikimit ose aderimit.

2. Për çdo shtet që pranon, miraton ose ratifikon këtë Marrëveshje ose aderon në të pas datës së hyrjes në fuqi, kjo Marrëveshje do të zbatohet në ditën e tridhjetë pas depozitimit nga ai shtet të instrumentit të tij të pranimit, miratimit, ratifikimit ose aderimit.

3. Asambleja e Përgjithshme e Zyrës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës përcakton, sipas kushteve të përcaktuara nga Marrëveshja e ndryshuar më 29 nëntor 1924 dhe nga rregulloret e brendshme që rrjedhin prej saj, në çfarë mase shtetet palë në Marrëveshjen e sipërpërmendur që nuk kanë depozituar një instrumenti i pranimit, miratimit,

ratifikimit ose aderimit mund të marrin pjesë në aktivitetet e O.I.V, pas datës së hyrjes në fuqi.

Neni 17

1. Marrëveshja e 29 nëntorit 1924, e ndryshuar, do të përfundojë me vendim unanim të Asamblesë së të parë të Përgjithshme që do të mbledhet pas hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje, përveç rastit kur të gjitha palët në marrëveshjen e sipërpërmendur kanë rënë dakord unanimisht përpara hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje,, mbi kushtet për shfuqizimin e saj.

2. “Organizata Ndërkombëtare e Vreshtarisë dhe Verës” do të zëvendësojë Zyrën Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës në lidhje me të gjitha të drejtat dhe detyrimet e saj.

Neni 18

Çdo Palë në këtë Marrëveshje mund ta denoncojë atë me shkrim, në çdo kohë brenda gjashtë muajve, drejtuar drejtorit të përgjithshëm të O.I.V-së dhe Qeverisë së Republikës Franceze. Çdo vëzhgues mund të vendosë të tërhiqet nga organizata në çdo kohë, brenda gjashtë muajve, duke i dërguar një njoftim me shkrim drejtorit të përgjithshëm të O.I.V.

Neni 19

Origjinali i kësaj Marrëveshjeje, në të cilën teksti francez, spanjoll dhe anglez janë autentikë, do të depozitohen te Qeveria e Republikës Franceze.

NË DËSHMI TË KËSAJ, të nënshkruarit duke qenë të autorizuar nga qeveritë e tyre përkatëse, kanë nënshkruar Marrëveshjen për themelimin e “Organizatës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës (O.I.V)”, **3 prill 2001**.

Aneksi 1, i cili është i përmendur në nenet 4 dhe 6 të kësaj Marrëveshjeje

Metoda për përcaktimin e pozicionit të secilit shtet anëtar në sektorin e vreshtarisë dhe verës.

1. Kriteret objektive që përcaktojnë pozicionin relativ të çdo shteti anëtar në sektorin e vreshtarisë dhe verës janë si vijon:

a) prodhimi mesatar i verës, verave të veçanta, mushtit, pijeve alkoolike me origjinë të rrushit dhe verës (të shprehur në ekuivalentë vere) në periudhën

e fundit pesëvjeçare të njohur, pas eliminimit të dy vlerave ekstreme (P);

b) mesataren e sipërfaqes totale të vreshtarisë në periudhën e fundit trevjeçare (S);

c) konsumi i dukshëm mesatar i verës dhe ekuivalent i verës në periudhën e fundit trevjeçare $(C) = (P) \text{ prodhim} - E \text{ (eksportet)} + I \text{ (importet)}$.

2. Formula për përcaktimin e koeficientit për secilin shtet anëtar:

$$X \% = (0.60 P \text{ (shteti anëtar)} + 0.20 S \text{ (shteti anëtar)} + 0.20 C \text{ (shteti anëtar)}) / 100$$

$$P \text{ (totali i O.I.V)} S \text{ (totali i O.I.V)} C \text{ (totali i O.I.V)}$$

3. Koeficienti i çdo shteti anëtar përditësohet:

a) në fillim të vitit të buxhetor pas hyrjes së një anëtarë të ri;

b) çdo tre vjet duke marrë parasysh të dhënat e fundit statistikore.

4. Anëtarë të rinj:

Anëtarë të rinj që do t'i bashkohen O.I.V-së në vitet e ardhshme duhet të paguajnë një kontribut financiar të detyrueshëm i llogaritur sipas formulës të përcaktuar në këtë aneks, me shtimin e pjesëmarrjes së tyre në financimin e gjuhëve specifike, në kushtet e caktuara në aneksin 2.

Aneksi 2 përmendur në nenet 4, 5 dhe 6 të kësaj Marrëveshjeje

Metoda për përcaktimin e të drejtave të votimit të shteteve anëtare, kontributeve financiare të detyrueshme dhe metoda për financimin e gjuhës.

1. Votat bazë:

Secili shtet anëtar ka dy vota bazë.

2. Vota shtesë:

Numri total i votave shtesë është i barabartë me gjysmën e numrit total të votave bazë. Deri në këtë masë, votat shtesë ndahen sipas rastit, përveç votave bazë të disa shteteve anëtare të caktuara sipas pozitës së tyre relative në sektorin e vreshtarisë dhe verës, sipas formulës së dhënë në aneksin 1.

3. Vota të ponderuara:

Numri i votave të ponderuara të secilit shtet anëtar është i barabartë me shumën e votave të tyre bazë dhe votave shtesë, në qoftë se ka.

4. Përcaktimi i kontributeve të detyrueshme:

Shuma totale e kontributeve të detyrueshme të paguara nga anëtarët llogaritet në bazë të buxhetit të miratuar nga Asambleja e Përgjithshme.

Një të tretën e shumës totale të kontributeve të detyrueshme ndahet në mënyrë të barabartë midis votave bazë.

Dy të tretat e shumës totale të kontributeve të detyrueshme ndahen në proporcion të votave shtesë.

Për të lehtësuar tranzicionin mes Marrëveshjes së mëparshme dhe aktuale, kontributi financiar përkatës dy votave bazë të çdo shteti anëtar nuk mund të jetë më i ulët, për vitin e parë buxhetor, se “Njësia e kontributeve” para hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje. Nëse është e nevojshme, shuma e kontributeve financiare për votat shtesë përshtatet në përputhje me këtë që të arrihet shuma totale e kontributeve të detyrueshme të caktuara nga buxheti i miratuar.

5. Financimi i gjuhëve:

Financimi i gjuhës sigurohet plotësisht nga ndarja në buxhetin e përgjithshëm të O.I.V-së dhe pa një kontribut specifik nga secili grup gjuhësor i përbërë nga anëtarë dhe vëzhgues përdorues. Kushtet e zbatimit të gjuhëve do të jenë objekt i dispozitave specifike të përcaktuara në rregulloren e brendshme.

DEKRET

Nr. 276, datë 30.7.2024

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1, dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 74/2024, “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen për themelimin e Organizatës Ndërkombëtare të Vreshtarisë dhe Verës (OIV)”.

PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj

LIGJ
Nr. 77/2024

**PËR MIRATIMIN E REZOLUTËS
NR. 265, “RRITJA E FONDIT TË
KAPITALIT TË AUTORIZUAR DHE
REGJISTRIMI/NËNSHKRIMI NË TË”,
TË VITIT 2023, TË BORDIT TË
GUVERNATORËVE TË BANKËS
EVROPIANE PËR RINDËRTIM
DHE ZHVILLIM (BERZH)**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Miratohet rezoluta nr. 265, “Rritja e fondit të kapitalit të autorizuar dhe regjistrimi/nënshkrimi në të”, të vitit 2023, të Bordit të Guvernatorëve të Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH).

Neni 2

Autoriteti kompetent për realizimin e rritjes së përgjithshme të kapitalit të Republikës së Shqipërisë në Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) (në vijim “Banka”) është ministria përgjegjëse për financat.

Neni 3

Ministria përgjegjëse për financat autorizohet të komunikojë me Bankën për përcaktimin e dokumentacionit dhe mënyrën e kryerjes së pagesës.

Neni 4

Ministria përgjegjëse për financat plotëson dokumentacionin e kërkuar nga Banka dhe kryen pagesën në përputhje me përcaktimet e ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008, “Për menaxhimin e sistemit

buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

Neni 5

Ministri përgjegjës për drejtësinë, si pjesë e dokumentacionit të kërkuar nga Banka, lëshon një dokument të titulluar “Memorandum i ligjit” për të konfirmuar se janë ndërmarrë të gjithë hapat ligjorë për të përmbushur detyrimet që burojnë nga rritja e kapitalit.

Neni 6

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 26.7.2024

**Shpallur me dekretin nr. 277, datë 31.7.2024,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bajram Begaj.**

ANEKS A
REZOLUTA NR. 265
RRITJE E FONDIT TË KAPITALIT TË
AUTORIZUAR DHE REGJISTRIMI/
NËNSHKRIMI NË TË

BORDI I GUVERNATORËVE:

Duke rikonfirmuar angazhimin e aksionerëve për të mbështetur Ukrainën si reagim ndaj pushtimit ushtarak nga Federata Ruse;

Duke rikujtuar rezolutën nr. 258 “Mbështetja e BERZH-it për qëndrueshmërinë dhe rindërtimin në Ukrainë: rruga për të ecur përpara”, me anë të së cilës Bordit të Drejtorëve i bëhet thirrje të paraqesë një propozim konkret mbi objektin e mbështetjes së Bankës për Ukrainën dhe një rritje të mundshme të kapitalit të paguar;

Duke shqyrtuar me kujdes raportin e Bordit të Drejtorëve “Propozimi për një rritje të kapitalit të paguar” (“Raporti”);

Duke miratuar objektin e parashikuar për Bankën në bashkëpunim me partnerë të tjerë të Ukrainës dhe si pjesë e një përpjekjeje të mirëkoordinuar ndërkombëtare për të mbështetur Ukrainën, duke ruajtur dhe zbatuar mandatin unik të Bankës dhe modelin e biznesit;

Duke theksuar rëndësinë që ka roli i Bankës për vazhdimin e mbështetjes për të gjitha vendet e saj të operacioneve në trajtimin e sfidave më urgjente të tranzicionit, në përputhje me drejtimin strategjik të Bankës;

Duke rënë dakord se kërkohet një rritje e paguar në fondin e kapitalit të autorizuar të Bankës për t'i mundësuar të luajë rolin e saj në Ukrainë, duke vazhduar të mbështesë plotësisht të gjitha vendet e saj të operacioneve;

Duke mirëpritur dhe miratuar ambiciet specifike të Bankës për punën e saj në Ukrainë, si dhe angazhimet afatshkurtra dhe afatgjata për evoluimin e vazhdueshëm të Bankës, siç shtjellohet në Raport; dhe

Duke theksuar angazhimin e Bankës për përdorimin efikas të burimeve të saj kapitale dhe zbatimin e vazhdueshëm të rekomandimeve të rishikimit të Kornizës së Mjaftueshmërisë së Kapitalit të G20, siç shtjellohet në Raport.

VENDOS SI MË POSHTË:

1. Rritja e fondit të kapitalit të autorizuar

Fondi i kapitalit të autorizuar të Bankës, në fuqi më 31 dhjetor 2024 (“data e hyrjes në fuqi”), do të rritet me 400,000 aksione të paguara. Çdo aksion ka një vlerë nominale prej 10,000 eurosh.

2. Regjistrimet/nënshkrimet

a) Në përputhje me nenin 5.3 të Marrëveshjes për Themelimin e Bankës (“Marrëveshja”), çdo anëtar në datën e miratimit të kësaj rezolute do të ketë të drejtë të regjistrojë/nënshkruajë, në vlerë nominale, në një raport të rritjes së fondit ekuivalent me raportin që fondi i nënshkruar mban ndaj fondit total të kapitalit të nënshkruar të mbajtur nga Banka menjëherë para datës së miratimit të kësaj rezolute, në rend zbritës në pjesën më të afërt. Çdo regjistrim/nënshkrim i tillë do të jetë sipas termave dhe kushteve të përcaktuara në këtë rezolutë.

b) Më ose para datës 30 qershor 2025, ose në një datë tjetër vijuese jo më vonë se data 31 dhjetor 2025 siç mund të përcaktojë Bordi i Drejtorëve në ose para datës 30 qershor 2025, çdo anëtar që dëshiron të nënshkruajë/regjistrojë në bazë të kësaj rezolute, do të depozitojë në Bankë dokumentet e mëposhtme në një formë të pranueshme për Bankën:

i. një instrument regjistrimi/nënshkrimi ku anëtari regjistron/nënshkruan numrin e aksioneve të paguara, të specifikuara në këtë instrument;

ii. një përfaqësim që anëtari ka ndërmarrë sipas rregullave, të gjitha veprimet legislative dhe veprimet e tjera të brendshme të nevojshme për t'i mundësuar atij që të bëjë një regjistrim/nënshkrim të tillë; dhe

iii. një angazhim që anëtari do të japë informacionin që Banka mund të kërkojë në lidhje me një veprim të tillë.

c) Çdo instrument regjistrimi/nënshkrimi do të hyjë në fuqi dhe regjistrimi/nënshkrimi sipas tij do të konsiderohet se është bërë në datën e hyrjes në fuqi, ose në datën kur Banka njofton anëtarin nënshkruar se dokumentet e depozituara nga ky anëtar në përputhje me paragrafin (b) më sipër, janë të pranueshme për Bankën, cilado qoftë më e vonshme.

d) Aksionet e autorizuar nga kjo Rezolutë, të cilat nuk do të jenë regjistruar/nënshkruar në përputhje me këtë Rezolutë deri në kohën kur ka skaduar afati për regjistrimin/nënshkrimin, do të mbahen nga Banka dhe do të rezervohen për regjistrimet/nënshkrimet fillestare nga anëtarët e rinj dhe për rritje të veçanta në regjistrimet/nënshkrimet e anëtarëve individualë, siç mund të përcaktohet nga Bordi i Guvernatorëve në përputhje me nenet 5.2 dhe 5.4 të Marrëveshjes.

e) Më 1 maj 2033, çdo aksion i regjistruar/nënshkruar në përputhje me këtë Rezolutë që nuk është paguar, pavarësisht nga zbatimi i kushteve të pagesës më poshtë, do t'i dorëzohet automatikisht Bankës pa asnjë kundërvlerë, me aksionet e anëtarit(ve) përkatës të reduktuar sipas rastit. Çdo aksion i tillë i dorëzuar do të mbahet gjithashtu nga Banka dhe do të rezervohet për regjistrimet/nënshkrimet fillestare nga anëtarët e rinj dhe për rritje të veçanta në regjistrimet/nënshkrimet e anëtarëve individualë, siç mund të përcaktohet nga Bordi i Guvernatorëve në përputhje me nenet 5.2 dhe 5.4 të Marrëveshjes.

3. Kushtet e pagesës

a) Pagesa për aksionet e paguara të nënshkruara në përputhje me këtë Rezolutë, do të bëhet në pesë këste të barabarta vjetore. Kësti i parë do të paguhet nga secili anëtar deri: (i) më 30 prill 2025; ose (ii) 60 ditë pasi instrumenti i tij i regjistrimit/nënshkrimit të ketë hyrë në fuqi. Katër këstet e mbetura do të paguhet deri përkatësisht më 30 prill 2026; 30 prill

2027; 30 prill 2028 dhe 30 prill 2029. Një anëtar, pas konsultimit me Bankën, mund të kryejë pagesa me kushte më të favorshme për Bankën sesa ato të parashikuara në dispozitat e mësipërme të këtij paragrafi. Një anëtar mund të përmbushë të gjitha ose një pjesë të detyrimeve të tij të pagesës në nota premtuese të panegociueshme, pa interes, të arkëtueshme nga Banka me vlerën nominale sipas kërkesës, në një skedul të përafëruar me datat e fundit të kësteve të mësipërme.

b) Të gjitha detyrimet e pagesës së një anëtari në lidhje me regjistrimin/nënshkrimin ndaj aksioneve në përputhje me këtë rezolutë, do të shlyhen në euro (EURO), në dollarë të Shteteve të Bashkuara (USD);

ose në jen japonez (JPY), në dy rastet e fundit në bazë të kursit mesatar të këmbimit në valutën përkatëse për sa i përket valutës Euro për periudhën nga data 1 korrik 2023 deri më 30 shtator 2023, duke përfshirë këtu, të kuotuar nga Banka Qendrore Evropiane, specifikisht 1 EURO: 1,0844 USD dhe 1 EURO: 157,25 JPY. Anëtarët që dëshirojnë të shlyejnë detyrimet e tyre të pagesës në dollarë të Shteteve të Bashkuara ose në jen japonez, do të bëjnë një zgjedhje të pakthyeshme për këtë efekt si pjesë e instrumentit të tyre të regjistrimit/nënshkrimit, të zbatueshme për të gjitha pagesat.

(Miratuar më 15 dhjetor 2023.)

ANNEX A

RESOLUTION NO. 265

INCREASE IN AUTHORISED CAPITAL STOCK AND SUBSCRIPTIONS THERETO

THE BOARD OF GOVERNORS:

Reaffirming the commitment of shareholders to support Ukraine in response to the military invasion by the Russian Federation;

Recalling Resolution No. 258 '*EBRD's Support for Resilience and Reconstruction in Ukraine: The Way Forward*' calling on the Board of Directors to submit a concrete proposal on the scope of the Bank's support for Ukraine and a potential paid-in capital increase;

Having carefully considered the Report of the Board of Directors '*Proposal for a Paid-in Capital Increase*' (the 'Report');

Endorsing the scope envisaged for the Bank in collaboration with other partners of Ukraine and as part of a well-coordinated international effort to support Ukraine, maintaining and applying the Bank's unique mandate and business model;

Stressing the importance of the Bank's role in continuing to support all of its countries of operations in addressing the most pressing transition challenges, aligned with the Bank's strategic direction;

Being in agreement that a paid-in increase to the Bank's authorised capital stock is required to enable it to play its role in Ukraine while continuing to fully support all of its countries of operations;

Welcoming and endorsing the Bank's specific ambitions for its work in Ukraine, as well as the short- and long-term commitments for the Bank's continuing evolution, as elaborated in the Report; and

Noting the Bank's commitment to the efficient use of its capital resources and the continuing implementation of the G20 Capital Adequacy Framework review recommendations, as elaborated in the Report.

HEREBY RESOLVES THAT:

1. Increase in Authorised Capital Stock

The authorised capital stock of the Bank shall, effective on 31 December 2024 (the "Effective Date"), be increased by 400,000 paid-in shares, each share having a par value of EUR 10,000.

2. Subscriptions

(a) In accordance with Article 5.3 of the Agreement Establishing the Bank (the 'Agreement'), each member as at the date this Resolution is adopted shall be entitled to subscribe, at par, to a proportion of the increase in stock equivalent to the proportion which

its stock subscribed bears to the total subscribed capital stock held by the Bank immediately prior to the date this Resolution is adopted rounded downwards to the nearest share. Each such subscription shall be on the terms and conditions set forth in this Resolution.

(b) On or before 30 June 2025, or such subsequent date not later than 31 December 2025 as the Board of Directors may determine on or before 30 June 2025, each member wishing to subscribe pursuant to this Resolution shall deposit with the Bank the following documents in a form acceptable to the Bank:

- (i) an instrument of subscription whereby the member subscribes to the number of paid-in shares specified in such instrument;
- (ii) a representation that the member has duly taken all legislative and other internal action necessary to enable it to make such subscription; and
- (iii) an undertaking that the member will furnish such information as the Bank may request concerning such action.

(c) Each instrument of subscription shall become effective and the subscription thereunder shall be deemed to have been made on the Effective Date, or on the date on which the Bank notifies the subscribing member that the documents deposited by such member pursuant to paragraph (b) above are satisfactory to the Bank, whichever is the later.

(d) The shares authorised by this Resolution which shall not have been subscribed to in accordance with this Resolution by the time that the deadline for subscription has expired shall be retained by the Bank and reserved for initial subscriptions by new members and for special increases in the subscriptions of individual members, as may be determined by the Board of Governors pursuant to Articles 5.2 and 5.4 of the Agreement.

(e) On 1 May 2033, any shares subscribed to pursuant to this Resolution that have not been paid for, notwithstanding the application of the payment terms below, shall automatically be surrendered to the Bank at no consideration, with the shareholding of the relevant member(s) reduced accordingly. Any such surrendered shares shall also be retained by the Bank and reserved for initial subscriptions by new members and for special increases in the subscriptions of individual members, as may be determined by the Board of Governors pursuant to Articles 5.2 and 5.4 of the Agreement.

3. Payment Terms

(a) Payment for the paid-in shares subscribed pursuant to this Resolution shall be made in five equal annual instalments. The first instalment shall be paid by each member by the later of (i) 30 April 2025; or (ii) 60 days after its instrument of subscription has become effective. The remaining four instalments shall be paid by 30 April 2026; 30 April 2027; 30 April 2028 and 30 April 2029, respectively. A member may, after consultation with the Bank, make payments on terms more favourable to the Bank than those stipulated in the foregoing provisions of this paragraph. A member may satisfy all or part of its payment obligations in non-negotiable, non-interest-bearing promissory notes, encashable by the Bank at par value upon demand on a schedule aligned with the foregoing instalment due dates.

(b) All payment obligations of a member in respect of subscription to shares in accordance with this Resolution shall be settled in Euro (EUR), in United States Dollars (USD) or in Japanese Yen (JPY), in the latter two cases on the basis of the average exchange rate of the relevant currency in terms of Euro for the period from 1 July 2023 to 30 September 2023, inclusive, quoted by the European Central Bank, specifically 1 EUR : 1.0844 USD and 1 EUR : 157.25 JPY. Members wishing to settle their payment obligations in United States Dollars or in Japanese Yen shall make an irrevocable election to such effect as part of their instrument of subscription, applicable to all payments.

(Adopted 15 December 2023)

DEKRET
Nr. 277, datë 31.7.2024**PËR SHPALLJE LIGJI**

Në mbështetje të nenit 84, pika 1, dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 77/2024, “Për miratimin e rezolutës nr. 265, ‘Rritja e fondit të kapitalit të autorizuar dhe regjistrimi/nënshkrimi në të’, të vitit 2023, të Bordit të Guvernatorëve të Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH)”.

PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj

VENDIM
Nr. 71/2024**PËR ZGJATJEN E AFATIT TË
USHTRIMIT TË VEPRIMTARISË
SË KOMISIONIT HETIMOR TË
KUVENDIT PËR SHËRBIMET PUBLIKE
TË STERILIZIMIT DHE TË *CHECK-UP*
NË SHËNDETËSI**

Në mbështetje të nenit 77, pika 2, të Kushtetutës dhe nenit 25 të Rregullores së Kuvendit, me propozimin e komisionit,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Zgjatjen e afatit të ushtrimit të veprimtarisë së Komisionit Hetimor të Kuvendit për Shërbimet Publike të Sterilizimit dhe të *Check-up*-it në Shëndetësi deri në datën 22.10.2024.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 25.7.2024.

VENDIM
Nr. 72/2024**PËR DISA NDRYSHIME NË VENDIMIN
NR. 70/2021, “PËR CAKTIMIN
E ANËTARËVE ZËVENDËSUES NË
PËRBËRJEN E KOMISIONEVE
TË PËRHERSHME TË KUVENDIT”,
I NDRYSHUAR**

Në mbështetje të nenit 78 të Kushtetutës, si dhe të neneve 21 dhe 55 të Rregullores së Kuvendit, me propozimin e Grupit Parlamentar të Partisë Socialiste,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Në pikat V, VII dhe VIII, të vendimit nr. 70/2021, “Për caktimin e anëtarëve zëvendësues në përbërjen e komisioneve të përhershme të Kuvendit”, të ndryshuar, bëhen këto ndryshime:

Deputeti Frrok Gjini caktohet anëtar zëvendësues në Komisionin për Punën, Çështjet Sociale dhe Shëndetësinë dhe në Komisionin për Sigurinë Kombëtare.

Deputeti Petro Koçi caktohet anëtar zëvendësues në Komisionin për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 25.7.2024.

VENDIM
Nr. 73/2024**PËR NJË SHITESË DHE NDRYSHIM NË
VENDIMIN NR. 19, DATË 21.3.2024,
“PËR NGRITJEN E KOMISIONIT
HETIMOR TË KUVENDIT PËR
SHËRBIMET PUBLIKE TË
STERILIZIMIT DHE TË *CHECK-UP*NË
SHËNDETËSI”**

Në mbështetje të nenit 77, pika 2, të Kushtetutës dhe neneve 25 e 55 të Rregullores së Kuvendit, me

propozim të Konferencës së Kryetarëve dhe të Grupit Parlamentar të Partisë Socialiste,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Në pikën V, të vendimit nr. 19, datë 21.3.2024, “Për ngritjen e Komisionit Hetimor të Kuvendit për Shërbimet Publike të Sterilizimit dhe *Check-up* në Shëndetësi”, bëhet shtesa dhe ndryshimi si me poshtë:

Lindita Buxheli zëvendëson anëtarin zëvendësues Lavdrim Krashi, si dhe caktohen anëtarë zëvendësues:

- Alban Xhelili PS;
- Elda Hoti PD.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 25.7.2024.

VENDIM
Nr. 74/2024

**PËR MOSMIRATIMIN E
PROJEKTLIGJIT, “PËR DISA SHTESA
DHE NDRYSHIME NË LIGJIN NR. 8577,
DATË 10.2.2000, ‘PËR ORGANIZIMIN
DHE FUNKSIONIMIN E GJYKATËS
KUSHTETUESE TË REPUBLIKËS SË
SHQIPËRISË’, I NDRYSHUAR”**

Në mbështetje të nenit 81, pikat 1 e 2, shkronja “a”, dhe nenit 83, pika 1, të Kushtetutës, si dhe nenit 55, pika 1, të Rregullores së Kuvendit,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Mosmiratimin e projektligjit “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8577, datë 10.2.2000, ‘Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë’, i ndryshuar”.

Faqe | 16550

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 75/2024

**PËR MIRATIMIN E RAPORTIT
PËRFUNDIMTAR TË KOMISIONIT
HETIMOR PËR TRAJTIMIN E TË
DHËNAVE TË SISTEMIT TIMS**

Në mbështetje të nenit 78, pika 1, të Kushtetutës; të nenit 22, të ligjit nr. 8891, datë 2.5.2002, “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”, të ndryshuar dhe të nenit 55 të Rregullores së Kuvendit,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Miratimin e raportit përfundimtar të Komisionit Hetimor për Trajtimin e të Dhënave të Sistemit TIMS, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 76/2024

**PËR EMËRIMIN E ZONJËS MERITA
GURABARDHI ANËTARE TË BORDIT
TË AUTORITETIT TË MBIKËQYRJES
FINANCIARE, QË DO TË MBAJË
FUNKSIONIN E NËNDREJTORIT
EKZEKUTIV**

Në mbështetje të nenit 78 të Kushtetutës; të neneve 5 dhe 6, të ligjit nr. 9572, datë 3.7.2006, “Për Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare”, të ndryshuar,

si dhe të neneve 55 dhe 111, të Rregullores së Kuvendit, me propozimin e ministrit të Financave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Zonja Merita Gurabardhi emërohet anëtare e Bordit të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare, që do të mbajë funksionin e nëndrejtorit ekzekutiv.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 77/2024

**PËR EMËRIMIN E ZOTIT DENIZ
DERALLA ANËTAR I BORDIT TË
AUTORITETIT TË MBIKËQYRJES
FINANCIARE**

Në mbështetje të nenit 78 të Kushtetutës; të neneve 5 dhe 6, të ligjit nr. 9572, datë 3.7.2006, “Për Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare”, të ndryshuar, si dhe të neneve 55 dhe 111, të Rregullores së Kuvendit, me propozimin e Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Zoti Deniz Deralla emërohet anëtar i Bordit të Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 78/2024

**PËR NJË NDRYSHIM NË VENDIMIN
NR. 67/2021, “PËR CAKTIMIN E
KRYESIVE TË KOMISIONEVE TË
PËRHERSHME TË KUVENDIT”,
I NDRYSHUAR**

Në mbështetje të nenit 78, pika 1, të Kushtetutës; si dhe të neneve 21, pika 1, dhe 55, pika 1, të Rregullores së Kuvendit, me propozim të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Në vendimin nr. 67/2021, “Për caktimin e kryesive të komisioneve të përhershme të Kuvendit”, i ndryshuar, bëhet ndryshimi si më poshtë:

Deputetja Ina Zhupa caktohet kryetare e Komisionit për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 79/2024

**PËR NJË NDRYSHIM NË VENDIMIN
NR. 69/2021, “PËR CAKTIMIN
E ANËTARËSISË SË KOMISIONEVE TË
PËRHERSHME TË KUVENDIT”,
I NDRYSHUAR**

Në mbështetje të nenit 78 të Kushtetutës; si dhe të neneve 21 dhe 55 të Rregullores së Kuvendit, me propozimin e Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Në pikën I, të vendimit nr. 69/2021, “Për caktimin e anëtarësisë së komisioneve të përhershme të Kuvendit”, të ndryshuar, bëhet ky ndryshim:

Deputetja Flutura Açka caktohet anëtare në Komisionin për Edukimin dhe Mjetet e Informimit Publik.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 26.7.2024.

VENDIM
Nr. 88/2024PËR NJË NDRYSHIM NË VENDIMIN
NR. 66/2021, “PËR ZGJEDHJEN E
BYROSË DHE PËRBËRJEN E
SEKRETARIATEVE TË KUVENDIT”,
I NDRYSHUAR

Në mbështetje të nenit 78 të Kushtetutës, neneve 8, 9 dhe 55 të rregullores së Kuvendit, me propozimin e Grupit Parlamentar të Partisë Socialiste,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Zoti Bledar Çuçi zgjidhet zëvendëskryetar i Kuvendit, i cili zëvendëson në këtë detyrë deputeten Ermonela Felaj (Valikaj).

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 30.7.2024.

VENDIM
Nr. 89/2024PËR ZGJEDHJEN E KRYETARIT
TË KUVENDIT

Në mbështetje të neneve 75, pika 1, dhe 78 të Kushtetutës, si dhe neneve 6 dhe 55 të rregullores së Kuvendit, me propozimin e një grupi deputetësh,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

I. Deputetja Elisa Spiropali zgjidhet kryetare e Kuvendit.

II. Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETARE
Lindita Nikolla

Miraturar në datën 30.7.2024.

URDHËR
Nr. 52, datë 1.8.2024PËR DELEGIMIN E PËRFAQËSIMIT
LIGJOR TË KUVENDIT
TË SHQIPËRISË

Në mbështetje të nenit 76 të Kushtetutës; të neneve 28, 29 dhe 113, të ligjit nr. 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”, dhe të neneve 7, pika 1, dhe 121 të Rregullores së Kuvendit,

URDHËROJ:

1. Sekretari i Përgjithshëm i Kuvendit të Shqipërisë është autoriteti të cilit i delegohet kompetenca e përfaqësimit të institucionit, në lidhje me proceset gjyqësore në Gjykatën Kushtetuese.

2. Autorizimet për përfaqësim ligjor të Kuvendit të Shqipërisë në proceset gjyqësore, kur thirret si palë në një gjykim, lëshohen nga Sekretari i Përgjithshëm në emër të personit që do të përfaqësojë Kuvendin.

3. Autorizimet për përfaqësim ligjor të Kuvendit të Shqipërisë në proceset gjyqësore në Gjykatën

Kushtetuese, kur thirret si subjekt i interesuar, lëshohen nga Sekretari i Përgjithshëm në emër të personit që do të përfaqësojë Kuvendin.

4. Modeli i autorizimit për përfaqësim në proceset gjyqësore të jetë sipas lidhjes nr. 1, bashkëlidhur këtij urdhri.

5. Përfaqësimi për çdo proces gjyqësor/gjykim në Gjykatën Kushtetuese bëhet nga autoriteti i përcaktuar në pikën 1 dhe në pamundësi të tij, rast pas rasti, nga personat e përcaktuar me autorizim të lëshuar nga Sekretari i Përgjithshëm.

6. Autoriteti i përcaktuar në pikën 1, personi që do të përfaqësojë Kuvendin, autorizohet për të hartuar, nënshkruar dhe dorëzuar ankimin/rekursin në të gjitha seancat gjyqësore të çështjes administrative /civile/penale/gjykimin në Gjykatën Kushtetuese.

7. Përfaqësimi i Kuvendit të Shqipërisë në proceset gjyqësore/Gjykatën Kushtetuese, sipas këtij urdhri, i jep të drejtë përfaqësuesit të autorizuar të kryejë çdo veprim procedural të parashikuar nga legjislacioni në fuqi, në kuadër të përfaqësimit në të gjitha nivelet përkatëse të gjykimin.

8. Urdhri nr. 7, datë 27.9.2021, “Për delegimin e përfaqësimit ligjor të Kuvendit të Shqipërisë”, shfuqizohet.

9. Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

KRYETARE
Elisa Spiropali

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KUVENDI

NR. _____ prot. (vendndodhja), më _____. 2024

LIDHJA 1

AUTORIZIM

Për përfaqësimin në çështjen/administrative/civile/penale
dhe në Gjykatën Kushtetuese

Paditës/Kërkues _____

I paditur/subjekt i interesuar _____

Objekt _____

Në mbështetje të neneve 64 -77 të Kodit Civil, të nenit 96 të Kodit të Procedurës Civile, të ligjit nr.49/2012 “Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave administrative dhe gjykimin e mosmarrëveshjeve administrative”, i ndryshuar, ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, si dhe urdhrit të Kryetares së Kuvendit nr. ____, datë _____. 2024 “Për delegimin e përfaqësimit ligjor të Kuvendit të Shqipërisë”.

VENDOSA

Autorizimin e z/nj _____, me detyrë _____,
Për të përfaqësuar Kuvendin e Shqipërisë në të gjitha seancat gjyqësore të çështjes administrative, civile, penale, gjykim në Gjykatën Kushtetuese me objektin e sipërcituar deri në shpalljen e vendimit në (gjykatën kompetente për gjykimin e mosmarrëveshjeve përkatëse)/Gjykatën Kushtetuese.

SEKRETARI I PËRGJITHSHËM

URDHËR

Nr. 53, datë 1.8.2024

PËR DELEGIMIN E KOMPETENCAVE

Në mbështetje të neneve 28 e 29, të ligjit nr. 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë” të ndryshuar; të ligjit nr. 10296, datë 8.7.2010, “Për menaxhimin financiar dhe kontrollin”; të pikës 5, të nenit 21, të ligjit nr. 162/2020, datë 23.12.2020, “Për prokurimin publik” të ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Delegimin e kompetencave të titullarit të Autoritetit Kontraktor, Kuvendi i Shqipërisë, nëpunësit autorizues, Sekretarit të Përgjithshëm të këtij institucioni, z. Genci Gjonçaj.

2. Delegimin e kompetencave të titullarit të Autoritetit Kontraktor, për Kuvendin e Shqipërisë:

a) Sekretarit të Përgjithshëm të këtij institucioni, z. Genci Gjonçaj, për procedurat e prokurimit publik;

b) Në mungesë të z. Genci Gjonçaj apo në pamundësi të ushtrimit të kompetencave, sipas pikës 2.a të këtij urdhri, znj. Merita Qato, drejtor i përgjithshëm i Shërbimit Legjislativ, delegohet për nxjerrjen e akteve dhe kryerjen e procedurave të prokurimit të parashikuara në këtë pikë.

3. Kompetencat e deleguara të titullarit të Kuvendit të Shqipërisë, do të ushtrohen për periudhën nga hyrja në fuqi e këtij urdhri deri në përfundim të legjislaturës së X parlamentare.

4. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm.

5. Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

KRYETARE
Elisa Spiropali

VENDIM

Nr. 52, datë 27.6.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Elsa Toska	anëtare;
Sonila Bejtja	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Ilir Toska	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Genti Ibrahim	anëtar;

me sekretare Enina Kotoni, në datat 18.6.2024 dhe 25.6.2024 mori në shqyrtim në seancë plenare publike çështjen nr. 1 (NJ) 2024 të Regjistrat Themeltar, që u përket:

KËRKUES: JO MË PAK SE NJË E PESTA E DEPUTETËVE TË KUVENDIT TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, të përfaqësuar nga deputetët Gazment Bardhi, Jorida Tabaku, Emilia Koliqi dhe avokat Marash Logu, me autorizim.

SHOQATA “INSTITUTI I EKSPERTËVE KONTABËL TË AUTORIZUAR”, përfaqësuar nga avokatët Aigest Milo dhe Armando Toslluku, me autorizim.

SHOQATA “INSTITUTI I KONTABILISTËVE TË MIRATUAR”, përfaqësuar nga avokatët Aigest Milo dhe Armando Toslluku, me autorizim.

DHOMA E AVOKATISË SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga Edmond Konini dhe Drilon Cami, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga Mimoza Arbi dhe Ervina Domi, me autorizim.

KËSHILLI I MINISTRAVE, përfaqësuar nga Irma Qosja dhe Niko Lera, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi i neneve 24, pika 2 dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar, si dhe shfuqizimi i pjesës së neneve 3, pika 5 dhe 12, pika 1, shkronja “ç”, të po këtij ligji, ku përfshihen edhe profesionet

e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Shfuqizimi i nenit 4 dhe tabelës analitike nr. 2 të vendimit nr. 753, datë 20.12.2023, të Këshillit të Ministrave “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023 “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar”, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Pezullimi i zbatimit të neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç” dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar, si dhe nenit 4 dhe tabelës analitike nr. 2, të vendimit nr. 753, datë 20.12.2023, të Këshillit të Ministrave, “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023, ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar”, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, derisa vendimi përfundimtar i Gjykatës Kushtetuese të hyjë në fuqi.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 11, 15, 16, 17, 18, 41, 49, 118, 131, pika 1, shkronjat “a”, “c” dhe “p”, 134, pika 1, shkronjat “c” dhe “h”, si dhe 155 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 14 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*) dhe neni 1 i protokollit nr. 1 të saj; ligji nr. 9590, datë 27.7.2006, “Për ratifikimin e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Komuniteteve Evropiane të shteteve të tyre anëtare”; ligji nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Genti Ibrahim, shqyrtoi pretendimet e grupit prej 37 deputetësh të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (*grupi i deputetëve*), shoqatës “Instituti i Ekspertëve Kontabël të Autorizuar” (*IEKA*), shoqatës “Instituti i Kontabilistëve të Miratuar” (*IKM*) dhe Dhomës së Avokatisë së Shqipërisë (*DHASH*), të cilët kanë kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (*Kuvendi*) dhe Këshillit të Ministrave, që

kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN

I

Rrethanat e çështjes

1. Më datë 30.3.2023, Kuvendi ka miratuar ligjin nr. 29/2023, “Për tatimin mbi të ardhurat” (*ligji i tatimeve*), i cili, ndër të tjera, ka shfuqizuar ligjin nr. 8438, datë 28.12.1998 “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar (*ligji nr. 8438/1998*). Ligji në vijim ka pësuar disa ndryshime me aktet normative nr. 2, datë 7.6.2023 dhe nr. 7, datë 14.12.2023.

2. Ligji i tatimeve ka për objekt përcaktimin e rregullave në lidhje me tatimin mbi të ardhurat e personave fizikë dhe entiteteve, si dhe mbi të ardhurat nga trashëgimitë, dhurimet dhe fitimet nga lojërat e fatit (*neni 1, pika 1*). Qëllimi i këtij ligji është hartimi i një kuadri ligjor mbi përcaktimin e rregullave për vendosjen, deklarimin dhe mbledhjen e tatimit mbi të ardhurat personale, tatimit mbi të ardhurat e korporatave, si dhe të tatimit të mbajtur në burim të të ardhurave (*neni 1, pika 2*). Ligji ka parashikuar se personat rezidentë në Republikën e Shqipërisë janë subjekt i tatimit mbi të ardhurat personale dhe tatimit mbi të ardhurat e korporatës për të ardhurat e tatueshme nga të gjitha burimet, të realizuara brenda ose jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë në një vit tatimor të caktuar (*neni 2, pika 1*). Tatimi mbi të ardhurat zbatohet edhe ndaj personave jorezidentë për totalin e të ardhurave të tyre të tatueshme në mbarë botën, që i atribuohen një selie të përhershme në Republikën e Shqipërisë dhe në masën që nuk përfshihen në shkronjën “a”, të ardhurat e tyre të tatueshme nga të gjitha burimet që kanë një burim në Republikën e Shqipërisë, sipas nenit 4 të këtij ligji, në një vit të caktuar tatimor (*neni 2, pika 2*).

3. Për qëllime të këtij ligji, me termin “*individ i vetëpunësuar*” kuptohet çdo person fizik i angazhuar në furnizimin e çdo lloj shërbimi ose i angazhuar në veprimtari të tjera profesionale, të ndryshme nga veprimtaria tregtare (*neni 3, pika 5*). Ndërsa, sipas nenit 12, pika 1, shkronja “ç”, të po këtij ligji, të ardhurat nga punësimi përfshijnë, ndër të tjera, të ardhurat e fituara nga një individ i vetëpunësuar nëse: 80% ose më shumë e të ardhurave të fituara merren direkt ose indirekt nga një klient i vetëm

(nënndarja “i”) ose 90% ose më shumë e të ardhurave totale të fituara merren nga më pak se 3 klientë (nënndarja “ii”). Ky përcaktim nuk zbatohet nëse individë i vetëpunësuar ofron shërbime vetëm për persona jorezidentë në Republikën e Shqipërisë ose vetëm për entitete që nuk kanë një seli të përhershme në Republikën e Shqipërisë. Në këtë rast, i vetëpunësuar konsiderohet se realizon të ardhura nga biznesi.

4. Neni 24, pika 2, i ligjit të tatimeve parashikon se të ardhurat neto të tatueshme (fitimi i tatueshëm) nga biznesi për individët tregtarë dhe të vetëpunësuarit tatohen me normat progresive si vijon: për bazën tatimore vjetore 0 – 14 000 000 lekë, norma tatimore është 15% dhe për bazën tatimore vjetore mbi 14 000 000 (14 milionë) lekë, norma tatimore është 23%. Sipas nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, po aty, lehtësitë dhe përjashtimet tatimore të parashikuara në ligjin nr. 8438/1998 vazhdojnë të zbatohen. Kështu, për individët tregtarë (nënndarja “i”), të vetëpunësuarit (nënndarja “ii”) dhe entitetet (nënndarja “iii”), me të ardhurat bruto deri 14 milionë lekë në vit, norma e tatimit mbi të ardhurat 0% do të aplikohet deri më 31 dhjetor 2029 (fjalë e parë); norma e tatimit 0% nuk aplikohet për tatimpaguesit e përcaktuar në nënndarjet “ii” dhe “iii” të cilët furnizojnë shërbime profesionale (fjalë e dytë); lista analitike e shërbimeve profesionale përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave në përputhje me legjislacionin në fuqi rregullues lidhur me këto shërbime profesionale (fjalë e tretë).

5. Ligji i tatimeve ka hyrë në fuqi më datë 18.5.2023, pra 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare nr. 70, datë 2.5.2023, ndërsa efektet i shtrin nga data 1 janar 2024 (neni 72). Përjashtim bëjnë parashikimet e neneve 22, 23 dhe 24, pika 1, që i shtrijnë efektet nga data 1 janar 2025, shkronja “ç” e pikës 1 të nenit 69, që i fillon efektet me hyrjen në fuqi të këtij ligji dhe pika 2 e nenit 69, që i fillon efektet nga data 1 qershor 2023.

6. Në zbatim të nenit 70, pika 1, të ligjit, Këshilli i Ministrave ka miratuar vendimin nr. 753, datë 20.12.2023, “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023 ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar” (VKM nr. 753/2023), i cili në nenin 4 ka përcaktuar listën e shërbimeve me objekt tatimi nga data 1 janar 2024, përfshirë veprimtaritë ekonomike të tatimpaguesve, persona fizikë të vetëpunësuar dhe entitete që ofrojnë shërbime profesionale, me të ardhura vjetore deri 14 milionë lekë, të cilët do të

paguajnë tatim mbi të ardhurat personale nga biznesi ose tatim mbi të ardhurat e korporatës, duke filluar nga viti fiskal 2024. Lista analitike përbëhet nga veprimtaritë sipas kodeve të parashikuara në Nomenklaturën e Veprimtarive Ekonomike (rev. 2), të paraqitura në tabelën analitike nr. 2, që i bashkëlidhet këtij vendimi (pika 1). Në rastet kur tatimpaguesit nuk janë të qartë në lidhje me kategorizimin e veprimtarisë ekonomike që ushtrojnë ose për normën e tatimit mbi të ardhurat në lidhje me veprimtarinë e tyre, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, bazuar në Nomenklaturën e Veprimtarive Ekonomike (rev. 2), përcakton ndarjen dhe aktivitetin, në të cilin bën pjesë tatimpaguesi përkatës (pika 2). VKM-ja nr. 753/2023 ka hyrë në fuqi më datë 23.12.2023, pas botimit në Fletoren Zyrtare nr. 187, datë 22.12.2023.

7. Më datë 28.2.2024, grupi i deputetëve, në cilësinë e subjektit kushtetues jo më pak se një e pesta e deputetëve, kanë paraqitur kërkesë në Gjykatën Kushtetuese (Gjykata), me objekt shfuqizimin e neneve 24, pika 2 dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë, të ligjit të tatimeve. Me vendimin e datës 5.4.2024, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

8. Gjithashtu, më datë 28.3.2024, IEKA-ja dhe IKM-ja i janë drejtuar Gjykatës me kërkesë për shfuqizimin e pjesshëm të neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç” dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, si dhe të nenit 4, pika 1 dhe tabelës analitike nr. 2, nënndarja 69, të VKM-së nr. 753/2023, për pjesën që i referohen profesionit të ekspertit kontabël/audituesit ligjor/kontabilistit. Gjithashtu, ata kanë kërkuar edhe pezullimin e zbatimit të dispozitave ligjore dhe nënligjore të kundërshtuara, deri në dhënien e vendimit përfundimtar nga Gjykata. Me vendimin e datës 18.4.2024, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike dhe bashkimin në një të vetme me çështjen e paraqitur më herët nga grupi i deputetëve.

9. Po kështu, më datë 24.4.2024, DHASH-i i është drejtuar Gjykatës me kërkesë për shfuqizimin e pjesshëm të nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalë e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, si dhe të VKM-së nr. 753/2023, vetëm për sa i përket profesionit të lirë të avokatit, si dhe pezullimin e zbatimit të tyre për avokatët deri në hyrjen në fuqi të vendimit të Gjykatës. Me vendimin e datës 25.4.2024, Kolegji i

Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

10. Në vijim, Mbledhja e Gjyqtarëve, me vendimin e datës 26.4.2024, ka vendosur bashkimin e çështjeve të paraqitura nga të katërta subjektet në një të vetme dhe shqyrtimin e kërkesës për pezullimin e zbatimit të dispozitave të kundërshtuara në seancë plenare publike.⁵⁵

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

11. **Kërkuesit**, në mënyrë të përmbledhur, kanë kërkuar:

11.1 Pezullimin e zbatimit të neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç” dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalía e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, si dhe të nenit 4 të VKM-së nr. 753/2023, për shkak se efektet negative si rrjedhojë e zbatimit të tyre janë të pashmangshme, të drejtpërdrejta, reale, konkrete dhe shkojnë tej masës normale të kufizimit, duke sjellë vështirësi të pariparueshme, si dhe kosto të rënda e të paarsyeshme të aktivitetit. Për më tepër, tatimi mbi të ardhurat për vitin 2024 i jep efektet retroaktive për fitimin e vitit 2023, kur ndërkohë në atë vit nuk ka pasur tatimfitim, duke i ngarkuar me këstet e tatimfitimit si parapagime, gjë e cila vë në rrezik mbarëvajtjen e bizneseve me zbatimin e gjobave për mospërmbushje detyrimi.

11.2 Shfuqizimin e neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç”, 24, pika 2 dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalía e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, si dhe të nenit 4 të VKM-së nr. 753/2023, pasi ato cenojnë:

11.2.1 *Lirinë e veprimtarisë ekonomike dhe të drejtën për të ushtruar profesionin*, të garantuara nga nenet 11 dhe 49 të Kushtetutës, pasi ndërhyrja kufizon të drejtën për të zgjedhur aktivitetin ekonomik ose formën e angazhimit profesional, për shkak të kushtëzimit nga politikat fiskale disavantazhuese që zbatojnë ekzekutivi dhe legjislativi pa dhënë ndonjë arsye të qenësishme. Vendosja në pozita më pak të favorshme mund të çojë drejt pamundësisë për vijimin e aktivitetit ekonomik dhe, për rrjedhojë, mbylljes së tij. Vendosja e një barre fiskale joproporcionale përbën ndërhyrje të padrejtë dhe të

pajustificuar në dinamikat e tregut, duke kushtëzuar vijimësinë në treg të subjekteve që rëndohen nga taksimi dhe duke i orientuar drejt aktiviteteve të tjera që nuk kanë të njëjtën barrë fiskale.

11.2.2 *Parimin e barazisë përpara ligjit dhe të mosdiskriminimit*, të garantuar nga neni 18 i Kushtetutës, pasi ligjvënësi ka bërë një diferencim flagrant ndërmjet subjekteve tregtare që furnizojnë shërbime profesionale në raport me subjektet e tjera, megjithëse kanë të njëjtin nivel të ardhurash vjetore prej 14 milionë lekësh. Barazimi i profesioneve të lira me të punësuarit nuk mund të qëndrojë, pasi i punësuari kryen punën me detyrime dhe përgjegjësi shumë më të pakta se i vetëpunësuari. Këtij të fundit i duhet të paguajë qira, punonjësit, taksa dhe tarifa vendore, të sigurojë klientët, të përballojë kosto logjistike etj. Ligjvënësi ka diskriminuar sipërmarrësit person fizik ose person juridik kundrejt sipërmarrësve të tjerë që ushtrojnë profesione të tjera, duke i nënshtuar kundrejt një barre tatimore të ndryshme dhe më të rëndë, diferencim që nuk plotëson kërkesat e nenit 18 të Kushtetutës të lexuar së bashku me nenin 17 të saj, pasi nuk e kalon testin e domosdoshmërisë, dobishmërisë dhe proporcionalitetit.

11.2.3 *Parimin e shtetit të së drejtës, sigurisë juridike dhe mbrojtjes së pritshmërive të ligjshme*, të garantuara nga neni 4 i Kushtetutës, pasi situata juridike e subjekteve që kanë ofruar shërbime profesionale me të ardhura deri në 14 milionë lekë, të cilat që prej datës 1.1.2024 e në vijim do të paguajnë 15%, është përkeqësuar dukshëm. Cenimi në drejtim të të drejtave të fituara dhe pritshmërive të ligjshme është real, pasi lehtësitë nga të cilat përjashtohen pa të drejtë kanë qenë të parashikuara në dispozitat e ligjit paraardhës nr. 8438/1998. Ligjvënësi nuk ka vlerësuar mundësinë për të zbatuar normën e tatimit në mënyrë të përshkallëzuar, me qëllim dhënien e mundësisë subjekteve për t’u përshtatur dhe as nuk ka parashikuar një periudhë kalimtare, gjatë së cilës ato të merrnin masa për përbalimin e sistemit të ri fiskal. Formulimi i dispozitave objekt kundërshtimi është i paqartë dhe i mangët, gjë e cila krijon konfuzion te subjektet ndaj të cilave zbatohen normat.

⁵⁵ Gjyqtaret Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Elsa Toska dhe Sonila Bejtja votuan për pranimin e kërkesës për

pezullimin e zbatimit të dispozitave ligjore dhe nënligjore të kundërshtuara.

11.2.4. *Parimin e rezervës ligjore në fushën tatimore*, të garantuar nga neni 155 i Kushtetutës, në kushtet kur përcaktimi se cilat subjekte do t'i nënshtrohen detyrimit për të paguar tatimin mbi të ardhurat nga data 1 janar 2024 i është deleguar Këshillit të Ministrave. Ky delegim nuk respekton as *parimin e hierarkisë së normave* të vendosur nga neni 118, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës, pasi togfjalëshi “shërbime profesionale” mund të interpretohet nga qeveria në forma të ndryshme, duke përfshirë dhe përjashtuar subjekte nga zbatimi i tatimit 15%, ndërkohë që një përgjegjësi të tillë Kushtetuta ia ka caktuar ligjvënësit. Në kundërshtim me këtë parim është edhe delegimi i kompetencave të Këshillit të Ministrave Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve.

12. **Subjekti i interesuar, Kuvendi**, në mënyrë të përmbledhur, në prapësimet e tij ka parashtuar, si vijon:

A) Për pezullimin e dispozitave ligjore dhe nënligjore

12.1 Nuk ka shkaqe të mjaftueshme për të ndërmarrë këtë masë, e cila do të sillte pasoja të rënda për buxhetin e shtetit, rrjedhimisht edhe për interesin publik. Kjo masë do të krijonte një vakuum ligjor dhe amulli në zbatimin e ligjit. Për më tepër që në dispozitat tranzitore është parashikuar edhe vijimi i lehtësirave të dhëna përmes ligjit nr. 8438/1998 dhe pezullimi do të sillte pasoja të rënda ndaj individëve tregtarë që aktualisht tatohen me 0%. Afati për pagimin e këstit të parë të tatimit ka qenë data 31 mars 2024, ndaj ligji tashmë i ka sjellë efektet e tij. Nga ana tjetër, kërkuesit nuk kanë evidentuar asnjë dëm konkret që do t'u vinte nga zbatimi i ligjit, që të ishte aq i madh sa të cenonte realisht veprimtarinë e tyre.

B) Për themelin e kërkimeve

12.2 *Pretendimi për cenimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike dhe së drejtës për të ushtruar profesionin* është i pambështetur në ligj, prova dhe argumente, pasi qeveria ka analizuar sjelljen e individëve të vetëpunësuar gjatë gjithë periudhës së dhënies së lehtësirave dhe ka evidentuar problematika dhe fenomene të krijuara prej tyre si pasojë e politikës lehtësuese. Ligji plotëson të tria kriteret e proporcionalitetit të kufizimit, pasi qëllimi kryesor është mirëqenia e përgjithshme e individit dhe e komunitetit në tërësi, si dhe përmbushja e objektivave sociale të shtetit; masat e marra përmes tij janë të arsyeshme dhe objektive, ndaj nuk mund të trajtohen si arbitrare ose të bazuara në vlerësime alogjike; mjetet e përdorura nuk janë më të ashpra se

sa duhet për të arritur objektivin e kërkuar, pasi kategoria e të vetëpunësuarve ka mundësi pagese dhe ka vetëdeklaruar se ka gjeneruar të ardhura të larta. Në përcaktimin e politikës fiskale merren në konsideratë edhe kriteret e aftësisë për të paguar dhe të ndershmërisë në taksim, duke vendosur rregulla të tilla që tatimpaguesit me të ardhura më të larta ose me pasuri më të mëdha të paguajnë një pjesë më të madhe të taksave.

12.3 *Pretendimi për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit* nuk qëndron, pasi ligji vendos të njëjtën bazë dhe normë tatimore për të gjithë personat fizikë, si ata “individë tregtarë”, ashtu edhe “individë të vetëpunësuar”. Qëllimi është rregullimi/normimi i mënyrës së zbatimit të tatimit mbi të ardhurat bazuar në karakteristikat e veçanta të individëve të vetëpunësuar, pa diskriminuar ndonjë kategori bazuar në origjinën, gjininë ose ndonjë karakteristikë tjetër personale. E gjithë kategoria e personave fizikë (biznes), ku përfshihen të gjithë personat fizikë si individët tregtarë edhe të vetëpunësuarit do të tatohen njëkohësisht dhe njëlloj në mënyrë të barabartë me një normë progresive, e cila llogaritet duke marrë për bazë taksimi normën neto të fitimit. Sistemi progresiv me norma 15% dhe 23% është vlerësuar i nevojshëm, pasi parandalon shmangien/reduktimin e detyrimit tatimor dhe adreson fenomenin e deformimit të tregut. Nisma ka një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv, ndjek një qëllim të ligjshëm, si dhe ekziston një marrëdhënie e arsyeshme dhe përpjesëtimore ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të arrihet, pasi me të ardhurat nga shërbimet e vetëdeklaruar mund të përballohen shpenzime për disa fusha buxhetore.

12.4 *Pretendimi për cenimin e parimit të shtetit të së drejtës, sigurisë juridike dhe mbrojtjes së pritshmërive të ligjshme* është i pabazuar, pasi ligji i tatimeve ka qenë kërkesë e kohës në kushtet kur ligji ekzistues i përkiste vitit 1998 dhe përgjatë kësaj periudhe kanë ndodhur ndryshime të shumta në fushën e taksimit ndërkombëtar. Ligji është hartuar me asistencën e Fondit Monetar Ndërkombëtar (FMN) dhe ka ndjekur procedurën e rregullt të konsultimit publik, ndaj nuk mund të pretendohet mungesë njohjeje, përgatitjeje ose dijenie për të. Përjashtimi nga tatimi mbi të ardhurat i individëve të vetëpunësuar nuk mund të jetë i përjetshëm dhe i fituar përgjithmonë, por vjen një moment dhe ai “mbaron”.

12.5 *Pretendimi për cenimin e parimit të rezervës ligjore në fushën e tatimeve dhe hierarkisë së normave* është i pambështetur në jurisprudencën kushtetuese, pasi ligji ka përcaktuar në mënyrë shteruese subjektet që i nënshtrohen dhe që kanë detyrimin e pagimit të tatimit mbi pagën, mbi të ardhurat ose mbi kapitalin; normën tatimore si dhe bazën tatimore për gjithsecilin prej tyre, si dhe kohën se kur fillon zbatimi i tatimit, ndërsa i ka deleguar Këshillit të Ministrave kompetencën të përcaktojë llojin e veprimtarive, si dhe listën analitike të shërbimeve profesionale. Ideja për përfshirjen e listës si aneks të ligjit nuk gjeti miratimin e komisionit përgjegjës parlamentar.

13. Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave, në mënyrë të përmbledhur, në prapësimet e tij ka parashtruar, si vijon:

A) Për pezullimin e dispozitave ligjore dhe nënligjore

13.1 Kërkesa për pezullim nuk i përgjigjet situatës së krijuar dhe nuk është në përputhje me jurisprudencën kushtetuese. Ligji i tatimeve dhe VKM-ja nr. 753/2023 në asnjë moment nuk lejojnë të krijohen hapësira që mund t'i sjellin dëm interesit publik, ndërsa argumentet e kërkuësve janë të njëjta me ato të themelit. Ata nuk kanë paraqitur argumente reale dhe konkrete lidhur me pasojat aktuale që do të duhet të parandaloheshin ose me rrezikun për pasoja të mundshme që vijnë nga zbatimi i akteve objekt kërkesë deri në hyrjen në fuqi të vendimit të Gjykatës që prek interesat e tyre, çka përbën kriterin thelbësor për pezullimin nga Gjykata.

B) Për themelin e kërkeve

13.2 *Pretendimi për cenimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike dhe së drejtës për të ushtruar profesionin* nuk qëndron, për më tepër që kërkuësit nuk kanë dhënë argumente mbi cenimin e kësaj lirie, por ata, në mënyrë të përsëritur, kanë ngritur pretendime mbi taksimin e diferencuar të sipërmarrësve që ushtrojnë aktivitet në fushën e shërbimeve profesionale. Kriteret e përcaktuara nga Gjykata mbi kufizimet e vendosura sipas nenit 17 të Kushtetutës, janë të gjitha të pranishme në çështjen objekt gjykimi, pasi aktet e kundërshtuara plotësojnë kushtet formale si në aspektin procedural, ashtu edhe material, ekziston interesi publik, ka proporcionalitet mes mjetit dhe qëllimit, si dhe nuk preket thelbi i lirisë.

13.3 *Pretendimi për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit* nuk është ngritur në nivel kushtetues. Sistemi i ri i taksimit synon të trajtojë në

mënyrë të barabartë dhe të ndershme të gjithë tatimpaguesit pavarësisht formës juridike të tyre, të dekurajojë shmangien e tatimit nëpërmjet kalimit nga marrëdhëniet e punësimit në marrëdhëniet e biznesit si të vetëpunësuar, të dekurajojë zhvendosjen e tatimeve nga entitetet që tatohen me 15% të personi fizik pa tatum. Qëllimi i ligjit është të rregullojë tatimin mbi të ardhurat duke zbatuar politika tatimore të ndryshme bazuar në karakteristikat e veçanta të subjekteve. Trajtimi i ndryshëm i të punësuarve dhe vetëpunësuarve është në përputhje me qëllimet tatimore për të përcaktuar tatimet mbi të ardhurat në mënyrë të drejtë dhe efikase për secilën kategori.

13.4 *Pretendimi për cenimin e parimit të shtetit të së drejtës, sigurisë juridike dhe mbrojtjes së pritshmërive të ligjshme* nuk gjen mbështetje në parashikimet kushtetuese dhe është i paqartë, pasi mungojnë argumentet mbi përkeqësimin e gjendjes ekonomike dhe jetës profesionale të profesioneve të lira. Ligjvënësi ka përmbushur detyrimin për këshillimin e propozimit të përbashkët me palët e interesuara, të cilat kanë qenë në dijeni të risive të ligjit objekt shqyrtimi. Profesionistët e lirë nuk janë ndodhur përpara një situatë të papritur, ata nuk kanë kosto aktivesh afatgjata ose kosto investimesh, ndërsa shpenzimet operationale janë minimale dhe nuk kalojnë 5-10% të të ardhurave të arkëtuara.

13.5 *Pretendimi për cenimin e parimit të rezervës ligjore në fushën e tatimeve dhe hierarkisë së normave* është i pabazuar, pasi aktet normative nënligjore janë një mjet i zakonshëm për zbatimin e politikave tatimore. Ligji i tatimeve shprehimisht i ka deleguar/autorizuar Këshillit të Ministrave të përcaktojë llojin e veprimtarive të kryera nga personat fizikë, individë tregtarë ose të vetëpunësuar, si dhe listën analitike të shërbimeve profesionale. Kërkuësit nuk kanë argumentuar se si nëpërmjet delegimit janë cenuar interesat e tyre ose përse termi “shërbime profesionale” është parashikim shumë i përgjithshëm. Ndarja e veprimtarive ekonomike bëhet bazuar në kodet e nomenklaturës së publikuar nga INSTAT-i. Këshilli i Ministrave është subjekti qeverisës që ka përgjegjësinë për të kryer kontrollin dhe mbikëqyrjen e procesit vendimmarrës, duke siguruar transparencë dhe lejuar rishikime e korrigjime, nëse ka nevojë, ndaj çështja nuk ka të bëjë me hapësirë diskrecionale, por me detajim dhe qartësim të dispozitave të ligjit.

III

Procesi në gjykimin kushtetues

A. Për pezullimin e zbatimit të dispozitave të kundërshtuara

14. Kërkuesit, IEKA-ja, IKM-ja dhe DHASH-i kanë kërkuar pezullimin e zbatimit të dispozitave të kundërshtuara të ligjit të tatimeve dhe VKM-së nr. 753/2023 deri në dhënien e vendimit përfundimtar nga Gjykata, për shkak se efektet negative si rrjedhojë e zbatimit të tyre janë të pashmangshme, të drejtpërdrejta, reale, konkrete dhe shkojnë tej masës normale të kufizimit, duke sjellë vështirësi të pariparueshme, kosto të rënda dhe të paarsyeshme të aktivitetit. Për më tepër, sipas tyre, tatimi mbi të ardhurat për vitin 2024 i jep efektet retroaktive mbi fitimin e vitit 2023, kur ndërkohë në atë vit nuk ka pasur tatimfitim, duke i ngarkuar me këstet e tatimfitimit si parapagime, gjë e cila vë në rrezik mbarrëvajtjen e bizneseve me zbatimin e gjobave për mospërbushje detyrimi. Po kështu, sipas kërkuesve, ende nuk është bërë e zbatueshme zbritja prej 30% e shpenzimeve.

15. E njëjta kërkesë u parashtrua edhe nga kërkuesi tjetër, grupi i deputetëve, në seancën plenare publike të datës 18.6.2024, i cili kërkoi shqyrtimin e saj si kërkesë të re.

16. Subjektet e interesuara kanë prapësuar se kërkesa për pezullimin e dispozitave kundërshtuara nuk i përgjigjet situatës së krijuar, nuk është në përputhje me jurisprudencën kushtetuese dhe nuk ka shkaqe të mjaftueshme për të ndërmarrë këtë masë, e cila do të sillte pasoja të rënda për buxhetin e shtetit, rrjedhimisht edhe për interesin publik dhe do të cenonte parimin e sigurisë juridike. Sipas tyre, kërkuesit nuk kanë paraqitur argumente reale dhe konkrete lidhur me pasojat aktuale që do të duhet të parandaloheshin ose me rrezikun për pasoja të mundshme që vijnë nga zbatimi i akteve objekt kërkesë deri në hyrjen në fuqi të vendimit të Gjykatës dhe që prek interesat e kërkuesve, çka përbën kriterin thelbësor për pezullimin e ekzekutimit të normave juridike nga Gjykata.

17. Neni 45, pika 1, i ligjit nr. 8577/2000 parashikon se Gjykata, kryesisht ose me kërkesë të palës, kur vlerëson se zbatimi i ligjit ose i aktit mund

të sjellë pasoja që prekin interesa shtetërorë, shoqërorë ose të individëve, sipas rastit, me vendim të Mbledhjes së Gjyqtarëve ose në seancë plenare urdhëron pezullimin e ligjit ose të aktit. Pezullimi vazhdon derisa vendimi përfundimtar i Gjykatës hyn në fuqi. Në kushtet kur pezullimi është një masë e jashtëzakonshme, vendosja e tij lidhet me vlerësimin e pasojave ose efekteve të zbatimit të aktit. Këto pasoja jo vetëm duhet të jenë reale, pra në realizim e sipër, por edhe të rënda, në atë masë që shkojnë tej masës normale të kufizimit, në veçanti në pikëpamje të urgjencës.

18. Gjykata vëren se ligji i tatimeve ka hyrë në fuqi më datë 18.5.2023, 15 ditë pasi është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 70, datë 2.5.2023, ndërkohë që i ka shtrirë efektet prej datës 1.1.2024, me përjashtim të disa dispozitave (neni 72 i ligjit). Ndërsa, VKM-ja nr. 753/2023 ka hyrë në fuqi më datë 23.12.2023, pas botimit në Fletoren Zyrtare nr. 187, datë 22.12.2023, por efektet e saj janë të ndërlidhura dhe shtrihen bashkërisht me ato të ligjit. Sipas nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, të ligjit në fjalë norma e tatimit 0% nuk zbatohet për të vetëpunësuarit dhe entitetet, të cilët furnizojnë me shërbime profesionale, sipas përcaktimeve të listës analitike bashkëlidhur VKM-së nr. 753/2023, për të ardhurat bruto deri në 14 milionë lekë në vit. Kjo do të thotë se prej datës 1.1.2024 zbatohen normat progresive 15% dhe 23% ndaj të ardhurave neto të tatueshme, sipas përcaktimeve të nenit 24, pika 2, të ligjit.

19. Për sa më lart, Gjykata, pasi dëgjoi pretendimet e kërkuesve dhe prapësimet e subjekteve të interesuara në seancën plenare të datës 18.6.2024, çmoi se nuk plotësohen kërkesat e parashikuara në nenin 45, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, sepse nuk ka argumente bindëse për mundësinë e cenimit të interesave shtetërorë, shoqërorë ose të individëve nga zbatimi i këtij ligji. Për më tepër, Gjykata ka caktuar shqyrtimin me përparësi të çështjes, ndaj, në këtë situatë, ajo, me shumicë votash⁵⁶, vendosi rrëzimin e kërkesës.

⁵⁶ Gjyqtaret Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Elsa Toska dhe Sonila Bejtja votuan kundër rrëzimit të kërkesës.

IV

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

B. Për legjitimitimin e kërkuarve

20. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar si një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen një procesi kushtetues. Kushtetuta në nenin 134, pika 1, të saj ka përcaktuar në mënyrë shteruese rrethën e subjekteve kushtetuese që legjitimohen të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues.

21. Në rastin në shqyrtim, vënia në lëvizje e juridiksionit kushtetues është kërkuar nga 4 subjekte, grupi i deputetëve, IEKA-ja, IKM-ja dhe DHASH-i, të cilat kanë tipologji të ndryshme të kushtëzimit në paraqitjen e kërkesës, ndaj vlerësimi i legjitimitimit *ratione personae* do të kryhet veçmas për secilin prej tyre.

22. Sipas nenit 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës dhe nenit 49, pika 1, të ligjit nr. 8577/2000, grupi i deputetëve legjitimohet *ratione personae* pa pasur detyrimin të justifikojë interesin, pasi ai është i prezumuar, sikurse edhe në rastin objekt shqyrtimi.

23. Ndërsa kërkuarët, IEKA-ja, IKM-ja dhe DHASH-i, në cilësinë e organizatave, bazuar në nenin 134, pika 1, shkronja “h”, të Kushtetutës dhe nenin 49, pika 3, shkronja “d”, të ligjit nr. 8577/2000, janë subjekte të kushtëzuara, ndaj, si të tilla, kanë detyrimin të provojnë se ligji dhe VKM-ja objekt kundërshtimi cenojnë veprimtarinë e tyre dhe të drejtat e liritë e anëtarëve të tyre. Gjykata konstaton se ato janë të krijuara me ligj, të regjistruara rregullisht në gjykatë dhe kanë objekt të veprimtarisë mbrojtjen e interesave profesionale të anëtarëve të tyre, që janë kontabilisti, eksperti kontabël, audituesi ligjor dhe avokati. Ligji i tatimeve dhe aktet nënligjore të dala për zbatim të tij janë drejtpërdrejt të zbatueshme ndaj anëtarëve të tyre, të cilët furnizojnë shërbime profesionale dhe që për shkak të ligjit janë subjekt i tatimit mbi të ardhurat nga data 1 janar 2024. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se edhe këto subjekte legjitimohen *ratione personae*, pasi provojnë interesin për çështjen kushtetuese të ngritur prej tyre, në kuptim të nenit 49, pika 4, të ligjit nr. 8577/2000.

24. Për sa i takon legjitimitimit *ratione temporis*, Gjykata konstaton se ligji i tatimeve ka hyrë në fuqi më datë 18.5.2023, ndërsa VKM-ja nr. 753/2023 ka hyrë në fuqi më datë 23.12.2023. Kërkuarët i janë drejtuar Gjykatës në datat 28.2.2024 (grupi i

deputetëve), 28.3.2024 (IEKA dhe IKM) dhe më 24.4.2024 (DHASH), pra brenda afatit ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga neni 50, pika 1, i ligjit nr. 8577/2000. Për rrjedhojë, ata legjitimohen edhe *ratione temporis*.

25. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, kërkuarët gjatë gjykimit kanë argumentuar, ndër të tjera, se fakti që parapagimi për vitin 2024 do të përlogaritet mbi bazën e deklarimeve tatimore të vitit 2023, bën që skema tatimore të jetë në kundërshtim me nenin 155 të Kushtetutës, i cili ndalon fuqinë prapavepruese të legjislacionit tatimor. Gjykata vlerëson se ky argument është haptazi i bazuar, pasi nuk lidhet me efektet prapavepruese të ligjit, por me mënyrën e funksionimit të sistemit fiskal, i cili bazohet në deklarimet tatimore të viteve të mëparshme. Për më tepër, metodologjia e përlogaritjes së tatimit bazuar në deklarimet e viteve pararendëse është praktikë pune e pakundërshtuar ndër vite.

26. Po kështu, kërkuarët kanë pretenduar se dispozitat e kundërshtuara kanë cenuar lirinë e veprimtarisë ekonomike dhe të drejtën për të ushtruar profesionin, si dhe parimet e barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, shtetit të së drejtës, sigurisë juridike, pritshmërive të ligjshme, rezervës ligjore në fushën e tatimore dhe hierarkisë së normave, të garantuara nga nenet 4, 11, 18, 49, 118 dhe 155 të Kushtetutës. Konkreisht, ata kanë kundërshtuar nenin 3, pika 5, i cili parashikon kuptimin e termit “individ i vetëpunësuar” për qëllim të ligjit; nenin 12, pika 1, shkronja “ç”, sipas të cilit përcaktohen se çfarë përfshihet në të ardhurat nga punësimi të një individi të vetëpunësuar; nenin 24, pika 2, në të cilin përcaktohen normat progresive mbi të ardhurat neto të tatueshme, përfshirë individët e vetëpunësuar; nenin 69, pika 1, shkronja “dh”, i cili ka shmangur nga lehtësitë dhe përjashtimet tatimore të vetëpunësuarit dhe entitetet që furnizojnë me shërbime profesionale për të ardhurat bruto deri në 14 milionë lekë në vit, ndaj të cilëve norma progresive e tatimit prej 15% do të zbatohet prej datës 1 janar 2024, sipas listës së shërbimeve të përcaktuara në nenin 4 të VKM-së nr. 753/2023 dhe tabelës analitike nr. 2 bashkëlidhur këtij vendimi.

27. Gjykata vëren se thelbi i argumenteve të kërkuarëve lidhet me faktin se zbatimi i normës tatimore prej 15 % për të ardhurat vjetore deri në 14 milionë lekë, duke filluar nga data 1 janar 2024, të

përcaktuar sipas dispozitës kalimtare të nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, të ligjit, por që në thelb nga përmbajtja tregon që bën të zbatueshëm nenin 24, pikën 2, po aty, vetëm ndaj një kategorie të caktuar tatimpaguesish, sipas përcaktimeve të VKM-së nr. 753/2023, e cila ka hyrë në fuqi vetëm pak ditë përpara se norma tatimore të zbatohet, ka vendosur ndaj tyre një barrë shpërpjesëtimore dhe se mjeti i zgjedhur është i ashpër, jo i domosdoshëm dhe jo i përshtatshëm.

28. Përkundër kësaj, subjektet e interesuara kanë prapësuar se sistemi i ri fiskal përbën masë të arsyeshme dhe objektive, dhe mjetet e përdorura nuk janë më të ashpra se sa duhet për të arritur objektivin e kërkuar, që është rritja e të ardhurave në buxhetin e shtetit dhe kufizimi i mundësive të abuzimeve, me qëllim vendosjen e parimit të neutralitetit në taksim.

29. Në kontekst të argumentit kryesor të kërkesësve dhe prapësimeve të subjekteve të interesuara, Gjykata çmon të analizojë nëse norma tatimore prej 15%, e parë e lidhur me kohën e zbatimit të saj dhe e zbatuar vetëm ndaj një kategorie të caktuar tatimpaguesish, plotëson kriteret e nenit 17 të Kushtetutës dhe përmbush pritshmëritë legjitime të subjekteve ndaj të cilave zbatohet në këndvështrim të parimit të sigurisë juridike. Në varësi të rezultatit të këtij vlerësimi, Gjykata do të shqyrtojë edhe nëse aktet objekt kontrolli kanë sjellë pasoja në drejtim të parimeve të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, rezervës ligjore në fushën tatimore dhe hierarkisë së normave.

C. Për themelin e pretendimeve

C.1 Për cenimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike të lidhur me parimin e sigurisë juridike

30. Kërkesuesit kanë pretenduar se dispozitat e kundërshtuara kufizojnë të drejtën për të zgjedhur aktivitetin ekonomik ose formën e angazhimit profesional, pasi kushtëzohen nga politikat fiskale disavantazhuese që zbaton pushteti ekzekutiv dhe legjislativ pa dhënë ndonjë arsye të qenësishme. Vendosja në pozita më pak të favorshme mund të çojë drejt pamundësisë për vijimin e aktivitetit ekonomik, e, për rrjedhojë, drejt mbylljes së tij, siç ka ndodhur me pothuajse 11 000 subjekte nga koha e miratimit të ligjit të tatimeve. Kështu, referuar informacionit zyrtar nga QKB-ja, rezulton se për periudhën 1.4.2023–1.4.2024 kanë pezulluar aktivitetin 10 407 subjekte, ndërsa kanë kaluar në likuidim 275 subjekte dhe ka shpallur falimentin 1

subjekt. Veçanërisht për subjektet e reja që kanë filluar veprimtarinë pas datës 1.1.2021, ky ndryshim dëmton rëndë aktivitetin e tyre. Për më tepër, sipas tyre, cenimi në drejtim të të drejtave të fituara dhe pritshmërive të ligjshme është real, pasi lehtësitë nga të cilat përjashtohen me pa të drejtë kanë qenë të parashikuara në dispozitat e ligjit paraardhës nr. 8438/1998, i cili parashikonte shkallën e tatimit 0% për tatimpaguesit me të ardhura deri në 14 milionë lekë në vit. Po kështu, sipas kërkesësve, trajtimi i diferencuar ndërmjet subjekteve të lidhura me kohën e shtrirjes së efekteve të ligjit konfirmon cenimin e parimit të sigurisë juridike. Masa do të vlerësohet në përputhje me parimin e sigurisë juridike vetëm nëse do të parashikonte një periudhë kalimtare, gjatë së cilës subjektet do të merrnin masa për përballimin e sistemit të ri fiskal. Sipas kërkesësve, formulimi i dispozitave objekt kundërshtimi është i paqartë dhe i mangët, pasi diferencimi mes kategorive “individë tregtarë” dhe “të vetëpunësuar” është pa baza objektive dhe logjike, ndërkohë që nuk ekziston asnjë kriter logjik ose ligjor për t’i diferencuar ata, ndonëse janë e njëjta kategori. Ky formulim i pasaktë krijon konfuzion te subjektet ndaj të cilave zbatohen normat.

31. Subjektet e interesuara, Kuvendi dhe Këshilli i Ministrave, kanë prapësuar se qeveria jo vetëm që ka analizuar në detaje sjelljen e individëve të vetëpunësuar gjatë gjithë periudhës së dhënies së lehtësirave, por njëkohësisht ka evidentuar problematikat dhe fenomenet e krijuara prej tyre, si pasojë e politikës lehtësuese. Ligji i tatimeve është specifik dhe pjesë e sistemit kompleks rregullator të shtetit, përmes të cilit normohet zbatimi i tatimit mbi të ardhurat, e drejtë kjo e shtetit e parashikuar në nenet 17, 155 dhe 157 të Kushtetutës. Sipas tyre, miratimi i ligjit të tatimeve ka qenë një kërkesë e kohës dhe e vetë komunitetit të biznesit. Ai është hartuar me asistencën e FMN-së, si dhe ka ndjekur procedurën e konsultimit publik, duke u publikuar më datë 16.6.2022, ndaj nuk mund të pretendohet se grupi i tatimpaguesve ishte i panjohur, i papërgatitur apo se nuk kishte dijeni për të. Gjithashtu, sipas subjekteve të interesuara, për të qartësuar normën, ligji ka trajtuar si persona fizikë, individët e punësuar, personat fizikë të vetëpunësuar dhe personat fizikë tregtar, të cilët janë subjekte të tatimit mbi të ardhurat personale. Nga ky grupim individët i nënshtrohen tatimit nga punësimi, ndërkohë që të vetëpunësuarit dhe personat fizikë tregtarë i

nënshtrohen tatimit nga biznesi neto, pra tatohen për fitimin dhe jo xhiron.

32. Kushtetuta në nenin 4 ka parashikuar se e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit (*pika 1*). Në nenin 11 ajo ka përkufizuar se sistemi ekonomik bazohet në pronën private e publike, si dhe në ekonominë e tregut dhe lirinë e veprimtarisë ekonomike (*pika 1*), ndërkohë që kufizime të lirisë së veprimtarisë ekonomike mund të vendosen vetëm me ligj dhe vetëm për arsye të rëndësishme publike (*pika 3*). Sipas nenit 17 të saj, Kushtetuta e lejon kufizimin e të drejtave dhe lirive themelore vetëm me ligj, për interes publik ose mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve dhe në përpjesëtim me gjendjen që e ka diktuar atë (*pika 1*), si dhe të mos cenojë thelbin e lirive dhe të drejtave dhe të mos tejkalojë kufizimet e parashikuara nga KEDNJ-ja (*pika 2*).

33. Për sa i përket parimit të sigurisë juridike, në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se si një nga elementet e parimit të shtetit të së drejtës, ai përfshin, mes të tjerash, besueshmërinë e qytetarëve të shteti dhe pandryshueshmërinë e ligjit për marrëdhëniet e rregulluara. Besueshmëria ka të bëjë me bindjen e individit se nuk duhet të shqetësohet vazhdimisht ose të jetojë me frikë për ndryshueshmërinë dhe pasojat negative të akteve juridike, të cilat mund të cenojnë jetën e tij private ose profesionale dhe të përkeqësojnë një gjendje të vendosur me akte të mëparshme. Nëse masat e marra shpien në përkeqësimin në mënyrë të paarsyeshme të gjendjes ligjore të personave të tjerë, mohojnë të drejtat e fituara ose injorojnë interesat legjitime të këtyre, atëherë do të rrezikohet arrija e qëllimit madhor të ndërtimit të shtetit të së drejtës. Në këtë kuptim, parimi i sigurisë juridike nuk shfaqet asnjëherë si i tillë në vetvete, por shoqërohet me mbrojtjen e të drejtave të fituara, vazhdimësinë ligjore, ndalimin e ligjeve me fuqi prapavepruese, qartësinë dhe përcaktueshmërinë në normimin e marrëdhënieve juridike, respektimin e pritshmërive legjitime (*shih vendimin nr. 10, datë 29.2.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Nën këtë optikë, kur kontrollohen aktet e pushtetit publik, sa herë që vihet në diskutim një e drejtë kushtetuese ose liri themelore, është me rëndësi të verifikohen parimet që lidhen me cilësinë e ligjit, parashikueshmërinë, sigurinë juridike dhe barazinë para ligjit, pasi janë pikërisht ato që mbrojnë individin nga arbitrariteti, veçanërisht në marrëdhëniet ndërmjet tij dhe shtetit

(*shih vendimet nr. 39, datë 15.12.2022; nr. 30, datë 2.11.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

34. Lidhur me lirinë e veprimtarisë ekonomike, Gjykata ka pohuar se ajo përmban në vetvete edhe lirinë e biznesit ose aftësinë për të krijuar dhe mbyllur një sipërmarrje, lirinë monetare si masë për të garantuar qëndrueshmërinë e çmimit, lirinë fiskale mbi të ardhurat qoftë individuale, qoftë ndaj biznesit në mënyrë të veçantë, lirinë financiare dhe pavarësinë nga kontrolli shtetëror ose lirinë e punës për të ndërvepruar pa kufizime nga shteti (*shih vendimet nr. 21, datë 18.4.2023; nr. 86, datë 30.12.2016; nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë drejtim, ajo ka vlerësuar se liria e veprimtarisë ekonomike përfshin edhe detyrimin e shtetit që nëpërmjet legjislacionit të ndërhyjë në rregullimin e saj, me qëllim që krahas lirisë së veprimtarisë ekonomike të garantohet edhe parimi i shtetit social dhe i së mirës së përbashkët. Në këtë rast shteti duhet të luajë rolin e katalizatorit për realizimin efektiv të lirisë ekonomike, nga njëra anë, dhe mbrojtjes së kësaj lirie, nga ana tjetër (*shih vendimet nr. 60, datë 31.7.2017; nr. 16, datë 1.3.2017; nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

35. Gjykata e ka vlerësuar cenimin ose jo të lirive dhe të drejtave kushtetuese duke iu referuar përmbajtjes së nenit 17 të Kushtetutës. Kjo dispozitë, përveç arsyes publike, përmban detyrimin për të respektuar edhe kritere të tjera, si: kufizimi për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve dhe ekzistenca e raportit të drejtë midis kufizimit dhe gjendjes që e dikton atë. Parimi i njohur i proporcionalitetit nënkupton që ndërhyrja e ligjvënësit për kufizimin e një të drejte apo lirie të caktuar të bëhet me mjete të përshtatshme që i përgjigjen drejt qëllimit që synohet të arrihet (*shih vendimet nr. 1, datë 25.1.2024; nr. 30, datë 5.7.2021; nr. 16, datë 1.3.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

36. Nga ana tjetër, për sa i takon sistemit tatimor, Gjykata është shprehur se ai përfaqëson një sistem kompleks rregullator dhe qëllimi i tij është mirëqenia e përgjithshme, që do të thotë e individëve dhe e komunitetit në përgjithësi, si dhe përmbushja e objektivave sociale të shtetit. Detyrimi për pagimin e tatimeve dhe taksave ose detyrimeve të tjera financiare, është detyrim i parashikuar nga neni 155 i Kushtetutës. Në këtë kuptim, përpara së gjithash, sistemi tatimor duhet të jetë eficient, me qëllim që të mos pengojë përdorimin e burimeve monetare me efektivitet dhe me kosto sa më të ulët. Po kështu, sistemi tatimor duhet të karakterizohet nga

thjeshtësia e qartësia në konceptim dhe zbatim, si dhe të mbështetet mbi politika fiskale të parashikueshme, me qëllim ruajtjen e nivelit të pranueshëm të efektivitetit, edhe në rastet e ndryshimit të kushteve ekonomike. Në thelb, sistemi tatimor duhet të karakterizohet nga drejtësia, me qëllim që të sigurojë që trajtimi i tatimpaguesve jo vetëm të jetë i drejtë, por edhe të perceptohet si i tillë. Një sistem tatimor i thjeshtë e transparent, i mbështetur nga një proces eficient i administrimit tatimor, mund të kthehet në një instrument të rëndësishëm për uljen e niveleve të ekonomisë informale. Për këtë arsye, sistemi tatimor, krahas të drejtave dhe detyrimeve të palëve, duhet të përmbajë edhe mekanizma që nxisin subjektet ekonomike të përfshihen në procesin e formalizimit (*shih vendimin nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

37. Gjykata vëren se ligji i tatimeve është një akt që ka përcaktuar rregullat dhe procedurat lidhur me tatimin mbi të ardhurat, përfshirë edhe të ardhurat e gjeneruara nga ushtrimi i aktivitetit të individëve të vetëpunësuar, të cilët përfshihet çdo person fizik i angazhuar në veprimtari në furnizimin e shërbimeve profesionale të ndryshme nga veprimtaria tregtare. Sipas ligjit, për të ardhurat neto ose fitimin e tatueshëm deri në 14 milionë lekë në vit, të realizuar nga biznesi për individët tregtarë dhe të vetëpunësuarit, zbatohet norma tatimore progresive 15%. Kjo normë është e zbatueshme mbi të ardhurat bruto për individët tregtarë pas datës 31 dhjetor 2029, ndërsa për kategorinë e individëve të vetëpunësuar dhe entiteteve prej datës 1 janar 2024. Zbërthimi i skemës tatimore dhe përcaktimi i shërbimeve profesionale, ndaj të cilave norma tatimore prej 15% zbatohet për të ardhurat bruto deri në 14 milionë lekë në vit prej datës 1 janar 2024, parashikohen në nenin 4 të VKM-së nr. 753/2023 dhe në tabelën analitike nr. 2, bashkëlidhur saj.

38. Këto rregullime i atribuohen një skeme të re tatimore, e cila ka zëvendësuar atë të mëparshme të normuar me ligjin nr. 8438/1998 (të shfuqizuar), sipas së cilës shkalla e tatimit mbi fitimin ka qenë 0% për tatimpaguesit me të ardhurat deri në 14 milionë lekë në vit dhe 15% për tatimpaguesit me të ardhura mbi 14 milionë lekë në vit (*neni 28 i ligjit nr. 8438/1998, të ndryshuar me ligjin nr. 106/2020, datë 29.7.2020*). Kjo do të thotë se tatimpaguesit, përfshirë edhe individët e vetëpunësuar prej datës 1 janar 2021, kur fillonte të shtrinte efektet ligji nr. 106/2020, deri më datë 1 janar 2024, e kanë pasur

normën tatimore 0% për të ardhurat deri në 14 milionë lekë. Ndërkohë që me ligjin objekt shqyrtimi kjo normë tatimore ka ndryshuar, pasi është bërë 15% për të ardhurat nga 0 deri në 14 milionë lekë në vit dhe 23% për të ardhurat mbi 14 milionë lekë në vit. Pra, për të njëjtin marzh financiar (0 deri në 14 milionë lekë), zbatimi i normës progresive të tatimit ka ndryshuar nga 0% në 15%. Për më tepër, nomenklatura e veprimtarive ekonomike konkrete që u nënshtroheshin efekteve të ligjit u miratua vetëm 10 ditë përpara se skema e re tatimore të fillonte zbatimin.

39. Gjykata vë në dukje se ndryshimi dhe zbatimi i një skeme tatimore për të ardhurat e gjeneruara nga ushtrimi i veprimtarisë dhe aktivitetit deri në 14 milionë lekë në vit përbën detyrim ligjor me natyrë financiare dhe, si i tillë, ai ndërhyr në të drejtat dhe liritë kushtetuese të tatimpagueseve. Për rrjedhojë, Gjykata do ta analizojë sipas kriterëve të nenit 17 të Kushtetutës, pra nëse ndërhyrja është bërë me ligj, nëse ekziston interesi publik dhe nëse përpjesëtimi midis ndërhyrjes dhe gjendjes që e ka diktuar atë është i drejtë, pra i nevojshëm, i domosdoshëm dhe i përshtatshëm, sipas standardeve kushtetuese të vendosura prej saj.

40. Gjykata çmon se kriteri i parë i kufizimeve rezulton të jetë respektuar, pasi ndërhyrja është bërë nëpërmjet një ligji që parashikon rregulla për vendosjen, deklarimin dhe mbledhjen e tatimit mbi të ardhurat, i cili është miratuar nga Kuvendi në mbështetje të neneve 78, 81 pika 1 dhe 155, të Kushtetutës, sipas procedurave të parashikuara për këtë qëllim.

41. Për sa i takon kriterit të dytë të lidhur me arsyen e rëndësishme publike të kufizimit, Gjykata thekson se politikat fiskale përbëjnë faktorë të rëndësishëm në strategjinë e zhvillimit ekonomik afatmesëm dhe afatgjatë të një vendi, ndaj edhe nisma objekt shqyrtimi paraqet interes publik. Në këtë pikë, Gjykata pohon se reformat në sistemin tatimor përbëjnë shtysa të domosdoshme për zhvillimin e sistemit ekonomik të vendit duke siguruar të ardhura të qëndrueshme për buxhetin e shtetit dhe, për rrjedhojë, edhe mundësi konkrete për zbatimin e politikave sociale.

42. Në kushtet kur janë përmbushur dy kriteret e mësipërme të kufizimit, Gjykata vlerëson të analizojë kriterin tjetër, atë të proporcionalitetit të ndërhyrjes, të cilin ajo e ka zbërthyer në tre nënkritere, në atë të nevojës, të domosdoshmërisë

dhe të përshtatshmërisë (*shih vendimet nr. 1, datë 25.1.2024; nr. 70, datë 27.12.2023; nr. 30, datë 5.7.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Në parantezë, Gjykata nënvizon se në fushën fiskale ligjvënësi ka diskrecion dhe hapësirë të gjerë vlerësimi, ndaj ajo nuk vë në dyshim nevojën për ndërmarrjen e politikave në këtë fushë, të materializuara në nisma ligjore sikurse në ligjin në fjalë dhe do ta trajtojë çështjen në vështrim të nënkriterit të domosdoshmërisë, në kuptim të ashpërsisë së mjetit të përzgjedhur nga ligjvënësi. Në rast se përmbushet ky nënkriter, Gjykata do të vijojë me analizën e nënkriterit të përshtatshmërisë në kuptim të efektivitetit të mjetit të zgjedhur.

43. Kërkuesit kanë pretenduar se vendosja e një barre fiskale joproporcionale përbën ndërhyrje të padrejtë dhe të pajustificuar në dinamikën e tregut, duke kushtëzuar vijimësinë në treg të subjekteve që rëndohen nga taksimi dhe duke i orientuar drejt aktiviteteve të tjera që nuk kanë të njëjtën barrë fiskale. Kjo gjë konstatohet edhe nga krahasimi ndërmjet rezultatit të papërfillshëm që parashikohet të arrihet në buxhetin e shtetit nëpërmjet taksimit diferencues të zbatuar nga ligji dhe peshës specifike shumë të rëndë që i vendoset një kategorie të caktuar për të arritur këtë rezultat. Kështu, sipas kërkuesve, shuma e pritshme për t'u arkëtuar është rreth 3 miliardë lekë ose 29 milionë euro, e cila e krahasuar me totalin e buxhetit të shtetit për vitin 2024 është rreth 0.4% e tij, që përbën një vlerë të papërfillshme në masën totale të buxhetit. Nga ana tjetër, sipas tyre, pesha dhe impakti që kanë këto të ardhura për subjektet janë të jashtëzakonshme, pasi deri në vitin 2023 të ardhurat pas shlyerjes së tatimeve që kanë pasur mesatarisht subjektet profesionistë të lirë kanë qenë rreth 1400 euro në muaj, ndërsa bazuar në efektet e pritshme të ardhurat mesatare do të bien poshtë 1200 euro në muaj, çka do të thotë një rënie mesatare prej 14.4% ose sa 36-fishi i të ardhurave në përqindje që priten të arkëtohen si rrjedhojë e ligjit. Pra, për të realizuar një rritje prej 0.4% të të ardhurave në buxhetin e shtetit, subjektet do të rëndohen me 36-fish në proporcion me të ardhurat e tyre.

44. Përkundër këtij pretendimi, subjektet e interesuara kanë prapësuar se kategoria e individëve të vetëpunësuar sipas përcaktimeve të ligjit ka mjaftueshëm aftësi paguese, ndaj do të paguajë tatim më shumë se tregtarët dhe më shpejt në kohë se ata. Sipas tyre, në vitin 2023 numri i subjekteve persona

fizikë në shërbim që deklarojnë fitim neto mbi 14 milionë lekë është 0.08% e totalit të tatimpaguesve, të cilët dorëzojnë deklaratë të të ardhurave dhe shpenzimeve të tyre. Duke marrë parasysh se vetëm personat fizikë të cilët furnizojnë shërbime profesionale janë rreth 29 mijë, vetëm 0.4 % e tyre potencialisht mund të paguajnë 23% tatim për çdo lekë fitim neto mbi 14 milionë lekë në vit. Pra, 99.6 % e subjekteve tatimpagues paguajnë tatim sipas shkallës tatimore 15% mbi fitimin neto dhe nuk paguajnë tatim me normë 23%.

45. Në vështrim të testit të domosdoshmërisë, Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se ligjvënësi duhet të zbatojë mjete të tilla ligjore që duhen të jenë të domosdoshme, gjë që do të thotë se synimi nuk mund të arrihet me mjete të tjera. Domosdoshmëria ka të bëjë, gjithashtu, edhe me përdorimin e mjeteve më pak të dëmshme për subjektet që u kufizohen të drejtat dhe liritë. Lidhur me këtë, Gjykata ka evidentuar se mjetet e përdorura nuk duhet të jenë më të ashpra se sa duhet për të arritur objektivin e kërkuar, ato nuk mund të jenë arbitrare, të padrejta ose të bazuara mbi vlerësime alogjike (*shih vendimet nr. 70, datë 27.12.2023; nr. 11, datë 9.3.2021; nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

46. Po në këtë drejtim, Gjykata ka pranuar se shpesh reformat vlerësohen si instrumenti që përmbush nevojën për të rritur të ardhurat në buxhetin e shtetit, që krijohet nga të ardhurat e mbledhura prej taksave, tatimeve dhe detyrimeve të tjera financiare, si dhe nga të ardhura të tjera të ligjshme. Këto reforma në sistemin ekonomik dhe politik të një vendi ose gjendja e financave të shtetit mund të justifikojnë kufizime të forta të të drejtave themelore të individit, megjithatë rrethana të tilla nuk mund të mbështeten në dëm të parimeve themelore që përshkruajnë Kushtetutën. Në fushën e taksave dhe tatimeve përgjithësisht shtetet gëzojnë një hapësirë të gjerë vlerësimi. Konkretizimi me ligj i procedurave të caktimit të taksave e tatimeve, i mbledhjes së tyre ose vendosjes së penaliteteve, në rast mosrespektimi të detyrimeve ligjore, mund të përbëjnë burim për krijimin e një marrëdhënieje të tensionuar midis pushtetit diskrecional të legjislatorit për vendosjen e tatim-taksave dhe kufizimeve kushtetuese për ushtrimin e këtij pushteti (*shih vendimin nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

47. Gjykata vëren se Ministria e Financave në Komisionin për Ekonominë dhe Financat ka

argumentuar se rishikimi i sistemit të taksimit nga janari 2024 bëhet sepse nga 109 mijë tatimpagues aktivë, mbi 50 mijë ose 46% janë në fushën e shërbimeve; ritmi i regjistrimit të subjekteve të reja në fushën e shërbimeve profesionale dhe largimi nga listëpagesat, po rritet; ka shumë vite që ka ndaluar rritja e numrit të të punësuarve në listëpagesa edhe për këtë shkak; tatimpaguesit po shmangin tatimin duke kaluar nga ofrimi i shërbimeve si të punësuar, ku zbatohet tatimi progresiv 0%, 13% dhe 23%, në ofrimin e shërbimeve si të vetëpunësuar ku norma e tatimit është 0% për të ardhura deri 14 milionë lekë në vit. Sipas raportit, vetëm në 15 muajt e fundit janë regjistruar rreth 11 mijë të vetëpunësuar si ofrues shërbimesh, ndërsa në periudhën 2019–2022, nga 39 mijë tatimpagues aktivë të regjistruar rishtazi, 21 mijë ose 54 % janë ofrues shërbimesh dhe 46% në të gjitha llojet e tjera të veprimtarive (prodhim, ndërtim, transport dhe tregti); nga 100 miliardë lekë që është fitimi neto i deklaruar nga subjektet deri 14 milionë, pra që e kanë tatimin zero, 54 miliardë lekë ose 54% e këtij fitimi realizohet nga furnizuesit e shërbimeve; bizneset e vogla me të ardhura deri në 5 milionë lekë kanë 9 vjet me zero tatim (2015–2023); bizneset e mesme me të ardhura mbi 5 milionë deri në 8 milionë lekë kanë 5 vjet me tatim mbi fitimin vetëm 5% dhe 4 vjet të tjera me tatim zero; të ardhurat që arkëtojnë furnizuesit e shërbimeve janë pothuajse tërësisht fitim neto, pasi shpenzimet e biznesit janë shumë të vogla; është shkëlur parimi i neutralitetit të tatimit ku një i punësuar dhe një i vetëpunësuar, të cilët bëjnë të njëjtën punë, kanë diferencim të papranueshëm të barrës fiskale, i pari 0%, i dyti 13% dhe 23% tatim mbi të ardhurat (*shih faqen 34 të raportit të Komisionit për Ekonominë dhe Financat*).

48. Po kështu, sipas të dhënave të raportuara, evidentohet se norma progresive për të ardhurat nga vetëpunësimi dhe tregtia për personat fizikë 15% dhe 23% është e nevojshme, pasi një kategori tatimpaguesish ruajnë statusin e personit fizik për të shmangur tatimin mbi dividendin si ortakë të biznesit. Kështu, në sektorin e shërbimeve nga rreth 50 mijë tatimpagues me status person fizik: 6 persona fizikë deklarojnë fitim neto mbi 100 milionë lekë secili; 36 persona fizikë deklarojnë fitim neto mbi 30 milionë lekë secili; 119 persona fizikë deklarojnë fitim neto mbi 14 milionë lekë secili. Ndërsa, fitimi neto mbi 14 milionë lekë i deklaruar është 4.7 miliardë lekë dhe nëse këta tatimpagues me

nivele kaq të larta fitimi do të ishin persona juridikë, tatimi mbi dividendin teorik që do të paguhej do të ishte 320 milionë lekë (*shih faqen 35 të raportit të Komisionit për Ekonominë dhe Financat*).

49. Nga analiza e të dhënave të paraqitura nga palët në proces, Gjykata konstaton se ligjvënësi ka vendosur zbatimin e normës tatimore 15% për të ardhurat neto të tatueshme nga 0 deri në 14 milionë lekë në vit për kategorinë e biznesit për individët tregtarë dhe të vetëpunësuarit. Ndërsa ka zgjedhur zbatimin e kësaj norme ndaj të ardhurave bruto për 3 (tri) kategori, të cilat janë individët tregtarë, të vetëpunësuarit dhe entitetet, duke e përshkallëzuar atë në dy periudha të ndryshme. Konkretisht, për individët tregtarë kjo normë zbatohet pas datës 31 dhjetor 2029, pasi deri në këtë datë norma e tatimit mbi të ardhurat është 0%, ndërsa për të vetëpunësuarit dhe entitetet, kjo normë tatimore do të zbatohet prej datës 1 janar 2024. Kjo do të thotë se ashtu sikurse u artikulua edhe nga përfaqësuesit e kërkuësve gjatë gjykimit, norma tatimore e parashikuar nga ligji i tatimeve zbatohet sipas një kalendarit, i cili është i ndryshëm për kategori të ndryshme tatimpaguesish. Kështu norma tatimore fillon të zbatohet në janar të vitit 2024 për kategorinë e tatimpaguesve të vetëpunësuar që furnizojnë shërbime profesionale dhe në janar 2030 për kategorinë e tatimpaguesve të vetëpunësuar individë tregtarë. Ky diferencim në kohën e zbatimit të normës tatimore bazohet në kriterin e llojit të aktivitetit tregtar/të biznesit të ushtruar nga dy kategoritë e sipërpërmendura. Justifikimi kryesor i sjellë nga subjektet e interesuara në lidhje me këtë diferencim kohor lidhet me normën e fitimit, e cila, sipas tyre, është më e lartë për të vetëpunësuarit që furnizojnë shërbime profesionale në krahasim me të vetëpunësuarit që kryejnë veprimtari të mirëfilltë tregtare. Gjithashtu, norma tatimore që fillon të zbatohet në janar të vitit 2024 për të vetëpunësuarit që furnizojnë shërbime profesionale, gjithnjë sipas subjekteve të interesuar, shënon një përafrim të barrës së tyre tatimore me barrën tatimore që zbatohet për të punësuarit, duke qenë se të dyja këto kategori furnizojnë shërbime të ngjashme.

50. Në lidhje me shpjegimin që vë në dukje dallimin midis subjekteve që furnizojnë shërbime profesionale me tregtarët e mirëfilltë (norma e ndryshme e fitimit), i cili synon të justifikojë dallimin në kohë të fillimit të zbatimit të normës tatimore (janar 2024 përkundrejt janar 2030), Gjykata

thekson se ky shpjegim nuk mban parasysh sa duhet faktin se në rastin e tatimpaguesve që ofrojnë shërbime profesionale norma më e lartë e fitimit përcaktohet, midis të tjerash, edhe nga investimi i zgjatur në kohë për përgatitjen e këtyre profesionistëve dhe për përditësimin e njohurive të tyre profesionale. Në lidhje me argumentin tjetër të subjekteve të interesuara, që vë në dukje ngjashmërinë midis profesionistëve të lirë dhe profesionistëve të punësuar, i cili synon të justifikojë përafrimin e barrës tatimore që zbatohet mbi këto dy kategori tatimpaguesish, Gjykata thekson se edhe ky shpjegim nuk mban parasysh sa duhet faktin se, ndryshe nga të punësuarit, individët e vetëpunësuar që furnizojnë shërbime profesionale nuk gëzojnë asnjë mbrojtje apo të drejtë të ofruar nga legjislacioni i punës, por ata mbartin rrezikun e sipërmarrjes, si dhe të gjitha kostot që lidhen me të. Po kështu, nuk është bindës edhe argumenti tjetër i subjekteve të interesuara se subjektet tatimore të prekura nga ndryshimi i ligjit për tatimet duhet të ishin të përgatitura për këto ndryshime, pasi lehtësitë fiskale, sikurse kanë një fillim, kanë dhe një përfundim/mbarim, në kushtet kur ato (lehtësitë fiskale) vazhdojnë të zbatohen ndaj një kategorie tjetër tatimpaguesish me të njëjtin marzh të ardhurash të tatueshme (deri në 14 milionë lekë në vit).

51. Gjykata çmon se përmbajtja e nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, që përcakton një kalendar të ndryshëm për hyrjen në fuqi të detyrimit të ri tatimor për të vetëpunësuarit që furnizojnë shërbime profesionale në krahasim me të vetëpunësuarit që kryejnë veprimtari të mirëfilltë tregtare (duke rezervuar për këta të dytë një zgjidhje të butë me hyrjen në fuqi të normës së re tatimore në vitin fiskal 2030), e gërshetuar me masën e normës së re tatimore prej 15%, mungesën e një periudhe të përshtatshme njoftimi për subjektet mbi të cilat rëndon norma e re tatimore (ajo hyri në fuqi rreth 7 muaj nga miratimi i ligjit, ndërsa përcaktimi i llojit të aktiviteteve konkrete, të cilat do t'i nënshtroheshin normës të re tatimore duke filluar nga viti fiskal 2024, u miratua me vendim të Këshillit të Ministrave vetëm 10 ditë përpara se të fillonte zbatimi i efekteve të ligjit), pa ndonjë lloj forme përshkallëzimi dhe pa u dhënë mundësinë e duhur subjekteve të përshtateshin me masën e re të normës tatimore cenon parimin e proporcionalitetit në drejtim të domosdoshmërisë/

ashpërsisë së mjetit të përzgjedhur nga ligjvënësi. Në këtë pikë Gjykata vë në dukje se zbatimi i ligjeve tatimore duhet të shoqërohet me masa të përshtatshme kalimtare, ndaj dhënia kohë tatimpaguesve u jep atyre mundësinë jo vetëm të njihen me formulat e llogaritjes së zbatimit të tatimit ndaj tyre, por edhe të marrin masa që vetë subjektet tatimpaguese i vlerësojnë të nevojshme për të përballuar pasojat e skemës së zbatueshme. Thënë kjo, edhe parimi i sigurisë juridike në vështirim të pritshmërive të ligjshme për shkak të kohës së kufizuar rezulton i cenuar. Në këtë situatë, Gjykata, duke mos vënë në dyshim hapësirën e gjerë dhe diskrecionin e ligjvënësit për të përcaktuar masën e normës tatimore *per se* (rasti konkret shifra 15%) dhe as faktin se përjashtimi nga detyrimet tatimore nuk përbën të drejtë të subjektit tatimpagues, vlerëson se nga analiza e ndërthurur e rrethanave në të cilat norma e re tatimore është miratuar dhe zbatuar, ajo nuk është proporcionale në drejtim të domosdoshmërisë, ndaj pretendimi i kërkuesve është i bazuar. Ndodhur në këto kushte, Gjykata çmon të mos ndalet në analizën e mëtejshme të nënkriterit të përshtatshmërisë (*shih paragrafin 42 të vendimit*).

52. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se neni 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, i ligjit të tatimeve, me përmbajtjen: “Norma e tatimit 0% nuk aplikohet për tatimpaguesit e përcaktuar në nënndarjet “ii” dhe “iii” të kësaj shkronje, të cilët furnizojnë shërbime profesionale. Lista analitike e shërbimeve profesionale përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave në përputhje me legjislacionin në fuqi rregullues lidhur me këto shërbime profesionale”, cenon lirinë e veprimtarisë ekonomike të lidhur me parimin e sigurisë juridike, ndaj si i tillë ai shfuqizohet. Rrjedhimisht shfuqizohet edhe pika 4 e VKM-së nr. 753/2023, e cila ka marrë delegimin nga norma e shfuqizuar e ligjit, pra nga neni 69, pika 1, shkronja “dh”. Në vlerësimin e Gjykatës, nëse një normë ligjore shfuqizohet, edhe akti nënligjor që ka dalë në bazë dhe për zbatim të tij duhet të shfuqizohet.

53. Në vështirim të sa më sipër, Gjykata çmon se është i panevojshëm shqyrtimi më vete i pretendimeve të tjera të kërkuesve që lidhen me cenimin e parimeve të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, si dhe të rezervës ligjore në fushën e tatimeve dhe hierarkisë së normave, si argumente mbështetëse të kërimit për kontrollin e kushtetutshmërisë së dispozitave objekt gjykimi (*shih paragrafin 29 të vendimit*).

54. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuësve janë pjesërisht të bazuara, sipas arsytimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa pranohet pjesërisht.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronjat “a” dhe “c”, 134, pikat 1, shkronjat “c” dhe “h” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

VENDOSI:

1. Pranimin e pjesshëm të kërkesës.

2. Shfuqizimin e nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar, si të papajtuësëm me Kushtetutën.

3. Shfuqizimin e nenit 4 të vendimit nr. 753, datë 20.12.2023, të Këshillit të Ministrave, “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023, ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar”, si të papajtuësëm me Kushtetutën.

4. Rrëzimin e kërtimeve të tjera.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare

Marrë, më 27.6.2024.

Shpallur, më 31.7.2024.

Kryetare : Holta Zaçaj (kundër)

Anëtarë: Sandër Beci, Genti Ibrahimi, Marjana Semini

Anëtarë kundër: Ilir Toska

Anëtarë pjesërisht kundër: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Sonila Bejtja, Elsa Toska

MENDIM PARALEL DHE PJESËRISHT KUNDËR

1. Në çështjen në shqyrtim, vlerësojmë të shprehemi me *mendim paralel* për sa u takon arsyeve për shfuqizimin e nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve dhe nenit 4 të VKM-së nr. 753/2023, si dhe me *mendim pjesërisht kundër* për sa i takon rrëzimit për kërkimet e

tjera të kërkesës. Kjo, pasi çmojmë se për cenimin e parimit të proporcionalitetit, Gjykata duhej të kishte pranuar edhe shfuqizimin pjesërisht të nenit 24, pika 2, të po këtij ligji lidhur me zbatimin e normës tatimore 15% për bazën tatimore vjetore 0 – 14 000 000 lekë, për ato subjekte tatimpaguese ndaj të cilave efektet e ligjit shtriheshin nga data 1 janar 2024.

2. Konkretisht, ndonëse bashkohemi me shumicën për sa u përket standardeve, por edhe analizës për cenimin e parimit të proporcionalitetit, për shkak të ashpërsisë së masës/mjetit të përdorur nga ligjvënësi, ndahemi për argumentet mbi sigurinë juridike për shkak të mungesës së një periudhe të përshtatshme njoftimi për subjektet mbi të cilat rëndon norma e re tatimore prej 15% (kohës së papërshtatshme dhënë profesioneve të lira), e cila, sipas tyre, ishte vetëm 10 ditë nga fillimi i zbatimit të normës tatimore 15% për të ardhurat e tatueshme nga 0 në 14 milionë lekë, nisur nga miratimi dhe hyrja në fuqi e VKM -së nr. 753/2023, objekt gjykimi.

3. Kështu, sipas shumicës përmbajtja e nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve, i cili përcakton një kalendar të ndryshëm për hyrjen në fuqi të detyrimit të ri tatimor për të vetëpunësuarit që furnizojnë shërbime profesionale në krahasim me të vetëpunësuarit që kryejnë veprimtari të mirëfilltë tregtare, e gërshtuar me masën e normës së re tatimore prej 15%, mungesën e një periudhe të përshtatshme njoftimi për subjektet mbi të cilat rëndon norma e re tatimore (ajo hyri në fuqi rreth 7 muaj nga miratimi i ligjit, ndërsa përcaktimi i llojit të aktiviteteve konkrete, të cilat do t'i nënshtroheshin normës të re tatimore, duke filluar nga viti fiskal 2024 u miratua me vendim të Këshillit të Ministrave vetëm 10 ditë përpara se të fillonte zbatimi i efekteve të ligjit), pa ndonjë lloj forme përshkallëzimi dhe pa i dhënë mundësinë e duhur subjekteve të përshtatshme me masën e re të normës tatimore, cenon parimin e proporcionalitetit në drejtim të domosdoshmërisë/ashpërsisë së mjetit të përzgjedhur nga ligjvënësi. Po sipas shumicës, dhënia kohë tatimpaguesve u jep atyre mundësinë jo vetëm të njihen me formulat e llogaritjes së zbatimit të tatimit ndaj tyre, por edhe të marrim masa që vetë subjektet tatimpaguese i vlerësojnë të nevojshme për të përballuar pasojat e skemës së zbatueshme, ndaj edhe parimi i sigurisë juridike në vështirësi të pritshmërive të ligjshme për shkak të kohës së

kufizuar rezulton i cenuar (*shih paragrafin 51 të vendimit*).

4. Ne nuk pajtohemi me këtë qëndrim konkluziv dhe specifikisht në lidhje me analizën e shumicës për kohën e pamjaftueshme dhe që sipas saj ka sjellë dhe cenim të pritshmërive të ligjshme dhe sigurisë juridike, pasi nga rrethanat e çështjes rezulton se ligji kishte rreth 7 muaj që kishte hyrë në fuqi. Sipas nesh, kjo periudhë 7-mujore ka qenë kohë e mjaftueshme në kuptim të nenit 117 të Kushtetutës i lexuar së bashku me nenin 84, pika 3, po aty, që parashikojnë detyrime për njohje me ligjin dhe prezumojnë dijeninë ndaj këtij të fundit, 15 ditë nga botimi në Fletoren Zyrtare. Analiza e shumicës merr në konsideratë faktin se botimi i VKM-së nr. 753/2023 është fillimi i marrjes dijeni të subjekteve tatimpaguese, ndaj të cilave fillonte detyrimi tatimor për vitin fiskal 2024, ndërsa në vlerësimin tonë, miratimi i këtij akti nga Këshilli i Ministrave është momenti i kategorizimit të profesioneve të lira në kuptim të qartësimit të kategorisë së subjekteve tatimpaguese nga 1 janari 2024 (përcaktimi i aktiviteteve konkrete). Për më tepër, duke analizuar këtë kohë si të pamjaftueshme, si pikë fillimi nga miratimi i VKM-së, shumica ka vënë standarde të reja mbi të drejtën e individëve për marrjen dijeni të ligjit, duke i vënë theksin detyrimeve shtesë të ligjvënësit, përtej detyrimeve kushtetuese që ata kanë. Nëse gjykata do të vlerësojë rast pas rasti kohën e mjaftueshme ose të pamjaftueshme që duhet t'u jepet subjekteve të një ligji për marrjen dijeni të tij ose akteve nënligjore të dala në zbatim të tij, përtej detyrimeve kushtetuese të marrjes dijeni me botimin në Fletoren Zyrtare, do të përfshihej në një terren subjektiv për përcaktimin e këtij standardi dhe gjykimin rast pas rasti mbi të për çdo ligj që mund të ankimohej në këtë drejtim. Parë në këtë këndvështrim, pretendimi për cenimin e sigurisë juridike është i pabazuar, rrjedhimisht as më vete e as i analizuar së bashku me fakte të tjera, argumenti i shumicës për kohën e pamjaftueshme të dhënë subjekteve tatimpaguese nuk passjell as cenimin e parimit të proporcionalitetit.

5. Në vlerësimin tonë, neni 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, i ligjit së bashku me nenin 24, pika 2, të tij, cenojnë parimin e proporcionalitetit në drejtim të domosdoshmërisë së mjetit të përzgjedhur nga ligjvënësi. Kjo masë është e ashpër, në kuptim të kohës së zbatimit, 1 janar 2024, e gërshtuar me masën e normës tatimore prej

15%, si objektiv final i ligjvënësit, si dhe duke pasur parasysh se kategoria ndaj së cilës ajo zbatohet e ka pasur atë 0% prej datës 1 janar 2021, pra prej 3 vjetësh. Po kështu, vetë ligji ka përcaktuar datën 1 janar 2030, si afati që fillon zbatimi i normës për një kategori tjetër më të njëjtin marzh të ardhurash të tatueshme deri në 14 milionë lekë në vit. Pra, vetë ligjvënësi ka identifikuar në ligj një masë tjetër më të butë, duke iu referuar diferencës në kohë të fillimit të zbatimit të normës tatimore prej 15%, duke u vërtetuar kështu pretendimi i kërkuësve për ashpërsinë e mjetit ndërhyrës.

6. Në përfundim, për të gjitha argumentet e lartpërmendura, vlerësojmë se nenet 24, pika 2, për shprehjen “*bazë tatimore vjetore 0 – 14 000 000 lekë, norma tatimore 15%*” dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023, datë 30.3.2023, “Për tatimin mbi të ardhurat”, të ndryshuar dhe neni 4 i vendimit nr. 753, datë 20.12.2023 të Këshillit të Ministrave “Për dispozitat zbatuese të ligjit nr. 29/2023, ‘Për tatimin mbi të ardhurat’, të ndryshuar”, duheshin shfuqizuar dhe kërkesa duhej të ishte pranuar pjesërisht.

Anëtarë: Sonila Bejtja, Elsa Toska

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen nr. 1 (Nj) 2024, me objekt shfuqizimin e neneve 24, pika 2 dhe 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit nr. 29/2023 dhe shfuqizimin e pjesshëm të neneve 3, pika 5, 12, pika 1, shkronja “ç”, të po këtij ligji, ku përfshihen edhe profesionet e kontabilistit, ekspertit kontabël, audituesit ligjor dhe avokatit, si dhe të nenit 4 dhe tabelës analitike nr. 2 të VKM-së nr. 753/2023, si të papajtueshme me Kushtetutën, jemi kundër qëndrimit të shumicës që ka vendosur të pranojë pjesërisht kërkesën, pasi në vlerësimin tonë si gjyqtarë në pakicë pretendimet e kërkuësit janë të pabazuara në themel, ndaj duhej të ishte vendosur rrëzimi i kërkesës.

2. Në këtë çështje kushtetuese shumica ka vlerësuar t'i trajtojë pretendimet e kërkuësve në drejtim të lirisë së veprimtarisë ekonomike të lidhur me parimin e sigurisë juridike, pra nëse ndërhyrja plotëson kriteret e nenit 17 të Kushtetutës dhe përmbush pritshmëritë legjitime të subjekteve ndaj të cilave zbatohet (*shih paragrafin 29 të vendimit*) dhe në vijim ka vlerësuar që, për sa kohë ndryshimi dhe

zbatimi i një skeme tatimore për të ardhurat nga ushtrimi i veprimtarisë dhe aktivitetit deri në 14 milionë lekë në vit përbën detyrim ligjor me natyrë financiare, pra ndërhyr në të drejtat dhe liritë kushtetuese të tatimpagueseve, ta analizojë sipas kriterëve të nenit 17 të Kushtetutës, pra nëse ndërhyrja është bërë me ligj, nëse ekziston interesi publik dhe nëse përpjesëtimi midis ndërhyrjes dhe gjendjes që e ka diktuar atë është i drejtë, pra i nevojshëm, i domosdoshëm dhe i përshtatshëm, sipas standardeve kushtetuese të vendosura prej saj (*shih paragrafin 39 të vendimit*).

3. Së pari, mendojmë se ka një paqartësi në arsyetimin e vendimit për sa i përket linjës së trajtimit të pretendimeve të kërkesës, e cila shfaqet edhe në analizën dhe arsyetimin e këtij, vendimi në disa drejtime, si më poshtë:

3.1 Edhe pse në hyrje të kësaj analize duket sikur shumica do të ndalet në vlerësimin e normës të tatimit, e cila është e vetmja mënyrë për të vlerësuar nëse në rastin konkret kjo masë ndërhyr në mënyrë joproporcionale në ushtrimin e lirisë së veprimtarisë ekonomike, ajo e ka devijuar çështjen drejt parimit të sigurisë juridike, duke e lidhur me momentin e hyrjes në fuqi të normës së re tatimore dhe mungesës, sipas saj, të një kohe të përshtatshme për subjektet që të njihen dhe përshtaten me formulën e re. Pra, arsyetimi nis me analizën e kriterëve të ndërhyrjes sipas nenit 17 të Kushtetutës, ndërkohë që kur arrihet te kriteri i proporcionalitetit dhe verifikimi i elementeve përbërëse të tij, ai zhvendoset në mënyrë të paqartë dhe të paarsyetuar drejt kalendarit të ndryshëm të zbatimit të normës tatimore për subjektet tatimpaguese brenda së njëjtës kategori, përkatësisht pas datës 31 dhjetor 2029 për individët tregtarë dhe prej datës 1 janar 2024 për të vetëpunësuarit që ofrojnë shërbime profesionale.

3.2 Mënyra e mësipërme e arsyetimit mendojmë se do të ishte e mundur vetëm nëse vlerësimi i shumicës do të kryhej nën këndvështrimin e parimit të barazisë përpara ligjit, duke analizuar nëse kalendarit i ndryshëm në zbatimin e normës së re tatimore për subjekte brenda së njëjtës kategori është i tillë që ka sjellë trajtim të pabarabartë mes tyre.

3.3 Në vlerësimin tonë si gjyqtarë në pakicë, nuk është e qartë nga arsyetimi i shumicës nëse është në vetvete norma tatimore apo zbatimi i saj i diferencuar në kohë që ka sjellë cenim të lirisë

kushtetuese të veprimtarisë ekonomike. Edhe pse shumica njih diskrecionin e gjerë të ligjvënësit në përcaktimin e masës së normës tatimore, ajo shprehet se kalendarit i ndryshëm për hyrjen në fuqi të detyrimit të ri tatimor për të vetëpunësuarit që furnizojnë shërbime profesionale, në krahasim me ata që kryejnë veprimtari tregtare, i gërshtuar me masën e normës së re tatimore prej 15%, mungesën e një periudhe të përshtatshme njoftimi për subjektet, pa ndonjë lloj forme përshkallëzimi dhe pa u dhënë mundësinë të përshtatshme me masën e re të normës tatimore, cenon parimin e proporcionalitetit në drejtim të domosdoshmërisë/ashpërsisë së mjetit të përzgjedhur nga ligjvënësi (*shih paragrafin 51 të vendimit*).

3.4. Kjo ndërthurje argumentesh, si më sipër, bazuar në disa parime dhe standarde, si dhe referimi në kriterë që përbëjnë elemente standardesh të ndryshme kushtetuese, të cilat, në mënyrën se si janë vendosur, nuk mund të qëndrojnë së bashku, nuk jep qartësi në lidhje me thelbin e kësaj çështjeje, pra nëse norma e tatimit prej 15% apo 23 % (masa e saj) është joproporcionale në drejtim të lirisë së veprimtarisë ekonomike apo në drejtim të parimit të sigurisë juridike. Në çdo rast, për sa kohë që pretendimet e kërkuarit në lidhje me shfuqizimin e nenit 24 të ligjit, i cili përcakton normën tatimore sipas bazës tatimore vjetore, u rrëzuan, do të thotë se vetë masa 15% dhe 23% e kaloi testin e kushtetutshmërisë.

3.5 E paqartë shfaqet analiza edhe në drejtim të mungesës së një periudhe të përshtatshme njoftimi, pasi koha nuk parashikohet si kriter apo variabël analize në drejtim të parimit të proporcionalitetit, por ajo, në vetvete, është kriter në drejtim të parimit të sigurisë juridike.

3.6 Po aq e paqartë është edhe analiza në drejtim të mungesës së ndonjë lloj forme përshkallëzimi, që, qartazi i referohet parashikimit të dy periudhave të ndryshme kohore të zbatimit të normës, ndërkohë që, nga njëra anë, përshkallëzimi nuk e përmban këtë koncept dhe, nga ana tjetër, ky qëndrim është i paarsyetuar, për sa kohë nuk përmban analizë bazuar në kriterë dhe parime kushtetuese.

4. Thënë sa më sipër, vlerësojmë se shumica ka marrë kriterë të njërit parim dhe i ka aplikuar në parimin tjetër ose ka përdorur kriterë që nuk gjejnë bazë kushtetuese, çka nuk përbën metodën e duhur të kontrollit kushtetues.

5. Së dyti, edhe pse shumica nuk vë në dyshim hapësirën e gjerë të ligjvënësit në fushën e taksave dhe tatimeve (shih paragrafin 46 të vendimit), ajo nuk argumenton se si e tejkalon këtë prezumim për të shkuar në përfundimin e cenimit të parimit të proporcionalitetit të ndërhyrjes të lidhur me parimin e sigurisë juridike. Për rrjedhojë, me qëllim të analizës që ka çuar në përfundimin tonë, çmojmë të ndalemi fillimisht në vlerësimin e hapësirës së gjerë të ligjvënësit në fushën e tatim taksave dhe kufijtë e kontrollit kushtetues në respektim të saj.

6. Sipas nenit 155 të Kushtetutës taksat, tatimet dhe detyrimet financiare kombëtare e vendore, si dhe lehtësimi dhe përjashtimi prej tyre i kategorive të caktuara caktohen me ligj, çka nënkupton se është në diskrecionin e ligjvënësit, në përputhje me parimet kushtetuese, që të përcaktojë jo vetëm masën e tyre, por edhe rastet përjashtimore kur të tilla detyrime nuk zbatohen. Kjo do të thotë se hapësira e ligjvënësit është aq e gjerë saqë ai lejohet, në aspektin kushtetues, jo vetëm të parashikojë lehtësi, por edhe të parashikojë përjashtimin e kategorive të caktuara nga këto detyrime.

7. Gjykata ka theksuar edhe më herët në jurisprudencën e saj, se Kuvendi, si organ ligjvënës, ka të drejtë të zbatojë ose konkretizojë politika të caktuara për përmirësimin e qeverisjes dhe zhvillimin e vendit në tërësi, si dhe t'u përgjigjet prioritetëve ose problemeve të ndryshme të vendit (shih vendimin nr. 29, datë 31.5.2010 të Gjykatës Kushtetuese). Në praktikën kushtetuese është pranuar se ligjvënësi, parimisht, është i lirë të veprojë brenda hapësirës së tij normuese, duke përcaktuar qartë dhe rast pas rasti qëllimet që kërkon të arrijë. Parimi i shtetit social, i parashikuar që në Preambulën e Kushtetutës sonë, e përligj ndërhyrjen e autoritetit publik në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë edhe në marrëdhëniet juridike private për të mbrojtur interesat e përgjithshëm, siç janë kontrolli publik i kostos së jetesës, lufta kundër inflacionit, shtytja dhe nxitja e aktiviteteve prodhuese, mbrojtja e shtresave të varfra, promovimi i vlerave sociale etj. (shih vendimin nr. 52, datë 5.12.2012 të Gjykatës Kushtetuese).

8. Në fushën e tatim taksave ligjvënësi i është njohur një hapësirë e gjerë, pasi vetëm në këtë mënyrë, duke pasur liri në përcaktimin e burimeve dhe të shkallës tatimore, ai mund të miratojë instrumentet e nevojshme me natyrë rregullatore, me qëllim zbatimin e politikave me natyrë

ekonomike dhe sociale, zhvillimin e sistemit ekonomik, sigurimin e të ardhurave të qëndrueshme për përmbushjen e objektivave socialë, në interes të drejtësisë ekonomike dhe të mirëqenies së përgjithshme.

9. Në këtë kuptim, kontrolli kushtetues është i rezervuar për sa kohë ai respekton kufijtë e hapësirës së gjerë të vlerësimit të ligjvënësit, e lidhur kjo edhe me parimin e ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve, duke e lejuar këtë kontroll veçse kur Gjykata konstaton se ligjvënësi ka shkelur parime ose të drejta kushtetuese, duke vendosur, nëpërmjet masave fiskale, haptazi një barrë të rëndë për subjektet tatimpaguese, e cila mund të çojë deri në shuarjen e të drejtave dhe lirive kushtetuese. Të tilla masa mund të jenë ato që kanë natyrë arbitrare dhe/ose konfiskatore dhe, për këtë shkak, vënë në diskutim proporcionalitetin e tyre në raport me qëllimin për të cilin vendosen.

10. Edhe sipas GJEDNJ-së, u takon autoriteteve kombëtare vlerësimi se çfarë lloje taksash duhet të mbliidhen dhe vendimet në këtë fushë përfshijnë vlerësime politike, ekonomike dhe sociale që janë në kompetencë të shteteve, hapësira e vlerësimit të të cilave është për këtë arsye mjaft e gjerë (shih R.Sz. kundër Hungarisë, 2013, § 46; Vistiņš dhe Perepjolkins kundër Letonisë [DhM], 2012, § 106; Grudić kundër Serbisë, 2012, § 75). Shtetet gëzojnë hapësirë të gjerë vlerësimi si për sa i përket zgjedhjes së mjeteve për zbatimin e politikave të tyre, ashtu edhe në vlerësimin e pasojave që vijnë nga miratimi i këtyre instrumenteve e lidhur kjo me interesin e përgjithshëm për arritjen e qëllimit të synuar (shih Chassagnou dhe Të tjerët kundër Francës [GC], nr. 25088/94, 28331/95 dhe 28443/95, § 75, GJEDNJ 1999-III; Herrmann kundër Gjermanisë [GC] § 74, 26 2012).

11. Gjykata Kushtetuese e Gjermanisë, në shqyrtimin e një çështjeje që kishte të bënte me caktimin e një takse për pronën, është shprehur se, bazuar në ligjin themelor, qëllimi i shërbente përfitimit privat dhe së mirës publike. Në këtë kuptim, taksa mbi pronën, e kombinuar me taksa të tjera, nuk mund të jetë më shumë se 50% e të ardhurave nga ajo pronë. Sipas asaj gjykate, barra tërësore tatimore duhet, për më tepër, të mos bjerë ndesh me parimin e barazisë që kërkon shpërndarjen e barrës në varësi të aftësisë kontribuese (shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese

Federale të Gjermanisë BVerfG, 2 BvL 37/91, datë 22.6.1995).

12. Për sa më sipër, për sa kohë që pranohet se ligjvënësi ka një hapësirë të gjerë vlerësimi në këtë fushë, kontrolli kushtetues i Gjykatës do të duhet të nisët nga prezumimi i interesit publik të ndërhyrjes, i cili përfshin edhe prezumimin e ekzistencës së nevojës dhe domosdoshmërisë së ndërhyrjes. Në këtë kuptim, kontrolli që duhet të kryejë Gjykata është thujtse përjashtimor dhe, për këtë shkak, nuk ndalet në verifikimin, në të njëjtën mënyrë, të të gjitha kriterëve të ndërhyrjes si në rastet e tjera të verifikimit të kufizimit të të drejtave kushtetuese. Në të njëjtën linjë, duke njohur të drejtën e ligjvënësist për të përcaktuar burimet dhe shkallën tatimore, si pjesë e po kësaj hapësire të gjerë të vlerësimit, nënkuptohet se edhe domosdoshmëria dhe përshtatshmëria e masës është e prezumuar, çka do të thotë se Gjykata nuk mund të vlerësojë nëse një masë apo një tjetër do të ishte ajo më e përshtatshme, diskrecion ky që i takon vetëm ligjvënësit.

13. Megjithatë, ne nuk nënkuptojmë se veprimtaria e ligjvënësist mbetet e pakontrolluar, por se Gjykata, përjashtimisht, mund ta kontrollojë atë vetëm në drejtim të respektimit të parimit të neutralitetit në kuadër të parimit të drejtësisë tatimore, kurse masën, në vetvete, vetëm në drejtim të ashpërsisë së saj, duke vlerësuar nëse ajo është arbitrare dhe me natyrë konfiskatore (duke marrë kështu natyrën e një dënimi ose duke vënë në rrezik vetë të drejtën ose lirinë kushtetuese).

14. Në rastin konkret, ligji nr. 29/2023 ka përcaktuar rregullat dhe procedurat lidhur me tatimin mbi të ardhurat, përfshirë edhe të ardhurat e gjeneruara nga ushtrimi i aktiviteteve të individëve të vetëpunësuarve, ku përfshihet çdo person fizik i angazhuar në veprimtari në furnizimin e shërbimeve profesionale të ndryshme nga veprimtaria tregtare. Sipas ligjit, për të ardhurat neto ose fitimin e tatueshëm deri në 14 milionë lekë të realizuar nga biznesi për individët tregtarë dhe të vetëpunësuarit zbatohet norma tatimore progresive 15%, kurse për të ardhurat mbi 14,000,000 lekë zbatohet norma 23%. Sipas nenit 69, shkronja “dh”, të ligjit, norma tatimore prej 15% është e zbatueshme mbi të ardhurat bruto për individët tregtarë pas datës 31 dhjetor 2029, ndërsa për kategorinë e individëve të vetëpunësuar dhe entitetet, prej datës 1 janar 2024.

15. Ndaj, referuar përmbajtjes së dispozitave të kundërshtuara të ligjit nr. 29/2023, do të vlerësojmë, së pari, nëse masa ka respektuar parimin e neutralitetit në tatime të lidhur me parimin e drejtësisë tatimore dhe, në vijim, në drejtim të testit të proporcionalitetit të ndërhyrjes, do të vlerësojmë ashpërsinë e masës vetëm nëse ajo do të rezultojë se përbën një barrë haptazi të tepruar për subjektet tatimpaguese.

16. Në lidhje me parimin e neutralitetit dhe të drejtësisë tatimore, referuar përmbajtjes së ligjit nr. 29/2023, norma e re tatimore 15% dhe 23% vërehet se zbatohet për të ardhurat e krijuara nga puna dhe fitimi edhe për subjekte të tjera tatimpaguese. Për rrjedhojë, në vlerësimin tonë, barra fiskale rezulton t'u jetë ngarkuar subjekteve tatimore në mënyrë të njëjtë, duke synuar qartazi shpërndarje të njëjtë të ngarkesës tatimore për subjektet tatimpaguese që kontribuojnë në buxhetin e shtetit, për rrjedhojë duket se respekton parimin e neutralitetit dhe parimin e drejtësisë tatimore. Po kështu, në kuptim të sa më sipër, barra tatimore nuk duket se bie ndesh me parimin e barazisë në drejtim të shpërndarjes së barrës tatimore në varësi të kapacitetit kontribues të subjekteve tatimpaguese.

17. Konstatojmë, gjithashtu, se, në fakt, janë lehtësitë tatimore të dhëna me ligjin e mëparshëm që përbëjnë ndërhyrje në parimin e neutralitetit dhe të drejtësisë tatimore, e cila, megjithatë, është e justifikuar për shkak të hapësirës së gjerë të vlerësimit që ligjvënësi gëzon në fushën e tatim taksave për miratimin e instrumenteve që synojnë arritjen e objektivave ekonomike dhe sociale.

18. Nga ana tjetër, lehtësitë tatimore, duke qenë se janë çështje që i përkasin diskrecionit të ligjvënësist, nuk mund të krijojnë pritshmëri të ligjshme për sa kohë që, ashtu siç pohon edhe shumica, në vetvete përjashtimi nga detyrimet tatimore nuk përbën të drejtë të subjektit tatimpagues (*sbiu paragrafin 51 të vendimit*). Në fakt, nëse do të analizoheshin pritshmëritë e ligjshme që mbrohen nga parimi i sigurisë juridike në fushën e tatim taksave, në kuptim të nenit 155 të Kushtetutës, rezultati do të ishte i kundërt, pra se çdo e ardhur e ligjshme duhet të tatohet. Për rrjedhojë, lehtësitë tatimore të përfituara në periudha të caktuara apo që u janë njohur subjekteve të përcaktuara tatimpaguesish, nuk përbëjnë të drejta të fituara dhe, për këtë shkak, subjektet që i kanë përfutuar ato nuk

mund të mbrohen përmes parimit të sigurisë juridike.

19. Konstatohet se shumica e ka zhvendosur konceptin e pritshmërive të ligjshme të mundësisë së subjekteve tatimpaguese për të mos iu nënshtruar tatimit, pa argumentuar, në kuptim të sa më sipër, se nga buron kjo e drejtë. Në kushtet kur e ka justifikuar cenimin e ndërhyrjes me mungesën e një kohe të mjaftueshme për subjektet për t'u përshtatur, në thelb, edhe pse jo në mënyrë të shprehur, ajo e ka trajtuar çështjen në këndvështrim të *vacatio legis*, por pa u ndalur në analizën e këtij elementi në aspektin kushtetues, pra nga buron dhe pasojat e tij në këtë aspekt.

20. Megjithatë, edhe nëse i qëndrojmë arsytimit të shumicës se *“dhënia kohë tatimpaguesve u jep atyre mundësinë jo vetëm të njihen me formulat e llogaritjes së zbatimit të tatimit ndaj tyre, por edhe të marrin masa që vetë subjektet tatimpaguese i vlerësojnë të nevojshme për të përballuar pasojat e skemës së zbatueshme”* (shih paragrafin 51 të vendimit), pra se për subjektet ka pritshmëri të ligjshme që, në rastin e një rregullimi i ri, të familjarizohen me kërkesat e reja dhe të përshtatin interesat e tyre, kjo kërkesë në rastin konkret është respektuar. Në konstatohet se ligji nr. 29/2023 ka parashikuar kohën e mjaftueshme që subjektet të njihen dhe të përgatiten për zbatimin e normës së re tatimore. Ai është miratuar në datë 30.3.2023 nga Kuvendi, ka hyrë në fuqi më datë 18.5.2023, pra 15 ditë pas botimit më Fletoren Zyrtare nr. 70, datë 2.5.2023, ndërsa efektet e ka shtrirë nga data 1 janar 2024. Për rrjedhojë, perioda kohore deri në fillimin e efekteve të ligjit është 9 muaj nga miratimi i tij dhe mbi 7 muaj nga hyrja në fuqi. Kurse për sa i përket VKM-së që ka përcaktuar listën analitike, në fakt nuk është miratimi i këtij akti nënligjor që ka lindur apo krijuar detyrime për kategoritë e subjekteve tatimpaguese, për sa kohë ligji qartësisht ka kategorizuar subjektet për të cilat do të fillonte zbatimi i normës nga muaji janar 2024 dhe ato që përfitojnë nga lehtësitë tatimore, ndërkohë që VKM-ja thjesht ka nxjerrë listën dhe kodet përkatëse. Sipas nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, të ligjit nr. 29/2023, ai u referohet individëve tregtarë, të vetëpunësuarve dhe entiteteve, çka nënkupton se ato subjekte që nuk përfshihen dhe nuk ushtrojnë veprimtari tregtare qartësisht janë të kategorizuara si profesionistë të lirë. Në këtë kuptim, duke qenë se ligji ka qenë i qartë në drejtim të kategorizimit të subjekteve tatimpaguese, pritshmëria e ligjshme e

kërkuesve, si subjekte të vetëpunësuarve që ofrojnë shërbime profesionale, ka qenë që ata do t'i nënshtroheshin atij për sa kohë që përjashtimi sipas dispozitës kalimtare ishte qartazi për ato subjekte që përfshihen në aktivitetin tregtar, pra jo për kërkuesit.

21. Duke vijuar me analizën e testit të proporcionalitetit të ndërhyrjes, në drejtim të ashpërsisë së masës, vlerësojmë se gjatë këtij gjykimi, nga ana e kërkuesve, nuk u provua se norma tatimore përbën një barrë haptazi të tepruar. Kështu, në drejtim të provueshmërisë së pasojave të saj nuk u paraqitën të dhëna të cilat të tregonin se masa është bërë shkak për falimentimin apo mbylljen e aktiviteteve të subjekteve tatimpaguese, çka do të ishte tregues se kjo masë e re ishte e tillë që mund të çonte deri në asgjësimin e lirisë kushtetuese të veprimtarisë ekonomike. Po kështu nuk u provua as në aspektin e së drejtës së pronës, si element përbërës i lirisë së veprimtarisë ekonomike, se masa kishte natyrë konfiskatore, duke gërryer në një masë të konsiderueshme të ardhurat e përfituara nga veprimtaria ekonomike, pra se efektet e saj në kohë do të cenonin vetë thelbin e kësaj të drejte.

22. Kërkuesit nuk arritën të provojnë para Gjykatës se zbatimi i normës së re tatimore ka vendosur ndaj tyre një barrë të tillë që është dukshëm e paarsyeshme, për rrjedhojë ka prekur në mënyrë thelbësore situatën e tyre financiare, duke mos respektuar kështu raportin e drejtë mes interesave të përfshirë. Për më tepër, gjatë seancës plenare kërkuesit pohuan para Gjykatës se ndikimi i normës tatimore në çmimin e shërbimeve profesionale është i transferueshëm, duke iu ngarkuar përfituesve fundorë të shërbimeve profesionale.

23. Për të gjitha argumentet e parashtruara më sipër, për sa kohë që nën këtë analizë rezultoi se është respektuar parimi i neutralitetit i lidhur me drejtësinë tatimore dhe po ashtu, testi i proporcionalitetit i aplikueshëm gjatë këtij kontrolli kushtetues, në konsideratë të hapësirës së gjerë të vlerësimit që gëzon ligjvënësi në fushën e tatim taksave, vlerësojmë se kërkesa është e pabazuar në tërësi, ndaj duhej të ishte vendosur rrëzimin i saj.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Ilir Toska

MENDIM PJESËRISHT KUNDËR

1. Në gjykimin kushtetues të vënë në lëvizje nga kërkuesit, një grup prej 37 deputetësh të Kuvendit të Republikës së Shqipërisë (jo më pak se një e pesta e deputetëve) dhe tri organizata profesionistësh, me objekt kontrollin e pajtueshmërisë me Kushtetutën të disa dispozitave të ligjit të tatimeve dhe të nenit 4 të VKM-së nr. 753/2023, si dhe pezullimin e zbatimit të tyre, jemi kundër qëndrimit të shumicës për atë pjesë që lidhet me kërkimet për pezullimin e zbatimit të dispozitave të kundërshtuara dhe shfuqizimin e nenit 24, pika 2, të ligjit të tatimeve. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës, parashitrojmë në vijim argumentet që mbështesin qëndrimin tonë pjesërisht kundër.

2. *Së pari*, vlerësojmë të shprehim arsyet për të cilat që në momentin fillestar të marrjes në shqyrtim të kërkesës, bazuar në nenin 45, pika 1, i ligjit nr. 8577/2000, kemi votuar për pezullimin e zbatimit të dispozitave ligjore dhe nënligjore të kundërshtuara. Në jurisprndencën kushtetuese është pohuar se Gjykata vendos pezullimin e aktit të kundërshtuar deri në hyrjen në fuqi të vendimit përfundimtar të saj, kur zbatimi i tij rrezikon të sjellë pasoja që prekin interesat shoqërorë dhe individualë, pasoja të cilat janë reale, në realizim e sipër, por edhe të rënda, në atë masë që shkojnë tej masës normale të kufizimit, në veçanti në pikëpamje të urgjencës (*shih vendimet nr. 1, datë 25.1.2024; nr. 29, datë 2.7.2021; nr. 2, datë 18.1.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

3. Në rastin konkret, dispozitat ligjore dhe nënligjore të kundërshtuara parashikojnë zbatimin e normës tatimore 15% prej datës 1 janar 2024 për të vetëpunësuarit dhe entitetet me të ardhura të tatueshme deri në 14 milionë lekë në vit, të cilët kaluan në regjimin e ri tatimor në mënyrë të menjëhershme nga regjimi tatimor me normë tatimore 0%. Jo vetëm kaq, por duke marrë në konsideratë skemën tremujore të pagimit të normës tatimore, teksa Gjykata ishte në shqyrtim e sipër të çështjes kushtetuese, mbi subjektet tatimore rëndonte detyrimi për të paguar këstin tremujor të radhës brenda datës 30 qershor 2024. Për rrjedhojë, cenimi i të drejtave dhe interesave të këtyre subjekteve rezultonte real, me efekt të drejtpërdrejtë dhe urgjent, duke përmbushur në këtë mënyrë dy

prej kriterëve për të cilat vendoset pezullimi i aktit të kundërshtuar. Duke mbajtur në konsideratë edhe shtrirjen relativisht të gjerë të këtyre subjekteve në shoqëri, nxirret përfundimi se cenimi i interesave tejkallonte rastet individuale dhe përbënte në fakt interes shoqëror, duke përmbushur në këtë mënyrë edhe rëndësinë e pasojës, si kriteri tjetër për të cilin vendoset pezullimi i aktit të kundërshtuar. Ndaj, në këto rrethana, Gjykata duhej të kishte vendosur pranimin e kërkesës dhe të urdhëronte pezullimin e zbatimit të dispozitave ligjore e nënligjore të kundërshtuara.

4. *Së dyti*, për sa i takon themelit të pretendimeve, jemi pjesë e shumicës në vlerësimin dhe nxjerrjen e përfundimit për papajtueshmërinë me Kushtetutën të nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalia e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve dhe nenit 4 të VKM-së nr. 753/2023, për shkak se ato ndërhyjnë në lirinë e veprimtarisë ekonomike, të garantuar nga neni 11 i Kushtetutës, pa respektuar parimin e proporcionalitetit në drejtim të domosdoshmërisë/ ashpërsisë së mjetit të përzgjedhur, si dhe parimin e sigurisë juridike në vështirim të pritshmërive të ligjshme, për shkak të kohës së kufizuar në zbatimin e normës së re tatimore.

5. Megjithatë, përtej këtij vlerësimi, jemi të mendimit se edhe neni 24, pika 2, i ligjit të tatimeve nuk pajtohet me Kushtetutën. Kjo dispozitë parashikon se të ardhurat neto të tatueshme (fitimi i tatueshëm) nga biznesi për individët tregtarë dhe të vetëpunësuarit taten me normat progresive, që janë 15 % për bazën tatimore vjetore 0 – 14 000 000 lekë dhe 23% për bazën tatimore vjetore mbi 14 000 000 lekë. Nga pikëpamja sistematike, neni 24, pika 2, është vendosur në kreun II (tatimi mbi të ardhurat personale), në kapitullin 3 (baza tatimore e të ardhurave personale dhe dispozita të llogaritjes së tatimit), që rregullon mënyrën dhe përlllogaritjen e zbatimit të detyrimeve tatimore. Ndërsa neni 69, pika 1, shkronja “dh”, është vendosur në dispozitat kalimtare të ligjit të tatimeve dhe, në thelb, parashikon se lehtësitë dhe përjashtimet tatimore të ligjit të mëparshëm vazhdojnë të zbatohen deri më datë 31 dhjetor 2029 për disa kategori individësh (tregtarë, të vetëpunësuar ose entitete), ndërsa nuk zbatohet për të vetëpunësuarit dhe entitetet që furnizojnë shërbime profesionale.

6. Duke analizuar vendosjen sistematike të këtyre dispozitave ligjore, është e qartë që norma tatimore prej 15% caktohet pikërisht nga neni 24, pika 2,

ndërsa neni 69, pika 1, shkronja “dh”, parashikon veprimin në kohë të saj. Nën këtë analizë, vlerësojmë se kontrolli kushtetues i këtyre dy dispozitave ligjore nuk mund dhe nuk duhej bërë veçmas, sepse ato janë të lidhura në mënyrë organike me njëra-tjetrën. Me fjalë të tjera, shfuqizimi vetëm i nenit 69, pika 1 shkronja “dh”, fjalja e dytë dhe e tretë, të ligjit të tatimeve krijon paqartësi për subjektet e ligjit. Këto paqartësi lidhen me zbatimin praktik të ligjit, përfshirë edhe rrezikun e interpretimit arbitrar të tij dhe të vetë vendimit të Gjykatës, në kuptimin e kohës dhe subjekteve ndaj të cilave do të zbatohet neni 24, pika 2, i ligjit objekt gjykimi, por edhe të detyrimeve të Kuvendit në marrjen e një nisme të re ligjore.

7. Në parantezë të kësaj analize, theksojmë se legjislacioni tatimor ngre dy çështje të rëndësishme kushtetuese: (i) pushtetin për të caktuar taksat dhe tatimet; (ii) përmbajtjen dhe cilësinë e ligjit, në kuptimin e pajtueshmërisë së tij me parimet kushtetuese dhe me rrezikun e shkeljes eventuale të tyre.

8. Në këtë kuadër, duhet pohuar se ligjvënësi ka diskrecion për të caktuar me ligj taksat dhe tatimet, sikundër lehtësimi ose përjashtimi nga detyrimet tatimore nuk përbën të drejtë *per se* të individit. Këto pohime bazohen në nenet 155 dhe 157 të Kushtetutës, sipas të cilave, tatimet, lehtësimi ose përjashtimi prej tyre i kategorive të caktuara të pagesve, caktohen me ligj dhe të ardhurat nga tatimet shërbejnë për të krijuar buxhetin e shtetit. Kjo do të thotë se kompetencën për të përcaktuar kategoritë nga të cilat mund të përjashtohen nga detyrimet financiare e ka vetëm ligjvënësi.

9. Megjithatë, kjo kompetencë e ligjvënësit është pjesë e ushtrimit të funksionit publik, ndaj ka kufizimet e veta kushtetuese, që përcaktohen nga parimet themelore dhe të drejtat e njeriut. Në këtë drejtim, Gjykata ka pohuar se, për shkak të natyrës teknike që paraqet kuadri ligjor i tatimeve dhe taksave, diskrecioni i ligjvënësit domosdoshmërisht, në të gjitha rastet, duhet të respektojë parimet e drejtësisë dhe të shtetit të së drejtës, të sanksionuara në Kushtetutë. Këto parime janë universale dhe ato duhet të ndiqen si në bërjen e ligjeve, ashtu edhe në zbatimin e tyre. Ato nënkuptojnë se të gjitha institucionet shtetërore duhet të veprojnë vetëm në bazë dhe në zbatim të ligjit, se të drejtat dhe liritë e njeriut duhet të sigurohen dhe se drejtësisë natyrore duhet t'i kushtohet vëmendje. Gjithashtu, ato

presupozojnë faktin se masat e vendosura nga shteti për shkelje të ligjit duhet të jenë proporcionale, pra të përshtatshme për shkeljen, duhet të jenë në përputhje me objektivat legjitimë e të rëndësishëm dhe nuk duhet të kufizojnë personin më shumë se sa është e nevojshme për të arritur këta objektiva (*shih vendimin nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

10. Ndaj është e rëndësishme që në këtë pikë të ritheksojmë qëndrimin e mbajtur nga shumica se zbatimi i ligjeve tatimore duhet të shoqërohet me masa të përshtatshme kalimtare. Mëdis këtyre masave, dhënia kohë tatimpaguesve u krijon atyre mundësinë jo vetëm të njihen me formulat e llogaritjes së zbatimit të tatimit ndaj tyre, por edhe të marrin masa që vetë subjektet tatimpaguese i vlerësojnë të nevojshme për të përshtatur aktivitetin e tyre në mënyrë që të përballojnë pasojat e skemës së zbatueshme (*shih paragrafin 51 të vendimit*).

11. Për sa më lart, vlerësojmë se neni 24, pika 2, së bashku me nenin 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalja e dytë dhe e tretë, të ligjit ndërhyjnë në lirinë kushtetuese të veprimtarisë ekonomike të garantuar nga neni 11 i Kushtetutës. Edhe pse kjo ndërhyrje është bërë me ligj dhe është pjesë e sistemit tatimor, i cili përbën interes të rëndësishëm publik (*shih vendimin nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*), ajo nuk respekton parimin e proporcionalitetit. Lidhur me këtë të fundit, evidentojmë se nga analiza e gërshetuar e të tre treguesve (masa 15% e normës tatimore, prezantimi i kësaj mase pa përshkallëzim në kohë, duke i kaluar tatimpaguesit nga regjimi tatimor me normë 0% në regjimin me normë 15% dhe prezantimi i saj pa u dhënë kohë tatimpaguesve të përshtateshin) nxirret përfundimi se ndërhyrja e ligjvënësit është e ashpër dhe tejkalon objektivin legjitim për konsolidimin e buxhetit të shtetit që ka pasur Kuvendi në miratimin e saj.

12. Në konkluzion të kësaj analize, jemi të qëndrimit se krahas nenit 69, pika 1, shkronja “dh”, fjalja e dytë dhe e tretë, duhej shfuqizuar pjesërisht edhe neni 24, pika 2, i ligjit të tatimeve.

13. Së treti, ne, gjyqtaret në pakicë, vlerësojmë se shumica duhej të ishte shprehur për efektet e vendimit të saj, në kushtet kur dispozitat ligjore të shfuqizuara ishin në zbatim e sipër dhe për to nuk ishte pranuar kërkesa për pezullim.

14. Neni 76 i ligjit nr. 8577/2000 parashikon se vendimi i Gjykatës që ka shfuqizuar një ligj ose akt normativ si të papajtueshëm me Kushtetutën, si

rregull sjell efekte juridike nga data e hyrjes së tij në fuqi, përveç rasteve të parashikuara ndryshe nga ky ligj (*pika 2*) dhe se Gjykata, në çdo rast, shprehet edhe për efektet e vendimit të saj (*pika 3*). Ndërkohë, si rregull vendimet e Gjykatës hyjnë në fuqi ditën e publikimit në Fletoren Zyrtare (neni 132, pika 2, i Kushtetutës).

15. Në rastin në shqyrtim, vendimi është marrë dhe njoftuar publikisht nga Gjykata më datë 27.6.2024, ndërsa për arsyetimin e plotë të tij, neni 26, pika 2, i ligjit nr. 8577/2000 parashikon afatin 30-ditor. Sikurse u theksua më lart, mbi subjektet tatimpaguese rëndonte detyrimi për të paguar këstin tremujor të radhës brenda datës 30 qershor 2024. Duke mbajtur në konsideratë që afati për detyrimin tatimor mbaronte për tre ditë, pra më shpejt se sa afati për arsyetimin e plotë të vendimit, paradoksalisht subjektet tatimpaguese vendosen në situatën që të paguajnë një tatim të bazuar në një dispozitë tashmë *de facto* (ndonëse ende jo *de jure*) të shfuqizuar. Në këtë kuptim, jemi të mendimit se mungesa e parashikimit në vendim të efekteve të tij shkakton konfuzion dhe arbitraritet jo vetëm te subjektet tatimpaguese, por edhe tek organet ligjzbatuese.

16. Përveç për sa më sipër, unë, *gjyqtarja Marsida Xhafaerllari*, lidhur me pretendimin për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit dhe mosdiskriminimit, ndaj qëndrim të ndryshëm me shumicën, e cila është shprehur se është i panevojshëm shqyrtimi më vete i këtij pretendimi (*shih paragrafin 53 të vendimit*). Në vlerësimin tim, Gjykata duhej të ishte shprehur edhe për këtë pretendim, jo vetëm për shkak të vlerës që ai mbart si parim themelor, por edhe për rëndësinë që paraqiste në çështjen konkrete.

17. Gjykata në jurisprudencën e saj, për nenin 18 të Kushtetutës, ka pohuar se barazia në ligj dhe përpara ligjit kërkon zgjidhje të njëjta për individë në kushte të njëjta ose zgjidhje të ndryshme për individë në kushte objektivisht të ndryshme (*shih vendimet nr. 27, datë 29.6.2021; nr. 10, datë 29.2.2016; nr. 48, datë 15.11.2013 të Gjykatës Kushtetuese*). Parimi i barazisë përpara ligjit nuk e ndalon trajtimin e diferencuar e të njëjtave ose trajtimin e njëjtë të të ndryshmëve, por me rëndësi përcaktuese është të vlerësohet nëse trajtimi është i përligjur dhe për një arsye objektive. Ky vlerësim duhet të marrë në konsideratë qëllimet dhe efektet e masave të marra, si dhe arsyeshmërinë e përshtatshmërinë e mjetit të zgjedhur. Respektimi

i këtyre kushteve kërkon një analizë të kujdesshme në çdo rast konkret, duke ballafaquar interesin publik që dikton diferencimin e përligjur dhe arsyen objektive (*shih vendimet nr. 34, datë 10.4.2017; nr. 33, datë 8.6.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në fushën e legjislacionit tatimor, barazia përpara ligjit bazohet në parimin e barrës së barabartë, që do të thotë se tatimpaguesit, *de facto* dhe *de jure*, duhet të rëndohen në mënyrë të barabartë nga rregullat ligjore tatimore. Ligjvënësi ka liri të gjerë në zgjedhjen e objektit të tatueshëm dhe në përcaktimin e shkallës tatimore. Pasi të jetë përzgjedhur një objekt i tatueshëm dhe në këtë mënyrë të jetë marrë një vendim për vendosjen e një barre tatimore, dallimet/diferencimet nga një vendim i tillë duhet të jenë në përputhje me parimin e barazisë. Prandaj, dallime/diferencime të tilla duhet të jenë të bazuara mbi arsye specifike faktike që mund të justifikojnë trajtimin e pabarabartë. Në këtë kontekst, kriteri për arsyetimin e justifikimit të dallimit/diferencimit është më i lartë në varësi të masës dhe rëndësisë së dallimit për shpërndarjen e barrës tatimore (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese Federale Gjermane, 1 BvL 11/14, datë 10.4.2018, p.96*). Nga ana tjetër, barazia e barrës tatimore nënkupton që tatimpaguesit me mundësi financiare të barabartë të tatohen me të njëjtën shkallë (drejtësia tatimore horizontale), ndërsa tatimpaguesit me të ardhura më të larta e kanë barrën tatimore më të lartë krahasuar me ata që i kanë të ardhurat më të ulëta (drejtësia tatimore vertikale). Qëllimi fiskal thjesht i rritjes së të ardhurave në buxhetin e shtetit nuk mund të konsiderohet një arsye faktike specifike për përjashtime nga zbatimi konsistent në lidhje me barrën tatimore (*shih vendimin e Senatit të Dytë të Gjykatës Kushtetuese Federale Gjermane, 2 BvL 1/12, datë 15.12.2015, p.96*).

19. Në rastin në shqyrtim, duke mbajtur në konsideratë qëndrimet e palëve, parimi i barazisë përpara ligjit duhet analizuar në dy këndvështrime: (i) trajtimi i njëjtë tatimor i të vetëpunësuarve nga të punësuarit; (ii) trajtimi i ndryshëm tatimor i individëve tregtarë me të vetëpunësuarit.

20. Dispozitat ligjore të kundërshtuara kanë vendosur të njëjtën normë tatimore prej 15% për të vetëpunësuarit që nxjerrin të ardhura deri në 14 milionë lekë në vit, duke i barazuar ata me të punësuarit. Madje subjektet e interesuara pohuan në gjykim se norma tatimore ishte rishikuar për të garantuar parimin e neutralitetit të tatimit mes të

punësuarit dhe të vetëpunësuarit, duke vënë në dukje se për të ardhurat nga punësimi për bazë tatimore vjetore 0 – 2 040 000 lekë, norma tatimore është 13%, ndërsa për të ardhurat mbi 2 040 000 lekë, norma tatimore është 23% (neni 24, pika 1, i ligjit).

21. Duke ritheksuar se thjesht nevoja për të rritur të ardhurat në buxhetin e shtetit nuk përbën arsye të përligjur për të justifikuar trajtimin e njëjtë të këtyre dy kategorive, vlerësoj se këto dy kategori individësh nuk janë në kushte objektivisht të njëjta. I punësuar kryen punën, pa pasur detyrime dhe përgjegjësi specifike për të siguruar ambientin, mjetet materiale dhe volumen e punës, në ndryshim nga i vetëpunësuar, i cili ka përgjegjësinë t'i sigurojë vetë ato. Po kështu, statistikën e paraqitura nga subjektet e interesuara, sipas të cilave në vitet e fundit ka një rritje të ndjeshme të numrit të të vetëpunësuarve, që sipas tyre tregon deformim të tregut të punës dhe evazion fiskal, nuk janë bindëse për të përligjur arsyen e trajtimit të barabartë të dy subjekteve të ndryshme, sepse ato nuk u shoqëruan nga statistika që të tregojnë njëkohësisht se sa ishte ulur numri i të punësuarve.

22. Për më tepër, në këtë drejtim, duhet theksuar se lufta kundër evazionit fiskal nuk duhet të shërbejë si premisë për të përkeqësuar rregullat ligjore ndaj të gjithëve, duke rënduar në këtë mënyrë tatimpaguesit që respektojnë ligjin dhe përmbushin detyrimet e tyre rregullisht, pasi një gjë e tillë prek edhe parimet e neutralitetit dhe ndershmërisë në fushën fiskale.

23. Nga ana tjetër, neni 69 i ligjit të tatimeve ka trajtuar në mënyrë të ndryshme të vetëpunësuarit, duke i ndarë në dy kategori me regjim tatimor të ndryshëm. Ndonëse neni 24, pika 2, i barazon të vetëpunësuarit me individët tregtarë, duke u shprehur se norma tatimore është 15% për të dyja kategoritë, në nenin 69 parashikohet se të vetëpunësuarit tatohen në masën 15% menjëherë (duke filluar nga viti fiskal 2024), ndërsa për individët tregtarë zbatimi i normës tatimore fillon pas 6 vjetëve (duke filluar nga viti fiskal 2030).

24. Subjektet e interesuara pohuan se parashikimi ligjor reflekton aftësinë e tatimpaguesve për të paguar, pasi fitimi i kategorisë së të vetëpunësuarve që furnizojnë shërbime profesionale është në masën 70% – 95 % të arkëtimit bruto, kundrejt kategorisë tjetër të individëve tregtarë (tregtarët me shumicë, pakicë, transport, prodhim etj.), të cilët kanë fitim 5% – 20 % të të ardhurave bruto (për shkak se kanë

kosto blerje lëndë të parë materiale etj.). Ky argument nuk përbën arsye që përligj trajtimin e diferencuar sepse vetë ligji i tatimeve në nenin 14 ka parashikuar një mekanizëm që zbut diferencën e fitimit bazuar në shpenzimet e zbritshme është e ndryshme për dy kategori të ndryshme.

25. Gjithashtu, trajtimi i diferencuar i këtyre dy kategorive nuk mban në konsideratë një faktor tjetër. Kështu, ndërsa individit tregtar përfshihet në vetëpunësim dhe ka fitim të menjëhershëm, i vetëpunësuar që ofron shërbime profesionale duhet të përgatitet në kohë dhe në kosto për të realizuar fitimin, përgatitje e cila përfshin shkollimin (arsimin e lartë dhe/ose atë pasuniversitar), procesin e hyrjes në profesion (trajnim dhe licencim/autorizim), zhvillimin profesional të mëtejshëm, pa anashkaluar rastet kur fitimi nuk është i menjëhershëm (ekzekutimi i kontratave të shërbimeve). Në këtë mënyrë, trajtimi i diferencuar i këtyre dy kategorive nuk ka përligje të arsyeshme dhe objektive, përveçse dëmton një prej shtresave të shoqërisë, duke ushqyer fenomenin e largimit të profesionistëve (*brain drain*) nga vendi që është shndërruar në problematikë të theksuar vitet e fundit.

26. Në përmbyllje të kësaj analize, unë, gjyqtarja Marsida Xhaferllari, jam e qëndrimit se pretendimi i kërkuar për cenimin e parimit të barazisë përpara ligjit ishte i bazuar, ndaj kërkesa duhej të ishte pranuar edhe për këtë shkak.

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari

URDHËR

Nr. 80, datë 3.8.2024

PËR DELEGIMIN E KOMPETENCËS

Në mbështetje të nenit 204, pika 1, shkronja “c”, të ligjit nr. 115/2016, “Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë”, të ndryshuar; të nenit 28 dhe nenit 29, të ligjit nr. 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”,

URDHËROJ:

1. Delegimin e kompetencës së Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, Sekretarit të Përgjithshëm, znj. Dëshira Pasko, për nënshkrimin e shkresës në zbatim të gremës “a”, pikës 37, të vendimit nr. 536, datë 25.7.2019, të Këshillit të Ministrave “Për

krijimin e kushteve për Inspektorin e Lartë të Drejtësisë për verifikimin e plotësimit të kushteve dhe të kriterëve ligjore, verifikimin e figurës e të pasurisë së kandidatëve jomagjistratë për pozicionin e inspektorit”, në kuadër të procedurës së filluar për përzgjedhjen e kandidatëve jomagjistratë, sipas urdhrit nr. 74, datë 26.6.2024 të Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, “Për fillimin e procedurës së përzgjedhjes së kandidatëve jomagjistratë për pozicionin e inspektorit pranë zyrës së Inspektorit të Lartë të Drejtësisë”.

2. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për zbatimin dhe njoftimin e këtij urdhri.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletore Zyrtare.

INSPEKTOR I LARTË I DREJTËSISË
Artur Metani

URDHËR
Nr. 386, datë 29.7.2024

PËR DELEGIMIN E KOMPETENCAVE TË DREJTORIT TË PËRGJITHSHËM

Në mbështetje të nenit 28 dhe 29 të ligjit nr. 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar; ligjit nr. 90, datë 27.9.2012, “Për organizimin dhe funksionimin e administratës shtetërore”; ligjit nr. 111/2017, “Për Ndihmën Juridike të Garantuar nga Shteti”; si dhe urdhrit të Kryeministrit nr. 21, datë 1.3.2023, “Për miratimin e strukturës dhe të organikës së Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas”, i ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Delegimin e kompetencave të drejtorit të përgjithshëm të Drejtorisë së Ndihmës Juridike Falas, z. Ergys Qirici, te drejtori i Drejtorisë së Financës dhe Shërbimeve Mbështetëse, për periudhën 5 gusht 2024–18 gusht 2024.

2. Kompetencat e deleguara të titullarit do të ushtrohen përgjatë periudhës së pamundësisë së ardhjes në punë të drejtorit të përgjithshëm si rezultat i kryerjes së lejes vjetore.

3. Në kompetencat e deleguara nuk përfshihen kompetencat e nëpunësit autorizues të institucionit për veprimet pranë Degës së Thesarit Tiranë.

4. Ngarkohet znj. Lefkothea Lite për zbatimin e këtij urdhri, Arkiv-Protokolli për njoftimin e këtij urdhri, si dhe të gjithë punonjësit për zbatim.

Ky urdhër hyn në fuqi më datë 5.8.2024 dhe publikohet në Fletoren Zyrtare.

DREJTOR I PËRGJITHSHËM
Ergys Qirici

Formati 61x86/8

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2024

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 1152 lekë

Vulosur elektronikisht nga Qendra e Botimeve
Zyrtare
Date: 2024/08/05 16:05:34 +02'00'
87154d63ec9743549ac3061deab51ecd20240805
16052304031